

วารสาร วไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2565

Vol. 12 No. 2
May - August 2022

ISSN 2229-0931 (Print)

ISSN 2408-1019 (Online)

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

Valaya Alongkorn Review

วัตถุประสงค์

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (Valaya Alongkorn Review) เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ที่ดำเนินการเผยแพร่บทความอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 โดยมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในสาขาวิชา การศึกษา สังคมศาสตร์ทั่วไป จิตวิทยาทั่วไป ธุรกิจทั่วไป การจัดการและการบัญชี ศิลปะทั่วไป และมนุษยศาสตร์ ของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน
2. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และองค์ความรู้ทางวิชาการในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ
3. เพื่อส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

นโยบาย

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์มีนโยบายในการจัดทำ ดังนี้

1. จัดทำวารสารวิชาการโดยมีกำหนดออกปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน)
2. บทความ ที่จัดพิมพ์ในวารสารทุกบทความต้องผ่านการพิจารณาล้นกรอง จากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง จากภายในและ/หรือภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน 3 ท่าน และได้รับการยอมรับการตีพิมพ์บทความ จำนวน 2 ใน 3 ท่านต่อบทความ (Double-blinded Review)
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นบทความจากทั้งบุคลากรภายในและบุคลากรภายนอกมหาวิทยาลัยที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น ๆ หากตรวจสอบพบว่า มีการจัดพิมพ์ซ้ำซ้อนถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ประสานงานและผู้นิพนธ์ร่วม
4. บทความ ข้อความ ภาพประกอบ และตารางประกอบที่ลงพิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้นิพนธ์ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นตามเสมอไป และไม่มีส่วนรับผิดชอบใด ๆ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ประสานงานและผู้นิพนธ์ร่วม
5. บทความที่ต้องการรับพิจารณาลงพิมพ์ เป็นบทความภาษาไทย รูปแบบต้องเป็นไปตามที่วารสารกำหนดเท่านั้น

เจ้าของ

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 13180

โทรศัพท์ 0836074907 0-2529-3598, 0-2909-1432 กด 15 โทรสาร กด 33

เว็บไซต์ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/var/index> ID Line 0836074907

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์
Valaya Alongkorn Review
ISSN 2229-0931 (Print)

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2565

Volume 12 Number 2 May-August 2022

คณะที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์	ทรายแก้ว	อธิการบดี
รองศาสตราจารย์ศศิรินทร์	เศรษฐวัฒน์บดี	รองอธิการบดี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร	จันทมฤก	ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน
-----------------------------	---------	--

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก	ปัทมสิริวัฒน์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ	นัยพัฒน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ทองหล่อ	วงศ์อินทร์	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทินันท์	พรหมสุวรรณ	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา	เลาหันทน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำรูญ	พริกบุญจันทร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผดุง	พรมมูล	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
อาจารย์ ดร.วิสส์พร	จิโรจพันธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้จัดทำวารสาร

นางสาวสุมาลี	ธรรมนิธา	นางสาวพวงเพชร	พลทอง
นายฉัตรชัย	กาสี	นายวาทีต	ทองมาก

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน) มกราคม-เมษายน; พฤษภาคม-สิงหาคม; กันยายน-ธันวาคม จำนวน 100 เล่ม
และเผยแพร่ทางเว็บไซต์

บทบรรณาธิการ

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (Valaya Alongkorn Review) เป็นวารสารวิชาการ เปิดรับบทความวิจัย และบทความวิชาการ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งครอบคลุม สาขาวิชา การศึกษา สังคมศาสตร์ทั่วไป จิตวิทยาทั่วไป ธุรกิจทั่วไป การจัดการและการบัญชี ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์) จากบุคลากรทั้งของมหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไป ซึ่งวารสารปีที่ 12 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2565 ฉบับนี้ ได้รับการจัดพิมพ์ทั้งสิ้น 21 เรื่อง เป็นบทความวิจัย 18 เรื่อง และบทความวิชาการ 3 เรื่อง

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ได้ดำเนินการเผยแพร่บทความอย่างต่อเนื่อง และจะพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยทุกบทความได้ผ่านขั้นตอนกระบวนการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผล 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double-blinded Review) และส่งกลับไปยังผู้นิพนธ์เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนการเห็นควรให้จัดพิมพ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ถือเป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี การนำข้อความใดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของต้นฉบับไปตีพิมพ์ใหม่ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของต้นฉบับและกองบรรณาธิการวารสารนี้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือมีการอ้างอิงอย่างถูกต้องชัดเจน โดยผลการวิจัยและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความต่าง ๆ เป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ ทั้งนี้ ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

ในโอกาสนี้ กองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ส่งบทความตีพิมพ์และให้การสนับสนุนวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ ด้วยดีตลอดมา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทุกท่าน และจะพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพได้รับการประเมินคุณภาพให้อยู่ในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ต่อไป

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

การศึกษาการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมทักษะสมอง
สำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดปทุมธานี

คันธรส ภาผล และฝ่ายวาริ ประภาสวัต..... 1-13

ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาอาชีวอนามัย

และความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วัชรารณ วังศ์สกุลกาญจน์ และขวัญแข หนูนุกัคดี..... 14-27

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคล

ในช่วงโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้ประกอบการ

ในกรุงเทพมหานคร

อุบล ไม้พุ่ม..... 28-45

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี 3

และการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกในนักศึกษาปริญญาตรี

สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

โสภาพรรณ เอกรัตนวงศ์ ธิดา ทับพันธุ์

และเสมอกาญจน์ โสภณศิริรักษ์..... 46-60

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ของนักศึกษาที่เรียนในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

กุสุมา เลาะเด..... 61-74

การศึกษาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์

เรื่อง งานและพลังงาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น

ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์

จิตตรี พละกุล..... 75-89

การพัฒนาความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษ

ด้วยแบบฝึกหัดร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

หิรัญยา พาใจธรรม..... 90-98

สารบัญ

หน้า

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้าง ความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูง ของจังหวัดสระแก้ว	
อมรรักษ์ สวนชุมพล.....	99-117
การศึกษากลยุทธ์การเขียนและความสามารถในการเขียน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ในสำนักงาน	
ธนกร สุวรรณพฤติ.....	118-133
เรื่องเล่าความสำเร็จการจัดการแหล่งเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืน ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไร่รื่นรมย์ เกษตรอินทรีย์ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย	
ภัทราพร ทิพย์มงคล และสันติธร ภูริภักดี.....	134-150
องค์ประกอบของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และประสิทธิภาพ ของรัฐบาลที่มีอิทธิพลต่อความสุขมวลรวมประชาชาติ	
กัมลาศ เยาะนิจ.....	151-161
สภาพ ความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนางานวิชาการ ในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาล เมืองนครพนม	
ธิดาทิพย์ ประทุมทิพย์ รชฏ สุวรรณภู และทัศนาศรี.....	162-174
การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง	
กัลยมน อินทุสุต สุภาวดี ลาภเจริญ ศิริพงษ์ เสาภายน และปทุมพร เปี้ยถนอม.....	175-188
การลดต้นทุนสินค้าคงคลังผ้าแก้วพลาสติกชนิดรีไซเคิล 85 กรณีศึกษา โรงงานบรรจุภัณฑ์พลาสติก	
กุลบัณฑิต แสงดี อภัสรา นภัทระวิ และศิริมาพร เจริญในวงศ์เฝ้า.....	189-203
ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ สำหรับสร้างนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	
สุภรัตน์ เกศณรายณ์ และจักรกฤษณ์ จันทะคุณ.....	204-217
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานคร ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19	
ศศิพิมล แสงจันทร์ และเกศกมล สุขเกษม.....	218-230

สารบัญ

หน้า

องค์ความรู้ละครในราชสำนักของไทย

ขวัญใจ คงถาวร..... 231-245

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพ

ของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

กัญญา เกสรพิกุล ปรีชา ดิลกวุฒิสิทธิ์ และวรพล แวงนอก..... 246-259

บทความวิชาการ

การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสำหรับเด็กแอลดี

สุมิตรา โรจนนิติ บุญมั่น ธนาศุภวัฒน์ และนิตยา สุวรรณศรี..... 260-275

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG

ดารณี ออาจหาญ และเกตุศิริ เจริญวิศาล..... 276-291

ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์

และองค์กรธุรกิจในประเทศไทย

สอาด บรรเจิดฤทธิ์..... 292-306

ภาคผนวก..... 307-331

การศึกษาการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมทักษะสมอง สำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดปทุมธานี

A STUDY OF ORGANIZING ACTIVITIES OF EARLY CHILDHOOD TEACHERS TO PROMOTE EXECUTIVE FUNCTIONS FOR EARLY CHILDHOOD IN CHILD DEVELOPMENT CENTER OF THE PATHUMTANI PROVINCE

คันธรส ภาพล^{1*} และผายวารี ประภาสวัต¹
Khantharot Papol^{1*} and Phaiwaree Prapasawat¹

Received : 21 January 2022

Revised : 6 June 2022

Accepted : 7 June 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดปทุมธานี 2) ศึกษาเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย โดยจำแนกระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 129 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดปทุมธานี จากการวิเคราะห์พบว่า ค่า IOC ทั้งฉบับมีค่าตั้งแต่ 0.80 - 1.00

ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.52) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.49) และด้านการให้โอกาส 13 โอกาสเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.54) โดยเปรียบเทียบเกี่ยวกับระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการสอน พบว่า การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัยที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรม ทักษะสมอง ครูปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

²ภาควิชาสังคมเมือง วิทยาลัยพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

¹Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage.

²Urban Community Development College, Navamindradhiraj University

*ผู้พิมพ์ประสานงาน E-mail: khantharot@vru.ac.th

ABSTRACT

The purposes of the current research were to; 1) study how early childhood teachers organize activities that promote brain skills of early childhood at a Child Development Center in Pathum Thani, 2) compare the effects of activities organized by education level and teaching experience. The research sample consisted of 129 children obtaining from multi-stage random sampling. The research instrument was a questionnaire on activities of early childhood teachers to promote brain skills for early childhood children at the Child Development Center in Pathum Thani. Due to the analysis, it was found that the total IOC values ranging from 0.80 - 1.00.

The findings were revealed that the total results of activities organized by early childhood teachers were at a high level. ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.52). In addition, according to each questionnaire item, it were showed that: To manage environment and media for promoting brain skills for early childhood was at a high level ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.49). Additionally, to offer 13 opportunities for promoting brain skills for early childhood was at a high level ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.54). According to the comparison between children's genders and educational level obtained from doing activities, it showed the statistically significant level of .05.

Keywords: Activities, Executive Function, Early Childhood Teachers,
Child Development Center

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนา ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้อย่างมีความสุขและเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย และเด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งทักษะ การคิดเชิงบริหาร หรือทักษะสมอง หรือ Executive Function (EF) เป็นทักษะที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิต โดยทักษะสมองที่จะเกิดขึ้นกับเด็กในช่วงวัย 3-7 ปี จะสามารถพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้ เด็กต้องสามารถพัฒนาทักษะสมองให้ได้เสียก่อน ซึ่งเป็นฐานรากที่จะทำให้เกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 (ประเสริฐ ผิตผลการพิมพ์, 2561) ดังนั้น การที่จะฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เป็น ประชากรที่ตลาดแรงงานต้องการและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศได้ จึงจำเป็นต้องมีทักษะ การคิดเชิงบริหาร หรือ ทักษะสมอง หรือ Executive Function (EF) เป็นพื้นฐานในช่วงวัยอนุบาล เสียก่อน และเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องพัฒนาทักษะสมองในวัยนี้ เนื่องจากในช่วงอายุนี้นี้เป็นช่วง

ที่สมองของเด็กกำลังเจริญเติบโตและเป็นหน้าต่างแห่งโอกาส (Window of Opportunity) คือ เป็นโอกาสที่เหมาะสมที่ได้ฝึกทักษะการคิดเชิงบริหารโดยจะเริ่มพัฒนาเมื่ออายุ 1-3 ปี และจะพัฒนาในอัตราเร่งที่มากกว่าเดิม ในช่วง 3-5 ปี และจะปิดหน้าต่างแห่งโอกาสนี้ในช่วยวัยเด็กตอนต้นคือ 6-13 ปี (Sivan et al., 1999) ดังนั้น ในช่วงปฐมวัยคือ อายุ 3-5 ปี จะเป็นช่วงที่ควรส่งเสริมทักษะสมองอย่างเร่งด่วนที่สุด

ปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้ทักษะสมองของเด็กปฐมวัยพัฒนาได้ดีคือ สิ่งแวดล้อม ซึ่งพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู เป็นสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดเด็กปฐมวัยมากที่สุด ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดู และปฏิสัมพันธ์ของพ่อแม่ ผู้ปกครองกับลูกจึงมีความสำคัญอย่างมาก หากในครอบครัวมีการเลี้ยงดู ที่การจัดกิจกรรมที่ตอบสนองซึ่งกันและกัน (Responsive Environment) และพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูจะมีความสัมพันธ์เชิงบวก หรือความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ที่จะส่งเสริมการเจริญเติบโตของสมอง ทำให้มีโครงสร้าง และเครือข่ายประสาทที่ดี แข็งแรง ส่งผลให้ทักษะการคิดเชิงบริหารเกิดการพัฒนา ในทางตรงกันข้าม หากพ่อแม่มีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับลูกจะทำให้ลูกมีพื้นฐานทักษะการคิดเชิงบริหาร ที่อ่อนแอได้ (สุภาวดี หาญเมธี และผาณิต บุญมาก, 2561)

ครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความรู้ในวิชาต่างๆ ร่วมมือกับเพื่อนร่วมวิชาชีพ (Colleague) สอนเด็กให้เรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ ครูปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีคุณสมบัติ หลากหลาย และบทบาทของครูปฐมวัยก็ต้องปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงในวิชาชีพ โดยครู จะสอนได้ดีนั้นจำเป็นต้องศึกษาเด็ก ยิ่งกว่านั้นงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการทางสมองมนุษย์ เน้นความสำคัญของการศึกษาปฐมวัยโดยเฉพาะในช่วงของ 5 ของปีแรกของชีวิตว่าเป็นช่วงเวลา ที่ดีที่สุดสำหรับการเรียนรู้ และเด็กจำเป็นต้องได้รับการดูแล เอาใจใส่จากพ่อแม่หรือผู้ดูแลตั้งแต่ แรกเกิดโดยการให้ความรัก การโอบกอด สัมผัส พูดคุย และเล่นกับเด็กเพื่อให้สมองของเด็กได้รับการ พัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพ ครู มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะสมอง EF ให้กับ เด็กปฐมวัย ครูจะต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและส่งเสริมทักษะสมอง EF อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอให้กับเด็ก การพัฒนาทักษะสมอง EF จะเกิดขึ้นอย่างความสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพ ครูต้องให้โอกาสเด็กได้พัฒนาทักษะสมอง EF ด้านกระบวนการทางความคิด ฝึกให้เด็กคิดเป็น สามารถยังคิด ไตร่ตรอง และความคุ้มค่าได้ ก่อนที่จะทำอะไรลงไป เพื่อให้ไปสู่ เป้าหมายความสำเร็จซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการส่งเสริมการพัฒนาทักษะสมอง EF สอดคล้องกับ การพัฒนาเด็กตามแนวคิดหน้าต่างแห่งโอกาส เพราะช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดในการพัฒนา ความยืดหยุ่นของสมอง ช่วงวัยนี้สมองส่วนหน้าจะจัดรูป และสร้างการเชื่อมต่อ จึงเป็นวัยหน้าต่าง แห่งโอกาสที่ดีที่สุดที่จะพัฒนาทักษะสมอง EF เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัยให้มีความพร้อม และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต (สุภาวดี หาญเมธี, 2561)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมทักษะสมอง สำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดปทุมธานี เนื่องจากเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี เป็นบริบทใกล้มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษา เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูปฐมวัยที่สอนอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอลำลูกกา อำเภอคลองหลวง อำเภอธัญบุรี อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอสสามโคก และอำเภอหนองเสือ จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 118 ศูนย์ จำนวนครูปฐมวัยที่เป็นประชากรทั้งสิ้น 180 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูปฐมวัยที่สอนอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จังหวัดปทุมธานี จำนวนประชากรทั้งสิ้น 129 คน โดยใช้สูตรของ Cohen (1977) โดยผู้วิจัยกำหนดค่าขนาดอิทธิพล (Effect Size) ในระดับปานกลาง (ค่า .50) ค่าระดับนัยสำคัญเป็น .05 และค่าอำนาจการทดสอบ (Power) เป็น .95 จากผลการคำนวณได้ขนาดตัวอย่างทั้งหมด (Total Sample) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน แต่เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดปทุมธานี เพื่อเพิ่มความมั่นใจในเรื่องของอัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม ที่กำหนดค่าที่ยอมรับได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 (Kaemkate, 2008) ผู้วิจัยจึงปรับขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 130 คน แต่เนื่องจากศึกษากับกลุ่มครูจะมีการอัตราการตอบกลับประมาณร้อยละ 60 (Wiersma, W. & Jurs, S.G. (2005) อีกทั้งเพื่อชดเชยแบบสอบถามที่อาจไม่สมบูรณ์หรือไม่ได้รับการตอบกลับ ดังนั้นผู้วิจัยจึงปรับขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 120 คน และดำเนินการซึ่งให้ได้มาด้วยกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการสุ่มดังนี้

ขั้นที่ 1 สุ่มอำเภอ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 7 อำเภอ ผู้วิจัยสุ่มอำเภอมา 5 อำเภอ โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก

ขั้นที่ 2 สุ่มโรงเรียน จาก 5 อำเภอที่สุ่มในขั้นที่ 1 โดยผู้วิจัยสุ่มอำเภอละ 8 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งได้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น 40 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ขั้นที่ 3 สุ่มครูปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์ละ 3 คน จาก 40 โรงเรียนที่สุ่มได้จากขั้นที่ 2 ดังนั้น จะได้ตัวอย่างครูปฐมวัยทั้งสิ้น 120 คน

ผลจากการเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง 130 คน พบว่า ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ในการตอบ กลับคืนมาจำนวน 120 คน คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 92.30 เนื่องจากสถานการณ์โควิด 19 ส่งผลต่อการเก็บข้อมูลที่ครบถ้วน โดยมีรายละเอียดของตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรระดับการศึกษาและประสบการณ์

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี	0	0.00
ระดับปริญญาตรี	101	84.17
ระดับสูงกว่าปริญญาตรี	19	15.83
ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประสบการณ์สอน		
1- 10 ปี	46	38.33
11-20 ปี	67	55.83
21 ปีขึ้นไป	7	5.83
รวม	120	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 120 คน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 84.17 และส่วนใหญ่เป็นครูที่มีประสบการณ์สอน 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 55.83

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 1 ชุด ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ปฏิบัติบ่อยที่สุด ปฏิบัติบ้างครั้ง ปฏิบัติน้อยที่สุด และไม่เคยปฏิบัติ โดยมีคำถามด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 10 ข้อ และคำถามด้านการให้โอกาส 13 โอกาส ที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 13 ข้อ รวมทั้งสิ้น 23 ข้อ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ดังนี้

1. การตรวจสอบคุณภาพด้านความตรง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามกับข้อคำถาม แล้วคำนวณหาค่า Index of Objective-Item of Congruence: IOC โดยมีเกณฑ์พิจารณาข้อคำถามที่มีคุณภาพและใช้ได้ คือ จะต้องมียาค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ .50 ขึ้นไป (Kanjana-wasee, 2005) ซึ่งจากการวิเคราะห์ พบว่า ค่า IOC ทั้งฉบับมีค่าตั้งแต่ 0.80 - 1.00 ซึ่งถือได้ว่าเป็นแบบวัดที่มีคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาทุกข้อ

2. การตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง โดยค่าความเที่ยงแบบวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ .97 ซึ่งถือเป็นความเที่ยงในระดับสูง โดยมีเกณฑ์พิจารณา คือ มีค่ามากกว่า .70 ซึ่งเป็นที่ยอมรับในฐานะเกณฑ์ขั้นต่ำสำหรับค่าความเที่ยง (Nunnally, 1967)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บและรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมด้วยแบบสอบถามทางออนไลน์ โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยไปยังศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นตัวอย่างในการวิจัย และติดตามสอบถามทางโทรศัพท์สำหรับกรณีที่มีการตอบกลับล่าช้า โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ตามจำนวนที่ต้องการ ใช้ระยะเวลาประมาณ 2 เดือน จากระบบออนไลน์ พบว่า ได้ตอบแบบสอบถามครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวนทั้งสิ้น 120 ชุด คิดเป็นอัตราตอบกลับร้อยละ 92.30

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย เลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดปทุมธานี เป็นรายข้อและภาพรวม โดยใช้เกณฑ์ในการแปลผลตามแนวของเบส (Best, 1970) ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	ปฏิบัติบ่อยที่สุด	อยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	ปฏิบัติบ่อย	อยู่ในระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	ปฏิบัติบ่อยบางครั้ง	อยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด	อยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติ	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ศึกษาเปรียบเทียบระดับการศึกษาและประสบการณ์ของครูปฐมวัยที่จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย โดยคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวกันด้วยการทดสอบค่า (F-test) นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย เลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดปทุมธานี สรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของครู

ครูปฐมวัยทั้งหมดเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 100 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 82.50 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์อยู่ระหว่าง 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 55.83

2. ผลการศึกษาข้อมูลการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลการเปรียบเทียบระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการสอนของครูที่จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาค่าเฉลี่ยการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย	ระดับการปฏิบัติของครูปฐมวัย		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย			
1.1 ท่านเตรียมพื้นที่ให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ เช่น พื้นที่เล่นตุ๊กตา รถของเล่น เป็นต้น	4.16	0.733	มาก
1.2 ท่านเตรียมพื้นที่ให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระภายนอกห้องเรียน เช่น พื้นที่เล่นน้ำ เล่นทราย เป็นต้น	3.82	0.95	มาก
1.3 ท่านจัดอุปกรณ์ให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ โดยอุปกรณ์มีความปลอดภัยไม่เป็นอันตราย เช่น ตุ๊กตา ลูกบอล หนังสือ หุ่นมือ รถของเล่น บล็อกไม้ เป็นต้น	4.60	0.58	มากที่สุด
1.4 ท่านจัดอุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีน้ำ สีเทียน แป้งโดว์ ดินน้ำมัน กระดาษ เป็นต้น ให้เด็กได้ระบายสี ปั้นอย่างอิสระ	4.51	0.67	มากที่สุด
1.5 ท่านให้เด็กได้ออกมาเล่นนอกห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการเคลื่อนไหวอย่างอิสระ เช่น วิ่ง เตะบอล เป็นต้น	4.55	0.64	มากที่สุด
1.6 ท่านให้เด็กเคลื่อนไหวประกอบเสียงเพลงที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เป็นเพลงอนุบาลที่ไม่ใช่เพลงฮิตในปัจจุบัน เช่น เพลงทะเลแสนงาม เพลงช้าง เป็นต้น	4.53	0.60	มากที่สุด
1.7 ท่านจัดตารางเวลากิจวัตรประจำวันตอบสนองความต้องการเด็กอย่างเหมาะสมกับวัย	4.49	0.66	มาก
1.8 ท่านเปิดโอกาสให้เด็กได้ดูโทรทัศน์ เล่นมือถือ หรือเครื่องเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ	3.32	1.10	ปานกลาง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย	ระดับการปฏิบัติของครูปฐมวัย		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.9 ท่านจัดสภาพแวดล้อมและวัสดุอุปกรณ์ที่สะอาดปลอดภัยจากสารเคมีและอันตราย	4.65	0.61	มากที่สุด
1.10 ท่านศึกษาข้อมูลการส่งเสริมพัฒนาการเด็กจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่น่าเชื่อถือ	4.42	0.65	มาก
รวม	4.30	0.49	มาก
2. ด้านการให้โอกาส 13 โอกาสเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย			
1.1 ให้โอกาสเด็กได้คิด สงสัย สงเกต	4.35	0.59	มาก
1.2 ให้โอกาสเด็กได้เลือก ตัดสินใจ และวางแผนด้วยตนเอง	4.22	0.62	มาก
1.3 ให้โอกาสเด็กลงมือทำด้วยตนเอง	4.38	0.58	มาก
1.4 ให้โอกาสเด็กได้ลองผิดลองถูก	4.38	0.56	มาก
1.5 ให้โอกาสเด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ	4.46	0.60	มาก
1.6 ให้โอกาสเด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น	4.34	0.61	มาก
1.7 ให้โอกาสเด็กได้แสดงความคิดเห็นและวิเคราะห์การทำงานของตนเอง	4.40	0.61	มาก
1.8 ให้โอกาสเด็กเรียนรู้ผ่านกิจวัตรประจำวัน	4.51	0.57	มากที่สุด
1.9 ให้โอกาสเด็กได้ฝึกฝนทักษะการแก้ปัญหา	4.28	0.64	มาก
1.10 ให้โอกาสเด็กได้เรียนรู้ผ่านบูรณาการประสาทสัมผัสทั้ง 7	4.31	0.63	มาก
1.11 ให้โอกาสเด็กได้จดจ่อใส่ใจ	4.23	0.64	มาก
1.12 ให้โอกาสเด็กได้รับแรงบันดาลใจ	4.26	0.64	มาก
1.13 ให้โอกาสเด็กได้ฝึกทักษะทางอารมณ์-สังคม	4.39	0.54	มาก
รวม	4.35	0.54	มาก
รวมทั้งหมด	4.34	0.52	มาก

ตารางที่ 2 พบว่า ครูปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดปทุมธานี ได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.52) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการให้โอกาส 13 โอกาสเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัยรองลงมา คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัยตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย ครูปฐมวัยมีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีการปฏิบัติย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดสภาพแวดล้อมและวัสดุอุปกรณ์ที่สะอาด ปลอดภัยจากสารเคมีและอันตราย

ด้านการให้โอกาส 13 โอกาสเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย ครูปฐมวัยมีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการปฏิบัติย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้โอกาสเด็กเรียนรู้ผ่านกิจวัตรประจำวัน

3. ผลการศึกษาการเปรียบเทียบเกี่ยวกับระดับการศึกษาและประสบการณ์ของครูที่จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบระดับการศึกษาและประสบการณ์ของครูที่จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย ดังแสดงในตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตามระดับการศึกษา

การจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย	ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย	ปริญญาตรี	101	4.28	0.51	มาก
	สูงกว่าปริญญาตรี	19	4.45	0.43	มาก
	รวม	120	4.30	0.49	มาก
2. ด้านการให้โอกาส 13 โอกาสเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย	ปริญญาตรี	101	4.31	0.55	มาก
	สูงกว่าปริญญาตรี	19	4.52	0.46	มากที่สุด
	รวม	120	4.35	0.54	มาก
รวม	ปริญญาตรี	101	4.31	0.53	มาก
	สูงกว่าปริญญาตรี	19	4.51	0.44	มากที่สุด
	รวม	120	4.34	0.52	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดปทุมธานี มีการปฏิบัติในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตามระดับการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

พิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย ครูปฐมวัยที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย 4.45 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.43 ซึ่งสูงกว่าครูปฐมวัยที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.28 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .51

ด้านการให้โอกาส 13 โอกาสเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัยครูปฐมวัยที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.52 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.46 ซึ่งสูงกว่าครูปฐมวัยที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.31 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .55

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาเปรียบเทียบระดับเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	P	ผลการทดสอบรายคู่
การจัดกิจกรรมด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย						
ระหว่างกลุ่ม	.162	3	.054	.223	.880	ไม่มีความแตกต่าง
ภายในกลุ่ม	30.055	124	.242			
รวม	30.217	127				
Test of Homogeneity of Variances						
Levene Statistic = 1.11, df1= 2, df2 = 432, Sig = .33						
การจัดกิจกรรมด้านการให้โอกาส 13 โอกาสเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย						
ระหว่างกลุ่ม	.996	3	.332	1.191	.316	ไม่มีความแตกต่าง
ภายในกลุ่ม	34.582	124	.279			
รวม	35.578	127				
Test of Homogeneity of Variances						
Levene Statistic = 1.11, df1= 2, df2 = 432, Sig = .33						

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาความแปรปรวนทางเดียวด้วยสถิติทดสอบเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่าโดยภาพรวมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็ก จังหวัดปทุมธานี ดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดปทุมธานีมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากครูได้ผ่านการอบรมที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัยมาบ่อยครั้ง หรือได้ศึกษาเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย ผ่านช่องทางออนไลน์และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ อีกทั้งผ่านการอบรมจากคณะครุศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ จึงส่งผลให้ครูปฐมวัยมีระดับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ อร์ทัย บุญเที่ยง (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่องผลการศึกษาการบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมอง

เพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function : EF) ของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะสมองมากขึ้นหลังจากที่ได้ผ่านการอบรมในรูปแบบที่ได้มีส่วนร่วมในการตอบคำถาม สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ ลงมือทำจริง อีกทั้งยังมีความกล้าแสดงออกและมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น ส่งผลให้ครูสามารถนำความรู้ความเข้าใจในส่วนนี้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ในคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมองไว้อีกด้วย ซึ่งเป็นแนวทางที่ช่วยให้ครูปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดปทุมธานี มีความรู้และแนวทางในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาแยกรายด้าน ด้านการให้โอกาส 13 โอกาสเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ที่ 4.35 ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย ที่ได้ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.30 แม้ว่าค่าเฉลี่ยจะไม่แตกต่างกันมาก แต่ส่งผลให้ผู้วิจัยเห็นว่าครูปฐมวัยเห็นความสำคัญและปฏิบัติในด้านนี้ได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาวดี หาญเมธี (2561) ที่กล่าวถึง ความสำคัญของการให้โอกาสไว้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะเป็นหน้าต่างแห่งโอกาสของเด็กปฐมวัยที่เป็นช่วงสำคัญที่สุดในการพัฒนาความยืดหยุ่นของสมอง

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบของครูปฐมวัยที่จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้าน เมื่อวิเคราะห์ระดับการศึกษาของครูปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้พบว่า มีการศึกษาเพียง 2 ระดับ คือ ระดับปริญญาตรี 101 คนและสูงกว่าปริญญาตรี 19 คน ซึ่งทุกคนล้วนผ่านมาตรฐานของครูสภาในการเป็นครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัยเป็นทุนเดิม ซึ่งสอดคล้องกับ Jensen (2000) ที่กล่าวถึงสภาวะ Plasticity หรือการปรับเปลี่ยนของสมองมนุษย์ว่า สมองของมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยการเชื่อมเซลล์ประสาทสามารถเกิดได้กับคนทุกวัย ไม่จำกัดเพียงแค่เด็กเท่านั้น สมองของผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุก็ไม่หยุดนิ่งเช่นกัน หากครูปฐมวัยได้รับการส่งเสริมให้อบรมเสริมความรู้ รวมถึงลงมือปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็ก ไม่ว่าจะจบการศึกษาระดับใดก็มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติตามแนวทางที่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดไว้ได้ จึงจะเป็นครูที่มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการของผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยตามความต้องการของผู้ใช้ครู ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ (กรนก ฐประสม และคณะ, 2563) ที่พบว่าผู้ปกครองมีความต้องการให้ครูมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพมากที่สุด มากกว่าความต้องการด้านวุฒิการศึกษา

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบของครูปฐมวัยที่จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้าน อาจเนื่องมาจากเรื่องการพัฒนาทักษะสมอง เป็นเรื่องค่อนข้างใหม่ในศาสตร์ของปฐมวัย ไม่ว่าจะครูปฐมวัยที่มีประสบการณ์สอนมากหรือน้อย จำเป็นต้องเรียนรู้ใหม่ไปพร้อมกัน วิธีการจัดกิจกรรม วิธีการเข้าหาเด็ก (Approach) วิธีการพูดกับเด็ก วิธีการประเมินเด็ก ล้วนแตกต่างจาก

การเรียนการสอนแบบเดิมที่ครูเคยมีประสบการณ์มา ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ครูจึงจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัยได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วชิราภรณ์ ศรีผา สุวิมล โพธิ์กลิ่น และชวนคิด มะเสนะ (2564) เกี่ยวกับอนาคตภาพคุณลักษณะของครูปฐมวัยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2562-2572) พบว่า ในอนาคต (ปี พ.ศ. 2562-2572) ครูปฐมวัยควรมี 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ ความสามารถ 2) ด้านบุคลิกภาพ 3) คุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม 4) ด้านทักษะการแสวงหาความรู้และการใช้เทคโนโลยี 5) คุณลักษณะด้านการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองการพัฒนาตนเองและการพัฒนา และ 6) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. การพัฒนาความรู้ความเข้าใจของครูปฐมวัยในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะสมองโดยไม่ต้องแยกกลุ่มระดับการศึกษาและประสบการณ์สอน เนื่องจากไม่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าว
2. ผู้อำนวยการ หรือคณะผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะสมอง ในด้านสถานที่นอกห้องเรียน เพื่อให้ครูสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะสมองได้หลากหลายมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมทักษะสมองแบบแยกเป็นรายด้าน
2. ควรมีงานวิจัยและพัฒนา (R&D) ที่เป็นรูปแบบ หลักการ หรือแนวทางการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดปทุมธานี โดยเฉพาะ

เอกสารอ้างอิง

- กรกนก รูปประสม และคณะ. (2563). การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยตามความต้องการของผู้ใช้ครู ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 14(1), 69-81.
- ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2561). เลี้ยงลูกอย่างไรให้ได้ EF. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: แพรวเพื่อนเด็ก.
- วชิราภรณ์ ศรีผา สุวิมล โพธิ์กลิ่น และชวนคิด มะเสนะ. (2564). อนาคตภาพคุณลักษณะของครูปฐมวัยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2562-2572). วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 9(4), 1681-1694.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **คู่มือหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุภาวดี หาญเมธี และผาณิต บุญมาก. (2561). **คู่มือพ่อแม่พัฒนาทักษะสมอง EF ตั้งแต่ปฐมวัย-3 ปี**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- สุภาวดี หาญเมธี. (2561). **คู่มือพัฒนาทักษะสมอง EF Executive Functions สำหรับ ครูปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- อรทัย บุญเที่ยง. (2562). ผลการศึกษาการบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ของครูผู้ดูแลเด็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี**. 9(1), 707-721.
- Best, J. W. (1970). **Research in Education**. (2nd ed). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Cohen, J. (1977). **Statistical power for the behavioral sciences**. (2nd ed.). New York: Academic.
- Jensen, E. (2000). **Teaching with the brain in mind**. Virginia: Association for supervision and curriculum development.
- Kaemkate, W. (2008). **Research methodology in behavioural science**. (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Kanjanawasee, S. (2005). **Thrisadikantotsop baep dangdoem** [Classical test theory]. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Nunnally, J. C. (1967). **Psychometric Theory**. New York: McGraw-Hill.
- Sivan, A. B., Koch, L., Baier, C., & Adiga, M. (1999). Refugee youth at risk: A quest for rational policy. **Children's Services: Social Policy, Research, & Practice**. 2(3), 139-158.
- Wiersma, W. & Jurs, S. G. (2005). **Research methods in education: An introduction**. (8th ed). Massachusetts: Pearson Education.
-

ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาอาชีวอนามัย และความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

THE SATISFACTION OF EMPLOYERS TOWARDS THE GRADUATES OF OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY DEPARTMENT, FACULTY OF SCIENCE AND TECHNOLOGY, VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY UNDER THE ROYAL PATRONAGE

วัชรารณ วังศกุลกาญจน์^{1*}, และขวัญแห นุ่นภักดี¹
Watcharaporn Wongsakoonkan^{1*}, Khwankhae Nunbhakdi¹

Received : 22 January 2022

Revised : 27 May 2022

Accepted : 7 June 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อคุณลักษณะหรือความสามารถในการปฏิบัติงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บังคับบัญชา/หัวหน้างานในสถานประกอบกิจการของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2559-2561 ผ่านทางระบบ Google forms จำนวน 55 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต และส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะสำหรับการผลิตบัณฑิต มีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.667 - 1 และความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.744 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะหรือความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.51) รองลงมาได้แก่ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.62) ด้านทักษะ

¹หลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Department of Occupational health and safety, Faculty of Science and Technology,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: watcharaporn@vru.ac.th

ทางปัญญา ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.63) ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ/วิชาชีพ ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.65) และด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.80) ตามลำดับ ผู้ใช้บัณฑิตต้องการบัณฑิตที่พูด อ่าน และเขียนภาษาอังกฤษได้ ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานได้

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ ผู้ใช้บัณฑิต สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ABSTRACT

The current research study aimed to study the satisfaction of employers towards the attributes or operational capabilities, based on Thai qualifications framework for higher education, of graduates of Occupational Health and Safety Department, Faculty of Science and Technology, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage. The data were collected by using a questionnaire in form of Google forms. The respondents were 55 employers or supervisors providing the satisfaction scores to graduates who completed the university courses between 2016 - 2018. The research tool, namely a questionnaire, was divided into 3 parts including, 1) general information, 2) employer satisfaction, and 3) suggestions. Content validity was ranged between 0.667 - 1 and reliability was 0.744. The data was analyzed by computing mean and standard deviation.

The results showed that the overall levels of employers' satisfaction towards graduates were high. To consider the scores of each individual questionnaire item, it was found that morality, ethics, and professional ethics showed the highest mean score ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.51). The mean scores of other items were as follows: interpersonal skills and responsibility ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.62), cognitive skills ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.63), academic/professional knowledge ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.65) and communication and information technology skills ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.80), respectively. Employers need graduates who can speak, read, and write in English. The results of the current study can be used as a guideline for improving the relevant instruction in the Department of Occupational Health and Safety to qualify graduates to the needs of labor market.

Keywords: Satisfaction, Employer, Department of Occupational Health and Safety

บทนำ

หลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดการเรียนการสอนมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 เดิมใช้ชื่อว่า หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ความปลอดภัยจนถึงปีการศึกษา 2556 จากนั้นปรับปรุงหลักสูตรเป็นหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในปีการศึกษา 2557 และได้ปรับปรุงหลักสูตรทุก 5 ปี ปัจจุบันการดำเนินการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัยหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 ผ่านการเห็นชอบจากกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 และผ่านการขึ้นทะเบียนให้ผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรมีคุณสมบัติเป็นเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับวิชาชีพ จากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2563

ปัจจุบันหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัยจัดการเรียนการสอนตามกรอบโครงสร้างรายวิชา คุณสมบัติคณาจารย์และนักศึกษา จำนวนเครื่องมือด้านสุขศาสตร์อุตสาหกรรมสอดคล้องกับเกณฑ์ในการพิจารณาวุฒิการศึกษาปริญญาตรีสาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัยหรือเทียบเท่า ตามกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549 (กองความปลอดภัยแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2562) ผลิตบัณฑิตที่มีองค์ความรู้และทักษะด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยกว่า 200 คน ให้พร้อมไปเป็นเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับวิชาชีพเข้าสู่ตลาดแรงงาน อันเกี่ยวข้องกับความต้องการของสถานประกอบกิจการในปัจจุบันนี้

ความต้องการของสถานประกอบกิจการเมื่อบัณฑิตเข้าสู่ตลาดแรงงานในปัจจุบันนี้ต้องการบัณฑิตที่มีทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน เช่น ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ เป็นต้น (เบญจวรรณ ฤณอมชยธวัช และ คณะ, 2559) ทางหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัยได้มีการติดตาม ประเมินผลความสำเร็จของการผลิตบัณฑิตตามมุมมองของนายจ้าง ผู้บังคับบัญชา หัวหน้างาน ในรูปแบบของการประเมินผลความพึงพอใจผ่านทางแบบสอบถามที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดทำขึ้นซึ่งเป็นข้อคำถามทั่วไป และเพื่อเป็นการพัฒนาบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตทางหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัยจึงสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจขึ้นมาโดยมีข้อคำถามที่เชื่อมโยงถึงการผลิตบัณฑิตของหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ผลการประเมินความพึงพอใจนี้เป็นกระบวนการประเมินความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่ผู้ใช้บัณฑิตคาดหวังที่จะได้รับการปฏิบัติงานของบัณฑิตและสิ่งที่ได้รับจริงจากการปฏิบัติงานของบัณฑิต (พัทธนันท์ คงวงศ์วาน และ เพ็ญจันทร์ ภัทรเมธิกิจ, 2559) ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นได้ว่าความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตนั้น มีแนวโน้มหรือทิศทางเป็นอย่างไรต่อคุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติทั้งในด้านคุณธรรม ความรู้ ปัญญา ความสัมพันธ์และการสื่อสาร

ความพึงพอใจที่ถูกลำไปประเมินจากการปฏิบัติงานของบัณฑิตหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัยประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ ประเมินจากพฤติกรรมทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ชื่อสัตย์สุจริต

เสียสละ 2) ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ/วิชาชีพ ประเมินจากองค์ความรู้ในสาขาวิชา การต่อยอดองค์ความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา ประเมินจากความสามารถในการตัดสินใจ การใช้ทักษะ ในการปฏิบัติงาน 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ประเมินจาก การแสดงออกอย่างเหมาะสมในกลุ่มทั้งภาวะผู้นำ ผู้ตาม และ 5) ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ ประเมินจากทักษะการสื่อสาร สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม (เพลินพิศ ศิริสมบุญ, 2559) ทักษะทั้ง 5 ด้านนี้จะแสดงถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดการศึกษาใน หลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

การประเมินผลความสำเร็จของการผลิตบัณฑิตนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินคุณภาพ การศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ด้านการผลิตบัณฑิต ตามตัวบ่งชี้ สมศ.ที่ 2 คุณภาพบัณฑิตปริญญาตรี โท เอก ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ผลจากการศึกษาความพึงพอใจนี้จะเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาผลการดำเนินการจัดการศึกษา ของหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัยรวมทั้งเป็นข้อมูลในการทบทวน ปรับปรุงและพัฒนา คุณภาพหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และนักศึกษา ให้มีผลการเรียนรู้และคุณลักษณะที่ตรงกับ ความพึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่เชื่อมโยงกับต่อ ความต้องการของสังคมและตลาดแรงงานซึ่งมหาวิทยาลัยตระหนักและมีแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความสอดคล้องกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อคุณลักษณะหรือความสามารถ ในการปฏิบัติงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของบัณฑิตที่จบการศึกษา จากหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ผู้บังคับบัญชา/หัวหน้างานในสถานประกอบกิจการของบัณฑิตที่สำเร็จ การศึกษาในปี พ.ศ. 2561-2563 จำนวน 108 คน และมีผู้บังคับบัญชา/หัวหน้างานในสถานประกอบ กิจการตอบแบบสอบถามกลับมาผ่านทางระบบ Google forms จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 51 ซึ่งเป็นจำนวนที่ยอมรับได้ตามข้อเสนอแนะสำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาที่ผู้ใช้บัณฑิตตอบ แบบสอบถามไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2564)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูล ทั่วไปของผู้ใช้บัณฑิต ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต และส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะจาก ผู้ใช้บัณฑิต ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปประกอบด้วยเพศ ลักษณะของหน่วยงาน และตำแหน่งงานของผู้ใช้บัณฑิต

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่จัดทำโดยสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วยด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ/วิชาชีพ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ และด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยกำหนดความหมายของคะแนนเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะสำหรับการผลิตบัณฑิต

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน คำถามทุกข้อมีค่า IOC ระหว่าง 0.72 - 1.00

การวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บังคับบัญชา/หัวหน้างานในสถานประกอบการที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงโดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Alpha Cronbach Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.74

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตผ่านทางระบบ Google forms ในช่วงเดือนมีนาคม - มิถุนายน พ.ศ. 2561-2563 โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนพิทักษ์สิทธิ์ผู้เข้าร่วมวิจัย ด้วยการรักษาความลับข้อมูลส่วนตัว ไม่เปิดเผยชื่อสกุล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาพรวม โดยเกณฑ์การพิจารณาให้ความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้

- 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก
- 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะสำหรับการผลิตบัณฑิต

วิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะโดยการสรุปความคิดเห็นจากคำถามปลายเปิด

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บัณฑิต

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	38	69.10
หญิง	17	30.90
ลักษณะของหน่วยงาน		
ภาครัฐ	5	9.10
ภาคเอกชน	50	90.90
ตำแหน่งงานของผู้ใช้บัณฑิต		
หัวหน้างานความปลอดภัย	50	90.90
หัวหน้างานฝ่ายบุคคล	5	9.10

จากตารางที่ 1 ผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 69.1 ส่วนมากเป็นหน่วยงานภาคเอกชนร้อยละ 90.9 และเป็นหัวหน้างานความปลอดภัยร้อยละ 90.9

ตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะหรือความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปี 2559-2562

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ	4.65	0.51	มากที่สุด
2. ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ/วิชาชีพ	4.28	0.65	มาก
3. ด้านทักษะทางปัญญา	4.39	0.63	มาก
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ	4.53	0.62	มาก
5. ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.23	0.80	มาก
รวม	4.42	0.64	มาก

จากตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจต่อคุณลักษณะหรือความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจในด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.51) รองลงมาอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่าง

บุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.62) ด้านทักษะทางปัญญา ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.63) ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ/วิชาชีพ ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.65) และด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.80) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 คะแนนความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต จำแนกตามผลการเรียนรู้ในแต่ละด้านของหลักสูตร วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ	4.65	0.51	มากที่สุด
1.1 มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน การตระหนักในจรรยาบรรณวิชาชีพ	4.60	0.56	มากที่สุด
1.2 มีความเสียสละและมีจิตอาสาในการทำงาน	4.58	0.53	มากที่สุด
1.3 มีความมุ่งมั่น ขยัน ไม่ย่อท้อในการทำงาน	4.62	0.53	มากที่สุด
1.4 มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตน รักษาระเบียบวินัย เคารพกฎระเบียบและข้อบังคับขององค์กร	4.73	0.45	มากที่สุด
1.5 มีความรับผิดชอบในการทำงานและมีความซื่อสัตย์	4.73	0.45	มากที่สุด
2. ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ/วิชาชีพ	4.28	0.65	มาก
2.1 มีความรู้ ความสามารถทางวิชาการทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย	4.27	0.73	มาก
2.2 มีความสามารถในการประยุกต์ความรู้ทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยมาใช้ในการปฏิบัติงานจริง	4.22	0.71	มาก
2.3 มีความสามารถในการนำเทคโนโลยีพื้นฐานทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยไปพัฒนาและแก้ปัญหาในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.20	0.68	มาก
2.4 มีความรู้ ความเข้าใจในวิชาชีพและงานที่ตนเองได้รับผิดชอบ	4.35	0.55	มาก
2.5 มีความรู้เท่าทันความก้าวหน้าทางวิทยาการทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย	4.35	0.55	มาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
3. ด้านทักษะทางปัญญา	4.39	0.63	มาก
3.1 มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และ สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในงาน ได้อย่างเป็นระบบ	4.35	0.58	มาก
3.2 มีความสามารถในการเชื่อมโยง สามารถ บูรณาการหลักทฤษฎีมาใช้ในการทำงาน ได้อย่างสร้างสรรค์	4.31	0.60	มาก
3.3 มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้	4.40	0.63	มาก
3.4 มีความสามารถในการรับรู้งาน เรียนรู้งานได้ อย่างรวดเร็ว	4.51	0.63	มากที่สุด
3.5 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน	4.40	0.71	มาก
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ	4.53	0.62	มากที่สุด
4.1 มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และสามารถทำงานเป็นทีมได้	4.47	0.66	มาก
4.2 ยอมรับฟังความคิดเห็นและให้ความร่วมมือ กับผู้อื่นในการทำงาน	4.64	0.52	มากที่สุด
4.3 มีความสามารถในการเจรจา การติดต่อสื่อสาร	4.44	0.66	มาก
4.4 สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงาน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน	4.62	0.56	มากที่สุด
4.5 สามารถจัดการอารมณ์ และ ควบคุมอารมณ์ได้	4.47	0.69	มาก
5. ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ	4.23	0.80	มาก
5.1 สามารถสื่อสาร และแสดงออกอย่าง เหมาะสม	4.11	0.88	มาก
5.2 สามารถพูด อ่าน เขียน และนำเสนอ ภาษาไทยได้ดี	4.31	0.81	มาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
5.3 สามารถพูด อ่าน เขียน และนำเสนอ ภาษาอังกฤษได้ในระดับพื้นฐาน	4.31	0.66	มาก
5.4 มีความรอบรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และนำไปประยุกต์ใช้กับงาน	4.40	0.66	มาก
5.5 สามารถใช้เทคนิคพื้นฐานทางสถิติและ คณิตศาสตร์เพื่อวิเคราะห์และนำเสนองาน	4.02	0.93	มาก
ค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ด้าน	4.42	0.64	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตรายข้อในแต่ละด้านโดยเรียงลำดับจากด้านมากไปยังด้านน้อยผลเป็นดังนี้

1. ผู้ใช้บัณฑิตมีระดับความพึงพอใจต่อคุณลักษณะหรือความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตในด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกคุณลักษณะ ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการมีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตน รักษาระเบียบวินัย เคารพกฎระเบียบและข้อบังคับขององค์กร ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.45) การมีความรับผิดชอบในการทำงานและมีความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.45) มีความมุ่งมั่น ขยัน ไม่ย่อท้อในการทำงาน ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.53) มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน การตระหนักในจรรยาบรรณวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.56) และมีความเสียสละและมีจิตอาสาในการทำงาน ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.53)

2. ผู้ใช้บัณฑิตมีระดับความพึงพอใจต่อคุณลักษณะหรือความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตในด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมาก คุณลักษณะที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการยอมรับฟังความคิดเห็นและให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงาน ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.52) และความสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.56) คุณลักษณะที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และสามารถทำงานเป็นทีมได้ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.66) ความสามารถจัดการอารมณ์ และควบคุมอารมณ์ได้ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.69) และมีความสามารถในการเจรจา การติดต่อสื่อสาร ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.66)

3. ผู้ใช้บัณฑิตมีระดับความพึงพอใจต่อคุณลักษณะหรือความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตในด้านทักษะทางปัญญาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมาก คุณลักษณะที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความพึงพอใจ

ต่อการมีความสามารถในการรับรู้งาน เรียนรู้งานได้อย่างรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.63) ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.63) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.71) ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในงานได้อย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.58) และความสามารถในการเชื่อมโยง สามารถบูรณาการหลักทฤษฎีมาใช้ในการทำงานได้อย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.60)

4. ผู้ใช้บัณฑิตมีระดับความพึงพอใจต่อคุณลักษณะหรือความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตในด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ/วิชาชีพภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพและงานที่ตนเองได้รับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.55) มีความรู้เท่าทันความก้าวหน้าทางวิทยาการทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.55) มีความรู้ ความสามารถทางวิชาการทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.73) มีความสามารถในการประยุกต์ความรู้ทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยมาใช้ในการปฏิบัติงานจริง ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.71) และมีความสามารถในการนำเทคโนโลยีพื้นฐานทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยไปพัฒนาและแก้ปัญหาในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.68)

5. ผู้ใช้บัณฑิตมีระดับความพึงพอใจต่อคุณลักษณะหรือความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตในด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีความรอบรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนำไปประยุกต์ใช้กับงาน ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.66) สามารถพูด อ่าน เขียน และนำเสนอภาษาไทยได้ดี ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.81) สามารถพูด อ่าน เขียน และนำเสนอภาษาไทยได้ในระดับพื้นฐาน ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.66) สามารถสื่อสาร และแสดงออกอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.88) และสามารถใช้เทคนิคพื้นฐานทางสถิติและคณิตศาสตร์เพื่อวิเคราะห์และนำเสนองาน ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.93)

สำหรับข้อเสนอแนะจากผู้บัณฑิตต้องการให้หลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัยผลิตบัณฑิตที่มีความพร้อมในด้านทักษะภาษาอังกฤษทั้งการพูด อ่าน และเขียนให้มากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อคุณลักษณะหรือความสามารถในการปฏิบัติงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจในด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ/วิชาชีพ และด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตามลำดับ

ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะหรือความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตในด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจต่อการที่

บัณฑิตมีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตน รักษาระเบียบวินัย เคารพกฎระเบียบและข้อบังคับขององค์กร รับผิดชอบในการทำงาน ซื่อสัตย์ มุ่งมั่น ขยัน มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน การตระหนักในจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความเสียสละ และมีจิตอาสาในการทำงานอาจเนื่องจากทางหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัยมุ่งเน้นผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรมและจริยธรรมตามหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้วยอาชีพเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับวิชาชีพเป็นอาชีพที่ต้องปกป้องสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานที่ระบุในกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549 ซึ่งมีแนวโน้มเดียวกันกับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตพยาบาลเนื่องจากเป็นอาชีพที่ต้องปฏิบัติงานในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของมนุษย์ สถาบันการศึกษาจึงเน้นการเรียนการสอนที่ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพ (อรันท์ หาญยุทธ และรัชยา รัตนถาวร, 2558; วันเพ็ญ แสงสงวน และธนพร วรรณกุล, 2561)

ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจคุณลักษณะหรือความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตต่อด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพึงพอใจต่อการที่บัณฑิตยอมรับฟังความคิดเห็นและให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงาน สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถจัดการอารมณ์ และควบคุมอารมณ์ และมีความสามารถในการเจรจาและการติดต่อสื่อสาร ตามที่หลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัยกำหนดไว้ในโครงสร้างของหลักสูตรฯ ทักษะเหล่านี้ถูกสอดแทรกในการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และนักศึกษาได้ฝึกการทำงานร่วมกันผ่านกิจกรรมที่ทางหลักสูตรฯ จัดขึ้น โดยให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องด้านการเรียนการสอน การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมสอดคล้องกับการศึกษาของรัชดาภรณ์ ตันติกุล (2559) ที่ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตคณะครุศาสตร์ที่ได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาร่วมงานกับผู้อื่นอยู่เสมอ จึงทำให้นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะหรือความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตในด้านทักษะทางปัญญาอยู่ในระดับมาก โดยพึงพอใจความสามารถในการรับรู้ เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในงาน และสามารถเชื่อมโยง บูรณาการหลักทฤษฎีมาใช้ในการทำงานได้อย่างสร้างสรรค์อาจเนื่องจากการวางโครงสร้างของหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัยได้จัดรายวิชาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม และส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มากขึ้น นักศึกษาได้ใช้ทักษะทางปัญญาในการคิด วิเคราะห์ การทำรายงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย การได้ไปศึกษาดูงาน การลงพื้นที่จริงในโรงงานอุตสาหกรรม รวมไปถึงการทำวิจัย และโครงการที่ช่วยในการแก้ปัญหาทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยซึ่งสอดคล้องกับ พิจิตรา ธงพานิช (2557) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรในด้านการจัดการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถมากขึ้น

ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะหรือความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตในด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ/วิชาชีพอยู่ในระดับมาก ทั้งความรู้ ความเข้าใจในวิชาชีพ

และงานที่ตนเองได้รับผิดชอบ เนื่องด้วยในระหว่างการเรียนรู้ทางหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนโดยมอบหมายให้อาจารย์สอดแทรกกรณีศึกษา นวัตกรรม กระบวนการ และตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงงานอุตสาหกรรม และมีการส่งเสริมให้นักศึกษา ฝึกงานภาคฤดูร้อนก่อนขึ้นชั้นปีที่ 4 ระยะเวลา 2 เดือน ในอุตสาหกรรมที่สนใจและฝึกสหกิจศึกษา ในชั้นปีที่ 4 เป็นระยะเวลาอีก 4 เดือน ในอีกประเภทอุตสาหกรรม ด้วยกิจกรรมนี้ทำให้นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพและสามารถประยุกต์สิ่งที่เรียนไปกับการปฏิบัติงานจริงได้ สอดคล้อง กับการศึกษาของเมธินี วงศ์วานิช รัชฎาภรณ์ และอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (2560) ที่ศึกษาเรื่อง ผลการ ฝึกงานเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความมุ่งมั่นในการทำงานของนิสิตในรายวิชาฝึกงานของสาขาวิชา ธุรกิจและคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า การฝึกงานทำให้นิสิตได้เรียนรู้ มีประสบการณ์ในการทำงานสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานจริงได้

ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีคะแนนรวม เป็นลำดับสุดท้ายแต่ยังอยู่ในระดับมาก คะแนนในส่วนของการใช้พื้นฐานทางสถิติและคณิตศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์และนำเสนองานมีคะแนนรวมน้อยที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ วิชาถ ธิวะสิงห์ และศิริณา วงษ์ซารี (2563) ที่ศึกษาความต้องการผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของ ตลาดงานทางด้านสถาปัตยกรรมและการออกแบบในสถานการณ์ปัจจุบัน พบว่าบัณฑิตมีทักษะ การวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นทักษะที่ทางหลักสูตรต้อง พัฒนาให้มากขึ้น

สำหรับข้อเสนอแนะจากผู้ที่ใช้บัณฑิตมีความคาดหวังให้บัณฑิตที่จบการศึกษาทางด้าน อาชีวอนามัยและความปลอดภัยมีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน ที่สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมสำหรับการออกไปทำงาน อย่างไรก็ตามทักษะด้านนี้ เป็นที่ต้องการของทุกอาชีพที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความคาดหวังเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบัน (พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2563) ทางหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัยจึงควรที่จะพัฒนารูปแบบการเรียน การสอน การจัดกิจกรรมสอดแทรกการฝึกทักษะด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะด้านนี้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยครั้งนี้ไปใช้

หลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัยสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปปรับปรุง การจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพนักศึกษาให้สอดคล้องกับ ความต้องการของ ตลาดแรงงานและสถานประกอบกิจการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตในปีการศึกษาต่อ ๆ ไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำ ผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับพัฒนานักศึกษาในหลักสูตรให้มีความคุณภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549. (2549, 21 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 123 ตอนที่ 65 ก. หน้า 4-20.
- กองความปลอดภัยแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2562). สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท สาขาอาชีวอนามัยหรือเทียบเท่า. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://osh.labour.go.th/images/PDF/2019/01/93/93-6.pdf>. (2564, 15 ธันวาคม).
- เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช, ผ่องศรี วาณิชศุภวงศ์, วุฒิชัย เนียมเทศ, ณัฐวิทย์ พจนตันติ. ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้. 3(2): 208-222.
- พัทธนันท์ คงวงศ์วาน และเพ็ญจันทร์ ภัทรเมธกิจ. (2559). การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ. ครั้งที่ 13. 8-9 ธันวาคม 2559. (927-936). นครปฐม: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- พิจิตรา ธงพานิช. (2557). การพัฒนาหลักสูตร ความรู้ สมรรถนะ ตามมาตรฐานวิชาชีพครู. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2563). ความต้องการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์. 8(1): 123-136.
- เพลินพิศ ศิริสมบุญ. (2559). คุณลักษณะบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ของวิทยาลัยเซนต์อีส์ท์บางกอก ประจำปีการศึกษา 2556 - 2557 (รุ่นที่ 15). วารสารวิชาการเซนต์อีส์ท์บางกอก (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 2(2): 55-67.
- เมธินี วงศ์วานิช รัชมกการณ และอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ. (2560). ผลการฝึกงานเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความมุ่งมั่นในการทำงานของนิสิตในรายวิชาฝึกงาน ของสาขาวิชาธุรกิจและคอมพิวเตอร์ศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. 32(2): 55-64.
- รัชดาภรณ์ ตัณตกุล. (2559). ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิจัยและพัฒนายาลอยลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. 11(2): 237-245.

- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2564). **แนวทางการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับอุดมศึกษา (พ.ศ. 2564-2565)**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: http://www.onesqa.or.th/upload/download/file_f446b8be250374e8cf8a3b728473bf33.pdf. (2565, 17 พฤษภาคม).
- วันเพ็ญ แสงสงวน และธนพร วรณกุล. (2561). ความพึงพอใจและความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ปีการศึกษา 2558. **วารสารพยาบาลทหารบก**. 19: 213-221.
- วิชนาถ ทิวะสิงห์ และศิริินภา วงษ์ชาลี. (2563). โครงการสำรวจความต้องการผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของตลาดงานทางด้านสถาปัตยกรรมและการออกแบบในสถานการณ์ปัจจุบัน. **วารสารสถาปัตยกรรม การออกแบบและการก่อสร้าง**. 2(3): 13-32.
- อรนนท์ หาญยุทธ และรัชยา รัตนถาวร. (2558). คุณภาพและอัตลักษณ์ของบัณฑิตคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซียที่สำเร็จการศึกษาศึกษาปีการศึกษา 2553. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย**. 7(2): 99-107.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ในช่วงโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

FACTORS RELATED TO PERSONAL FINANCIAL PLANNING UNDER CORONA VIRUS DISEASE (COVID-19) CRISIS OF CONSUMERS IN BANGKOK

อุบล ไม้พุ่ม^{1*}
Ubon Maiphoom^{1*}

Received : 27 October 2021

Revised : 25 July 2022

Accepted : 31 July 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลในช่วงโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ได้นั้นผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Stratified Sampling การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลในช่วงโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับต่ำ ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน มีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับต่ำ ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยด้านสถานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครด้านช่องทางในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹Valaya Alongkorn Rajabhat University under the royal patronage, Pathum Thani Province

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: ubon@vru.ac.th

ปัจจัยด้านสภาวะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครด้านวัตถุประสงค์ในการวางแผนทางการเงินและรูปแบบในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลอยู่ในระดับต่ำ ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจ สภาวะเศรษฐกิจ การวางแผนทางการเงิน

ABSTRACT

The current quantitative research was aimed to study about the factors correlated with the personal financial planning under the crisis of COVID-19 pandemic of the consumers in Bangkok. The research instrument was a questionnaire. The research samples were 400 people living in Bangkok and their ages were above 20 years old. The stratified sampling method was employed for obtaining the research samples. The data were analyzed using descriptive statistics. To analyze factors affecting the personal financial planning during COVID-19 pandemic, the inferential statistics was employed. To analyze factors correlating with the personal financial planning during COVID-19 pandemic, the Pearson's simple correlation statistics was employed.

The research results showed the factors correlated with the personal financial planning as follows:

News perception factors: It significantly showed the low correlation with the personal financial planning of the consumers in Bangkok in the same direction at the statistical level of .05.

Cognitive Factors: It significantly showed the low correlation with the personal financial planning of the consumers in Bangkok in the same direction at the statistical level of .05.

Economic condition factors: It significantly showed the moderate correlation with the personal financial planning, which was analyzed in term of platforms for the personal financial planning, of the consumers in Bangkok in the same direction at the statistical level of .05.

Economic condition factors: It significantly showed the low correlation with the personal financial planning, which was analyzed in terms of objectives and methods for the personal financial planning, of the consumers in Bangkok in the same direction at the statistical level of .05.

Keywords: News awareness, Cognition, Economic conditions. Financial planning

บทนำ

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ภาคธุรกิจไม่สามารถรักษายอดขายและผลกำไร ส่งผลให้สภาพคล่องโดยรวมของธุรกิจลดน้อยลง การใช้จ่าย การชำระหนี้เริ่มมีปัญหา ธุรกิจบางประเภท เช่น ท่องเที่ยว ร้านอาหาร สถานบันเทิง ต้องปิดตัวลง ส่งผลให้รายได้ของพนักงาน ลูกจ้าง มีรายได้ลดลงมากกว่าครึ่งของรายได้รวม ปัญหาการแพร่ระบาดเริ่มมีระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น สอดคล้องกับ ยรรยง ไทยเจริญ รองผู้จัดการใหญ่ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ ที่ได้กล่าวถึง ผลกระทบของประเทศไทย ซึ่งต้องพึ่งพาเศรษฐกิจจากต่างประเทศทำให้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ภาคการท่องเที่ยวที่มีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศประมาณ 12% ของ GDP ไทย แต่เมื่อประสบกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้รายได้ของการท่องเที่ยวติดลบ -100% 2) ภาคการส่งออก มีรายได้จากการส่งออกคิดเป็นประมาณ 50% ของ GDP ไทยจากเศรษฐกิจโลกที่ถดถอยไปนั้น ทำให้ตัวเลขการส่งออกติดลบ -12.9% และ 3) มาตรการเว้นระยะห่าง ส่งผลกระทบต่อการใช้จ่ายในประเทศ โดยเฉพาะธุรกิจด้านการท่องเที่ยว การเดินทาง สันทนาการ โรงแรมที่จะมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคลดลง (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ , 2563)

ซึ่งวิกฤตนี้ทำให้หลายธุรกิจเกิดปัญหา ส่งผลกระทบต่อพนักงานขาดรายได้ ภาคประชาชนก็ต้องใช้เงินในทิศทางที่ระมัดระวังมากขึ้น ดังนั้นหากมีการวางแผนทางการเงินและการเก็บออมที่ดีจะทำให้ฝ่าวิกฤตนี้ไปได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในภาพรวมต่างก็ประสบปัญหาทางการเงินในการใช้จ่าย แม้รัฐบาลมีนโยบายช่วยเหลือแต่ก็ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพของแต่ละคน การใช้เงินจึงเป็นเรื่องสำคัญ การนำเงินมาใช้ หรือหารายได้ จะต้องใช้เงินอย่างไร เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องคิดให้รอบคอบ จึงเป็นที่มาของการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลในช่วงโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงินที่มีความสัมพันธ์ต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลในช่วงวิกฤตโควิด - 19 ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรที่ศึกษา

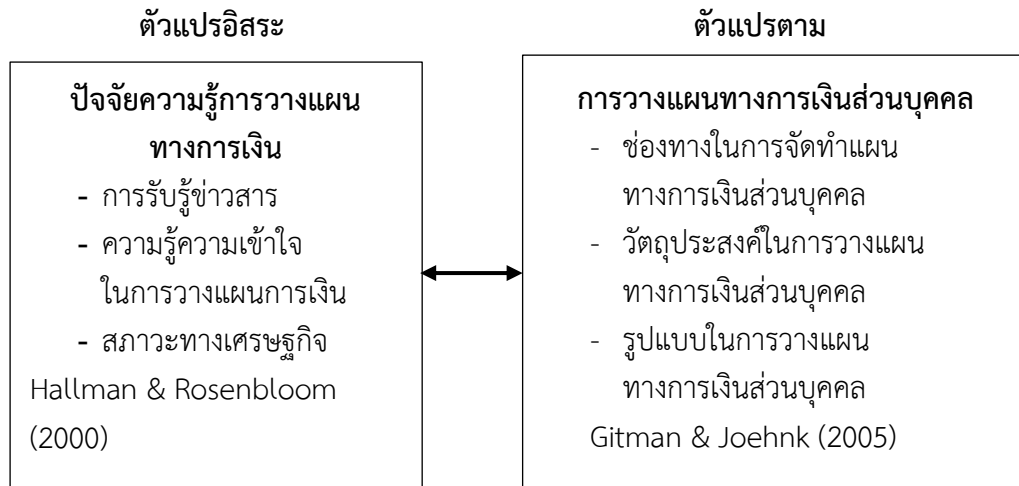
ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงิน ประกอบด้วย การรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน และ สภาวะทางเศรษฐกิจ

ตัวแปรตาม คือ การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล ประกอบด้วย ช่องทางในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล วัตถุประสงค์ในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล และรูปแบบในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงิน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน และ สภาวะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวความคิด ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรม จึงทำให้ผู้วิจัยได้นำตัวแปรเหล่านี้มาทำการวิจัย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงิน			การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล		
	การรับรู้ข่าวสาร	ความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน	สถานะทางเศรษฐกิจ	ช่องทางในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล	วัตถุประสงค์ในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล	รูปแบบในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล
Haoming Wang และปิยวิทย์ ทิพรส (2563)	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ศศิประภา รัชกร (2564)	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Hallman and Rosenbloom (2000)	✓	✓	✓			
Joehnk & Gitman (2008)				✓	✓	✓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และแบบสอบถาม (Questionnaire) ด้วยการให้ตอบแบบสอบถาม เป็นเครื่องมือการเก็บข้อมูลในการศึกษาและการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ซึ่งมีจำนวน 4,526,136 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปเนื่องจากทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน คือ 4,526,136 คน ดังนั้นจึงใช้การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (Yamane, 1967) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 โดยสามารถคำนวณได้จากสูตร ดังต่อไปนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2} \quad \text{แทนค่าคือ} \quad n = \frac{4,526,136}{1 + (4,526,136)(0.05)^2}$$
$$n = 399.96 \text{ คน}$$

จากสูตรการคำนวณทำให้ได้ขนาดตัวอย่าง อย่างน้อย 399.96 คน จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละโดยมีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยผู้วิจัยจึงได้ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 คน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง Stratified Sampling โดยมีขั้นตอน คือ 1) ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก(มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี,ม.ป.ป.) เพื่อเลือกตัวแทนเขตในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 50 เขต (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์กรมหาชน), 2563) จึงได้ตัวแทนของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สายไหม บางนา มีนบุรี คลองสานและบางบอน แล้วจึง 2) กำหนดโควตา ผู้วิจัยทำการกำหนดโควตาให้แต่ละเขตมีตัวแทนในการตอบแบบสอบถามเขตละ 80 คน และ 3) ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบเจาะจงเฉพาะผู้ที่อายุ 20 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาจากแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงิน ประกอบด้วย การรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน และ สภาวะทางเศรษฐกิจ รวมทั้งหมด 9 ข้อ โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลแบบอันตรภาค (Interval Scale) เป็นการวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งเป็นคำถามที่ใช้วัดความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม (ณัฐทิศา โจนประสาทสรณ์, 2564) โดยกำหนดเป็น 5 ระดับให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว และกำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือก

ส่วนที่ 2 การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล ประกอบด้วย ช่องทางในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล วัตถุประสงค์ในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล และรูปแบบในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลจำนวน 10 ข้อ โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลแบบอันตรภาค (Interval Scale) เป็นการวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งเป็นคำถามที่ใช้วัดความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม (ณัฐทิศา โรจนประศาสตร์, 2564) โดยกำหนดเป็น 5 ระดับ ให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว และกำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือก

ซึ่งมีเกณฑ์ในการให้คะแนนเฉลี่ยโดยที่กำหนดความสำคัญของคะแนนใช้หลักการแบ่งช่วง การแปลผลตามหลักของการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class interval) ของสุมิตรา ศรีสุชาติ (2550: 2) มีเกณฑ์การแปลความหมาย คือ

4.21 - 5.00	หมายถึง	ความคิดเห็นระดับมากที่สุด
3.41 - 4.20	หมายถึง	ความคิดเห็นระดับมาก
2.61 - 3.40	หมายถึง	ความคิดเห็นระดับปานกลาง
1.81 - 2.60	หมายถึง	ความคิดเห็นระดับน้อย
1.00 - 1.80	หมายถึง	ความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีตลอดจนผลงานที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางการสร้างแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ให้คำชี้แนะและทำการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มั่นใจว่าเนื้อหา มีความเที่ยงตรงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 คือ ปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงิน และส่วนที่ 2 การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร โดยแบบสอบถามฉบับนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 โดยทั้งฉบับมีค่า IOC เท่ากับ 0.76

3.2 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุดไปทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะประชากรใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้มีลักษณะเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จึงต้องนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผลและนำข้อบกพร่องต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2551) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ค่าระดับความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.887

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 1 คือ ปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงิน และส่วนที่ 2 การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนที่ 1 คือ ปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงิน และส่วนที่ 2 การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครด้วยวิธีทางสถิติ คือ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ด้วยค่า Sig. หากค่า Sig. น้อยกว่า .05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยกำหนดค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ (Hinkle, 1998)

ค่า(r)	ระดับความสัมพันธ์
0.91-1.00	มีความสัมพันธ์สูงมาก
0.71-0.90	มีความสัมพันธ์สูง
0.51-0.70	มีความสัมพันธ์ปานกลาง
0.31-0.50	มีความสัมพันธ์ต่ำ
0.00-0.30	มีความสัมพันธ์ต่ำมาก

เครื่องหมาย +,- หน้าตัวเลขสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จะบอกถึงทิศทางของความสัมพันธ์โดยที่หาก

r มีเครื่องหมาย + หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูง อีกตัวหนึ่งจะมีค่าสูงไปด้วย)

r มีเครื่องหมาย - หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางตรงกันข้าม (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูง ตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะมีค่าต่ำ)

ยกเว้นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์บางชนิดที่มีลักษณะ $0 \leq r \leq 1$ ซึ่งจะบอกได้เพียงขนาดหรือระดับของความสัมพันธ์เท่านั้น ไม่สามารถบอกทิศทางของความสัมพันธ์ได้

ผลการวิจัย

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
ด้านสถานะทางเศรษฐกิจ			
อัตราเงินเฟ้อ	3.68	0.84	มาก
อัตราดอกเบี้ยในท้องตลาด	3.66	0.83	มาก
สถานะเศรษฐกิจโลก	3.63	0.88	มาก
รวม	3.66	0.73	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
ด้านการรับรู้ข่าวสาร			
รับรู้ข่าวสารผ่านบทความต่าง ๆ จากนิตยสาร วารสาร และหนังสือพิมพ์	3.81	0.76	มาก
การรับรู้ข่าวสารผ่านการเข้าอบรมสัมมนา	3.73	0.76	มาก
การรับรู้ข่าวสารผ่านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ และอินเทอร์เน็ต	3.40	1.03	มาก
รวม	3.65	0.64	มาก
ด้านความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน			
หลักในการนำแผนการทางการเงินส่วนบุคคลไปปฏิบัติ	3.65	0.80	มาก
แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลพื้นฐาน	3.62	0.87	มาก
กระบวนการในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล	3.60	0.85	มาก
รวม	3.62	0.67	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งสามด้าน	3.64	0.54	มาก

จากตารางที่ 2 ปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงิน ประกอบด้วย การรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน และ สถานะทางเศรษฐกิจ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 (S.D. = 0.54) อยู่ในระดับมาก หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความสำคัญปัจจัยความรู้การวางแผนการเงินในระดับมาก เนื่องจากต้องทำการศึกษาปัจจัยเหล่านี้เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลได้เหมาะสม และเมื่อแยกออกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสถานะทางเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.66 (S.D. = 0.73) รองลงมา ด้านการรับรู้ข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 (S.D. = 0.64) และน้อยที่สุดคือ ด้านความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 (S.D. = 0.67) ตามลำดับ เมื่อแยกเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านสถานะทางเศรษฐกิจ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญต่อเรื่องของอัตราเงินเฟ้อ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 (S.D. = 0.82) รองลงมา อัตราดอกเบี้ยในท้องตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 (S.D. = 0.83) และน้อยที่สุดคือสภาพเศรษฐกิจโลก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 (S.D. = 0.88) ผลการวิจัยนี้ แสดงถึง การที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความสำคัญต่อด้านสถานะเศรษฐกิจอยู่ในระดับมากเนื่องจากต้องทำการศึกษาในเรื่องของอัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ยในท้องตลาดที่มีในปัจจุบัน และสถานะเศรษฐกิจโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพื่อเป็นทางเลือกในการตัดสินใจเลือกซื้อการวางแผนการเงินที่ทำให้ได้รับผลประโยชน์มากที่สุด

ด้านการรับรู้ข่าวสาร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญต่อการรับรู้ข่าวสารผ่านบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการเงินจากนิตยสาร วารสารและหนังสือพิมพ์ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 (S.D. = 0.76) รองลงมา มีการรับรู้ข่าวสารผ่านการเข้าอบรมสัมมนา ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนทางการเงินจากองค์กรต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 (S.D. = 0.76) และน้อยที่สุด มีการรับรู้ข่าวสารผ่านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ และอินเทอร์เน็ต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 (S.D. = 1.03) ตามลำดับ จากผลการวิจัยนี้แสดงถึง ผู้ตอบแบบสอบถาม ให้ความสำคัญต่อการรับรู้ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการเงินอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้ตอบแบบสอบถามมองเห็นถึงความสำคัญต่อได้รับรู้ข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งจะได้นำข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการตัดสินใจในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลโดยได้ให้ความสำคัญในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการเงินจากนิตยสาร วารสารและหนังสือพิมพ์ การเข้าร่วมอบรมสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการเงินจากองค์กรต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลมาเปรียบเทียบ และสามารถซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ได้ทัน รวมถึงยังให้ความสำคัญต่อการรับรู้ข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ ที่ทำให้ได้ข้อมูลมากขึ้นผ่านทางสื่อทั้งโทรทัศน์ วิทยุและอินเทอร์เน็ต ซึ่งการรับรู้ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ในการช่วยและวางแผนในการตัดสินใจเกี่ยวกับแผนการเงินส่วนบุคคล

ด้านความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญต่อหลักในการนำแผนการทางการเงินส่วนบุคคลไปปฏิบัติ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 (S.D. = 0.80) รองลงมา แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 (S.D. = 0.87) และน้อยที่สุดกระบวนการในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 (S.D. = 0.85) ตามลำดับ จากผลการวิจัยนี้แสดงถึง ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญต่อด้านความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงินในระดับมากเนื่องจาก ผู้ตอบแบบสอบถามเล็งเห็นว่าการที่ตนเองจะมีความเข้าใจในเรื่องการวางแผนการเงินจะทำให้สามารถนำหลักการของการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลไปปฏิบัติ นำแนวคิดในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลพื้นฐานและนำกระบวนการในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลมาใช้และเป็นปัจจัยที่จะชี้นำหรือช่วยสนับสนุนการตัดสินใจในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลได้อย่างเหมาะสม

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล	$\bar{X}$	S.D	ระดับความสำคัญ
ช่องทางในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล			
มีการวางแผนผ่านบริษัทที่ให้บริการด้านที่ปรึกษาทางการเงินโดยเฉพาะ	3.76	0.78	มาก
มีการวางแผนผ่านบริษัทที่ปรึกษาด้านการวางแผนการเงินขององค์กรต่าง ๆ เช่น ธนาคาร บริษัทประกัน	3.69	0.79	มาก
มีการวางแผนด้วยตนเอง	3.66	0.94	มาก
รวม	3.70	0.65	มาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รูปแบบในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล			
รูปแบบที่เน้นความมั่นคงทางการเงิน	3.63	0.86	มาก
รูปแบบที่เน้นสร้างความมั่งคั่งทางการเงิน	3.61	0.92	มาก
การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล	$\bar{X}$	S.D	ระดับความสำคัญ
รูปแบบที่เน้นการเพิ่มอิสระทางการเงิน	3.59	0.91	มาก
รวม	3.61	0.75	มาก
วัตถุประสงค์ในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล			
เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งก่อนและหลังเกษียณ	3.67	0.85	มาก
เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ลดหย่อนภาษี	3.65	0.91	มาก
เพื่อควบคุมสถานะทางการเงินและป้องกันไม่ให้อะไรหนี้สินมากเกินไป	3.54	0.90	มาก
เพื่อป้องกันเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือมรสุมชีวิตที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต	3.54	0.94	มาก
รวม	3.60	0.69	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน	3.63	0.53	มาก

ตารางที่ 3 การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อช่องทางในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 (S.D. = 0.65) ผลการวิจัย แสดงถึงการที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความสำคัญต่อช่องทางในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล ในระดับมาก เนื่องจากต้องทำการหาข้อมูลเกี่ยวกับช่องทางในการจัดทำแผนการเงินส่วนบุคคลในแต่ละช่องทางเพื่อนำมาเปรียบเทียบ ก่อนทำการตัดสินใจวางแผนทางการเงินของตนเอง รองลงมา คือ รูปแบบในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 (S.D. = 0.75) และน้อยที่สุดคือ วัตถุประสงค์ในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 (S.D. = 0.69) ตามลำดับ เมื่อแยกเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านช่องทางในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในด้านช่องทางในการจัดทำแผนทางการเงินผ่านบริษัทที่ให้บริการด้านที่ปรึกษาการเงิน โดยเฉพาะ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 (S.D. = 0.78) รองลงมา วางแผนผ่านบริการที่ปรึกษาด้านการวางแผนทางการเงินขององค์กรต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 (S.D. = 0.80) และน้อยที่สุดคือ วางแผนด้วยตนเอง 3.66 (S.D. = 0.94) ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงการที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความสำคัญต่อช่องทางในการวางแผนทางการเงินที่ผู้ตอบต้องทำการค้นหาข้อมูล ศึกษาข้อมูลของช่องทางแต่ละรูปแบบเพื่อให้ตนเองมีทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดในการที่จะทำการวางแผนทางการเงินของตนเอง

รูปแบบในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในรูปแบบที่เน้นความมั่นคงทางการเงินมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 (S.D. = 0.86) รองลงมาพนักงานมี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 (S.D. = 0.92) และน้อยที่สุด เน้นการเพิ่มอิสระทางการเงิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 (S.D. = 0.91) ตามลำดับ จากผลการวิจัยนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความสำคัญต่อการที่จะหาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล เพื่อให้สามารถเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับสถานะของตนเอง ซึ่งให้ความสำคัญต่อการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบในการวางแผนทางการเงินในรูปแบบที่เน้นให้มีความมั่นคงทางการเงิน ความมั่งคั่ง และการวางแผนทางการเงินสามารถเพิ่มอิสระทางการเงินให้กับตนเองได้ โดยการให้ความสำคัญและศึกษารูปแบบต่าง ๆ ของการวางแผนทางการเงินจะทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถวางแผนการเงินได้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในวัตถุประสงค์เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งก่อนและหลังเกษียณมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 (S.D. = 0.84) รองลงมา เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ลดหย่อนภาษี เพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 (S.D. = 0.91) และน้อยที่สุด เพื่อควบคุมสถานะทางการเงินและป้องกันไม่ให้ภาระหนี้สินมากเกินไป เพื่อป้องกันเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือมรสุมชีวิตที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 (S.D. = 0.90) ตามลำดับ ผลการวิจัยนี้แสดงถึงผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความสำคัญต่อการกำหนดวัตถุประสงค์ในการวางแผนการเงินของตนเองเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการเลือกรูปแบบและช่องทางในการวางแผนการเงิน ซึ่งจะให้ความสำคัญทั้งในเรื่องของการวางแผนการเงินแล้วทำให้คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งก่อนและหลังเกษียณ เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ลดหย่อน เพื่อการศึกษา และให้ความสำคัญต่อการวางแผนการเงินเพื่อควบคุมสถานะทางการเงินและป้องกันไม่ให้ภาระหนี้สินมากเกินไป และป้องกันเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือมรสุมชีวิตที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

การวิเคราะห์สมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย ปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงิน ประกอบด้วยการรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน และ สถานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และมีสมมติฐานทางสถิติคือ

H₀: ปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงิน ประกอบด้วยการรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน และสถานะทางเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

H₁: ปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงิน ประกอบด้วยการรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน และสถานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 3 การทดสอบสถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน

n = 400

ปัจจัยความรู้ การวางแผนทาง การเงิน	การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล					
	ด้านช่องทาง ในการจัดทำแผน ทางการเงิน ส่วนบุคคล		วัตถุประสงค์ ในการวางแผน ทางการเงิน ส่วนบุคคล		รูปแบบ ในการวางแผน ทางการเงิน ส่วนบุคคล	
	R	Sig	R	Sig	R	Sig
การรับรู้ข่าวสาร	.382	.000	.308	.000	.287	.000
ความรู้ความเข้าใจ	.460	.000	.444	.000	.384	.000
สถานะทางเศรษฐกิจ	.615	.000	.469	.000	.443	.000

ค่าระดับนัยสำคัญ *.05

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) พบว่า

ปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงินในด้านการรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน และ สถานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล ด้านช่องทาง วัตถุประสงค์ และรูปแบบในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล มีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ .00 ซึ่งน้อยกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) และ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

ปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงินในด้านการรับรู้ข่าวสารข่าวสารความรู้ มีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล ด้านช่องทางในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคลและ วัตถุประสงค์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .38 และ .31 อยู่ในระดับต่ำ ในทิศทางเดียวกัน

ปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงินในด้านการรับรู้ข่าวสารข่าวสารความรู้ มีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล ด้านรูปแบบในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .287 อยู่ในระดับต่ำมาก ในทิศทางเดียวกัน

ปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงินในด้านความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน มีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล ด้านช่องทาง วัตถุประสงค์และรูปแบบในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .46 , .44 , .38 อยู่ในระดับต่ำ ในทิศทางเดียวกัน

ปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงินในด้านสถานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล ด้านวัตถุประสงค์ และรูปแบบในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .47 และ .44 อยู่ในระดับต่ำ ในทิศทางเดียวกัน

และปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงินในด้านสถานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล ด้านช่องทางในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .62 อยู่ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้คือ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลในช่วงวิกฤตโควิด-19 ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลด้านสถานะทางเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมา ด้านการรับรู้ข่าวสาร และน้อยที่สุด คือ ด้านความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ในด้านการรับรู้ข่าวสาร ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญต่อการรับรู้ข่าวสารผ่านบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการเงินจากนิตยสาร วารสารและหนังสือพิมพ์ ในด้านความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงินให้ความสำคัญต่อหลักการในการนำแผนการทางการเงินส่วนบุคคลไปปฏิบัติ และด้านสถานะทางเศรษฐกิจให้ความสำคัญต่ออัตราเงินเฟ้อมากที่สุด และในเรื่องของการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นต่อช่องทางในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล รองลงมา คือ รูปแบบในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล และน้อยที่สุด คือ วัตถุประสงค์ในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล เมื่อแยกเป็นรายด้าน คือ ด้านช่องทางในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล ให้ความสำคัญในการจัดทำแผนทางการเงินผ่านบริษัทที่ให้บริการด้านที่ปรึกษาการเงินโดยเฉพาะ มีวัตถุประสงค์ในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งก่อนและหลังเกษียณโดยรูปแบบในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล นิยมเน้นความมั่นคงทางการเงินมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนิษฐา ต้นสถาวิรัฐ และธฤตพน อุสวัสต์ (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานเครือข่ายหน้าเขียน ในเขตกรุงเทพฯ พบว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารปัจจัยความรู้การวางแผนการเงิน มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในด้านช่องทางในการจัดทำแผนทางการเงินฯ ปัจจัยด้านภาวะเศรษฐกิจ มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ในด้านวัตถุประสงค์การวางแผนทางการเงินฯ และรูปแบบการวางแผนทางการเงิน ปัจจัยอื่น ๆ มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในด้านวัตถุประสงค์ การวางแผนทางการเงินฯ และรูปแบบการวางแผนทางการเงิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิศานต์ ภูกันหา (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวด้านการเงินของบุคลากรสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกมีผลรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นรายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในเรื่องภาวะเศรษฐกิจ ในระดับมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 รองลงมา ได้แก่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และอิทธิพลของสื่อ ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 และ 3.64 ตามลำดับ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการวางแผนทางการเงิน ที่จำเป็นต้องคำนึงถึงเพื่อในการวางแผนทางการเงินได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะสถานะเศรษฐกิจที่ผันผวนไปตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างวิกฤตการโรค COVID - 19 ซึ่งผลกระทบอย่างหนักกับทั้งธุรกิจและส่วนบุคคล ทำให้หากนำปัจจัยทางเศรษฐกิจมาใช้ในการกำหนดแนวทางในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล จะทำให้การวางแผนมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนั้นยังมีปัจจัยในเรื่องของการรับรู้ข่าวสารและความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน ที่ต้องนำมาพิจารณาเพื่อช่วยให้

การวางแผนการเงินส่วนบุคคลมีมากขึ้น เพราะปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการกำหนดแผนการเงินทั้งในเรื่องการเลือกช่องทางการเงินในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล รูปแบบการลงทุนหรือจัดการการเงิน รวมถึงจะได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวางแผนการเงินที่เหมาะสมกับรายได้และค่าใช้จ่ายของตนเอง

และเมื่อนำตัวแปรมาทำการทดสอบสมมติฐาน โดยกำหนดสมมติฐานการวิจัย คือปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน และ สภาวะทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร พบว่า มีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 นั่นคือปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน และ สภาวะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะด้านสภาวะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล ด้านช่องทางการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคลที่มีระดับความสัมพันธ์มากที่สุด คือ มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .615 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญาบุตธนาเพชร (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อสถานะทางการเงินส่วนบุคคลในช่วงสถานการณ์ COVID - 19 ของประชากรในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัย ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และทัศนคติต่อสถานการณ์ COVID - 19 มีผลต่อสถานะทางการเงินส่วนบุคคลในช่วงสถานการณ์ COVID - 19 ของประชากรในกรุงเทพมหานคร โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนภรณ์ ดีธนกิจชัยกุล (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของคนวัยทำงานในสถานการณ์ COVID - 19 พบว่า มาตรการเยียวยาช่วยเหลือผลกระทบ COVID - 19 มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของคนวัยทำงานในสถานการณ์ COVID - 19 โดยความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล และสภาวะทางเศรษฐกิจ มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของคนวัยทำงานในสถานการณ์ COVID - 19 และสอดคล้องกับแนวคิดของ Gitman et al. (2013) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการเงินส่วนบุคคล หมายถึง เป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความต้องการและเป้าหมายจะเปลี่ยนไปตามช่วงชีวิตแต่ละบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาทางด้านการเมืองที่มีผลต่อความไม่แน่นอน การเริ่มทำงาน การย้ายที่อยู่ การแต่งงาน เป็นต้น หากมีการวางแผนการเงินที่ดีจะช่วยให้ชีวิตเดินต่อไปตามแผนได้ดี และหากพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ เป็นรายด้านในการทดสอบสมมติฐาน โดยเรียงตามความสัมพันธ์จากระดับมากไปหาน้อย พบว่า

ปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงินในด้านสภาวะทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล ด้านช่องทางการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคลมีระดับความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ ในการวางแผนการเงินนั้นผู้บริโภคจะทำการเลือกช่องทางการจัดทำแผนทางการเงิน วัตถุประสงค์ในการวางแผนและรูปแบบการวางแผนการเงินอย่างนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยทางสภาวะเศรษฐกิจของตนเองเพราะการวางแผนการเงินในลักษณะต่าง ๆ นั้น ต่างก็ต้องใช้สภาวะทางการเงินที่แตกต่างกันออกไป ทำให้ผู้บริโภคจึงต้องให้ความสำคัญการวางแผนการเงินของตนเองให้เหมาะสมกับสภาวะทางเศรษฐกิจหรือสภาพการเงินของ

ตนเอง ซึ่งจะส่งผลทำให้วางแผนการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับกับงานวิจัยของ สุพัตรา จันทะศิริ (2562) พบว่าสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและปัจจัยอื่น ๆ มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลในด้านช่องทางการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล ด้านเป้าหมาย การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล ด้านบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล และปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงินในด้านสถานะทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลด้านวัตถุประสงค์ และรูปแบบในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล อยู่ใน ระดับต่ำ ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งผู้บริโภคมองค่านึงถึงรายได้ของตนเองที่มีอยู่หากต้องการวางแผนควร กำหนดวัตถุประสงค์ในการวางแผนและเลือกรูปแบบให้เหมาะสมกับสถานะของรายได้หลังหัก ค่าใช้จ่ายแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไอยรา ผ่านเมือง (2560) ที่พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ต้องมีการพิจารณารายได้ ค่าใช้จ่าย สินทรัพย์ ภาระหนี้สิน รวมทั้งเงินออมที่มีอยู่นั้น เมื่อทำการประเมินรายได้ของตนเองหลังจากหักลบในส่วนหนี้สิน ค่าใช้จ่ายออกแล้ว จะมีปริมาณสุทธิของ รายได้เท่าใด ซึ่งจะส่งผลต่อการวางแผนทางการเงินของตนเอง

ปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงินในด้านการรับรู้ข่าวสารข่าวสารความรู้ มีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล ด้านช่องทางการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล และวัตถุประสงค์ อยู่ในระดับต่ำ ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งผู้บริโภคต้องทำการรับรู้ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการเงินที่เหมาะสม โดยต้องได้รับข้อมูลจากแหล่งข่าวสารที่มีคุณภาพ จึงจะให้นำข้อมูล เหล่านั้นมาเปรียบเทียบและตัดสินใจวางแผนทางการเงินได้ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา จันทะศิริ (2562) พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลในด้านช่องทางการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคลและปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงินในด้านการรับรู้ข่าวสารข่าวสารความรู้ มีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล ด้านรูปแบบในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .287 อยู่ในระดับต่ำมาก ในทิศทางเดียวกัน ทำให้ผู้บริโภคต้องทำการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยต้องให้ผู้ให้ข้อมูลข่าวสารชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของการวางแผนทางการเงินซึ่งจะทำให้เข้าใจและเลือกแผนการเงินที่เหมาะสมกับรายได้สุทธิของผู้บริโภคได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบูรณ์ สารพัด ศิริสุข อนุสรณ์ และชไมพร ชินโชติ (2564) พบว่า ประเภทของการวางแผนบริหารการเงินส่วนบุคคล ที่กลุ่มวัยทำงานในจังหวัดชลบุรี เลือกใช้มากที่สุด คือ การสร้างความมั่งคั่ง (ผ่านการวางแผนเงินออม วางแผนใช้จ่ายเงิน วางแผนหนี้สิน)

ปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงินในด้านความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน มีความสัมพันธ์กับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล ด้านช่องทาง วัตถุประสงค์และรูปแบบในการ จัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล อยู่ในระดับต่ำ ในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ ผู้บริโภคต้องทำความเข้าใจในการวางแผนทางการเงินเพื่อให้ตนเองสามารถเลือกช่องทางการจัดทำแผนทางการเงิน วัตถุประสงค์ในการวางแผนและรูปแบบการวางแผนการเงินที่เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ วิมลพร สมัครเชตรการ และปัญญา ศรีสิงห์ (2563) พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง การวางแผนทางการเงินมีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินเพื่อความมั่นคงยามเกษียณอายุ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ในการวางแผนทางการเงิน ปัจจัยที่ควรนำมาคำนึงเป็นปัจจัยแรกคือ สภาวะทางเศรษฐกิจ รองลงมาคือ การรับรู้ข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการวางแผนในแต่ละด้านไม่ว่าจะเป็นการเลือกช่องทางการเงินที่ดี เลือกรูปแบบการวางแผนการเงินที่เหมาะสมกับรายได้และการดำเนินชีวิตของตนเอง รวมถึงจะช่วยให้การวางแผนการเงินตรงกับวัตถุประสงค์ของผู้วางแผน ทำให้การวางแผนการเงินมีประสิทธิภาพ แม้จะเจอสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบในด้านลบต่อการใช้ชีวิตก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้ประกอบการด้านสถาบันทางการเงิน จำเป็นต้องมีการนำปัจจัยความรู้การวางแผนทางการเงิน ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน และสภาวะทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะปัจจัยด้านสภาวะทางเศรษฐกิจ ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของผู้บริโภค ไปกำหนดเป็นรูปแบบของผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่สามารถตอบสนองความต้องการในการใช้บริการหรือรับคำปรึกษาทางการเงินของผู้บริโภค โดยกำหนดให้ผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินนั้นมีความหลากหลายให้ผู้บริโภคได้เลือกใช้บริการ มีความยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับสถานะทางการเงินของผู้บริโภค อีกทั้งยังต้องมีการวางแผน กิจกรรมการสื่อสารทางการตลาดเพื่อกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ข่าวสารและมีความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน รวมถึงทำให้เกิดการจูงใจให้คนสนใจเข้ามาใช้บริการหรือขอรับคำปรึกษาทางการเงินจากธุรกิจเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และการให้บริการของสถานประกอบการทางการเงินให้เหมาะสมกับสถานะทางการเงินของลูกค้า โดยมุ่งเน้นให้มีการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และบริการที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เช่น การมีโครงสร้างแผนการเงินที่ให้ลูกค้าสามารถปรับเปลี่ยนยอดเงินในการจ่ายแต่ละครั้งเป็นไปตามความสามารถในการจ่ายของลูกค้า การมีรูปแบบของผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่ตอบรับกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เช่น โครงการสะสมเงินเพื่อใช้ในยามฉุกเฉินด้านสุขภาพอย่างโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นต้น

2. ผู้ประกอบการด้านสถาบันทางการเงิน ควรมีการสื่อสารทางการตลาดทั้งในรูปแบบ Offline และ Online ที่กระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความตระหนักถึงความสำคัญต่อการวางแผนทางการเงินโดยเฉพาะในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งจะช่วยให้ธุรกิจมียอดการดำเนินธุรกิจเพิ่มมากขึ้นและผู้บริโภคก็จะเกิดทัศนคติและความเชื่อในการวางแผนทางการเงินที่ดีได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ชนิษฐา ต้นสถาวิรัฐ และธฤตพน อุ่สวัสดิ์. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล ของพนักงานบริษัทหน้าเขียน ในเขตกรุงเทพมหานคร. กลุ่มวิชาการการเงิน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอการุณย์.
- ชนิกานต์ ภูกันหา. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวด้านการเงินของบุคลากรสำนักงาน การตรวจเงินแผ่นดิน. สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐทิศา โจนประสาทสตร์. (2557). การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ธนภรณ์ ดีชนกิชัยกุล. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของคนวัยทำงานในสถานการณ์ COVID-19. สาขาวิชาการจัดการการเงินและการธนาคาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปริญญานุช บุตรน้ำเพชร. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อสถานะทางการเงินส่วนบุคคลในช่วงสถานการณ์ COVID - 19 ของประชากรในกรุงเทพมหานคร. สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. (ม.ป.ป.). วิธีการดำเนินการวิจัย. [ออนไลน์], เข้าถึงได้ <http://cms.dru.ac.th/ispui/bitstream/123456789/845/21/unit3.pdf>. (2564, 15 พฤษภาคม).
- วิมลพร สมัครเชตรการ และปัญญา ศรีสิงห์. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการวางแผนการเงิน เพื่อความมั่นคงตอนเกษียณอายุ กรณีศึกษา ลูกค้ายูโอบี สาขาถนนศรีวิภา. *Journal of Arts Management*. 4(3), 567-581.
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์. (2563). ประเทศไทยหลังโควิด-19. [ออนไลน์], เข้าถึงได้ <https://www.scb.co.th/th/personal-banking/stories/business-maker/thailand-after-covid-ep1.html>. (2564, 15 พฤษภาคม).
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2551). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ประสานการพิมพ์.
- สมบูรณ์ สารพัด ศิริสุข อนุเคราะห์ และชไมพร ชินโชติ. (2564). การวางแผนการเงินส่วนบุคคลของ ประชากรวัยทำงานในจังหวัดชลบุรี. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 7(3), 218-234.
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์กรมหาชน) (สพร.). (2563). 50 เขตกรุงเทพมหานคร. [ออนไลน์], เข้าถึงได้ [https:// data.go.th/dataset/663ed528-97d7-4dd2-a463-be865e6fda28/resource/38e44c3b-e5a8-4194-8ed4-bdd486a4fa3c/download/district.pdf](https://data.go.th/dataset/663ed528-97d7-4dd2-a463-be865e6fda28/resource/38e44c3b-e5a8-4194-8ed4-bdd486a4fa3c/download/district.pdf). (2564, 15 พฤษภาคม).
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). สถิติประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ. [ออนไลน์], เข้าถึงได้ <https://http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx> (2564, 15 พฤษภาคม).
-

- สุพัตรา จันทนะศิริ. (2562). การบริหารการเงินส่วนบุคคลของข้าราชการสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เกษียณอายุเมื่อสิ้นปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. **วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์**. 22(1), 47-59.
- สุมิตรา ศรีชูชาติ. (2550). **สถิติธุรกิจ**. สาขาวิชาสถิติ ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ไอยรา ผ่านเมือง. (2560). **การวางแผนและการจัดการทางการเงินของแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มี การหย่าร้างในเขตกรุงเทพมหานคร**. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Gitman, L. J., & Joehnk, M. D. (2005). **Personal finance planning**. Mason, OH: Thomson.
- Gitman, Lawrence, J., Joehnk, Michael, D., & Billingsley, Randy. (2013). **Personal Financial Planning**. [Online], Available: <https://www.amazon.com/Personal-Financial-Planning...Gitman/.../1111...> (2021, 15 May).
- Hallman, G. V., & Rosenbloom, J. S. (2000). **Personal Finance Planning**. (6th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Hinkle, D. E. (1998). **Applied Statistics for the Behavioral Sciences**. Boston: Houghton Mifflin.
- Yamane, T. (1967). **Statistics, An Introductory Analysis**. (2nd ed.). New York: Harper and Row.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี 3 และการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกในนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

A STUDY OF THE CORRELATION BETWEEN FACTORS OF TECHNOLOGY ACCEPTANCE MODEL 3 AND ACTIVE LEARNING ACCEPTANCE OF UNDERGRADUATED HEALTH SCIENCES STUDENTS

โสภภาพรณ เอกรัตนวงศ์^{1*}, ธิดา ทับพันธุ์¹ และเสมอภาณุ โสภณศิริรักษ์¹
Sophapun Ekarattanawong¹, Tida Tubpun¹ and Samoekarn Sophonhiranrak¹

Received : 23 December 2021

Revised : 30 May 2022

Accepted : 7 June 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการรับรู้การเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิทยาศาสตร์สุขภาพในระดับชั้นปรีคลินิก 2) ศึกษาความสัมพันธ์ของแต่ละปัจจัยกับการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกในระดับปรีคลินิก และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการเรียนรู้แบบเชิงรุก โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาศูนย์สุขภาพชั้นปีที่ 2 และ 3 จำนวน 311 คน ตัวแปรที่ใช้เป็นปัจจัยในโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี 3 (Technology Acceptance Model 3; TAM 3) ซึ่งเป็นที่ยอมรับและใช้กันอย่างกว้างขวางในการศึกษาเรื่อง การยอมรับนวัตกรรม จำนวน 15 ปัจจัย ได้แก่ 1) การรับรู้ว่ามีประโยชน์ 2) การรับรู้ว่าง่าย 3) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง 4) ภาพลักษณ์ 5) ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับงาน 6) คุณภาพของผลลัพธ์ 7) ผลลัพธ์ที่แสดงให้เห็นก่อนหน้า 8) สมรรถภาพของตนเอง 9) การรับรู้ถึงการควบคุมจากภายนอก 10) ความวิตกกังวล 11) ความสนุกสนาน 12) ความเพลิดเพลิน 13) การใช้งานตามวัตถุประสงค์ 14) ประสิทธิภาพ และ 15) ความสนใจ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสำรวจที่ผ่านการตรวจสอบความตรงและความเที่ยงที่มีค่า Cronbach's alpha เฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.83 โดยใช้สถิติพื้นฐาน สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) นักศึกษามีการรับรู้การเรียนรู้เชิงรุกในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.74) โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยของความเห็นสูงสุด ได้แก่ ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับงาน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.67) 2) เกือบทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ยกเว้นประสิทธิภาพที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก (ค่าความสัมพันธ์ 0.04) แต่ไม่มี

¹คณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

¹Faculty of Learning Science and Education, Thammasat University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: sophapun@hotmail.com

นัยสำคัญทางสถิติ และมีเพียงปัจจัยเดียวที่มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการรับรู้การเรียนรู้เชิงรุกคือ ความวิตกกังวล (ค่าความสัมพันธ์ -0.16) โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมาก ได้แก่ การยอมรับว่าการเรียนรู้เชิงรุกง่าย (ค่าความสัมพันธ์ 0.92) และการยอมรับว่าการเรียนรู้เชิงรุกมีประโยชน์ (ค่าความสัมพันธ์ 0.83) 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความมากที่สุด ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างความสนุกสนานกับความเพลิดเพลิน (ค่าความสัมพันธ์ 0.77)

คำสำคัญ: การเรียนรู้เชิงรุก แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี 3 นักศึกษาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

ABSTRACT

The current quantitative research was aimed to; 1) study the perception of active learning of health sciences students in preclinical curriculum 2) examine the correlation among individual factors and active learning acceptance of health sciences students in preclinical curriculum and 3) explore the correlation of all the factors affecting active learning of health sciences students in preclinical curriculum. The research samples consisted of 311 students studying in 2nd and 3rd year of Health Sciences Program. The variables were 15 factors of Technology Acceptance Model (TAM 3) including 1) perceived usefulness, 2) perceived ease of use, 3) subjective norm, 4) image, 5) job relevance, 6) output quality, 7) result demonstrability, 8) self-efficacy, 9) perception of external control, 10) anxiety, 11) playfulness, 12) perceived enjoyment, 13) objective usability, 14) experience and 15) voluntariness. The questionnaire employed in the research was assessed its validity and reliability at 0.83 based on Cronbach's alpha. The statistical analysis was descriptive statistic (Mean, Standard deviation) and Pearson's product-moment (r).

The results were summarized as follows: 1) The students' acceptance on active learning was in a medium level ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.74). The highest mean score of perception were 'job relevant' ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.67). 2) Almost of all factors showed the significantly positive correlation with the acceptance of active learning ($p < 0.001$). However, 'experience' item did not show the statistical significance with positive correlation with the acceptance of active learning ($r = 0.04$). The only factor showing the negative correlation with the acceptance of active learning was 'anxiety' ($r = -0.16$). The factors showing the highest correlation with the acceptance of active learning were 'perceived ease of use' ($r = 0.92$) and 'perceived usefulness' ($r = 0.83$). 3) The correlation of the highest-value factors was 'playfulness' and 'perceived enjoyment' ($r = 0.77$).

Keywords: Active learning, Technology acceptance model (TAM 3), Health sciences students

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันเน้นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มากขึ้นซึ่งปรากฏในแนวนโยบายของหลายหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมลงมือทำกิจกรรมหรือมีบทบาทในชั้นเรียนและนอกห้องเรียน และผู้สอนเป็นผู้แนะนำ ชี้แนะ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง ถือเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันที่มีข้อมูลความรู้จำนวนมากและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา อีกทั้งมีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้การสื่อสารเป็นแบบไร้พรมแดน นอกจากนั้นการเรียนรู้เชิงรุกยังมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหา พัฒนาทักษะและเชื่อมโยงความรู้ที่จะนำไปใช้แก้ไขปัญหาที่ต้องพบในการประกอบวิชาชีพต่อไป จึงเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สำคัญในระดับอุดมศึกษา (วารินทร์พร ฟันเฟื่องฟู, 2562) ทำให้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระยะพรีคลินิกมีความจำเป็นและเป็นที่น่าสนใจในการปรับปรุงหลักสูตรของการเรียนทุกสาขาวิชาชีพ

การจัดการเรียนการสอนเชิงรุกสำหรับนักศึกษาในหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่ แพทยศาสตรบัณฑิต ทันตแพทยศาสตรบัณฑิต เภสัชศาสตรบัณฑิต พยาบาลศาสตรบัณฑิต พยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาศาสตร์บัณฑิตสาขาเทคนิคการแพทย์ กายภาพบำบัด แพทย์แผนไทยประยุกต์ ในระยะพรีคลินิกมีหลายวิธี เช่น ในหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตใช้การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning; PBL) ในหลายสถาบันโดยมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพของบัณฑิตแพทย์ให้สามารถประมวลความรู้ให้นำไปใช้การแก้ปัญหาของผู้ป่วยได้อย่างเป็นระบบ (ปนัดดา หัตถโชติ และคณะ, 2551) ส่วนในหลักสูตรอื่นมีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการบรรยาย เช่น ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) การเรียนรู้แบบทีมเป็นฐาน (Team-Based Learning ; TBL) กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนแบบอื่น เช่น การนำเสนอกรณีศึกษา (Case Presentation) การทำแบบฝึกหัดเป็นกลุ่ม (Group Exercise) การอภิปรายกรณีศึกษา (Case Conference) โดยทุกวิธีดังกล่าวให้นักศึกษาต้องลงมือทำกิจกรรมทั้งก่อนเข้าชั้นเรียน ได้แก่ การศึกษาค้นคว้า การเรียนรู้ด้วยตนเอง และภายในชั้นเรียน ได้แก่ การนำเสนอ การอภิปราย ดังนั้นหากนักศึกษายอมรับการเรียนรู้เชิงรุกดังกล่าวจะทำให้การจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ แม้จะมีการศึกษาทัศนคติของนักศึกษาต่อการเรียนรู้เชิงรุก แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาล่าสุดในการยอมรับยังมีไม่มากนัก การศึกษาล่าสุดนี้จึงเน้นการศึกษาปัจจัยการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาด้วยปัจจัยในโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี 3 (Technology Acceptance Model 3; TAM 3) ซึ่งมีความทันสมัยมากที่สุดของการศึกษาเรื่องการยอมรับนวัตกรรมในปัจจุบัน (ABD Rahman, MD Yunus, & Hashim, 2019)

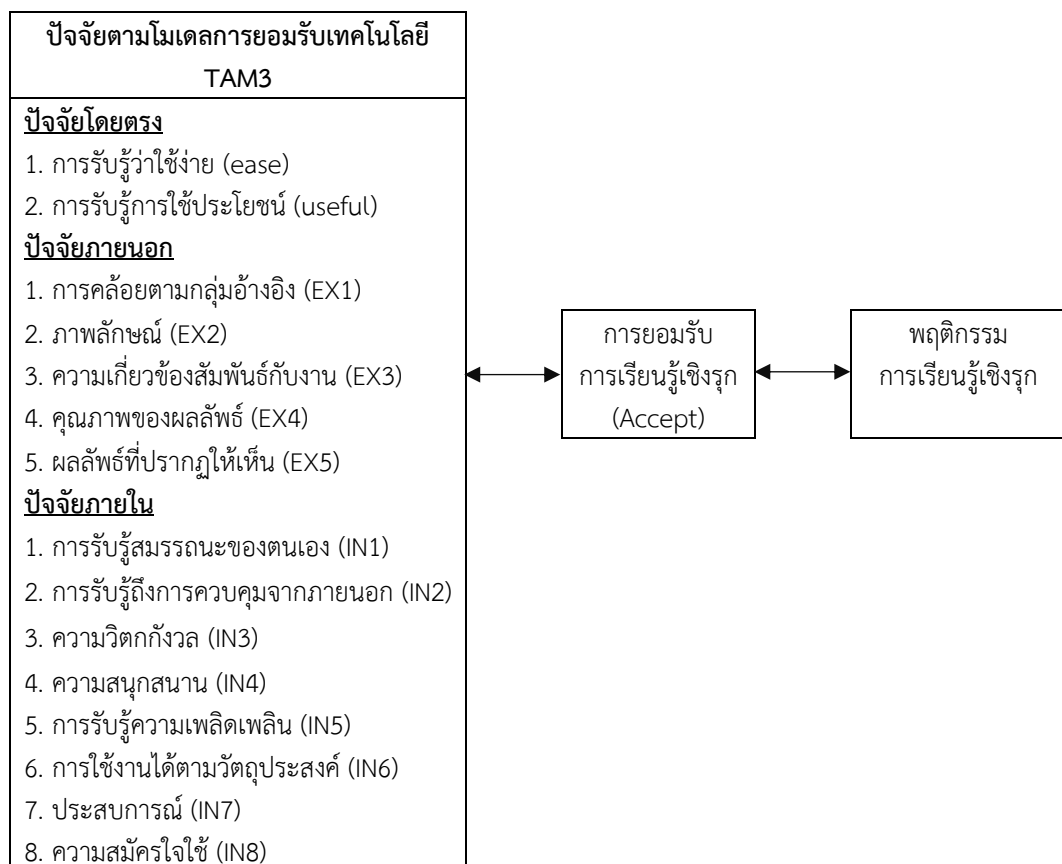
โมเดลการยอมรับเทคโนโลยี 3 เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงพฤติกรรมของผู้รับนวัตกรรมในการใช้นวัตกรรมจะเกิดจากการมีทัศนคติที่ดีหรือการยอมรับนวัตกรรมนั้นก่อนแล้วจึงจะมีผลต่อพฤติกรรมการใช้นวัตกรรมต่อไป (Boughzala I., 2014) โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับนวัตกรรมสองเรื่องหลักที่เป็นส่งผลต่อการยอมรับโดยตรง ได้แก่ การรับรู้ว่ามีประโยชน์และการรับรู้ว่ายาง ซึ่งทั้งสองเรื่องหลักนั้นยังมีปัจจัยที่ส่งผลอีกหลายปัจจัย เมื่อนำโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี 3 มาปรับใช้กับการยอมรับนวัตกรรมการศึกษาเช่นการเรียนรู้เชิงรุกจึงมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการเรียนรู้ทั้งสิ้น 15 ปัจจัยโดยสามารถแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ปัจจัยที่มีผลโดยตรง 2 ปัจจัย

ได้แก่ การรับรู้ว่ามีประโยชน์และการรับรู้ว่าง่าย กลุ่มที่ 2 ปัจจัยภายนอก 5 ปัจจัย ได้แก่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ภาพลักษณ์ ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับงาน คุณภาพของผลลัพธ์ ผลลัพธ์ที่แสดงให้เห็นก่อนหน้า และกลุ่มที่ 3 ปัจจัยภายใน 8 ปัจจัย ได้แก่ การรับรู้สมรรถนะของตนเอง การรับรู้ถึงการควบคุมจากภายนอก ความวิตกกังวล ความสนุกสนาน การรับรู้ความเพลิดเพลิน การใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ ประสิทธิภาพ ความสนใจ ซึ่งการศึกษาปัจจัยรวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับปรุงการจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพในระยะพรีคลินิกต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้การเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิทยาศาสตร์สุขภาพในระดับชั้นพรีคลินิก
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของแต่ละปัจจัยในโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี 3 และการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกในระดับพรีคลินิก
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี 3 ที่ส่งผลต่อการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยนี้เป็นนักศึกษาศูนย์สุขภาพศาสตร์ที่เรียนระดับพรีคลินิกที่สถาน
วิทยาศาสตร์พรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ ในปีการศึกษา 2562 และ 2563 ได้แก่ นักศึกษา
ในคณะแพทยศาสตร์ ทั้งสาขาแพทย์และสาขาแพทย์แผนไทยประยุกต์ ทันตแพทยศาสตร์ เภสัชศาสตร์
สาธารณสุขศาสตร์ สหเวชศาสตร์ และพยาบาลศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 1,240 คน โดยการสุ่มตัวอย่าง
แบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากประชากรที่มีประสบการณ์การเรียนรู้เชิงรุกที่สถาน
วิทยาศาสตร์พรีคลินิก ยินดีให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัย และสามารถให้ข้อมูลรายละเอียดน่าเชื่อถือ
ที่เป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรทุกคน โดยกำหนดขนาดตัวอย่างในสัดส่วนของแต่ละหลักสูตร
คิดเป็นร้อยละ 25

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ส่วน โดยจะมี
คำชี้แจงวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามและคำอธิบายความหมายที่เข้าใจตรงกัน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ คณะ ชั้นปี
เป็นคำถามแบบตรวจสอบคำตอบ (Check List) มีระดับการวัดเป็นสเกลนามบัญญัติ (Nominal Scale)

ตอนที่ 2 แบบประเมินการรับรู้ต่อการเรียนรู้เชิงรุก ในระดับพรีคลินิกตามปัจจัยที่มีผลต่อ
การยอมรับนวัตกรรมในโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี TAM 3 จำนวน 15 ปัจจัย ได้แก่ การรับรู้ว่ามี
ประโยชน์ (useful) การรับรู้ว่าง่าย (ease) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (EX1) ภาพลักษณ์ (EX2) ความ
เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับงาน (EX3) คุณภาพของผลลัพธ์ (EX4) ผลลัพธ์ที่แสดงให้เห็นก่อนหน้า (EX5)
การรับรู้สมรรถนะของตนเอง (IN1) การรับรู้ถึงการควบคุมจากภายนอก (IN2) ความวิตกกังวล (IN3)
ความสนุกสนาน (IN4) การรับรู้ความเพลิดเพลิน (IN5) การใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ (IN6)
ประสบการณ์ (IN7) ความสนใจ (IN8) โดยวัดระดับความคิดเห็นเป็นมาตราส่วนวัดการประมาณ
ค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) เป็น 5 ระดับ ดังนี้ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด,
4 = เห็นด้วยมาก, 3 = เห็นด้วยปานกลาง, 2 = เห็นด้วยน้อย, 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด โดยมีหัวข้อ
การประเมินของแต่ละปัจจัย จำนวนปัจจัยละ 2-3 ข้อ รวม 48 ข้อคำถาม

ตอนที่ 3 ข้อคำถามปลายเปิดเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุกจำนวน
2 ข้อ ได้แก่ ความประทับใจและข้อเสนอแนะต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงรุก

ตอนที่ 4 พฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกเกี่ยวกับการเตรียมตัวศึกษาค้นคว้าและศึกษาเนื้อหา
มาก่อนเข้าชั้นเรียน ส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อแสดงการยอมรับการเรียนรู้
เชิงรุกส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ จำนวน 3 ข้อคำถาม โดยวัดระดับการทำพฤติกรรมเป็น 5 ระดับ
ดังนี้ ไม่เคยทำเลยหรือน้อยมาก (ประมาณร้อยละ 0-5 ของจำนวนครั้งที่เรียน) ทำบ้างบางครั้ง
(ไม่ถึงครึ่งหรือประมาณร้อยละ 10-49 ของจำนวนครั้งที่เรียน) ทำบ้างไม่ทำบ้าง (ประมาณร้อยละ 50
ของจำนวนครั้งที่เรียน) ทำบ่อย (ร้อยละ 51-79 ของจำนวนครั้งที่เรียน) ทำสม่ำเสมอ (ร้อยละ 80-100
ของจำนวนครั้งที่เรียน)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ตรวจสอบความตรง (Validity test) โดยผู้เชี่ยวชาญมีประสบการณ์การสอนเชิงรุก ด้านนวัตกรรมการศึกษาและงานวิจัยทางการศึกษาจำนวน 3 คน ใช้เกณฑ์การพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามจากค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence; IOC) อยู่ในช่วง 0.67-1.00 และตรวจสอบความเที่ยงกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาค (Cronbach's alpha) โดยแบบสอบถามมีค่าแอลฟา (α) ภาพรวมเท่ากับ 0.83 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดี

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ 2) การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรแต่ละปัจจัยที่ใช้ในแบบสอบถามด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean; $\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation; S.D.) 3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยกับการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกและระหว่างปัจจัยด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient; r) ส่วนการวิเคราะห์แก่นสาระของข้อมูลความคิดเห็นจากคำถามแบบปลายเปิดแยกการวิเคราะห์เป็นหมวดหมู่ตามองค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงรุก

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สายสังคมศาสตร์ หนังสือรับรองเลขที่ 008/2563

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากแบบสอบถามที่นำวิเคราะห์จำนวน 311 ชุด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจากทุกหลักสูตรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.99 อยู่ในชั้นปีที่ 2 มากกว่าชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 57.88 และ 42.12 ตามลำดับ นักศึกษาที่ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่อยู่ในหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตและสาธารณสุขศาสตรบัณฑิตคิดเป็นร้อยละ 28.30 และ 21.86 ตามลำดับ และมีผลการเรียนระดับดีคือมีเกรดเฉลี่ยสะสมมากกว่า 3.00 คิดเป็นร้อยละ 67.85

ผลการศึกษาวิจัยสามารถแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการรับรู้ปัจจัยการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษา พบว่านักศึกษารับรู้ปัจจัยทุกปัจจัยในระดับปานกลางถึงมากที่สุด โดยปัจจัยที่นักศึกษารับรู้ในเกณฑ์มากที่สุด 3 ปัจจัยคือ 1) ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับงาน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.67) ว่าเนื้อหาและวิธีการเรียนรู้เชิงรุกสามารถนำไปปรับใช้ในการเรียนระยะคลินิก โจทย์ปัญหาและกรณีศึกษาที่ได้เรียนเป็นตัวอย่างที่พบบ่อยในชั้นคลินิก 2) การใช้งานตามวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.67) และ 3) คุณภาพของผลลัพธ์ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.72) สำหรับปัจจัยประสบการณ์พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เคยเรียนรู้เชิงรุกมากที่สุดในตอนเรียนมหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 ซึ่งถือว่ามีประสิทธิภาพในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 58.11 อย่างไรก็ตามปัจจัยการรับรู้ว่าเรื่องประสบการณ์นี้เป็นปัจจัยที่นักศึกษารับรู้น้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.54$, S.D. = 1.33) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการรับรู้การเรียนรู้เชิงรุกตามปัจจัยในโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี TAM3

ตัวแปร (สัญลักษณ์ย่อ)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ความหมาย*
การรับรู้การใช้ประโยชน์ (useful)	3.78	0.68	มาก
การรับรู้ว่าใช้ง่าย (ease)	3.60	0.72	มาก
<u>ปัจจัยภายนอก</u>			
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (EX1)	3.51	0.76	มาก
ภาพลักษณ์ (EX2)	3.35	0.94	มาก
ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับงาน (EX3)	4.25	0.67	มากที่สุด
คุณภาพของผลลัพธ์ (EX4)	4.04	0.72	มากที่สุด
ผลลัพธ์ที่ปรากฏให้เห็น (EX5)	3.52	0.90	มาก
<u>ปัจจัยภายใน</u>			
การรับรู้สมรรถนะของตนเอง (IN1)	3.84	0.72	มาก
การรับรู้ถึงการควบคุมจากภายนอก (IN2)	3.63	0.85	มาก
ความวิตกกังวล (IN3)	3.33	0.94	ปานกลาง
ความสนุกสนาน (IN4)	3.52	0.87	มาก
การรับรู้ความเพลิดเพลิน (IN5)	3.40	0.80	ปานกลาง
การใช้งานตามวัตถุประสงค์ (IN6)	4.10	0.67	มากที่สุด
ประสบการณ์ (IN7)	2.54	1.33	น้อย
ความสนใจใส่ใจ (IN8)	3.65	0.87	มาก

*4.00-5.00 มากที่สุด, 3.50-3.99 มาก, 3.00- 3.49 ปานกลาง, 2.00-2.99 น้อย

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละปัจจัยกับการยอมรับและพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง (ค่าความสัมพันธ์มากที่สุดมีขนาด 0.77) แต่ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.001$) ยกเว้นปัจจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ (IN7) นอกจากนั้นส่วนใหญ่ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกยกเว้นเรื่องความวิตกกังวล (IN3) ที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับหลายปัจจัยรวมทั้งการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความสัมพันธ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของปัจจัยต่าง ๆ

	usefu	ease	EX1	EX2	EX3	EX4	EX5	IN1	IN2	IN3	IN4	IN5	IN6	IN7	IN8	Acce
Usef	1.000															
ease	0.545	1.000														
EX1	0.474	0.530	1.000													
EX2	0.419	0.431	0.502	1.000												
EX3	0.574	0.440	0.398	0.376	1.000											
EX4	0.598	0.536	0.493	0.428	0.694*	1.000										
EX5	0.603	0.610	0.547	0.631	0.482*	0.680*	1.000									
IN1	0.420	0.582	0.443	0.351	0.381*	0.494*	0.480	1.000								
IN2	0.316	0.457	0.395	0.261	0.274*	0.359*	0.287	0.491*	1.000							
IN3	-0.090	-	0.029	0.058	0.008	-0.072	-	-	-0.048	1.000						
IN4	0.514	0.602	0.499	0.396	0.378*	0.549*	0.626	0.570*	0.337*	-	1.000					
IN5	0.510	0.603	0.546	0.456	0.354*	0.498*	0.597	0.520*	0.334*	-	0.768	1.000				
IN6	0.597	0.558	0.427	0.393	0.652*	0.716*	0.612	0.505*	0.306*	-0.097	0.550	0.550	1.000			
IN7	0.040	0.034	0.019	0.067	0.045	0.045	0.100	-0.021	-0.108	-0.002	0.073	0.015	-	1.0		
IN8	0.583	0.625	0.543	0.422	0.530*	0.642*	0.686	0.579*	0.304*	0.256	0.734	0.714	0.702	0.0	1.000	
Acce	0.831	0.919	0.574	0.483	0.562*	0.637*	0.688	0.583*	0.451*	-	0.640	0.639	0.651	0.0	0.688	1.000
Mea	3.779	3.601	3.511	3.356	4.250	4.043	3.519	3.837	3.633	3.327	3.522	3.401	4.102	2.5	3.647	3.677
S.D.	0.678	0.718	0.762	0.942	0.673	0.722	0.899	0.717	0.850	0.943	0.866	0.800	0.667	1.3	0.881	0.619

นัยสำคัญ *p<0.005. **p<0.01. ***p<0.001

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยทั้งหมดกับการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกมีประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น ดังนี้

1. เกือบทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกในระดับที่มีนัยสำคัญมาก ($p < 0.001$) มีขนาดความสัมพันธ์ 0.56-0.92 ยกเว้นปัจจัยด้านประสบการณ์ (IN7) ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ขนาดความสัมพันธ์ 0.04

2. ปัจจัยเรื่องความวิตกกังวล (IN3) เป็นปัจจัยเดียวที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.01$) ขนาดความสัมพันธ์ 0.16

3. ในกลุ่มปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกมากที่สุดคือการยอมรับว่าใช้งานง่าย (ease) การรับรู้ว่ามีประโยชน์ (useful) ผลลัพธ์ที่ปรากฏให้เห็น (EX5) และความสนใจ (IN8) ที่ขนาดความสัมพันธ์ 0.92, 0.83, 0.69, 0.69 ตามลำดับ

สำหรับผลการศึกษาการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกต่อพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุก จากข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาพบว่านักศึกษามีการเตรียมตัวมาเรียนและมีส่วนร่วมในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.74) และพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกด้วยค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สันขนาด 0.34 ($p < 0.001$)

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้ง 15 ปัจจัยแสดงไว้ในตารางที่ 2 โดยมีประเด็นสำคัญ 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันสูง ได้แก่ ความสนุกสนาน (IN4) กับความรู้ความเพลิดเพลิน (IN5) ที่สัมพันธ์กันขนาด 0.77 ($p < 0.001$) ความสนุกสนาน (IN4) กับความสนใจ (IN8) ที่ขนาดความสัมพันธ์ 0.73 ($p < 0.001$) ความสนใจ (IN8) กับความรู้ความเพลิดเพลิน (IN5) ที่ขนาดความสัมพันธ์ 0.71 ($p < 0.001$)

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงลบคือปัจจัยความวิตกกังวล (IN3) กับหลายปัจจัยอย่างเป็นปกติและเป็นไปตามที่คาด โดยเฉพาะความวิตกกังวล (IN3) กับความรู้สมรรถนะของตนเอง (IN1) ที่ขนาดความสัมพันธ์ -0.30 ($p < 0.001$) ความวิตกกังวล (IN3) กับความสนใจ (IN8) ที่ขนาดความสัมพันธ์ -0.26 ($p < 0.001$) ความวิตกกังวล (IN3) กับความเพลิดเพลิน (IN5) ที่ขนาดความสัมพันธ์ -0.22 ($p < 0.001$) ความวิตกกังวล (IN3) กับความสนุกสนาน (IN4) ที่ความสัมพันธ์ -0.22 ($p < 0.001$) และความวิตกกังวล (IN3) กับความง่ายต่อการใช้งาน (ease) ที่ขนาดความสัมพันธ์ -0.18 ($p < 0.01$)

3. ปัจจัยที่ไม่มีนัยสำคัญของความสัมพันธ์กับปัจจัยใดเลยคือ ปัจจัยเรื่องประสบการณ์

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุก

1. ความประทับใจต่อการเรียนรู้เชิงรุก จากข้อความเรื่องความประทับใจต่อการเรียนรู้เชิงรุก จำนวนทั้งสิ้น 284 ข้อความ สามารถแบ่งเป็นความประทับใจเป็น 6 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการ สถานที่และอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับอาจารย์การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยพบว่าส่วนใหญ่มีความประทับใจมากใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้เชิงรุก คิดเป็นร้อยละ 42.96 2) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงรุก คิดเป็นร้อยละ 32.75 และ 3) อาจารย์ผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 15.49 ของจำนวนข้อความทั้งหมด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความประทับใจต่อการเรียนรู้เชิงรุก

ด้านความประทับใจ	จำนวน (ข้อความ)	ร้อยละ (%)
การบริหารจัดการ	5	1.76
สถานที่และอุปกรณ์	2	0.70
สื่อการเรียนรู้	7	2.46
ประสบการณ์ที่ได้รับ	122	42.96
อาจารย์	44	15.49
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	93	32.75
รวม	284	100

จากคำถามปลายเปิดของแบบสำรวจพบว่านักศึกษามีความประทับใจมากใน 3 ด้าน ได้แก่ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้เชิงรุก การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงรุก และ 3) อาจารย์ผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 15.49 ของจำนวนข้อความทั้งหมด ดังข้อความตัวอย่างตามลำดับดังนี้

“ประทับใจมาก ๆ เลยค่ะ ได้ฝึกกระบวนการคิดดี และการหาข้อมูลด้วยตัวเองทำให้จดจำเนื้อหาได้ง่ายยิ่งขึ้น” “รู้สึกพึงพอใจมาก ๆ เลยค่ะ เพราะทำให้เป็นการเรียนที่ไม่น่าเบื่อ ได้ความรู้ก่อนมาเรียนมีแบบทดสอบให้ทำก่อนเรียน เมื่อได้เรียนแล้วยังเข้าใจมากขึ้นไปอีก” “อาจารย์เข้าใจพวกเราเป็นอย่างมาก ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูล เช่น หนังสือต่าง ๆ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และนำไปพัฒนาผลงานต่อได้” “สิ่งที่ประทับใจมาก ๆ คืออาจารย์ค่ะ อาจารย์ทุกคนน่ารักมากคอยถามตลอดเวลาไม่เข้าใจหรือเราสงสัยตรงไหนให้ถามได้ อาจารย์ใจดีเป็นกันเอง ขอขอบคุณมาก ๆ ค่ะ”

2. ข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุง มีข้อความเสนอแนะให้ปรับปรุงมีจำนวนทั้งสิ้น 179 ข้อความ แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ 2) สถานที่และอุปกรณ์ 3) สื่อการเรียนรู้ 4) อาจารย์ และ 5) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ดังตารางที่ 4 ซึ่งจะเห็นว่าส่วนใหญ่เสนอแนะให้ปรับปรุงเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ ร้อยละ 59.78 2) ผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 13.97 และ 3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 12.29 ของจำนวนข้อความทั้งหมด ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อเสนอแนะต่อการเรียนรู้เชิงรุก

ด้านข้อเสนอแนะ	จำนวน (ข้อความ)	ร้อยละ (%)
การบริหารจัดการ	107	59.78
ช่วงเวลา	4	
ระยะเวลา	11	
สัดส่วนจำนวนครั้ง	23	
การประเมินผล	8	
อื่น ๆ	61	
สถานที่และอุปกรณ์	5	2.79
สื่อการเรียนรู้	20	11.17
อาจารย์	25	13.97
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	22	12.29
รวม	179	100

สำหรับข้อเสนอแนะเรื่องการบริหารจัดการเวลาซึ่งจำนวนมากที่สุดส่วนใหญ่เสนอจัดในช่วงเวลาที่ไม่ใกล้กับเวลาสอบหรือมีกิจกรรมอื่นเนื่องจากต้องการเวลาเตรียมตัวมากกว่าการเรียนแบบบรรยาย นอกจากนั้นยังมีเรื่องระยะเวลา สัดส่วนจำนวนครั้ง การประเมินผล และอื่น ๆ โดยเฉพาะอยากเรียนรู้เชิงรุกแบบพบหน้ากันในห้องเรียนมากกว่าทางออนไลน์

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยการรับรู้การเรียนรู้เชิงรุกตามโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี TAM3

จากผลการศึกษาปัจจัยในโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี TAM3 เป็นปัจจัยการยอมรับนวัตกรรมการศึกษาในเรื่องการเรียนรู้เชิงรุกจะเห็นว่าปัจจัยที่มีผลอย่างมากต่อการรับรู้คือความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับงานและการใช้งานตามวัตถุประสงค์ แสดงให้เห็นว่าการที่นักศึกษาได้ทราบวัตถุประสงค์ว่า การเรียนรู้เชิงรุกมีจุดมุ่งหมายต่อการฝึกทักษะอย่างไร เช่น การเรียนรู้เชิงรุกมีลักษณะเหมือนการเรียนรู้ในชั้นคลินิก การเรียนรู้เชิงรุกจุดมุ่งหมายในการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองเพื่อให้จดจำได้นานและสามารถนำไปใช้ได้ตลอดชีวิตทำให้นักศึกษายอมรับการเรียนรู้เชิงรุกได้

จากโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี TAM3 จะเห็นว่าการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมความตั้งใจเรียนซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การเรียนรู้เชิงรุกมีประสิทธิภาพเนื่องจากการเรียนรู้เชิงรุกต้องเตรียมตัวก่อนมาเข้าชั้นเรียนด้วยการค้นคว้าหาความรู้ ศึกษารายละเอียดด้วยตนเอง ต้องลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมกิจกรรมในห้องเรียนเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงความคิดรวมทั้งให้เกิดองค์ความรู้ (Cavanagh et al., 2016) และเมื่อศึกษารายละเอียดของปัจจัยทั้ง 15 ปัจจัย โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม 1) ปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการยอมรับ ได้แก่ การรับรู้ว่ามีประโยชน์และการรับรู้ว่าง่าย 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ บรรทัดฐานทางสังคม ภาพลักษณ์

ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับงาน คุณภาพของผลลัพธ์ และ ผลลัพธ์ที่แสดงให้เห็นก่อนหน้า 3) ปัจจัยภายใน ซึ่งแบ่งเป็นปัจจัยหลัก 4 ปัจจัย ได้แก่ สมรรถภาพของตนเอง การรับรู้ถึงการควบคุมจากภายนอก ความวิตกกังวล ความสนุกสนาน และปัจจัยที่ปรับเปลี่ยน 2 ปัจจัย ได้แก่ ความเพลิดเพลินและการใช้งานตามวัตถุประสงค์ ทุกปัจจัยที่กล่าวมามีผลต่อการรับรู้ว่าง่าย และ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ว่ามีประโยชน์ 2 ปัจจัย ได้แก่ ประสพการณ์ และความสนใจ ในการศึกษาสายวิทยาศาสตร์สุขภาพ จะเห็นว่านักศึกษารับรู้ทุกปัจจัย โดยปัจจัยการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกที่สำคัญต่อการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกที่นักศึกษารับรู้ ได้แก่ ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับงาน การใช้งานตามวัตถุประสงค์ และคุณภาพของผลลัพธ์ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกตามทฤษฎีรวมของการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology; UTAUT) ในนักศึกษาระดับปริญญาตรีสายสังคมศาสตร์ซึ่งพบว่ามี 3 ปัจจัยที่นักศึกษายอมรับการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ 1) ความเชื่อมั่น (Trust) 2) ความคาดหวังในความพยายาม (Effort Expectancy) ซึ่งหมายถึงการรับรู้ว่าการเรียนรู้เชิงรุกมีความง่าย มีวิธีการเรียนรู้ไม่ซับซ้อน และไม่ต้องใช้ความพยายามมาก 3) ความคาดหวังในประสิทธิภาพ (Performance Expectancy) ซึ่งหมายถึงความรู้สึกว่าการเรียนรู้เชิงรุกเป็นวิธีการที่มีประโยชน์ต่อการเรียนในระดับที่สูงขึ้นรวมทั้งการทำงานในวิชาชีพ (Decman, 2020)

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกในระดับปริทัศน์

การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกทั้งสองปัจจัยได้แก่การรับรู้ว่าการเรียนรู้เชิงรุกง่ายและการรับรู้ประโยชน์ของการเรียนรู้เชิงรุกมีความสัมพันธ์อย่างมากต่อการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการยอมรับนวัตกรรมตามโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี TAM3 ส่วนปัจจัยด้านประสพการณ์ของนักศึกษาแม้ว่าจะมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการเรียนรู้เช่นกันตามโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี 3 แต่อาจมีความสำคัญต่อการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกร่น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับปัจจัยอื่นทั้งนี้เนื่องจากการเรียนในระดับอุดมศึกษามีเนื้อหาที่ละเอียดลึกซึ้งและเน้นวิชาชีพมากกว่าการเรียนในระดับประถมและมัธยมศึกษา ในขณะที่ปัจจัยด้านความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับงาน การใช้งานตามวัตถุประสงค์ และคุณภาพของผลลัพธ์ เป็นปัจจัยที่สำคัญมาก ดังนั้นในการจัดประสพการณ์การเรียนรู้เชิงรุกให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพจึงต้องชี้แจงให้นักศึกษาทราบว่าการเรียนรู้เชิงรุกง่ายและเป็นประโยชน์ นอกจากนั้นผลการศึกษายังชี้ให้เห็นความสำคัญของผู้สอนซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างมากต่อการบรรลุเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเช่นเดียวกับการศึกษาก่อนหน้าในเรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้สำเร็จ เนื่องจากเป็นผู้จัดกิจกรรมประสพการณ์การเรียนรู้ สร้างสื่อรวมทั้งบรรยากาศของการเรียนรู้ ประเมินผลและบริหารหลักสูตร (วารินทร์พร พันเพ็ญฟู, 2562) ดังจะเห็นได้จากความประทับใจและข้อเสนอแนะของนักศึกษาต่ออาจารย์มีจำนวนมาก โดยสรุปแล้วเนื้อหาที่ผู้สอนต้องแจ้งแก่นักศึกษาในสองเรื่องสำคัญ ได้แก่การชี้แจงให้รับรู้ว่าการเรียนรู้เชิงรุกง่าย ได้แก่ ขั้นตอนการเรียนและการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนที่ชัดเจน สื่อการเรียนรู้ที่สามารถค้นคว้าและทำความเข้าใจเองได้ง่าย ช่องทางการสอบถามหรือขอข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ง่ายสะดวก รวดเร็ว ทั้งเนื้อหารายละเอียดที่เป็นเรื่องใหม่ที่นักศึกษาไม่คุ้นเคยและปัญหาในกระบวนการเรียน และการชี้แจงให้รับรู้ประโยชน์ของการเรียนรู้เชิงรุก

ได้แก่ ประโยชน์ในระยะสั้นและระยะยาว เช่น ประโยชน์ในการจดจำเนื้อหาจะไม่ต้องใช้เวลาเตรียมสอบมาก มีลักษณะเหมือนการเรียนรู้ในชั้นคลินิกจะไม่ต้องปรับตัวมาก และมีประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพจากการได้ฝึกให้ค้นคว้าด้วยตนเองและสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำหรับปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในหากเปรียบเทียบกันแล้วจะพบว่า ปัจจัยภายนอกโดยเฉพาะคุณภาพของผลลัพธ์และผลลัพธ์ที่ปรากฏให้เห็นมีผลต่อการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกมากกว่าปัจจัยภายในหลายปัจจัยซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาระดับปริญญาตรีพบว่าผลลัพธ์ที่ทำให้เกิดประโยชน์ โดยที่ปัจจัยภายนอก ได้แก่ เรื่องการวัดและประเมินผล ผู้สอน สื่อรวมทั้งสิ่งสนับสนุน และการจัดการ มีผลต่อความพึงพอใจมากกว่าภายใน ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความเชื่อ และทัศนคติ (ธนวัฒน์ อินทวิ, 2563) ส่วนปัจจัยภายในที่มีผลมากได้แก่ ความสนุกสนาน การรับรู้ความเพลิดเพลิน การใช้งานตามวัตถุประสงค์ และความสนใจใช้ ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงต้องจูงใจให้นักศึกษาได้รับทราบวัตถุประสงค์และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน และความสนใจด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่อการยอมรับการเรียนรู้แบบเชิงรุก

ในโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี TAM3 ทั้ง 15 ปัจจัยมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและส่งผลต่อกัน โดยกลุ่มปัจจัยภายนอกได้แก่ ภาพลักษณ์ ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับงาน คุณภาพของผลลัพธ์และผลลัพธ์ที่ปรากฏให้เห็นได้ส่งผลต่อการรับรู้การใช้ประโยชน์ กลุ่มปัจจัยภายใน ได้แก่ สมรรถนะของตนเอง การรับรู้การควบคุมจากภายนอก ความวิตกกังวล ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน การใช้งานตามวัตถุประสงค์ ส่งผลต่อการรับรู้ว่าง่าย ส่วนปัจจัยภายในเรื่องประสบการณ์ส่งผลต่อทัศนคติการใช้โดยตรงรวมทั้งปัจจัยอื่นเช่นภาพลักษณ์และบรรทัดฐานทางสังคม บรรทัดฐานทางสังคมเองยังมีความสัมพันธ์กับภาพลักษณ์นอกเหนือจากส่งผลโดยตรงต่อการยอมรับ สำหรับความสนใจซึ่งเป็นปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการยอมรับโดยตรงยังสัมพันธ์กับบรรทัดฐานทางสังคมอีกด้วย (Boughzala, 2014) ในบริบทการใช้โมเดลการยอมรับเทคโนโลยี TAM3 ในการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกจากงานวิจัยนี้ พบว่าความสัมพันธ์ที่ระหว่างมีปัจจัยที่มีค่าสูงที่สุดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในด้วยกัน ได้แก่ ความสนุกสนานกับการรับรู้ความเพลิดเพลิน ดังนั้น การเตรียมตัวก่อนเข้าชั้นเรียนด้วยการเตรียมสื่อให้เพลิดเพลิน เช่น การใช้สื่อออนไลน์หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ที่นักศึกษาสนใจจะสามารถช่วยสร้างความเพลิดเพลินได้รวมทั้งการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนให้สนุกสนานด้วยกิจกรรม เช่น เกม การแข่งขันเป็นกลุ่ม ตามข้อเสนอแนะ จะทำให้นักศึกษาสนุกสนานมากขึ้นได้ ส่วนความสัมพันธ์ที่มีค่ามากรองลงมาเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจกับความสนุกสนานและความสนใจกับการรับรู้ความเพลิดเพลิน ดังนั้นการสร้างคามสนใจโดยการจัดสื่อให้เพลิดเพลินต่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการจัดกิจกรรมที่สนุกสนานในห้องจะเป็นการสร้างคามสนใจ ใน การเรียนรู้เชิงรุกเพื่อให้เกิดการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกต่อไปได้ ส่วนปัจจัยความวิตกกังวลมีความสัมพันธ์เชิงลบหลายปัจจัยโดยเฉพาะกับการรับรู้สมรรถนะของตนเอง กับความสนใจ และกับ ความสนุกสนาน สอดคล้องการศึกษาเรื่องผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาแพทย์ในการเรียนระดับชั้นปริคณีก

ซึ่งพบว่าความวิตกกังวลมีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียน (นุชจรรย์ หงษ์เหลียม นัตดา วงษ์วรรณ และพิราวรรณ หนูเสน, 2560) ดังนั้น การบริหารจัดการเรียนรู้ต้องไม่สร้างความวิตกกังวลมากเกินไปเพราะจะส่งผลหลายเรื่องโดยต้องไม่จัดในช่วงใกล้สอบหรือมีกิจกรรมอื่นมากซ้อนกัน ต้องใช้เวลาเตรียมตัว ต้องไม่เก็บคะแนนมากเกินไป ต้องให้ช่วยกันคิดเป็นกลุ่มตามข้อเสนอแนะของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะ

การใช้ปัจจัยในโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี TAM3 ทุกปัจจัยในการศึกษาสามารถทำให้เข้าใจเรื่องปัจจัยการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาอย่างลึกซึ้ง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ 2 ประการ ได้แก่

1) การนำผลการศึกษาไปใช้ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกสำหรับนักศึกษาวิทยาศาสตร์สุขภาพในระยะปริทัศน์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะต้องมีการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกเสียก่อนเพื่อจะทำให้หลักสูตรระยะปริทัศน์ประสบผลสำเร็จต่อไป

2) การนำผลการศึกษาไปทำการวิจัยต่อไป เพื่อศึกษาปัญหาในเชิงลึก เพื่อนำโมเดลการยอมรับนวัตกรรม TAM3 ไปใช้อธิบายการยอมรับนวัตกรรมการศึกษาโดยเฉพาะการยอมรับการเรียนรู้เชิงรุกให้มากขึ้น ได้แก่ การศึกษาสหสัมพันธ์เพื่อให้เข้าใจว่าปัจจัยเหล่านั้นส่งผลต่อการยอมรับการเรียนรู้อย่างแท้จริง การวิเคราะห์ความสอดคล้องกับโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี TAM3 และการศึกษาปัจจัยประสบการณ์หรือทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เชิงรุกในโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี TAM3 เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ชนพัฒน์ อินทวิ. (2563). ปัจจัยสาเหตุที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเรียนแบบ Active Learning ของนักศึกษามหาวิทยาลัย. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*. 4(3), 383-394.
- นุชจรรย์ หงษ์เหลียม, นัตดา วงษ์วรรณ, และพิราวรรณ หนูเสน. (2560). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาแพทย์ชั้นปริทัศน์ ปีการศึกษา 2559 คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. *เวชศาสตร์บันทึกศิริราช*. 10(3), 166-173.
- ปนัดดา หัตถโชติ, วลี สัตยาชัย, นภา หลิมรัตน์, ชัยพฤกษ์ กุสุมาพรณโณ, อำนาจ รัตนวิสัย, ปรียสุดา เหนระกุล, มณฑาทิพย์ มณีโชติรัตน์. (2551). ทศนคติและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอน PBL ของอาจารย์ที่สอนในหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต. *เวชสารแพทย์ทหารบก*. 61(1), 3-11.
- วารินทร์พร ฟันเฟื่องฟู. (2562). การจัดการเรียนรู้ Active Learning ให้สำเร็จ. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*. 9(1), 135-145.
- ABD Rahman, S. F., MD Yunus, M., & Hashim, H. (2019). A Technology Acceptance Model (TAM): Malaysian ESL Lecturers' Attitude in Adapting Flipped Learning *Jurnal Pendidikan Malaysia*. *Malaysian Journal of Education*. 44(1), 43-54.

- Boughzala, I. (2014). How Generation Y Perceives Social Networking Applications in Corporate Environments. In I. Lee (Ed.), **Integrating Social Media into Business Practice, Applications, Management, and Models**. United States: Idea Group.
- Cavanagh, A. J., Aragón, O. R., Chen, X., Couch, A., Durham, F., Bobrownicki, A., Hanauer, D. I., & Graham, M. J. (2016). Student Buy-In to Active Learning in a College Science Course. **CBE life sciences education**. 15(4), 76.
- Decman, M. (2020). Factors that Increase Active Participation by Higher Education Students, and Predict the Acceptance and Use of Classroom Response Systems. **International Journal of Higher Education**. 9(4), 84-98.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักศึกษาที่เรียนในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

INFLUENCING FACTORS OF STUDENTS' LEARNING ACHIEVEMENT
IN BUSINESS ENGLISH COURSES AT VALAYA ALONGKORN
RAJABHAT UNIVERSITY UNDER THE ROYAL PATRONAGE

กุสุมา เลหาเด^{1*}

Kusuma Lohday^{1*}

Received : 27 December 2021

Revised : 9 May 2022

Accepted : 18 May 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านนักศึกษา ด้านครอบครัว ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านรูปแบบการเรียนการสอน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่เรียน วิชา VLE 106 ภาษาอังกฤษในการสื่อสารทางธุรกิจเบื้องต้น และ VLE 206 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในสำนักงาน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 87 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งมีค่า IOC เท่ากับ 0.86 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาร์ยยะ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยด้านผู้สอนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ปัจจัยด้านผู้เรียน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.49) ถัดมาเป็นปัจจัยด้านครอบครัว ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.85) และปัจจัยสุดท้าย คือ ปัจจัยด้านรูปแบบการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.67)

2. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรด้านนักศึกษา ด้านครอบครัว ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านรูปแบบการเรียนการสอน พบว่า ตัวแปรทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงบวก

¹ศูนย์ภาษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Language Center Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: kusuma@vru.ac.th

กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปรด้านครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปร ด้านผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรด้านอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักศึกษามีความเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการเรียนสอนว่า มหาวิทยาลัยควรผลิตบัณฑิตที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานและควรมีการฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นและสามารถนำไปใช้งานได้ในชีวิตจริง ส่วนการเรียนออนไลน์ นักศึกษามีความเห็นว่าการมอบหมายงานให้ทำมากเกินไป และนักศึกษายังมีความเห็นว่า มีความลำบากในการเรียนกับอาจารย์ที่มีอาวุโสมากซึ่งไม่ค่อยถนัดการใช้เทคโนโลยีในการสอนออนไลน์

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีอิทธิพล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาษาอังกฤษธุรกิจ

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the influencing factors of students' learning achievement in Business English courses, 2) to determine the relationships between variables: Students Families Teachers Teaching styles, and Students' learning achievement, and 3) to survey students' opinions about teaching styles to develop an effective teaching approach. The participants were selected by simple random sampling. They were 87 students who were studying in the VLE106 course (Introduction to English in Business Communication) and the VLE 206 course (English for Inter-Office Communication) during the first semester of the academic year 2021. The research instrument was a questionnaire (IOC = 0.86). Statistics used in this study were percentages, mean, standard deviation, and Pearson's product-moment correlation coefficient.

The research results were as follows:

1. The teachers factor (X_3) affected students' learning achievement at the highest level ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.50), and the Students factor (X_1) was the second factor ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.49), while Families ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.85), and Teaching styles ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.67) affected their learning achievement, respectively.

2. Based on the results of Pearson's product-moment correlation coefficient analysis, it was found that all four variables including Students, Families, Teachers, and Teaching styles were significantly and positively correlated with Students' learning achievement at .05. Moreover, it was found that the Families variable and Teachers variable were positively significant at .05, while other variables were not significantly correlated at .05.

3. According to students' opinions toward the teaching approach development, the program administration should provide graduates with the ability to meet the labor market needs by allowing them to practice all necessary skills and apply them to real-life scenarios. Moreover, students' opinions about online learning included the fact that there were too many assignments and that it was more difficult studying with senior teachers who were not skillful in modern technology.

Keywords: Influencing Factors, Learning Achievement, Business English

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลซึ่งถูกใช้เป็นภาษากลางเพื่อการสื่อสารของผู้คนทั่วโลก หลายประเทศจึงใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการ และบางประเทศยังใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองของประชากร ผู้ที่มีทักษะความรู้ภาษาอังกฤษดีสามารถเข้าถึงข้อมูลและรับรู้ข่าวสารได้อย่างสะดวกและรวดเร็วในโลกแห่งเทคโนโลยีล้ำสมัย ยิ่งไปกว่านั้น ภาษาอังกฤษยังเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อชาวไทยมากยิ่งขึ้น เมื่อมีการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน ภาษาอังกฤษถูกบัญญัติให้เป็นภาษาที่ใช้ในการทำงานของประชาคมอาเซียน ตามกฎบัตรอาเซียนที่ระบุว่า “The Working Language of ASEAN shall be English” (Association of Southeast Asian Nations, 2008) ดังนั้น ประเทศไทยในฐานะหนึ่งในสมาชิกอาเซียนจำเป็นต้องเร่งพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของประชากรไทยให้อยู่ในระดับที่มีคุณภาพเพียงพอต่อการทำงานในฐานะประชากรอาเซียน

หากพิจารณาการจัดอันดับทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษของสถาบันสอนภาษาอังกฤษ Education First หรือ EF ในปี 2020 (Education First, 2020) จะเห็นว่า เฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียน ประเทศสิงคโปร์มีประชากรที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษสูงที่สุดเป็นอันดับ 1 ส่วนประเทศไทยถูกจัดอยู่ในลำดับที่ 7 จากทั้งหมด 8 ประเทศที่เข้าร่วมการจัดลำดับ แสดงให้เห็นว่า ทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษของคนไทยอยู่ในระดับต่ำมากและอยู่ในระดับรั้งท้ายประเทศอาเซียน หากไม่เร่งพัฒนาอีกไม่นานมีความเป็นไปได้สูงมากที่ประเทศไทยอาจเป็นประเทศที่ประชากรมีความสามารถทางภาษาอังกฤษต่ำที่สุดในอาเซียน ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีความตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษเพื่อการทำงาน จึงมีแผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561) ซึ่งเป็นการวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงเป็นการจัดระบบอุดมศึกษาใหม่ คือ การปรับบทบาทภาครัฐให้เป็นผู้กำหนดนโยบายและมาตรฐานการอุดมศึกษา โดยวางแผนการเปลี่ยนแปลงด้วยการบูรณาการภารกิจของภาครัฐรวมกับการทำหน้าที่ดูแลระบบอุดมศึกษา ซึ่งมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่สำคัญคือ สมรรถนะของบัณฑิต โดยคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ออกประกาศเรื่อง “นโยบายการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา” โดยให้สถาบันอุดมศึกษากำหนดนโยบายและเป้าหมายการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา ในทุกหลักสูตรและทุกระดับการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษของนิสิตนักศึกษาให้เป็น

บัณฑิตที่มีความพร้อมทั้งวิชาการ วิชาชีพ และทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในระดับที่ใช้งานได้ (Working Knowledge) และให้สถาบันอุดมศึกษาพิจารณาจัดทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษโดยสามารถเทียบเคียงผลกับ Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) หรือมาตรฐานอื่น รวมถึงให้สถาบันอุดมศึกษาพิจารณาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนด (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559)

จากการศึกษาพบว่ามิจานวิจัยที่มุ่งเน้นในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการฟัง พูด ด้านการอ่าน เขียน ด้านไวยากรณ์ ด้านคำศัพท์ ด้านการสื่อสาร เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะพิจารณาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะใด ๆ ควรมีการศึกษาในเบื้องต้นก่อนว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการเรียนของนักศึกษา จากการสำรวจงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า มีหลายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนของนักศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านครูผู้สอน ตามบทความวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุด รองลงมาเป็นปัจจัยด้านนักเรียน ส่วนปัจจัยด้านผู้บริหารมีอิทธิพลน้อยที่สุด (ชนิดา ยอดสาลีและกาญจนา บุญส่ง, 2559)

2. ปัจจัยด้านครอบครัว จากผลการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนระดับ ปวช. และ ระดับ ปวส. ของวิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพ และบริหารธุรกิจ” พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัว ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของวิทยาลัย ถัดมาเป็นปัจจัยด้านครู และด้านผู้เรียนตามลำดับ (พัชสุดา กัลยาณวุฒิ, 2553)

3. ปัจจัยด้านผู้เรียน มิจานวิจัย 2 งานที่มีข้อค้นพบใกล้เคียงกันคือ งานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในชีวิตจริง 1 ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพประเภทวิชาอุตสาหกรรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา” พบว่า ปัจจัยด้านความพร้อมของผู้เรียนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าปัจจัยด้านการเตรียมการเรียนการสอนของครู (รสรินทร์ ปิ่นแก้ว และภาณุวัฒน์ ศิริบุพผะ, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติของนิสิตพยาบาลชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนิสิตพยาบาลมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านความมีวินัยในตนเอง และคุณภาพการสอนของอาจารย์นิเทศก์ (รุ่งฤดี กล้าหาญ, 2557)

4. ปัจจัยด้านห้องเรียน จากผลการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษพื้นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยศรีปทุม” พบว่า ปัจจัยด้านห้องเรียน มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษพื้นฐานมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านครอบครัว (ไพบุลย์ สุขวิจิตร, 2552)

จากงานวิจัยต่าง ๆ ข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนนักศึกษาแต่ละระดับมีความแตกต่างกัน ปัจจัยด้านครูผู้สอนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ปัจจัยด้านครอบครัวมีอิทธิพลต่อผลการเรียนในระดับอาชีวศึกษา ปัจจัยด้านผู้เรียนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา ขณะที่ปัจจัยด้านห้องเรียนมีผลต่อนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จะเห็นได้ว่าปัจจัยด้านต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันออกไปในแต่ละระดับการศึกษา

ทั้งนี้งานวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมานั้น เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับประถมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน แต่ยังไม่มีการศึกษาอิทธิพลที่มีผลต่อการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ในระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งมุ่งเน้นให้นักศึกษามีทักษะภาษาอังกฤษที่พร้อมสำหรับการทำงาน ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการพิจารณาปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนตามนโยบายของคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในอันที่จะพัฒนาทักษะความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่มีสมรรถนะภาษาอังกฤษพร้อมในระดับที่สามารถทำงานได้ ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านนักศึกษา ด้านครอบครัว ด้านผู้สอน และด้านรูปแบบการเรียนการสอน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชา ในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาที่เรียนในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ได้แก่ วิชา VLE 106 ภาษาอังกฤษในการสื่อสารทางธุรกิจเบื้องต้น และ VLE 206 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ในสำนักงาน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 104 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยนี้ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เป็นนักศึกษาที่เรียนวิชาดังกล่าว จำนวน 87 คน ซึ่งเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมตามตารางของ Krejcie & Morgan (1970 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจในรูปแบบของ Google Form

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามเรื่องการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับตัวแปรต่างๆที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ได้แก่ ตัวแปรด้านผู้เรียน ตัวแปรด้านครอบครัว ตัวแปรด้านผู้สอน และตัวแปรด้านรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบบ Likert (1967 อ้างถึงใน สุพจน์ วิชัยศรี, 2550) โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

แบบสอบถามได้รับการวิเคราะห์ค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษ 3 ท่าน พบว่า แบบสอบถามเรื่องการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มีค่า IOC เฉลี่ย 0.86 จากนั้นนำแบบสอบถามมาแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งแบบสอบถามนั้นมีข้อผ่านเกณฑ์ 25 ข้อ ไม่ผ่านเกณฑ์ 3 ข้อ และสามารถปรับและนำมาใช้ได้ 1 ข้อ ต่อมานำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ พบว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.89 ซึ่งมากกว่า 0.70 แสดงว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นสูง จากนั้นจึงนำเครื่องมือที่ผ่านการหาคุณภาพแล้วไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยนำลิ้งค์ของแบบสอบถามที่อยู่ในรูปของ Google Form ให้นักศึกษาได้ทำโดยส่งเป็นลิ้งค์ผ่านทางไลน์กลุ่มซึ่งผู้วิจัยใช้สื่อสารกับนักศึกษาที่เรียนในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ซึ่งมีนักศึกษาทั้งหมด 104 คน ได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 83.65 โดยทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 20 กันยายน 2564 - 1 ตุลาคม 2564 และมีการติดตามทางไลน์กลุ่มให้นักศึกษาที่ยังไม่ได้ส่งแบบสอบถามให้ส่งภายในวันที่ 29 พฤศจิกายน 2564

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) รายด้าน รวมถึงภาพรวมทั้งหมด โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายดังรายละเอียดต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านนักศึกษา ด้านครอบครัว ด้านผู้สอน และด้านรูปแบบการเรียนการสอน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง 62 คน คิดเป็นร้อยละ 71.3 และเพศชาย 25 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 ในส่วนของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ปัจจัยด้านผู้สอนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ปัจจัยด้านผู้เรียน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.49) ถัดมาเป็นปัจจัยด้านครอบครัว ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.85) และสุดท้าย คือ ปัจจัยด้านรูปแบบการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.67) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลความหมายของตัวแปรด้านต่าง ๆ

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	การแปลความหมาย
ด้านผู้เรียน	4.25	0.49	เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในระดับมาก
ด้านครอบครัว	4.22	0.85	เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในระดับมาก
ด้านผู้สอน	4.50	0.50	เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในระดับมากที่สุด
ด้านรูปแบบ การเรียนการสอน	4.05	0.67	เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในระดับมาก

ในส่วนของตัวแปรด้านผู้เรียน ประเด็นเรื่อง “นักศึกษามีวินัยในตนเอง ไม่ขาดเรียน โดยไม่มีเหตุผล” มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.67) ตัวแปรด้านครอบครัว “พ่อแม่หรือผู้ปกครองให้ความสนับสนุนด้านการเงิน” มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.90) ส่วนตัวแปร

ด้านผู้สอน ข้อคำถามเรื่อง “อาจารย์เปิดโอกาสให้ซักถาม” มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.48) และตัวแปรด้านรูปแบบการเรียนการสอน เรื่อง “การได้เรียนร่วมกับเพื่อนในห้องเรียนทำให้นักศึกษาเรียนรู้ได้ดีกว่าการเรียนออนไลน์” มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.87)

2. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรด้านนักศึกษา ด้านครอบครัว ด้านผู้สอน และด้านรูปแบบการเรียนการสอน พบว่า ตัวแปรทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า ตัวแปรด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรด้านผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรด้านอื่นๆไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

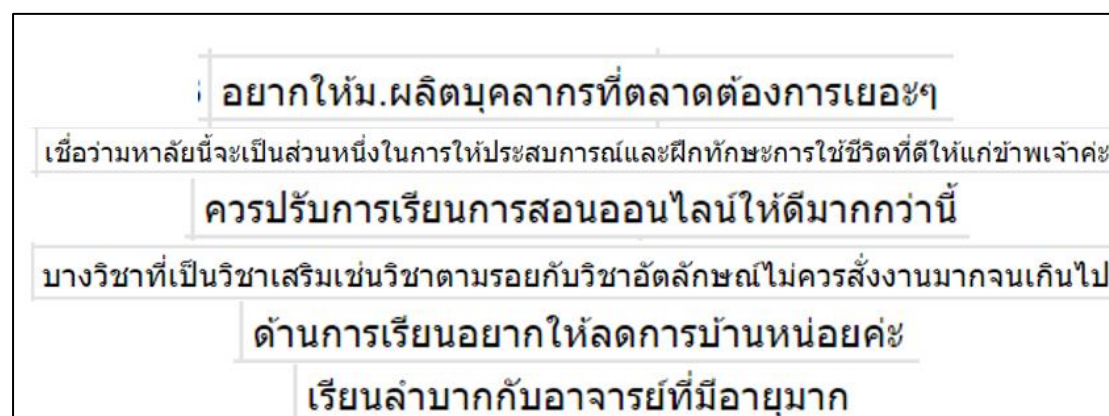
ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านต่าง ๆ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจ

ตัวแปรด้านต่าง ๆ	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y
ด้านผู้เรียน (X ₁)	1	.353**	.382**	.367**	.071
ด้านครอบครัว (X ₂)		1	.247	.350**	.021
ด้านผู้สอน (X ₃)			1	.361**	.038
ด้านรูปแบบการเรียนการสอน (X ₄)				1	.105
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Y)					1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนสอนวิชาในกลุ่มภาษาอังกฤษธุรกิจพบความคิดเห็นที่หลากหลาย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ตัวอย่างความคิดเห็นที่นักศึกษามีต่อการพัฒนาการเรียนการสอน

จากภาพที่ 1 จะเห็นว่า มีประเด็นที่นักศึกษาเสนอความคิดเห็นโดยสรุป ดังนี้

3.1 นักศึกษาต้องการให้ทางมหาวิทยาลัยผลิตบัณฑิตที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานจึงควรมีการฝึกทักษะต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้งานได้ในชีวิตจริง

3.2 ในส่วนของการเรียนออนไลน์ นักศึกษามีความเห็นว่าการมอบหมายงานให้ทำมากเกินไป

3.3 อาจารย์ที่มีอาวุโสมากไม่ค่อยถนัดการใช้เทคโนโลยีในการสอนออนไลน์

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ พบว่า ปัจจัยด้านผู้สอนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.50) แสดงให้เห็นว่า คุณภาพการสอนของครูส่งผลต่อผลการเรียนของผู้เรียนโดยตรง ครูที่มีประสบการณ์ด้านการสอนมากย่อมมีความเชี่ยวชาญ รู้แนวทางการสอนรวมถึงการแก้ปัญหาในชั้นเรียนเป็นอย่างดี การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่สอนเป็นเรื่องสำคัญมากเช่นกัน ครูที่ดีจะมีความสามารถในการนำเสนอถ่ายทอดบทเรียนให้ผู้เรียนเข้าใจ เกิดการเรียนรู้ และจัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีการเตรียมการสอนที่ดี มีการจัดเตรียมสื่อการสอนที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน มีการยกตัวอย่างประกอบการอธิบายและแนะนำแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น (รสรินทร์ ปิ่นแก้ว และภาณุวัฒน์ ศิริบุพผะ, 2560) และสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2551) ที่กล่าวว่า “ผู้สอนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสอนยิ่งมากเท่าไรก็จะยิ่งช่วยให้มีทางเลือกมากขึ้นเท่านั้น หากผู้สอนมีทางเลือกและใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย นอกจากจะช่วยให้การสอนบรรลุผลได้มากขึ้นแล้วยังช่วยให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนรู้ที่จำเจด้วยวิธีการที่จำกัด” จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้สอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรงและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิตา ยอดสาลี และกาญจนา บุญส่ง (2559) เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2” ซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามากที่สุด

ปัจจัยด้านผู้เรียน ในประเด็นเรื่อง “นักศึกษามีวินัยในตนเอง ไม่ขาดเรียนโดยไม่มีเหตุผล” มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.67) เนื่องจากพฤติกรรมในการเรียน การมีวินัยในตนเองเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในชีวิตจริง 1 ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพประเภทวิชาอุตสาหกรรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา” ที่พบว่า ปัจจัยด้านความพร้อมของผู้เรียนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าปัจจัยด้านการเตรียมการเรียนการสอนของครู (รสรินทร์ ปิ่นแก้ว และภาณุวัฒน์ ศิริบุพผะ, 2560) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติของนิสิตพยาบาลชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนิสิตพยาบาลมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านความมีวินัยในตนเอง และคุณภาพการสอนของอาจารย์นิเทศก์ (รุ่งฤดี กล้าหาญ, 2557)

ปัจจัยด้านครอบครัว “พ่อแม่หรือผู้ปกครองให้ความสนับสนุนด้านการเงิน” มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.90) การที่ครอบครัวดูแลเอาใจใส่ สนใจสอบถามเรื่อง การเรียนจะเป็นกำลังใจที่ดีสำหรับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจและตั้งใจเรียนซึ่งส่งผลให้ผู้เรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับ งานวิจัยของ พัทธสุตา กัลยาณวุฒิ (2553) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาระดับ ปวช. และระดับ ปวส. ของวิทยาลัยเทคโนโลยีพาชีพ และบริหารธุรกิจ” พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัว ส่งผลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษามากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะการที่ครอบครัวให้การสนับสนุน ด้านการเงินสำหรับการเรียนส่งผลต่อจิตใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีขวัญและกำลังใจในการตั้งใจ เรียนให้ดียิ่งขึ้นซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ บทความเรื่อง “อิทธิพลของพ่อแม่มีผลต่อการศึกษาลูกเพียงใด” ซึ่งในบทความได้กล่าวถึงงานวิจัย ของของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐนอร์ทแคโรไลนา ประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุด ที่ทำให้ เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับคุณภาพของโรงเรียน แต่กลับเป็นความเอาใจใส่ ดูแลของพ่อแม่ผู้ปกครองมากกว่า (บุญยง ชื่นเดชะ, 25 เมษายน 2565)

ส่วนปัจจัยด้านผู้สอน ข้อคำถามเรื่อง “อาจารย์เปิดโอกาสให้ซักถาม” มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.48) เป็นประเด็นที่น่าสังเกตเป็นอย่างยิ่ง จากประสบการณ์การสอน ผู้วิจัยสังเกตว่า นักศึกษาที่อยู่ในรุ่น Generation X และ Y จะไม่ค่อยมีการซักถามข้อสงสัยในบทเรียน แต่ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็น Generation Z ซึ่งมีพฤติกรรมแตกต่างกัน กล่าวคือ นักศึกษา Generation Z มีความกล้าแสดงออก (กรุงศรี กูรู, 2565) และกล้าซักถามในประเด็นต่าง ๆ ของ บทเรียนอยู่เสมอ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนควรที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามหรือเสนอ ความคิดเห็นได้โดยอิสระ

ปัจจัยด้านรูปแบบการเรียนการสอน เรื่อง “การได้เรียนร่วมกับเพื่อนในห้องเรียนทำให้ นักศึกษาเรียนรู้ได้ดีกว่าการเรียนออนไลน์” มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.87) เนื่องจาก นักเรียนนักศึกษาที่เป็นวัยรุ่นมักมีพฤติกรรมชอบอยู่กับกลุ่มเพื่อน และในเพื่อนกลุ่มเดียวกันมักจะมี พฤติกรรมแบบเดียวกัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุสุมา เลาะเด (2561) เรื่อง “รูปแบบ การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี” พบว่า นักศึกษาชอบใช้รูปแบบการเรียนรู้เป็นกลุ่มมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีอยู่ในช่วงวัยรุ่น เมื่ออยู่ในกลุ่มเดียวกันนักศึกษาจะมีความมั่นใจ ในการแสดงออก เช่น การพูด นักศึกษาจะสามารถพูดสื่อสารตามความคิดของตนเอง เมื่ออาจารย์ ได้ยินว่านักศึกษาพูดผิด เช่น “I don't sure” อาจารย์จะแทรกตัวเข้าไปในกลุ่มและอธิบายว่า ควรแก้ไขเป็น “I'm not sure.” เมื่อเป็นเช่นนั้นนักศึกษาที่พูดผิดจะเกิดการเรียนรู้ และเพื่อนนักศึกษา ในกลุ่มเดียวกันก็จะเกิดการเรียนรู้เช่นเดียวกัน

2. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรด้านนักศึกษา ด้านครอบครัว ด้านผู้สอน และด้านรูปแบบการเรียนการสอน พบว่า ตัวแปรทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ

พบว่า ตัวแปรด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรด้านผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรด้านอื่นๆ ไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.1 ตัวแปรด้านผู้เรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนจำเป็นต้องมีวินัยในตนเองเป็นพื้นฐานเบื้องต้นก่อน ควรมีการเตรียมตัวสำหรับการเรียน อาจมีการทบทวนเนื้อหาเดิมก่อนเรียนเนื้อหาในส่วนต่อไป หรือมีการอ่านหนังสือล่วงหน้าเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับเรียนเรียนรู้บทเรียนต่อไปซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เข้าใจบทเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี ประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Duckworth & Seligman (2005) ซึ่งพบว่าการมีวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพราะความมีวินัยในตนเองเป็นพื้นฐานที่สำคัญของบุคคลอันจะส่งผลต่อความสามารถด้านสติปัญญา และสอดคล้องกับทฤษฎีของ Cronbach ที่ว่า ความพร้อมของผู้เรียนเป็นองค์ประกอบของการเรียนรู้ที่สำคัญ หากผู้เรียนได้เตรียมพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจก่อนการเรียนจะช่วยให้การเรียนรู้ดำเนินไปได้ด้วยดีและจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนที่ดีด้วย (Cronbach, 1954 อ้างใน มาลี จุฑา, 2542)

2.2 ตัวแปรด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แสดงให้เห็นว่า การที่พ่อแม่มีเวลา เอาใจใส่ พุดคุยเรื่องการเรียนกับลูกอย่างสม่ำเสมอเป็นการสื่อสารสัญญาณให้ลูกรับรู้ว่าการศึกษาคือสิ่งสำคัญสำหรับพวกเขา ดังที่บทความเรื่อง “อิทธิพลของพ่อแม่มีผลต่อการศึกษาของลูกมากน้อยเพียงใด” ค้นพบว่า เด็กนักเรียนวัย 18 ปี ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนธรรมดา แต่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ให้ความเอาใจใส่ดูแลในด้านการเรียนของลูกจะทำคะแนนสอบได้ดีกว่าเด็กนักเรียนที่เรียนโรงเรียนดี สภาพแวดล้อมดี แต่พ่อแม่ไม่ได้ใส่ใจในด้านการเรียนของลูก (บุญยงชูเชียดแก้ว, 25 เมษายน 2565)

2.3 ตัวแปรด้านผู้สอนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากครอบครัวที่ดีแล้ว ครูที่ดียังมีอิทธิพลต่อนักเรียนด้วย คุณภาพการสอนของครูผู้สอน พฤติกรรมและประสิทธิภาพการสอนของครู การเตรียมการสอนที่ดี ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่สอน และความเข้าใจในตัวผู้เรียน ล้วนส่งผลต่อผู้เรียนทั้งสิ้น ตามบทความเรื่อง “บทบาทของครูกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน” ได้กล่าวโดยสรุปว่า นักเรียนจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการเรียน ครูมีส่วนสำคัญอย่างมาก ครูไม่ใช่เพียงผู้สอนที่ถ่ายทอดความรู้ทางด้านวิชาการเท่านั้น แต่ครูยังต้องสร้างให้นักเรียนมีความเข้มแข็งในด้านจิตใจ มีความภาคภูมิใจและมองเห็นคุณค่าในตัวเอง (รัชนิ สุวรรณเกษร, 26 เมษายน 2565)

2.4 ตัวแปรด้านรูปแบบการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผล เนื่องจากการระบาดของโรค COVID-19 ทำให้จำเป็นต้องมีการปรับรูปแบบการเรียนการสอน จากการเรียนในห้องเรียนปกติกลายเป็นการเรียนออนไลน์ จากผลการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษา มีทั้งความเห็นเชิงบวกและเชิงลบต่อการเรียนที่ต้องปรับเปลี่ยนไป การเรียนรู้แบบไฮบริดจึงเป็นรูปแบบการเรียนการสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในยุคแห่งสังคมสารสนเทศ ซึ่งเป็นลักษณะการผสมผสานรูปแบบการเรียนรู้ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ ซึ่งปัจจุบันมีหลายมหาวิทยาลัยเริ่มใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบไฮบริดเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนา

ความรู้และทักษะที่จำเป็นอย่างเต็มศักยภาพเหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 (ศิวาพัชญ์ บำรุงเศรษฐพงษ์ และคณะ, 2563)

2.5 ตัวแปรด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรด้านผู้สอน การที่ครอบครัวกับผู้สอนหรือโรงเรียนร่วมมือกันมีอิทธิพลต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก ตามที่บทความเรื่อง “ไฉ่เตียสร้างความเข้าใจระหว่างครูและผู้ปกครอง” ได้กล่าวไว้โดยสรุปดังนี้ ครอบครัว โรงเรียน ครูต้องมีการปรับความเข้าใจและร่วมมือกันทำกิจกรรมต่างๆโดยมีการตั้งเป้าหมายว่าจะพัฒนาผู้เรียนไปในทิศทางใดอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้เกิดผลดีกับทุกฝ่าย (อิติมา ชินพันธ์, 16 มีนาคม 2564) แสดงว่า

ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกัน เช่น ผู้เรียนกับครอบครัว อาจจะเป็นเพราะงานวิจัยนี้มีประชากรเป็นนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จึงอาจจะไม่ได้มีความใกล้ชิดกับครอบครัวมากนักจึงสะท้อนในผลการวิจัยว่าตัวแปรด้านผู้เรียนไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านครอบครัว ซึ่งยังสะท้อนต่อไปให้เห็นว่าตัวแปรด้านครอบครัวกับรูปแบบการเรียนการสอนไม่มีความสัมพันธ์เช่นเดียวกัน

3. ผลการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนสอนวิชาในกลุ่มภาษาอังกฤษธุรกิจ พบว่า

3.1 นักศึกษาต้องการให้ทางมหาวิทยาลัยผลิตบัณฑิตที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานจึงควรมีการฝึกทักษะต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้งานได้ในชีวิตจริง

ในการนี้ ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ได้ผลักดันให้มีการพัฒนาหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยมี MOU ร่วมกับองค์กรเอกชนต่าง ๆ ในส่วนของศูนย์ภาษาได้สนองนโยบายของมหาวิทยาลัยโดยการปรับปรุงรายวิชาภาษาอังกฤษต่าง ๆ ให้เป็นแบบ Productive Learning เพื่อให้ นักศึกษาสามารถพัฒนาทักษะอย่างเหมาะสมเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพพร้อมสำหรับการทำงาน (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2560)

3.2 นักศึกษามีความเห็นว่าการเรียนออนไลน์มีการมอบหมายงานให้ทำมากเกินไปควรให้นักศึกษาได้เรียนรู้เนื้อหาให้เข้าใจอย่างเพียงพอก่อนที่จะมอบหมายการบ้านหรือกิจกรรมต่าง ๆ

3.3 อาจารย์ที่มีอาวุโสมากไม่ค่อยถนัดการใช้เทคโนโลยีในการสอนออนไลน์

ทั้งนี้ ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาอาจารย์และบุคลากรและมีอาชีพขึ้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของอาจารย์และบุคลากรให้มีคุณภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล (ศศิธร จันทมฤก และคณะ, 2561)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้เรียน ผู้สอน และผู้บริหารหลักสูตรต่าง ๆ ควรร่วมมือกันออกแบบและปรับปรุงหลักสูตรที่มีการฝึกทักษะที่ตอบโจทย์ตลาดแรงงานมากขึ้น

2. ทางมหาวิทยาลัยควรจะมีการทำ MOU ร่วมกับองค์กรต่าง ๆ ที่ต้องการแรงงานเฉพาะด้านให้มากขึ้นกว่าเดิมซึ่งยังมีจำนวนไม่มากนัก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัญหาในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักศึกษา เพื่อผู้สอนจะได้เข้าใจปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหสำหรับผู้เรียนได้
2. ควรมีการศึกษาเชิงทดลองเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาในกลุ่มภาษาอังกฤษธุรกิจ เพื่อค้นหารูปแบบการเรียนการสอนแบบใดที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กรุงศรี กูรู. (26 เมษายน 2565). **6 สิ่งต้องรู้เมื่อบุกตลาด Gen Z**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/6-techniques-to-approach-gen-z>. (2565, 26 เมษายน)
- กุสุมา เลาะเด. (2561). รูปแบบการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์จังหวัดปทุมธานี. **วไลยอลงกรณ์ปริทัศน์**. 8(3): 158-170.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา. (12 เมษายน 2559). **ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง นโยบายการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <http://academic.swu.ac.th/Portals/43/35.pdf>. (2559, 12 เมษายน).
- ชนิดา ยอดสาลี และ กาญจนา บุญส่ง. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ**. 9(1): 1208-1223.
- ทิตนา แหมมณี. (2551). **14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิติมา ชินพันธ์. (2564). **ไอเดีย สร้างความเข้าใจระหว่างครูและผู้ปกครอง**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <https://insku.com/idea/-MVsnCQRHoCZWZsu6u6>. (2565, 16 มีนาคม).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญยณัฐ เขียดแก้ว. (25 เมษายน 2565). **อิทธิพลของพ่อแม่มีผลต่อการเรียนของลูกมากน้อยเพียงใด**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/a/srp.ac.th/srp30749/xiththiplh-khxng-phx-mae-mi-phl-tx-kar-suksa-khxng-luk-mak-nxy-pheiyng-di>. (2565, 25 เมษายน)
- พัชสุดา กัลยาณวุฒิ. (2553). **รายงานการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับ ปวช. และ ระดับปวส. ของวิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ”**. เชียงใหม่: วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ.

- ไพบูลย์ สุขวิจิตร. (2552). **ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษพื้นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยศรีปทุม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2560). **แผนปฏิบัติการ ศูนย์ภาษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ พ.ศ. 2561**. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- มาลี จุฬา. (2542). **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- สรินทร์ ปิ่นแก้ว และภานุวัฒน์ ศิริพงษ์. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในชีวิตจริง 1 ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพประเภทวิชาอุตสาหกรรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. 18(1): 83-93.
- รัชนี้ สุวรรณเกษร. (2565). **บทบาทของครูกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/195456>. (2565, 26 เมษายน)
- รุ่งฤดี กล้าหาญ. (2557). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติของนิสิตพยาบาลชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วารสารพยาบาลทหารบก**. 15(3): 412-420.
- ศศิธร จันทมฤก และคณะ. (2561). **รูปแบบการจัดการศึกษาของวไลยอลงกรณ์สำหรับการศึกษายุค 4.0: การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**. 12(2): 257-269.
- ศิวาพัชญ์ บำรุงเศรษฐพงษ์ และคณะ. (2563). **การเรียนการสอนแบบไฮบริด (Hybrid Learning) กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช**. 12(3): 213-224.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). **แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561-2580**. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สุพจน์ วิชัยศรี. (2550). **ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารกับมาตรฐานการบริหารและการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร**.
- Association of Southeast Asian Nations. (2008). **The ASEAN Charter**. Jakarta: Indonesia.
- Duckworth, A. L. & Seligman, A. P. (2005). **Self-Discipline Outdoes IQ in Predicting Academic Performance of Adolescents. American Psychological Society**. 16: 939-944.
- Education First. (2020). **The world's largest ranking of countries and regions by English skills**. [Online], Available: <https://www.ef.co.th/epi/>. (2020, 16 September).

การศึกษาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์
เรื่อง งานและพลังงาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น
ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์

A STUDY OF THE SCIENTIFIC EXPLANATION ABILITY IN THE TOPIC OF
WORK AND ENERGY OF GRADE 8 STUDENTS EMPLOYING 7E LEARNING
CYCLE WITH SCIENTIFIC EXPLANATION

จิตตรี พลทะกุล^{1*}
Jittree Palakul ^{1*}

Received : 11 December 2021

Revised : 4 August 2022

Accepted : 5 August 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ และ 2) ศึกษาคะแนนพัฒนาการของการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานและพลังงาน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 31 คน ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบุญคุ้มราษฎร์บำรุง ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ 2) แบบวัดการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ ที่มีค่าดัชนีความไวรายข้อ ระหว่าง 0.45 - 0.51 แสดงว่า ข้อคำถามมีคุณภาพดี และค่าความเที่ยงของแบบวัดโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าระดับความเที่ยงเท่ากับ 0.73 แสดงว่าเครื่องมือมีความเที่ยงตรงระดับดี และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบทดสอบค่าที

¹หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาเคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Bachelor of Education Program in Chemistry and General Science, Faculty of Education,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under The Royal Patronage

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: jittree@vru.ac.th

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ มีคะแนนพัฒนาการของการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ โดยมีพัฒนาการระดับสูงมาก คิดเป็นร้อยละ 3.23 พัฒนาการระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 22.58 พัฒนาการระดับกลาง คิดเป็นร้อยละ 70.96 และพัฒนาการระดับต้น คิดเป็นร้อยละ 3.23

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น การสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์

ABSTRACT

The purposes of the current research were to; 1) compare the scientific explanation ability before and after implementing 7E Learning Cycle along with scientific explanation, 2) examine the growth score of the scientific explanation ability of the students before and after implementing 7E Learning Cycle along with scientific explanation in the topic of Work and Energy. The research samples were 31 grade-8 students studying in the second semester of the academic year 2019, from Boonkhum Radbumrung School. They were selected by using cluster random sampling method. The research instruments consisted of 1) instructional plan integrated with 7E Learning Cycle along with scientific explanation in the topic of Work and Energy as well as 2) the scientific explanation test. According to the single test item, the Sensitivity Index value was assessed. The result was between 0.45 - 0.51 which indicated that the questions' quality was good. Cronbach's alpha coefficient was used to assess the reliability of the test item and it was revealed that the reliability was at 0.73 which meant that the tool was reliable. The statistics for data analysis were means, standard deviation and t-test.

The research findings were showed as follow:

1. The students who were implemented 7E Learning Cycle along with the scientific explanation had the post-test score of scientific explanation higher than pre-test score at the statistically significant level .05.

2. The students who were implemented 7E Learning Cycle along with the scientific explanation showed the different growth scores of the scientific explanation as follow; the highest score was at 3.23 percent, the high score was at 22.58, the average score was at 70.96 percent and the basic score was at 3.23 percent.

Keywords: 7E Learning Cycle, Scientific Explanation

บทนำ

ช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม รวมถึงการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล วิทยาศาสตร์จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งกับทุกคนทั้งในชีวิตประจำวันและการงานอาชีพ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยี เครื่องมือ และผลผลิตต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงานเหล่านี้ล้วนเป็นผลของความรู้วิทยาศาสตร์ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา เป็นผลให้วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge Based Society) หลายประเทศจึงต้องปรับตัวและพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ประชาชนของตนเป็นผู้รู้วิทยาศาสตร์ (Scientific Literate Person) อันเป็นเป้าหมายหนึ่งของการศึกษาวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่สามารถศึกษา ค้นคว้า มีความรู้ความเข้าใจ ในปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ และมีคุณธรรม ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะที่สำคัญทั้งทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และทักษะในศตวรรษที่ 21 ในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สามารถแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลหลากหลายและประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

จากการจัดการเรียนการสอนของประเทศไทยที่ผ่านมาพบว่า คุณภาพการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ยังไม่เป็นที่พอใจของสังคมมากนัก พิจารณาได้จากผลการประเมินคุณภาพนักเรียนในระดับชาติ (O-NET) พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561 มีคะแนนเฉลี่ยของวิชาวิทยาศาสตร์เท่ากับ 34.25 คะแนน โดยนักเรียนมีคะแนนสอบไม่ถึงร้อยละ 50 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2562) และผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ของ PISA 2018 (The Programme for International Student Assessment) ประเมินจากผู้จบการศึกษาภาคบังคับหรือกลุ่มอายุ 15 ปี พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนวิทยาศาสตร์ 426 คะแนน ซึ่งมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2564) จากผลการประเมินทั้งสองได้สะท้อนคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ยังไม่ดีเท่าที่ควร นักเรียนยังมีทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ไม่มากพอ และเขียนคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์มาตอบโจทย์ได้ไม่ชัดเจน จากการตรวจสอบการจัดการเรียนการสอนของประเทศไทยส่วนใหญ่จะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ครูเป็นศูนย์กลางเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นน้อย มีนักเรียนบางส่วนเท่านั้นในห้องเรียนที่ได้รับโอกาสให้นำเสนอคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของตนเอง และมีนักเรียนบางส่วนที่ไม่สามารถสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง (เขมรัฐ จุฑานุกิจ, เอกภูมิ จันทรขันธ์ และสุรศักดิ์ เชียงกา, 2561) และจากการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ณ โรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่ง พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถตอบเพียงคำตอบสั้น ๆ เท่านั้น ยังไม่สามารถใช้ความรู้วิทยาศาสตร์มาสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างสมเหตุสมผล สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนไม่สามารถทำความเข้าใจถึงสาเหตุและแนวทางการเกิดปรากฏการณ์ตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง มีบางส่วนที่สามารถเขียนข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ได้

แต่ไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถให้เหตุผลในการเชื่อมโยงหลักฐานกับข้อกล่าวอ้างได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการหาแนวทางเพื่อปรับปรุงและแก้ไขให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ และมีความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น

คำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Explanation) เป็นการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ โดยใช้หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ได้จากการสังเกตและการทดลองเชิงประจักษ์มาสนับสนุนคำอธิบาย พร้อมแสดงเหตุผลเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคำอธิบาย และหลักฐานได้ (McNeill & Krajcik, 2008 อ้างถึงใน จงกล บุญรอดและ อลิศรา ชูชาติ, 2558) โดย McNeill et al. (2006) ได้กำหนดกรอบองค์ประกอบของคำอธิบายไว้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย (1) การกล่าวอ้าง (Claim) เป็นการยืนยันหรือเป็นข้อสรุปที่ตอบคำถามดั้งเดิม (2) การใช้หลักฐาน (Evidence) เป็นข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุนการกล่าวอ้างข้อมูลเหล่านี้ ต้องมีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการสนับสนุนการกล่าวอ้าง อาจมาจากการสืบสอบ หรือจากแหล่งข้อมูลอื่น เช่น การสังเกตข้อเท็จจริง ฯ (3) การให้เหตุผลเกี่ยวกับความเชื่อมโยงของการกล่าวอ้างกับหลักฐาน โดยแสดงให้เห็นว่าข้อมูลที่ใช้เป็นหลักฐานสามารถสนับสนุนการกล่าวอ้างได้อย่างไร ดังนั้น การสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการรู้วิทยาศาสตร์จะช่วยส่งเสริมนักเรียนให้มีความเข้าใจในแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ พัฒนาความสามารถในการอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และการให้เหตุผล จึงเป็นการพัฒนานักเรียนทั้งกระบวนการคิด การปฏิบัติ และสร้างคุณลักษณะแบบนักวิทยาศาสตร์ได้ (สันติชัย อนุวรชัย, 2553)

การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพ จึงต้องเน้นให้นักเรียนลงมือสืบเสาะและค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยครูจำเป็นต้องวางแผนการจัดการเรียนรู้รอบคอบ มีลำดับขั้นตอนที่ช่วยให้นักเรียนค้นหาคำตอบแล้วทำการเชื่อมโยงข้อมูล หลักฐานและทฤษฎีที่ได้เรียนรู้ได้อย่างราบรื่นและเหมาะสม นักเรียนทำกิจกรรมผ่านการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Inquiry) ประกอบด้วย การให้เหตุผลเชิงตรรกะ (Logic) ข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ (Empirical Evidence) จินตนาการและการคิดอย่างสร้างสรรค์ และเป็นการค้นหาคำตอบที่สนใจผ่านการทำงานอย่างเป็นระบบรอบคอบ แต่มีอิสระ ซึ่งมีลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ (1) คำถามที่สามารถหาคำตอบหรือตรวจสอบได้ (2) ข้อมูลหลักฐานทั้งเชิงประจักษ์และจากที่ผู้อื่นค้นพบ (3) การทำความเข้าใจ การวิเคราะห์ข้อมูล แล้วหาความสัมพันธ์ของข้อมูลและการสร้างคำอธิบายเพื่อตอบคำถามที่สงสัย (4) การเชื่อมโยง เปรียบเทียบคำอธิบายของตนเองกับผู้อื่น และ (5) การสื่อสารคำอธิบายหรือสิ่งที่ค้นพบให้ผู้อื่นทราบ ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นที่ยอมรับ และนำมาสู่การสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561) สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ตามวัฏจักร การเรียนรู้แบบ 7 ขั้น (7E Learning Cycle) จัดเป็นรูปแบบกระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะที่มี 7 ขั้นตอน (จิตรารักษ์ ใจธรรม, 2564) อันได้แก่ 1) ขั้นตรวจสอบความรู้เดิม เน้นการถ่ายโอนการเรียนรู้และให้ความสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบความรู้เดิมของนักเรียน จะทำให้ครูค้นพบว่า นักเรียนต้องเรียนรู้อะไรก่อน ก่อนที่จะเรียนรู้ใหม่ในเนื้อหาบทเรียนนั้น ๆ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ขั้นสร้างความสนใจ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความสนใจ สงสัย และระบุนสิ่งที่สนใจได้ เป็นการนำเข้าสู่

บทเรียน 3) ขั้นสำรวจและค้นหา นักเรียนจะได้วางแผนกำหนดแนวทางการสำรวจตรวจสอบ สมมติฐาน ลงมือปฏิบัติเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อค้นหาคำตอบของสิ่งที่สนใจหรือสงสัย 4) ขั้นอธิบาย และลงข้อสรุป ให้นักเรียนได้ประมวล วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล พร้อมกับนำเสนอข้อมูล แปลผลและสรุปผล ซึ่งในขั้น 3 และ ขั้น 4 นี้ ครูสามารถฝึกฝนการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ ให้แก่นักเรียน โดยให้นักเรียนสร้างและแสดงคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียน ได้คุ้นเคยกับการระบุข้อกล่าวอ้างหรือตอบคำถามที่สงสัย โดยมีหลักฐานเชิงประจักษ์ และฝึกฝน การใช้เหตุผล ที่เชื่อมโยงระหว่างข้อกล่าวอ้างกับหลักฐาน และลงข้อสรุป อันเป็นการสะท้อน ผลการเรียนรู้ และความสามารถของนักเรียนหลังผ่านขั้นการสำรวจ ค้นหา อธิบายและลงข้อสรุป เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จากนั้นขั้นที่ 5) ขั้นขยายความรู้ เพื่อใช้อธิบายสถานการณ์อื่น ๆ 6) ขั้นประเมินความรู้ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินการเรียนรู้ของตนเอง ว่ามีความรู้ะไรบ้าง มากน้อยเพียงใด และ 7) ขั้นใช้ความรู้ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการค้นพบไปใช้ แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันหรือสร้างสรรค์ผลงาน นับเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้สร้าง ความรู้ด้วยตนเอง เน้นกระบวนการที่นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองเป็นสำคัญ เป็นไปตามทฤษฎี สร้างความรู้ (Constructivism) และนักเรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้เชื่อมโยงกับความรู้หรือ ประสบการณ์เดิมได้ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ ออซูเบล ชูแมน

ด้วยแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่นำการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักร การเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เรื่อง งานและพลังงาน ซึ่งศึกษาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ นำความรู้ ทางวิทยาศาสตร์มาสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ ที่จะสะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนมีความเข้าใจ ในแนวคิดวิทยาศาสตร์ สามารถระบุหลักฐานเชิงประจักษ์ได้ ส่งผลต่อการสร้างความเชื่อมั่นต่อ หลักฐาน และฝึกให้เหตุผล นำไปสู่การสร้างเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ได้ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ เป็นไป ตามเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้าง คำอธิบายทางวิทยาศาสตร์
2. เพื่อศึกษาคะแนนพัฒนาการของการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและ หลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้าง คำอธิบายทางวิทยาศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนบุญคุ้มราษฎร์บำรุง จำนวน 3 ห้องเรียน รวมนักเรียน 98 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

ตัวอย่างได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จนได้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มาจำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 31 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานและพลังงาน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานและพลังงาน

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างและการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) และศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้รายปี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สาระที่ 2 วิทยาศาสตร์ กายภาพ สาระการเรียนรู้และตัวชี้วัด เรื่อง งานและพลังงาน จากคู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)

1.2 ศึกษาเอกสารงานวิจัย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

1.3 จัดทำแผนการเรียนรู้เรื่อง งานและพลังงาน ตามแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ พร้อมกระบวนการจัดการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้กับจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์ระดับคุณภาพความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยพิจารณา ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีคุณภาพความเหมาะสมระดับดีมาก

3.51 – 4.50 หมายถึง มีคุณภาพความเหมาะสมระดับดี

2.51 – 3.50 หมายถึง มีคุณภาพความเหมาะสมระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีคุณภาพความเหมาะสมระดับพอใช้

1.00 – 1.50 หมายถึง มีคุณภาพความเหมาะสมระดับปรับปรุง

ผลการประเมินคุณภาพความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 3 ท่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ซึ่งเป็นเกณฑ์ระดับคุณภาพความเหมาะสมระดับดีมาก และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง ก่อนนำไปใช้กับตัวอย่างจริง

2. การสร้างและการหาคุณภาพของแบบวัดการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานและพลังงาน มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์และการประเมินผลการเรียนวิทยาศาสตร์ โดยผู้ทำแบบวัดต้องอธิบายและระบุองค์ประกอบของการสร้างคำอธิบาย ประกอบด้วย การระบุข้อกล่าวอ้าง การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ และการให้เหตุผลและลงข้อสรุป

2.2 นำแบบวัดการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ ผู้วิจัยได้ประยุกต์จากแบบวัดและปรับตารางเกณฑ์การให้คะแนนของ McNeill & Krajcik (McNeill & Krajcik, 2007 อ้างถึงใน อนงรัตน์ แก้วบำรุง, 2554) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 3 2 และ 1 คะแนน โดยวัดผลตามองค์ประกอบของการอธิบายทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้แก่ ข้อกล่าวอ้าง หลักฐาน และการให้เหตุผลและลงข้อสรุป (ดังตารางที่ 1) จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวิทยาศาสตร์ พิจารณาตรวจสอบพฤติกรรมบ่งชี้ ลักษณะการใช้คำถาม คำตอบที่ถูกต้องเหมาะสม เกณฑ์การประเมินความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ การใช้ภาษา และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข

ตารางที่ 1 เกณฑ์การให้คะแนนคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ (ปรับจาก McNeill & Krajcik, 2007 อ้างถึงใน อนงรัตน์ แก้วบำรุง, 2554)

รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
การระบุข้อกล่าวอ้าง คือคำตอบของปรากฏการณ์ที่ศึกษา	ระบุข้อมูลที่เชื่อมโยงกับคำถามได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน กระชับและชัดเจน	ระบุข้อมูลที่เชื่อมโยงกับคำถามได้อย่างถูกต้อง แต่ไม่ชัดเจน	ระบุข้อมูลไม่เชื่อมโยงกับคำถามหรือเชื่อมโยงแต่ไม่ถูกต้อง
การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ คือข้อมูลเชิงประจักษ์สนับสนุนข้อกล่าวอ้าง	ระบุหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนข้อกล่าวอ้างได้ถูกต้องและครบถ้วน	ระบุหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนข้อกล่าวอ้างได้ถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน	ไม่ระบุหลักฐานเชิงประจักษ์หรือหลักฐานเชิงประจักษ์ไม่ถูกต้อง
การใช้เหตุผลและลงข้อสรุป คือข้อความที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างหลักฐานกับข้อกล่าวอ้าง	เขียนข้อความหรือประโยคแสดงความเชื่อมโยงระหว่างหลักฐานเชิงประจักษ์กับข้อกล่าวอ้างโดยใช้หลักการ กฎ หรือทฤษฎีได้ถูกต้องและครบถ้วน	เขียนข้อความหรือประโยคแสดงความเชื่อมโยงระหว่างหลักฐานเชิงประจักษ์กับข้อกล่าวอ้าง โดยใช้หลักการ กฎ หรือทฤษฎีได้ถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน	เขียนข้อความหรือประโยคแสดงความเชื่อมโยงระหว่างหลักฐานเชิงประจักษ์กับข้อกล่าวอ้าง โดยใช้หลักการ กฎ หรือทฤษฎีได้ไม่ถูกต้อง

2.3 นำแบบวัดการสร้างคำอธิบายวิทยาศาสตร์ที่ปรับปรุงแก้ไขเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิทางการวัดและประเมินผลและการสอนวิทยาศาสตร์จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาหาคุณภาพของแบบวัดการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพควรมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.50-1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกข้อ จากนั้นรวบรวมข้อเสนอนี้ของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขแบบวัดที่สร้างขึ้น

2.4 นำแบบวัดการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ที่แก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนบุญคุ้มราษฎร์บำรุงที่ไม่ใช่ตัวอย่างเดียวกัน จำนวน 30 คน และนำผลการวัดมาตรวจให้คะแนน วิเคราะห์หาคุณภาพของแบบวัดรายข้อ เพื่อหาดัชนีความไว (Sensitivity Index) ตั้งแต่ 0.40 ขึ้นไป พบว่า ได้ข้อคำถาม 3 ข้อ โดยมีค่าดัชนีความไวระหว่าง 0.45 - 0.51 และหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (วัฒนา สุนทรชัย, 2547) ซึ่งควรมีค่าระหว่าง 0.20 -1.00 พบว่า แบบวัดการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์นี้ มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.73 และสามารถนำไปใช้จริงกับตัวอย่างได้ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในช่วงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ดังนี้

1. ผู้วิจัยชี้แจงทำความเข้าใจกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์
2. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบวัดการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานและพลังงาน
3. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานและพลังงาน เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ ใช้เวลาสอนรวม 10 ชั่วโมง
4. เมื่อสิ้นสุดการสอนตามกำหนดแล้ว ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบวัดการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานและพลังงาน (ชุดเดิม)
5. นำผลคะแนนจากการตรวจแบบวัดการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานและพลังงาน ที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคะแนนที่ได้จากแบบวัดการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานและพลังงาน ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนมาวิเคราะห์เปรียบเทียบหา

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบ t-test dependent โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2. คะแนนพัฒนาการ โดยใช้สูตรคะแนนพัฒนาการและแปลผลคะแนนตามเกณฑ์ระดับพัฒนาการ โดยใช้เกณฑ์ของศิริชัย กาญจนวาสี (2556) ดังตารางที่ 2

สูตรคะแนนพัฒนาการ

$$\text{คะแนนพัฒนาการ} = \frac{\text{คะแนนหลังเรียน} - \text{คะแนนก่อนเรียน}}{\text{คะแนนเต็ม} - \text{คะแนนก่อนเรียน}} \times 100$$

ตารางที่ 2 เกณฑ์คะแนนพัฒนาการเทียบระดับพัฒนาการ

คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์	ระดับพัฒนาการ
76 - 100	พัฒนาการระดับสูงมาก
51 - 75	พัฒนาการระดับสูง
26 - 50	พัฒนาการระดับปานกลาง
0 - 25	พัฒนาการระดับต่ำ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย มีดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์

คะแนน	n	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	p
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
การสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์	31	0.42	0.672	4.54	1.337	21.073*	0.000

*p < .05

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานและพลังงาน จำนวน 31 คน มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 4.54 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.33 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.42 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67

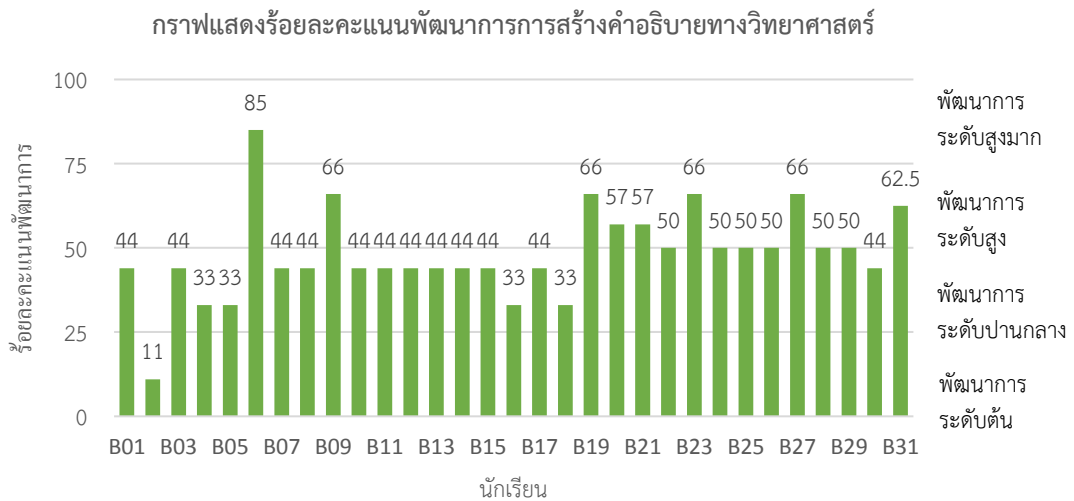
เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ ก่อนและหลังเรียน พบว่า ภายหลังจากทดลองนักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ มีคะแนนการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลคะแนนพัฒนาการของการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์

ตารางที่ 4 จำนวนร้อยละของนักเรียนที่มีคะแนนพัฒนาการของการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานและพลังงาน หลังการจัดการเรียนรู้แบบการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ แต่ละระดับพัฒนาการ

เกณฑ์คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์	ระดับพัฒนาการ	จำนวนนักเรียน (คน)	ร้อยละ
76 - 100	พัฒนาการระดับสูงมาก	1	3.23
51 - 75	พัฒนาการระดับสูง	7	22.58
26 - 50	พัฒนาการระดับกลาง	22	70.96
0 - 25	พัฒนาการระดับต้น	1	3.23

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนพัฒนาการของการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการในระดับต่าง ๆ คือ มีนักเรียน จำนวน 1 คน มีพัฒนาการระดับสูงมาก คิดเป็นร้อยละ 3.23 มีนักเรียน จำนวน 7 คน มีพัฒนาการระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 22.58 มีนักเรียน จำนวน 22 คน มีพัฒนาการระดับกลาง คิดเป็นร้อยละ 70.96 และมีนักเรียน จำนวน 1 คน มีพัฒนาการระดับต้น คิดเป็นร้อยละ 3.23 ดังภาพที่ 1 กราฟแสดงร้อยละพัฒนาการของการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานและพลังงาน ของนักเรียนรายบุคคล

ภาพที่ 1 กราฟแสดงร้อยละของพัฒนาการของการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานและพลังงานของนักเรียนรายบุคคล

อภิปรายผลการวิจัย

เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ได้เน้นให้นักเรียนสืบเสาะหาความรู้อย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยงความรู้เดิมของนักเรียน โดยในขั้นสร้างความสนใจได้มีการทดลอง รถพลังงานของลม เพื่อวิเคราะห์การเกิดงานทางวิทยาศาสตร์ และศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบพลังงาน โดยครูตั้งคำถามว่า รถพลังงานลมสามารถเกิดงานทางวิทยาศาสตร์ได้หรือไม่ และมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบพลังงานอย่างไร โดยให้นักเรียนทำการทดลองการเคลื่อนที่ของรถพลังงานลม จากนั้นครูให้นักเรียนสรุปผลการทดลองจากการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์เพื่อตอบคำถามในขั้นอธิบายและลงข้อสรุปว่า รถพลังงานลมสามารถเกิดงานทางวิทยาศาสตร์ได้ และพลังงานลมสามารถเปลี่ยนรูปเป็นพลังงานจลน์ได้ สังเกตได้จากการเคลื่อนที่ของรถในทางทิศตรงข้ามกับลมที่ออกมาจากลูกโป่ง โดยนักเรียนได้ระบุข้อกล่าวอ้าง คือ ลมมีแรงกระทำให้รถเคลื่อนที่ โดยเปลี่ยนรูปพลังงานจลน์ มีหลักฐานเชิงประจักษ์ คือ รถเคลื่อนที่ไปข้างหน้า และการให้เหตุผลคือ พลังงานจลน์เป็นพลังงานที่อยู่ในวัตถุเคลื่อนที่และลมที่อยู่ในลูกโป่งทำให้รถเคลื่อนที่ เพราะเปลี่ยนรูปเป็นพลังงานจลน์ รถพลังงานลมจึงเกิดงานทางวิทยาศาสตร์ได้ จากการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกระบวนการเรียนรู้นั้นมีหลายขั้นตอน เช่น การเกิดคำถามหรือข้อสงสัย ออกแบบวางแผนการค้นคว้าหาข้อมูล การวิเคราะห์สรุปผล การเปลี่ยนจากคนภายในกลุ่มหรือห้องเรียน เป็นการเรียนที่ครูมุ่งหวังให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองมากที่สุดและ

สร้างองค์ความรู้ใหม่ได้จากความเข้าใจที่นักเรียนได้จากการเรียนรู้แล้วไปประยุกต์ใช้ในชีวิต ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนิตา มีลา และร่มเกล้า อาจเดช (2560) ที่ได้ศึกษา การสืบเสาะหาความรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานและการอธิบายทางวิทยาศาสตร์: การส่งเสริม การสร้างความหมายในชั้นเรียน พบว่า ความสามารถในการอธิบายทางวิทยาศาสตร์ก่อนและ หลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สมบัติของแก๊ส มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ นักเรียนมีความสามารถในการอธิบายทางวิทยาศาสตร์หลังเรียน เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญญาพร แสงประเสริฐ, ธนาวุฒิ ลาตวงษ์ และนพณีย์ เชื้อวัชรินทร์ (2564) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ เรื่อง การสังเคราะห์แสงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับกลยุทธ์การอธิบายทางวิทยาศาสตร์พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับกลยุทธ์การอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ สูงกว่าก่อนเรียนและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์นั้น สามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาวิทยาศาสตร์ มากขึ้น และสามารถสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างถูกต้องและสมเหตุสมผล

ผลของการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ที่มีต่อคะแนนพัฒนาการของการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ พบว่า คะแนนพัฒนาการของการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ ที่มีพัฒนาการระดับสูงมาก คิดเป็นร้อยละ 3.22 พัฒนาการระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 22.58 พัฒนาการระดับกลาง คิดเป็นร้อยละ 70.96 และพัฒนาการระดับต้น คิดเป็นร้อยละ 3.22 จะเห็นได้ว่านักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการของการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ระดับกลาง อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนที่มีพัฒนาการการเรียนรู้ เพิ่มขึ้น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับแนวคิดของสุทธาวรรณ ภาณุรัตน์ (2553) และศิริชัย กาญจนวาสี (2556) ที่ได้กล่าวว่า พัฒนาการทางการเรียนรู้จะเพิ่มขึ้น และสูงขึ้นในช่วงปลาย เนื่องจากผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึมซับ ผึกฝน และพัฒนาทักษะความสามารถจากการลงมือทำกิจกรรมที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านความรู้ ความสามารถ และพฤติกรรมอันพึงประสงค์ตรงตามจุดมุ่งหมาย ดังนั้น นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี เกิดจากการที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง (Active Learning) สอดคล้องตามแนวคิดของ John Dewey (อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552) กล่าวว่า เมื่อนักเรียนมีโอกาสดลงมือทำในสิ่งที่นักเรียนสนใจ เรียนรู้วิธีการค้นหาความจริงด้วยตัวเอง จะทำให้นักเรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ และจากสถานการณ์ปัญหาที่นักเรียนได้รับ ส่งผลให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น และความรับผิดชอบในการค้นคว้า เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ การเรียนรู้ในลักษณะนี้เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการวางแผน การใช้ความคิด และกล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยผ่านกระบวนการกลุ่ม นักเรียนไม่เบื่อหน่าย ไม่ง่วงนอน เพราะครูจะคอยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจต่อการเรียนตลอดเวลา ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ของนักเรียนสูงขึ้น และนักเรียนเป็นผู้ค้นพบหรือสร้างความรู้ด้วยตนเองจนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาความรู้ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่เริ่มต้นด้วยการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนโดยใช้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม การที่นักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่มีความสัมพันธ์ใกล้กับตัวนักเรียน จะทำให้นักเรียนมีความสนใจและสนุกกับการเรียน อีกทั้งยังส่งเสริมให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ ส่งผลให้พัฒนาการของการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนสูงขึ้นจึงกล่าวสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ส่งผลให้นักเรียนแต่ละคนมีระดับพัฒนาการของการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานและพลังงานสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ ครูจำเป็นต้องลดบทบาทของตนเอง เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น ให้นักเรียนได้ฝึกกระบวนการคิดและค้นหาหลักฐานเชิงประจักษ์ได้ด้วยตนเอง

2. ครูจะต้องวางแผนการสอนให้รอบคอบและให้คำแนะนำนักเรียนถึงความสำคัญของการนำหลักฐานเชิงประจักษ์มาสนับสนุนข้อกล่าวอ้าง และหาแหล่งเรียนรู้ที่สามารถให้แนวคิดทฤษฎีวิทยาศาสตร์ที่จะเชื่อมโยงระหว่างข้อกล่าวอ้างและหลักฐานที่ได้จากการสังเกตและรวบรวมรวมไปถึงควรให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น และการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาด้วย เพื่อจะได้ทราบถึงความรู้และพัฒนาการของนักเรียนประถมศึกษา และควรมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน

2. ควรทำการศึกษาวิจัยด้วยตัวแปรอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการสร้างคำอธิบาย และพัฒนาการของนักเรียน ซึ่งตัวแปรเหล่านี้มาจากการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เช่น การให้เหตุผลในเชิงวิทยาศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

เขมรัฐ จุฑานุกิจ, เอกภูมิ จันทรรักษ์ และสุรศักดิ์ เชียงกา. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์แบบ 5 ขั้น เพื่อพัฒนาการสร้างความเข้าใจเชิงวิทยาศาสตร์ในวิชา ฟิสิกส์ เรื่อง การเคลื่อนที่แบบวงกลม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ใน การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 13. ปีการศึกษา 2561. 16 สิงหาคม 2561. (1741-1753). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยรังสิต.

จกมล บุญรอด และอลิศรา ชูชาติ. (2558). ผลของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้แบบจำลอง MORE ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการสร้างความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น.

วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา. 10(2): 238-248.

จิตราภรณ์ ไชยธรรม. (2564). การพัฒนากระบวนการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับวิธีการสอนแบบปฏิบัติการ เรื่องธาตุอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืช เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์และทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 15(2): 81-94.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตพอร์ทัล.

บุญญาพร แสงประเสริฐ, ธนาวุฒิ ลาตวงษ์ และนพณีย์ เชื้อวัชรินทร์. (2564). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ เรื่อง การสังเคราะห์ด้วยแสง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับกลยุทธ์การอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 23(4): 240-252.

พนิดา มีลา และร่มเกล้า อาจเดช. (2560). การสืบเสาะหาความรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานและการอธิบายทางวิทยาศาสตร์: การส่งเสริมการสร้างความหมายในชั้นเรียน.

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 19(3): 1-15.

วัฒนา สุนทรชัย. (2547). เรียนสถิติด้วย SPSS ภาคการวิเคราะห์เครื่องมือวิจัย และการวิเคราะห์ข้อสอบ. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒนา.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2562). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปี การศึกษา 2562. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: www.onetresult.niets.or.th (2563, 5 มกราคม).

-
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). **คู่มือการใช้หลักสูตรรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2564). **ผลการประเมิน PISA 2018 การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)
- สันติชัย อนุวรชัย. (2553). **ผลของการเรียนการสอนชีววิทยาด้วยรูปแบบการเรียนการสอนสืบสอบร่วมกับกลวิธีการโต้แย้งที่มีต่อความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ และความมีเหตุผลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธาวรรณ ภาณุรัตน์. (2553). **การเปรียบเทียบพัฒนาการทางทักษะการเขียนเรียงความภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มที่ประเมินตนเองโดยแบบตรวจสอบรายการกับแบบสอบถามปลายเปิด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนงค์รัตน์ แก้วบำรุง. (2554). **ผลของการเรียนการสอนฟิสิกส์โดยใช้รูปแบบการสร้างความรู้พื้นฐานที่มีต่อความสามารถในการสร้างคำอธิบายและโน้ตค้นเรื่องงานและพลังงานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- McNeill, K. L., Lizotte, D. J., & Krajcik. (2006). Supporting Students' Construction of Scientific Explanations by Fading Scaffolds in Instructional Materials. *Journal of the Learning Sciences*. 15 (2). 153-191.
-

การพัฒนาความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษ ด้วยแบบฝึกพร้อมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH READING ABILITY THROUGH READING EXERCISES ALONG WITH MULTIMEDIA FOR GRADE 1 STUDENTS

หิรัญยา พาใจธรรม^{1*}
Hirunya Parjaithum^{1*}

Received : 4 February 2021

Revised : 20 June 2022

Accepted : 16 July 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรหมพิทยวิทยา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 20 คน เลือกแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความถูกต้องและความเหมาะสมอยู่ระดับดี 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีค่าความเชื่อมั่น .74 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีคุณภาพตรงตามเนื้อหาอยู่ระหว่างเท่ากับ 0.08 และมีค่าตรงตามโครงสร้าง เท่ากับ 0.07 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน E_1 , E_2 และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรหมพิทยวิทยา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ประสิทธิภาพเท่ากับ 80.43/81.00 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในระดับพึงพอใจมาก

คำสำคัญ: ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ แบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

¹Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: Hirunyall08@gmail.com

ABSTRACT

The current research aimed to develop and evaluate the efficiency of English reading practices with multimedia for Grade 1 students based on the efficient criteria of 75/75. Students' learning achievement were compared in forms of pretest and posttest. In addition, students' satisfactions towards using the English reading practices with multimedia for Grade 1 students were assessed. The research sample was twenty Grade 1 students, who were selected employing cluster RANDOM SAMPLING, from Phanthip Wittaya School, Wiang Sa District, Nan Province. The research was conducted in the first semester of academic year 2019. The research instruments were, firstly, the English reading practices with multimedia for Grade 1 students that showed a good level of accuracy and appropriateness. The second research instrument was a learning achievement test for English reading efficiency of Grade 1 students that showed its reliability at .75. The third instrument was satisfaction questionnaire towards using the English reading practices with multimedia for Grade 1 students that showed its content validity value at 0.08 and its construct validity value at 0.07. The data were statistically analyzed by percentage, mean, standard deviation E_1 , E_2 , and t-test.

The research findings were showed that Grade 1 students' English reading efficiency were 80.43/81.00. After implementing the English reading practices with multimedia, students' learning achievement, namely the posttest, was statistically significantly higher at .05 Additionally, Grade 1 students highly satisfied with using the English reading practices with multimedia.

Keywords: English reading ability, English reading practice with multimedia

บทนำ

การจัดการการสอนวิชาภาษาอังกฤษในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนพรหมพิทยวิทยา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน เป็นการติดตามหลักสูตรของโรงเรียนและสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้กำหนดให้วิชาภาษาอังกฤษให้อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่นักเรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยทางกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดสาระการสอนภาษาอังกฤษที่สะท้อนถึงเป้าหมายของการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศไว้ 4 สาระการเรียนรู้ คือ ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communications) ภาษาและวัฒนธรรม (Cultures) ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น (Connections) และภาษาด้วยความสัมพันธ์กับชุมชนโลก (World Communities) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันมีหลายแนวคิด มีทั้งแนวคิดเกี่ยวกับการจัดหลักสูตร แนวคิดเกี่ยวกับแนวการสอน และแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ แนวคิดทั้ง 3 นี้มีส่วนช่วยครูผู้สอนในการตัดสินใจวางแผนจัดการเรียนการสอน การคัดเลือกกิจกรรมประกอบ

การเรียนการสอน ตลอดจนเลือกสื่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครูผู้สอนที่จะต้องศึกษาทำความเข้าใจเพื่อช่วยให้ การสอนของตนเองมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ปัจจุบันภาษาอังกฤษได้เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมากในชีวิตประจำวัน ซึ่งภาษาอังกฤษได้ถูกกำหนดให้เป็นภาษาสากลในการสื่อสารในประชาคมอาเซียน จากรายงานการประเมินทักษะการอ่านออก เขียนได้ ในรายวิชาภาษาอังกฤษ ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2560 พบว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในด้านการอ่านต่ำกว่าเกณฑ์ (รายงานการประเมินตนเอง ปีการศึกษา 2560 : โรงเรียนพรหมทิพย์วิทยา) จากปัญหาที่กล่าวมา พบว่าการแก้ปัญหาการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในด้านการอ่าน สามารถใช้สื่อนวัตกรรม ประเภทสื่อประสมมาใช้ในการแก้ปัญหาดังกล่าวได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวนิดา เสนานอก (2553) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้สื่อประสมที่ใช้หลักการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้สื่อประสมใช้หลักการของการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนโดยการเรียนโดยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจนำแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสมเข้ามาช่วยในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน และนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพราะนำแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสมนอกจากจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นอยากเรียนกับสิ่งที่แปลกใหม่แล้ว ยังเป็นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาอังกฤษให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้ จะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป จากรายงานผลประเมินการอ่านออก เขียนได้ ในวิชาภาษาอังกฤษ ประจำปีการศึกษา 2561 ตามแนวทางการประเมินของโรงเรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรหมทิพย์วิทยา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนพรหมพิทยวิทยา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน จำนวน 51 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ห้องบานบุรี) ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนพรหมพิทยวิทยา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 ชุด เมื่อนักเรียนใช้แบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสมแล้ว นักเรียนสามารถทำอะไรได้ ทำอะไรเป็น ระดับใด โดยกำหนด TO UO และ SO
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 ข้อ วัดด้านการออกเสียงภาษาอังกฤษ
3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แบบมาตราส่วนประมาณค่าที่ 5 ระดับของ (Likert's - Scale) จำนวน 10 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ความถูกต้อง มีคุณภาพอยู่ระดับดี ($\bar{x} = 4.00$) และความเหมาะสมมีคุณภาพอยู่ระดับดี ($\bar{x} = 4.20$)
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้น มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) เท่ากับ 0.80 และนำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อหาคุณภาพของข้อสอบ ได้ค่า อำนาจจำแนก (B) ตั้งแต่ .23 ถึง .71 ค่าความยาก (P) ตั้งแต่ .26 ถึง .76 และค่าความเชื่อมั่น .74
3. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีคุณภาพตรงตามเนื้อหาอยู่ระหว่างเท่ากับ 0.08 และมีค่าตรงตามโครงสร้าง เท่ากับ 0.07

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนพรหมพิทยวิทยา ที่ผู้วิจัยต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. แบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ผ่านการตรวจและปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง ดังนี้

2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.1.1 นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละเรื่อง จำนวน 20 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 20 ชั่วโมง

2.1.2 ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน

2.2 นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

3. นำข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน การทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจ ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้มาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

1.1 หาร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.2 หาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. วิเคราะห์หาคุณภาพของแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยนำผลการตรวจสอบมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยนำไปเทียบเกณฑ์

3. หาประสิทธิภาพแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เกณฑ์ 80/80 โดยคำนวณจากสูตร ดังนี้

$$E_1 = \frac{\sum X/N}{A} \times 100 \quad , \quad E_2 = \frac{\sum F/N}{B} \times 100$$

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยก่อนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สูตร t-test (Dependent Sample)

5. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มาหาค่าเฉลี่ย และนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์

ผลการวิจัย

1. ผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ประสิทธิภาพของแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม	
คะแนนระหว่างเรียน (E_1)	คะแนนทดสอบหลังเรียน (E_2)
80.43	81.00
$E_1/E_2 = 80.43/81.00$	

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพระหว่างเรียนกับหลังเรียน (E_1/E_2) เท่ากับ 80.43/81.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบที และระดับนัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนของนักเรียน ($n=20$)

	N	$\bar{X}$	$\bar{D}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	20	10.15	6.05	1.28	21.20*
หลังเรียน	20	16.20			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ย 10.15 คะแนน และ 16.20 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 21.20$)

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการนำไปใช้ พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.38) และด้านการนำไปใช้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.42)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษด้วยแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้แยกอภิปรายผลเป็นประเด็นต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้

1. แบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้และมีประสิทธิภาพเหมาะสมที่จะนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่าจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกการอ่านร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษสูงขึ้น ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมตามขั้นตอน การแบ่งนักเรียนโดยความสามารถ ทำให้นักเรียนไม่เกิดความเครียด วิตกกังวล ในการปฏิบัติกิจกรรม เช่น ปฏิบัติตามคำสั่งในห้องเรียนง่าย ๆ ที่ฟังได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง เนื่องจากเป็นกิจกรรมกลุ่มนักเรียนสามารถช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มได้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษด้วยแบบฝึกการอ่านร่วมกับสื่อประสม แต่ละขั้นตอนจะมีกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง กิจกรรมน่าสนใจไม่น่าเบื่อ เพราะลักษณะของกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่หลากหลาย และที่สำคัญมีการพัฒนาทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ที่บูรณาการไปพร้อม ๆ กันในการจัดกิจกรรม

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ด้วยเหตุผลดังนี้

ประการแรก วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกการอ่านร่วมกับสื่อประสม เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน นักเรียนได้เรียนรู้ภาษาจากการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม และแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ทำให้นักเรียนไม่เบื่อ เกิดความสนใจ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรม นักเรียนมีส่วนร่วมช่วยกันสร้างสรรค์ งานกลุ่ม มีจิตสาธารณะ ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ในโอกาสอันสมควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของของ เกรียงไกร วงศ์จันทร์เสือ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษและพฤติกรรมในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนป่าแดงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 20 คน ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมฯ มีประสิทธิภาพโดยรวม 84.64/82.28 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผู้เรียน มีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนในระดับมากที่สุด

ประการที่สอง วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกการอ่านร่วมกับสื่อประสม เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษในรูปบูรณาการทักษะทางภาษาโดยจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสฝึกทักษะทางภาษา 4 ทักษะได้แก่ ทักษะการฟัง พูด เขียน ร่วมกับการอ่าน ตลอดเวลาที่ทำกิจกรรมทั้งนี้ เนื่องมาจากการสอนในรูปบูรณาการทักษะทางภาษานั้น เป็นการสอนที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการอ่าน และ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางภาษา

ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) ครูอ่านเรื่องให้นักเรียนฟัง 2) ให้นักเรียน เล่าเรื่องกลับ ลำดับเรื่อง สนทนาหรืออภิปราย เกี่ยวกับเรื่อง อ่านออกเสียง และเล่นบทบาทสมมุติ 3) เขียนเรื่องร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน 4) ทำหนังสือเล่มใหญ่ และ 5) เล่นเกมและกิจกรรมเสริมทางภาษาอื่น ๆ สอดคล้องกับ จรียา เหนียนเฉลย (2546: 14) ได้กล่าวว่า การนำเอาสื่อการสอนหลายอย่างมารวมกันมากกว่า 2 ชนิดขึ้นไป มาสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องในเวลาเดียวกัน และมีคุณค่าที่ส่งเสริมกันและกัน สื่อการสอนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อหาความสนใจ ในขณะที่อีกอย่างหนึ่ง ใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา และอีกชนิดอาจใช้เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง การใช้สื่อประสมจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จากประสาทสัมผัสที่ผสมผสานกัน ได้ค้นพบวิธีการที่จะเรียนในสิ่งที่ต้องการได้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการนำสื่อมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสนใจการเรียนและส่งผลให้เรียนได้ดี มากขึ้นนั่นเอง

ประการที่สาม การนำวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกการอ่านร่วมกับสื่อประสมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนได้ดี ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎี The Input Hypothesis ซึ่ง Krashen ได้อธิบายว่าการรับภาษาของคนเราได้จากการรับไม่ใช่จากการเรียน (acquire not learn) การรับ ภาษานั้นจะเกี่ยวข้องกับสมมติฐานลำดับการรับภาษาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติโดยผู้เรียนจะรับภาษา จากชั้น i ไปสู่ชั้น $i+1$ ซึ่ง i หมายถึงระดับความสามารถปัจจุบันของผู้เรียน คำกล่าวว่า “เรารับภาษาเพราะเราเข้าใจความหมายก่อนแล้วจึงรับความถูกต้องทางไวยากรณ์ หรือการออกเสียงไม่ว่าจะเป็นภาษาแม่หรือภาษาต่างประเทศ การสื่อความหมายจึงมีความสำคัญกว่า” ซึ่งสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนและยังเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมได้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มและได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง จึงทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเรียนรู้ในทางที่ดี

3. จากการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกการอ่านร่วมกับสื่อประสม พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจ แสดงว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่เป็นกระบวนการ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความกระตือรือร้น นักเรียนแต่ละคนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบทั้งนี้เพื่อให้งานสำเร็จตามเวลาที่กำหนด ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเองและมีความพึงพอใจที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกการอ่านร่วมกับสื่อประสม ในขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงระดับความสามารถของนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษด้วยแบบฝึกการอ่านร่วมกับสื่อประสม ของนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- ของเกรียงไกร วงศ์จันทร์เสือ. (2554). การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษและพฤติกรรมในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนป่าแดงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:<https://www.happyreading.in.th/article/detail.php?id=1808> (2563, 8 กุมภาพันธ์).
- จริยา เหนียนเฉลย. (2546). เทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ พิมพ์.
- วนิดา เสลานอก. (2553). ผลการใช้สื่อประสมที่ใช้หลักการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.happyreading.in.th/article/detail.php?id=1808> (2563, 8 กุมภาพันธ์).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). การประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้าง ความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูง ของจังหวัดสระแก้ว

GUIDELINES FOR DEVELOPING THE WELLNESS TOURISM TO ENCOURAGE THE COMPETITIVE ADVANTAGE WITH HIGH VALUE SERVICES IN SA KAEO PROVINCE

อมรรักษ์ สวนชุมพล^{1*}
Amonlux Shouchupon^{1*}

Received : 19 May 2021

Revised : 5 August 2022

Accepted : 22 August 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว และ 2) นำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว โดยมีการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 17 คน ที่ทำการเลือกแบบเจาะจงและแบบกึ่งอิสระในขั้นตอนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว และขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว และขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ จำนวน 3 ฉบับ ที่มีค่าความสอดคล้องที่ 0.97, 0.93 และ 0.93 ร่วมกับแบบสอบถามที่มีค่าความสอดคล้องที่ 0.90 และมีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.88 โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว มีดังต่อไปนี้ 1) จุดแข็ง คือ การมีโรงพยาบาลเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

¹วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹College of Innovative Management, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the royal patronage, Pathum Thani Province

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: ohm_science@hotmail.com

การมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่อนุรักษ์วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม การมีแหล่งปลูกสมุนไพรและพืชผักปลอดสาร และการมีโครงการยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาจังหวัดที่สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 2) จุดอ่อน คือ การไม่มีแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว และตำแหน่งสถานที่ท่องเที่ยวค่อนข้างกระจายตัว 3) โอกาส คือ การใช้สื่อทางสังคมออนไลน์และการให้ความสำคัญเรื่องสุขภาพของคนในสังคม และการที่รัฐบาลกำหนดให้จังหวัดสระแก้วเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ 4) อุปสรรค คือ การรับรู้ของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกของจังหวัดสระแก้วที่น้อย สภาพเศรษฐกิจค่อนข้างชะลอตัวและการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

2. แนวทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว ประกอบด้วย 4 แนวทาง ได้แก่ 1) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามหลักการวางแผนธุรกิจ 2) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามหลักห่วงโซ่มูลค่า 3) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามหลักการตลาดแบบดิจิทัล และ 4) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามหลักเส้นทางของผู้บริโภค ตามลำดับ”

3. รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้วมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.57)

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูง จังหวัดสระแก้ว

ABSTRACT

The purposes of the current research were to; 1) analyze strengths, weaknesses, opportunities, and threats of the wellness **tourism** in Sa Kaeo Province as well as 2) propose the guidelines for developing the wellness tourism to encourage the competitive advantage with high value services in Sa Kaeo Province. There were seventeen informants who were selected using the purposive sampling when analyzing strengths, weaknesses, opportunities, and threats of the wellness tourism. In addition, the snowball sampling was used when proposing the guidelines for developing the wellness tourism to encourage the competitive advantage with high value services in Sa Kaeo Province. There were also 370 research samples selected from the purposive sampling during proposing the guidelines for developing the wellness tourism to encourage the competitive advantage with high value services. The research instruments were three interview forms which were assessed their congruent value at 0.97, 0.93 and 0.93. These three forms were employed with another form which showed its congruent

value at 0.90 and its reliability value at 0.88. The data about content was analyzed using the content analysis and the data about statistics were analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation.

The research findings were found that:

1. The findings about strengths, weaknesses, opportunities, and threats of the wellness tourism in Sa Kaeo Province. 1) The strengths related to: In Sa Kaeo, there have been many Thai traditional medicine hospitals and alternative medicines, various natural attractions and local tourism, numbers of herb fields and organic vegetable farms as well as strategic and developing plans for promoting wellness tourism. 2) The weaknesses related to: There is no managing guideline for wellness tourism, some tourism attractions have not been well-known as well as various tourism places are far from one another. 3) The opportunities related to encouraging wellness tourism through the social media along with launching health agenda including promoting Sa Kaeo Special Economic Zone. 4) The threats related to: The tourists have hardly known that there is Thai traditional and alternative medicine in Sa Kaeo as well as slowdown of economic conditions has been affected by the epidemic of covid-19.

2. Guidelines of wellness tourism for encouraging the competitive advantage with high value services comprised the following details consecutively 1) the developing guidelines for wellness tourism based on business-plan principles, 2) the developing guidelines for wellness tourism based on value-chain principles, 3) the developing guidelines for wellness tourism based on digital-marketing principles, and 4) the developing guidelines for wellness tourism based on customer-journey principles.

3. The guidelines for developing wellness tourism to encourage the competitive advantage with high value services in Sa Kaeo province showed the suitability/possibility to implement at a high level ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = 0.57).

Keywords: Wellness tourism, Empowering the competitive advantage with high value services, Sa Kaeo province

บทนำ

การรวมกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น ทำให้ธุรกิจด้านการท่องเที่ยวได้รับการจัดว่าเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลที่พยายามผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านสุขภาพแห่งเอเชีย ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาแผนงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยมีความได้เปรียบในการบริการด้านสุขภาพเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับในการบริการด้านสุขภาพจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) จากข้อมูลของ Global Wellness Economy Monitor

(Global Wellness Institute, 2017) พบว่า มูลค่าของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของโลก ในปี พ.ศ. 2556 มีการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับโครงสร้างประชากรสูงวัยที่มีมากขึ้นประกอบกับการเกิดโรคจากการทำงาน ความเครียดจากรูปแบบการดำรงชีวิต ซึ่งล้วนแต่เป็นปัจจัยส่งผลให้ผู้คนหันมาใส่ใจด้านการรักษาสุขภาพเชิงป้องกันมากขึ้น รวมทั้งประชากรในประเทศกำลังพัฒนามีฐานะดีขึ้น ทำให้ธุรกิจเชิงสุขภาพมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วโดยพบว่ามีขนาดประมาณ 3.4 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ อันมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องที่ประกอบด้วยสปา น้ำพุร้อน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการเชิงสุขภาพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสุขภาพให้แข็งแรง อาทิเช่น ธุรกิจส่งเสริมความงามและการชะลอวัย รวมถึงการออกกำลังกายเพื่อดูแลรักษาร่างกาย เป็นต้น

การบริการทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทยมีบริบทเฉพาะตัวที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในทุกระดับนับตั้งแต่ผู้ใช้บริการระดับคุณภาพที่มีกำลังซื้อสูงจนถึงผู้ใช้บริการในระดับทั่วไป ซึ่งจะรวมเอากิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเหล่านี้เข้าไว้ในโปรแกรมการนำเที่ยวหรืออาจเป็นการบริการเสริมของที่พัก อาทิเช่น สปา รีสอร์ท เพื่อสุขภาพต่าง ๆ เป็นต้น โดยในขณะที่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อการดูแลสุขภาพเป็นหลักนั้น ยังไม่นิยมแพร่หลายซึ่งส่วนใหญ่จะผนวกกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านอื่นเข้าด้วยกันแต่มีการดูแลสุขภาพไปด้วย อาทิ ทัวร์แพทย์แผนไทย ทัวร์อาหารสมุนไพร ทัวร์เกษตรธรรมชาติ ทัวร์สมุนไพรชนบท ทัวร์น้ำพุร้อน อาบน้ำแร่ และทัวร์ฝึกสมาธิปฏิบัติธรรม เป็นต้น (กานดา ธีรานนท์, 2561)

สำนักงานจังหวัดสระแก้ว (2559) ได้มีการศึกษาและจัดทำเป็นแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว (พ.ศ. 2561 - 2564) พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพถือเป็นหนึ่งประเด็นสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดสระแก้ว เนื่องจากทางจังหวัดมีปัจจัยเกื้อหนุนและความพร้อมหลายด้าน เช่น การมีโรงพยาบาลวัฒนานครซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้นคว้าและวิจัยด้านการแพทย์แผนไทย การมีโรงพยาบาลวังน้ำเย็นที่เป็นโรงพยาบาลต้นแบบทางด้านการบำรุงสุขภาพด้วยสมุนไพร การมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การมีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เสริมสร้างการมีสุขภาพที่ดี และการมียุทธศาสตร์จังหวัดที่มุ่งเน้นการพัฒนาเป็นเมืองเกษตรปลอดภัย ซึ่งมีผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นอย่างดี จากการศึกษารวบรวมข้อมูลในมิติต่าง ๆ ร่วมกับการหารือกับนายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวและบริการจังหวัดสระแก้ว และท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสระแก้ว เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2563 พบว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้สามารถเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่เชื่อมโยงโครงการยุทธศาสตร์สระแก้วเมืองแห่งความสุขภาพได้ 4 ด้ววิธีพอเพียงที่เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนเป็นคนดี สุขภาพดี รายได้ดี และสิ่งแวดล้อมดีได้เป็นอย่างดี

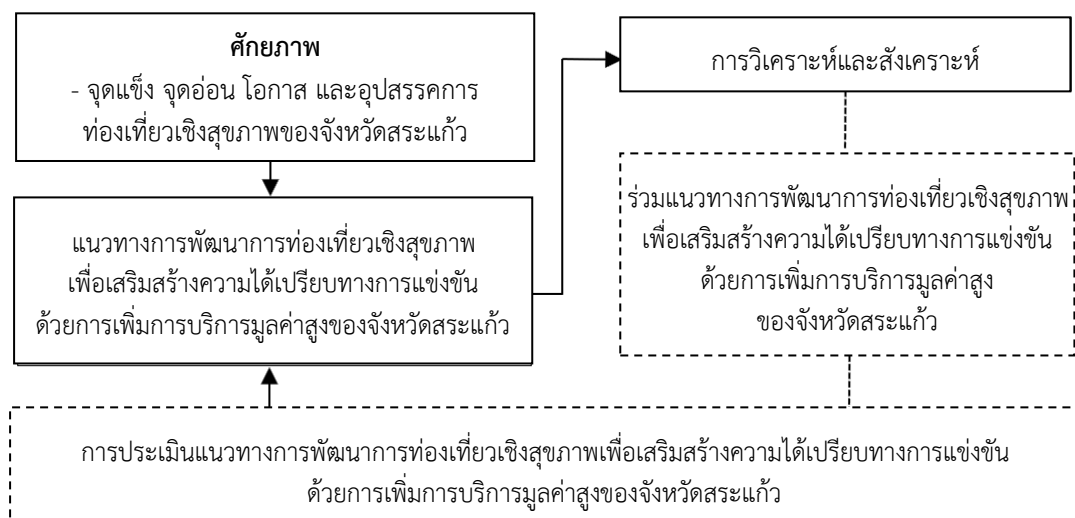
ประเด็นที่ต้องพิจารณาปัญหาคือการขาดการเชื่อมโยงทรัพยากรที่มีอยู่กับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อีกทั้งยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการซึ่งถือเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งของการพัฒนาเนื่องจากผู้เกี่ยวข้องยังไม่มีรายละเอียดและกระบวนการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ชัดเจน โดย โกศล จันทรสมคอย (2562) ได้อธิบายว่า การไม่มีการวางแผนที่มีประสิทธิภาพขาดความยืดหยุ่น ไม่สอดคล้องกับบริบทและสภาพการณ์ปัจจุบันและศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่อย่างแท้จริง และไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนก็จะทำให้การวางแผนนั้น ขาดประสิทธิภาพ ขาดความร่วมมือและการบูรณาการร่วมกัน และการผลักดันให้

แผนที่วางไว้บรรลุไปสู่เป้าหมาย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว โดยผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาจังหวัดสระแก้วและสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการแก่สังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสระแก้ว สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวและบริการจังหวัดสระแก้ว สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว ผู้ประกอบการท่องเที่ยวด้านสุขภาพ คนในชุมชน นักท่องเที่ยวฯ จำนวน 17 คน เนื่องจากจำนวนนี้ จะมีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุดและไม่ควรมีมากเกินไป เพราะอาจจะทำให้เกิดความล่าช้าในการติดตามคำตอบ และอาจได้บุคคลที่ไม่เชี่ยวชาญในประเด็นเรื่องที่ได้ศึกษาตามแนวคิดของ

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2554) โดยผู้วิจัยทำการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจงและแบบกึ่งอนันตภาค ซึ่งเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งมีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย คือ มีหน้าที่ความรับผิดชอบหรือความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดสระแก้ว มีหน้าที่ความรับผิดชอบหรือความเกี่ยวข้องกับการบริการทางการแพทย์ของจังหวัดสระแก้ว และ มีหน้าที่ความสนใจหรือความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เรื่องศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว

1.3 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ คือ 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งมีประเด็นเกี่ยวกับศักยภาพของจังหวัดสระแก้วด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามหลัก SWOT 3) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 3 คน ด้วยการใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.97

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยการนัดหมายวันสัมภาษณ์และรับคืนแบบสอบถาม ตามวัน เวลา และสถานที่ตามผู้ให้ข้อมูลหลักสะดวก จากนั้นจึงรวบรวมและผลมาตรวจสอบความสมบูรณ์และครบถ้วนของข้อมูล

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แล้วนำมาเขียนเป็นความเรียงเชิงพรรณนา

1.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

2. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มขั้นตอนการสัมภาษณ์เรื่องแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว และการสัมภาษณ์เรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว คือ ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสระแก้ว สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวและบริการจังหวัดสระแก้ว สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว ผู้ประกอบการท่องเที่ยวด้านสุขภาพ คนในชุมชน นักท่องเที่ยวฯ จำนวน 17 คน เนื่องจากจำนวนนี้จะมีขนาดเล็กน้อยที่สุดและไม่ควรมีมากเกินไป เพราะอาจจะทำให้เกิดความล่าช้าในการติดตามคำตอบและอาจได้บุคคลที่ไม่เชี่ยวชาญในประเด็นเรื่องที่ได้ศึกษาตามแนวคิดของ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2554) โดยผู้วิจัยทำการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจงและแบบกึ่งอนันตภาค ซึ่งเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งมีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย คือ มีหน้าที่ความรับผิดชอบหรือความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดสระแก้ว มีหน้าที่ความรับผิดชอบหรือความเกี่ยวข้องกับการบริการทางการแพทย์ของจังหวัดสระแก้ว และมีหน้าที่ความสนใจหรือความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว 2) กลุ่มขั้นตอนการตรวจสอบความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ

ของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว จำนวน 370 คน ซึ่งผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษาแน่นอนจึงได้ใช้วิธีการคำนวณสูตรหาจำนวนขนาดตัวอย่างแบบไม่ทราบ จำนวนประชากรของ Cochran (1977) จากการคำนวณได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 370 คน ด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย อาทิเช่น มีหน้าที่ความรับผิดชอบหรือความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดสระแก้ว มีหน้าที่ความรับผิดชอบหรือความเกี่ยวข้องกับการบริการทางการแพทย์ของจังหวัดสระแก้ว และมีหน้าที่ความสนใจหรือความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว โดยผู้ตอบแบบสอบถามครั้งนี้ประกอบด้วยบุคลากรทางการแพทย์ จำนวน 114 คน (ร้อยละ 30.81) รองลงมาเป็นชุมชน จำนวน 91 คน (ร้อยละ 24.59) บุคลากรภาครัฐ จำนวน 62 คน (ร้อยละ 16.76) นักท่องเที่ยว จำนวน 60 คน (ร้อยละ 16.22) และผู้ประกอบการเอกชน จำนวน 43 คน (ร้อยละ 11.62) ตามลำดับ

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสัมภาษณ์เรื่องแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว 2) แบบสัมภาษณ์เรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว และ 3) แบบสอบถามเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว

2.3 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.3.1 แบบสัมภาษณ์เรื่องแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว คือ 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งมีประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดการวางแผนธุรกิจ ท่วงท่าแห่งคุณค่า การตลาดแบบดิจิทัล และหลักเส้นทางของผู้บริโภค 3) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 3 คน ด้วยการใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.93

2.3.2 แบบสัมภาษณ์เรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว คือ 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว 3) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 3 คน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.93

2.3.3 แบบสอบถามเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว คือ 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย และผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ทั้ง 3 ฉบับ 2) สร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน 5 ระดับ 3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 3 คน ด้วยการใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.90 ต่อจากนั้นจึงนำไปทดลองใช้ กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างคือ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 30 คน ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบักโดยมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.88

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยการนัดหมายวันสัมภาษณ์หรือเก็บแบบสอบถาม ตามวัน เวลา และสถานที่ตามผู้ให้ข้อมูลหลัก และผู้กลุ่มตัวอย่างสะดวก จากนั้นจึงรวบรวมและผลมาตรวจสอบความสมบูรณ์และครบถ้วนของข้อมูล

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากแบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 ฉบับ แล้วนำมาเขียนเป็นความเรียงเชิงพรรณนาพร้อมกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติจากแบบสอบถาม

2.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ความถี่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว สรุปได้ดังนี้

1.1 จุดแข็ง คือ 1) การมีโรงพยาบาลที่ให้บริการเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือกจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลแพทย์แผนไทยวัฒนานครและโรงพยาบาลวังน้ำเย็น 2) การมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่อนุรักษ์วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม 3) การมีแหล่งปลูกสมุนไพรและพืชผักปลอดสาร 4) การมีโครงการยุทธศาสตร์สระแก้ว เมืองแห่งความสุขภายใต้ 4 ดีวิถีพอเพียง ที่เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนเป็นคนดี สุขภาพดี รายได้ดี และสิ่งแวดล้อมดี 5) การที่แผนพัฒนาจังหวัดสระแก้วได้มีการกำหนดให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นหนึ่งการท่องเที่ยวทางเลือกของจังหวัดที่จะมีการสนับสนุนให้เกิดขึ้นในอนาคต

1.2 จุดอ่อน คือ 1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยังไม่มีแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ชัดเจน 2) การที่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่จะรู้จักเฉพาะตลาดโรงเกลือ และ 3) การมีสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งอยู่ค่อนข้างกระจายตัวทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการเดินทางมาก

1.3 โอกาส คือ 1) การใช้สื่อทางสังคมออนไลน์ของผู้คนในปัจจุบันและอนาคตทำให้ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวสามารถสร้างและรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ง่ายขึ้น 2) ปัญหาด้านมลภาวะสิ่งแวดล้อมและการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ส่งผลให้คนในสังคมได้มีการให้ความสำคัญเรื่องการรักษาสุขภาพมากขึ้น 3) การเผยแพร่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของสื่อโทรทัศน์และสื่อออนไลน์มีมากขึ้น 4) การที่รัฐบาลกำหนดให้จังหวัดสระแก้วเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ทำให้จังหวัดสระแก้วเป็นอีกหนึ่งศูนย์กลางการกระจายสินค้าไปสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศอื่น ๆ

1.4 อุปสรรค คือ 1) การรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่มีน้อยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว 2) สภาพเศรษฐกิจที่ไม่ค่อยดีทำให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อย 3) นโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ยังไม่สามารถเดินทางมาเที่ยวประเทศไทยได้ตามปกติและผู้ประกอบการมีจำนวนน้อยลง

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 การนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว สรุปได้ดังนี้

2.1 แนวทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว มีดังนี้

2.1.1 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามหลักการวางแผนธุรกิจ สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดสระแก้วควรเน้นการให้บริการเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพที่ถูกต้องต้องตามศาสตร์ของการแพทย์แผนไทยเพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ดีและการพักผ่อนร่างกายและจิตใจผ่านกิจกรรมเกี่ยวกับการให้บริการทางการแพทย์ เช่น นวดเพื่อสุขภาพ นวดตัว นวดเท้า การประคบสมุนไพร รวมถึงการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไม่ว่าจะเป็นการรับประทานอาหารและเครื่องดื่มที่ทำจากพืชพื้นบ้านและสมุนไพร การศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านด้านสมุนไพร การขี่จักรยานหรือการเดินออกกำลังกายในบรรยากาศที่ผ่อนคลายให้แก่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจด้านการส่งเสริมสุขภาพตามหลักการของการแพทย์แผนไทยทุกวัยไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวแบบส่วนตัวหรือแบบกลุ่มสัมมนา และทั้งเป็นคนไทยหรือคนต่างชาติ ที่มีระยะเวลาในการท่องเที่ยว 1-3 วัน รวมถึงผู้มีอาการเจ็บปวดที่ต้องการรับนวดหรือการบำบัดอาการ โดยการใช้สายสัมพันธ์ในการมีปฏิสัมพันธ์ลูกค้าด้วยการให้บริการด้วยรอยยิ้ม เป็นมิตร ให้เกียรติ ตามมาตรฐานตามศาสตร์การแพทย์แผนไทยบนพื้นฐานของวิถีชุมชนเพื่อให้เกิดการสร้างรายได้ใน 3 รูปแบบ คือ 1) การให้บริการสุขภาพ เช่น การนวดแผนไทย การอบสมุนไพร การทำสปา 2) การจำหน่ายสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น ผลิตภัณฑ์สมุนไพร อาหารเพื่อสุขภาพ ของที่ระลึก และโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และ 3) ค่าบริการหรือค่าเช่าอุปกรณ์สำหรับการทำกิจกรรมเพื่อการผ่อนคลาย เช่น ค่าเช่าชมสวนสมุนไพรหรือโรงผลิตยาสมุนไพร ค่าที่พัก ค่าเช่าจักรยาน เป็นต้น โดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ 2 ประเภท คือ 1) ทรัพยากรด้านบุคลากรที่ประกอบด้วยบุคลากรที่ให้บริการ เช่น บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการให้บริการสุขภาพ การรักษาด้วยยาสมุนไพร และหัตถการทางการแพทย์แผนไทย และบุคลากรที่เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่มสมุนไพร ผู้ให้บริการเกี่ยวกับกิจกรรมการปั่นจักรยานหรือกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน เป็นต้น และ 2) ทรัพยากรด้านสิ่งที่มีในชุมชน เช่น โรงพยาบาลที่ให้บริการทางการแพทย์แผนไทย สวนสมุนไพร หมู่บ้านปลูกสมุนไพร ที่พัก ทรัพยากรทางธรรมชาติ ซึ่งหุ้นส่วนหลักที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะประกอบด้วยทุกภาคส่วน เช่น สำนักการท่องเที่ยวจังหวัดสระแก้ว โรงพยาบาลที่ให้บริการด้านการแพทย์แผนไทย องค์รปกครองส่วนท้องถิ่น สมาคมการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ราษฎรชาวบ้าน โดยควรมีการคำนวณโครงสร้างต้นทุนในการดำเนินการ เช่น ค่าแรงบุคลากรที่ให้บริการ ค่าการประชาสัมพันธ์ ค่าวัตถุดิบในการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายในนักท่องเที่ยว ค่าสาธารณูปโภค ฯ ที่ชัดเจน รวมถึงการเน้นการใช้ช่องทางการเข้าถึงหรือประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย โดยเฉพาะสื่อออนไลน์

2.1.2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามหลักห่วงโซ่แห่งคุณค่า
สรุปได้ว่า ควรมีการสร้างเครือข่าย การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะการให้บริการ แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การรวบรวมข้อมูลของทรัพยากรทางของชุมชน การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการจัดกิจกรรมหรือ โปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ประกอบด้วยการให้บริการทางการแพทย์ เช่น นวดเพื่อสุขภาพ นวดตัว นวดเท้า นวดสปา การอบสมุนไพรสมุนไพร การประคบสมุนไพร และการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น การรับประทานอาหารเช้าและเครื่องดื่มที่ทำจากพืชพื้นบ้านและสมุนไพร การศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านด้านสมุนไพร การปั่นจักรยานหรือการเดินออกกำลังกายในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย การจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสมุนไพร การให้เข้าพัก โดยเน้นการใช้ทรัพยากร วัตถุดิบ ภูมิปัญญา วิถีชุมชน การบริการที่เป็นมิตร มีมาตรฐาน และสอดคล้องกับความต้องการ ของนักท่องเที่ยว รวมทั้งการเน้นการประชาสัมพันธ์ทางการตลาดแบบออนไลน์ด้วยข้อมูลที่ปัจจุบัน และมีการตอบข้อซักถามหรือให้ข้อมูลที่รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และการวางขายตามห้างสรรพสินค้า ร้านค้า ตลาด แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ซึ่งต้องอาศัยการสอบถาม ประสานงาน รวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากในชุมชนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดสระแก้ว ธุรกิจบริการการท่องเที่ยวด้านสุขภาพ สาธารณสุขจังหวัด ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และชุมชน การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและ ระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มที่มีอยู่ เช่น Facebook Line Youtube เว็บไซต์ สำหรับการทำการตลาด การประชาสัมพันธ์ และการสร้างสัมพันธ์ภาพกับลูกค้าผ่านโทรศัพท์สมาร์ทโฟน รวมถึงการแต่งตั้ง และวางแผนการกำหนดบุคลากรที่มีบทบาทหน้าที่และรายละเอียดการทำงานที่ชัดเจน และการปรับปรุง สิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดอย่างเป็นระบบ

2.1.3 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามหลักการตลาดแบบดิจิทัล
สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดสระแก้วควรมีการกระตุ้นให้เห็นความสำคัญและการสร้าง ภาพลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนวิถีชีวิตชุมชน โดยเน้นเนื้อหาที่มี ความกระชับ เข้าใจง่าย การเข้าถึงสะดวก การโฆษณาตามความเป็นจริง และข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน โดยนำเสนอเป็นรูปภาพหรือวิดีโอและเชื่อมโยงกับระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มที่มีอยู่อย่างหลากหลาย เช่น Facebook Line Youtube Trivago Trip.com Traveloka Agoda Wongnai โดยเน้น การเชื่อมโยงกับนักรีวิว การมีปฏิสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่ง่ายและรวดเร็วผ่านการใช้ โทรศัพท์สมาร์ทโฟน ซึ่งรายละเอียดของเนื้อหาควรประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ ซึ่งประกอบด้วยการให้บริการสุขภาพ การจำหน่ายสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ โปรแกรมการท่องเที่ยว และค่าบริการต่าง ๆ 2) ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสระแก้ว เช่น ประวัติความเป็นมา สภาพอากาศ การเดินทาง ลักษณะชุมชน แหล่งท่องเที่ยวและเทศกาล การท่องเที่ยวอื่น ๆ ของจังหวัด และ 3) ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานที่เที่ยวใกล้เคียง และ เว็บไซต์ ลิงค์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น Agoda หมายเลขโทรศัพท์ Line Facebook และ Social network ต่าง ๆ ซึ่งผู้รับผิดชอบในการตลาดแบบดิจิทัล ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินการเพื่อการครองหน้าแรก ของการค้นหาด้วยการจัดวางหน้าเว็บไซต์หรือสื่อโฆษณาให้เข้าใจง่ายกระชับ เน้นรูปภาพหรือวิดีโอ

มีรายละเอียดของบริการหรือสินค้าที่ครบถ้วน น่าสนใจ และเป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน การเชื่อมโยงกับระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มที่มีอยู่อย่างหลากหลายอย่างเป็นระบบ เช่น Facebook Line Youtube การกำหนดคำสำคัญที่สอดคล้องกับลักษณะการค้นหาของกลุ่มเป้าหมาย การให้บุคคลมีชื่อเสียงหรือนักรีวิวหรือยูทูบเบอร์ที่เที่ยวดูการดูจำนวนมากช่วยประชาสัมพันธ์ การสร้างความสนใจต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมถึงการนำเสนอข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เป็นรายบุคคลเป็นระยะ เช่น ทุก ๆ เดือนจะมีการส่งทางอีเมลแจ้งโปรโมชั่น สิทธิพิเศษ และกิจกรรมที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น

2.1.4 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามหลักเส้นทางของผู้บริโภค สรุปได้ว่า ควรมีการให้ความสำคัญกับสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อออนไลน์และแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น Facebook Youtube Instagram Google Website Tiktok Traveloka เว็บไซต์พันทิป Agoda และ Wongnai ฯ ซึ่งระบบการชำระเงินค่าสินค้าหรือบริการแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ การชำระแบบเงินสดปกติและการชำระเงินแบบด้วย Internet-Banking ผ่านระบบออนไลน์ เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การประเมินทางเลือก การแสดงความชอบ การแสดงความจงรักภักดี การซื้อ และการบอกต่อเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เน้นระบบออนไลน์ เช่น การดูรีวิวหรือการแสดงความคิดเห็นของลูกค้าที่ใช้บริการ การข้อความสอบถามใน Inbox หรือ Line การรับฟังความคิดเห็นจากคนใกล้ชิด การกดติดตาม การแชร์ข้อมูล การแสดงความคิดเห็นแนะนำ และการอ่านอีเมลเกี่ยวกับข่าวสารสิทธิพิเศษ และกิจกรรมที่น่าสนใจจากสถานที่ท่องเที่ยวที่เคยใช้บริการ

2.2 แนวทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว มีดังนี้

2.2.1 กระบวนการต้นน้ำของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว คือ การสอบถามประสานงาน รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นที่เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสระแก้วที่สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สิ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้จังหวัดสระแก้วมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบครบวงจรและเข้มแข็งในอนาคต และข้อมูลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

2.2.2 กระบวนการกลางน้ำของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1) การออกแบบการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 1) การสร้างเครือข่ายและแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้วบนพื้นฐานของทรัพยากรที่มีอยู่ในจังหวัดและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยมีการประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การกำหนดข้อตกลง รายละเอียด บทบาทหน้าที่ การแต่งตั้งคณะดำเนินงานการบริหารงานบุคคลที่เป็นระบบ โดยเน้นการจ้างงานหรือรับสินค้าที่เกี่ยวข้องจากบุคคลในพื้นที่ การสร้างบุคลากรให้มีความรู้ ความรับผิดชอบและการบริการที่ดี การรวบรวมข้อมูลของทรัพยากรทางของชุมชน รวมถึงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะการให้บริการแก่บุคลากร และ 2) การวิเคราะห์กลุ่มลูกค้าหลัก การรับรู้ การประเมินทางเลือก การแสดง ความชื่นชอบ การแสดง

ความจงรักภักดี พฤติกรรมการการซื้อ และการบอกต่อของนักท่องเที่ยว เชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว

2) การออกแบบกิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้วที่มีเอกลักษณ์บนพื้นฐานวิถีชุมชนอย่างมีมาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยเน้นการบริการด้วยรอยยิ้ม เป็นมิตร ให้เกียรติ และมีมาตรฐานตามศาสตร์การแพทย์แผนไทย ซึ่งประกอบด้วย 1) การคำนวณโครงสร้างต้นทุน เช่น ค่าแรงบุคลากรที่ให้บริการ ค่าการประชาสัมพันธ์ ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยว ค่าวัตถุดิบในการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายในนักท่องเที่ยว ค่าสาธารณูปโภค ค่าเงินเดือนพนักงาน ค่าวัสดุอุปกรณ์ของการจัดกิจกรรม 2) การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนพื้นฐานของทรัพยากรหรือบุคลากรที่มีอยู่ในจังหวัด 3) การออกแบบ การสร้างรายได้ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ 3 รูปแบบ คือ การให้บริการสุขภาพ การจำหน่ายสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และค่าบริการหรือค่าเช่าอุปกรณ์สำหรับการทำกิจกรรมเพื่อการผ่อนคลาย และ 4) การมุ่งเน้นวิถีชีวิตชุมชนและการให้บริการเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพที่ถูกต้องต้องตามศาสตร์ของการแพทย์แผนไทยเพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ดีและการพักผ่อนร่างกายและจิตใจ ซึ่งประกอบด้วย การให้บริการทางการแพทย์ และการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

3) การดำเนินการตลาด การประชาสัมพันธ์ และการสร้างสัมพันธภาพสามารถแบ่งออกได้ 2 แบบ คือ 1) แบบปกติที่มีการดำเนินการตามห้างสรรพสินค้า ร้านค้า แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และการบอกต่อจากบุคคลสู่บุคคล และ 2) แบบออนไลน์ที่มีปฏิสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่ง่ายและรวดเร็วด้วยการใช้โทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์เพื่อการเชื่อมโยงกับระบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม (Digital Platform) ที่มีอยู่อย่างหลากหลายและสอดคล้องกับพฤติกรรมการรับรู้ของนักท่องเที่ยว โดยมีการให้ความสำคัญกับการจัดวางหน้าเว็บไซต์ (WEBSITE) หรือสื่อโฆษณาให้เข้าใจง่าย กระชับ เน้นรูปภาพหรือวิดีโอ มีรายละเอียดของบริการหรือสินค้าที่ครบถ้วน น่าสนใจ และเป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน การเชื่อมโยงกับระบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม (Digital Platform) ที่มีอยู่อย่างหลากหลายอย่างเป็นระบบ การกำหนดคำสำคัญ (Key word) ที่สอดคล้องกับลักษณะการค้นหาของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย การให้คนที่มิชื่อเสียงหรือนักรีวิวหรือยูทูบเบอร์ที่เที่ยอดการดูจำนวนมาก การสร้างความสนใจต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้มากยิ่งขึ้น รวมถึงการนำเสนอข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เป็นรายบุคคลเป็นระยะ

2.2.3 กระบวนการปลายน้ำของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว คือ การเกิดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้วที่มีการจ้างงานและสร้างรายได้ให้จังหวัดสระแก้ว การส่งเสริมสุขภาพตามหลักการของการแพทย์แผนไทย และการสร้างความผ่อนคลายร่างกายและจิตใจให้นักท่องเที่ยว

2.3 รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้วมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.57) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว

รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม/ความเป็นไปได้
1. กระบวนการต้นน้ำ 1.1 มีการสอบถาม ประสานงาน รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นที่เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสระแก้วที่สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	4.18	0.62	มาก
1.2 มีการสอบถาม ประสานงาน รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นที่เกี่ยวกับสิ่งที่จะส่งเสริมให้จังหวัดสระแก้วมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบครบวงจรและเข้มแข็งในอนาคต	4.11	0.57	มาก
1.3 มีการสอบถาม ประสานงาน รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลตามหลัก SWOT (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค)	4.03	0.64	มาก
2. กระบวนการกลางน้ำ 2.1 มีการออกแบบการบริหารจัดการด้วยการสร้างเครือข่ายและแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้วบนพื้นฐานของทรัพยากรที่มีอยู่ในจังหวัดและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การกำหนดข้อตกลง รายละเอียด บทบาทหน้าที่และแต่งตั้งคณะดำเนินการบริหารงานบุคคลที่เป็นระบบและเน้นการจ้างงานหรือรับสินค้าที่เกี่ยวข้องจากคนในพื้นที่ การสร้างบุคลากรให้มีความรู้ ความรับผิดชอบ และการบริการที่ดี การรวบรวมข้อมูลของทรัพยากรทางของชุมชน และการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะการให้บริการแก่บุคลากร เป็นต้น	4.11	0.48	มาก
2.2 มีการออกแบบการบริหารจัดการด้วยการวิเคราะห์กลุ่มลูกค้าหลัก การรับรู้ การประเมินทางเลือก การแสดงความชื่นชอบ การแสดงความจงรักภักดี พฤติกรรมการซื้อ และการบอกต่อของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว	3.97	0.74	มาก
2.3 มีการออกแบบกิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้วที่มีเอกลักษณ์บนพื้นฐานวิถีชุมชนอย่างมีมาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยเน้นการบริการด้วยรอยยิ้ม เป็นมิตร ให้เกียรติ และมีมาตรฐานตามศาสตร์การแพทย์แผนไทย	4.15	0.62	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม/ความเป็นไปได้
2.4 มีการออกแบบกิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้วโดยการคำนวณโครงสร้างต้นทุน เช่น ค่าแรงบุคลากรที่ให้บริการ ค่าการประชาสัมพันธ์ ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยว ค่าวัตถุดิบในการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว ค่าสาธารณูปโภค ค่าเงินเดือนพนักงาน ค่าวัสดุอุปกรณ์ ของการจัดกิจกรรม	4.03	0.74	มาก
2.5 มีการออกแบบกิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้วโดยการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนพื้นฐานของทรัพยากรหรือบุคลากรที่มีอยู่ภายในจังหวัด	4.18	0.48	มาก
2.6 มีการออกแบบกิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว โดยการออกแบบการสร้างรายได้ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ 3 รูปแบบ คือ การให้บริการสุขภาพ การจำหน่ายสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และค่าบริการหรือค่าเช่าอุปกรณ์สำหรับการดำเนินกรรมเพื่อการผ่อนคลาย	3.93	0.53	มาก
2.7 มีการออกแบบกิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้วที่เน้นวิถีชีวิตชุมชนและการให้บริการเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพที่ถูกต้องตามศาสตร์ของการแพทย์แผนไทยเพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ดีและการพักผ่อนร่างกายและจิตใจ ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ การให้บริการทางการแพทย์ และการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	4.41	0.46	มากที่สุด
2.8 มีการดำเนินการตลาด การประชาสัมพันธ์ และการสร้างสัมพันธ์ภาพแบบออนไลน์ที่นำเสนอเป็นรูปภาพ วีดีโอ การมีปฏิสัมพันธ์ หรือให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่ง่ายและรวดเร็ว ผ่านการใช้โทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์ ซึ่งเน้นการเชื่อมโยงกับระบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม (Digital Platform) ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย และสอดคล้องกับพฤติกรรมรับรู้ของนักท่องเที่ยว ควบคู่กับการดำเนินการตลาด การประชาสัมพันธ์ และการสร้างสัมพันธ์ภาพตามห้างสรรพสินค้า ร้านค้า แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และการบอกต่อจากบุคคลสู่บุคคล	4.32	0.71	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม/ความเป็นไปได้
2.9 มีการดำเนินการตลาด การประชาสัมพันธ์ และการสร้างสัมพันธ์ภาพแบบออนไลน์ ที่ให้ความสำคัญกับการจัดวางหน้าเว็บไซต์ (WEBSITE) หรือสื่อโฆษณาให้เข้าใจง่าย กระชับ เน้นรูปภาพหรือวิดีโอ มีรายละเอียดของบริการหรือสินค้าที่ครบถ้วน น่าสนใจ และเป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน การเชื่อมโยงกับระบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม (Digital Platform) ที่มีอยู่อย่างหลากหลายอย่างเป็นระบบและการนำเสนอข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เป็นรายบุคคลเป็นระยะ	4.57	0.57	มากที่สุด
3. กระบวนการปลายทาง 3.1 มีการเกิดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าของจังหวัดสระแก้วที่มีการจ้างงานและสร้างรายได้ให้จังหวัดสระแก้ว	4.02	0.48	มาก
3.2 มีการเกิดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้วที่มีการส่งเสริมสุขภาพตามหลักการของการแพทย์แผนไทย	4.14	0.53	มาก
3.3 มีการเกิดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้วที่สร้างความผ่อนคลายร่างกายและจิตใจให้นักท่องเที่ยว	4.08	0.46	มาก
รวม	4.14	0.57	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว พบว่า มีรายละเอียดด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามหลัก SWOT ดังที่ได้อธิบายในสรุปผลการวิจัยข้างต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ วิถีชีวิต และการสนับสนุนเชิงนโยบายที่ทำให้จังหวัดสระแก้วสามารถพัฒนาต่อยอดเป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ โดยทางจังหวัดมีข้อจำกัดที่ต้องพัฒนาอยู่บางประการ เช่น การมีแนวทางการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ชัดเจน การสร้างความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ทางสื่อสังคมออนไลน์ และการมีสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งอยู่ค่อนข้างกระจายตัวทำให้ต้องใช้ระยะเวลานานสำหรับการเดินทาง จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้วยังอยู่ในระดับเริ่มต้นในการขับเคลื่อน

การดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา และกฤติกา สายณะรัตชัย (2563) ที่พบว่าปัญหาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสระแก้ว คือ การขาดความเชื่อมโยงของเส้นทางท่องเที่ยว เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งห่างไกลกัน การคมนาคมเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งไม่มีความสะดวก นอกจากนี้จังหวัดสระแก้วขาดขนส่งสาธารณะที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ภาพลักษณ์ การท่องเที่ยวจังหวัดสระแก้วไม่ชัดเจน ไม่มีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง ทางจังหวัดสระแก้ว ควรชูอัตลักษณ์พื้นถิ่นให้มากขึ้นเพื่อแข่งขันกับจังหวัดอื่น ๆ รวมถึงสำนักงานจังหวัดสระแก้ว (2559) ที่กำหนดหนึ่งในกลยุทธ์เชิงรุกของจังหวัดสระแก้วที่ไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว เกี่ยวกับการส่งเสริมการให้บริการทางการแพทย์ การส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์ขอมโบราณให้เชื่อมโยงกลุ่มประเทศอาเซียน รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้วยแพทย์แผนไทย เนื่องจากจังหวัดสระแก้วมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และโรงพยาบาล ด้านการแพทย์แผนไทยที่สามารถสนับสนุนการท่องเที่ยวด้านการฟื้นฟูสุขภาพและการแพทย์แผนไทยได้เป็นอย่างดี รวมถึง Bernardina (2018) ที่ได้อธิบายว่า ควรมีการใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบในการแข่งขันนั้น ซึ่งจะส่งผลให้ธุรกิจเติบโตในด้านการแข่งขันและได้รับผลประโยชน์จากการค้าได้อย่างเต็มที่ข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบและการแข่งขันจึงสอดคล้องกันก็ต่อเมื่อมีการใช้ประโยชน์จากข้อได้เปรียบทางการแข่งขันนั้น

2. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 แนวทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว ที่พบว่ามีรายละเอียดดังที่ได้อธิบาย ในสรุปผลการวิจัยข้างต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ตามหลักแนวทางการบริหารจัดการจะมีความเกี่ยวข้องกับการบูรณาการ การวางแผน การตลาด การสร้างคุณค่า และการออกแบบบริการที่ต้องมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับฝ่ายต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับกระบวนการสืบค้น การรับรู้ และการติดต่อสื่อสารของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันและอนาคต ด้วยเหตุนี้ การประชาสัมพันธ์และการออกแบบรายละเอียดเพื่อการสื่อสารด้วยเครือข่ายสังคมออนไลน์จึงเป็นส่วนที่สำคัญในการเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรญา เชตุพงษ์ และคณะ (2561) ที่พบว่า ความคิดเห็นต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย คือ การท่องเที่ยวและพักผ่อนด้วยโปรแกรมที่เลือก มีความคุ้มค่า ราคาเหมาะสม มีมาตรฐานการให้บริการ เสียค่าบริการต่ำต่อครั้ง และการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์

2.2 แนวทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้ว พบว่ามีรายละเอียดดังที่ได้อธิบายในสรุปผลการวิจัยข้างต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การเชื่อมโยงกระบวนการดำเนินการจัดการเพื่อสร้างแรงจูงใจเรื่องสุขภาพและการพักผ่อน โดยอาศัยการรวบรวมข้อมูล การออกแบบการบริหารจัดการ การออกแบบกิจกรรม การตลาด การประชาสัมพันธ์ การสร้างสัมพันธภาพ ร่วมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขภาพ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องจากหลายภาคส่วนอย่าง

เป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ heung, & kucukusta (2013) ที่ได้อธิบายว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นผลรวมจากการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพและการท่องเที่ยวทางการแพทย์ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นการท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเฉพาะหรือกลุ่มที่มีความสนใจพิเศษไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขภาพ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึง Hall (1992) ที่อธิบายว่าแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพคือการมีสุขภาพที่ดีเป็นแรงจูงใจที่สำคัญและเป็นการกระทำในรูปแบบของการพักผ่อนหย่อนใจ

2.3 รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการเพิ่มการบริการมูลค่าสูงของจังหวัดสระแก้วมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในการนำไปสู่การปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.57) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสร้างรูปแบบดังกล่าวได้อาศัยพื้นฐานแนวคิดของแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. 2561 - 2564 ที่กำหนดแนวคิดของห่วงโซ่แห่งคุณค่าด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดไว้เป็นกระบวนการต้นน้ำ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.61) กระบวนการกลางน้ำ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.59) และกระบวนการปลายน้ำ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.49) ด้วยการดำเนินงานแบบภาคีเครือข่ายเป็นวัฏจักรด้วยการบูรณาการการวางแผนการตลาด การสร้างคุณค่า และการออกแบบบริการที่ต้องมีความเกี่ยวข้องกับฝ่ายต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ รวมถึงการให้ความสำคัญกับการสื่อสารบนสังคมออนไลน์เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถการดำเนินการสืบค้น การรับรู้ และการติดต่อสื่อสารด้วยโทรศัพท์แบบสมาร์ตโฟนได้ จึงมีส่วนสำคัญให้มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรรค์นันท์ ตันติอุโฆษกุล และคณะ (2563) ที่พบว่ารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพควรเป็นแบบภาคีเครือข่ายเป็นวัฏจักรที่ประกอบด้วยองค์การสนับสนุนเชิงนโยบาย การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค การสร้างและพัฒนา ผลิตภัณฑ์ และการประเมินผล ส่วนรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางได้หลากหลาย และสอดคล้องกับ สำนักงานจังหวัดสระแก้ว (2559) ที่อธิบายไว้ว่าจังหวัดสระแก้วได้มีการกำหนดไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้วเกี่ยวกับแนวคิดของห่วงโซ่แห่งคุณค่าด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดไว้ว่าปลายทาง ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสระแก้วจะเป็นการพัฒนากิจกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (แพทย์แผนไทย) เนื่องจากจังหวัดสระแก้ว มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและโรงพยาบาลด้านการแพทย์แผนไทยที่สามารถสนับสนุนการท่องเที่ยวด้านการฟื้นฟูสุขภาพและการแพทย์แผนไทยได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ควรมีการใช้ประโยชน์จุดแข็งด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว โดยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสระแก้ว ควรจัดกิจกรรมการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่อนุรักษ์วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างเป็นระบบ

2. ควรมีการแก้ไขจุดอ่อนด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว โดยการอบรมสร้างความรู้และสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. ควรมีการใช้ประโยชน์จากโอกาสด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้วโดยการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อทางสังคมออนไลน์เกี่ยวกับเรื่องการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่เน้นวิถีการดั้งเดิมในการดำเนินชีวิต และแหล่งปลูกสมุนไพรของจังหวัดสระแก้วให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

4. ควรมีการหลีกเลี่ยงอุปสรรคด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว โดยการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงเมื่อเกิดสถานการณ์เศรษฐกิจภาพรวมของประเทศไม่ดี และการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

5. ควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่อง การวางแผนธุรกิจ ห่วงโซ่แห่งคุณค่า การตลาดแบบดิจิทัล และเส้นทางของผู้บริโภค โดยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสระแก้ว อาจจัดทำเป็นชุดข้อมูลเพื่อเผยแพร่ผ่านระบบออนไลน์ แก่ผู้สนใจหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการสร้างเป็นกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสระแก้ว
2. ควรมีการศึกษาลักษณะความต้องการและวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดสระแก้วของนักท่องเที่ยว

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนงานวิจัย (ทุน วช.) จากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีงบประมาณ 2563 ที่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีมาไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว ฉบับที่ 1 กรกฎาคม - กันยายน 2558. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กานดา ธีรานนท์. (2561). การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย: สถานการณ์และศักยภาพทางการแข่งขันในภูมิภาคอาเซียน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น. 12(ฉบับ Supplement), 22-34.
- โกศล จันทรสมคอย. (2562). แนวทางการวางแผนเชิงกลยุทธ์ในแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น. วารสารวิชาการธรรมทรรณ. 19(2): 49-59.

- คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา และกฤติกา สายณะรัตน์ชัย. (2563). ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจังหวัดสระแก้ว เพื่อเป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดน. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*. 15(2): 3-13.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ. (2554). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.
- พริญา เขตพงษ์, อารยา บุณยะกุล, กำพร สุวรรณนิม, ปิยพันธ์ สุวรรณเวช และวิรัชพัชร อสัมภินพงศ์. (2561). การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย. *วารสารวิจัยและนวัตกรรม สถาบันอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร*. 1(2): 0-97.
- สรณ์นันท์ ดันติอุโฆษกุล อัครวงศ์, รัฐสุวรรณ กิ่งแก้ว, นิตยศรี แสงเดือน, พวงรัตน์ จินพล และวัชรภรณ์ จุลทา. (2563). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัด นครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*. 13(1), 191-199.
- สำนักงานจังหวัดสระแก้ว. (2559). *แผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. 2561 - 2564*. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก [http://sakaeo.go.th/oldwebsakaeo/news/news_file/103Oct20161475466688232599plan%204%20\(2561-2564\).pdf](http://sakaeo.go.th/oldwebsakaeo/news/news_file/103Oct20161475466688232599plan%204%20(2561-2564).pdf). (2563, 19 มกราคม).
- Bernardina Algieri. (2018). International competitive advantages in tourism: An eclectic view. *Tourism Management Perspectives*. 25(1): 41-52.
- Cochran, W. G. (1977). *Wiley: Sampling Techniques*. (3rd ed). New York: John Wiley & Sons.
- Global Wellness Institute. (2017). Wellness tourism. *Global Wellness Economy Monitor*. 2017(1), 15-25.
- Hall, C. M. (1992). *Adventure, sport and health tourism*. In Weiler, B., & Hall, C. M. (Eds). *Special interest tourism* (pp. 141-158). London: Belhaven Press.
- Heung, & Kucukusta. (2013). Wellness Tourism in China: Resources, Development and Marketing. *International Journal of Tourism Research*. 15(4), 346-359.

การศึกษากลยุทธ์การเขียนและความสามารถในการเขียน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในสำนักงาน

THE STUDY OF ENGLISH WRITING STRATEGIES AND WRITING COMPETENCY OF THIRD-YEAR STUDENTS IN ENGLISH FOR INTER-OFFICE COMMUNICATION COURSE

ธนกร สุวรรณพุดธิ^{1*}
Tanagorn Suwannaput^{1*}

Received : 15 February 2022

Revised : 8 June 2022

Accepted : 14 June 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการเขียนภาษาอังกฤษธุรกิจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และ 2) ศึกษาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษธุรกิจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในสำนักงาน จำนวน 52 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 การศึกษาเชิงสำรวจครั้งนี้เป็นแบบผสมผสานเชิงปริมาณและคุณภาพ เครื่องมือวิจัยที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม การใช้กลยุทธ์การเขียนภาษาอังกฤษ และ แบบทดสอบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษธุรกิจ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ระดับ 0.83 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมนักศึกษามีความสามารถในการเขียนอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 58) และใช้กลยุทธ์การเขียนภาษาอังกฤษในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) เมื่อพิจารณาการใช้กลยุทธ์การเขียนเป็นรายด้าน นักศึกษาใช้กลยุทธ์ ขั้นแก้ไข (Revising) มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.62) และใช้กลยุทธ์ขั้นวางแผน (Planning) น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.49) ผลการศึกษานี้เสนอแนะว่าควรสนับสนุนให้ผู้เรียนฝึกใช้กลยุทธ์การเขียนด้านการวางแผน (Planning) อย่างเหมาะสมเพื่อช่วยพัฒนาทักษะความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ

คำสำคัญ: กลยุทธ์การเขียน ความสามารถในการเขียน นักศึกษาระดับปริญญาตรี

¹ศูนย์ภาษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹Language Center, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: tanagorn@vru.ac.th

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to investigate writing strategies used by undergraduates and 2) to examine undergraduates' writing competency in English. The sample was 52 third-year students enrolled in English for Inter-Office Communication Course at Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathumtani, in the second semester of academic year 2021. Quantitative data were collected from writing strategies questionnaire and writing test with validity and reliability (0.83). Semi-Structure interview and participation observation were implemented to collect qualitative data. The gathered data were analyzed by descriptive statistics and content analysis technique.

Results revealed that students perform average ability (58 percent) on writing test and overall writing strategies used by the sample was at high level (mean, 3.57). When considering each strategy group, students frequently used revising strategies the most at high level (mean, 3.62) and frequently used planning strategies the least at medium level (mean, 3.49). The results of this study suggested that students should be encouraged to practice planning strategies in writing appropriately to enhance their writing proficiency.

Keywords: Writing strategies, Writing competency, Undergraduates

บทนำ

ความสามารถในการเขียนเป็นทักษะสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียนภาษา การพัฒนาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้ผู้เรียนมีสมรรถนะการทำงาน (Competency) ในศตวรรษที่ 21 ในการสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ แสดงความคิดเห็น และให้ข้อมูลต่าง ๆ ไปยังผู้อ่าน ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นของบุคลากรในองค์กร หน่วยงาน และสถานประกอบการ ทักษะการเขียนต้องมีการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องและเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายอย่าง การเขียนจึงเป็นทักษะที่ค่อนข้างยากสำหรับผู้เรียนส่วนใหญ่ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ (Williams, 2005) ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาตามลำดับธรรมชาติ ในกระบวนการเรียนรู้ภาษา เริ่มจากการฟัง พูด อ่าน และเขียน ผู้เรียนส่วนใหญ่มักประสบปัญหาในการเขียนภาษาอังกฤษหลายประการ อาทิเช่น ความรู้ด้านคำศัพท์ หลักการเขียน โครงสร้างภาษาจากการศึกษาของ Pawapatcharadom (2007) พบว่านักศึกษาไทยมีปัญหาด้านทักษะการเขียนภาษาอังกฤษอยู่ 4 ประการหลัก ได้แก่ 1) ไม่สามารถเขียนเรียงความภายในเวลาที่กำหนดได้ 2) ไม่สามารถเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการได้ 3) ไม่สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องในการเขียน และ 4) ไม่สามารถจัดระเบียบโครงสร้างของเนื้อหาที่จะเขียนได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Rodsawang (2017) ที่พบปัญหาการเขียนของผู้เรียนเกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 ข้อ ได้แก่ การใช้

หลักภาษา การใช้คำศัพท์ ลีลาการเขียน และเวลาในการเขียน ผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ผู้เรียนประสบปัญหาในการเขียนและควรได้รับการพัฒนาทักษะการเขียนให้ดียิ่งขึ้น

กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา (Language Learning Strategies) คือ เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้ง่ายขึ้นและสะดวกขึ้น เป็นเครื่องมือที่จำเป็นและสำคัญในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษา (Oxford, 1990) นักวิจัยด้านกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาหลายท่าน อาทิ Wenden (1991), Victori (1995), Sasaki (2000) และ Hsiao และ Oxford (2002) ได้ศึกษาและเห็นตรงกันว่า กลยุทธ์การเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะและสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้อิสระ ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนให้ฝึกใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ชนิดต่าง ๆ ผลจากการศึกษาดังกล่าวสนับสนุนแนวคิดที่ว่า ผู้เรียนภาษาที่ประสบความสำเร็จจะใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาต่าง ๆ หลากหลาย และเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกิจกรรมเรียนรู้ (Shi, 2017)

กลยุทธ์การเขียน (Writing Strategies) หมายถึง พฤติกรรม เทคนิค วิธีการต่าง ๆ ที่ผู้เรียนภาษาใช้ในการควบคุมตนเองในขณะที่เขียน และใช้ปรับปรุงงานเขียนของตนเองให้ดีขึ้น ด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning) การร่างโครงร่างและเขียน (Drafting/Writing) และการปรับปรุงแก้ไข (Revising) ตามแนวคิดของ Raimes (1985) และมีแนวคิดว่ากลยุทธ์การเขียนเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการเขียนได้ (Cohen, 1998) จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องด้านกลยุทธ์การเขียนโดย Krapels (1990) เห็นว่าผู้เรียนจะถ่ายทอดกลยุทธ์การเขียนในภาษาแม่ (L1) ไปยังทักษะการเขียนที่เป็นภาษาที่สอง (L2) หากขาดทักษะการเขียนในภาษาแม่ก็จะส่งผลกระทบต่อทักษะการเขียนภาษาที่สอง ส่วน Manchon, De Larios และ Murphy (2007) ได้ศึกษาและเสนอแนวคิดว่าการเขียนภาษาที่สองจะมีกลยุทธ์การเขียนพื้นฐานที่สำคัญอยู่ 3 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning) การร่างงานเขียน (Formulation) และการแก้ไขปรับปรุง (Revision) กล่าวคือ ในขั้นวางแผน ผู้เขียนจะตั้งเป้าหมายและวางแผนเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างผลงานเขียนให้บรรลุเป้าหมาย ในขั้นร่างงานเขียน ผู้เขียนจะส่งผ่านความคิดออกมาเป็นภาษา และในขั้นปรับปรุงแก้ไขงานเขียน ผู้เขียนจะพยายามแก้ไขความแตกต่างที่เกิดขึ้นระหว่างเนื้อหาที่ตั้งใจสื่อสารกับภาษาที่ถ่ายทอดไป นอกจากนี้ กลยุทธ์การเขียนสามารถจัดเป็นกลุ่มต่าง ๆ ได้หลากหลายตามแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการ อาทิ Mu (2005) มีแนวคิดว่ากลยุทธ์การเขียน มี 5 กลุ่ม ได้แก่ กลยุทธ์ทางวาทศิลป์ กลยุทธ์รู้คิดอภิปัญญา กลยุทธ์ทางปัญญา กลยุทธ์สื่อสาร และกลยุทธ์ทางสังคม ส่วน Sasaki (2000) ได้แบ่งกลยุทธ์การเขียนไว้ 8 กลุ่ม คือ กลยุทธ์วางแผนกลยุทธ์เรียกข้อมูล กลยุทธ์สร้างแนวคิด กลยุทธ์เขียนคำพูด กลยุทธ์การแปล กลยุทธ์อ่านซ้ำ กลยุทธ์ประเมิน และกลยุทธ์ด้านอื่น ซึ่งงานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาพฤติกรรมการเขียนเชิงอภิปัญญาของผู้เรียนภาษาตามแนวคิดของ Zhang และ Qin (2018) กลยุทธ์การเขียนเชิงอภิปัญญา (Metacognitive Writing Strategies) เป็นกลยุทธ์การเขียนกลุ่มหนึ่งที่มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การตรวจสอบ (Monitoring) และ 3) การประเมิน (Evaluating) ที่ผู้เรียนภาษาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง โดยกำหนดและควบคุมการเรียนรู้ ด้วยการตรวจสอบกระบวนการทางความคิดของตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Wenden, 1991) ต่อมา Zhang และ Qin (2018) ได้ศึกษาสำรวจพฤติกรรมการเขียนของผู้เรียนในสภาพแวดล้อมแบบมัลติมีเดียในปัจจุบัน ที่ผู้เรียนสามารถใช้คอมพิวเตอร์ในการเขียนได้

และนำแนวคิดของ Wenden (1991) มาใช้ในการสร้างและพัฒนาแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูล แบ่งกลยุทธ์ตามกระบวนการเขียน คือ ก่อนเขียน ระหว่างเขียน และหลังเขียน ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัย นำแนวคิดและแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นโดย Zhang และ Qin (2018) มาใช้ในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยกลยุทธ์ 3 กลุ่มย่อย ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) ในขั้นก่อนเขียน 2) การเขียน (Writing) ในขั้นระหว่างเขียน และ 3) การแก้ไขใหม่ (Revising) ในขั้นหลังเขียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การเขียนภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศนั้น เริ่มต้นศึกษา โดย Arndt (1987) ซึ่งรายงานผลการวิจัยไว้ว่ากลยุทธ์การเขียนของผู้เรียนภาษามืออยู่ 8 กลุ่ม ได้แก่ กลยุทธ์วางแผน กลยุทธ์วางแผนแบบองค์รวม กลยุทธ์ฝึกซ้อมเขียน กลยุทธ์เขียนซ้ำ กลยุทธ์การอ่านซ้ำ กลยุทธ์ตั้งคำถาม กลยุทธ์แก้ไขใหม่ และกลยุทธ์พิสูจน์อักษร จากนั้นเป็นต้นมา งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้น ศึกษาด้านการใช้กลยุทธ์การเขียนและความสามารถในการเขียนของผู้เรียน โดยมีผลการวิจัยสอดคล้อง สนับสนุนแนวคิดทฤษฎีที่ว่า กลยุทธ์การเขียนเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ผู้เรียนภาษาที่มีความสามารถในการเขียน (Raimes, 1985; Victori, 1995; Beare, 2000) กล่าวคือ ผู้เขียนที่ประสบความสำเร็จ สามารถใช้กลยุทธ์การเขียนชนิดต่าง ๆ ทำให้มีทักษะความสามารถในการเขียน ซึ่งแตกต่างจากผู้เรียน ภาษาที่ไม่มีความสามารถในการเขียน อาทิ งานวิจัยของ Mohite (2014) สำนวจการใช้กลยุทธ์การเขียน ภาษาอังกฤษของผู้เรียนชาวโปแลนด์ พบว่า ผู้เรียนที่มีความสามารถในการเขียนใช้กลยุทธ์การเขียน หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อมา Raooffi, Binandeh และ Rahmani (2017) ศึกษาการใช้ กลยุทธ์และความสามารถในการเขียนของผู้เรียนภาษาที่ดีและไม่ดี พบว่าผู้เรียนที่เขียนได้ดีจะใช้กลยุทธ์ การเขียนที่หลากหลายและมากกว่า นอกจากนี้ Aluemalai และ Maniam (2020) ศึกษาการใช้กลยุทธ์ การเขียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีความสามารถแตกต่างกัน โดยแบ่งกลยุทธ์ตามกระบวนการ เขียน พบว่า นักศึกษาใช้กลยุทธ์การเขียนด้านการวางแผน (Planning) มากที่สุด รองลงมาเป็นกลยุทธ์ ขณะเขียน (While writing) และกลยุทธ์แก้ไขใหม่ (Revising)

สำหรับรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในสำนักงาน เป็นวิชาสำหรับนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 มีเนื้อหาภาษาในเชิงธุรกิจ เหมาะกับผู้เรียนภาษาในระดับ B1 หรือระดับปานกลาง (ตามมาตรฐานสากลที่ใช้วัดระดับความสามารถทางภาษาของ CEFR) โดยจุดประสงค์ของรายวิชาเพื่อ พัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ในสถานการณ์สื่อสารระหว่างสำนักงานภายในบริษัท ซึ่งมีเนื้อหา การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนบันทึกข้อความและประกาศสำนักงานเป็นภาษาอังกฤษ ผู้วิจัย ในฐานะอาจารย์ผู้สอนเห็นความสำคัญของปัญหาการเขียนของนักศึกษาและเห็นความสำคัญของการใช้กลยุทธ์การเขียน จึงดำเนินการศึกษาสำรวจการใช้กลยุทธ์การเขียนและความสามารถในการเขียนของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้กับ ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

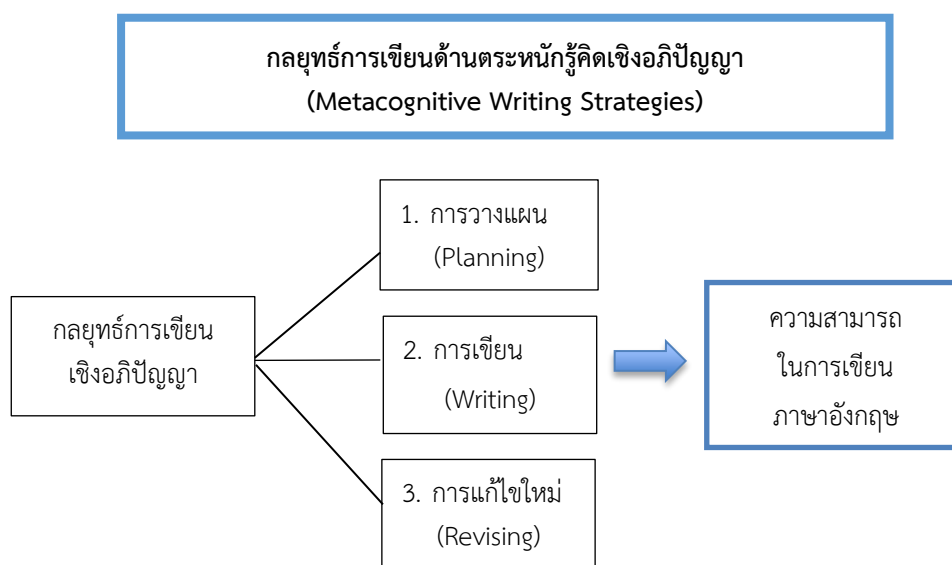
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาการใช้กลยุทธ์การเขียนภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่เรียน รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในสำนักงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564

2. ศึกษาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในสำนักงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาการใช้กลยุทธ์การเขียนภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจและความสามารถในการเขียนบันทึกข้อความภาษาอังกฤษ โดยใช้กลยุทธ์การเขียนด้านตระหนักรู้คิดเชิงอภิปัญญา Metacognitive Writing Strategies ของ Zhang และ Qin (2018) เป็นแนวคิดหลักในการศึกษา ประกอบด้วยกลยุทธ์การเขียน 3 กลุ่ม ซึ่งเป็นกลยุทธ์การเขียนเชิงตระหนักรู้คิดของผู้เรียนที่ใช้ในการวางแผน ตรวจสอบ และประเมินงานเขียนของตนเอง ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) เป็นการใช้กลยุทธ์เกี่ยวกับการวางแผนในขั้นก่อนเขียน 2) การเขียน (Writing) คือ การใช้กลยุทธ์ในขณะที่เขียนเพื่อให้งานเขียนมีความถูกต้องและสมบูรณ์ และ 3) การแก้ไขใหม่ (Revising) เกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสำเร็จของงานเขียน โดยผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Raimes, 1985; Victori, 1995; Beare, 2000) เสนอแนวคิดว่าการใช้กลยุทธ์การเขียนเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับทักษะความสามารถในการเขียนของผู้เรียน กรอบแนวคิดงานวิจัยนี้แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในสำนักงาน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 กลุ่มตัวอย่างการวิจัยนี้ มีนักศึกษา จำนวน 52 คน

เป็นนักศึกษาชาย จำนวน 9 คน และนักศึกษาหญิง จำนวน 43 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามการใช้กลยุทธ์การเขียน และแบบทดสอบความสามารถในการเขียน รายละเอียดมีดังนี้

1. แบบสอบถามการใช้กลยุทธ์การเขียน มาตรวัด 5 ระดับ จำนวน 23 ข้อ ตามแนวคิดของ Zhang และ Quin (2018) สร้างและพัฒนาแบบสอบถามกลยุทธ์การเขียนเชิงอภิปัญญา แบบสอบถามประเมินตนเองนี้ ประกอบด้วย 3 กลุ่มกลยุทธ์ของกระบวนการเขียน ได้แก่ กลยุทธ์ขั้นวางแผน (Planning) จำนวน 7 ข้อ กลยุทธ์ขั้นเขียน (Writing) จำนวน 12 ข้อ และกลยุทธ์ขั้นแก้ไขใหม่ (Revising) จำนวน 4 ข้อ นำมาแปลเป็นภาษาไทยโดยใช้เทคนิคการแปลแบบย้อนกลับ

2. แบบทดสอบความสามารถในการเขียน เป็นแบบทดสอบเขียนบันทึกข้อความ (Memorandum) ในสถานการณ์เขียนเพื่อแจ้งข้อมูลให้ทราบเป็นภาษาอังกฤษภายในสำนักงาน จำนวน 1 ข้อ คะแนนเต็ม 100 โดยแบ่งเกณฑ์การให้คะแนน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา 30 คะแนน ด้านไวยากรณ์ 20 คะแนน ด้านคำศัพท์ 20 คะแนน ด้านการเรียบเรียงความคิด 15 คะแนน และด้านกลไวยากรณ์ 15 คะแนน ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 60 นาที กำหนดผลผ่านที่ 60 คะแนนขึ้นไป

ส่วนเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสังเกตการณ์ กล่าวคือ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 3-5 ข้อ เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์การเขียนเพิ่มเติมสอดคล้องกับกระบวนการเขียนในแบบสอบถาม และคำถามที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ นำมาสลับข้อคำถามตามความเหมาะสม และ 2) แบบสังเกตการณ์ เป็นรายการข้อความเพื่อบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียนในระหว่างกิจกรรมเขียน

เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และคำนวณค่าความตรงเชิงเนื้อหาด้วยการวิเคราะห์ IOC จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักศึกษากลุ่มทดลองอื่น จำนวน 30 คน เพื่อเก็บข้อมูลไปตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.83 ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Reliability) ผู้วิจัยกำหนดมาตรวัดและการแปลผลค่าเฉลี่ยการใช้กลยุทธ์การเขียน และเกณฑ์การให้คะแนนของแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน ดังนี้

ตารางที่ 1 มาตรวัดและการแปลผลค่าเฉลี่ยการใช้กลยุทธ์การเขียนภาษาอังกฤษ

ระดับ	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
5	4.50-5.00	ใช้มากที่สุด
4	3.50-4.49	ใช้มาก
3	2.50-3.49	ใช้ปานกลาง
2	1.50-2.49	ใช้น้อย
1	1.00-1.49	ใช้น้อยที่สุด

ตารางที่ 2 คะแนนและการแปลผลความสามารถในการเขียนบันทึกข้อความภาษาอังกฤษ อิงเกณฑ์การวัดและประเมินทักษะการเขียนของ Weigle (2002)

ด้านเนื้อหา (30 คะแนน)	ด้านไวยากรณ์ (20 คะแนน)	ด้านคำศัพท์ (20 คะแนน)	ด้านการเรียบเรียงความคิด (15 คะแนน)	ด้านกลไกภาษา (15 คะแนน)	ระดับความสามารถ
25-30 คะแนน เขียนครอบคลุมเนื้อหา เขียนได้ใจความดีมาก	17-20 คะแนน เขียนถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม	17-20 คะแนน ใช้คำศัพท์สำนวน ถูกต้องเหมาะสม สื่อความหมายชัดเจนดีมาก เข้าใจง่าย	13-15 คะแนน เรียบเรียงสละสลวย เนื้อหาชัดเจนดีมาก เขียนกระชับ ตรงประเด็น เรียงลำดับความคิด สมเหตุสมผล	13-15 คะแนน ใช้เครื่องหมายวรรคตอน ตัวพิมพ์เล็ก พิมพ์ใหญ่ และสะกดคำถูกต้อง	ดีมาก
19-24 คะแนน เนื้อหาขาดส่วนสำคัญ บางส่วน เขียนได้ใจความดี	13-16 คะแนน เขียนถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ มีผิดพลาดน้อยมาก	13-16 คะแนน ใช้คำศัพท์สำนวน ถูกต้องเหมาะสม บกพร่องเล็กน้อย สื่อความหมายชัดเจนดี	10-12 คะแนน เรียบเรียงเนื้อหาต่อเนื่อง สมเหตุสมผล ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้ดี	10-12 คะแนน ใช้เครื่องหมายวรรคตอน ตัวพิมพ์เล็ก พิมพ์ใหญ่ และสะกดคำ มีผิดพลาดเล็กน้อย	ดี
13-18 คะแนน เขียนได้ใจความเพียงพอ ขยายความ	9-12 คะแนน เขียนถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ใช้ประโยคอย่างง่าย แต่มีข้อผิดพลาดบ้าง	9-12 คะแนน ใช้คำศัพท์สำนวนไม่ถูกต้องบ้าง สื่อความหมายไม่ชัดเจนบ้าง	7-9 คะแนน เรียบเรียงเนื้อหา ทำให้ผู้อ่าน เข้าใจได้ปานกลาง เนื้อหาไม่ต่อเนื่อง และไม่สมเหตุสมผลบ้าง	7-9 คะแนน ใช้เครื่องหมายวรรคตอน ตัวพิมพ์เล็ก พิมพ์ใหญ่ และสะกดคำ ผิดเป็นบางครั้ง	ปานกลาง
7-12 คะแนน เนื้อหาไม่ค่อยเกี่ยวข้อง ขาดรายละเอียด	5-8 คะแนน เขียนไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์หลายแห่ง ใช้ประโยคอย่างง่าย	5-8 คะแนน ใช้คำศัพท์สำนวนไม่ถูกต้อง มีวงคำศัพท์จำกัด สื่อความหมายคลุมเครือ	4-6 คะแนน เรียบเรียงเนื้อหา ไม่ชัดเจน มีความคลุมเครือ ทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจในบางประเด็น ไม่ค่อยสมเหตุสมผล	4-6 คะแนน ใช้เครื่องหมายวรรคตอน ตัวพิมพ์เล็กพิมพ์ใหญ่ และสะกดคำ ผิดบ่อยครั้ง หลายจุด	อ่อน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ด้านเนื้อหา (30 คะแนน)	ด้านไวยากรณ์ (20 คะแนน)	ด้านคำศัพท์ (20 คะแนน)	ด้านการเรียบ เรียงความคิด (15 คะแนน)	ด้านกลไก ภาษา (15 คะแนน)	ระดับ ความ สามารถ
1-6 คะแนน เขียนไม่ได้ ใจความ เนื้อหาไม่ เกี่ยวข้อง	1-4 คะแนน เขียนไม่ถูกต้อง ตามหลัก ไวยากรณ์ ผิดพลาดมาก จับใจความไม่ได้	1-4 คะแนน ใช้คำศัพท์ สำนวนภาษา น้อยมาก สื่อ ความหมาย สับสนไม่ชัดเจน	1-3 คะแนน เรียบเรียง เนื้อหาสับสน วกวนไปมา ทำให้ ผู้อ่านสับสน เนื้อหาขาด ความต่อเนื่อง สมเหตุสมผล	1-3 คะแนน ใช้เครื่องหมาย วรรคตอน ตัวพิมพ์เล็ก พิมพ์ใหญ่ และ สะกดคำผิด หลายจุด บ่อยครั้งชัดเจน	อ่อน มาก

ตารางที่ 3 เกณฑ์น้ำหนักคะแนนของแบบทดสอบความสามารถในการเขียนบันทึกข้อความ ภาษาอังกฤษ

รายด้าน	น้ำหนักคะแนน
เนื้อหา (Content)	30
ไวยากรณ์ (Grammar)	20
คำศัพท์ (Vocabulary)	20
การเรียบเรียงความคิด (Organization)	15
กลไกภาษา (Mechanics)	15
รวม	100

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) เป็นข้อคำถามปลายเปิดให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเขียนภาษาอังกฤษ และตอบคำถามเหมือนกันผ่านการประชุมออนไลน์ (Video Conference) ข้อคำถามสัมภาษณ์ ดังกล่าวผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และคำนวณหาค่าความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถามกับจุดประสงค์การวิจัย (IOC) มีค่าระหว่าง 0.8 - 1.0 และ 2) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) เพื่อสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างในห้องเรียนออนไลน์ และบันทึกข้อมูลในระหว่างสังเกตการณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ (Google Form) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณการใช้ กลยุทธ์การเขียนกับกลุ่มตัวอย่าง ก่อนเรียนรู้เนื้อหาการเขียนบันทึกข้อความภาษาอังกฤษของรายวิชา

ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 เนื่องจากเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการจัดการเรียนรู้ตามความต้องการจำเป็นของผู้เรียน ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการโดยแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัย อธิบายความสำคัญ และประโยชน์ของข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถาม และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ให้ตรงกับความจริงมากที่สุด ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 15 นาที ผู้วิจัยได้รับข้อมูลตอบกลับแบบสอบถามครบทั้งหมด คิดเป็นอัตราตอบกลับร้อยละ 100 จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบความสามารถในการเขียนแบบออนไลน์ จำนวน 1 ข้อ ใช้เวลาในการเขียน 60 นาที นำคะแนนมาวิเคราะห์และแปลผลความสามารถในการเขียน

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยสุ่มนักศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน เป็นนักศึกษาชาย 5 คน และหญิง 5 คน นัดหมายสัมภาษณ์ในเวลาที่เหมาะสม ผู้วิจัยอธิบายและชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ ใช้เวลาในการสัมภาษณ์คนละประมาณ 5-10 นาที และในห้องเรียนออนไลน์ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนกำหนดช่วงเวลาเพื่อสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างเมื่อทำกิจกรรมการเขียนที่ได้มอบหมายเป็นงานเดี่ยว โดยเปิดกล้องและไม่โครโฟน ใช้เครื่องมือแบ่งปันหน้าจอออนไลน์ ผู้สอนสามารถเห็นความคืบหน้าของงานและสอบถามเป็นระยะ สังเกตพฤติกรรมตั้งแต่เริ่มทำกิจกรรมเขียน และบันทึกข้อมูล

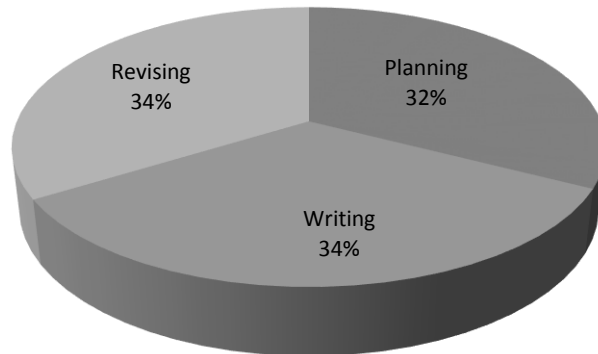
การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามกลยุทธ์การเขียนและแบบทดสอบความสามารถในการเขียน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกตการนำมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสังเกตการนำมาวิเคราะห์จำแนกการใช้กลยุทธ์การเขียนของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 52 คน ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาหญิง จำนวน 43 คน (ร้อยละ 83) และนักศึกษาชาย จำนวน 9 คน (ร้อยละ 17) ข้อมูลการสำรวจด้านทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ประเมินตนเองมีความสามารถทางภาษาอยู่ในระดับปานกลาง และประเมินตนเองว่าต้องการพัฒนาทักษะการฟังมากที่สุด รองลงมา คือ ทักษะการพูด ทักษะการเขียน และทักษะการอ่าน ตามลำดับ ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการใช้กลยุทธ์การเขียนและความสามารถในการเขียนของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง (N=52) มีรายละเอียดดังนี้

Metacognitive Writing Strategies

ภาพที่ 2 เปอร์เซนต์ กลยุทธ์การเขียนเชิงอภิปัญญาในการเขียนบันทึกข้อความภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่าง (N=52)

ตารางที่ 4 แจกแจงการใช้กลยุทธ์การเขียนเชิงอภิปัญญาของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (N=52)

การใช้กลยุทธ์การเขียนภาษาอังกฤษ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
กลยุทธ์ขั้นวางแผน (Planning)			
1. ฉันวางแผนการเขียนไว้ว่า โครงสร้างของแต่ละย่อหน้าจะเป็นอย่างไร	3.47	0.92	ปานกลาง
2. ฉันเขียนโครงร่าง และประเด็นสำคัญต่าง ๆ ที่ฉันต้องการรวบรวมไว้ในข้อความที่จะเขียน	3.50	0.88	มาก
3. ฉันวางแผนการใช้ลักษณะของภาษาในข้อความที่จะเขียนโดยพิจารณาถึงหัวข้อการเขียน	3.38	0.96	ปานกลาง
4. ฉันคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายในการเขียนของฉัน (เช่น การใช้คำศัพท์ใหม่ หรือการใช้โครงสร้างประโยคใหม่ที่ได้เรียนรู้ การหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาดในการเขียน การเขียนเพื่อให้ได้คะแนนสูง เป็นต้น)	3.56	0.80	มาก
5. ฉันคำนึงว่า ควรใช้เวลาเขียนอย่างไรในแต่ละส่วนของข้อความ	3.53	0.72	มาก
6. ฉันรวบรวมเนื้อหาที่ตรงประเด็นตามหัวข้อการเขียน และจัดเตรียมข้อมูล	3.44	0.84	ปานกลาง
7. ฉันวางแผนการใช้ข้อมูลทางออนไลน์ และตั้งเป้าจะใช้แหล่งข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพในการเขียน	3.53	0.84	มาก
รวมค่าเฉลี่ยรายด้าน	3.49	0.06	ปานกลาง
กลยุทธ์ขั้นเขียน (Writing)			
8. ฉันพยายามมุ่งความสนใจไปที่การเลือกคำและสำนวนที่เหมาะสม	3.72	0.19	มาก
9. ฉันพยายามคิดว่าข้อความที่เขียนเป็นไปตามหลักการเขียนหรือไม่	3.66	0.81	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

การใช้กลยุทธ์การเขียนภาษาอังกฤษ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
10. ฉันพยายามทำเครื่องหมายบนข้อความด้วยสีต่าง ๆ ที่ฉันคิดว่าต้องมีการแก้ไข และฉันจะไม่แก้ไขงานเขียนจนกว่าฉันจะเขียนเสร็จ เพราะไม่ต้องการหยุดความคิดในขณะที่เขียน	3.69	0.83	มาก
11. ฉันพยายามคิดว่ามีเวลาในการเขียนมากน้อยแค่ไหน โดยจัดการเวลาในการเขียนเพื่อให้แน่ใจว่าจะเสร็จสมบูรณ์ตามกำหนด	3.75	0.78	มาก
12. ฉันพยายามคิดว่าจะเชื่อมโยงส่วนต่างๆ ของงานเขียนได้อย่างไร เช่น การใช้คำเชื่อม	3.62	0.76	มาก
13. ฉันพยายามคิดว่า ฉันใช้ไวยากรณ์ถูกต้องหรือไม่ เช่น กาล คำบุพบท	3.44	0.83	ปานกลาง
14. ฉันพยายามคิดว่า ฉันใช้เครื่องหมายวรรคตอนและใช้ตัวพิมพ์เล็กพิมพ์ใหญ่ได้ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่	3.59	0.84	มาก
15. ฉันพยายามแก้ไขข้อผิดพลาดในการเขียนโดยทำตามคำแนะนำบนหน้าจอคอมพิวเตอร์	3.63	0.83	มาก
16. ฉันพยายามคิดว่าควรมีประเด็นเขียนมากน้อยแค่ไหนในงานเขียนของฉัน	3.53	0.73	มาก
17. ฉันพยายามมองหาตัวอย่างจากพจนานุกรมออนไลน์ เมื่อไม่รู้ว่าจะเขียนสื่อสารความคิดเห็นของตนเองอย่างไร	3.55	0.84	มาก
18. ฉันพยายามคิดว่าในงานเขียนของฉันควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง	3.50	0.76	มาก
19. ฉันพยายามติดตามตรวจสอบงานเขียนของฉันอย่างจริงจัง โดยมุ่งความสนใจไปที่งานเขียนล่าสุดของฉัน เพื่อไม่เสียสมาธิกับข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง	3.59	0.71	มาก
รวมค่าเฉลี่ยรายด้าน	3.61	0.09	มาก
กลยุทธ์ขั้นแก้ไขใหม่ (Revising)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
20. ฉันอ่านงานเขียนซ้ำไปมาและตรวจดูให้แน่ใจว่าภาษาที่ใช้ในข้อความมีความชัดเจน	3.59	0.80	มาก
21. ฉันอ่านงานเขียนของฉันซ้ำไปมา และตรวจดูให้แน่ใจว่าการลำดับความในงานเขียนมีความง่ายต่อการเข้าใจ	3.66	0.75	มาก
22. ฉันอ่านงานเขียนซ้ำไปมาและตรวจดูให้แน่ใจว่า เขียนครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดแล้ว ก่อนที่จะส่งให้อาจารย์ผู้สอน	3.56	0.74	มาก
23. ฉันคิดย้อนกลับไปถึงวิธีการเขียนของฉัน และสิ่งที่ฉันจะปรับเปลี่ยนเพื่อพัฒนาการเขียนภาษาอังกฤษของฉันในครั้งต่อไป	3.66	0.80	มาก
รวมค่าเฉลี่ยรายด้าน	3.62	0.05	มาก
ผลรวมค่าเฉลี่ย	3.57	0.07	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 4 ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อแรก พบว่า การใช้กลยุทธ์การเขียนภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) เมื่อพิจารณาการใช้กลยุทธ์การเขียนแต่ละกลุ่มนักศึกษาใช้กลยุทธ์ขั้นแก้ไขใหม่ (Revising) เป็นลำดับแรกในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) ตามด้วยการใช้กลยุทธ์ขั้นเขียน ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.61) และใช้กลยุทธ์การเขียนในขั้นวางแผนในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.49) ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่าเมื่อเขียนบันทึกข้อความภาษาอังกฤษจะพยายามตรวจสอบความถูกต้องด้วยการอ่านซ้ำทบทวนหลายครั้งก่อนส่งงาน เนื่องจากต้องการทำคะแนนให้ดีที่สุด ดังนั้น ขณะลงมือเขียนจะมุ่งความสนใจในด้านการใช้ภาษาให้ถูกต้อง เริ่มจากวางแผนและเตรียมข้อมูลก่อนเขียนให้มีเนื้อหาเหมาะสม เลือกใช้คำศัพท์และสำนวน จัดลำดับเนื้อหาให้มีความต่อเนื่องสมเหตุสมผล ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้ถูกต้องชัดเจน ส่วนผลการสังเกตการณ์ในช่วงทำกิจกรรมเขียน พบว่านักศึกษาแต่ละคนใช้เวลาในขั้นก่อนเขียนไม่มากนัก และบางส่วนลงมือเขียนโดยไม่ได้ออกแบบการเขียนให้พร้อมก่อน เช่น ไม่วางโครงสร้าง กรอบเนื้อหาไม่ชัดเจน ในขณะที่เขียนมักใช้เครื่องมือช่วยเขียน เช่น แอปพลิเคชันช่วยแปล พจนานุกรมออนไลน์ และเมื่อเขียนเสร็จแล้ว นักศึกษาส่วนใหญ่จะใช้เวลาปรับแก้งานเขียนของตัวเองก่อนส่งงานภายในเวลาที่กำหนด

ตารางที่ 5 แจกแจงผลการวัดความสามารถในการเขียนรายด้านของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (N=52)

เกณฑ์วัดผล	คะแนน สูงสุด (Max)	คะแนน ต่ำสุด (Min)	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
ด้านเนื้อหา (30 คะแนน)	25	10	19	2.82
ด้านคำศัพท์ (20 คะแนน)	18	9	13	1.41
ด้านไวยากรณ์ (20 คะแนน)	17	7	12	1.42
ด้านการเรียบเรียงความคิด (15 คะแนน)	12	7	10	2.12
ด้านกลไวยากรณ์ (15 คะแนน)	12	6	9	0.71

ตารางที่ 6 ร้อยละ จำนวนนักศึกษาได้คะแนนความสามารถในการเขียนแต่ละช่วงคะแนน (N=52)

ผลคะแนนความสามารถในการเขียนบันทึกข้อความ (เต็ม 100 คะแนน)			
ช่วงคะแนน	ระดับ	จำนวนนักศึกษา ที่ทำคะแนนได้	ร้อยละ
81-100	ดีมาก	8	15
61-80	ดี	11	21
41-60	ปานกลาง	30	58
21-40	อ่อน	3	6
0-20	อ่อนมาก	0	0

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 5 และ 6 ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่สอง ความสามารถในการเขียนบันทึกข้อความของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่าง (N=52) มีความสามารถในการเขียนบันทึกข้อความในระดับดีมากถึงระดับอ่อน โดยนักศึกษาส่วนใหญ่ มีความสามารถในการเขียนอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 30 คน (ร้อยละ 58) และมีความสามารถในการเขียนระดับอ่อน จำนวน 3 คน (ร้อยละ 6) เป็นนักศึกษาส่วนน้อย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลที่ได้จากการศึกษาพฤติกรรมการเขียนและความสามารถในการเขียนของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อแรกของการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาพฤติกรรมการเขียนเชิงอภิปัญญา ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในสำนักงาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนใช้กลยุทธ์การเขียนในระดับมากเมื่อทำแบบทดสอบการเขียนบันทึกข้อความภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Moqbali (2020) และงานของ Aluemalai และ Manium (2020) พบว่าผู้เรียนใช้กลยุทธ์การเขียนเชิงอภิปัญญาในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องในประเด็นการจัดลำดับ กลุ่มกลยุทธ์ที่ผู้เรียนใช้มากเป็นลำดับแรก กล่าวคือ ทั้ง Moqbali (2017) และ Aluemalai และ Manium (2020) รายงานว่าผู้เรียนใช้กลยุทธ์วางแผนเป็นลำดับแรก ในขณะที่ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักศึกษาใช้กลยุทธ์วางแผนเป็นลำดับท้ายสุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างการวิจัยนี้เป็นนักศึกษา ที่ได้รับการฝึกฝนให้เขียนตามกระบวนการเขียนไม่เพียงพอ ไม่เข้าใจขั้นตอนกระบวนการเขียน ที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นกลยุทธ์การเขียนพื้นฐานที่สำคัญ จึงใช้กลยุทธ์วางแผนในระดับปานกลางเท่านั้น สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยนักศึกษาส่วนหนึ่งแสดงความเห็นว่าทักษะเขียนเป็น ทักษะที่ยากมาก เพราะไม่ค่อยมีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะเขียน เมื่อลงมือเขียนบันทึกข้อความภาษาอังกฤษ ไม่รู้ว่าจะเขียนเนื้อหาอะไร ประสบปัญหาด้านการสร้างประโยค การเลือกใช้คำศัพท์และสำนวน ให้ถูกต้องเหมาะสม จึงมักใช้เครื่องมือช่วยในการเขียน เช่น พจนานุกรม แอปพลิเคชันช่วยแปล การหาข้อมูลออนไลน์ เพื่อให้งานเขียนสำเร็จภายในเวลาที่กำหนด

2. ผลการศึกษาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่เรียน รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในสำนักงาน พบว่าผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนอยู่ในระดับ ดีมากถึงอ่อน โดยส่วนใหญ่สามารถเขียนภาษาอังกฤษในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาความสามารถ ในการเขียนเป็นรายด้าน 5 ด้าน ได้แก่ เนื้อหา คำศัพท์ หลักไวยากรณ์ การเรียบเรียงความคิด และ กลไวยากรณ์ โดยผลคะแนนในแต่ละด้านมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Pawapatcharaudom (2007) และ Boonyarattanasoontorn (2017) กล่าวคือ นักศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านการ ใช้ภาษาอังกฤษตามหลักไวยากรณ์ การเรียบเรียงประโยค เชื่อมโยงเนื้อหา และการเลือกใช้คำศัพท์ เพื่อสื่อความหมายได้ชัดเจน อาจเป็นเพราะนักศึกษามีความบกพร่องในความรู้ด้านคำศัพท์และ โครงสร้างไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ไม่ได้ฝึกฝนทักษะการเขียนภาษาอังกฤษอย่างเพียงพอ ประกอบกับ การเขียนเป็นทักษะที่ซับซ้อนทำให้ใช้เวลาค่อนข้างมากในการผลิตงานเขียน นักศึกษาบางคน จึงไม่สามารถเขียนให้เสร็จสมบูรณ์ภายในเวลาที่กำหนด

ผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน ในรายวิชาให้เหมาะสมตามความต้องการจำเป็นของผู้เรียน กล่าวคือ นักศึกษากลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์ การเขียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากแต่มีความสามารถในการเขียนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนหนึ่ง อาจเป็นเพราะนักศึกษาใช้กลยุทธ์การวางแผนที่ไม่เหมาะสม ซึ่งกลยุทธ์การวางแผนเป็นกลยุทธ์สำคัญ ที่มีผลต่อการเขียนที่ดี โดยผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง อาทิ Bai, Hu และ Gu (2014) และ Aluemalai และ Maniam (2020) รายงานสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนที่ดี เป็นเพราะใช้ กลยุทธ์การวางแผนในระดับสูงเมื่อเทียบกับกลยุทธ์อื่น กลยุทธ์การวางแผนนับว่ามีความสำคัญมาก ในขั้นก่อนเขียน ผู้เขียนควรกำหนดแนวทางและองค์ประกอบการเขียนให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ วางแผนจัดเตรียมข้อมูล กำหนดกรอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้ วางโครงสร้างงานเขียน และจัดแบ่งเวลา เขียนแต่ละส่วนให้เหมาะสม ดังนั้น ผู้สอนควรมุ่งเน้นการฝึกใช้กลยุทธ์การวางแผนให้กับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการวางแผนงานเขียน มีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนและ กระบวนการเขียนที่ถูกต้อง และฝึกใช้กลยุทธ์การเขียนอื่น ๆ ได้เหมาะสม ทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะ ความสามารถในการเขียนให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ในการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้สอนควรเสริมกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกใช้กลยุทธ์การเขียน ที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนให้ดีขึ้น โดยออกแบบกิจกรรมฝึกเขียนให้ผู้เรียนใช้กลยุทธ์วางแผน ก่อนเขียน การรู้คิดขณะเขียน และการทบทวนแก้ไขงานเขียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ทักษะการรู้คิด ในกระบวนการเขียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนอย่างต่อเนื่อง
2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้กลยุทธ์การเขียนเชิงอภิปัญญาและความสามารถในการเขียนของผู้เรียน ในงานวิจัยครั้งต่อไป
3. ควรศึกษาวิจัยและพัฒนาแบบการสอนกลยุทธ์การเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียน ภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในงานวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Aluemalai, K. & Maniam, M. (2020). Writing Strategies Utilized by Successful and Unsuccessful ESL Undergraduate Students in Writing Classroom. **Journal of English Language and Culture**. 10(2), 100-110.
- Arndt, V. (1987). Six Writers in Search of Texts: A Protocol-Based Study of L1 and L2 Writing. **ELT Journal**. 41, 257-267.
- Bai, R., Hu, G., & Gu, Y. (2014). The Relationship between Use of Writing Strategies and English Proficiency in Singapore Primary Schools. **The Asia-Pacific Education Researcher**. 23(3), 355-365.
- Beare, S. (2000). **Differences in Content Generating and Planning Processes of Adult L1 and L2 Proficient Writers**. PhD Dissertation, University of Ottawa.

- Boonyarattanasoontorn, P. (2017). An Investigation of Thai Students' English Language Writing Difficulties and Their Use of Writing Strategies. **Journal of Advanced Research in Social Sciences and Humanities**. 2(2), 111-118.
- Cohen, D. (1998). **Strategies in Learning and Using a Second Language**. Harlow, Essex: Longman.
- Hsiao, Y. & Oxford, R. (2002). Comparing Theories of Language Learning Strategies: A Confirmatory Factor Analysis. **The Modern Language Journal**, 86(3), 368-383.
- Krapels, A. (1990). An Overview of Second Language Writing Process Research. In B. Kroll (eds.), **Second Language Writing: Research Insights for the Classrooms** (pp.37-56). New York: Cambridge University Press.
- Manchon, M., De Larios, R. & Murphy, L. (2007). A Review of Writing Strategies: Focus on Conceptualizations and Impact of First Language. In A. Cohen & E. Macaro (eds.), **Language Learner Strategies: 30 Years of Research and Practice** (pp.229-250). Oxford University Press.
- Mohite, M. (2014). **An Investigation into the English Language Writing Strategies Used by Polish EFL Secondary School Learners**. British Council ELT Master's Dissertation. London Metropolitan University.
- Moqbali, I. (2020). Metacognitive Writing Strategies Used by Omani Grade Twelve Students. **International Journal of Learning, Teaching and Educational Research**. 19(8), 214-232.
- Mu, C. (2005). A Taxonomy of ESL Writing Strategies. In **Proceedings Redesigning Pedagogy: Research, Policy, Practice**, (pp. 1-10). Singapore
- Oxford, R. (1990). **Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know**. New York,: Newbury House.
- Pawapatcharaudom, R. (2007). **An Investigation of Thai Students' English Language Problems and Their Learning Strategies in the International Program at Mahidol University**. Master's Thesis, King Mongkut's Institute of Technology, Thailand.
- Raimes, A. (1985). What Unskilled ESL Students Do as They Write: A Classroom Study of Composing. **TESOL Quarterly**. 19(2), 229-258.
- Raooffi, S., Binandeh, M. & Rahmani, S. (2017). An Investigation into Writing Strategies and Writing Proficiency of University Students. **Journal of Language Teaching and Research**. 8(1), 191-198.
-

- Rodsawang, S. (2017). Writing Problems of EFL Learners in Higher Education: A Case Study of the Far Eastern University. **FEU Academic Review**. 11(1), 268-284.
- Sasaki, M. (2000). Toward an Empirical Model of EFL Writing Processes: An Exploratory Study. **Journal of Second Language Writing**. 9(3), 259-291.
- Shi, H. (2017). Learning Strategies and Classification in Education. **Institute for Learning Styles Journal**, 1(Fall), 24-36.
- Victori, M. (1995). **EFL Writing Knowledge and Strategies: An Interactive Study**. Doctoral Dissertation, Univeritat Autònoma de Barcelona, Barcelona, Spain.
- Weigle, C. (2002). **Assessing Writing**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wenden, L. (1991). Metacognitive Strategies in L2 Writing: A Case for Task Knowledge. pp.302-322. In **Georgetown University Round Table on Language and Linguistics**, edited by J. Alatis. Washington, D.C., WA: Georgetown University Press.
- Williams, J. (2005). **Teaching Writing in Second and Foreign Language Classrooms**. New York: McGraw-Hill.
- Zhang, J. & Qin, L. (2018). Validating a Questionnaire on EFL Writers' Metacognitive Awareness of Writing Strategies in Multimedia Environments. In A. Haukas, C. Bjorke, & M. Dypedahl (eds.). **Metacognition in Language Learning and Teaching** (pp. 157-177). London, England: Routledge (Taylor & Francis Group).

เรื่องเล่าความสำเร็จการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืน ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไร่รื่นรมย์ เกษตรอินทรีย์ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

NARRATIVE OF SUCCESS ON AGRO-TOURISM MANAGEMENT WITH SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY FOR SUSTAINABILITY AT RAI RUEN ROM ORGANIC FARM, THOENG DISTRICT, CHIANG RAI PROVINCE

ภัทรพร ทิพย์มงคล^{1*} และสันติธร ภูริภักดี²

Pattaporn Tipmongkol^{1*} and Santidhorn Pooripakdee²

Received : 7 November 2021

Revised : 10 May 2022

Accepted : 18 May 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อค้นหาความสำเร็จของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไร่รื่นรมย์ เกษตรอินทรีย์ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ คุณศิริวิมล กิตะพานิชย์ ผู้ก่อตั้งไร่รื่นรมย์ และพนักงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการไร่รื่นรมย์ 7 คน ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีวิทยาการศึกษาประวัติชีวิตและเรื่องเล่า ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

จากการวิจัยพบว่า ตลอดช่วงชีวิตวัยเด็กจนจบการศึกษาในคณะนิเทศศาสตร์ ของคุณศิริวิมล กิตะพานิชย์ ซึ่งก่อนหน้านี้ไม่เคยได้ทำการเกษตรมาก่อน พิสูจน์ตัวเองด้วยการเรียนรู้การเป็นเกษตรกรอยู่ในโครงการ 1 ไร่ 1 แสน ทำให้เกิดความสนใจศึกษาเรียนรู้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของ “ไร่รื่นรมย์” ตลอดระยะเวลาการจัดการไร่รื่นรมย์ ยึดเป็นแนวทางในการดำเนินไร่รื่นรมย์คือ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข โดยมีเจตนารมณ์ให้เป็นเกษตรสร้างสรรค์ เน้นทำให้สนุก ทำให้น่าเรียนรู้ สื่อสารเข้าใจง่าย เข้าใจลึกซึ้ง และแปรรูปนอกกรอบ โดยมีการเผยแพร่ แบ่งปัน และขยายแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่เกษตรสร้างสรรค์ ให้แก่ ชุมชน และผู้ที่สนใจ

¹สาขาวิชาการจัดการบริการและการโรงแรม วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

²สาขาวิชาการจัดการงานนิทรรศการและงานอีเว้นท์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹Hospitality and Hotel Management, College of Innovative Management, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

²Exhibition and event Management, Faculty of Management Science, Silpakorn University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: putipmonkorn@hotmail.com

คุณศิริวิมล กิตะพานิชย์ประสบความสำเร็จในการเป็นผู้พัฒนาและจัดการพื้นที่เกษตรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเกษตรเชิงสร้างสรรค์ ภายใต้แนวคิด กิน อยู่ รู้ นอน มีการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียงขึ้นในรูปแบบฐานการเรียนรู้ การจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยว การตลาด นักท่องเที่ยว กระบวนการกิจกรรม และการบริการการท่องเที่ยว ตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้คุณศิริวิมล กิตะพานิชย์ ได้รับรางวัลสตรีผู้นำธุรกิจ อนุรักษ์โลกตัวอย่าง จากสหพันธ์สมาคมสตรีนักธุรกิจและวิชาชีพแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ประจำปี 2561

คำสำคัญ: ความสำเร็จ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
เกษตรอินทรีย์

ABSTRACT

The objective of the current research was to study the success of managing Agro-tourism with Sufficiency Economy Philosophy for sustainability at Rai Ruen Rom Organic Farm, Thoeng district, Chiang Rai province. The key informant was Ms. Sirivimol Kitaphanich, the farm's founder and other 7 ones who have participated in farm management. The qualitative method was employed including research tool, namely, a semi-structured interview to obtain the informant's biography and non-participant observation.

According to the interview, it was revealed that since Ms. Sirivimol Kitaphanich was young until graduated from the Faculty of Communication Arts, she had never run any agricultural jobs. However, she decided to challenge herself by learning to be an agriculturist under "The Project of One Rai One Hundred Thousand". Due to the project, she was interested in the sufficiency-economy principle and started "Rai Ruen Rom Organic Farm". Since the beginning of operating organic farm, she has applied the core principle to manage the farm by using the Sufficiency Economy Philosophy consisting of "Three Pillars and Two Conditions". The intention of the farm is to operate creative agriculture and food processing including to distribute profound agricultural knowledge in aspects of fun, interesting, easy understanding, simple communication. The concept mentioned was planned to share and extend to those who might be interested in the sufficiency-economy principle.

Ms. Sirivimol Kitaphanich has succeeded as a developer who transformed a farmland as an Agro-tourism attraction under the concept of "Eat Live Learn Sleep". In addition, there have been several learning-based activities related to sufficiency economy principle, tourist attraction management, weekend market for tourists, and tourism services based on agricultural tourism component. Due to her operation, Ms. Sirivimol Kitaphanich has received the award, namely, Outstanding Women Leaders

for Green Growth Award from the Federation of Business and Professional Women Thailand in 2018.

Keywords: Success, Agro-tourism management, Philosophy of sufficiency economy, Organic farm

บทนำ

ภาคการท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างมากและมีส่วนสนับสนุนเศรษฐกิจโลกและมีบทบาทขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลกเติบโตในหลายประเทศ ที่เกิดขึ้นใหม่และสูงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจได้ถูกพบเห็นในหลายประเทศรวมถึงประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากรายได้ที่มาจากการท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดรายรับทางเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อมรวมไปถึงการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจากรายรับที่มาจากการท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นนั้นจะส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อเศรษฐกิจของประเทศอันสามารถยกระดับความเป็นอยู่ของประชากรในประเทศให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น Kittisak Jermstiparsert et al. (2019) ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ฉบับที่ 12 ที่มีการวางแผนบนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งเน้นให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืนควบคู่ไปกับการปรับโครงสร้างของประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ทั้งนี้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่น้อมนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยมุ่งสร้างภูมิคุ้มกันรอบด้านในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อมุ่งสร้างรายได้สู่สังคมอย่างเป็นธรรมพร้อมสร้างกลไกการทำงานโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลชัดเจนในระดับพื้นที่ชุมชนและประเทศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรถือเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งต้องการที่จะกำหนดเป้าประสงค์ที่ต้องการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เพิ่มขึ้นสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่เพิ่มขึ้นโดยเน้นการพัฒนากิจกรรมที่สร้างมูลค่าและคุณค่าโดยคำนึงถึงหลักการ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นอกจากการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวแล้ว การท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังดำเนินการควบคู่ไปกับยุทธศาสตร์อื่น ๆ ทั้งในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรเกษตร ลดความต้องการใช้พื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่การเกษตร รวมถึงการจัดสรรผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเท่าเทียมแก่เกษตรกร

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรเกษตร เช่น การส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรอินทรีย์ ไม่ใช่สารเคมี มักจะไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากผลิตผลและรายได้ที่ไม่แน่นอน หรือไม่มากพอที่จะสามารถจูงใจเกษตรกรได้ จึงมีการส่งเสริมให้เกษตรกรปรับพื้นที่การเกษตรเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สามารถตอบสนองทั้งรายได้จากธุรกิจการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ทรัพยากร (เทพกร ณ สงขลา, 2554) โดยท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีลักษณะเด่น คือ การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ วิธีการดำเนินชีวิตของ

เกษตรที่มีการผสมผสานกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนจนถึงการที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวในชุมชนเกษตรเพื่อการเรียนรู้และศึกษาหาประสบการณ์ความรู้ในเรื่องของเกษตรกรรม นับได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้การเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวชนบท โดยการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน และตัวเกษตรกร นักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตร และมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม อนุรักษ์พืช ฉายแสงประทีป (2557)

ไร่รื่นรมย์ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ก่อตั้งโดยคุณศิริวิมล กิตะพาณิชย์ ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของพื้นฐานการดำเนินชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือชาวบ้านและสร้างงานให้แก่คนในพื้นที่ จากการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ใช้หลักของ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ให้ความสำคัญกับคุณธรรม ควบคู่กับ ความรู้ มาดำเนินธุรกิจจนสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองด้วยระบบภายในไร่ และต่อยอดเป็นหน่วยธุรกิจอื่น ๆ ที่สามารถสนับสนุนธุรกิจหลักจนมีผลสำเร็จเป็นรูปธรรม จนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการแบ่งพื้นที่ การดำเนินการของไร่รื่นรมย์ ประกอบไปด้วย เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ (Agrotourism Organic Farm) เป็นคาเฟ่สุขภาพ (Healthy Cafe) เป็นฟาร์มสเตย์และกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับด้านเกษตรอินทรีย์ (Farm Stay & Experience) และเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์และพลังงานสะอาด (Learning Center: Agriculture & Clean Energy) ไร่รื่นรมย์เลือกทำการเกษตรวิถีอินทรีย์ ซึ่งหัวใจหลักของเกษตรอินทรีย์สื่อให้เห็นว่าไม่ใช่เพียงไม่ใช้สารเคมี แต่เป็นการคืนความสมดุลให้กับธรรมชาติ และในที่สุดไม่ต้องใช้สารเคมี คุณศิริวิมล กิตะพาณิชย์ มีเจตนารมณ์ที่จะเผยแพร่ แบ่งปันและขยายผลปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่เพื่อนบ้าน ชุมชน เกษตรกรในพื้นที่ และในจังหวัดเชียงราย รวมทั้งผู้สนใจทั่วไปหรือสามารถนำแนวคิดวิธีการไปปรับใช้ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

จากความสำเร็จในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการด้านการเกษตรและต่อยอดการทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสร้างสรรค์ เกษตรยั่งยืน จนได้รับรางวัลสตรีผู้นำธุรกิจ อนุรักษ์โลกตัวอย่าง จากสหพันธ์สมาคมสตรีนักธุรกิจและวิชาชีพแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ประจำปี 2561 การบริหารจัดการไร่รื่นรมย์ที่ผ่านมายังได้รับมาตรฐาน U.S. Department of Agriculture (USDA) , มาตรฐาน Organic Thailand จึงมีความสำคัญในการศึกษาเรื่องเล่าความสำเร็จการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไร่รื่นรมย์ เกษตรอินทรีย์ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ทั้งนี้เพื่อเป็นการศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบความสำเร็จโดยอาศัยการถอดบทเรียนความสำเร็จ จากการเผชิญปัญหา การน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การขยายสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและเป็นแบบอย่างให้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่อื่น อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของเกษตรกร และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรเพื่อลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อค้นหาความสำเร็จของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไร่รื่นรมย์ เกษตรอินทรีย์ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย นำไปเป็นต้นแบบการจัดการการท่องเที่ยวอื่น ๆ ให้ประสบความสำเร็จ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีวิทยาการศึกษา ประวัติชีวิตและเรื่องเล่า (Life History and Narrative Approach) ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ คุณศิริวิมล กิตะพาณิชย์ ผู้ก่อตั้งไร่รื่นรมย์ เกษตรอินทรีย์ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย และหัวหน้างานในแผนกส่วนต่าง ๆ จำนวน 7 คน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการไร่รื่นรมย์

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการศึกษาหนังสือตำรา เอกสาร บทความ งานวิจัย บทสัมภาษณ์ และ วิดีทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับไร่รื่นรมย์ เกษตรอินทรีย์ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
2. ขั้นตอนการสัมภาษณ์ โดยเก็บข้อมูล ปฐมภูมิ (Primary Data) จากการศึกษา คุณศิริวิมล กิตะพาณิชย์ ผู้ก่อตั้งไร่รื่นรมย์ และหัวหน้างานในแผนกส่วนต่าง ๆ จำนวน 7 คน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการไร่รื่นรมย์ เกษตรอินทรีย์ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีการวางแผน และกำหนดข้อความไว้อย่างหลวม ๆ (Loosely Structure) สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi structured interview) ที่กำหนดแนวคำถาม เพื่อเชื่อมโยงกับประเด็นหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา ตามกรอบแนวคิด ที่ต้องการศึกษา โดยผู้ศึกษายึดหลักคุณธรรม และจริยธรรมในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้างไปตรวจสอบกับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยต้องทำการตรวจสอบความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Investigator Triangulation) ดังนี้

การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ เป็นการตรวจสอบข้อมูลว่าเป็นข้อมูลที่ได้รับความถูกต้องหรือไม่ กล่าวคือ ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือต่างกันอย่างใด เป็นกระบวนการในการสัมภาษณ์ที่ต้องจดบันทึกบันทึกเสียง การถ่ายภาพ และการถ่ายวิดีโอ เพื่อนำไปถอดเทปหรือถอดความ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) เป็นขั้นตอนแรกในการศึกษาผลงานที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียด เพื่อนำมาประกอบการศึกษาการศึกษาเอกสารจากหนังสือ ตำรา เอกสาร บทความ งานวิจัย บทสัมภาษณ์ และวิดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับไร่รื่นรมย์ เกษตรอินทรีย์ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จะช่วยในการกำหนดประเด็น เน้นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยคำนึงถึงบริบทของข้อมูลเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ประกอบว่ามีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเองโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบอัตชีวประวัติ (Autobiography) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) และการบันทึกข้อมูลด้วยการเขียน บันทึกเสียง และภาพถ่ายโดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) ที่มีแนวคำถามที่สอดคล้องกับประเด็นในการศึกษาแต่สามารถมีการปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม

การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ คือ เดือนมิถุนายน และกรกฎาคม 2564

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้หลักอุปนัย (Inductive Approach) โดยอาศัยการวิเคราะห์และการสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่ออธิบายผลที่เกิดขึ้นโดยการวิเคราะห์ทำการแยกแยะจัดข้อมูลเข้าหมวดหมู่ ซึ่งให้เห็นความสัมพันธ์ และจุดเด่นหรือจุดที่สำคัญของข้อมูล ส่วนการสังเคราะห์ ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลสองสิ่งขึ้นไปมาทำการตีความ (Interpretation) และแปรผลเพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ ทราบความหลากหลายของข้อมูล ความสอดคล้อง และเชื่อมโยงกับแนวคิดหรือทฤษฎี

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ ด้วยรูปแบบวิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และการวิเคราะห์เพื่อสร้างเรื่องเล่า (Narrative Analysis) โดยการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แยกแยะเป็น หมวดหมู่ ตีความ และนำเสนอด้วยการบรรยาย แบบเล่าเรื่อง โดยนำเสนอข้อมูลในแต่ละ ประเด็นที่ทำการศึกษา บรรยายเป็นเรื่องราว เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้หลักอุปนัย (Inductive Approach) โดยอาศัยการวิเคราะห์และการสังเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่ออธิบายผลที่เกิดขึ้นโดยการวิเคราะห์ทำการแยกแยะจัดข้อมูลเข้าหมวดหมู่ ซึ่งให้เห็นความสัมพันธ์ และจุดเด่นหรือจุดที่สำคัญของข้อมูล ส่วนการ สังเคราะห์ ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลสองสิ่งขึ้นไปมาทำการตีความ (Interpretation) และ

แปรผลเพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ ทราบความหลากหลายของข้อมูล ความสอดคล้อง และเชื่อมโยงกับแนวคิดหรือทฤษฎี

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลที่ได้มาจากการ วิเคราะห์ด้วยรูปแบบวิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และการวิเคราะห์เพื่อสร้างเรื่องเล่า (Narrative Analysis) โดยการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แยกแยะเป็นหมวดหมู่ ตีความ และนำเสนอด้วยการบรรยาย แบบเล่าเรื่อง โดยนำเสนอข้อมูลในแต่ละประเด็นที่ทำการศึกษา บรรยายเป็นเรื่องราว เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า ความสำเร็จในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืน ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไร่รื่นรมย์ เกษตรอินทรีย์ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2557 โดยการริเริ่มของคุณศิริวิมล กิตะพานิชย์ ทายาทรุ่น 3 ของบริษัทสมบูรณ์ แอ็ดวานซ์เทคโนโลยีจำกัด (มหาชน) หรือ SAT (บริษัทผลิตชิ้นส่วน ยานยนต์อันดับต้น ๆ ในประเทศ ที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์) ตลอดช่วงชีวิตวัยเด็กจนจบการศึกษาในคณะนิเทศศาสตร์ ที่ Melbourne University ประเทศออสเตรเลีย ก่อนหน้านี้ไม่เคยทำการเกษตรมาก่อน แต่มีพื้นฐานที่ชอบทำงานอาสา เช่น เป็นครูอาสาที่เข้าไปสอนภาษาให้กับเด็กในถิ่นทุรกันดารต่างๆ เมื่อเรียนจบกลับมา ยังคงมีเจตนาธรรมที่จะทำงานด้านอาสาต่อไป แต่คุณพ่อนายวิรัชศักดิ์ กิตะพานิชย์ ได้ให้คำแนะนำว่า การทำงานอาสาแบบนี้ถึงแม้จะช่วยคนอื่นได้จริง แต่ผลที่ได้นั้นไม่ยั่งยืน ทำให้ได้ทบทวนความคิดว่า มีงานอะไรบ้างที่ทำแล้วตนเองก็อยู่ได้และยังสามารถทำงานที่ช่วยเหลือผู้อื่นได้ด้วยที่สำคัญจะต้องให้คนอื่นนั้นอยู่ได้ด้วยตัวเองอย่างยั่งยืนด้วย หลังจากนั้นได้มีโอกาสเข้าไปเป็นล่ามแปลภาษาให้กับคนสิงคโปร์ที่เข้ามาศึกษาดูงานในโครงการ “1 ไร่ 1 แสน” ของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย โดยจะใช้พื้นที่แปลงนาของมหาวิทยาลัย ตำบลบางตะไนย์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นพื้นที่ต้นแบบในการดำเนินธุรกิจ ได้ถูกท้าทายให้มาลองเป็นเกษตรกรดูแม้ว่าจะเรียนจบจากต่างประเทศ ซึ่งก่อนหน้านี้ไม่เคยทำงานหนัก แต่ก็รับคำท้า และพิสูจน์ตัวเองด้วยการเรียนรู้การเป็นเกษตรกรอยู่ในโครงการ “1 ไร่ 1 แสน” จนครบหนึ่งปี ซึ่งได้เรียนรู้จากโครงการ 1 ไร่ 1 แสน คือ วิธีการเกษตรพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) โดยการใช้พื้นที่ 1 แปลง (1 ไร่) พื้นที่สำหรับการทำการเกษตร 1 คน โดยแบ่งไปปลูกผัก เลี้ยงปลา เลี้ยงเป็ดและไก่ ปลูกพืชผักสวนครัว ที่มีผลผลิตเอาไว้ขายได้ แปลงนาเล็ก ๆ ก็จะกลายเป็นเงินแสน ทั้งยังได้เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ ได้พบเกษตรกรรุ่นพี่ที่พร้อมให้คำแนะนำและกำลังใจ การเรียนรู้ที่นี้ทำให้ทราบถึงความลำบากของเกษตรกร ในระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมมีความยากลำบาก เนื่องจาก พื้นที่ไม่มีไฟฟ้า หุงข้าวทำกับข้าวด้วยพื้นที่ต้องหา มาเอง โครงการ “1 ไร่ 1 แสน” จึงเป็นโครงการที่ต้องหาคำตอบพบว่า จะทำอย่างไรที่สามารถช่วยเหลือคนอื่นได้อย่างยั่งยืนอย่างไร เรื่องดี ๆ ที่เกิดขึ้นกับคุณศิริวิมล กิตะพานิชย์ คือการได้คิด และได้อยู่กับตัวเองในการค้นหาคำตอบให้กับชีวิต ว่าเราอยากทำและอยากพัฒนาด้านการเกษตรหรือไม่ ทำให้มีโอกาสได้เรียนรู้การเอาตัวรอด และที่นี้เป็นจุดเริ่มต้นของ “ไร่รื่นรมย์” เหตุผลที่ตั้งชื่อว่า

ไร่รื่นรมย์ คือ มีจุดมุ่งหมาย อยากให้คนที่เข้ามาไร่แห่งนี้มีแต่ความสุข ความรื่นรมย์เข้ามาแล้วเหมือนได้กลับบ้านต่างจังหวัด และมีความสุขความสบายใจ มีความรื่นรมย์เหมือนชื่อของไร่ หลังจากจบจากโครงการแล้วก็ได้ชวนเพื่อนร่วมรุ่น ในโครงการ “1 ไร่ 1 แสน” คือ คุณวุฒิ โภชนะคง มาช่วยทำเกษตรอินทรีย์ที่นี้ด้วยกัน มีพื้นที่ทั้งหมด 200 ไร่ แบ่งพื้นที่สำหรับทำนา จำนวน 80 ไร่ จัดสรรพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ในการทำเกษตรอินทรีย์และทำท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งในช่วงแรก ๆ นั้นยากมาก เพราะไม่มีใครเชื่อว่าการทำเกษตรอินทรีย์ จะทำให้ชีวิตดีขึ้น มีชาวบ้านมาถามว่าทำไปทำไม จะทำได้หรือไม่ อีกทั้งตนเองไม่ได้เรียนเกษตรมาด้วย จนกระทั่งข้าวออกรวงพร้อมเกี่ยว ปรากฏว่าข้าวออกรวงสวยมาก จนชาวบ้านรอบ ๆ ไร่เข้ามาดู ชื่นชมว่าข้าวสมบูรณ์มาก และได้ขอเมล็ดพันธุ์เพื่อนำไปปลูก ทำให้คุณศิริวิมล กิตะพานิชย์ ได้นึกถึงแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอีกอย่างหนึ่ง เรียกว่า การระเบิดจากข้างใน เป็นแนวคิดสำคัญที่จะต้องพัฒนาที่ตนเองเสียก่อน ก่อนที่จะไปพัฒนาชุมชนหรือชาวบ้าน เพราะแนวคิดนี้จะเหมือนเกราะป้องกันในการที่จะเดินหน้าต่อไป ยังคงยึดถือเจตนารมณ์เดิมที่ต้องการจะทำอะไรเพื่อสังคม และด้วยพื้นที่ของไร่มีขนาดใหญ่ต้องการกำลังคนในการทำงานจำนวนมาก จึงได้ชักชวนเกษตรกรและชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงเข้ามาทำงานในไร่ พร้อมทั้งให้ความรู้ในการทำการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ เมื่อได้เข้ามาเรียนรู้ก็พบว่า สามารถทำได้จริง และเป็นการทำการเกษตรที่ยั่งยืน พร้อมทั้งไม่ทำลายธรรมชาติ ตลอดระยะเวลากว่า 2 ปี ตั้งแต่เริ่มต้นทำไร่รื่นรมย์ แนวคิดที่ คุณศิริวิมล กิตะพานิชย์ ยึดเป็นแนวทางในการดำเนินไร่รื่นรมย์คือ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และอยู่ภายใต้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม โดยตั้งใจจะทำเพื่อสังคม หลังจากนั้นเริ่มเห็นผล โดยเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงที่ได้มีโอกาสได้มาทำงานและเรียนรู้ เกี่ยวกับการทำการเกษตรอินทรีย์เริ่มมีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำการเกษตรแบบพึ่งสารเคมี มาเป็นแบบเกษตรอินทรีย์ซึ่งไม่ใช้สารเคมีเลย ปัจจุบัน ไร่รื่นรมย์ ได้ดำเนินการท่องเที่ยวเกษตรสร้างสรรค์และเกษตรยั่งยืนตามแนวคิด Organic Lifestyle “กิน อยู่ รู้ นอน” เป็นพื้นที่ ที่เปิดประสบการณ์ให้คนได้กลับเข้าหาธรรมชาติผ่านการรับรู้ กิน อยู่ รู้ นอน เพื่อเป็นพื้นที่เปิดประสบการณ์ และเน้นผลิตอาหารสดและผลผลิตแปรรูปอินทรีย์เชิงสร้างสรรค์ เพราะมีความเชื่อว่าอาหารที่ดีเริ่มต้นจากวัตถุดิบที่ดี วัตถุดิบที่ดีมาจากการทำการเกษตรที่ดี การทำการเกษตรที่ดีคือการทำการเกษตรยั่งยืน เป็นการผลิตอาหารที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อมนุษยชาติ และระบบนิเวศ อาหารทุกเมนูของไร่รื่นรมย์ จะเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของไร่เอง และมีการผลิตยาสระผม สบู่เหลวที่ใช้ในที่พักของไร่ เป็นการผลิตจากทางไร่ โดยไม่ใช้สารเคมี

จากความสำเร็จในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทำให้ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว กิน อยู่ รู้ นอน ที่ไร่รื่นรมย์อย่างสม่ำเสมอ โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวหลัก คือนักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์จริง ๆ ไร่รื่นรมย์เริ่มต้นจากการทำไร่เกษตร ขยายไปทำร้านอาหาร ที่พัก โดยใช้พลังงานสะอาด 100% พลังงานทางเลือกทั้งหมด โดยไม่ใช้ไฟฟ้าเป็นพลังงานหลักแต่เลือกใช้โซลาร์เซลล์ สำหรับฟาร์มคาเฟ่ฟาร์มสเตย์ และปั้มน้ำในการทำการเกษตรต่าง ๆ ไร่รื่นรมย์มีการดำเนินการผลิต และสามารถควบคุมพลังงานไว้ในไร่ โดยเลือกทำการเกษตรวิถีอินทรีย์ ซึ่งหัวใจหลักของเกษตรอินทรีย์สื่อให้เห็นว่าไม่ใช่เพียงไม่ใช้สารเคมีแต่เป็นการคืนความสมดุลให้กับธรรมชาติ สุดท้ายก็ไม่ต้องใช้สารเคมีอีกเลย

ดังนั้น ทุกคนสามารถช่วยกันคืนความสมดุลไม่ว่าจะเป็น การช่วยลดพลังงานหรือใช้พลังงานทดแทน การช่วยสนับสนุนสินค้าเกษตรอินทรีย์ หรือสามารถนำแนวคิดวิธีการไปปรับใช้ได้ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนการดำเนินการของไร่นาธรรมชาติ ประกอบไปด้วยเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ (Agrotourism Organic Farm) การแปรรูปผลิตภัณฑ์กาแฟสุขภาพ (Healthy Cafe) เป็นฟาร์มสเตย์ และกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับด้านเกษตรอินทรีย์ (Farm Stay & Experience) และเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์และพลังงานสะอาด (Learning Center: Agriculture & Clean Energy) ทำให้เกิดเกษตรสร้างสรรค์เกิดขึ้น โดยทำให้นักท่องเที่ยวสนุก นำเรียนรู้ สื่อสารเข้าใจง่าย เข้าใจอย่างลึกซึ้ง ปัจจุบันใน “ไร่นาธรรมชาติ” มีพนักงานทั้งสิ้น 70 คน ประกอบไปด้วย 7 แผนก และมีการแบ่งการทำงานออกเป็น 2 ฝ่ายใหญ่ ๆ คือ 1) ฝ่ายการผลิต รับผิดชอบในส่วนของการเพาะปลูก ดูแลจัดการเรื่องของผลผลิตภายในไร่ การบริหารจัดการทั้งในส่วนภาคการผลิต การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติภายในพื้นที่ไร่นาธรรมชาติทั้งหมดและการจัดการสัมมนาต่าง ๆ ของไร่นาธรรมชาติด้วย รวมถึงการไปร่วมออกร้านแสดงสินค้าและแนะนำบริการในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง โดยมีคุณศิริวิมล กิตะพานิชย์เป็นผู้รับผิดชอบในส่วนของการดำเนินงานฝ่ายการผลิต 2) ฝ่ายการตลาดและการออกแบบบรรจุภัณฑ์รับผิดชอบในเรื่องการวางแผนการดำเนินการด้านการตลาดในเขตพื้นที่เชียงใหม่ เชียงรายและกรุงเทพมหานคร โดยการไปร่วมออกบูธจำหน่าย สินค้า และแนะนำบริการต่าง ๆ ของทางไร่นาธรรมชาติที่มีความเกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรอินทรีย์รวมทั้งทำการตลาดออนไลน์โดยตรงกับผู้บริโภคผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ รวมไปถึงการออกแบบบรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ ของทางไร่นาด้วย โดยการบริหารในส่วนนี้มี คุณวิลาสินี กิตะพานิชย์ ซึ่งเป็นพี่สาวของ คุณศิริวิมล กิตะพานิชย์ เป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบในตำแหน่งผู้จัดการฝ่ายการตลาดและการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ปัจจุบันไร่นาธรรมชาติและการบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ที่หลากหลาย ดังนี้ 1) ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ประเภทอาหารสดและผลิตภัณฑ์แปรรูป ได้แก่ แป้งวุ้นาฟเฟิล ข้าวกล้องหอมอบอินทรีย์ ข้าวกล้องหอมนิลอินทรีย์ แป้งข้าวหอมอบอินทรีย์ แป้งข้าวหอมนิลอินทรีย์ ชาดอกไม้ออบแห้ง (ดาวเรือง) เก๊กฮวย ตะไคร้หอม ผักผลไม้อินทรีย์และสินค้าอื่น ๆ เช่น เสื้อ ถุงผ้า 2) การบริการด้านการเกษตรอินทรีย์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (อินทรีย์) โดยภายในไร่นาธรรมชาติได้จัดสรรพื้นที่บางส่วนในการสร้างเป็นที่พัก ร้านอาหารและสถานที่พักผ่อน เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ แบบใกล้ชิดกับธรรมชาติ การจัดโปรแกรมด้านเกษตรอินทรีย์ 3 วัน 2 คืน ได้แก่ โปรแกรม “เตรียมกลับบ้าน” เป็นโปรแกรมเพื่อการเตรียมตัวกลับมาทำงานและใช้ชีวิตร่วมกับธรรมชาติ เรียนรู้การออกแบบวางแผนพื้นที่หลักในการทำเกษตรอินทรีย์ หลักการทำปุ๋ยอินทรีย์ การเก็บเมล็ดพันธุ์พืช การปลูกต้นไม้ยืนต้นเพื่อที่จะให้สามารถเข้าใจการทำเกษตรอินทรีย์และนำไปปรับใช้ในชีวิตของตนเองได้ โปรแกรม “ชวนเพื่อนทำงาน” เป็นโปรแกรมปลูกข้าวอินทรีย์โดยเป็นโปรแกรมที่จัดการเรียนรู้ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการเพื่อให้ได้ลงมือปฏิบัติจริง นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมทำผ้ามัดย้อม การทำปุ๋ย การทำพืชชา การทำไอศกรีม การทำไข่เค็ม การให้อาหารแพะ เป็นต้น ปัจจุบันรายได้หลักของไร่นาธรรมชาติมาจากร้านอาหารภายในพื้นที่ของ “ไร่นาธรรมชาติ” ซึ่งใช้ผลผลิตทางการเกษตรอินทรีย์ของทางไร่นาและชาวบ้านใกล้เคียงที่ทางไร่นาได้ให้การสนับสนุนปรับเปลี่ยนให้มาทำเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากไม่มีต้นทุนด้านค่าใช้จ่ายในการขนส่ง การเช่าสถานที่ที่เหมือนกับการต้องไปเช่าสถานที่ตามงานออกร้านแสดงสินค้า อย่างไรก็ตามการออก

ร้านตามงานแสดงสินค้าก็มีส่วนช่วยทำให้รู้จักไร่รื่นรมย์มากยิ่งขึ้น เป้าหมายของ ไร่รื่นรมย์ ที่แท้จริงคือการสร้างให้ที่นี่เป็นชุมชน ที่เข้มแข็ง เป็นเหมือน Sustainable Living Learning Center เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่สามารถสัมผัส ชีววิถีจริงได้สร้างประสบการณ์จริง ใช้ชีวิตที่ สอดคล้องกับธรรมชาติ ในการที่เราจะอยู่ร่วมกับธรรมชาติ อย่างยั่งยืนได้อย่างไร ไร่รื่นรมย์ จึงไม่ได้เกิดขึ้นมา เพื่อแสวงหา ผลกำไร แต่เพราะต้องการที่จะให้เป็นพื้นที่ศูนย์กลาง ที่เปิดโอกาสให้กับผู้คนได้มาเรียนรู้มีส่วนร่วม และได้มาศึกษาแนวทางในการใช้ชีวิตแบบยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็นเกษตรอินทรีย์พลังงานทางเลือก การรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ ไร่รื่นรมย์ไม่ใช่แค่พื้นที่สำหรับผู้บริโภค หรือสำหรับเกษตรกร แต่เป็นพื้นที่ของทุก ๆ คน ไม่ว่าจะเป็นใคร หรือทำอาชีพอะไร จากการดำเนินงานไร่รื่นรมย์ ทำให้คุณศิริวิมล กิตะพาณิขย์ เป็นที่รู้จักมากขึ้น ทำให้ได้รับคัดเลือกจากทางสหพันธ์สมาคมสตรี นักธุรกิจ และวิชาชีพแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ซึ่งคัดเลือกสตรีนักธุรกิจ ที่นำแนวคิดการพัฒนาธุรกิจให้สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ช่วยเผยแพร่และจุดประกายแนวความคิดรักษาสิ่งแวดล้อมไปยังสตรีผู้บริหารในองค์กรอื่น ๆ ไม่น้อยกว่า 3 ปี (สหพันธ์สมาคมสตรี นักธุรกิจและวิชาชีพแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์, 2565) จากคุณสมบัติและการดำเนินธุรกิจ จึงทำให้ ได้รับการคัดเลือกให้เป็นสตรีนักธุรกิจ อนุรักษ์โลกตัวอย่าง ประจำปี 2561 จากทางสหพันธ์สมาคมสตรีนักธุรกิจและวิชาชีพแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ โดยอาศัยแนวความคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างคุณค่าในการนำเสนอ องค์ความรู้ ภูมิคุ้มกัน และความคิดสร้างสรรค์ ดังต่อไปนี้

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎี 3 ห่วง 2 เงื่อนไข	การจัดการการท่องเที่ยวไร่รื่นรมย์ เกษตรอินทรีย์ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
3 ห่วง	
ความพอประมาณ	คุณศิริวิมล กิตะพาณิขย์ได้ตระหนักถึงการรู้จักตนเอง จากการได้ บทเรียนจากการเข้าร่วมโครงการ “1 ไร่ 1 แสน” การเป็นเกษตรกร ที่ทำการเกษตรในพื้นที่ 1 ไร่ แต่เกิดผลผลิตที่สามารถดำรงชีวิต สร้างการเรียนรู้ชีวิตได้ ทำให้เกิดไร่รื่นรมย์ที่ทำการเกษตร แบบอินทรีย์ ไม่ใช้สารเคมี หันมาวิเคราะห์และรู้จักตนเอง วิเคราะห์ จุดแข็งและจุดอ่อนของไร่ ที่คนในไร่มอง และคนนอกไร่มองคืออะไร โดยหันมาทำอาหารที่มาจากผลผลิตของไร่ และชาวบ้านรอบข้างไร่ การหันมาผลิตแฮมพู สบู่ในหิ้งฟักเอง เพื่อสร้างคุณค่าในการ นำเสนอ และสื่อสารอย่างไรเพื่อเป็นโอกาสที่ให้นักท่องเที่ยว สร้างประสบการณ์ใหม่ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ขยายโอกาส โดยถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชาวบ้านได้เรียนรู้ ไปปรับใช้ในพื้นที่ตัวเอง ด้วยสิ่งสำคัญ คือความขยันและความอดทน ผลที่ได้รับ คือ รายได้ที่เพิ่มขึ้น เกิดความยั่งยืนให้กับชุมชน

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎี 3 ห่วง 2 เงื่อนไข	การจัดการการท่องเที่ยวไร้พรมแดน เกษตรอินทรีย์ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
3 ห่วง	
ความมีเหตุผล	คุณศิริวิมล กิตะพานิชย์ ได้เริ่มทำไร่นาไร้พรมแดน ในช่วงแรกทำเกษตรที่ได้ผลดีเท่าไรเท่านั้น เพราะคิดว่าผลผลิตเป็นไปตามธรรมชาติ จึงมีความคิด ทำอย่างไรจึงจะมีมาตรฐาน จึงได้มีการวางแผนเรื่องระบบมาตรฐานที่เหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งระบบภายนอก ระบบภายในองค์กร และระบบคน ซึ่งทางไร่นาไร้พรมแดนมีระบบเครื่องหมายรับรอง Q กับสินค้าเกษตรและอาหาร ได้รับมาตรฐาน U.S. Department of Agriculture (USDA) มาตรฐาน Organic Thailand ระบบเครื่องหมาย ออย. ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา อีกทั้งมีการสร้างข้อตกลงร่วมกันในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้พนักงาน ชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จะมีการประเมินการปฏิบัติงานทุกไตรมาส ในแต่ละแผนก ทำให้ทุกคนมีภาพไร่นาไร้พรมแดนร่วมกัน
การมีภูมิคุ้มกันที่ดี	คุณศิริวิมล กิตะพานิชย์ ที่ผ่านมามีการวางแผนในระยะยาว แต่ด้วยไร่นาไร้พรมแดนมีผลกระทบจากภัยน้ำท่วมในเดือนกันยายนของทุก ๆ ปี เป็นระยะเวลา 1 เดือน มีผลกระทบจากฤดูกาลท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายที่มี High Season จึงได้มีการวางแผนในระยะสั้น และระยะกลางมากขึ้น เพื่อลดผลกระทบ มีการทำแบบจำลองธุรกิจ (Business Model) และมีแผนสำรองอยู่เสมอ มีการโยกพนักงานแต่ละแผนกเพื่อให้ทุกคนสามารถทดแทนศักยภาพกันได้ อีกทั้งทำให้ไร่นาไร้พรมแดน สามารถสร้างทักษะ และศักยภาพใหม่ให้กับพนักงาน นอกเหนือจากการทำงานหลัก แนวคิดนี้ทำให้พนักงานรู้จักทรัพยากรของไร่นาไร้พรมแดน ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากร และพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น
2 เงื่อนไข	
ความรู้	คุณศิริวิมล กิตะพานิชย์ ได้เปิดไร่นาไร้พรมแดนเป็นพื้นที่สร้างประสบการณ์ให้คนกลับเข้าหาสมดุลของธรรมชาติ ผ่านไร่นาเกษตรอินทรีย์ผสมผสานที่ฟักฟาร์มสเตย์ ร้านอาหารสุขภาพสร้างสรรค์จากวัตถุดิบที่ดีจากการทำงานเกษตรที่ดี กิจกรรมและคอร์สเรียนวิถีชีวิตอินทรีย์ให้ใกล้ชิดธรรมชาติ มีการแบ่งปัน ขยายแนวคิดสู่ชุมชน เกษตรกรในพื้นที่ และผู้สนใจ รวมทั้งการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ วิทยู และสื่อสังคม

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎี 3 ท่วง 2 เงื่อนไข	การจัดการการท่องเที่ยวไร้พรมแดน เกษตรอินทรีย์ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
2 เงื่อนไข	
	ออนไลน์ ทำให้ความรู้ด้านการจัดการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น และสามารถเป็นแบบอย่างให้กับธุรกิจเกษตร สร้างสรรค์ ธุรกิจอื่น ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้
คุณธรรม	การจัดการไร้พรมแดน การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว การสร้าง เครือข่าย และการเผยแพร่องค์ความรู้ของคุณศิริวิมล กิตะพานิชย์ แสดงให้เห็นถึงความมีน้ำใจ ความอดทน เห็นแก่ความยั่งยืนของ ส่วนรวม และต้องการที่จะพัฒนาชุมชนรอบข้างไร้พรมแดน ผ่านความรู้ และประสบการณ์ แนวคิดเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติผ่านช่องทาง ต่าง ๆ รวมทั้งความซื่อสัตย์สุจริตที่คุณศิริวิมล กิตะพานิชย์ ที่ดำเนินงานไร้พรมแดนในการทำเกษตรที่ปลอดภัย ผลผลิตที่ ร้านอาหารมีความปลอดภัยและมีประโยชน์กับผู้บริโภค

จากความสำเร็จการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไร้พรมแดน เกษตรอินทรีย์ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คมพล สุวรรณภู และคณะ (2564) สามารถนำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

องค์ประกอบท่องเที่ยว เชิงเกษตร	ความสำเร็จการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อความยั่งยืนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไร้พรมแดน เกษตรอินทรีย์ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
ตลาดนักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวไร้พรมแดน ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และ นักท่องเที่ยวผู้สนใจการทำเกษตรแบบพอเพียง และ ต้องการพักผ่อนที่ต้องการคืนสู่สมดุลธรรมชาติ เมื่อ คุณศิริวิมล กิตะพานิชย์ ได้มีการวางระบบจนทำให้ได้รับ มาตรฐาน มีการออกรายการโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ ถ่ายทอดความสำเร็จในการจัดการพื้นที่ ทำให้มีผู้คนสนใจ เข้ามาเรียนรู้ เรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ ตามแนวคิด ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในรูปแบบการสัมผัส ประสบการณ์ การแชร์ประสบการณ์ และการปฏิบัติจริง มากขึ้น ได้นำการสร้างเรื่องราว story telling และ การให้กำลังใจในการเล่าเรื่อง เกี่ยวกับพวกเราเป็น การแสดงเพื่อทำให้คนทั่วไปหรือลูกค้ามีความสนใจ เกี่ยวกับเรามากขึ้น

องค์ประกอบการท่องเที่ยว เชิงเกษตร	ความสำเร็จการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อความยั่งยืนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไร้พรมแดน เกษตรอินทรีย์ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
ทรัพยากรการท่องเที่ยว / แหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	คุณศิริวิมล กิตะพานิชย์ เริ่มด้วยการปลูกพืชเกษตร อินทรีย์ ไม่ใช้สารเคมี และมีแนวทางการจัดการพื้นที่ ประกอบไปด้วย เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ (Agrotourism Organic Farm) ร้านอาหารและคาเฟ่ สุขภาพ (Healthy Cafe) เป็นฟาร์มสเตย์และกิจกรรม ต่าง ๆ เกี่ยวกับด้านเกษตรอินทรีย์ (Farm Stay & Experience) และเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์และ พลังงานสะอาด (Learning Center: Agriculture & Clean Energy) ทำให้เกิดเกษตรสร้างสรรค์เกิดขึ้นที่ สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวและทรัพยากร มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ระหว่างเกษตรกรในไร่ ชุมชน เครือข่าย และนักท่องเที่ยว
กระบวนการกิจกรรมการท่องเที่ยว/ การจัดการ / การมีส่วนร่วมของ ชุมชน	คุณศิริวิมล กิตะพานิชย์ ได้วางแผนการดำเนินงานไร้ พรมแดน โดยเปิดโอกาสให้พนักงาน ชุมชน เครือข่าย เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน และการได้รับ ผลตอบแทน เมื่อพนักงาน ชุมชน มีรายได้จากการ ดำเนินงาน ส่งผลทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากร
การบริการการท่องเที่ยว	คุณศิริวิมล กิตะพานิชย์ มีเจตนารมณ์ที่จะทำการเกษตร อินทรีย์อย่างยั่งยืน เพื่อเผยแพร่ แบ่งปัน และขยายแนวคิด ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่พนักงาน ชุมชน เกษตรกรใน พื้นที่จังหวัดเชียงราย และผู้สนใจ โดยแบ่งเป็นกิจกรรม และโปรแกรมการท่องเที่ยว กิน อยู่ รู้ นอน ดังนี้ รูปแบบที่ 1 การเยี่ยมชมและทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ไร้พรมแดน รูปแบบที่ 2 การเข้าพักฟาร์มสเตย์พร้อมทำ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร พร้อมอาหาร รูปแบบที่ 3 โปรแกรม 3 วัน 2 คืน ได้แก่ โปรแกรม“เตรียมกลับบ้าน” และ “ชวนเพื่อนทำงาน” เป็นโปรแกรม การปฏิบัติจริง เรียนรู้กระบวนการตั้งแต่ต้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านตลาดนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวไร้วีซ่าได้แก่นักเรียน นักศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และนักท่องเที่ยวผู้สนใจการทำเกษตรแบบพอเพียง และต้องการพักผ่อนในรูปแบบคันทันต์สมดุศลธรรมชาติ คุณศิริวิมล กิตะพานิชย์ มีวิสัยทัศน์ การดำเนินงาน ด้านการตลาดนักท่องเที่ยวโดยมีการจัดระบบฝ่ายบริการลูกค้า และฝ่ายขายและการตลาด ทำให้ทางไร้วีซ่าสามารถสื่อสารทางการตลาดได้อย่างทั่วถึง ไร้วีซ่าได้ใช้กลยุทธ์ทางการตลาด การสร้างการจดจำตราสินค้า มีการออกรายการโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ ถ่ายทอดความสำเร็จในการจัดการพื้นที่ ทำให้ได้รับความสนใจจากกลุ่มนักท่องเที่ยว และผู้ที่สนใจเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เข้ามาเรียนรู้ในรูปแบบการสัมผัสประสบการณ์ การแชร์ประสบการณ์ และการปฏิบัติจริงมากขึ้น ทำให้ไร้วีซ่ามีการจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ตามหลักปรัชญาในหลวง รัชกาลที่ 9 หัวใจสำคัญ คือ การอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน จ้างคนในพื้นที่มาทำงานที่ไร่ ส่งเสริมรายได้และอาชีพ โดยเริ่มต้นจากการทำการเกษตรแบบอินทรีย์ การให้ความช่วยเหลือด้านตราสินค้าให้กับชุมชน และการเปิดพื้นที่ให้คนในชุมชนได้นำสินค้ามาวางจำหน่าย จนประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วราภรณ์ ลิ้มเปรมวัฒนา และดาริกา กุลแก้ว (2561) พบว่าลุงชวน ชูจันทร์ เป็นผู้นำกลุ่มท่องเที่ยวที่มีวิสัยทัศน์เป็นอย่างดี โดยท่านได้มองเห็นโอกาสที่จะทำให้ชุมชนได้มีแหล่งจำหน่ายสินค้าที่ผลิตในชุมชน ทั้งในส่วนของผัก ผลไม้ ขนมหวานที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนอีกทั้งโอกาสในการที่จะสร้างพื้นที่เพื่อให้ชาวชุมชนได้ทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยวร่วมกันอย่างอบอุ่นได้พูดคุยและแก้ปัญหา ร่วมกัน ซึ่งจะทำให้คนในชุมชนมีความรัก ช่วยเหลือและเอื้ออาทรกันรวมทั้งการมองเห็นว่าการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญที่ทำให้เยาวชนได้สืบสานวิถีชีวิต ศิลปะ และวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนให้คงอยู่ ลุงชวน ชูจันทร์ และแกนนำในขณะนั้นจึงได้ร่วมกับชาวบ้านกลุ่มเล็กๆ ประมาณ 20 คน กันรื้อฟื้นตลาดริมน้ำขึ้นอีกครั้ง เมื่อปลายปี พ.ศ. 2547 ตลาดน้ำคลองลัดมะยมจึงเกิดขึ้น เปิดตลาดน้ำให้เป็นที่รู้จัก

ไร้วีซ่า ผ่านการวางแผนธุรกิจและวิเคราะห์ตนเอง ได้มีการวางแผนจนทำให้ได้รับมาตรฐาน มีการวิเคราะห์แผนการตลาดจากพื้นที่การเกษตรของไร้วีซ่าว่าปลูกอะไรถึงจะดีที่สุดเหมาะสมที่สุด เพราะการเกษตรแต่ละพื้นที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัวไม่เหมือนกัน และการตลาดด้านการเกษตรควรเชื่อมโยงกับ เรื่องราวของตนเอง (Story) บอกเรื่องราวของตนเอง บอกความเป็นตัวตนเข้าไปในตัวสินค้า เพื่อให้คนจดจำในเอกลักษณ์และตัวตนของไร้วีซ่า สามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เฉพาะกลุ่ม มีการออกรายการโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ ถ่ายทอดความสำเร็จในการจัดการพื้นที่ ทำให้มีผู้สนใจเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เข้ามาเรียนรู้ในรูปแบบการสัมผัสประสบการณ์ การบอกเล่าประสบการณ์ และการปฏิบัติจริงมากขึ้น สอดคล้องกับ Wolfe & Bullen (2009) ที่นำเสนอวิธีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของผู้ประกอบการให้ประสบความสำเร็จ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญกับ นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ามาศึกษาหาความรู้ในพื้นที่ เช่น นักศึกษาหรือประชาชนทั่วไปที่มีความต้องการเรียนรู้ด้านการผลิตทางการเกษตร การจัดเก็บผลผลิตทางการเกษตร หรือวิธีการเลือกซื้อสินค้าทางการเกษตร เป็นต้น และสอดคล้องกับ Jirawongsy N. (2016) ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของการเล่าเรื่อง

ในการตลาดต่อการมองคุณค่าของสินค้าหลักชีวิตของผู้บริโภคชาวไทย กรณีศึกษา แบรินด์ GOYARD ที่ชี้ให้เห็นว่าการเล่าเรื่องถือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในความสำเร็จทางการตลาด โดยสามารถสร้างและเพิ่มคุณค่าให้กับแบรนด์ เพื่อสร้างการรับรู้แก่กลุ่มเป้าหมายโดยวิธีการเล่าเรื่อง

ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว/แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เริ่มต้นด้วยการปลูกพืชเกษตรอินทรีย์ ไม่ใช่สารเคมี และมีแนวคิดการจัดการพื้นที่ที่ประกอบไปด้วยเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ (Agrotourism Organic Farm) ร้านอาหารและคาเฟ่สุขภาพ (Healthy Cafe) เป็นฟาร์มสเตย์ และกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับด้านเกษตรอินทรีย์ (Farm Stay & Experience) และเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์และพลังงานสะอาด (Learning Center: Agriculture & Clean Energy) ทำให้เกิดเกษตรสร้างสรรค์เกิดขึ้นที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวและทรัพยากร มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ระหว่างเกษตรกรในไร่ ชุมชน เครือข่าย และนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ เทพกร ณ สงขลา (2556) ได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดการทรัพยากรเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืน ในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การนำทรัพยากรการเกษตรและกิจกรรมทางการเกษตรมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยไม่เพียงแต่เป็นการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวอีกทั้งมุ่งพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชนด้านรายได้ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรการเกษตร และ สอดคล้องกับ สุจิตราภรณ์ จุสปาโล (2558) ที่พบว่า การแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวชัดเจนและการปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านบางเหริ้งใต้ อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา

ด้านกระบวนการกิจกรรมการท่องเที่ยว แนวทางไร่นาเรียนรู้ได้กำหนดจุดยืนและคุณลักษณะของไร่นา คือ ไร่นาเรียนรู้ เป็นศูนย์เรียนรู้การอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน “Sustainable Living Learning Center” เพื่อเป็นสิ่งที่ส่งเสริมภาพลักษณ์ให้แข็งแกร่ง มั่นคง เป็นแนวทางในการแก้ไขและรับมือกับสิ่งที่ไม่คาดคิด เป็น กลยุทธ์การวางแผนของไร่นาทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยการปรับเปลี่ยนพื้นที่ ไร่นาเรียนรู้ จนได้รับ USDA การรับรองอาหารและผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก จากสหรัฐอเมริกา มีการเปิดโอกาสให้พนักงาน ชุมชน เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในกระบวนการตั้งแต่การรับรู้ภาพของไร่นาเรียนรู้ กระบวนการคิดร่วมกันคิดว่าจะทำอย่างไรให้ลูกค้าเข้าใจ จากนั้นเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการเกิดกระบวนการกิจกรรมการท่องเที่ยว และเข้ามาทำการปลูกพืชผักในพื้นที่ และมีตลาดรับซื้อให้ เพื่อให้มีการกระจายรายได้ ได้รับผลตอบแทนสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยทางไร่นาเรียนรู้มีความคิดว่า เมื่อพนักงาน ชุมชน มีรายได้จากการดำเนินงาน ส่งผลทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรอีกด้วย สอดคล้องกับ ศรัณญา ตรีเทศ (2558) ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ สนับสนุนให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เน้นการศึกษา ด้านเกษตรกรรมควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสในการทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชนท้องถิ่น หรือให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ด้านการบริการการท่องเที่ยว การทำเกษตรอินทรีย์สร้างสรรค์ เกษตรยั่งยืน มีเป้าหมายเพื่อเผยแพร่ แบ่งปัน และขยายแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่พนักงาน ชุมชน เกษตรกร

ในพื้นที่เชียงราย และผู้สนใจ เกิดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ภายใต้แนวคิด กิน อยู่ รู้ นอน โดยแบ่งเป็นฐานเรียนรู้ 3 รูปแบบ กิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่มีการสาธิต การให้ความรู้ การปฏิบัติจริง มีจุดจำหน่ายผลผลิต มีบริการด้านที่พักแบบฟาร์มสเตย์ เพื่อการเรียนรู้ที่สามารถสัมผัสชีวิตจริง ได้สร้างประสบการณ์จริง ใช้ชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติในการที่เราจะอยู่ร่วมกับธรรมชาติ อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ เทพกร ณ สงขลา (2556) ศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการทรัพยากรเกษตร เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน ในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษา พบว่า ในช่วงที่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความนิยม แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีการสาธิต การบรรยาย การทำให้อู การลงมือทำการเกษตร การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น ให้มีมูลค่าและคุณค่าที่สูงขึ้นต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จะนำไปสู่ความยั่งยืน และการพึ่งพาตนเองได้และผลการออกแบบรายการนำเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในตำบลบางเหริ่ง จังหวัดสงขลา มี 4 รายการทั้งแบบไปกลับและค้างคืนเพื่อรองรับการเปิดการท่องเที่ยวอาเซียนและสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาลเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว สามารถกระตุ้น สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดเท่านั้น แต่ยังสามารสร้างมิติทางสังคม ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้มีโอกาสสัมผัสกับ สิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติวิถีชีวิตเกษตรกร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากการวิจัย พบว่า ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ ความโดดเด่นในการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสร้างสรรค์ โดยมีแนวคิด กิน อยู่ รู้ นอน เพื่อสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว พร้อมตระหนักเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติ จากประสบการณ์ที่ได้มีส่วนร่วมและการศึกษาการจัดการด้านการท่องเที่ยวของผู้ที่มีประสบการณ์ในจังหวัดเชียงราย คุณศิริวิมล กิตะพานิชย์ นำความโดดเด่นในการทำเกษตรฟาร์มอินทรีย์ มาใช้เป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยว หรือสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ด้านตลาดการท่องเที่ยว อาจเพิ่มแอปพลิเคชัน การเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตนเอง เพื่อเป็นช่องทางการเข้าถึงข้อมูลของนักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง และสร้างการเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ การวิจัยครั้งต่อไปควรดำเนินงานเชิงปริมาณในประเด็นที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืน เช่น ตลาดสินค้า ส่วนประสมทางการตลาด คุณภาพ การบริการ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

คมพล สุวรรณภูมิ, กนกวรรณ เบญจาทิกุล และณิชาภา เจริญรูป. (2564). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง และจันทบุรี. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 15(1), 52-58.

- ณัฐพงษ์ ฉายแสงประทีป. (2557). รูปแบบและกระบวนการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal**. 7(3), 310-321
- เทพกร ณ สงขลา. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการใช้ทรัพยากรเกษตรของ ชุมชน : กรณีศึกษาท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง จังหวัด นครศรีธรรมราช. **วารสารวิจัยวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์**. 6(2), 1-13.
- เทพกร ณ สงขลา. (2556). รูปแบบการจัดการทรัพยากรการเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืนในอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. **ปริญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเกษตรเขตร้อน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**.
- วรารณ ล้อมเปรมวัฒนา และดาริกา กุลแก้ว. (2561). องค์ประกอบของปัจจัยการตลาดและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองลัดมะยม. **วารสารกระแสนวัตกรรม**. 19(36), 41-50
- ศรัณญา ตรีทศ. (2558). การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. **วิทยานพนธ์เทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์**.
- สุจิตราภรณ์ จุสปาโล. (2558). การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบ้านบางเหริ่งใต้ อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**. 9(1), 113-124.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ฉบับที่ 12**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422 (2564, 8 กรกฎาคม)
- Jirawongsy, N. (2016). The Impact of Storytelling on Luxury Value Perception of a Brand Goyard Case Study. **Panyapiwat Journal**. 8(12), 64-73.
- Jermittiparsert, K., Joemsittiprasert, W. & Phonwattana, S. (2019). Mediating Role of Sustainability Capability in Determining Sustainable Supply Chain Management in Tourism Industry of Thailand. **International Journal Supply Chain Management**. 8(3), 47-58.
- Wolfe, K., & Bullen, G. (2009). **Agritourism, Your Way: A How-to Guide for Successful Agritourism Enterprises**. [Online], Available: <http://www.clemson.edu>. (2021, 12 July).
-

องค์ประกอบของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และประสิทธิภาพ ของรัฐบาลที่มีอิทธิพลต่อความสุขมวลรวมประชาชาติ

THE ELEMENTS OF GROSS DOMESTIC PRODUCTS AND GOVERNMENT EFFECTIVENESS AFFECTING THE GROSS NATIONAL HAPPINESS

กัมลาศ เยาวะนิจ^{1*}
Kamalas Yaowanit^{1*}

Received : 2 December 2021

Revised : 25 July 2022

Accepted : 3 August 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และ
ธรรมาภิบาลมีต่อความสุขมวลรวมประชาชาติ และเพื่อสร้างข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมให้เกิด
ความสุขมวลรวมประชาชาติ ประชากรการของการวิจัยคือประเทศ/เขตการปกครอง จำนวน
133 ประเทศ/เขตการปกครอง ข้อมูลในการวิจัยประกอบไปด้วยข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวม
ภายในประเทศ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ผลิตภัณฑ์
มวลรวมภายในประเทศต่อหัวประชากร การควบคุมการคอร์รัปชัน ประสิทธิภาพของรัฐบาล และ
ความสุขมวลรวมประชาชาติ ซึ่งทั้งหมดเป็นข้อมูลที่รวบรวมโดยองค์การระหว่างประเทศ และองค์กร
ที่มีเครือข่ายการสำรวจทั่วโลก ผู้เขียนวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้โดยการวิเคราะห์ความถดถอย
เพื่อเปรียบเทียบว่า ตัวแปรอิสระมีอำนาจในการอธิบายตัวแปรตามได้มากน้อยเพียงใด

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าตัวแปรที่สามารถอธิบายความสุขมวลรวมประชาชาติได้
มากที่สุด ได้แก่ ประสิทธิภาพของรัฐบาล ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวประชากร และ
การควบคุมการคอร์รัปชัน

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ความสุขมวลรวมประชาชาติ

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Faculty of Humanity and Social Sciences,

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the royal patronage

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: ubon@vru.ac.th

ABSTRACT

The current article was aimed to examine the effects of Gross Domestic Products (GDP) and good governance towards the Gross National Happiness (GNH) and to propose the guidelines for promoting the Gross National Happiness. The research population comprised 133 countries/administrative regions. The data used in the research were GDP, GDP per capita, control of corruption, government effectiveness, and the Gross National Happiness. All the data were collected by the international organizations including those who have had the worldwide researching network. The researcher analyzed the data using regression analysis to examine and compare how the independent variables, namely GDP and good governance, affected the dependent variable, namely GNH.

The research results showed that the variable that could best represent the Gross National Happiness were 1) the government effectiveness, 2) GDP per capita, and 3) control of corruption.

Keywords: Gross domestic product, Gross national happiness

บทนำ

ในทางธุรกิจนั้นผลประโยชน์การบริษัทจะแสดงให้เห็นผ่านตัวชี้วัดที่ชัดเจนจำนวนไม่มากนักในตัวชี้วัดนั้นคือกำไรที่บริษัททำได้ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ในกรณีของประเทศ ในทำนองเดียวกันการจะพิจารณาว่าประเทศนั้น ๆ มีความสามารถในการสร้างความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจได้มากน้อยเพียงใด ควรพิจารณาว่าประเทศนั้นสามารถทำกำไรได้มากเพียงใด ตัวชี้วัดที่ใช้วัดความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศนั้นก็คือนำไปหักต้นทุนธุรกิจในประเทศนั้นสร้างได้ในแต่ละช่วงเวลาหรือที่เรียกว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP: gross domestic product) นั่นเอง ในอดีตที่ผ่านมารัฐบาลประเทศต่าง ๆ และองค์การระหว่างประเทศ โดยเฉพาะองค์การระหว่างประเทศที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจของโลกต่างใช้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเป็นตัวชี้วัดความก้าวหน้าหรือถดถอยของเศรษฐกิจเป็นตัวชี้วัดหลัก เพราะการที่ประเทศหนึ่ง ๆ มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสูง นั้นหมายถึงการมีรายได้มากขึ้น และสันนิษฐานว่ารายได้ที่มากขึ้นนั้น ย่อมนำไปสู่คุณภาพชีวิตของประชาชนที่ดีขึ้นตามไปด้วย โดยมีข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เห็นได้จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศกับความพึงพอใจในชีวิตของชาวยุโรปของ Degutis, Urbonavičius และ Gaizutis (2010)

อย่างไรก็ตาม เมื่อประมาณ 1-2 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ประชาชนในประเทศมีความสุข ได้มีความพยายามของนักวิชาการที่มีฐานมาจากสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ในการที่จะวัดความสุขมวลรวมประชาชาติ (GNH: gross national happiness) (World Happiness Report: 2021) และแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับความสุขนี้ส่งผลต่อแนวคิด

เกี่ยวกับการมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจที่มีอยู่เดิมถูกลดทอนความสำคัญลงอย่างน้อยใน 2 ทาง กล่าวคือ ในทางแรกเกิดการตั้งคำถามว่าอะไรเป็นสิ่งที่สำคัญกว่ากันระหว่างการทำให้ประชาชนมีรายได้มากยิ่งขึ้นกับการทำให้ประชาชนมีความสุขในการชีวิตมากยิ่งขึ้น แท้จริงแล้วที่เรามุ่งทำให้ประชาชนมีรายได้มากยิ่งขึ้นก็เป็นเพราะเราต้องการให้ประชาชนมีความสุขในชีวิตมากยิ่งขึ้นหรือเปล่า ในทางที่สองคือ ถ้าหากเรามุ่งไปที่การสร้างความสุขในชีวิตแล้ว จะเกิดการตั้งคำถามว่าการทำให้ประชาชนมีรายได้มากยิ่งขึ้นจะทำให้มีความสุขมากขึ้นเสมอไปหรือไม่ ซึ่งเป็นประเด็นถกเถียงกันในทางวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่มีการเผยแพร่ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับความสุขมวลรวมประชาชาติโดย Easterlin (1974) ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าสองสิ่งนี้สัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันเฉพาะในบางช่วงของการพัฒนาของเศรษฐกิจเท่านั้น เมื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างต่อเนื่องไปจนถึงจุดหนึ่งจะพบว่าการพัฒนาเศรษฐกิจจะไม่มีความสัมพันธ์กับความสุขมวลรวมประชาชาติอีกต่อไป หรืออาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ของสองสิ่งนี้ไม่ได้เป็นความสัมพันธ์เชิงเส้น โดยลักษณะความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างจะแย้งกับสามัญสำนึกนี้ถูกเรียกว่า “ปฏิทรรศน์ Easterlin” (Easterlin Paradox)

ปฏิทรรศน์ Easterlin ได้ทำให้เกิดความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับความสุขของประชาชนในชาติอย่างมาก นักวิชาการในเวลาต่อมาได้พยายามวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสองสิ่งนี้ในแง่มุมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อจะสร้างคำอธิบายว่าเพราะอะไรความสัมพันธ์จึงเป็นเช่นนั้น รวมถึงพยายามหาคำตอบว่าการพัฒนาเศรษฐกิจที่จะไม่ทำให้เกิดความสุขมากขึ้นอีกต่อไปแล้วนั้นอยู่ตรงจุดใดซึ่งนำเสนอโดยสังเขปได้ดังนี้

แนวคิดของ Cuijpers (2009) อธิบายว่าปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสุขประกอบไปด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยทางบุคลิกภาพ ปัจจัยทางประชากรและบริบท ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยเชิงสถาบัน แต่ว่า Cuijpers ได้ให้ความสนใจศึกษาเรื่องผลที่ปัจจัยทางเศรษฐกิจมีต่อความสุขและสรุปข้อค้นพบเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความสุขกับรายได้ จากวิจัยก่อนหน้านั้นว่าความสุขมีความสัมพันธ์ทางบวกกับรายได้ ประเทศที่มีรายได้มากมีความสุขมากกว่าประเทศที่มีรายได้น้อย แต่ทว่าเมื่อพิจารณาถึงการเพิ่มขึ้นของรายได้จะพบว่ายี่รายได้เพิ่มมากขึ้นมากเท่าใด ผลที่การเพิ่มขึ้นของรายได้นั้นจะมีต่อความสุขจะยิ่งน้อยลงเท่านั้น และยังพบอีกด้วยว่าเมื่อพิจารณาความสุขและรายได้ของประเทศใดประเทศหนึ่งในช่วงเวลานานพอสมควรแล้วความสัมพันธ์ระหว่างความสุขกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศจะไม่ค่อยชัดเจนเท่าใดนัก

การศึกษาต่อมาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศกับความพึงพอใจในชีวิตเป็นการศึกษาของ Degutis, Urbonavičius & Gaizutis (2010) ซึ่งศึกษาเฉพาะในยุโรป ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสองสิ่งนี้ทั้งในการวิเคราะห์ข้อมูลรวมหลายประเทศ และการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายประเทศ และมีข้อสังเกตว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนในกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก

การศึกษาของ Kula, Panday & Mantia (2010) เป็นการศึกษาผลที่ GDP มีต่อความสุข ได้หยิบยกประเด็นเกี่ยวกับปฏิทรรศน์ Easterlin มาแสดงความเห็นว่าที่เป็นไปดังปฏิทรรศน์ Easterlin เป็นเพราะความเท่าเทียมนั้นมีผลต่อความสุข และในผลงานนี้ยังได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ซึ่งพบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศกับความสุข (ซึ่งอาศัยผลการสำรวจ

ความสุขหลาย ๆ มาตรวัดประกอบกัน) จากประเทศในกลุ่ม OECD ซึ่งเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว พบความสัมพันธ์ทางบวกอย่างเข้มข้น และยังได้นำเสนอประเด็นที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่งว่ารายจ่ายของประเทศในการจัดบริการสาธารณะมีผลอย่างมากต่อความสุข และทางเลือกในการดำเนินชีวิตของตนเองก็มีผลต่อความสุข ซึ่งผลการวิเคราะห์นี้อาจช่วยทำให้คำอธิบายผลที่รายได้ของประเทศจะมีต่อความสุขมีความชัดเจนขึ้นได้ กล่าวคือ ผลผลิตมวลรวมของประเทศไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อความสุข แต่จะส่งผลต่อความสุขก็ต่อเมื่อผลผลิตมวลรวมของประเทศถูกเปลี่ยนไปเป็นบริการสาธารณะที่ดีให้แก่ประชาชนในประเทศ

ในประเด็นที่ว่ารายได้ของประเทศที่เพิ่มขึ้น จะส่งผลต่อความสุขของคนในประเทศแค่ในบางช่วงของการเพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นจนเลยจุดหนึ่งไปจะส่งผลต่อความสุขน้อยลงนั้น นำไปสู่คำถามที่น่าสนใจว่าแล้วจุดที่รายได้เพิ่มขึ้นโดยไม่ทำให้ความสุขเพิ่มขึ้นอีก คือจุดที่รายได้เป็นเท่าใด ในเรื่องนี้ Clark & Senik (2011) ได้ให้คำตอบไว้ในผลงานของสองท่านนี้ ผลวิเคราะห์เพื่อหาจุดดังกล่าวนั้นคือรายได้เท่าใด ผลการวิเคราะห์จากผลงานนี้ ซึ่งเป็นการศึกษาจากประเทศกำลังพัฒนา แสดงให้เห็นว่าถ้าหากผลผลิตมวลรวมภายในประเทศต่อหัวประชากร (per capita GDP) เกินกว่า 15,000 เหรียญสหรัฐต่อปีไปแล้ว แม้จะมีรายได้เพิ่มขึ้น ก็จะทำให้ความสุขเพิ่มขึ้นได้ไม่มากนัก

หลังจากที่ได้เสนอผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่ชวนสงสัยไว้ในผลงานในปี ค.ศ. 1974 แล้ว Easterlin (2013) ได้นำเสนอข้อค้นพบอีกส่วนหนึ่งที่น่าจะสามารถอธิบายได้ว่าเพราะเหตุใดความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความสุขจึงไม่เป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง เพราะในผลงานนี้ Easterlin ได้ผลการวิเคราะห์ว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจนั้นไม่ได้ทำให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่สิ่งที่อธิบายคุณภาพชีวิตได้ดีกว่าคืออัตราการจ้างงาน กับนโยบายสวัสดิการสังคม และนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่าประเทศทุกประเทศควรมีนโยบายสวัสดิการสังคม ไม่เพียงแต่ประเทศที่ร่ำรวยเท่านั้น

จากผลงานวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่าการเพิ่มตัวแปรเข้าไปในการอธิบายความสุขมวลรวมประชาชาติ ทำให้คำอธิบายที่มีให้กับความสุขมวลรวมประชาชาตินั้นชัดเจนยิ่งขึ้น จากเดิมที่มองว่าจะได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ ภายหลังมีมุมมองว่าลัทธิปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ก้าวหน้าอย่างเดียวไม่สามารถที่จะอธิบายได้ แต่การขยายตัวทางเศรษฐกิจจะต้องถูกแปรเปลี่ยนไปเป็นบริการสาธารณะด้วย ซึ่งการที่การขยายตัวทางเศรษฐกิจนี้จะถูกแปลงให้เป็นบริการสาธารณะได้ดีเพียงใด เป็นประเด็นที่น่าจะอธิบายได้ด้วยธรรมาภิบาลของรัฐบาล โดยเฉพาะธรรมาภิบาลในด้านประสิทธิภาพของรัฐบาลและด้านการควบคุมการคอร์รัปชัน จากธรรมาภิบาลทั้งหมด 6 ด้านตามกรอบแนวคิดของธนาคารโลก (The World Bank: 2021)

ข้อสังเกตจากผลการวิจัยอื่น ๆ ที่นำเสนอก่อนหน้านี้ 2 ประเด็นด้วยกัน ประเด็นแรก ผู้วิจัยมองว่าธรรมาภิบาลของรัฐบาลนั้นมีผลอย่างมากต่อการแปลงให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจกลายเป็นบริการสาธารณะ และทำให้ประชาชนมีความสุขมากขึ้นหรือลดลง ประเด็นที่สอง การวิเคราะห์อิทธิพลที่ปัจจัยต่าง ๆ มีผลต่อความสุขมวลรวมประชาชาตินั้น เป็นการวิเคราะห์แบบปีต่อปี (กล่าวคือ อธิบายความสุขมวลรวมประชาชาติในปีนั้นด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจของปีนั้นเอง) แต่ในความเป็นจริงอาจต้องใช้เวลาสักระยะหนึ่งก่อนที่ปัจจัยทางเศรษฐกิจนั้นจะส่งผลให้เกิด

การเปลี่ยนแปลงของความสุขมวลรวมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องรอให้ปัจจัยทางเศรษฐกิจถูกแปลงไปเป็นบริการสาธารณะด้วยแล้ว ยังไม่สามารถคาดหวังได้ว่าผลจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจะส่งผลต่อความสุขมวลรวมได้ในปีเดียวกัน

ด้วยมุมมองข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการวิเคราะห์อีกประเด็นหนึ่งที่จะพิสูจน์เรื่องนี้ได้คือการวิเคราะห์ผลที่ผลิตกันมวบรวมภายในประเทศ และธรรมาภิบาล มีต่อความสุขมวลรวมประชาชาติ และด้วยเหตุที่ข้อมูลเหล่านี้ถูกเก็บรวบรวมมาอย่างสม่ำเสมอ จึงมีข้อมูลต่อเนื่องกันหลายปีให้สามารถวิเคราะห์ผลแบบต่อเนื่องเวลาได้ ผู้วิจัยจึงออกแบบการวิเคราะห์ความสุขมวลรวมประชาชาติ โดยอาศัยทั้งข้อมูลผลิตกันมวบรวมภายในประเทศ และธรรมาภิบาลของปีนั้นเองและปีก่อนหน้านั้น 1-2 ปี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลที่ผลิตกันมวบรวมภายในประเทศ กับธรรมาภิบาล มีต่อความสุขมวลรวมประชาชาติ
2. เพื่อสร้างข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมให้เกิดความสุขมวลรวมประชาชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระดับของการวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้เป็นระดับประเทศ/เขตการปกครอง ประชากรของการวิจัยจึงประกอบไปด้วย 133 ประเทศ/เขตการปกครอง การวิเคราะห์ใช้ข้อมูลของประเทศ/เขตการปกครองทั้งหมด ซึ่งมีข้อมูลครบถ้วนในปีที่นำมาวิเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีข้อมูลสำคัญอยู่ 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลผลิตกันมวบรวมภายในประเทศ กับผลสำรวจความสุขมวลรวมประชาชาติ การวิจัยนี้จึงอาศัยข้อเท็จจริงจากข้อมูลทั้งสองการระหว่างประเทศได้เก็บรวบรวมไว้อยู่แล้ว หลังจากที่ได้ข้อมูลจาก 2 แหล่งข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาเปรียบเทียบและประกอบกันเพื่อให้เอื้อต่อการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจขององค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรที่มีเครือข่ายการสำรวจทั่วโลก กล่าวคือ ข้อมูลผลิตกันมวบรวมภายในประเทศ (GDP) (GDP Data: n.d.) และข้อมูลผลิตกันมวบรวมภายในประเทศต่อประชากร (Per capita GDP) ใช้ข้อมูลจากธนาคารโลก (GDP per capita: n.d.) ส่วนข้อมูลความสุขมวลรวมประชาชาติ ผู้วิจัยใช้รายงานความสุขของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก (World Happiness Report) (World Happiness Report: 2021) เป็นรายงานซึ่งจัดทำเป็นรายปีโดยเครือข่ายส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ (UNSDSN: United Nations Sustainable Development Solutions Network) ใช้ข้อมูลจากรายงานผลการสำรวจประชากรประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก (Gallup world poll)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลความสุขโดยรวมของประชาชนแต่ละประเทศ/เขตการปกครองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มาจากการรวบรวมขึ้นของเครือข่ายเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นความริเริ่มขององค์การสหประชาชาติ จัดทำรายงานเป็นรายปี โดยข้อมูลความสุขของแต่ละประเทศ/เขตการปกครองแต่ละปีจะมาจากการวิเคราะห์ผลสำรวจ Gallup World Poll ในช่วง 3 ปีก่อนหน้านั้น (World Happiness Report - FAQ: 2021) เช่น รายงานความสุขของปี 2020 จะมาจากการวิเคราะห์ผลการสำรวจของปี 2017-2019 เป็นต้น

ข้อมูลความเป็นธรรมาภิบาลของแต่ละประเทศ/เขตการปกครองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มาจากการเก็บรวบรวมของธนาคารโลก รายงานธรรมาภิบาลของประเทศ/เขตปกครองเป็นรายปี ธรรมาภิบาลตามการรวบรวมนี้ออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการเปิดรับความคิดเห็นและความรับผิดชอบในผลงาน ด้านเสถียรภาพทางการเมืองและการปลอดจากเหตุการณ์ความรุนแรง ด้านประสิทธิภาพของรัฐบาล ด้านคุณภาพของระบบกฎหมาย ด้านความเป็นนิติรัฐ และด้านการควบคุมการคอร์รัปชัน (Worldwide Governance Indicators – FAQ: n.d.) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้ข้อมูลด้านประสิทธิภาพของรัฐบาล และด้านการควบคุมการคอร์รัปชันมาวิเคราะห์หาอิทธิพลที่มีต่อความสุขมวลรวม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ความถดถอย (Regression) กำหนดให้ความสุขมวลรวมประชาชาติเป็นตัวแปรตาม ตัวแปรอิสระประกอบไปด้วยผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวประชากร ประสิทธิภาพของรัฐบาล และการควบคุมการคอร์รัปชัน ใช้คัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าสู่สมการแบบ stepwise นอกจากนี้ เพื่อเปรียบเทียบว่าตัวแปรอิสระของปีหนึ่ง ๆ จะถูกอธิบายได้ด้วยตัวแปรตามของปีเดียวกัน หรือปีก่อนหน้านั้นได้ดีกว่ากัน ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ซ้ำโดยใช้ข้อมูลตัวแปรอิสระก่อนหน้าตัวแปรตาม 1-2 ปี แผนการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปดังตาราง

ตัวแปรอิสระของปี	ตัวแปรตามของปี	การวิเคราะห์ครั้งที่
2019	2019	ครั้งที่ 1
	2018	ครั้งที่ 2
	2017	ครั้งที่ 3
2018	2018	ครั้งที่ 4
	2017	ครั้งที่ 5
	2016	ครั้งที่ 6
2017	2017	ครั้งที่ 7
	2016	ครั้งที่ 8
	2015	ครั้งที่ 9

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ความถดถอย โดยพิจารณาค่าอำนาจในการอธิบายที่ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ และเปรียบเทียบข้อมูลอำนาจในการอธิบายเมื่อใช้ตัวแปรอิสระต่างปีกับตัวแปรตาม

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ทั้ง 9 ครั้งเป็นไปดังนี้

ตัวแปรอิสระ ของปี	ตัวแปรตาม ของปี	ความสามารถใน การอธิบาย	ตัวแปรที่มีส่วนในการอธิบาย (ค่าสัมประสิทธิ์)	
			ชื่อตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์
2019	2019	0.611	ประสิทธิผลของรัฐบาล	0.713
			ผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศต่อหัวประชากร	0.461
			การควบคุมการคอร์รัปชัน	-0.362
	2018	0.614	ประสิทธิผลของรัฐบาล	0.749
			ผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศต่อหัวประชากร	0.447
			การควบคุมการคอร์รัปชัน	-0.386
	2017	0.617	ประสิทธิผลของรัฐบาล	0.734
			ผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศต่อหัวประชากร	0.460
			การควบคุมการคอร์รัปชัน	-0.384
2018	2018	0.620	ประสิทธิผลของรัฐบาล	0.786
			ผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศต่อหัวประชากร	0.434
			การควบคุมการคอร์รัปชัน	-0.407
	2017	0.626	ประสิทธิผลของรัฐบาล	0.788
			ผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศต่อหัวประชากร	0.446
			การควบคุมการคอร์รัปชัน	-0.422
	2016	0.624	ประสิทธิผลของรัฐบาล	0.803
			ผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศต่อหัวประชากร	0.418
			การควบคุมการคอร์รัปชัน	-0.406

ตัวแปรอิสระ ของปี	ตัวแปรตาม ของปี	ความสามารถใน การอธิบาย	ตัวแปรที่มีส่วนในการอธิบาย (ค่าสัมประสิทธิ์)	
			ชื่อตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์
2017	2017	0.619	ประสิทธิผลของรัฐบาล	0.766
			ผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศต่อหัวประชากร	0.457
			การควบคุมการคอร์รัปชัน	-0.415
	2016	0.619	ประสิทธิผลของรัฐบาล	0.800
			ผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศต่อหัวประชากร	0.434
			การควบคุมการคอร์รัปชัน	-0.423
	2015	0.621	ประสิทธิผลของรัฐบาล	0.773
			ผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศต่อหัวประชากร	0.432
			การควบคุมการคอร์รัปชัน	-0.395

ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมให้เกิดความสุขมวลรวมประชาชาติมากยิ่งขึ้น จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของรัฐบาลซึ่งมีผลในทางบวกต่อความสุข ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวประชากรซึ่งมีผลในทางบวกต่อความสุขเช่นกัน และการควบคุมการคอร์รัปชันซึ่งมีผลในทางลบต่อความสุข (เนื่องจากปัจจัยนี้มีประเด็นที่น่าพิจารณาซับซ้อน ผู้วิจัยจึงจะไม่นำมาประกอบการเสนอแนะเพื่อส่งเสริมความสุขในหัวข้อนี้ แต่จะนำไปอภิปรายในหัวข้ออภิปรายผลการวิจัย) ดังนั้น หากต้องการส่งเสริมให้เกิดความสุขมวลรวมประชาชาติของไทยให้มากยิ่งขึ้น มีสิ่งที่ควรส่งเสริมแบ่งตามความรับผิดชอบ 2 ส่วน ได้แก่

1. ส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงของรัฐบาล คือ การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในปัจจุบันมีโอกาที่จะทำได้มากยิ่งขึ้น เพราะมีเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ก้าวหน้าทำให้รัฐบาลมีต้นทุนในการทำงานที่ลดลงพร้อมกันกับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้

2. ส่วนที่รัฐบาลสามารถส่งเสริมได้ คือ การเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวสูงขึ้นตามไปด้วย งานด้านนี้กลไกหลักอาจอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ประกอบการภาคธุรกิจเป็นสำคัญ แต่ภาครัฐสามารถสนับสนุนเรื่องนี้ได้ด้วยการพัฒนาแรงงานในประเทศให้เป็นแรงงานมีทักษะ (ไม่ใช่เพียงแรงงานทั่วไป) และเป็นทักษะที่เป็นที่ต้องการของธุรกิจในอนาคตเพื่อให้มีรายได้มากยิ่งขึ้น โดยอาจทำได้ด้วยการสนับสนุนการพัฒนาฝีมือด้านที่อยู่ในแนวโน้มของอนาคต เช่น แรงงานด้านสารสนเทศ วิทยาการคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

สิ่งที่น่าสนใจจากผลการวิเคราะห์คือในการวิเคราะห์แต่ละครั้ง ไม่มีครั้งใดเลยที่ตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศจะถูกคัดเลือกเข้ามาในสมการ แม้ว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

ต่อหัวประชากรจะถูกคัดเลือกเข้ามาในสมการทุกการวิเคราะห์ ผลการวิเคราะห์ที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าจำนวนประชากรมีส่วนในการกำหนดความสุขของคนในประเทศด้วยเช่นกัน ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ประเทศที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสูงไม่ได้มีความสุขมากขึ้นเสมอไป แต่จะต้องหารออกมาเป็นรายได้ต่อประชากรแต่ละคนด้วย

ข้อสังเกตประการต่อมาคือตัวแปรที่สามารถอธิบายความสุขได้ 3 ตัวแปร ที่ถูกคัดเลือกเข้ามาในสมการนั้น เป็นตัวแปรเดิม และลำดับของการอธิบายหากเรียงลำดับจากอิทธิพลมากไปหาน้อย ก็จะได้ลำดับเหมือนเดิม คือ ประสิทธิภาพของรัฐบาล ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวประชากร และการควบคุมการคอร์รัปชัน ผลการวิเคราะห์ที่เกิดซ้ำในการวิเคราะห์หลายครั้งเช่นนี้ ทำให้มั่นใจได้ว่าทั้ง 3 ตัวแปรนี้เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อความสุขของประชากร โดยเฉพาะประสิทธิภาพของรัฐบาล ซึ่งถูกคัดเลือกมาเป็นตัวแปรแรกในการวิเคราะห์ทั้ง 9 ครั้ง และสามารถยืนยันผลการศึกษาของ Kula, Panday & Mantia (2010) และผลงานของ Easterlin (2013) ที่นำเสนอก่อนหน้านี้ว่า การให้บริการสาธารณะที่จากภาครัฐนั้นมีส่วนทำให้ประชาชนมีความสุขมากยิ่งขึ้น

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยสันนิษฐานไว้ว่าตัวอิสระแต่ละตัวแปรน่าจะต้องอาศัยเวลาสักระยะหนึ่งก่อนที่จะส่งผลไปถึงความสุขของประชาชนได้ จึงได้วิเคราะห์ตัวแปรความสุขปีหนึ่ง ๆ โดยอาศัยตัวแปรอิสระที่แตกต่างกัน 3 ปี คือ ตัวแปรอิสระของปีเดียวกัน ตัวแปรอิสระของปีก่อนหน้านั้น 1 ปี และตัวแปรอิสระของปีก่อนหน้านั้น 2 ปี ถึงแม้ว่าผลการเปรียบเทียบไม่เป็นไปตามที่สันนิษฐานไว้ เพราะแม้ว่าจะใช้ตัวแปรอิสระต่างปีกันแต่อำนาจในการอธิบายความเปลี่ยนแปลงในตัวแปรตามไม่ได้แตกต่างกันมากนัก แต่อย่างน้อยก็ทำให้สามารถเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ได้ว่าการนำตัวแปรอิสระในอดีตไปอธิบายตัวแปรตามในอนาคตนั้นเป็นสิ่งที่พอจะกระทำได้ด้วยความมั่นใจมากพอสมควร หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ถ้าหากเราทราบตัวแปรอิสระของประเทศหนึ่ง ๆ ในปัจจุบันเพิ่มขึ้น (หรือลดลง) แล้ว เราจะสามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้า 1 - 2 ปี ว่าความสุขของคนในประเทศนั้นก็จะเพิ่มขึ้น (หรือลดลง) ตามไปด้วย

ผลการวิเคราะห์ทั้ง 9 ครั้งมีสิ่งที่เหมือนกันอีกอย่างคือค่าสัมประสิทธิ์ (β) ของตัวแปรการควบคุมการคอร์รัปชันเป็นลบทุกครั้ง ซึ่งเท่ากับการควบคุมการคอร์รัปชันมากจะทำให้ความสุขของประชาชนลดลง ผลการวิเคราะห์เช่นนี้ตรงกันข้ามกับข้อสันนิษฐานของผู้วิจัย เพราะผู้วิจัยสันนิษฐานว่าการควบคุมการคอร์รัปชันที่มากจะทำให้การแปลงรายได้ของประเทศไปเป็นบริการสาธารณะที่ดีน่าจะทำให้ประชาชนมีความสุข ประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมการคอร์รัปชันกับความสุขของประชาชนในประเทศนี้จึงเป็นสิ่งที่ต้องค้นหาคำอธิบายกันต่อไปในอนาคตว่าเพราะเหตุใดความสัมพันธ์จึงเป็นเช่นนี้ ทางหนึ่งที่น่าจะอธิบายได้คือ เมื่อใดก็ตามที่การควบคุม การคอร์รัปชันมีความเข้มงวด การทำหน้าที่ต่าง ๆ ของรัฐอาจประสบความล่าช้าและทำให้ความสุขลดลง

ผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ถือได้ว่าสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชนินทร์ นาทะพันธุ์ และกิตติมา เมฆาบัญชากิจ (2555) ที่ได้ศึกษาดัชนีความสุขมวลรวมในประเทศไทยทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า มาตรฐานการครองชีพ (ประกอบไปด้วยปัจจัยย่อย ๆ เช่น สถานะเศรษฐกิจ สถานการณ์ปัจจุบัน เป็นต้น) และการกำกับดูแลของภาครัฐ (ประกอบไปด้วยปัจจัยย่อย ๆ เช่น หลักธรรมาภิบาล ภาพลักษณ์ของรัฐบาล เป็นต้น) มีความสัมพันธ์กับความสุข ซึ่งเป็น

ประเด็นที่จะหยิบยกไปกล่าวถึงอีกครั้งในส่วนของการเสนอแนะ ว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลนานาชาตินี้ จะสามารถนำไปปรับใช้กับประเทศไทยได้อย่างไร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่ารายได้ของประเทศกับประสิทธิผลของรัฐบาลมีผลต่อความสุขของประชาชน ดังนั้น หากมุ่งหวังให้ประชาชนในประเทศใดมีความสุขมากยิ่งขึ้น สิ่งแรกที่ต้องทำให้เกิดขึ้นก็คือการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ประชาชนมีรายได้มากยิ่งขึ้น เมื่อประชาชนมีรายได้มากยิ่งขึ้น รัฐบาลก็จะมีความสามารถเพิ่มขึ้นตามไปด้วย สิ่งต่อไปที่ต้องส่งเสริมคือการทำให้รัฐบาลทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพสำเร็จในการทำหน้าที่ต่าง ๆ ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น และสร้างบริการสาธารณะที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์อิทธิพลที่ตัวแปรอิสระมีต่อตัวแปรตามในกรณีของทุกประเทศ/เขตการปกครอง อาจมีข้อมูลที่เบี่ยงเบนทำให้ผลการวิเคราะห์แสดงอิทธิพลของตัวแปรอิสระได้ไม่ชัดเจน ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจทดสอบข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้เพิ่มเติมด้วยการวิเคราะห์แบบแยกกลุ่มประเทศ/เขตการปกครอง เช่น วิเคราะห์เฉพาะกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว วิเคราะห์เฉพาะกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ชนินทร์ นาทะพันธุ์ และ กิตติมา เมฆาบุญชากิจ. (2555). การศึกษาดัชนีความสุขมวลรวมในประเทศไทยทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ. วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 4(1): 29-38.
- Clark, A. E., Senik, C. (2011). Will GDP growth increase happiness in developing countries?. IZA Discussion Paper No. 5595, Institute for the Study of Labor. March 2011 (1-73). Bonn: Institute for the Study of Labor.
- Cuijpers, R. J. E. (2009). GDP and Happiness: Gross National Happiness, the new GDP?. Master of Economics in Entrepreneurship, Strategy and Organization Economics, Erasmus University Rotterdam.
- Degutis, M., Urbonavičius, S. & Gaižutis, A. (2010). Relationship between GDP and Live Satisfaction in the European Union. Ekonomika. 89(1): 9-21.
- Easterlin, R. (1974). Does Economic Growth Improve the Human Lot? Some Empirical Evidence. In Nations and Households in Economic Growth: Essays in Honor of Moses Abramowitz. (pp. 89-125). New York: Academic Press.

- Easterlin, R. (2013). **Happiness, growth, and public policy**. IZA Discussion Paper No. 7234, Institute for the Study of Labor. February 2013 (1-50). Bonn: Institute for the Study of Labor.
- Kula, M. C., Panday, P., Mantia, K. (2010). Real GDP, Well-being, and Happiness, **International Journal of Arts and Sciences**. 3(7): 431-443.
- The World Bank. (n.d.). **GDP (current US\$)**. [Online], Available: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>. (2021, 20 April).
- The World Bank. (n.d.). **GDP per capita (current US\$)**. [Online], Available: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD> (2021, 21 April).
- The World Bank. (2021). **Worldwide Governance Indicators**. [Online], Available: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/>. (2021, 18 January).
- The World Bank. (n.d.). **Worldwide Governance Indicators - FAQ**. [Online], Available: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/FAQ>. (2021, 18 January).
- World Happiness Report. (2021). **World happiness report archive**. [Online], Available: <https://worldhappiness.report/archive/>. (2021, 16 February).
- World Happiness Report. (2021). **World happiness - FAQ**. [Online], Available: <https://worldhappiness.report/faq/>. (2021, 16 February).

สภาพ ความต้องการจำเป็น และแนวทางพัฒนางานวิชาการ ในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาล เมืองนครพนม

SITUATIONS, NEEDS AND GUIDELINES FOR DEVELOPING ACADEMIC WORKS DURING THE CORONAVIRUS PANDEMIC (COVID-19) OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF NAKHON PHANOM MUNICIPALITY

ธิดาทิพย์ ประทุมทิพย์^{1*} รชฎ สุวรรณภูมิ¹ และทัศนาศรี ประสานตรี¹
Thidathip Prathumthip^{1*} Rachata Suvannagoot¹ and Tatsana Prasantree¹

Received : 27 January 2022

Revised : 3 March 2022

Accepted : 4 March 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นของงานวิชาการโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 และ 3) พัฒนาแนวทางการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 185 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบตารางของ เครซี่ซีและมอร์แกน ได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น จำนวน 4 ฉบับ คือ (1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน (2) แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ (3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และ (4) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนางานวิชาการโรงเรียน โดยดำเนินการสร้างสถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified})

ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพปัจจุบันของงานวิชาการโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) สภาพที่พึงประสงค์ของงานวิชาการโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) (2) ความต้องการจำเป็นของงานวิชาการในโรงเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (PNI_{modified} = 0.244) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ

¹หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม

¹The Degree of Master of Education, Educational Administration and Development,
Nakhon Phanom University

*ผู้พิมพ์ประสานงาน E-mail: 636150110048@npu.ac.th

($PNI_{modified} = 0.153$)(3) แนวทางพัฒนางานวิชาการโรงเรียน พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีคู่มือหลักสูตรฉบับย่อ เพื่อสื่อสารให้เข้าใจถึงหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรออกแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนได้ตามความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาโควิด-19

คำสำคัญ: งานวิชาการ แนวทางการพัฒนา การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19

ABSTRACT

The purposes of the current research were to: 1) study about the current and desirable situations of the academic works of schools under the Office of Nakhon Phanom Municipality during the Coronavirus pandemic, 2) explore the needs for developing academic works during the Coronavirus pandemic, and 3) develop guidelines for constructing academic works during the Coronavirus pandemic. The research samples were 185 school administrators, and teachers. The sample size specification was calculated employing Krejcie & Morgan's table. The samples were selected by Simple Random Sampling. Four questionnaires were used as the research instruments including 1) a questionnaire for the current situations, 2) a questionnaire for the desirable situations, 3) a structured-interview form and 4) an evaluation form of suitability and possibility for developing guidelines to construct academic works of the schools. The statistics employed were percentage, mean, standard deviation, and the index priority needs index ($PNI_{modified}$).

The results were as follows: 1) The current situations of academic works were at the high level ($\bar{X} = 3.69$), and the overall desirable situations of academic works of the schools were also at the high level ($\bar{X} = 4.48$). 2) According to the needs for developing academic works, it was found that the Educational Curriculum Development of the institutions showed the highest mean scores ($PNI_{modified} = 0.244$). However, the promotion and support of constructing academic works show the lowest mean scores ($PNI_{modified} = 0.153$). 3) The guidelines for developing academic works were collected and revealed that the overall suitability was at the highest level and the possibility was at the high level. Moreover, the details were mentioned as follows: In terms of the Educational Curriculum Development of the institutions, a brief curriculum manual should be prepared to describe any changes within the curriculum depending on the current situations. In addition, the development of instructional methods should be

designed based on the school context the safety of students during the pandemic of COVID-19.

Keywords: Academic works, Developmental guidelines, Coronavirus pandemic (COVID-19 Pandemic)

บทนำ

ปัจจุบันทั่วโลกมีผู้ติดเชื้อแล้วจำนวนมาก ในประเทศไทยพบผู้ติดเชื้อ และผู้ป่วยเพิ่มขึ้นทุกวัน และกระจายไปทุกจังหวัดอย่างรวดเร็ว (กรมควบคุมโรค, 2564) ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดการระบาดลุกลามเป็นวงกว้าง นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศขยายระยะเวลาการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ตามคำสั่งจังหวัดนครพนม ที่ 1052/2564 จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 การบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม ได้ทำการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา อาจมีความเสี่ยงติดเชื้อในกลุ่มเพื่อนและเมื่อนักเรียนกลับบ้าน อาจแพร่เชื้อไปสู่คนในครอบครัวได้ดังนั้น โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม (สำนักงานจังหวัดนครพนม, กรมควบคุมโรค, 2564) การจัดการศึกษาของงานวิชาการโรงเรียน ต้องคำนึงถึงการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social distancing) และต้องคงมาตรการคัดกรองทางสาธารณสุขต่อไป ให้จัดการเรียน การเรียนผ่านทีวี (On air) การเรียนออนไลน์ (Online) ผ่านอินเทอร์เน็ต การเรียน (On demand) เรียนผ่าน Application และการเรียน (On hand) เรียนที่บ้านโดยหนังสือเรียนแบบฝึกหัด (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2563) งานวิชาการของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนมขาดวัสดุอุปกรณ์ในการส่งเสริมการศึกษา และความร่วมมือของประชาชน ชุมชนในการมีส่วนร่วมส่งเสริมงานวิชาการยังมีน้อย สืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ทำให้งานวิชาการไม่สามารถจัดงานต่าง ๆ ได้ (สำนักงานเทศบาลเมืองนครพนม, 2563)

จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนางานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของงานวิชาการโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม ปีการศึกษา 2564 รวม 185 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 12 คน และครู จำนวน 173 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 127 คน สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบตารางของ Krejcie and Morgan (Krejcie & Morgan, 1970: 608-609) ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) (ประสาธน์เนืองเณิม, 2560: 135)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพ ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนางานวิชาการ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาล เมืองนครพนม ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เป็นข้อมูลตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อคำถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนางานวิชาการ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ของโรงเรียน

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interviews) และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแนวทางการพัฒนางานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ของโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ของโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนางานวิชาการ ของโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม และเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. เสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยการวิเคราะห์หาค่า IC (Index of Item Congruence) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อ

3. การหาค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการวิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item Congruence) ของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานพัฒนางานวิชาการ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ของโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ส่วนแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานพัฒนางานวิชาการ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ของโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

4. การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยใช้วิธีการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ที่เหลือทั้งหมด (Item Total Correlation) โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product - Moment Correlation) ของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการดำเนินการพัฒนางานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนาโควิด-19 ของโรงเรียน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง 0.39 - 0.80 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินการพัฒนางานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนาโควิด-19 ของโรงเรียน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง 0.29 - 0.79

5. การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการดำเนินการพัฒนางานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนาโควิด-19 ของโรงเรียน ทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินการพัฒนางานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนาโควิด-19 ของโรงเรียน ทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

6. นำผลที่ได้จากการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อขอหนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ที่สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยนครพนม

7. หลังจากที่ได้รับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอหนังสือจากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยังโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม นำส่งหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม พร้อมด้วยแบบสอบถามส่งถึงโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในสังกัดสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามทั้งหมด โดยจัดส่งแบบสอบถามไปทั้งหมด 6 โรงเรียน จำนวนทั้งหมด 127 ฉบับ เก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมาจากโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บด้วยตนเอง พร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของเนื้อหาในแบบสอบถาม ซึ่งได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 127 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบประเมิน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ข้อมูลตำแหน่ง) นำเสนอข้อมูลโดยการแสดงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง พัฒนางานวิชาการ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ของโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม โดยใช้วิธีประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ หาค่าทางสถิติ และนำเสนอข้อมูล โดยการแสดงค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้เกณฑ์การแปลความหมายหาค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 122)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้อง กับความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IC (Index of Item Congruence) การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของเพียร์สัน (Pearson's Product - Moment Correlation) ระหว่างคะแนนของแบบสอบถาม แต่ละข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) และการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สูตร Priority Needs Index (PNI_{modified}) เพื่อจัดลำดับ ความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (สุวิมล ร่องวางนิช, 2558: 275-279)
3. สถิติพื้นฐาน ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 122-128)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง สภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนางานวิชาการในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ของโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนางานวิชาการใน สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม ผลการวิจัยมีรายละเอียด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ของโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

งานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.60	0.62	มาก	4.48	0.37	มาก
2. ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้	3.74	0.63	มาก	4.56	0.42	มากที่สุด
3. ด้านการวัดผลประเมินผล	3.66	0.64	มาก	4.54	0.42	มากที่สุด
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.62	0.63	มาก	4.50	0.43	มาก
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	3.66	0.62	มาก	4.51	0.43	มากที่สุด
6. ด้านการนิเทศการศึกษา	3.71	0.62	มาก	4.44	0.44	มาก
7. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	3.75	0.62	มาก	4.39	0.44	มาก
8. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ	3.78	0.60	มาก	4.36	0.43	มาก
รวม	3.69	0.62	มาก	4.48	0.42	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.60-3.78$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการ ($\bar{X} = 3.78$) และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.60$)

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ของงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36-4.56$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.56$) และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.36$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นของงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

งานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19	D	I	(PNI _{modified})	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.60	4.48	0.244	1
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.74	4.56	0.219	5
3. ด้านการวัดผลประเมินผล	3.66	4.54	0.240	3
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.62	4.50	0.243	2
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	3.66	4.51	0.232	4
6. ด้านการนิเทศการศึกษา	3.71	4.44	0.197	6
7. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	3.75	4.39	0.171	7
8. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ	3.78	4.36	0.153	8
รวม	3.69	4.48	0.214	-

*หมายเหตุ D แทน ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (Degree of Success)

I แทน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ (Important)

จากตารางที่ 2 พบว่า งานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 มีค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified}) โดยรวมที่มีความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.214 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีจำนวน 5 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าโดยรวม เรียงลำดับจากค่าสูงสุดไปค่าต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (PNI_{modified} = 0.244) ข้อที่ 4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (PNI_{modified} = 0.243) ข้อที่ 3 ด้านการวัดผลประเมินผล (PNI_{modified} = 0.240) ข้อที่ 5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (PNI_{modified} = 0.232) และข้อที่ 2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (PNI_{modified} = 0.219) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การตรวจสอบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนางานวิชาการ
ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ของโรงเรียน สังกัดเทศบาล
เมืองนครพนม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

แนวทางพัฒนางานวิชาการ ในสถานการณ์การแพร่ระบาด ของเชื้อไวรัสโคโรนาโควิด-19	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.64	0.40	มากที่สุด	4.32	0.36	มาก
2. ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้	4.76	0.43	มากที่สุด	4.53	0.44	มากที่สุด
3. ด้านการวัดผลประเมินผล	4.70	0.41	มากที่สุด	4.36	0.36	มาก
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา	4.60	0.40	มากที่สุด	4.32	0.38	มาก
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.76	0.43	มากที่สุด	4.52	0.46	มากที่สุด
6. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.72	0.43	มากที่สุด	4.48	0.50	มาก
7. ด้านการพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา	4.72	0.43	มากที่สุด	4.40	0.46	มาก
8. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน งานวิชาการ	4.76	0.43	มากที่สุด	4.52	0.46	มากที่สุด
รวม	4.70	0.42	มากที่สุด	4.43	0.43	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางพัฒนางานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ($\bar{X} = 4.60-4.76$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านที่ 2 ด้านที่ 5 และด้าน 8 ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.76$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านที่ 4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.60$)

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนางานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ($\bar{X} = 4.52-4.53$) และอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน ($\bar{X} = 4.32-4.48$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.53$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.32$)

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาสภาพปัจจุบันของงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ของโรงเรียน สังกัดเทศบาล เมืองนครพนม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด -19 ส่งผลให้งานวิชาการของโรงเรียนต้องมีมาตรการกระบวนการ หรือขั้นตอนของการตัดสินใจหาทางเลือกทางการเรียนการสอนให้เหมาะสม เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการเรียนการสอนไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน และสถานศึกษา ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2563) ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของประเทศ ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ไว้ 5 รูปแบบด้วยกัน คือ On site, On air, On demand, Online และ On hand ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้บริหารระดับนโยบาย ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนความพร้อม และบริบทของแต่ละสถานศึกษา โดยประสานงานร่วมกับศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระดับจังหวัด (ศบค.จังหวัด) สอดคล้องกับ จิรจิตติ ทองปรีชา (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์ COVID -19 ระดับ มัธยมศึกษา พื้นที่โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการการเรียนการสอนของโรงเรียนวชิรธรรมสาธิต เป็นไปตามนโยบายและแนวทาง ของรัฐบาล ในการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์และมาตรการ การป้องกันการแพร่ระบาดในสถานศึกษาเพื่อความปลอดภัยสูงสุดของนักเรียน และบุคลากรทางการศึกษา สอดคล้องกับ วิทศน์ ผักเจริญผล และคณะ (2563) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ภายใต้สถานการณ์ระบาดไวรัสโคโรนา-19 ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการสิ่งสนับสนุนจากโรงเรียนและรัฐบาลจากการประเมินความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์และความพร้อมในการเรียนออนไลน์ของนักเรียนจากมุมมองครู โดยภาพรวมครูต้องการสนับสนุนทั้งในด้านความรู้และทักษะการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

สภาพที่พึงประสงค์ของงานวิชาการ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ของโรงเรียน สังกัดเทศบาล เมืองนครพนม พบว่า โดยรวมอยู่ระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ การมุ่งเน้นคุณภาพงานวิชาการ เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ของโรงเรียน ดังที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ว่า กำลังจัดทำแผนการดำเนินงานตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล ได้เล็งเห็นถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการวางแผนกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของชาติ สอดคล้องกับ Hodges and Andrew (2020) ได้ทำการวิจัยเรื่องเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ แบบบูรณาการ การทำงานของนักเรียนทางออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคทั่วโลกโควิด-19 ผลการวิจัยพบว่า มุมมองของนักเรียน ความคิดริเริ่มออนไลน์ของพวกเขาช่วยการเรียนรู้ เพิ่มขีดความสามารถ แต่ต้องการความสามารถในการปรับตัวความยืดหยุ่น สอดคล้องกับ Sefriani et al. (2021) ได้ทำการวิจัยเรื่อง

การเรียนรู้แบบ ผสมผสานกับ Edmodo: ประสิทธิภาพของการเรียนรู้ทางสถิติระหว่างการแพร่ระบาดของ
ของ โควิด-19 ว่าการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานของ Edmodo การเรียนรู้แบบผสมผสาน
คือการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน Edmodo ซึ่งสามารถทำได้ทางออนไลน์ที่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า
ในนักเรียน การศึกษาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในช่วงการระบาดของโควิด- 19 นั้น ได้ผลดีและ
สามารถใช้เป็นโซลูชันการเรียนรู้เสมือนจริงได้

การศึกษาความต้องการจำเป็นของงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส
โคโรนา โควิด-19 ของโรงเรียน สังกัดเทศบาล เมืองนครพนม พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็น
ลำดับแรก คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การวัดประเมินผล
การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ
อาจเป็นเพราะว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ระลอกใหม่
ทั่วประเทศมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นจำนวนมาก อีกทั้งสถานศึกษาในสังกัด
เทศบาลเมืองนครพนม อยู่ระหว่างเตรียมการเปิดภาคเรียน ครูจะต้องใช้เวลาสอนมากขึ้นเพื่อสอนให้
ครบถ้วน ดังที่ กนกวรรณ สุภาราญ (2563) ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19
ในปัจจุบัน ส่งผลต่อการเลื่อนเปิดสถานศึกษา และเกิดการแพร่หลายของแนวทางจัดการเรียนรู้
ออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสารสนเทศขึ้นอย่างมากมาย ดังนั้น ครูผู้สอนในฐานะ
ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ นักเรียนต่างก็มีการปรับตัว และเตรียมทักษะเพื่อรับมือกับแนวทาง
การจัดการเรียนรู้แบบใหม่อย่างทันท่วงที พร้อมรับกับสถานการณ์ความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นได้
อยู่เสมอ สอดคล้องกับ พระครูสังฆรักษ์สิงห์ชัย ฐิตธมโม, พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ (ธานี สุขโชโต) และ
วรฤดี เกื้อนช้าง (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการจัดการเรียนการสอน
ในสถานการณ์โควิด-19 ผลการวิจัยพบว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานของโรงเรียน
นอกจากจะดำเนินงานตาม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้ง ให้คู่มือสนับสนุน
เด็กสำหรับการเรียนทางไกล และการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และแนวทางการเตรียมตัว
ให้พร้อมในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่เป็นแนวทางที่ดีในการดูแลนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ต้องอาศัย
ความร่วมมือกัน ควรนำหลักสูตรมาปรับใช้ให้มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์โดยมีระบบขั้นตอน
วางแผน ปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนร่วมมือกัน ในสถานการณ์
การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 หลักสูตรควรทำเสริมเป็นคู่มือขึ้นมาฉบับย่อ และ
มีการรายงานผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา
โควิด-19 ต่อคณะกรรมการหน่วยงานต้นสังกัด ทุกอย่างต้องมาจากหลักสูตรสถานศึกษา ควรพัฒนา
เพราะเป็นตัวกระตุ้นให้หลักสูตรออกมาได้ตามกรอบที่วางแผนไว้ แล้วงานวิชาการก็จะดำเนินไปได้
พร้อมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

2. ผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรเพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียน ออกแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนได้ตามความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน โดยจำเป็นต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียน ในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ผู้บริหารโรงเรียน ควรส่งเสริมอุปกรณ์ในการเรียน ให้ครูและนักเรียน ได้รับการพัฒนาอุปกรณ์ กระบวนการเรียนรู้จากการฝึกทักษะ การใช้เทคโนโลยี แอปพลิเคชัน เข้ามาช่วยในการเรียนการสอน และส่งเสริมให้ครูจัดรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. ผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ต้องพัฒนาตามสภาพความเป็นจริงโดยด่วน เนื่องจาก การพัฒนาหลักสูตรต้องทำเป็นลำดับแรก ก่อนที่จะออกแบบมาพัฒนางานวิชาการในแต่ละด้านในการบริหารโรงเรียนให้บรรลุตามเป้าประสงค์ ควรออกแบบหลักสูตร โครงสร้างเวลาเรียน และกระบวนการติดตามประเมินใหม่ โดยการกระชับหลักสูตรสถานศึกษาปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 มีแนวทางดำเนินการปรับหลักสูตรให้กระชับทุกอย่างต้องคิดหลายขั้นตอนให้เหมาะสมกับการสอน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา

4. ควรนำแนวทางซึ่งเป็นผลจากการวิจัยไปใช้ปฏิบัติหรือดำเนินการในงานวิชาการของโรงเรียนให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้งานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ของโรงเรียนพัฒนาดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนางานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ของโรงเรียน สังกัดเทศบาล เมืองนครพนม

2. ควรวิจัยและเปรียบเทียบผลของงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ของโรงเรียน ระหว่างขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ สังกัดเทศบาล เมืองนครพนม

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ สุภาราญ. (2563). ทักษะครูกับการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ยุคใหม่ Five Skills Online Teachers Need for Classroom Instruction: Resilient Educator. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.educathai.com/knowledge/articles/372> (2020, March 09).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.

- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2564). โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/int_protection.php. (2564, 6 มิถุนายน).
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2563). นโยบายกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- จิริกิติ์ ทองปรีชา. (2563). การบริหารจัดการการเรียนการสอน ภายใต้สถานการณ์ COVID - 19 ระดับมัธยมศึกษา พื้นที่โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- ประสาธน์ เนืองเฉลิม. (2560). วิจัยการเรียนการสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

THE CURRICULUM EVALUATION ON MASTER OF EDUCATION PROGRAM IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION, FACULTY OF EDUCATION, RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

กัลยมน อินทุสุต^{1*} สุภาวดี ลาภเจริญ¹
ศิริพงษ์ เศาภายัน¹ และปทุมพร เปียณอม¹
Kanyamon Indusuta^{1*} Supawadee Lapcharoen¹
Siriphong Sauphayana¹ and, Patumphorn Piatanom¹

Received : 8 December 2021

Revised : 11 July 2022

Accepted : 16 July 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินบริบทของหลักสูตรในด้านปรัชญาของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร และรายวิชาของหลักสูตร 2) ประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรในด้านอาจารย์ ด้านคุณลักษณะนักศึกษา และด้านปัจจัยเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน 3) เพื่อประเมินกระบวนการของหลักสูตรในการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางการบริหารการศึกษา 4) เพื่อประเมินผลผลิตของหลักสูตรในคุณลักษณะทางวิชาชีพตามอัตลักษณ์มหาวิทยาลัย และ 5) เพื่อประเมินผลกระทบของหลักสูตรในด้านความรู้ความสามารถของมหาบัณฑิตและการปฏิบัติตน โดยผู้วิจัยใช้แบบจำลองการประเมิน CIPPI Model กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 4 คน นักศึกษาปัจจุบันจำนวน 92 คน มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา จำนวน 92 คน และผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 65 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 253 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม โดยรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม 2564 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการประเมินบริบทของหลักสูตร ในด้านปรัชญาของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร และรายวิชาของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

¹ภาควิชาบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

¹Department of Educational Administration and Higher Education Faculty of Education
Ramkhamhaeng University

*ผู้พิมพ์ประสานงาน E-mail: kanyamon.i@ru.ac.th

2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร ในด้านอาจารย์ ด้านคุณลักษณะนักศึกษา และด้านปัจจัยเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินกระบวนการของหลักสูตร ในการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางการบริหารการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินผลผลิตของหลักสูตรในคุณลักษณะทางวิชาชีพตามอัตลักษณ์มหาวิทยาลัย อยู่ในระดับมากที่สุด

5. ผลการประเมินผลกระทบของหลักสูตรในด้านความรู้ความสามารถของมหบัณฑิต และการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา

ABSTRACT

The purposes of the current study were to 1) evaluate the contexts of curriculum in terms of philosophies, objectives, structure and subjects of the curriculum, 2) evaluate the input factors of the curriculum in terms of instructors, student's characteristics and appropriate resources for instructional operation, 3) evaluate the processes of the curriculum in terms of course administration, learning management, measurement and evaluation and professional internship in educational administration, 4) evaluate the products of the curriculum in terms of professional characteristics based on the university's identity as well as 5) evaluate the impact of the curriculum in terms of graduates' competencies and their practices. The researcher employed the evaluation method, namely the CIPPi Model. There were 253 research samples including 4 instructors, 92 current students, 92 graduates and 65 graduates' employers. The research instruments included an interview form and a questionnaire. The data were collected during January 2021. The data were analyzed using percentage (%), mean, standard deviation (S.D.) and content analysis.

The findings of the research study were revealed as follows:

1. The context of the curriculum showed that philosophies, objectives, structures, and subjects of the curriculum were appropriate at the highest-level degree.

2. The input factors of the curriculum showed that instructors, student's characteristics and resources for instructional operation were appropriate at the highest-level degree.

3. The processes of the curriculum in terms of course administration, learning management, measurement and evaluation and professional internship in educational administration were appropriate at the highest-level degree.

4. The products of the curriculum showed that graduates had professional characteristics based on the university's identity at the highest-level degree.

5. The impact of the curriculum showed that graduates' competencies and their practices were appropriate at the highest-level degree.

Keywords: Curriculum evaluation, Master of education program,
Educational administration

บทนำ

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดก่อให้เกิดนวัตกรรมอย่างพลิกผัน อาทิ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (IoT) การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ และเทคโนโลยีทางการเงิน เป็นต้น ซึ่งแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดเหล่านี้ก่อให้เกิดความท้าทายต่อการพัฒนาประเทศในหลายมิติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออนาคตการพัฒนาประเทศอย่างมาก ดังนั้น การพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความรู้ สมรรถนะ และทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ สามารถรู้เท่าทันและปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์และกติกาใหม่และมาตรฐานที่สูงขึ้น การศึกษาจึงเป็นประเด็นสำคัญที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน และการพัฒนาทักษะฝีมือที่สอดคล้องกันกับการพัฒนาของคนในแต่ละช่วงวัย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561: 2-5)

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการจัดการที่มุ่งเน้นการพัฒนาคน เพื่อออกไปพัฒนาสังคมสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ ทั้งยังสอดคล้องกับการพัฒนาคน และคุณภาพของผู้เรียนอีกด้วย โดยหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาเป็นหลักสูตรที่ประกอบด้วยประสบการณ์ทางวิชาการเฉพาะด้าน ขั้นสูงที่ลุ่มลึก เพื่อความเป็นนักวิชาการขั้นสูงในสาขาวิชานั้น ๆ ของผู้เรียน โดยมุ่งหวังให้ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับนี้ สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเองจากการค้นคว้าวิจัย และสามารถนำองค์ความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสังคมประเทศชาติ จึงเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนขั้นสูง ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง เช่น ครู ผู้บริหารการศึกษา แพทย์ พยาบาล นักกฎหมาย นักบัญชี เป็นต้น โดยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาโอกาสและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ผู้บริหารการศึกษา จึงได้เปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถและคุณธรรม เป็นผู้นำทางการศึกษาทั้งในองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ตามบทบาทหน้าที่ของนักบริหารการศึกษานักวิชาการ และนักวิจัยซึ่งเป็นไปตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา พ.ศ. 2556 และเพื่อให้การจัดการเรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด หลักสูตรจำเป็นต้องผ่าน

กระบวนการประเมินหลักสูตร ซึ่งเป็นกระบวนการที่มุ่งหาคำตอบตามหลักวิชาการว่าหลักสูตรได้ดำเนินการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยทำการประเมินหลักสูตรทั้งระบบตามแบบจำลองการประเมินซีপি (CIPPi Model) ของสตัฟเฟิลบีมและคณะ (Stufflebeam) (Stufflebeam & Shinkfield, 2007: 7) ซึ่งเป็นแบบจำลองที่มีความเหมาะสม ครอบคลุมขั้นตอนการดำเนินการตามหลักสูตรโดยมุ่งประเมิน 5 ด้าน คือ การประเมินบริบท (Context) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input) การประเมินกระบวนการ (Process) การประเมินผลผลิต (Product) และการประเมินด้านผลกระทบ (Impact) รวมถึงรวบรวมข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินบริบทของหลักสูตรในด้านปรัชญาของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร และรายวิชาของหลักสูตร
2. เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรในด้านอาจารย์ ด้านคุณลักษณะนักศึกษา และด้านปัจจัยเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน
3. เพื่อประเมินกระบวนการของหลักสูตรในการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางการบริหารการศึกษา
4. เพื่อประเมินผลผลิตของหลักสูตรในคุณลักษณะทางวิชาชีพตามอัตลักษณ์มหาวิทยาลัย
5. เพื่อประเมินผลกระทบของหลักสูตรในด้านความรู้ความสามารถของมหาบัณฑิตและการปฏิบัติตน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้แบบจำลองการประเมิน CIPPi Model ประกอบด้วย 1) การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) มีการประเมินเกี่ยวกับปรัชญาของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร และรายวิชาของหลักสูตร 2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) มีการประเมินเกี่ยวกับอาจารย์ คุณลักษณะนักศึกษา และปัจจัยเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน 3) การประเมินด้านกระบวนการผลิต (Process Evaluation) มีการประเมินเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางการบริหารการศึกษา 4) การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) มีการประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะทางวิชาชีพตามอัตลักษณ์มหาวิทยาลัย และ 5) การประเมินด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) มีการประเมินเกี่ยวกับความรู้ความสามารถของมหาบัณฑิตและการปฏิบัติตน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ จำนวน 313 คน ประกอบด้วย 1) อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 8 คน 2) นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 115 คน 3) มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 115 คน และ 4) ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 75 คน

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการประเมินครั้งนี้ได้จากการใช้ตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Cohen (Cohen, Manion and Morrison, 2011:147) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 253 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งประเภท (Stratified Random Sampling) ตามคุณลักษณะประชากร ประกอบด้วย 1) อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 4 คน 2) นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 92 คน 3) มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 92 คน และ 4) ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 65 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยประเมินหลักสูตรครั้งนี้ จำแนกตามกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ใช้หลักสูตร

กลุ่มตัวอย่าง	การสัมภาษณ์					แบบสอบถาม				
	ด้านบริบท	ด้านปัจจัยนำเข้า	ด้านกระบวนการ	ด้านผลผลิต	ด้านผลกระทบ	ด้านบริบท	ด้านปัจจัยนำเข้า	ด้านกระบวนการ	ด้านผลผลิต	ด้านผลกระทบ
อาจารย์ประจำหลักสูตร	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-	-	-
นักศึกษา	-	-	-	-	-	✓	✓	✓	✓	-
มหาบัณฑิต	-	-	-	-	-	✓	✓	✓	✓	-
ผู้ใช้บัณฑิต	-	-	-	-	-	-	-	-	-	✓

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ประเภท คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ความคิดเห็นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร โดยจำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สำหรับอาจารย์ผู้สอน เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยการใช้การสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้สอนเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีลักษณะของข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-end Questions) โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเหมาะสมจำแนกเป็น 4 ด้าน คือ 1) บริบท มีประเด็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของปรัชญาของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร และรายวิชาของหลักสูตร 2) ปัจจัยนำเข้า มีประเด็นเกี่ยวกับด้านอาจารย์ ด้านคุณลักษณะ

นักศึกษา ด้านปัจจัยเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน 3) กระบวนการ มีประเด็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางการบริหารการศึกษา การบริหารหลักสูตร 4) ผลผลิต มีประเด็นเกี่ยวกับคุณลักษณะทางวิชาชีพตามอัตลักษณ์มหาวิทยาลัย

ชุดที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สำหรับนักศึกษา และมหาบัณฑิต เป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Five Rating Scales) โดยมีประเด็นในการสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรจำแนกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริบท มีประเด็นเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อรายวิชาซึ่งประกอบด้วย ปรัชญาของหลักสูตรสาขาวิชา วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสาขาวิชา องค์ประกอบของหลักสูตร และรายวิชาของหลักสูตร 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ซึ่งประกอบด้วย ด้านอาจารย์ ด้านคุณลักษณะนักศึกษา และด้านปัจจัยเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านกระบวนการผลิต ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางการบริหารการศึกษา 4) ด้านผลผลิต ประกอบด้วย คุณลักษณะทางวิชาชีพตามอัตลักษณ์มหาวิทยาลัย

ชุดที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สำหรับผู้ใช้บัณฑิต เป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Five Rating Scales) โดยมีประเด็นในการสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรในด้านผลกระทบ ประกอบด้วย ความรู้ความสามารถและการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิต

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร และการสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างของ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

2. พัฒนาแบบสอบถามความคิดเห็นและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3. ส่งแบบสอบถามความคิดเห็นและแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความครอบคลุมของเนื้อหา ภาษา และความเหมาะสมของเครื่องมือ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาจากเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องพบว่า ทุกข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องไม่ต่ำกว่า 0.6

4. นำแบบสอบถาม มาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้ (Try out) จำนวน 30 คน วิเคราะห์หาค่าความเที่ยงโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α - Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.85

5. นำเครื่องมือที่ผ่านการหาคุณภาพของเครื่องมือ มาดำเนินการแก้ไขปรับปรุงก่อนทำการรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัยในขั้นตอนต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยประสานงานกับอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อนัดหมายวัน เวลาและสถานที่สำหรับการสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยประสานงานขอความร่วมมือและจัดส่งแบบสอบถามสำหรับประชากรของการวิจัย ได้แก่ 1) นักศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา 2) มหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา และ 4) ผู้ใช้มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยดำเนินการระหว่างเดือนมกราคม 2564

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยครั้งนี้มีรายละเอียดดังนี้ คือ

1. ข้อมูลเชิงพรรณนาหรือข้อมูลแบบคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ และข้อมูลจากคำถามปลายเปิดในแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

2. ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การประเมินค่าเฉลี่ยของมาเรียม นิลพันธุ์ (2557:196)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สามารถสรุปผลการประเมินได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (ปรับปรุง พ.ศ. 2560) โดยภาพรวม

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (ปรับปรุง พ.ศ.2560)	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1 ด้านบริบทของหลักสูตร	4.59	0.44	มากที่สุด
2 ด้านปัจจัยนำเข้า	4.51	0.48	มากที่สุด
3 ด้านกระบวนการผลิต	4.62	0.49	มากที่สุด
4 ด้านผลผลิต	4.63	0.44	มากที่สุด
5 ด้านผลลัพธ์	4.58	0.37	มากที่สุด
รวม	4.58	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการประเมินบริบทของหลักสูตร ในด้านปรัชญาของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร และรายวิชาของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และจากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำหลักสูตรให้ความเห็นว่าการดำเนินการหลักสูตรด้านบริบทในภาพรวมมีความสอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย ในขณะที่ตัวองค์ประกอบของหลักสูตรในรายวิชาต่าง ๆ สามารถส่งเสริมนักศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการบริหาร การศึกษาสามารถนำไปสู่การผลิตมหาบัณฑิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ผู้บริหารการศึกษาได้

2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร ในด้านอาจารย์ ด้านคุณลักษณะนักศึกษา และด้านปัจจัยเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด และจากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำหลักสูตรให้ความเห็นว่าการดำเนินการหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้าในการจัดการเรียนการสอนนั้นจากการที่ในแต่ละกระบวนวิชามีการจัดอาจารย์ผู้สอน 2 ท่านต่อวิชาทำให้อาจารย์สามารถปรึกษา เพื่อเตรียมการจัดการเรียนรู้รวมถึงการปรับปรุงหัวข้อกิจกรรมกลุ่มให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ และจากการที่มีการแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาทำให้อาจารย์มีความใกล้ชิดกับนักศึกษามากขึ้นสามารถ ให้ความช่วยเหลือนักศึกษาในการปรับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม แต่ควรมีการปรับปรุง สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน เช่น คอมพิวเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ต เครื่องเสียง เครื่องฉายภาพฯ ให้มีความพร้อมในการใช้งาน รวมถึงควรจัดหาเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีและการใช้อุปกรณ์ ต่าง ๆ ประจำห้องเรียนเพื่อให้ความช่วยเหลืออาจารย์และนักศึกษา

3. ผลการประเมินกระบวนการของหลักสูตร ในการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียน การสอน การวัดและประเมินผล และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางการบริหารการศึกษาอยู่ใน ระดับมากที่สุด และจากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำหลักสูตรให้ความเห็นว่าการดำเนินการหลักสูตร ด้านกระบวนการผลิตในการวางระบบการคัดเลือกนักศึกษามีทั้งการสอบข้อเขียนและการสอบ สัมภาษณ์มีความเหมาะสม รวมถึงการจัดปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ที่มีการชี้แจงเกี่ยวกับแผนการเรียน การจัดการเรียนรู้ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางการบริหารการศึกษา และกิจกรรมเสริมความเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาส่งผลให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจและสามารถเตรียม ความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของหลักสูตรได้เป็นอย่างดี

4. ผลการประเมินผลผลิตของหลักสูตรในคุณลักษณะทางวิชาชีพตามอัตลักษณ์ มหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมากที่สุด และจากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำหลักสูตรให้ความเห็นว่ จากการดำเนินการต่าง ๆ ของหลักสูตรส่งผลให้นักศึกษามีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ ในการเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของหลักสูตร มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ มีความกล้าในการแสดงความคิดเห็นและมีการนำเสนอรายงานที่ดี แต่ควรเพิ่มทักษะวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการสรุปประเด็นความรู้รวมถึงการประยุกต์ความรู้ ทักษะต่าง ๆ ในการตัดสินใจและ การแก้ไขปัญหาทางการบริหารสถานศึกษาให้มากขึ้น

5. ผลการประเมินผลกระทบของหลักสูตรในด้านความรู้ความสามารถของมหาบัณฑิตและ การปฏิบัติตนอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถอภิปรายประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. จากผลการประเมินบริบทของหลักสูตรที่พบว่า ด้านปรัชญาของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร และรายวิชาของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยวิทยาลัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาไว้อย่างเคร่งครัด และตามเกณฑ์การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการประกอบวิชาชีพ พ.ศ. 2557 จากคุรุสภา และผ่านการเห็นชอบจากสภามหาวิทยาลัย และการรับทราบหลักสูตรจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและคุรุสภา จากนั้นได้มีการนำหลักสูตรมาใช้ในปีการศึกษา 2560 ปรัชญาของหลักสูตรสอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ในการผลิตมหาบัณฑิตให้มีคุณภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ประกอบกับสถานการณ์ปัจจุบัน จำเป็นต้องมีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาที่มีคุณภาพและศักยภาพ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม นอกจากนี้ปรัชญาของหลักสูตรยังสามารถนำไปสู่การผลิตมหาบัณฑิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ผู้บริหารการศึกษาได้ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจน เข้าใจง่าย ทันกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคม และนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดรายวิชาสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร มีการจัดการศึกษาที่มีความเหมาะสม รายวิชาในหลักสูตรส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ ความสามารถ และทักษะกระบวนการในการบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้นักศึกษาแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และมีทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง มีการพัฒนาทางความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และมีการพัฒนาทางความฉลาดทางจริยธรรม (MQ) ผลดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สนิท พาราษฎร์ (2559) ที่ทำการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินด้านบริบทในภาพรวม พบว่าด้านบริบทมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำเริง อ่อนสัมพันธ์ (2560: 12) ที่ทำการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการประเมินด้านบริบทพบว่า อาจารย์ผู้สอน และอาจารย์ประจำหลักสูตรให้ ความเห็นว่าการดำเนินการหลักสูตรด้านบริบทในภาพรวมมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับนโยบาย การจัดการศึกษาของประเทศและของมหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต และนักศึกษามีความเห็นว่า การประเมินหลักสูตรด้านบริบทในภาพรวมและรายด้านมีความเหมาะสมสอดคล้องในระดับมากที่สุด

2. จากผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรที่พบว่า ในด้านอาจารย์ ด้านคุณลักษณะนักศึกษา และด้านปัจจัยเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชานี้มีความสำคัญมากเป็นการสร้างผู้นำทางการศึกษาที่มีคุณภาพทำให้เกิดการพัฒนานักเรียน ครู และโรงเรียน ส่งผลถึงการยกระดับการศึกษาของประเทศ ดังนั้นอาจารย์ทุกท่านจึงมีการเตรียมการสอนมาอย่างดี จัดลำดับความสำคัญและต่อเนื่องของเนื้อหาอย่างเป็นระบบ เอาใจใส่ดูแลและให้ความช่วยเหลือนักศึกษา รวมถึงยอมรับ

ฟังความคิดเห็นของนักศึกษา การที่สาขาวิชาการบริหารการศึกษามีกระบวนการคัดเลือกนักศึกษาที่มีคุณภาพและหลายขั้นตอนทำให้สาขาวิชาการบริหารการศึกษามีกระบวนการคัดเลือกผู้ที่เข้ามาเรียนได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งคุณลักษณะของนักศึกษาในเรื่องการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างการทำงานกลุ่มและมีจิตอาสาในการช่วยเหลือผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย มหาวิทยาลัยมีการจัดปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ จัดหนังสือ ตำรา เอกสารประกอบการเรียนเหมาะสมตามรายวิชา สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ (เช่น คอมพิวเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ต เครื่องเสียง เครื่องฉายภาพ เป็นต้น) จัดห้องเรียนที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนโดยรวมเหมาะสม มีแหล่งค้นคว้าเพื่อการเรียนรู้ มีความเหมาะสม และเพียงพอต่อการเรียนรู้ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของมาเรียม นิลพันธุ์ (2555) ที่ทำการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของสำเร็จ อ่อนสัมพันธุ์ (2560: 12) ที่ทำการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการประเมินหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้า อาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ประจำหลักสูตรให้ความเห็นว่า ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการตามหลักสูตรมีความเพียงพอ เหมาะสม มีความพร้อมสูง นักศึกษาและมหาบัณฑิตมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. จากผลการประเมินกระบวนการของหลักสูตร ในการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางการบริหารการศึกษายู่ในระดับมากที่สุด อาจารย์ผู้สอนมีความคิดเห็นว่าการบริหารหลักสูตรฯ นั้นมีการประชุมคณะกรรมการบริหารหลักสูตรเพื่อกำหนดเป้าหมาย วางแผน และติดตามกำกับแผนการเรียนการสอนตลอดหลักสูตรทุกรายวิชาพร้อมกัน รวมถึงมีระบบการคัดเลือกนักศึกษามีทั้งการสอบข้อเขียนและการสอบสัมภาษณ์ทำให้สามารถคัดเลือกนักศึกษาได้อย่างเหมาะสม ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากระบบการคัดเลือกนักศึกษามีทั้งการสอบข้อเขียนและการสอบสัมภาษณ์มีความน่าเชื่อถือ อาจารย์มีการวางแผนการสอน โดยกำหนด จุดมุ่งหมาย กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลชัดเจน มีการเตรียมเนื้อหาที่ทันสมัย ใช้งานวิจัยประกอบการสอน รวมถึงการเตรียมสื่อการเรียนการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน มีการแจ้งจุดประสงค์และแนวทางการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนการสอน (Course Syllabus) อย่างชัดเจน ส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและนำเสนอความรู้ทั้งวิเคราะห์ สังเคราะห์ และวิจารณ์บนพื้นฐานขององค์ความรู้สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติได้อย่างสอดคล้องเหมาะสม ส่งเสริมให้รู้จักทำงานเป็นกลุ่มและเข้าใจบทบาทผู้นำและผู้ตามที่ดี กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน (Interactive Communication) เพื่อพัฒนาความรู้สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพในทุกกระบวนการวิชา กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ประเมินผลการเรียนจากการสอบอย่างเป็นระบบ เหมาะสม และยุติธรรม มีการประเมินผลระหว่างเรียนและหลังเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียน มีการปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทางการบริหารการศึกษากับนักศึกษาก่อนออกฝึกประสบการณ์

วิชาชีพฯ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิราภรณ์ เหมพันธ์ (2561: 213) ที่ทำการประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอน ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556 โดยใช้รูปแบบซิปป์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินหลักสูตรด้านกระบวนการ อาจารย์ผู้สอน บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาและนักศึกษาที่กำลังเรียน มีความคิดเห็นว่า การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนานักศึกษา การทำวิทยานิพนธ์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนอาจารย์ประจำหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของสำเริง อ่อนสัมพันธุ์ (2560: 12) ที่ทำการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินหลักสูตร ด้านกระบวนการ มหาบัณฑิต และนักศึกษามีความเห็นว่าการประเมินหลักสูตรด้านกระบวนการ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน

4. จากผลการประเมินผลผลิตของหลักสูตรในคุณลักษณะทางวิชาชีพตามอัตลักษณ์ มหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมากที่สุด และอาจารย์ผู้สอนมีความเห็นว่าการบริหารหลักสูตร มีการประชุมคณะกรรมการบริหารหลักสูตรเพื่อกำหนดเป้าหมาย วางแผน และติดตามกำกับแผน การเรียนการสอนตลอดหลักสูตรทุกรายวิชาพร้อมกัน รวมถึงมีระบบการคัดเลือกนักศึกษามีทั้งการสอบ ข้อเขียนและการสอบสัมภาษณ์ทำให้สามารถคัดเลือกนักศึกษาได้อย่างเหมาะสม แต่ควรมี การจัดเตรียมอาคารสถานที่ ห้องเรียน และห้องปฏิบัติการสำหรับการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนควรมีการนำเหตุการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา ในปัจจุบัน เช่น การปฏิรูปการศึกษา การเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร นโยบายของรัฐบาลให้นักศึกษา ได้ศึกษา วิเคราะห์จะได้นั้นกับเหตุการณ์ สอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษา และมีการจัดกิจกรรม ศึกษาดูงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการให้กับนักศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยง ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติได้อย่างสอดคล้องเหมาะสม ในส่วนของการวัดและประเมินผลการศึกษา ควรมีการนำผลการประเมินการสอนรายวิชามาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน รวมถึงนำผล การประเมินการฝึกประสบการณ์ทางวิชาชีพทางการศึกษามาปรับปรุงการฝึกประสบการณ์ ทางวิชาชีพฯ ได้อย่างเหมาะสม ที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจาก การผลิตนักศึกษาที่มีคุณภาพถือเป็น สิ่งล้ำค่าของหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนจึงพยายามถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และทักษะในการ บริหารให้คำแนะนำแนวทางการบริหารและพัฒนาโรงเรียนสู่ความสำเร็จ นำนวัตกรรมทางการบริหาร และองค์ความรู้ใหม่มาแลกเปลี่ยน วิเคราะห์ วิพากษ์ในห้องเรียนอยู่เสมอทำให้นักศึกษาได้รับความรู้ ประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ส่วนผู้บริหารมักจะมีมุมมองที่มีความสามารถ ในการสร้างผลงานที่รับผิดชอบสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และทำงาน เป็นทีมเพื่อพัฒนาโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นงานด้านวิชาการ แผนงาน งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไปอย่างถูกต้อง มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพที่เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น มีทั้งจิตสาธารณะและจิตอาสาที่ทำงานเพื่อโรงเรียน ชุมชน และสังคมอย่างทุ่มเท สามารถนำความรู้ ไปใช้ในการพัฒนาตนเองพัฒนางาน เตรียมรับการประเมินในรูปแบบต่าง ๆ มีผลการปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับทั้งในโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษา ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาเรียม นิลพันธุ์ (2555) ที่ทำการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัย พบว่า ด้านผลผลิต โดยภาพรวมและรายชื่อ

อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับธัชชัย จิตรนันท์ และจิราพร วิชะโรจน์ (2558: 95) ที่ทำการประเมินหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง 2554) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลผลิต โดยรวมเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามสถานภาพพบว่า อาจารย์ผู้สอนมหาบัณฑิต มีความเห็นโดยรวมว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผู้บังคับบัญชามหาบัณฑิต มีความเห็นโดยรวมว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

5. จากผลการประเมินผลกระทบของหลักสูตรในด้านความรู้ความสามารถของมหาบัณฑิต และการปฏิบัติตนอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก มหาบัณฑิตมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานและเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพในทางที่ดีขึ้น สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาตนเองด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอย่างต่อเนื่อง มีความเสียสละและอุทิศตนให้กับองค์กร มีความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน วางตัวเหมาะสมตามกาลเทศะ ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงานปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ มีทักษะในการทำงานเป็นทีม ใช้สติ วิจารณ์ญาณ และความสามารถในการแก้ไขปัญหา เป็นผู้ผู้นำในการแสวงหาหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน ผลงานที่ได้รับมอบหมายมีคุณภาพของผลงานและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน นำวิธีการทำงานใหม่ ๆ มาพัฒนาการทำงานสร้างสรรค์ผลงาน สร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนและสังคม ทำให้ผู้บังคับบัญชา มีความพึงพอใจในคุณภาพและประสิทธิภาพการทำงาน สร้างผลงานให้เป็นที่ประจักษ์ ทำงานได้เกินกว่าที่เป้าหมายหรือความคาดหวังของหน่วยงาน เมื่อมหาบัณฑิตและนักศึกษามีและใช้ศักยภาพในการทำงานสูงเป็นผู้ผู้นำ หรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน สร้างชื่อเสียงและเกียรติภูมิให้กับโรงเรียน ผู้บังคับบัญชาจะมีความพึงพอใจและให้การยอมรับในประสิทธิภาพ การทำงานของมหาบัณฑิต สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เชษฐภูมิ วรรณไพศาล (2562: 122) ที่ทำการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2557) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPI Model ผลการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation: i) พบว่า ผลกระทบของหลักสูตรมีระดับความพึงพอใจในระดับมาก และผลการวิจัยของมาเรียม นิลพันธุ์ (2555:บทคัดย่อ) ที่ทำการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัยพบว่าด้านผลกระทบ โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ในด้านบริบท ควรจัดให้มีการทบทวนการวางแผนการศึกษา ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) เพื่อปรับปรุงแผนการศึกษาให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของทุกฝ่าย
2. ควรเพิ่มเติมกิจกรรมรายวิชาให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ให้มากขึ้น และมุ่งกระบวนการทางการบริหารที่ปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ตามตัวบ่งชี้ของความสำเร็จของแต่ละวัตถุประสงค์ของรายวิชา และควรพัฒนาให้มีความรับผิดชอบและมีคุณธรรม ควรเพิ่มกิจกรรมในรายวิชาให้ผู้เรียนรู้วิธีปฏิบัติจริงและพัฒนาผู้นำทางการศึกษา ผู้นำทางวิชาการ และผู้นำทางวิชาชีพมากขึ้น ควรเพิ่มเติม

ในส่วนของการปฏิบัติตามทฤษฎี หลักการ แนวคิด ของเนื้อหาสาระให้มากขึ้น มีกิจกรรมรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การแก้ไขปัญหาทางการบริหาร โดยใช้ Case study หรือการระดมสมองมากขึ้น ดังนั้น สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ควรปรับเปลี่ยนกิจกรรมในแต่ละรายวิชาให้มีการฝึกคิดวิเคราะห์ และการเรียนรู้วิธีปฏิบัติจริง เน้นกระบวนการบริหารที่ปฏิบัติได้จริงตามตัวบ่งชี้ของความสำเร็จของแต่ละวัตถุประสงค์ของรายวิชา จัดให้มีการฝึกประสบการณ์ การแก้ไขปัญหาทางการบริหารโดยใช้ Case study หรือการระดมสมอง ให้มากขึ้น

3. ควรมีการปรับปรุงสื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพเนื่องจากพบปัญหาของอุปกรณ์ค่อนข้างบ่อ และไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้อุปกรณ์การเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ทันสมัย ดังนั้น สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ควรมีการเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยสะดวกต่อการใช้งาน เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา มี wireless ที่สามารถเชื่อมต่อให้สามารถค้นคว้าได้ และมีจำนวนเพียงพอต่อการใช้งาน และควรปรับระบบการยืม-คืนวิทยานิพนธ์ให้สะดวก และสอดคล้องกับเวลาเรียนของนักศึกษา

4. ควรเพิ่มทักษะการวิจัย ทักษะการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการสรุปประเด็นความรู้ รวมถึงการประยุกต์ความรู้ ทักษะต่าง ๆ ในการตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหาทางการบริหารสถานศึกษาให้มากขึ้น ดังนั้น สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ควรเพิ่มกิจกรรมในรายวิชาที่เกี่ยวข้องให้สามารถบูรณาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นปฏิบัติจริงให้มากยิ่งขึ้น เพื่อฝึกทักษะการวิจัย ทักษะการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการสรุปประเด็นความรู้ การประยุกต์ใช้ หลักการ ทฤษฎีต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการประเมินหลักสูตรตามกำหนดเวลาโดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยแบบอื่น เช่น การศึกษาเชิงคุณภาพ หรือศึกษาด้วยแนวคิดอื่น
2. ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตร แยกกลุ่มเป้าหมาย ระหว่างนักศึกษาปัจจุบันที่กำลังเรียน และมหาบัณฑิตที่จบแล้ว
3. ควรมีการวิจัย ประเมินและติดตามผลการใช้หลักสูตร เพื่อพิจารณาคุณภาพของบัณฑิต โดยจำแนกตามลักษณะของนักศึกษาที่เรียนในภาคปกติ และนักศึกษาที่เรียนในภาคพิเศษ เนื่องด้วยสภาพบริบทและปัจจัยแวดล้อมแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ เหมพันธ์. (2561). การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556 โดยใช้รูปแบบบีบี.
วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. 10(พิเศษ) 213-221.
- เชษฐภูมิ วรรณไพศาล. (2562). การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษาเอกสังคมศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2557) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 13(2): 122-135.

- ธัชชัย จิตรนันท์ และจิราพร วิชระโกชน์. (2558). การประเมินหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง 2554) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 7(1): 95-108.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2557). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). นครปฐม: ศูนย์วิจัยพัฒนาทางการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สนธิ พาราษฎร์. (2559). การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*.
- สำเร็จ อ่อนสัมพันธ์. (2560). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 19(1): 12-27.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา)*. กรุงเทพมหานคร:สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). *เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558 และเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง*. กรุงเทพฯ: วงศ์สว่างพับลิชชิง แอนด์ พรินติ้ง.
- Cohen, Louis. Lawrence, Manion. & Keith Morrison. (2011). *Research Methods in Education*. (7th ed). New York: Routledge.
- Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation theory, models and Applications*. CA: Jossey-Bass.

การลดต้นทุนสินค้าคงคลังฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 กรณีศึกษา โรงงานบรรจุภัณฑ์พลาสติก

INVENTORY COST REDUCTION OF FLAT PLASTIC GLASS LID CODE 85: A CASE STUDY OF A PLASTIC PACKAGING FACTORY

กุลบัณฑิต แสงดี^{1*} อภัสรา นภทระวี¹ และศิริมาพร เจริญในวงศ์แผ่¹
Kulbandid Sangdee^{1*} Aphatsara Naphatrawi¹ and Sirimaporn Charoennaiwongpao¹

Received : 26 April 2022

Revised : 11 July 2022

Accepted : 16 July 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พยากรณ์ความต้องการของสินค้า 2) หาปริมาณสั่งซื้อที่ประหยัด และ 3) ลดต้นทุนสินค้าคงคลังฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้จัดการโรงงาน 1 คน ผู้จัดการคลังสินค้า 1 คน และหัวหน้าฝ่ายขาย 1 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิขององค์กรที่เกี่ยวข้อง และใช้เทคนิคการพยากรณ์แบบอนุกรมเวลา ในการพยากรณ์ความต้องการสินค้า โดยวัดความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ด้วยวิธีค่าร้อยละ ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ย และใช้เทคนิคการหาปริมาณสั่งซื้อที่ประหยัด จุดสั่งซื้อซ้ำ เพื่อหาปริมาณการสั่งซื้อที่ประหยัดในการควบคุมต้นทุนสินค้าคงคลังและลดปริมาณสินค้าเสื่อมสภาพ

ผลการวิจัยพบว่า การพยากรณ์โดยวิธีเอกซ์โปเนนเชียลปรับเรียบ สามารถให้ค่าการพยากรณ์ที่มีค่าร้อยละความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ย ต่ำที่สุดเท่ากับร้อยละ 3.69 สามารถกำหนดปริมาณการสั่งซื้อฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 เท่ากับ 2,192 กล่องต่อครั้ง มีจุดสั่งซื้อซ้ำ 233 กล่องต่อครั้ง โดยมีรอบการสั่งซื้อทุก 17 วัน ทำให้มีต้นทุนรวมเท่ากับ 1,644 บาทต่อปี จากเดิม 38,790 บาทต่อปี สามารถลดต้นทุนรวมได้ 37,146 บาทต่อปี และสามารถลดต้นทุนที่เกิดจากสินค้าเสื่อมสภาพได้ 4,998,993 บาทต่อปี รวมสามารถลดต้นทุนสินค้าคงคลังได้ 5,036,139 บาทต่อปี

คำสำคัญ: การลดต้นทุนสินค้าคงคลัง ฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบ การพยากรณ์
ปริมาณการสั่งซื้อที่ประหยัด

¹หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจักรพงษ์ภูวนารถ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

¹Business Administration, Logistics and Supply Chain Management,
Rajamangala University of Technology Tawan-Ok Chakrabongse Bhuvanarth Campus Bangkok

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: Jinko_mtn@hotmail.com

ABSTRACT

The purposes of the current research were to 1) forecast the product demand, 2) explore an economical order quantity and 3) reduce the inventory cost of flat plastic glass lid code 85. The researchers collected data from a factory manager, a warehouse manager, and a sales supervisor by using in-depth interview form for compiling the primary data. In addition, the secondary data was collected from the relevant organizations using the time series forecasting methods to forecast product demand. Additionally, the methods of error forecasting Mean Absolute Percentage Error (MAPE), Economic Order Quantity (EOQ) method and Reorder Point (ROP) method were used to find the economical-order quantities to control inventory costs and reduce the number of deteriorated products.

The results shown that using Exponential Smoothing (ES) method, the forecast product demand had the lowest MAPE value of 3.69 percent. Moreover, EOQ could lead to the optimum order quantity of flat plastic glass lids, code 85, for 2,192 boxes per lot with the ROP equal to 233 boxes per lot with the order cycle of 17 days. Thus, the total cost would be 1,644 baht per year. Comparing to, the original cost of 38,790 baht per year, the forecast values could reduce the total cost by 37,146 baht per year and could reduce the cost of deteriorated products by 4,998,993 baht per year. Therefore, the inventory cost could be reduced by 5,036,139 baht per year.

Keywords: Inventory cost reduction, Plastic glass lid, Forecasting,
Economic order quantity.

บทนำ

สินค้าคงคลัง (Inventory) หมายถึง วัสดุหรือสินค้าต่าง ๆ ที่เก็บไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน อาจเป็นการดำเนินงานผลิต ดำเนินการขาย หรือดำเนินงานอื่น ๆ สินค้าคงคลังเป็นสินทรัพย์ที่มีมูลค่าสูงที่สุดในกลุ่มของสินทรัพย์หมุนเวียน ดังนั้น การควบคุมสินค้าคงคลัง จึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เนื่องจากหากเกิดปัญหาขึ้นในการควบคุมสินค้าคงคลัง อาจจะเป็นสาเหตุทำให้การดำเนินธุรกิจประสบความล้มเหลวได้หากมีสินค้าไม่เพียงพอกับความต้องการของลูกค้าก็อาจจะทำให้ธุรกิจหยุดชะงัก และอาจเป็นสาเหตุให้ลูกค้าขาดความเชื่อมั่นและสูญเสียลูกค้า แต่ถ้าหากมีการเก็บสินค้าไว้มาก เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการขาดแคลนสินค้า ผู้ประกอบการจำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมากเพื่อที่จะถือครองสินค้าคงคลังนั้นไว้ ดังนั้น การจัดการสินค้าคงคลังที่ดีย่อมเป็นผลดีทั้งในด้านของการเพิ่มกำไรและลดค่าใช้จ่ายให้กับธุรกิจ (จารุภา อุ่นจางวาง, 2556)

โรงงานบรรจุภัณฑ์พลาสติกกรณีศึกษา เป็นบริษัทที่มีการผลิตบรรจุภัณฑ์หลายรูปแบบที่ทำมาจากพลาสติก โดยดำเนินธุรกิจมานานกว่า 30 ปี มีทุนจดทะเบียน 200,000,000 บาท และ

มีลูกค้าเป็นบริษัทชั้นนำระดับประเทศ โดยมีผลิตภัณฑ์ของบริษัท เช่น ถาดใส่ไข่หรือลังไข่ แก้ว ฝา แก้ว ฝากล่อง กล่องข้าว ถาดใส่เนื้อสัตว์ กล่องเบเกอร์ กล่องสลัด เป็นต้น ปัจจุบันบริษัทประสบปัญหาของสินค้าคงคลังประเภทฝาแก้วพลาสติกเสื่อมสภาพจากการจัดเก็บสินค้าระยะเวลานาน จากสถิติข้อมูลปริมาณสินค้าเสื่อมสภาพเฉลี่ย พ.ศ. 2562-2563 ดังตารางที่ 1 บริษัทมีการจัดเก็บ ฝาแก้วพลาสติกทั้งหมด 7 ชนิด ได้แก่ ฝาชนิดโดมแบ่งเป็นรหัส 85, 90, 95 และ 116 และฝาชนิด เรียบแบ่งเป็นรหัส 85, 90 และ 95 โดยฝาพลาสติกทุกชนิดพบปัญหาการเสื่อมสภาพของสินค้า จากการจัดเก็บสินค้าปริมาณมากในระยะเวลาเกินกว่า 1 ปี และฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบ รหัส 85 มีปริมาณสินค้าเสื่อมสภาพมากที่สุด เฉลี่ย 12,163 กล่องต่อปี คิดเป็นร้อยละ 30.53 โดยฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 ที่เสื่อมสภาพจะมีลักษณะสีพลาสติกเปลี่ยนเป็นสีเหลือง จากเดิมสีขาว ซึ่งไม่สามารถนำไปจำหน่ายได้ ทำให้บริษัทต้องสูญเสียรายได้จากเหตุการณ์ดังกล่าว ไปค่อนข้างสูง คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ย 4,998,993 บาทต่อปี

ตารางที่ 1 ปริมาณฝาแก้วพลาสติกเสื่อมสภาพเฉลี่ย ปี พ.ศ. 2562-2563

ประเภทสินค้า	สินค้าเสื่อมสภาพเฉลี่ย (กล่อง)	มูลค่าสินค้าเสื่อมสภาพ (บาท)
ฝาชนิดเรียบรหัส 85	12,163	4,998,993
ฝาชนิดโดมรหัส 90	8,624	3,544,464
ฝาชนิดเรียบรหัส 90	8,590	3,530,490
ฝาชนิดเรียบรหัส 95	8,446	3,471,306
ฝาชนิดโดมรหัส 95	7,972	3,276,492
ฝาชนิดโดมรหัส 116	7,524	3,092,364
ฝาชนิดโดมรหัส 85	7,139	2,934,129

ที่มาข้อมูล: บริษัทกรณศึกษา ปี พ.ศ. 2564

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น มีสาเหตุจากการไม่มีการวางแผนความต้องการของลูกค้า ที่แม่นยำ ไม่มีการวางแผนในการควบคุมสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพ จึงส่งผลกระทบต่อให้เกิด ปริมาณการจัดเก็บสินค้าที่มีปริมาณมากเกินความจำเป็นและเกิดการเสื่อมสภาพในที่สุด อีกทั้ง ยังเกิดต้นทุนในการสั่งซื้อสินค้าและการจัดเก็บสินค้าที่ไม่เหมาะสม คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่า สินค้า ฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 เป็นสินค้าที่มีปริมาณเสื่อมสภาพมากที่สุดและเกิดต้นทุนจาก การเสื่อมสภาพมูลค่าสูง อีกทั้ง เป็นสินค้าที่มีความเร่งด่วนที่ทางบริษัทต้องการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น จึงต้องการลดต้นทุนสินค้าคงคลังที่เกิดขึ้น โดยนำเทคนิคการพยากรณ์อนุกรมเวลาเข้ามาช่วย ในการคาดการณ์ความต้องการของลูกค้าในอนาคตให้มีความแม่นยำ และนำระบบขนาดการสั่งซื้อ ที่ประหยัด (EOQ: Economic Order Quantity) ซึ่งพิจารณาต้นทุนรวมของสินค้าคงคลังที่ต่ำสุด เป็นหลัก เพื่อกำหนดระดับปริมาณการสั่งซื้อต่อครั้งที่เรียกว่า ขนาดการสั่งซื้อที่ประหยัด (พิภพ ลลิตาภรณ์, 2546) มาช่วยในการควบคุมปริมาณสินค้าคงคลังและทำให้สามารถลดต้นทุน ดังกล่าวลงได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพยากรณ์ความต้องการใช้ฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85
2. เพื่อหาปริมาณสั่งซื้อที่ประหยัดของฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85
3. เพื่อลดต้นทุนสินค้าคงคลังฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้มีประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่สนใจ ได้แก่ สินค้าฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 ซึ่งมีปริมาณเสื่อมสภาพมากที่สุดและเกิดต้นทุนจากการเสื่อมสภาพมูลค่าสูงที่สุด และเป็นสินค้าที่มีความเร่งด่วนที่ทางบริษัทต้องการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) ใช้รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง
2. เครื่องมือในการแก้ไขปัญหา ได้แก่ เทคนิคการพยากรณ์การวิเคราะห์หอนุกรมเวลา เทคนิคการหาปริมาณสั่งซื้อที่ประหยัด (Economic Order Quantity: EOQ) และ จุดสั่งซื้อซ้ำ (ROP: Reorder point)

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของบริษัทกรณีศึกษา รวมถึงทฤษฎี แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารต้นทุนสินค้าคงคลัง เพื่อใช้เป็นแนวทางสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
 - 1.2 สร้างและนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสร็จแล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและพิจารณาความถูกต้องด้านความชัดเจนทางภาษาและความเที่ยงตรงในเนื้อหา
 - 1.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว จัดพิมพ์เพื่อนำไปสัมภาษณ์
2. เครื่องมือในการแก้ไขปัญหา ได้แก่
 - 2.1 เทคนิคการพยากรณ์การวิเคราะห์หอนุกรมเวลา ตรวจสอบวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะข้อมูลที่จะดำเนินการพยากรณ์จากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของวิธีการที่เลือกใช้ในการพยากรณ์
 - 2.2 เทคนิคการหาปริมาณสั่งซื้อที่ประหยัด (Economic Order Quantity: EOQ) และจุดสั่งซื้อซ้ำ (ROP: Reorder point) สามารถทดสอบความเหมาะสมของเครื่องมือนี้ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน (Variability Coefficient: VC) จากข้อมูลที่ได้จากการพยากรณ์ในข้อ 2.1 โดย Silver & Peterson (1979) ได้เสนอวิธีการทดสอบความแปรปรวนของระดับ

ความต้องการสินค้าด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน (Variability Coefficient: VC) โดยค่าที่ได้จากการทดสอบสามารถแบ่งได้ 2 กรณีในการดำเนินการ ดังนี้

กรณีที่ 1 หากค่า VC ที่ได้มีค่ามากกว่า 0.25 หมายความว่า ชุดข้อมูลมีความแปรปรวนสูง ควรเลือกใช้วิธีการหาปริมาณสั่งซื้อที่เหมาะสมกับชุดข้อมูลที่มีความแปรปรวนสูง ได้แก่ วิธี Silver Meal Method (SM), วิธี Least Unit Cost (LUC) และ วิธี Part Period Balancing (PPB)

กรณีที่ 2 หากค่า VC ที่ได้มีค่าน้อยกว่า 0.25 หมายความว่า ชุดข้อมูลมีความแปรปรวนต่ำ ควรเลือกใช้วิธีการหาปริมาณสั่งซื้อที่เหมาะสมกับชุดข้อมูลที่มีความแปรปรวนต่ำ ได้แก่ วิธีการ Economic Order Quantity: EOQ และจุดสั่งซื้อซ้ำ (ROP: Reorder point)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัย ดำเนินการการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้จัดการโรงงาน จำนวน 1 คน และผู้จัดการคลังสินค้า จำนวน 1 คน ซึ่งทั้ง 2 คน เป็นผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่ในระดับผู้บริหารของบริษัทกรณีศึกษาที่สามารถให้ข้อมูลเชิงสถิติที่เกี่ยวข้องได้อย่างละเอียดและน่าเชื่อถือ ในประเด็นเรื่องของประวัติบริษัท กระบวนการทำงานในฝ่ายคลังสินค้าและสินค้าคงคลัง รวมถึงประเภทของสินค้า ต้นทุนในการบริหารคลังสินค้า และปัญหาที่เกิดขึ้นในคลังสินค้า

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลสถิติย้อนหลังที่เกี่ยวข้องกับสินค้าคงคลัง โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้าฝ่ายขาย ได้แก่

2.1 สถิติข้อมูลยอดขายสินค้าหรือค่าจริงของฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 เพื่อใช้พยากรณ์ความต้องการ ย้อนหลัง 2 ปี (ปี พ.ศ. 2562-2563) เป็นรายเดือน รวม 24 เดือน เนื่องด้วยบริษัทกรณีศึกษามีการบันทึกข้อมูลสถิติย้อนหลังไว้เพียง 2 ปี

2.2 ข้อมูลต้นทุนที่เกิดจากกิจกรรมการสั่งซื้อฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 เช่น ค่าขนส่งสินค้า ค่าจ้างแรงงาน ค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น รวมถึงระยะเวลาที่รอคอยในการสั่งซื้อสินค้า (Lead time)

2.3 ข้อมูลต้นทุนที่เกิดจากการจัดเก็บฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 เช่น ค่าจ้างแรงงานในคลังสินค้า ค่าเช่าคลังสินค้า ค่าไฟฟ้า ค่าอุปกรณ์ในการจัดเก็บ ค่าอุปกรณ์ในการเคลื่อนย้าย เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิที่ได้ ทำการพยากรณ์ยอดขายสินค้า โดยคณะผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการพยากรณ์การวิเคราะห์อนุกรมเวลา (Time Series Forecasting) ซึ่งมีหลักการที่ว่าค่าพยากรณ์ที่เกิดขึ้นจะขึ้นกับข้อมูลที่ผ่านมาในอดีต โดยวิธีการเหล่านี้จึงจะใช้เฉพาะข้อมูลเชิงปริมาณที่เก็บรวบรวมไว้ในอดีตมาพยากรณ์ (อนุสรณ์ บุญสง่า, 2559) โดยคณะผู้วิจัยเลือกใช้แนวทางวิธีการพยากรณ์ที่เหมาะสมกับแนวโน้มข้อมูลยอดขายสินค้าที่เป็นลักษณะคงที่และแนวโน้ม 5 วิธีการตามที่ อีระพงษ์ ทับพร และคณะ (2561) ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

1.1 การพยากรณ์วิธีการ Moving Average: MA คือ การพยากรณ์ข้อมูลในอนาคตจากข้อมูลหรือค่าสังเกตล่าสุดจำนวน N ค่าโดยให้น้ำหนักของข้อมูลเท่ากัน เมื่อได้กำหนดจำนวนเทอมที่จะเฉลี่ย ค่าที่คำนวณได้จะเป็นค่าพยากรณ์ของข้อมูลในช่วงเวลาต่อไป (ณ เวลาที่ $t+1$) โดยค่า N ที่ใช้จะเป็นจำนวนคู่หรือจำนวนคี่ก็ได้ แต่จะต้องใช้ข้อมูลตั้งแต่ 3 ช่วงเวลาขึ้นไป (ธีระพงษ์ ทับพร และคณะ, 2561)

ในงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยเลือกใช้ค่าเฉลี่ยแบบ 3 เดือนหรือ $N = 3$ เนื่องจากผู้วิจัยมีการเลือกใช้ค่าเฉลี่ยแบบ 2, 3, 4 และ 5 เดือน มาคำนวณหาค่าความผิดพลาดในการพยากรณ์ที่ต่ำที่สุด พบว่า ค่าเฉลี่ยแบบ 3 เดือน มีค่าความผิดพลาดในการพยากรณ์ที่ต่ำที่สุด

1.2 การพยากรณ์วิธีการ Weighted Moving Average: WMA คือ การหาค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ ซึ่งมีการถ่วงน้ำหนัก โดยข้อมูลที่อยู่ใกล้ช่วงเวลาที่พยากรณ์มักจะมีอิทธิพลมากกว่าข้อมูล ในอดีตที่ไกลออกไป ในการกำหนดน้ำหนักให้กับข้อมูลแต่ละค่าไม่มีสูตรกำหนดตายตัวขึ้นกับประสบการณ์ของผู้พยากรณ์ แต่ผลรวมของน้ำหนักรวมจะเท่ากับ 1 เสมอ (ธีระพงษ์ ทับพร และคณะ, 2561)

ในงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยเลือกใช้ค่าเฉลี่ยแบบ 2 เดือน เนื่องจากผู้วิจัยมีการเลือกใช้ค่าเฉลี่ยแบบ 2, 3, 4 และ 5 เดือน มาคำนวณหาค่าความผิดพลาดในการพยากรณ์ที่ต่ำที่สุด พบว่า ค่าเฉลี่ยแบบ 2 เดือน มีค่าความผิดพลาดในการพยากรณ์ที่ต่ำที่สุด และกำหนดค่าน้ำหนัก $W_1 = 0.25$, ค่าน้ำหนัก $W_2 = 0.75$ ซึ่งได้จากการใช้ Microsoft Excel Solver คือ เครื่องมือที่ช่วยในการคำนวณประเภทโปรแกรมเชิงเส้น (Linear Programming) โดยจะช่วยในการหาค่าตอบที่เหมาะสมที่สุดและดีที่สุด (ศักดิ์สิทธิ์ สุขสุเมธ, 2557) ซึ่งสามารถหาค่า W_i ได้เหมาะสมที่สุด ในขณะที่ค่าความคลาดเคลื่อนการพยากรณ์ต่ำที่สุด

1.3 การพยากรณ์วิธีการ Exponential Smoothing: ES คือ การหาค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่แบบถ่วงน้ำหนักโดยให้น้ำหนักของข้อมูลในปัจจุบันมากที่สุดและน้ำหนักจะลดหลั่นกันไปแบบเอ็กซ์โพเนนเชียลสำหรับค่าของข้อมูลที่ห่างไกลออกไป โดยมีค่าถ่วงน้ำหนักหรือสัมประสิทธิ์ปรับให้เรียบ (α อ่านว่า แอลฟา) ที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 (ธีระพงษ์ ทับพร และคณะ, 2561)

ในงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยเลือกใช้ค่า $\alpha = 0.5$ ซึ่งได้จากการใช้ Microsoft Excel Solver

1.4 การพยากรณ์วิธีการ Double Moving Average: DMA คือ การพยากรณ์ข้อมูลอนุกรมเวลาที่มีแนวโน้มเชิงเส้นตรง วิธีการเฉลี่ยเคลื่อนที่คู่ ซึ่งก็คือการนำเอาข้อมูลค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่แล้วนำค่าดังกล่าวมาเฉลี่ยเคลื่อนที่ต่อเนื่องจากข้อมูลชุดแรก (ธีระพงษ์ ทับพร และคณะ, 2561)

ในงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยเลือกใช้ค่าเฉลี่ยแบบ 4 เดือน เนื่องจากผู้วิจัยมีการเลือกใช้ค่าเฉลี่ยแบบ 2, 3, 4 และ 5 เดือน มาคำนวณหาค่าความผิดพลาดในการพยากรณ์ที่ต่ำที่สุด พบว่า ค่าเฉลี่ยแบบ 4 เดือน มีค่าความผิดพลาดในการพยากรณ์ที่ต่ำที่สุด

1.5 การพยากรณ์วิธีการ Double Exponential Smoothing: DES คือ การพยากรณ์โดยวิธีการปรับเรียบเอกซ์โปเนนเชียลซ้ำ 2 ครั้ง ใช้เทคนิคเอ็กซ์โปเนนเชียลปรับเรียบทั้งค่าระดับ และค่าแนวโน้ม โดยมีค่าถ่วงน้ำหนักหรือสัมประสิทธิ์ปรับให้เรียบ (α อ่านว่า แอลฟา และ β อ่านว่า เบต้า) ที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 (ธีระพงษ์ ทับพร และคณะ, 2561)

ในงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยเลือกใช้ค่า $\alpha = 0.1$, ค่า $\beta = 0.1$ ซึ่งได้จากการใช้ Microsoft Excel Solver

2. เมื่อทำการพยากรณ์ยอดขายสินค้าทั้ง 5 วิธีการให้นำชุดข้อมูลจากการพยากรณ์แต่ละวิธีการเปรียบเทียบความคลาดเคลื่อนของแบบจำลองพยากรณ์ โดยใช้วิธีค่าร้อยละความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ย (Mean Absolute Percentage Error: MAPE) ซึ่งเป็นวิธีที่วัดความคลาดเคลื่อนที่นิยมใช้เพราะแปลผลเข้าใจง่ายในรูปแบบของร้อยละ และเลือกชุดข้อมูลพยากรณ์จากวิธีการพยากรณ์ที่มีความคลาดเคลื่อนต่ำที่สุดไปใช้ในการหาปริมาณการสั่งซื้อประหยัดต่อไป

3. นำชุดข้อมูลการพยากรณ์ความต้องการที่ได้จากข้อ 2) ทดสอบความความแปรปรวนของระดับความต้องการสินค้า โดย Silver & Peterson (1979) ได้เสนอวิธีการทดสอบความแปรปรวนของระดับความต้องการสินค้าด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน (Variability Coefficient: VC) โดยค่าที่ได้จากการทดสอบสามารถแบ่งได้ 2 กรณีในการดำเนินการ ดังนี้

กรณีที่ 1 หากค่า VC ที่ได้มีค่ามากกว่า 0.25 หมายความว่า ชุดข้อมูลมีความแปรปรวนสูง ควรเลือกใช้วิธีการหาปริมาณสั่งซื้อที่เหมาะสมกับชุดข้อมูลที่มีความแปรปรวนสูง ประจวบ กล่อมจิตร (2556) กล่าวว่า การควบคุมสินค้าคงคลังกรณีมีความต้องการไม่คงที่หลังจากทดสอบความแปรปรวนของค่าการพยากรณ์ (VC) แล้วปรากฏว่าผลลัพธ์มีค่ามากกว่า 0.25 แสดงว่าความต้องการไม่คงที่ สามารถใช้การคำนวณเทคนิคเชิงฮิวริสติกส์ 3 เทคนิค ได้แก่ วิธี Silver Meal Method (SM), วิธี Least Unit Cost (LUC) และ วิธี Part Period Balancing (PPB)

กรณีที่ 2 หากค่า VC ที่ได้มีค่าน้อยกว่า 0.25 หมายความว่า ชุดข้อมูลมีความแปรปรวนต่ำ ควรเลือกใช้วิธีการหาปริมาณสั่งซื้อที่เหมาะสมกับชุดข้อมูลที่มีความแปรปรวนต่ำ ได้แก่ วิธีการ Economic Order Quantity: EOQ คือ การคำนวณหาปริมาณการสั่งซื้อที่ประหยัดที่สุด (Economic Order Quantities) ซึ่งช่วยในการกำหนดปริมาณสินค้าที่ต้องการสั่งซื้อในแต่ละครั้งว่าเป็นครั้งละเท่าไรจึงจะเหมาะสม และก่อให้เกิดต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายต่ำสุด (ประจวบ กล่อมจิตร, 2556) และจุดสั่งซื้อซ้ำ (ROP: Reorder point) ในอัตราความต้องการสินค้าแปรผันและรอบเวลาแปรผัน เพราะเหมาะสมกับพฤติกรรมการทำงานจริงของบริษัทกรณีศึกษา

4. เลือกวิธีการหาปริมาณสั่งซื้อที่เหมาะสมในวิธีการในกรณีที่ 1 หรือ กรณีที่ 2 และทำการคำนวณและให้เกิดความสมดุลระหว่างต้นทุนสั่งซื้อและต้นทุนจัดเก็บ จนมีต้นทุนรวมที่เหมาะสมที่สุด

5. นำค่าที่ได้จากการคำนวณแสดงการเปรียบเทียบต้นทุนสินค้าคงคลังรวมก่อนและหลังมีการนำการคำนวณหาปริมาณสั่งซื้อที่เหมาะสมเพื่อแสดงให้เห็นถึงต้นทุนสินค้าคงคลังที่ลดลง

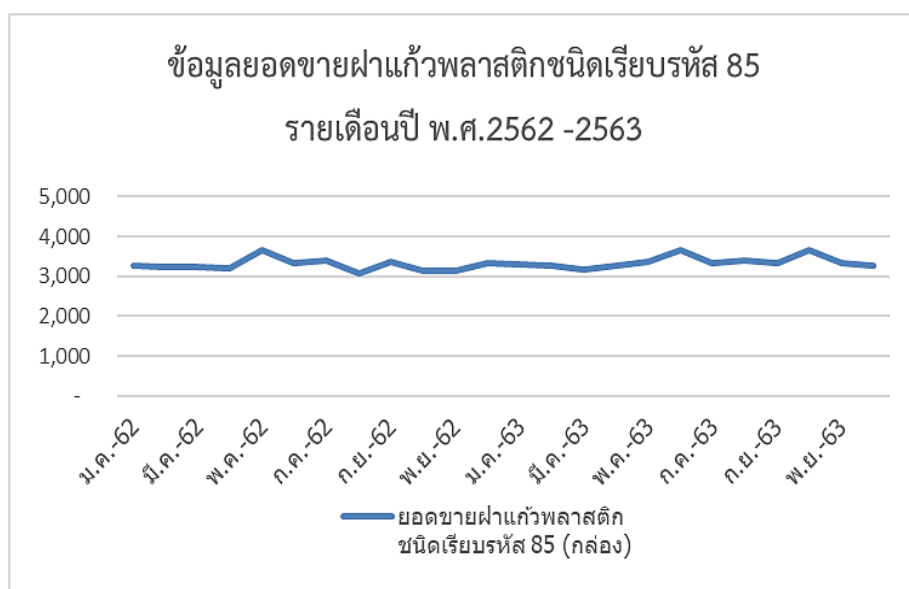
ผลการวิจัย

การพยากรณ์ความต้องการใช้ผ้าแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85

จากข้อมูลสถิติย้อนหลังยอดขาย (ความต้องการใช้) ผ้าแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 ปี พ.ศ. 2562 -2563 จำนวน 24 เดือนของบริษัทกรณีศึกษาที่เป็นลักษณะคงที่และแนวโน้ม (ตารางที่ 2 และภาพที่ 1)

ตารางที่ 2 ข้อมูลสถิติย้อนหลังยอดขายฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 ปี พ.ศ. 2562 -2563
จำนวน 24 เดือน

ช่วงเวลา	เดือน	ค่าจริงยอดขาย ฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบ รหัส 85 (กล่อง)	ช่วงเวลา	เดือน	ค่าจริงยอดขาย ฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบ รหัส 85 (กล่อง)
1	ม.ค. 62	3,268	13	ม.ค. 63	3,292
2	ก.พ. 62	3,250	14	ก.พ. 63	3,282
3	มี.ค. 62	3,221	15	มี.ค. 63	3,162
4	เม.ย. 62	3,219	16	เม.ย. 63	3,268
5	พ.ค. 62	3,660	17	พ.ค. 63	3,361
6	มิ.ย. 62	3,329	18	มิ.ย. 63	3,660
7	ก.ค. 62	3,389	19	ก.ค. 63	3,330
8	ส.ค. 62	3,059	20	ส.ค. 63	3,389
9	ก.ย. 62	3,368	21	ก.ย. 63	3,321
10	ต.ค. 62	3,132	22	ต.ค. 63	3,655
11	พ.ย. 62	3,133	23	พ.ย. 63	3,329
12	ธ.ค. 62	3,328	24	ธ.ค. 63	3,267

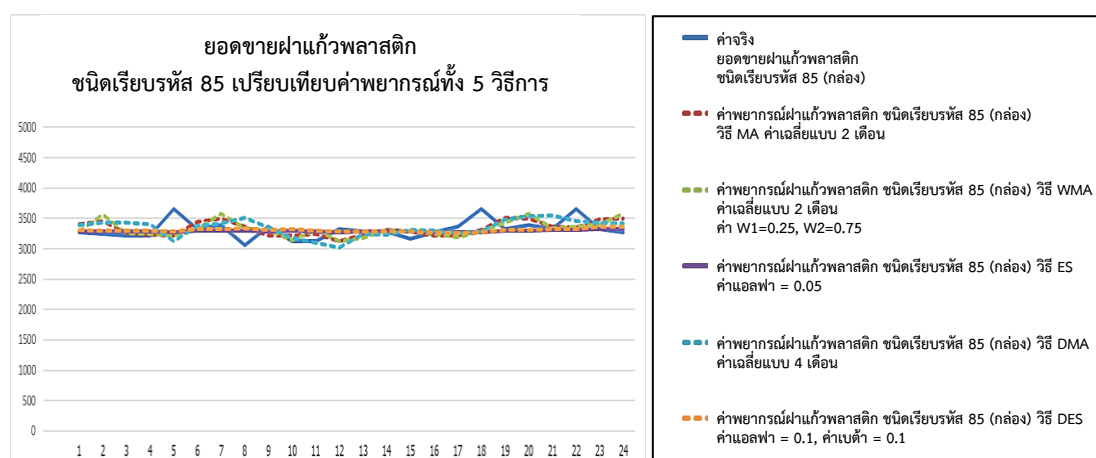

ภาพที่ 1 ลักษณะแนวโน้มยอดขายฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 ปี พ.ศ. 2562 -2563

ผลการพยากรณ์ความต้องการโดยเทคนิคการพยากรณ์ 5 วิธีการ แสดงผลดังนี้

1. การพยากรณ์วิธีการ MA (ค่าเฉลี่ยแบบ 3 เดือน ค่า $N = 3$) สามารถพยากรณ์ผ้าแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อน MAPE เท่ากับ 4.01 เปอร์เซ็นต์ ดังตารางที่ 3 และดังภาพที่ 2
2. การพยากรณ์วิธีการ WMA (ค่าเฉลี่ยแบบ 2 เดือน และค่าน้ำหนัก $W_1 = 0.25$, ค่าน้ำหนัก $W_2 = 0.75$) สามารถพยากรณ์ผ้าแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อน MAPE เท่ากับ 4.06 เปอร์เซ็นต์ ดังตารางที่ 3 และดังภาพที่ 2
3. การพยากรณ์วิธีการ ES (ค่า $\alpha = 0.5$) สามารถพยากรณ์ผ้าแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อน MAPE เท่ากับ 3.32 เปอร์เซ็นต์ ดังตารางที่ 3 และดังภาพที่ 2
4. การพยากรณ์วิธีการ DMA (ค่าเฉลี่ยแบบ 4 เดือน) สามารถพยากรณ์ผ้าแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อน MAPE เท่ากับ 4.73 เปอร์เซ็นต์ ดังตารางที่ 3 และดังภาพที่ 2
5. การพยากรณ์วิธีการ DES (ค่า $\alpha = 0.1$, ค่า $\beta = 0.1$) สามารถพยากรณ์ผ้าแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อน MAPE เท่ากับ 3.53 เปอร์เซ็นต์ ดังตารางที่ 3 และดังภาพที่ 2

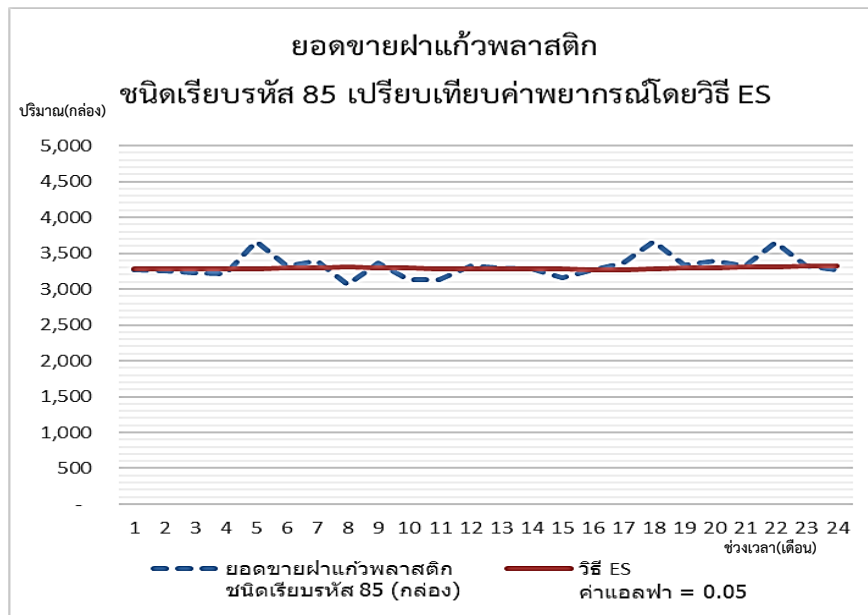
จากผลการพยากรณ์ทั้ง 5 วิธีการ ชุดข้อมูลการพยากรณ์ความต้องการใช้ผ้าแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 ของวิธีการ ES หรือ Exponential Smoothing มีค่า MAPE ต่ำที่สุด เท่ากับร้อยละ 3.32 ดังตารางที่ 3 ซึ่งถือว่ามีย่อยละความคลาดเคลื่อนของค่าพยากรณ์ที่ได้เมื่อเปรียบเทียบกับค่าจริงยอดขายผ้าแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 ค่อนข้างต่ำ นั่นหมายความว่า ชุดข้อมูลจากการพยากรณ์โดยวิธีการ ES มีความแม่นยำสูงในการพยากรณ์ รวมทั้ง ชุดข้อมูลค่าพยากรณ์ที่ได้ก็มีแนวโน้มในทิศทางเดียวกับชุดข้อมูลค่าจริงยอดขายผ้าแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 ของบริษัท กรณีศึกษา ดังภาพที่ 3 จึงเป็นชุดข้อมูลที่เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการหาปริมาณสั่งซื้อที่ประหยัดต่อไป

ภาพที่ 2 ยอดขายผ้าแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 เปรียบเทียบค่าพยากรณ์ทั้ง 5 วิธีการ

ตารางที่ 3 ค่าพยากรณ์จากการพยากรณ์ 5 วิธีการ และค่าความคลาดเคลื่อน MAPE

เดือน	ช่วงเวลา	ค่าจริงยอดขาย ผ้าแก้วพลาสติก ชนิดเรียบ รหัส 85 (กล่อง)	ค่าพยากรณ์ผ้าแก้วพลาสติก ชนิดเรียบรหัส 85 (กล่อง)				
			วิธี MA ค่าเฉลี่ย แบบ 3 เดือน (N=3)	วิธี WMA ค่าเฉลี่ย แบบ 2 เดือน ค่า W1 = 0.25, W2 = 0.75	วิธี ES ค่าแอลฟา = 0.05	วิธี DMA ค่าเฉลี่ย แบบ 4 เดือน	วิธี DES ค่าแอลฟา = 0.1, ค่าเบต้า = 0.1
ม.ค. 62	1	3,268	3,326	3,284	3,286	3,393	3,393
ก.พ. 62	2	3,250	3,362	3,561	3,285	3,427	3,427
มี.ค. 62	3	3,221	3,392	3,264	3,283	3,426	3,426
เม.ย. 62	4	3,219	3,246	3,243	3,279	3,399	3,399
พ.ค. 62	5	3,660	3,230	3,221	3,276	3,124	3,124
มิ.ย. 62	6	3,329	3,367	3,329	3,297	3,375	3,375
ก.ค. 62	7	3,389	3,403	3,577	3,299	3,418	3,418
ส.ค. 62	8	3,059	3,459	3,344	3,304	3,509	3,509
ก.ย. 62	9	3,368	3,259	3,307	3,290	3,352	3,352
ต.ค. 62	10	3,132	3,272	3,136	3,295	3,179	3,179
พ.ย. 62	11	3,133	3,186	3,309	3,286	3,098	3,098
ธ.ค. 62	12	3,328	3,211	3,132	3,277	3,022	3,022
ม.ค. 63	13	3,29	3,198	3,182	3,280	3,250	3,250
ก.พ. 63	14	3,28	3,251	3,319	3,281	3,227	3,227
มี.ค. 63	15	3,16	3,301	3,290	3,281	3,318	3,318
เม.ย. 63	16	3,26	3,245	3,252	3,274	3,298	3,298
พ.ค. 63	17	3,36	3,237	3,188	3,274	3,254	3,254
มิ.ย. 63	18	3,66	3,264	3,291	3,279	3,280	3,280
ก.ค. 63	19	3,33	3,430	3,436	3,300	3,489	3,489
ส.ค. 63	20	3,38	3,450	3,578	3,301	3,543	3,543
ก.ย. 63	21	3,32	3,460	3,345	3,306	3,547	3,547
ต.ค. 63	22	3,65	3,347	3,372	3,307	3,455	3,455
พ.ย. 63	23	3,32	3,455	3,404	3,326	3,426	3,426
ธ.ค. 63	24	3,26	3,435	3,574	3,326	3,418	3,418
ค่าความคลาดเคลื่อน MAPE			4.01	4.06	3.32	4.73	3.53

ภาพที่ 3 ยอดขายฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 เปรียบเทียบค่าพยากรณ์วิธี ES

การหาปริมาณสั่งซื้อที่ประหยัดฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85

นำชุดข้อมูลการพยากรณ์โดยวิธีการ ES ทำการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน (Variability Coefficient: VC) ชุดข้อมูลความต้องการใช้ฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 พบว่า ค่า VC เท่ากับ 0.0002 (มีค่า VC น้อยกว่า 0.25) แสดงว่า ต้องใช้วิธีการหาปริมาณการสั่งซื้อที่ประหยัดที่สุด (Economic Order Quantities) หรือ EOQ และ จุดสั่งซื้อซ้ำ (ROP: Reorder point) ในอัตราความต้องการสินค้าแปรผันและรอบเวลาแปรผัน มาใช้ในการควบคุมสินค้าคงคลัง

คณะผู้วิจัยทำการคำนวณหาปริมาณสั่งซื้อที่ประหยัดของฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 ด้วยวิธีการ EOQ พบว่า ปริมาณสั่งซื้อที่ประหยัดของฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 ด้วยวิธีการ EOQ มีค่าเท่ากับ 2,192 กล่องต่อครั้ง จากการสั่งซื้อแบบเดิมที่ 51,659 กล่องต่อครั้ง โดยรอบในการสั่งซื้อจะมีความห่างกันครั้งละ 17 วัน จากเดิม 365 วัน จำนวนครั้งในการสั่งซื้อ 18 ครั้ง จากเดิม 1 ครั้ง และมีจุดสั่งซื้อซ้ำ (Reorder point: ROP) เท่ากับ 233 กล่อง จากเดิมที่ไม่มีการกำหนดจุดสั่งซื้อซ้ำ ดังตารางที่ 4

จากผลการหาปริมาณสั่งซื้อที่ประหยัดฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 ดังกล่าว สามารถนำไปใช้ในการควบคุมสินค้าคงคลังฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 ที่มีการจัดเก็บมากเกินไป ความจำเป็น โดยเมื่อต้องการที่จะสั่งซื้อฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 จะสามารถทำการสั่งซื้อตามปริมาณสั่งซื้อที่ประหยัด คือ 2,192 กล่องต่อครั้ง เพื่อให้มีปริมาณสินค้าที่สั่งซื้อเข้ามารวมทั้งปริมาณในการจัดเก็บสินค้าสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าจริง ลดการจัดเก็บสินค้าเกินความจำเป็น อีกทั้ง การกำหนดจุดสั่งซื้อซ้ำ (Reorder point: ROP) เท่ากับ 233 กล่อง จะช่วยทำให้การจัดการสินค้าคงคลังเกิดความพอดี เพราะจะทำให้ไม่มีการสั่งซื้อสินค้าเข้ามาก่อนล่วงหน้า หรือ

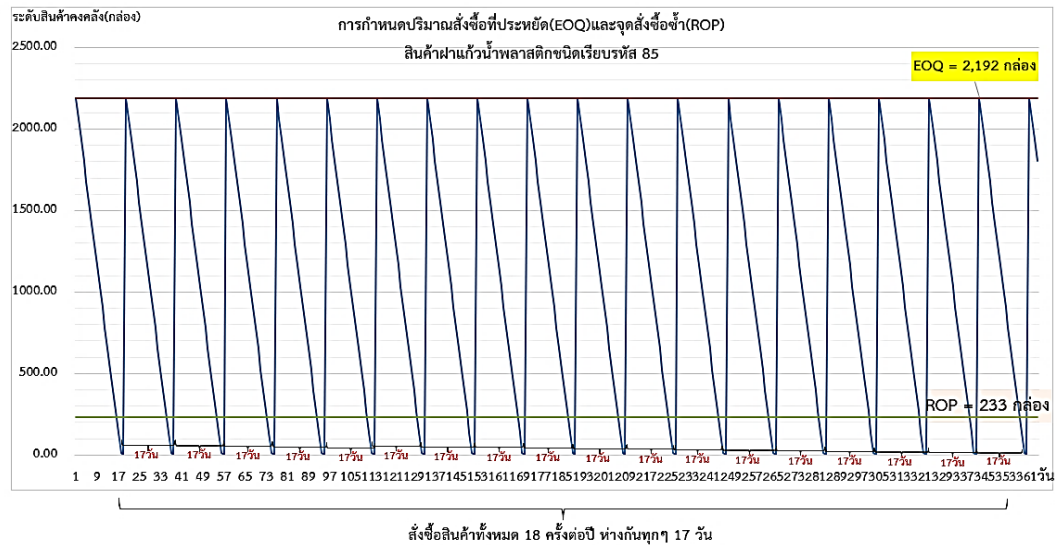
การสั่งซื้อสินค้าล่าช้าเกิดขึ้น เพราะจุดสั่งซื้อจะทำหน้าที่เตือนถึงระดับสินค้าคงคลังที่คงเหลือและจำเป็นต้องทำการสั่งซื้อสินค้าเข้ามาเติมเต็มในคลังสินค้าให้เหมาะสมกับช่วงเวลา ดังภาพที่ 4

การลดต้นทุนสินค้าคงคลังผ้าแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85

การหาปริมาณสั่งซื้อที่ประหยัดผ้าแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 วิธี EOQ ส่งผลทำให้สามารถช่วยในการลดต้นทุนรวมที่เกิดขึ้น ได้แก่ ต้นทุนสั่งซื้อสินค้า ต้นทุนการจัดเก็บและต้นทุนจากการสูญเสียโอกาสในการขายจากสินค้าเสื่อมสภาพ โดยคณะผู้วิจัยเปรียบเทียบต้นทุนที่เกิดขึ้นในการบริหารสินค้าคงคลังแบบเดิมและการหาปริมาณสั่งซื้อที่ประหยัดวิธี EOQ ดังตารางที่ 4 พบว่าวิธีแบบเดิมมีต้นทุนสั่งซื้อ เท่ากับ 45.61 บาทต่อปี และวิธี EOQ มีต้นทุนสั่งซื้อ เท่ากับ 822 บาทต่อปี ซึ่งมีต้นทุนเพิ่มขึ้น 776 บาทต่อปี (ต้นทุนที่เพิ่มขึ้นในส่วนนี้จะเป็นประโยชน์ในการลดต้นทุนการจัดเก็บ ซึ่งจะทำให้ต้นทุนรวมลดลง) วิธีแบบเดิมมีต้นทุนจัดเก็บ เท่ากับ 38,744 บาทต่อปี และวิธี EOQ ต้นทุนจัดเก็บ เท่ากับ 822 บาทต่อปี ซึ่งมีต้นทุนลดลง 37,922 บาทต่อปี วิธีแบบเดิมมีต้นทุนสินค้าเสื่อมสภาพ เท่ากับ 4,998,993 บาทต่อปี และวิธี EOQ มีต้นทุนสินค้าเสื่อมสภาพ เท่ากับ 0 บาทต่อปี ซึ่งมีต้นทุน ลดลง 4,998,993 บาทต่อปี เพราะมีการกำหนดปริมาณสั่งซื้อที่ประหยัดจึงทำให้ไม่เกิดสินค้าจัดเก็บเกินความจำเป็น และวิธีแบบเดิมมีต้นทุนรวม เท่ากับ 5,037,783 บาทต่อปี และวิธี EOQ มีต้นทุนสินค้าเสื่อมสภาพ เท่ากับ 1,644 บาทต่อปี สามารถลดต้นทุนรวมได้ 5,036,139 บาทต่อปี หรือ คิดเป็นร้อยละ 99.97

ตารางที่ 4 ผลการหาปริมาณสั่งซื้อที่ประหยัดและเปรียบเทียบต้นทุนผ้าแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 ด้วยวิธีการ EOQ

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	วิธีแบบเดิม	วิธี EOQ	ต้นทุนลดลง (บาท)	ต้นทุนลดลง (ร้อยละ)
1	ปริมาณสั่งซื้อต่อครั้ง (กล่อง)	51,659	2,191.74		
2	รอบการสั่งซื้อ(วัน)	365	17.09		
3	จำนวนการสั่งซื้อต่อปี (ครั้ง)	1	18.02		
4	จุดสั่งซื้อใหม่ ROP (กล่อง)	ไม่มี	233.26		
5	ต้นทุนการสั่งซื้อ (บาท)	45.61	821.90	-776.29	-94.45
6	ต้นทุนการจัดเก็บ (บาท)	38,744.25	821.90	37,922.35	97.88
7	ต้นทุนสินค้าเสื่อมสภาพ บาท)	4,998,993	0	4,998,993	100
8	ต้นทุนรวม (บาท)	5,037,782.86	1,643.81	5,036,139.05	99.97

ภาพที่ 4 กราฟการกำหนดปริมาณสั่งซื้อที่ประหยัดและจุดสั่งซื้อซ้ำสินค้าฝ้ายพลาสติกชนิดรีเบรทส์ 85

อภิปรายผลการวิจัย

จากปัญหาของโรงงานบรรจุภัณฑ์พลาสติกกรณีศึกษาที่มีการจัดเก็บสินค้าฝ้ายพลาสติกชนิดรีเบรทส์ 85 มากเกินความจำเป็นจนส่งผลต่อสินค้าเสื่อมสภาพปริมาณมากทำให้มีต้นทุนสินค้าคงคลังที่สูง

การใช้เทคนิคการพยากรณ์ความต้องการเข้ามาใช้สามารถคาดการณ์ความต้องการใช้ฝ้ายพลาสติกชนิดรีเบรทส์ 85 ของลูกค้าได้ใกล้เคียงกับความจริง ซึ่งแตกต่างจากวิธีเดิมของบริษัทกรณีศึกษาที่ไม่มีการพยากรณ์ความต้องการสินค้า ส่งผลให้คาดการณ์ความต้องการของลูกค้าผิดเพี้ยนมากเกินความจริงจากการสั่งซื้อสินค้า 51,659 กล่องต่อปี ในขณะที่จากการพยากรณ์ปริมาณความต้องการต่อปีอยู่ที่ 39,496 กล่องต่อปี ซึ่งวิธีการพยากรณ์วิธีการ ES หรือ Exponential Smoothing (ค่าแอลฟา = 0.5) สามารถพยากรณ์ฝ้ายพลาสติกชนิดรีเบรทส์ 85 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อน MAPE ต่ำเท่ากับร้อยละ 3.32 ซึ่งมีความแม่นยำสูงในการที่จะนำไปใช้ในการคาดการณ์แนวโน้มความต้องการสินค้าเพื่อวางแผนบริหารสินค้าคงคลัง สอดคล้องกับ จารุเดช โตจำศิลป์ และสิทธิพร พิมพ์สกุล (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ตัวแบบการพยากรณ์เพื่อการวางแผนการสั่งซื้อสินค้าล่วงหน้าด้วยเทคนิคการปรับเรียบแบบเอกซ์โปเนนเชียล พบว่า งานวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับการพยากรณ์ความต้องการสินค้าโดยใช้วิธีการปรับเรียบแบบเอกซ์โปเนนเชียล 4 วิธี เพื่อพยากรณ์ยอดขายภายนอก จำนวน 11 ชนิด พบว่า ผลลัพธ์การพยากรณ์มีความแม่นยำค่อนข้างสูง โดยเปอร์เซ็นต์ค่าเฉลี่ยความแม่นยำการพยากรณ์ ส่วนใหญ่มีค่ามากกว่าร้อยละ 70 ซึ่งคลังสินค้ากรณีศึกษาสามารถใช้ตัวแบบการพยากรณ์เหล่านี้ในการวางแผนความต้องการสินค้าล่วงหน้าให้สอดคล้องกับสภาพการขายจริงในช่วงเวลานั้น ๆ เช่น วางแผนในการจัดเก็บเข้าคลังสินค้าที่ใช้สำหรับเก็บสินค้าให้พอดีกับพื้นที่ที่ได้จัดเตรียมไว้ เป็นต้น

การหาปริมาณสั่งซื้อที่ประหยัดของฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 โดยวิธี EOQ ทำการทดสอบชุดข้อมูลที่ได้จากการพยากรณ์ พบว่า ชุดข้อมูลจากการพยากรณ์มีความแปรปรวนต่ำ ซึ่งเหมาะสมกับวิธีการ EOQ ซึ่งสอดคล้องกับเงื่อนไขของ วิธีการหาปริมาณสั่งซื้อที่ประหยัด (EOQ: Economic Order Quantity) คือ ปริมาณการใช้สินค้าต้องเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ปริมาณการสั่งซื้อต่อครั้งที่ ระยะเวลาในการรอคอยคงที่ และ สินค้าที่สั่งซื้อต้องได้รับพร้อมกันทั้งหมด (Liao et al., 2006) โดยจากการคำนวณปริมาณการสั่งซื้อที่ประหยัดของฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 เท่ากับ 2,192 กล่องต่อครั้ง มีรอบในการสั่งซื้อจะมีความห่างกันครั้งละ 17 วัน จำนวนครั้งในการสั่งซื้อ 18 ครั้ง และมีจุดสั่งซื้อซ้ำ (Reorder point: ROP) เท่ากับ 233 กล่อง ซึ่งการนำผลจากการคำนวณที่ได้ไปใช้จริงจะสามารถลดปริมาณในการจัดเก็บสินค้าเกินความต้องการของลูกค้าและจะสามารถลดค่าเสื่อมสภาพของสินค้าลงได้ เพราะการใช้วิธี EOQ จะมุ่งเน้นที่การสั่งซื้อในปริมาณที่สอดคล้องกับความต้องการจริงของลูกค้า โดยไม่มุ่งเน้นการจัดเก็บที่มีมากเกินไปเกินความต้องการลูกค้าจริง จึงทำให้สินค้าถูกทยอยขายจนหมดตามความต้องการของลูกค้าที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลาที่เหมาะสม สอดคล้องกับประจวบ กล่อมจิตร (2556) กล่าวว่า การคำนวณหาปริมาณการสั่งซื้อที่ประหยัดที่สุด (Economic Order Quantities) ช่วยในการกำหนดปริมาณสินค้าที่ต้องการสั่งซื้อในแต่ละครั้งว่าเป็นครั้งละเท่าไร จึงจะเหมาะสม และก่อให้เกิดต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายต่ำสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรเพ็ญ อนุรัตน์ และคณะ (2563) ได้นำตัวแบบ EOQ (Economic Order Quantity) ร่วมกับ ROP (Reorder Point) มาใช้ในการควบคุมปริมาณยางคงคลังและหาปริมาณการสั่งซื้อที่เหมาะสมเพื่อสร้างแนวทางในการวางแผนสั่งซื้อยาในอนาคตอย่างเหมาะสม สามารถลดมูลค่าการสูญเสียที่เกิดจากการสั่งซื้อและจัดเก็บยาในปริมาณที่เกินความจำเป็น

การลดต้นทุนสินค้าคงคลังฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 จากการพยากรณ์ และวิธี EOQ และ จุดสั่งซื้อซ้ำ ROP จะสามารถลดต้นทุนรวมที่เกิดขึ้นจากต้นทุนสั่งซื้อ ต้นทุนการจัดเก็บ และต้นทุนสินค้าเสื่อมสภาพได้ 5,036,139 บาทต่อปี สอดคล้องกับ มนูญญ์ โภชนจันทร์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การลดต้นทุนสินค้าคงคลังของบริษัทผู้ผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อปรับปรุงนโยบายการบริหารสินค้าคงคลัง โดยใช้วิธีการ EOQ และ ROP พบว่า การลดต้นทุนสินค้าคงคลังของบริษัทผู้ผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์โดยการใช้นโยบายใหม่คือเมื่อถึงจุดสั่งซื้อใหม่ (Reorder point: ROP หรือ Min) ให้สั่งซื้อเพื่อเติมเต็ม จนถึงระดับที่กำหนด (Max) จะช่วยประหยัดต้นทุนรวมวัตถุดิบคงคลังลง 5,191,643 บาทต่อปี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. องค์กรสามารถนำการกำหนดปริมาณสั่งซื้อที่ประหยัดของฝาแก้วพลาสติกชนิดเรียบรหัส 85 จากงานวิจัยนี้ไปใช้ในการควบคุมสินค้าคงคลังในลักษณะสินค้าประเภทเดียวกันได้เพื่อลดต้นทุนในการสั่งซื้อสินค้า ต้นทุนการจัดเก็บสินค้า และสามารถป้องกันการเกิดสินค้าเสื่อมสภาพจากการจัดเก็บสินค้าปริมาณมากในระยะเวลาอันยาวนาน ซึ่งจะสามารถทำให้ลดต้นทุนได้อย่างมาก

2. ในอุตสาหกรรมที่มีความคล้ายคลึงกับกรณีศึกษา หรือในอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่พบปัญหาในลักษณะเดียวกัน สามารถนำรูปแบบการพยากรณ์และการควบคุมสินค้าคงคลังที่เหมาะสมไปประยุกต์ใช้กับการบริหารสินค้าคงคลังขององค์กรนั้น ๆ ได้

3. การนำแบบจำลองการพยากรณ์ หรือ ปริมาณการสั่งซื้อที่ประหยัดที่สุด (Economic Order Quantities) จากงานวิจัยนี้ไปใช้จะต้องคำนึงถึงความผันผวนของความต้องการของลูกค้า หรือความแปรปรวนของต้นทุนที่นำมาใช้ในการคำนวณ โดยเฉพาะต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิงในยุคที่เศรษฐกิจตกต่ำอยู่ในช่วงภาวะวิกฤตของโรคระบาดและการเกิดสงครามในต่างประเทศ เพราะต้นทุนดังกล่าวอาจแฝงอยู่ในตัวสินค้าที่จะส่งผลให้แบบจำลองดังกล่าวแสดงผลข้อมูลของการคำนวณที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในงานวิจัยอื่นถัดไปหากมีการเลือกประเภทของสินค้าที่มีลักษณะแนวโน้มของความต้องการที่แตกต่างจากงานวิจัยนี้ควรจะต้องเลือกวิธีในการพยากรณ์ที่นำมาใช้เพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มความต้องการในแต่ละประเภทสินค้าให้เหมาะสม และควรจะต้องมีการเลือกวิธีการกำหนดปริมาณการสั่งซื้อที่เหมาะสมให้เหมาะสมกับความแปรปรวนของความต้องการสินค้าแต่ละประเภท เช่น หากความต้องการสินค้ามีความแปรปรวนสูงควรจะต้องเลือกวิธีการของ Silver meal หรือ Least unit cost หรือ Part period balancing ที่มีความเหมาะสมในการควบคุมสินค้าคงคลัง ในกรณีที่ความต้องการมีความแปรปรวนสูงมากกว่าการใช้วิธี EOQ ที่เหมาะสมกับความต้องการที่มีความแปรปรวนต่ำหรือค่อนข้างคงที่

เอกสารอ้างอิง

- จารุภา อุ่นจางวาง. (2556). การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลัง. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโซ่อุปทานแบบบูรณาการ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
จารุเดช โตจำศิลป์ และสิทธิพร พิมพัสกุล. (2561). ตัวแบบการพยากรณ์เพื่อการวางแผนการสั่งซื้อ
สินค้าล่วงหน้าด้วยเทคนิคการปรับเรียบแบบเอกซ์โปเนนเชียล. วิศวกรรมลาดกระบัง,
35(2), 22-32.
- จันทร์เพ็ญ อนุรัตน์นนท์, ประจวบ กล่อมจิตร, พัทธธีรา พรหมทอง และรจเรข เลขกุล. (2563).
การจัดตารางการสั่งซื้อยาในโรงพยาบาลรัฐ กรณีศึกษาโรงพยาบาลสิรินธร.
วารสารข่าวงานวิศวกรรมอุตสาหการไทย. 6(2), 8-19.
- ธีระพงษ์ ทับพร, ยอดนภา เกษเมือง, เอกพล ทับพร และภชรดิษฐ์ แปงจิตต. (2561). การพยากรณ์
ยอดขายและการบริหารสินค้าคงคลังของสินค้าคงหมักยักซ์แซ่แซ่: บริษัท สยามแม็คโคร
จำกัด มหาชน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี (วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี).
2(2), 28-41.
- ประจวบ กล่อมจิตร. (2556). โลจิสติกส์-โซ่อุปทาน:การออกแบบและจัดการเบื้องต้น. กรุงเทพฯ:
ซีไอเอ็มเคชั่น.

- พิภพ ลลิตาภรณ์. (2546). **ระบบการวางแผนและควบคุมการผลิต**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- มนัญญ์ ภูธร. (2564). การลดต้นทุนสินค้าคงคลังของบริษัทผู้ผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อปรับปรุงนโยบายการบริหารสินค้าคงคลัง. **วารสารวิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน**. 7(2), 18-31.
- ศักดิ์สิทธิ์ สุขสุขเมธ. (2557). **สร้างแบบจำลองเพื่อการตัดสินใจ (Optimization Modeling) ด้วย Excel (Solver)**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- อนุสรณ์ บุญสง่า. (2559). **การพยากรณ์ความต้องการแวนตา กรณีศึกษา: ร้านรักแวน**. การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Liao, W. M., Boockholdt, J. L., Chang, H., & Schiff, A. D. (2006). **Inventory Management**. Cost Accounting for Managerial planning and Control. (5th ed). Singapore: Thomson.
- Silver, A. & Peterson, R. (1979). **Decision System for Inventory Management and Production Planning**. (2nd ed.). New York: John Wiley & Son.

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ สำหรับสร้างนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

THE EFFECTS OF LEARNING ACTIVITIES BASED ON DESIGN THINKING PROCESSES TO COPE WITH THE COVID-19 PANDAMIC FOR PROMOTING CITIZENSHIP EDUCATION OF GRADE 12 STUDENTS

สุภรัตน์ เกศณรายณ์^{1*} และจักรกฤษณ์ จันทะคุณ¹
Suparat Katenarai^{1*} and Jakkrit Jantakoon¹

Received : 9 May 2022

Revised : 6 June 2022

Accepted : 7 June 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองและศึกษาทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ สำหรับสร้างนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้องเรียนที่ 6/1 จำนวน 31 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แบบสอบถามความเป็นพลเมืองในการสร้างนวัตกรรมรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 2) แบบสัมภาษณ์ความเป็นพลเมืองในการสร้างนวัตกรรมรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และ 3) แบบประเมินทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การหาคุณภาพเครื่องมือมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความสัมพันธระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง 0.35-0.85 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.94 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยการใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีความเป็นพลเมือง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความผูกพัน ความมุ่งมั่น ความทุ่มเทในกิจการสาธารณะของชุมชน อยู่ในอันดับสูงสุด ด้านการเป็นสมาชิกในชุมชน อยู่ในอันดับต่ำสุด และนักเรียนมีการสร้างความคิด เกิดความตระหนัก เห็นคุณค่าการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน และ 2) นักเรียนมีทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ด้านการสร้างความคิด อยู่ในอันดับสูงสุด และด้านการผลิตและสร้างนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ อยู่ในอันดับต่ำสุด

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการคิดเชิงออกแบบ ความเป็นพลเมือง

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹Faculty of Education Naresuan University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: suparatzakru.film@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of the current research were to study about the citizenship, creative and innovative skills after implementing the learning activities based on design thinking processes to cope with the Covid-19 pandemic for promoting citizenship education. The research samples were 31 grade-12 students from class 6/1 studying in semester 2, academic year 2021, Wittayanukulnaree School, Secondary Education Service Area Office, Phetchabun. The cluster sampling was used to obtain the sample. The research tools comprised 1) a citizenship questionnaire for creating innovations to handle with the outbreak of Covid - 19, 2) an interview form for citizenship in creating innovations in response to the COVID-19 epidemic as well as 3) An assessment form of creative and innovative skills to handle with the outbreak of Covid-19. The Item-Objective Congruence was used to evaluate the tools' quality were between 0.67-1.00. The correlation between the item score and the total score were between 0.35-0.85 and the confidence value of the whole questionnaire was 0.94. The statistics, mean, standard deviation, and percentage were used for analyzing the quantitative data analysis and the content analysis was used for analyzing qualitative data.

The findings were as follows: 1) students recognized the priority of citizens. The overall result was at a high level. In terms of commitment and dedication to the public affairs of the community, they were at the top rank. The lowest rank was the term of membership in the community. In addition, the other relevant results were: The students could be a part of the community, create ideas of awareness, and be willing to sacrifice for others. Moreover, they could solve problems for the community which lead to the development of innovations in various fields. 2) The overall result of having creative and innovative skills was at a very good level. In addition, the aspect of creating ideas was at the top rank. In contrast, the field of production and creating creative innovations were at the lowest rank.

Keywords: Learning Activities Based, Design Thinking, Citizenship

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ยังบานปลายและแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว องค์การอนามัยโลก (WHO) ออกประกาศเมื่อเวลา 04.00 น. ตามวันที่ 31 มกราคม ตามเวลาประเทศไทย ยกกระดับให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นสถานการณ์ฉุกเฉินทางสาธารณสุขระดับโลก และเป็นโรคอุบัติใหม่ที่มีการแพร่ระบาดไปทั่วโลก (Pandemic) (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563) ความท้าทายทั้งระยะสั้นและระยะยาวที่กำลังเกิดขึ้นในการศึกษาทั่วโลก เพื่อสร้างความยืดหยุ่นและการปรับตัวในอนาคต จึงต้องสร้างนวัตกรรมแบบใหม่ที่ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้ (OECD, 2020) รวมทั้งการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ครั้งนี้เป็นเรื่องใหม่ที่ประชาชนและเยาวชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ การป้องกันและการรับมือกับโรคระบาด ดังนั้นการศึกษาและการให้ความรู้ จึงเป็น

ตัวกลางสำคัญที่จะช่วยเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโรคระบาดนี้ได้ แต่การที่ให้ครูผู้สอนเป็นผู้ที่ถ่ายทอดความรู้แต่เพียงผู้เดียวจึงไม่เพียงพอ และอาจทำให้เยาวชนขาดความสนใจ เนื่องจากไม่ได้มีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ และไม่สามารถสนองตอบความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล (ทิตนา แหมมณี, 2545) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวหรือการลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) ได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ อันจะนำนักเรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง (ศิริพันธุ์ ศิริพันธุ์ และยุพาวรรณ ศรีสวัสดิ์, 2554) การให้นักเรียนได้สื่อสารระหว่างกันเองด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย เกิดความเข้าใจกันทำให้ง่ายต่อการถ่ายโอนความรู้ รวมทั้งความเข้าใจเกี่ยวกับการระบาดของโรคและการป้องกันโรคเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กและเยาวชนในทุกช่วงอายุ เพราะเด็กและเยาวชนจะต้องพัฒนาพฤติกรรมของตนเอง เพื่อป้องกันและรับมือการระบาดของโรคโควิด-19

การจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนวิทยานุกูลนารี พบว่า ครูผู้สอนยังขาดการส่งเสริมความเป็นพลเมือง ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมอย่างจริงจัง รวมทั้งนักเรียนยังขาดทักษะเหล่านี้ ซึ่งในปัจจุบันความเป็นพลเมืองจึงเป็นสมรรถนะสำคัญที่ใช้ในการจัดการศึกษาที่ทุกประเทศให้ความสำคัญ และสอดคล้องกับการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อวาระของโลกเรื่องเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี วิทยาการ และสิ่งแวดล้อม การเตรียมนักเรียนให้พร้อมกับการดำรงชีวิตในความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันจึงมีความจำเป็นไปพร้อม ๆ กับการเป็นพลเมืองดีของสังคมโลก นอกจากนั้นในยุคศตวรรษที่ 21 การส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมจึงมีความสำคัญมากเพราะจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาขึ้นเป็นนวัตกรรมที่มีประโยชน์ ดังจะเห็นได้จากแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่กล่าวว่าเป้าหมายด้านผู้เรียน โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ปัจจุบันแนวคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เป็นกระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาแนวคิดใหม่ โดยมีจุดมุ่งหมายคือการหาแนวทางการแก้ปัญหาที่เน้นมุมมองของผู้ใช้ และมีเจตนาในการสร้างผลลัพธ์ในอนาคตที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้ได้แนวทางหรือนวัตกรรมที่ตอบโจทย์กับกลุ่มเป้าหมายและสถานการณ์ โดยการใช้แนวคิดของ Stanford Design School (2005) มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เริ่มจากการทำความเข้าใจและตีความปัญหาอย่างลึกซึ้ง และใช้ความคิดสร้างสรรค์และมุมมองจากหลาย ๆ ด้าน มาสร้างไอเดียและสร้างสรรค์ขึ้น โดยผ่านการทดสอบแนวคิดและพัฒนาต้นแบบที่เป็นตัวอย่างแนวคิด เพื่อให้ได้แนวทางหรือนวัตกรรมที่ตอบโจทย์กับสถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้นที่ผ่านมา ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การทำความเข้าใจ (Empathize) 2) กำหนดปัญหา (Define) 3) หาทางเลือก (Ideate) 4) สร้างต้นแบบ (Prototype) 5) ทดสอบ (Test)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้สนใจ เรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับสร้างนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นโดยอาศัยความคิดสร้างสรรค์เป็นฐานในการทำงานในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 อันจะนำไปสู่การสร้างผลผลิต คือนวัตกรรมที่มีคุณค่าและเกิดความหมายทั้งต่อตนเองและประเทศชาติต่อไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์แก่นักเรียนมากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นพลเมือง หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับสร้างนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อศึกษาทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับสร้างนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำนวน 10 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 385 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้องเรียนที่ 6/1 จำนวน 31 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามความเป็นพลเมืองในการสร้างนวัตกรรมรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19
2. แบบสัมภาษณ์ความเป็นพลเมืองในการสร้างนวัตกรรมรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19
3. แบบประเมินทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. กิจกรรมการเรียนรู้และคู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับสร้างนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ใช้เวลาในการเรียน 10 ชั่วโมง ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นตอน ซึ่งมีผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.24)

2. แบบสอบถามความเป็นพลเมืองในการสร้างนวัตกรรมรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จำนวน 20 ข้อ หาคุณภาพโดยการตรวจสอบความตรง (Content Validity) พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67- 1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 37 คน พบว่ามีค่าอำนาจจำแนก โดยใช้วิธีสหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) อยู่ระหว่าง 0.35-0.85 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบราค เท่ากับ 0.94

3. แบบสัมภาษณ์ความเป็นพลเมืองในการสร้างนวัตกรรมรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จำนวน 6 ข้อ ที่มีประเด็นคำถามเพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองของนักเรียนภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ หากคุณภาพโดยการตรวจสอบความตรง พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

4. แบบประเมินทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีลักษณะเป็นเกณฑ์การให้คะแนน Scoring Rubrics ตามขั้นตอนกระบวนการคิดเชิงออกแบบ มี 5 ประเด็น โดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี พอใช้ และปรับปรุง หากคุณภาพโดยการตรวจสอบความตรง พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการออกแบบวิจัยแบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบหลังเรียน (The One Group Posttest Only Design) ดำเนินการทดลอง ดังนี้

1. ปฐมนิเทศและชี้แจงจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง
2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับสร้างนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโดยใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 10 ชั่วโมง
3. ระหว่างดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยสังเกต จดบันทึกการจัดการเรียนรู้ และกลุ่มของนักเรียนเขียนคำตอบลงในใบกิจกรรมแต่ละขั้นตามที่ผู้วิจัยกำหนด
4. หลังจากนักเรียนสร้างชิ้นงานเรียบร้อยแล้ว ทดสอบความเป็นพลเมืองเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ความเป็นพลเมือง หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับสร้างนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยการใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา
2. วิเคราะห์ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับสร้างนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยการใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และร้อยละ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความเป็นพลเมือง หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับสร้างนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

1.1 ผลการศึกษาความเป็นพลเมืองในการสร้างนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาความเป็นพลเมืองในการสร้างนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (n=31)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเป็นพลเมือง
การเป็นสมาชิกในชุมชน			
1. นักเรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน	3.87	0.76	มาก
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ระดับโลก ระดับประเทศ และระดับชุมชน	3.87	0.76	มาก
3. นักเรียนให้ความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 แก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบในชุมชน (นักเรียน ผู้สูงอายุ พ่อค้าแม่ค้า)	3.84	0.73	มาก
4. นักเรียนเป็นผู้ฟังที่ดี รับฟังความต้องการของคนในชุมชน เพื่อนำมาสร้างนวัตกรรมรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19	4.16	0.69	มาก
เฉลี่ย	3.94	0.54	มาก
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน			
5. นักเรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจนเกิดเป็นนวัตกรรมรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19	3.90	0.79	มาก
6. การแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบตนเอง ผู้อื่น และชุมชน	4.48	0.57	มาก
7. นักเรียนรู้ถึงประโยชน์ของการทำกิจกรรมสาธารณะ	4.48	0.63	มาก
8. นักเรียนสามารถเป็นผู้นำและเผยแพร่นวัตกรรมรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19	3.68	0.75	มาก
เฉลี่ย	4.14	0.45	มาก
ความผูกพัน ความมุ่งมั่น ความทุ่มเทในกิจการสาธารณะของชุมชน			
9. นักเรียนประสานความร่วมมือและกระตุ้นให้ชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ด้วยความเต็มใจ	4.06	0.77	มาก
10. นักเรียนสามารถเผชิญปัญหาและหาทางออกร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นความต้องการของชุมชน	4.10	0.65	มาก
11. นักเรียนมีจิตสำนึกในการร่วมกันทำสิ่งที่มีประโยชน์เพื่อส่วนรวม	4.52	0.68	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.23	0.50	มาก
การสร้างคุณค่าและจิตสำนึกสาธารณะ			
12. นักเรียนอาสาในการแก้ปัญหาตามความต้องการของคนในชุมชน	3.90	0.70	มาก
13. นักเรียนโน้มน้าวให้ผู้อื่นที่มีความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมให้สามารถทำงานหรือทำกิจกรรมร่วมกันได้	3.94	0.73	มาก
14. นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ประเด็นสุขนิสัยที่ดีให้ผู้อื่นได้	4.13	0.67	มาก
15. นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้สร้างนวัตกรรมรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อส่วนรวม	4.61	0.67	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.14	0.53	มาก
เฉลี่ยรวม	4.10	0.44	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่านักเรียนมีความเป็นพลเมือง หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับสร้างนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความเป็นพลเมือง ด้านความผูกพัน ความมุ่งมั่น ความทุ่มเทในกิจการสาธารณะของชุมชน อยู่ในอันดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.50) รองลงมาคือ ความเป็นพลเมือง ด้านการสร้างคุณค่าและจิตสำนึกสาธารณะ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.53) และด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.45) และด้านการเป็นสมาชิกในชุมชน อยู่ในอันดับต่ำสุด ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.54)

1.2 ผลการศึกษาความเป็นพลเมืองในการสร้างนวัตกรรมรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาสรุปตามองค์ประกอบของความเป็นพลเมือง 3 ด้าน ได้ดังนี้

1.2.1 ความเป็นพลเมือง ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน พบว่า นักเรียนปรับเปลี่ยนความคิด ตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับสุขภาพ รวมทั้งมองเห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมและการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน เพื่อรับมือโควิด-19 โดยสามารถไปพัฒนานวัตกรรมต่อยอด 5 ประการ ได้แก่ การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเข้าถึงเทคโนโลยี การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการป้องกัน การพัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเผยแพร่ความรู้ และการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการรักษา ดังข้อความที่นักเรียนสะท้อนว่า “การป้องกันตนเองจากโรคโควิด-19 เริ่มจากตนเองเป็นการช่วยที่ดีที่สุดที่เราจะทำได้...การเข้าถึงเทคโนโลยีทำได้ง่ายขึ้น เหมาะสมกับคนทุกเพศ ทุกวัย สามารถใช้เทคโนโลยีได้สะดวกและรวดเร็ว เช่น การสื่อสาร การอำนวยความสะดวก การทำงาน...ต้องการลดการสัมผัสลดความเสี่ยง เช่น ฉากกั้น ชั้นวาง ตู้แจกของ กล่องรับ-ส่งของ ชุดป้องกัน หน้ากากอนามัย...การใช้งานง่าย พกพาสะดวก รวมทั้งราคาประหยัด เช่น อุปกรณ์ฆ่าเชื้อ เจลแอลกอฮอล์ บรรจุกัมมันต์ ระบบออนไลน์...พัฒนาความหลากหลายของข้อมูลและวิธีการเผยแพร่เพราะตอนนี้มีข้อมูลน้อยเกินไป...” (นักเรียนคนที่ 10, 2565); (นักเรียนคนที่ 12, 2565); (นักเรียนคนที่ 17, 2565); (นักเรียนคนที่ 4, 2565); (นักเรียนคนที่ 25, 2565); (นักเรียนคนที่ 2, 2565); (นักเรียนคนที่ 7, 2565); (นักเรียนคนที่ 18, 2565); (นักเรียนคนที่ 5, 2565); (นักเรียนคนที่ 9, 2565)

1.2.2 ความเป็นพลเมือง ด้านความผูกพัน ความมุ่งมั่น ความทุ่มเทในกิจการสาธารณะของชุมชน พบว่า นักเรียนมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ต้องการทำประโยชน์ให้ผู้อื่น ต้องการช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้ชุมชน โดยใช้ความคิด ความสามารถตามกำลังของตนเอง ด้วยวิธีการให้ความรู้ วิธีการและการช่วยเหลือ จึงทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคีร่วมมือกันลงมือปฏิบัติ นำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมในด้านต่าง ๆ ทำให้สามารถรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ได้ สิ่งเหล่านี้ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน ดังข้อความ ที่นักเรียนสะท้อนว่า “เกิด เพราะเรารู้สึกว่าได้เป็นส่วนหนึ่งที่ได้ทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อส่วนรวม....เกิด เพราะรู้สึกว่าได้นำความรู้ความสามารถที่ตนมีออกมาใช้เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น...เกิด เพราะทำให้รู้จักความสามัคคี...เกิด เพราะการทำสิ่งของต่าง ๆ ทำให้ผู้สูงอายุได้กลับมาเยี่ยมได้อีกครั้งหนึ่ง...เกิดความภาคภูมิใจที่ได้ทำเพื่อส่วนรวม เพราะคิดว่าเราคือ

ส่วนหนึ่งของชุมชน เมื่อได้ทำเพื่อชุมชนแล้ว จึงรู้สึกภูมิใจที่ได้ทำหน้าที่ของตน เพื่อชุมชนได้เป็น อย่างดี” (นักเรียนคนที่ 7, 2565); (นักเรียนคนที่ 19, 2565); (นักเรียนคนที่ 25, 2565); (นักเรียนคนที่ 6, 2565); (นักเรียนคนที่ 1, 2565); (นักเรียนคนที่ 13, 2565)

1.2.3 ความเป็นพลเมือง ด้านการสร้างคุณค่าและจิตสำนึกสาธารณะ พบว่าจากการสร้างนวัตกรรม ส่งผลให้นักเรียนเกิดการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง 3 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ด้านความคิด และด้านพฤติกรรม ดังข้อความ ที่นักเรียนสะท้อนว่า “ทำให้เราเป็นคนเห็นอกเห็นใจ และใส่ใจผู้อื่นมากขึ้น...เป็นคนที่มีใจเอื้อเฟื้อมากยิ่งขึ้นเพราะรู้จักทำเพื่อชุมชน...เกิดความตระหนัก และเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มากขึ้น...เปลี่ยนแปลงในด้านการทำงานสามารถนำกระบวนการคิดเชิงออกแบบมาใช้ และแก้ปัญหาได้ดีขึ้น...มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีมุมมองหลากหลายที่ได้จากการร่วมมือ แลกเปลี่ยนความคิดและสะท้อนผล...ส่งผลให้ตนเองพัฒนาในเรื่องกระบวนการคิดมากขึ้น คิดเป็นขั้นเป็นตอนเพื่อให้เกิดประโยชน์จริง ๆ รู้จักการวางแผนมากขึ้น เพื่อให้นวัตกรรมเกิดประโยชน์มากที่สุด ...ส่งผลให้เรามีความรู้และมีประสบการณ์ด้านการจัดการงานต่าง ๆ การประสานงาน ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น...” (นักเรียนคนที่ 8, 2565); (นักเรียนคนที่ 13, 2565); (นักเรียนคนที่ 31, 2565); (นักเรียนคนที่ 7, 2565); (นักเรียนคนที่ 9, 2565); (นักเรียนคนที่ 15, 2565); (นักเรียนคนที่ 28, 2565)

2. ผลการศึกษาทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับสร้างนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ ผลการศึกษาทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (n=31)

รายการประเมิน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	ระดับทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม
1. การสร้างความคิด	3	2.84	0.37	94.62	ดีมาก
2. การออกแบบและการปรับแต่งความคิด	2	1.84	0.37	91.94	ดีมาก
3. การเปิดกว้างและความกล้าในการสำรวจ	2	1.84	0.37	91.94	ดีมาก
4. การทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์	3	2.52	0.51	83.87	ดีมาก
5. การผลิตและสร้างนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์	7	4.52	0.51	64.52	ดี
6. การควบคุมและการสะท้อนตนเอง	3	2.35	0.49	78.49	ดีมาก
รวม	20	2.65	0.23	79.52	ดีมาก

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนมีทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับสร้างนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 79.52 ($\bar{X} = 2.65$, S.D. = 0.23) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า นักเรียนมีทักษะการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ด้านการสร้างความคิด อยู่ในอันดับสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 94.62 ($\bar{X} = 2.84$, S.D. = 0.37) รองลงมาคือ ด้านการออกแบบและการปรับแต่งความคิด ด้านการเปิดกว้างและความกล้าในการสำรวจ คิดเป็นร้อยละ 91.94 ($\bar{X} = 1.84$, S.D. = 0.37) และด้านการผลิตและสร้างนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ อยู่ในอันดับต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 64.52 ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.51)

อภิปรายผลการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความเป็นพลเมือง หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับสร้างนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความเป็นพลเมือง หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับสร้างนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Stanford Design School (2005) ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจ ขั้นที่ 2 กำหนดปัญหา ขั้นที่ 3 หาทางเลือก ขั้นที่ 4 สร้างต้นแบบ และขั้นที่ 5 ทดสอบ เป็นการนำสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่เกิดขึ้นมาจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ นอกจากนี้แนวคิดขององค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (2563) ที่กล่าวว่า ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ความเข้าใจเกี่ยวกับการระบาดของโรค และการป้องกันโรค เป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กและเยาวชนในทุกช่วงอายุ ดังนั้น ครูสามารถใช้โอกาสนี้ในการสอนให้นักเรียนเข้าใจถึงประเด็นและมิติต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากเรื่องโรคและการป้องกันโรค เพื่อช่วยให้นักเรียนลดความกลัวและวิตกกังวล เสริมความยืดหยุ่นในการรับมือกับสถานการณ์ และผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตของพวกเขา บ่มเพาะความเห็นอกเห็นใจพร้อมทั้งสร้างสรรค์ชุมชนที่มีความปลอดภัยและห่วงใยกันมากยิ่งขึ้น รวมถึงการกระตุ้นและสร้างความตระหนักความเป็นพลเมือง เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า นักเรียนมีความเป็นพลเมือง ด้านความผูกพัน ความมุ่งมั่นความทุ่มเทในกิจการสาธารณะของชุมชน อยู่ในอันดับสูงสุด เนื่องจากนักเรียนต้องการทำประโยชน์ให้ผู้อื่น ต้องการช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้ชุมชน โดยใช้ความคิด ความสามารถตามกำลังของตนเองด้วยวิธีการให้ความรู้ วิธีการและการช่วยเหลือ จนทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคีร่วมมือกันลงมือปฏิบัติ นำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิธีการ ผลิตภัณฑ์ และบริการ ทำให้สามารถรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ กระตุ้นให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี และตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และนักเรียนมีความเป็นพลเมือง ด้านการเป็นสมาชิกในชุมชน อยู่ในอันดับต่ำสุด เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน อยากมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและให้ความช่วยเหลือ แต่ยังขาดการเป็นผู้ฟังที่ดี การรับฟังความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง

อาจด้วยประสบการณ์ของนักเรียนยังน้อยและขาดการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้ศึกษาความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ผลการศึกษาพบว่า ระดับมัธยมศึกษาหรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นพลเมืองด้านความเคารพผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของ Laurel Cadwallader Stolte, Molly Isenbarger, and Alison Klebanoff Cohen (2014) ดำเนินการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องความเป็นพลเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติและปฏิสัมพันธ์ของความเป็นพลเมือง โดยนำมาปรับใช้ในห้องเรียน ซึ่งคาดว่าจะอาจจะมีผลต่อการพัฒนานักเรียน การศึกษานี้ได้ใช้แบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นเครื่องมือศึกษาความเป็นพลเมืองเพื่อการสร้างความหลากหลายของบุคคลในห้องเรียนทั้ง 4 รูปแบบ ได้แก่ การวางแผนบทเรียน และการใช้งาน การโต้ตอบในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของนักเรียน และการเสริมสร้างศักยภาพของพลเมือง

1.2 ผลการศึกษาความเป็นพลเมืองในการสร้างนวัตกรรมรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาสรุปตามองค์ประกอบของความเป็นพลเมือง 3 ด้าน โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของ Papa and Milioni (2013) และได้ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับสร้างนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตามแนวคิดของ Stanford Design School (2005) พบว่า นักเรียนมีการสร้างความคิด เกิดความตระหนักและให้ความสำคัญเกี่ยวกับสุขภาพ รวมทั้งมองเห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วม และการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน เพื่อรับมือโควิด-19 โดยสามารถไปพัฒนานวัตกรรมต่อยอด 5 ประการ ได้แก่ การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเข้าถึงเทคโนโลยี การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการป้องกัน การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพ การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเผยแพร่ความรู้ และการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการรักษา นักเรียนมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ต้องการทำประโยชน์ให้ผู้อื่น ต้องการช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้ชุมชน โดยใช้ความคิด ความสามารถ ตามกำลังของตนเอง ด้วยวิธีการให้ความรู้ วิธีการและการช่วยเหลือ จึงทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคี ร่วมมือกันลงมือปฏิบัติ นำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมในด้านต่าง ๆ ทำให้สามารถรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ สิ่งเหล่านี้ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่ง และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน จนเกิดเป็นนวัตกรรม ส่งผลให้นักเรียนเกิดการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง 3 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ด้านความคิด และด้านพฤติกรรม นอกจากนี้แนวความคิดของมูลนิธิเพื่อคนไทย (2557) ที่กล่าวว่า เพราะคนไทยทุกคนมีสิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขในสังคมไทย มูลนิธิเพื่อคนไทย จึงมุ่งที่จะปลูกฝังให้คนไทยเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมเพื่อส่วนรวม โดยมูลนิธิฯ มุ่งเน้นส่งเสริมในกลุ่มเยาวชนเป็นหลัก ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจและค่านิยมในการเป็น Active Citizen ในหมู่เยาวชนผ่านกิจกรรมและการศึกษา โดยการผลักดันเรื่องพลเมืองศึกษาสำหรับเยาวชน และสอดคล้องงานวิจัยของ รจเรช อุ้นตาล (2559) ได้ศึกษาการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งในภาคประชาสังคม ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณลักษณะสำคัญของพลเมืองเข้มแข็ง ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะหรือการจัดการปัญหาสาธารณะของ

ชุมชน การมีความผูกพันและยึดมั่น และการเห็นคุณค่าในการจัดการกับปัญหาหรือกิจการสาธารณะ 2) บทบาทความเป็นพลเมืองเข้มแข็งในภาคประชาสังคม คือ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการจัดการปัญหาสาธารณะ ในลักษณะการรวมตัวเป็นเครือข่ายภาคประชาชน 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ประกอบด้วยปัจจัยภายใน ได้แก่ ความมีจิตสาธารณะและความต้องการพัฒนาตนเอง และปัจจัยภายนอกคือการสนับสนุนส่งเสริมจากภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมโดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงอย่างเป็นระบบ

2. นักเรียนมีทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับสร้างนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ออกแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ รวมทั้งแนวคิดของวิจารณ์ พานิช (2555) โดยมีเป้าหมายและวิธีการ ดังนี้ 1) เกิดทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ 2) เกิดทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ 3) เกิดการประยุกต์สู่นวัตกรรม นอกจากนี้นักเรียนจะต้องแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความสามารถในทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม โดยปรับประยุกต์ใช้ของ ชนิกันต์ กลิ่นอาจ (2563) ตามกรอบ Catalina Foothills District ; CFSD (2018) นักเรียนสามารถเข้าใจได้ง่าย นักเรียนมีการใช้ความรู้ จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และความร่วมมือ การมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จึงได้มีการแบ่งกลุ่มละความสามารถเข้าด้วยกัน เพื่อให้ให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยกันแก้ไขปัญหา จนทำให้เกิดเป็นนวัตกรรมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรมได้ดียิ่งขึ้น เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่านักเรียนมีทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ด้านการสร้างความคิด อยู่ในอันดับสูงสุด เนื่องจากนักเรียนมีการระบุงenieonใจได้ครบถ้วน มีการระดมสมองในประเด็นที่กำหนด และมีการตรวจสอบความเป็นไปได้ของความคิดว่าสามารถทำได้จริง และนักเรียนมีทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมด้านการผลิตและสร้างนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ อยู่ในอันดับต่ำสุด เนื่องจากนักเรียนบางกลุ่มยังขาดการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายเชิงลึก รวมถึงไม่สามารถอธิบายการสร้างนวัตกรรมได้ตามแบบที่ได้ออกแบบไว้ และนวัตกรรมบางชิ้นงานยังต้องปรับแก้เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น อาจมีสาเหตุจากระยะเวลาที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติน้อย สอดคล้องกับแนวคิด Michael, Patrick, & Larry, (2020) ที่กล่าวว่า การไม่รู้จักวิถีชีวิตของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง แปลว่าเรากำลังใช้ความรู้สึกของตนเองตัดสินใจแทน จึงไม่สามารถคิดนวัตกรรมที่สมบูรณ์และตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานวัตกรรมจะใช้ได้ผล ก็ต่อเมื่อเราเข้าถึงความต้องการ ของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมโภชน์ พูลเขตกิจ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบ เพื่อเสริมสร้างทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบ เพื่อเสริมสร้างทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 75.00/76.19 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรมหลังจากการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบเพื่อเสริมสร้างทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม อยู่ในระดับดีมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในบางชั่วโมง กิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนไม่สามารถดำเนินกิจกรรมให้แล้วเสร็จในคาบได้ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ความพร้อมเพรียงในการทำกิจกรรมและนักเรียนใช้เวลาในการทำกิจกรรมค่อนข้างมาก ดังนั้น ครูควรมีการวางแผนที่ชัดเจน เตรียมห้องเรียนย่อยสำหรับทำกิจกรรมพร้อมมีการแจ้งนักเรียนล่วงหน้า กำหนดระยะเวลาในการทำกิจกรรมให้ชัดเจน และเหมาะสม

2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ ในช่วงแรกก่อนนักเรียนปฏิบัติกิจกรรม นักเรียนหลายคนยังไม่เข้าใจกระบวนการ เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจก่อนดำเนินกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น การใช้ปัญหาเป็นฐานหรือการใช้บริบทเป็นฐาน

2. ควรศึกษาการพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ทักษะการทำงานทีม ทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี เป็นต้น

3. ควรศึกษาองค์ประกอบตัวแปรนี้จากกรอบหลักสูตรฐานสมรรถนะ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แนวทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ชนิกานต์ กลิ่นอาจ. (2563). วิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการคิดเชิงออกแบบ เรื่อง เคมิไฟฟ้า. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ทิตนา แคมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มูลนิธิเพื่อคนไทย. (2557). “Active Citizenship” พลเมืองที่มีส่วนร่วมเพื่อส่วนรวม เปลี่ยนประเทศไทยได้ด้วยตัวเรา. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://khonthaifoundation.org/th/active-citizenship> (2564, 1 สิงหาคม).
- รจเรช อุ้นตาล. (2559). การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งในภาคประชาสังคม. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารและพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิจารณ์ วานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.

- ศิริพันธุ์ ศิริพันธุ์ และยุพาวรรณ ศรีสวัสดิ์. (2554). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: วิธีการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*. 3(1), 104-112.
- สมโภชน์ พูลเขตกิจ. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบ เพื่อเสริมสร้างทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6. การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ. (2563). **แนหลัก 4 ต. สู้โควิด-19**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.thaihealth.or.th> (2564, 6 สิงหาคม).
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **การศึกษาความเป็นพลเมืองของผู้เรียน ในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://www.bps.moe.go.th> (2564, 31 สิงหาคม).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). **คู่มือสำหรับการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับโรคโควิด-19**. กรุงเทพฯ: กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.
- Laurel Cadwallader Stolte, Molly Isenbarger, & Alison Klebanoff Cohen. (2014). **Measuring Civic Engagement Processes and Youth Civic Empowerment in the Classroom: The CIVVICS Observation Tool**. The Clearing House, 44-51.
- Michael, L., Patrick, L., & Larry, L. (2020). **The Design Thinking Toolbox**. New Jersey: John Wiley & Sons.
- OECD. (2020). **Coronavirus special edition: Back to school**. [Online], Available: <http://www.oecd.org/economy/poland-economic-forecast-summary.htm>. (2021, 2 August).
- Papa, V. & Milioni, D. L. (2013). "Active Citizenship or Activist Citizenship? A Framework for Studying Citizenship in New Social Movements and the Role of ICTs." *Journal of the MeCCSA-PGN*, 6(3): 30-34.
- Stanford Design School. (2005). **Bootcamp Bootleg**. [Online], Available: <https://dschool.stanford.edu/fellows-in-residence/project-fellowship-history-approach>. (2021, 28 July).

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานคร ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19

FACTORS AFFECTING STRESS OF POPULATION IN BANGKOK AREA DURING THE COVID-19 VIRUS OUTBREAK SITUATION

ศศิพิมล แสงจันทร์^{1*} และเกษมกล สุขเกษม¹
Sasipimol Sangchan^{1*} and Keskamol Sukasam¹

Received : 4 July 2022

Revised : 16 August 2022

Accepted : 23 August 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียด 2) ศึกษาระดับความเครียด และ 3) ศึกษาวิธีการจัดการความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร 50 เขต จำนวน 400 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบวัดความเครียด SPST 20 ของโรงพยาบาลสวนปรุง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.52) ส่วนระดับความเครียดจากแบบวัดความเครียด SPST 20 ของโรงพยาบาลสวนปรุง มีความเครียดของผู้ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 อยู่ในระดับสูง เป็นผลทำให้ประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ได้รับความเดือดร้อนจากการใช้ชีวิตประจำวัน เนื่องจากมีอาการปวดศีรษะข้างเดียว กลัวทำงานผิดพลาด มีความรู้สึกวิตกกังวลและไม่สามารถทำกิจกรรมให้ไปถึงเป้าหมายที่ได้วางแผนไว้และระดับความคิดเห็นวิธีการจัดการความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การดูโทรทัศน์ ดูภาพยนตร์ ฟังเพลง ร้องเพลง และเล่นดนตรี รองลงมาคือ การปรับความคิดให้มีการคิดเชิงบวกมากขึ้น

¹หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Master of Business Administration Ramkhamhaeng University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: sasipimol_tao@hotmail.com

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 และระดับความเครียดมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 มีจำนวน 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 (Beta) = 0.362, t = 6.760, P-Value = 0.000*) และปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคล (Beta) = 0.121, t = 2.114, P-Value = 0.035*) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05. R square เท่ากับ 0.196 แสดงว่า ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคล ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และปัจจัยจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ส่งผลต่อตัวแปรตาม คือ ความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ได้ร้อยละ 19.6

คำสำคัญ: ปัจจัย ความเครียด การจัดการความเครียด สถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19

ABSTRACT

The objectives of this research were to study 1) the factors that affected stress 2) the level of stress and 3) the stress management of population in Bangkok area during the covid -19 virus outbreak situation. It utilized the mixed methods research. The samples of this study were 400 populations in Bangkok area. They were selected by using multi-stage sampling and simple random sampling. The questionnaires were adopted to collect data. In statistical were analyzed data including frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson coefficient correlation and multiple regression analysis and in-depth interview of 5 experts for qualitative research.

The result found that the level of opinions of the factors that affected stress of population in Bangkok area during the covid-19 virus outbreak situation overall, it were at a high level ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 0.52). The level stress by using SPST 20 found that the level stress of population in Bangkok area during the covid-19 virus outbreak situation was at a high level (mean = 55.08 score, standard deviation = 11.49 score). Which was the result that population in Bangkok area had many troubles in daily life, example: unilateral headache, fear of malfunction, not enough money, had a feeling of anxiety and unable to do activities to reach the goals set. The level of opinions of the stress management methods were at the highest level. The first method stress management was to see TV, to see movie, sing a song and play the music, the second method was to more adjust positive thinking.

The Pearson coefficient correlation found that factors that affected stress and the level stress had relationship in the same direction (statistically significant 0.01). The results of multiple regression analysis found that factors that affected stress of

population in Bangkok area during the covid-19 virus outbreak situation had two aspects: the Covid-19 virus outbreak Situation factor (Beta) = 0.362, $t = 6.760$, P-Value = 0.000*) and individual factor (Beta) = 0.121 $t = 2.114$, P-Value = 0.035*) with a statistical significance level at 0.05. R square of the model was found as 0.196. Showed that independent variables had individual factors, environment factors and the covid-19 virus outbreak situation factors that affected level of stress at 19.60 percent.

Keywords: Factors, The stress, Stress Management, The covid-19 virus outbreak situation

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 หรือโคโรนาไวรัสในช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 ถึง พ.ศ. 2563 ซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงจนเกิดการแพร่กระจายไปในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมีผู้คนเจ็บป่วยและล้มตายเป็นจำนวนมาก กลายเป็นความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงอีกครั้งหนึ่งของมนุษยชาติ โดยผลกระทบทางตรง (Direct Effects) ที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด-19 คือ ผลกระทบด้านสุขภาพ ซึ่งผลกระทบนี้จะเริ่มตั้งแต่การที่มีผู้เจ็บป่วยจากการติดเชื้อจำนวนมาก ทำให้นำไปสู่ค่าใช้จ่ายในการรักษาและสิ่งที่ตามมาคือการเสียชีวิต ทำให้มนุษย์จำเป็นต้องป้องกันตนเองเพื่อให้มีชีวิตรอด ด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำรงชีวิตที่ผิดไปจากวิถีเดิม ๆ โดยพยายามสร้างเสริมปรับปรนวิถีการดำรงชีวิตแบบใหม่ที่ปลอดภัยจากการติดเชื้อควบคู่ไปกับการพยายามรักษาและฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจ จึงเกิดการนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาผลจากการเกิดโรคระบาด และมีการปรับแนวคิด วิสัยทัศน์ วิธีการจัดการ ตลอดจนพฤติกรรมที่เคยทำจนเป็นกิจวัตรจากความคุ้นเคย อันเป็นปกติมาแต่เดิมในหลายมิติ ทั้งในด้านอาหาร การแต่งกาย การรักษา สุขอนามัย การศึกษาเล่าเรียน การสื่อสาร ตลอดจนการทำธุรกิจต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสิ่งที่มีการปฏิบัติกันเหล่านี้ได้กลายเป็นความปกติใหม่ ๆ (New normal) เมื่อเวลาผ่านไปก็ทำให้เกิดความคุ้นชินและกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติของผู้คนในสังคมปัจจุบัน (กรมสุขภาพจิต, 2564)

การเกิดโรคระบาดไวรัสโควิด-19 นอกจากทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิตของทุกคนแล้วยังส่งผลกระทบต่อการทำงานของบุคลากรในทุกสาขาอาชีพ โดยเฉพาะต่อการจ้างงาน เพราะธุรกิจด้านการบริการ เช่น ธุรกิจการบิน ธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรม และธุรกิจบันเทิงต่าง ๆ จำเป็นต้องงดการให้บริการอันเนื่องมาจากนโยบายของรัฐบาลในแต่ละประเทศที่ต้องกำหนดนโยบายในการควบคุมโรคที่เข้มข้นแตกต่างกันออกไปตามสถานการณ์การระบาดของโรคสำหรับประเทศไทย ช่วงที่มีการระบาดอย่างหนักผู้นำของประเทศได้มีการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันประชาชนให้ได้รับการติดเชื้อน้อยที่สุด เช่น การประกาศให้มีการทำงานที่บ้าน (Work at Home) การประกาศให้ต้องใส่หน้ากากอนามัยทุกครั้งก่อนออกจากบ้าน การสั่งปิดสถานศึกษา

การปิดสถานบันเทิง การห้ามจัดกิจกรรมในที่สาธารณะ ตลอดจนมีการปิดรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากต่างประเทศ หรือหากเดินทางเข้ามาก็ต้องเข้าพักในสถานที่ที่รัฐบาลกำหนดให้กักตัวไว้เพื่อรออาการเป็นเวลา 14 วัน ซึ่งมาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ช่วยให้ประเทศไทยมีผู้ป่วยและเสียชีวิตเป็นจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน (กรมควบคุมโรค, 2563)

แต่ผลจากการที่รัฐบาลมีการกำหนดนโยบายด้านต่าง ๆ ดังกล่าวมาข้างต้นทำให้บุคลากรที่ต้องปฏิบัติงานในองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนรวมทั้งประชาชนในทุกสาขาอาชีพและนักเรียนนักศึกษาเกิดความเครียดมากขึ้นกว่าเดิม เพราะสถานการณ์การเกิดไวรัสโควิด-19 แม้จะมีการป้องกันได้แล้วระดับหนึ่งแต่จากการที่ประชาชนมีความวิตกกังวลผลกระทบต่อสุขภาพจากการที่ได้รับการฉีดวัคซีนเพื่อกระตุ้นภูมิคุ้มกัน และการเพิ่มมาตรการป้องกันโรคระบาดโควิด-19 ทำให้ทางผู้ประกอบการและสถานที่ต่าง ๆ ต้องมีมาตรการในเว้นระยะห่าง เพื่อความปลอดภัยขององค์กรและประชาชนทุกคน ตลอดจนการให้บุคลากรบางส่วนต้องปฏิบัติงานที่บ้าน มีการปิดโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต้องใช้การเรียนการสอนที่บ้านแบบออนไลน์ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ประชาชนทุกสาขาอาชีพและนักเรียน นักศึกษามีความเครียดมากยิ่งขึ้น ซึ่งความเครียดเป็นปัญหาสุขภาพจิตที่สำคัญ เพราะความเครียดทำให้บุคคล ไม่มีความสุข ไม่มีความสบายใจ รวมทั้งเป็นสาเหตุของการเจ็บป่วยทั้งทางร่างกายและจิตใจ เมื่อบุคคลเกิดความเครียด ก็จะใช้กระบวนการทางสติปัญญาในการเผชิญและการจัดการกับความเครียด โดยการจัดการด้านความเครียดอาจจะใช้วิธีการต่อสู้หรือหนีห่างอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อลดความไม่สบายใจจากเหตุการณ์ความเครียดที่เกิดขึ้น

จากข้อมูลและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียด ระดับความเครียดและวิธีการจัดการความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานคร ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาทางด้านสุขภาพจิตสามารถนำผลจากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อลดปัญหาที่ส่งผลต่อความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19
2. เพื่อศึกษาระดับความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19
3. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียด ระดับความเครียดและวิธีการจัดการความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร 50 เขต มีจำนวน 5,512,692 คน (กรมการปกครอง, 2565)

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane (1997) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อนที่ 5% ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 400 คน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรจึงดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) แล้วจึงสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ดังนี้

ขั้นที่ 1 จำแนกพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานเขตในพื้นที่ต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร ออกเป็น 6 กลุ่ม ตามลักษณะภูมิศาสตร์ คือ กลุ่มกรุงเทพมหานครกลาง กลุ่มกรุงเทพใต้ กลุ่มกรุงเทพเหนือ กลุ่มกรุงเทพตะวันออก กลุ่มกรุงเทพมหานครเหนือ และกลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ (สำนักงานปกครองและทะเบียน สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร, 2552)

ขั้นที่ 2 เลือกเขตที่มีจำนวนประชากรหนาแน่นที่สุดต่อตารางกิโลเมตรในแต่ละกลุ่มได้ 6 เขต คือ เขตดินแดง เขตสวนหลวง เขตสายไหม เขตคลองสามวา เขตจอมทอง และเขตบางขุนเทียน

ขั้นที่ 3 คำนวณกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตตามสัดส่วนของแต่ละหน่วยวิจัย (Proportional to Size) ได้ดังนี้ เขตดินแดง จำนวน 45 คน เขตสวนหลวง จำนวน 50 คน เขตสายไหม จำนวน 85 คน เขตคลองสามวา จำนวน 85 คน เขตจอมทอง จำนวน 59 คน และเขตบางขุนเทียน จำนวน 76 คน รวม 400 คน โดยแต่ละกลุ่มสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

เป็นการใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียด ระดับความเครียด และวิธีการจัดการความเครียดซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมกับการใช้แบบวัดความเครียด SPST 20 ของโรงพยาบาลสวนปรุง โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาดำเนินการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ด้วยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สันและการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

เป็นการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ แพทย์ พยาบาล นักวิชาการที่เกี่ยวข้องทางด้านทรัพยากรมนุษย์ ผู้บริหารขององค์กรภาครัฐวิสาหกิจ และเอกชน รวมจำนวน 5 คนเพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลการวิจัยเชิงปริมาณในประเด็นของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียด ระดับความเครียดและวิธีการจัดการความเครียดรวมถึงข้อเสนอแนะโดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำร่างแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมของเนื้อหา ตลอดจนความชัดเจนและมีความเหมาะสมในการใช้ภาษาด้วยการใช้ค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยงานวิจัยฉบับนี้มีค่า IOC เท่ากับ 0.88 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ใช้ประเมิน

ด้านการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทำการทดสอบ (Try-Out) จำนวน 30 คน กับบุคคลที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการหาความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.97

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์และสังเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ในการประมวลข้อมูล ใช้สถิติประกอบด้วย

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

1.1 ใช้ร้อยละ (Percentage) และความถี่ (Frequency) กับข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

1.2 ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ในการวิเคราะห์ระดับความเครียด ปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคล ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และปัจจัยจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 โดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) และใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 สรุปผลข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 66.50) อายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี (ร้อยละ 29.50) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 55.00) มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 54.90) มีอาชีพเป็นพนักงานเอกชน (ร้อยละ 32.30) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 - 40,000 บาท (ร้อยละ 31.50)

ส่วนที่ 2 สรุปผลระดับความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า ระดับความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 โดยภาพ รวมระดับความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในระดับมากเป็นอันดับแรก คือ ปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคล ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.45) รองลงมา คือ ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.55) และปัจจัยจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.55) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 สรุปผลระดับความเครียดจากแบบวัดความเครียด SPST 20 ของโรงพยาบาลสวนปรุง กรมสุขภาพจิตที่ใช้ในแบบสอบถาม โดยการหาค่าสูงสุด ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ค่าคะแนนระดับความเครียดที่เกิดขึ้นมีคะแนนรวมน้อยที่สุด 23 คะแนน และคะแนนมากที่สุด 88 คะแนน โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนระดับความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ที่เกิดขึ้นคือ 55.08 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 11.49 คะแนน พบว่าโดยภาพรวมค่าเฉลี่ยคะแนนระดับความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 อยู่ในระดับสูง โดยผู้ตอบแบบสอบถามได้รับความเดือดร้อนจากการใช้ชีวิตประจำวันจนเกิดอาการปวดศีรษะข้างเดียว กลัวทำงานผิดพลาด รู้สึกวิตกกังวล รู้สึกต้องแข่งขันหรือเปรียบเทียบกับ เงินไม่พอใช้จ่าย และไม่สามารถทำกิจกรรมให้ไปไม่ถึงเป้าหมายที่วางไว้ (กรมสุขภาพจิต, 2550)

ส่วนที่ 4 สรุปผลระดับความคิดเห็นวิธีการจัดการความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า ระดับความคิดเห็นวิธีการจัดการความเครียดอยู่ในระดับมากที่สุด คือ วิธีการจัดการความเครียดด้วยการดูโทรทัศน์ ดูภาพยนตร์ ฟังเพลง ร้องเพลง เล่นดนตรี ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.75) ระดับความคิดเห็นมากเป็นอันดับแรก คือ วิธีการจัดการความเครียดด้วยการปรับความคิดโดยมีการคิดเชิงบวกให้มากขึ้น ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.78) และรองลงมา คือ มีวิธีการจัดการความเครียดด้วยการจัดสรรเวลาในการพักผ่อน การนอนละทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัวมากขึ้น ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.75) ตามลำดับ

ส่วนที่ 5 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคล ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และปัจจัยจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคล ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และปัจจัยจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19

ความสัมพันธ์	ปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคล	ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	ปัจจัยจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19
ปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคล	-	0.568	0.482
ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	0.568	-	0.473
ปัจจัยจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19	0.482	0.473	-

ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า ในแต่ละปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคล ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และปัจจัยจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยปัจจัยทั้งสามมีขนาดความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนที่ 6 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 และระดับความเครียด

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคล ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ปัจจัยจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 และระดับความเครียด

ปัจจัย	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r)	P-Value
1. ปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคล	0.305	0.000
2. ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	0.256	0.000
3. ปัจจัยจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19	0.428	0.000

ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานคร ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 และระดับความเครียดมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยปัจจัยจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 มีขนาดความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคล และปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีขนาดความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับต่ำ

ส่วนที่ 7 สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานคร ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients	Standardized Coefficients	t	p-value
	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย	Beta		
ค่าคงที่	0.596		2.322	0.021*
ปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคล	0.154	0.121	2.114	0.035*
ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	0.017	0.016	0.282	0.778
ปัจจัยจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19	0.377	0.362	6.760	0.000*

R = 0.442, R² = 0.196, SEE = 0.514, * = p < 0.05

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคล มีค่า VIF = 1.617 ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีค่า VIF = 1.6 และปัจจัยจากสถานการณ์โรคระบาด

โควิด-19 มีค่า VIF = 1.410 แสดงว่าปัจจัยทุกตัวมีอิสระต่อกัน ($VIF < 10$) จึงนำไปวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 มีจำนวน 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 (Standardized Coefficients (Beta) = 0.362, $t = 6.760$, $P\text{-Value} = 0.000^*$) และปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคล (Standardized Coefficients (Beta) = 0.121, $t = 2.114$, $P\text{-Value} = 0.035^*$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรต้น คือ ปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคล ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และ ปัจจัยจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ส่งผลต่อตัวแปรตาม คือ ความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ได้ร้อยละ 19.6 ($R^2 = 0.196$)

ส่วนที่ 8 สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย แพทย์พยาบาล นักวิชาการทางด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ผู้บริหารภาครัฐและเอกชน ได้ขอสรุปผลสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดความเครียดและวิธีการจัดการความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 มีดังนี้

1. ปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น เงินเฟ้อ ราคาสินค้ามีแนวโน้มสูงขึ้น รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเกิดความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ในระดับความเครียดที่รุนแรง
2. ความวิตกกังวลเรื่องความมั่นคงของการจ้างงาน การติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ค่ารักษาพยาบาลเมื่อติดเชื้อโควิด-19 จะมีผลต่อความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ในระดับความเครียดระดับสูง ซึ่งส่งผลลบต่อสุขภาพจิตของประชากร
3. วิธีการจัดการความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ควรให้ประชาชนใช้วิธีการสันทนาการทำกิจกรรมที่ชอบ เช่น การดูหนัง ฟังเพลง ร้องเพลง ทำงานอดิเรกที่ชอบ ออกกำลังกาย และมีการปรับความคิดเชิงบวกให้มากขึ้น ตลอดจนมีการพูดระบายความในใจกับบุคคลอื่นเมื่อเกิดความเครียด เช่น บุคคลในครอบครัว คู่สมรส/คู่รัก เพื่อนสนิทหรือผู้ใหญ่ที่ให้ความเคารพนับถือ และที่สำคัญคือ ต้องมีการฝึกจิต ฝึกสมาธิ ทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ ฟังธรรม เพื่อลดระดับความเครียดและผลกระทบที่มาจากความเครียด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดความเครียดของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 2 ด้าน คือ ปัจจัยจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 และปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคล ซึ่งสามารถอภิปรายผลเพิ่มเติมได้ ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ด้านปัจจัยจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ภาพรวมมีระดับความคิดเห็นที่ก่อให้เกิดความเครียดอยู่ในระดับมากและส่งผลความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 เมื่อพิจารณาทางด้านของปัจจัยด้านสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ที่ก่อให้เกิดความเครียดมากที่สุด คือ ด้านความวิตกกังวลที่จะติดเชื้อโควิด-19 รองลงมาคือ ด้านความมั่นคงของการจ้างงาน ความวิตกกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล เมื่อติดโรคโควิด-19 และความวิตกกังวลอาการที่ตามมาหลังการหายป่วยจากโรคโควิด-19 ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิและงานวิจัยของเมธา สุธาพันธ์ (2563) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ควบคุมจราจรทางอากาศในยุค New Normal กรณีศึกษา ศูนย์ควบคุมจราจรทางอากาศเส้นทางบินกรุงเทพ บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด พบว่า ความเครียดที่เกิดจากปัจจัยที่มาจากยุค New Normal อยู่ในระดับความเครียดสูงและส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ควบคุมจราจรทางอากาศในยุค New Normal กรณีศึกษา ศูนย์ควบคุมจราจรทางอากาศเส้นทางบินกรุงเทพ บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ด้านปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคลภาพรวมมีระดับความคิดเห็นต่อความเครียดอยู่ในระดับมากและส่งผลความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 เมื่อพิจารณาทางด้านของปัจจัยเกี่ยวกับส่วนบุคคลที่ก่อให้เกิดความเครียดมากที่สุดคือการประสบกับปัญหาสุขภาพของประชากร ปัญหาครอบครัว และปัญหาการมีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายทำให้ไม่มีเงินออม ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ และสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมสุขภาพจิต (2564) ที่กล่าวว่าปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคลเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดโดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น ปัญหาทางด้านการเงิน ปัญหาทางด้านครอบครัว ปัญหาทางด้านสุขภาพ ปัญหาทางด้านการเรียน และปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคล

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ด้านปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมภาพรวมมีระดับความคิดเห็นต่อความเครียดอยู่ในระดับมากแต่ไม่ส่งผลความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 เมื่อพิจารณาปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรายด้านที่ก่อให้เกิดความเครียดมากที่สุดคือปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ภาวะเงินเฟ้อสินค้ามีแนวโน้มราคาสูงขึ้น รองลงมาคือปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านอาชญากรรมและปัญหาด้านการจราจรติดขัด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดแบบจำลองความเครียด (A model of Stress) ของ Robbins (1996) อ้างใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541) ที่กล่าวว่าปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Environment Factor) ได้แก่ ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ ความไม่แน่นอนทางการเมืองและความไม่แน่นอนทางเทคโนโลยีจะส่งผลต่อความเครียด

4. วิธีการจัดการความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 มีระดับความคิดเห็นวิธีการจัดการความเครียดมากที่สุด คือ การจัดการความเครียดด้วยการดูหนังฟังเพลง ร้องเพลง เล่นดนตรี รองลงมา มีวิธีการจัดการความเครียด

ในระดับมาก คือใช้วิธีการจัดการความเครียดด้วยวิธีปรับความคิดโดยมีการคิดเชิงบวกมากขึ้นและใช้วิธีการจัดสรรเวลาในการพักผ่อน การนอนการทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัวมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิและสอดคล้องกับงานวิจัยของ หงษ์สิริ ภิโยธิตลักษ์ และคณะ (2558) ที่ศึกษาเรื่องความเครียดและการจัดการความเครียดของนักศึกษาสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศทางธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์บพิตรพิมุขจักรวรรดี พบว่า นักศึกษามีวิธีการจัดการความเครียดโดยการเล่นเกม เล่นอินเทอร์เน็ต ดูหนังออนไลน์ ดูหนังฟังเพลง ร้องคาราโอเกะและเล่นกีฬา นอกจากนี้ยังสอดคล้องงานวิจัยของ วิสุทธิ์ โนจิตต์ และคณะ (2563) ซึ่งศึกษาเรื่องปัจจัยทำนายความเครียดและวิธีการจัดการความเครียดของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พบว่า แนวทางปฏิบัติในการลดความเครียดสำหรับนักศึกษาพยาบาล ได้แก่ 1) การพักผ่อนโดยทำกิจกรรมที่ชอบเป็นการพักผ่อนและเพิ่มพลังชีวิต 2) การสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจเพราะถ้าจิตใจเข้มแข็งก็จะสามารถฟันฝ่าเอาชนะปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้ 3) ปรับเปลี่ยนความคิดโดยมีการคิดเชิงบวกเพิ่มขึ้น 4) มีการพูดที่สร้างสรรค์โดยการพูดคุยกับบุคคลอื่นด้วยความรู้สึกที่ดี 5) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนในชั้นเรียนและบุคลากรที่มสุขภาพที่ร่วมปฏิบัติงาน และ 6) การออกกำลังกาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานคร ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 มี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคลและปัจจัยจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม ดังนี้

1. ปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคล พบว่า มีระดับความคิดเห็นที่ก่อให้เกิดความเครียดอยู่ในระดับมากและส่งผลต่อระดับความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 โดยปัญหาที่ส่งผลต่อการเกิดความเครียดมากที่สุด คือ การประสบกับปัญหาสุขภาพ รองลงมาคือ ปัญหาครอบครัว และปัญหาการมีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายทำให้ไม่มีเงินออม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เช่น กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต ควรให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาการเกิดความเครียดและการสนับสนุนวิธีการจัดการความเครียดที่ดีที่สุดเพราะผลกระทบจากความเครียดจะทำให้เกิดอาการทางร่างกาย เช่น การเป็นโรคหัวใจ โรคไมเกรน ความดันโลหิตสูง ซึ่งจะเป็นผลร้ายต่อร่างกายและจิตใจของประชาชน ดังนั้น หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องให้ประชากรทุกคนได้รับความมั่นใจในเรื่องการดูแลรักษาพยาบาล เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพกายและสุขภาพจิตผลดีจะทำให้การดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนอย่างมีความสุขและดีขึ้น

2. ปัจจัยจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 มีระดับความคิดเห็นที่ก่อให้เกิดความเครียดอยู่ในระดับมาก และปัจจัยจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลต่อระดับความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ในระดับมากที่สุด โดยผลวิจัยนี้พบว่าปัญหาที่ก่อให้เกิดความเครียดมากที่สุด คือ ด้านความวิตกกังวลที่จะติดเชื้อ

โควิด-19 รองลงมาคือ ด้านความมั่นคงของการจ้างงาน ความวิตกกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเมื่อติดโรคโควิด-19 และความวิตกกังวลอาการที่ตามมาหลังการหายป่วยจากโรคโควิด-19 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการดูแลประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ควรมีมาตรการเยียวยาที่ชัดเจนและเหมาะสมเพื่อช่วยลดความเครียดที่เกิดขึ้นกับประชาชน

3. รัฐบาลควรมีนโยบายและงบประมาณในด้านการจัดการความเครียดของประชาชนในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 รัฐบาลควรให้การสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้มีความรู้ด้านการจัดการความเครียด โดยเน้นการฝึกอบรม อสม. ทางด้านจิตเวชควบคู่กับทางด้านสุขภาพซึ่งจะทำให้ อสม. สามารถให้คำแนะนำกับประชาชนที่อยู่ในความรับผิดชอบให้คลายความวิตกกังวลจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ได้ดียิ่งขึ้น

3.2 รัฐบาลควรให้สำนักพระพุทธศาสนาสนับสนุนด้านงบประมาณและจัดการในวัดในชุมชนต่าง ๆ มีการเทศน์เพื่อบำบัดความเครียดและมีการสวดมนต์ ฟังส่อนั่งสมาธิ เพื่อลดความเครียดให้กับประชาชนในชุมชน

3.3 กระทรวงสาธารณสุขต้องสนับสนุนให้กรมสุขภาพจิตจัดให้มีการรับปรึกษาออนไลน์ผ่านทางโทรศัพท์ โลก และแอปพลิเคชัน เพื่อช่วยให้มีการให้คำปรึกษาได้หลากหลายช่องทาง ตลอดจนจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับการจัดการความเครียดที่เข้าใจได้ง่ายๆ เพื่อเผยแพร่ให้กับประชาชนทั่วไป ตลอดจนการจัดรายการผ่านทางวิทยุ โทรทัศน์เป็นการถาม-ตอบปัญหาครอบครัว ปัญหาด้านการงาน ปัญหาด้านสุขภาพเพื่อให้การจัดการความเครียดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียด ระดับความเครียด และวิธีการจัดการความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครหลังจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 บรรเทาเบาบางลงจนเป็นสถานการณ์ปกติหรือเมื่อกระทรวงสาธารณสุขประกาศให้โรคโควิด-19 เป็นโรคประจำถิ่นแล้ว เพื่อนำผลวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการด้านความเครียดของประชาชนในองค์กรที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. ควรทำการศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆที่ส่งผลต่อความเครียดของประชากรเขตกรุงเทพมหานครเพิ่มเติม เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ปัจจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพ ได้แก่ ด้านกายภาพและด้านสรีระ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2565). สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://stat.bora.dopa.go.th/statmonth> (2565, 1 พฤษภาคม).
- กรมควบคุมโรค. (2563). โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/introduction.php> (2565, 15 พฤษภาคม).

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2550). **แบบวัดความเครียด SPST 20 ของโรงพยาบาลสวนปรุง**. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2564). **เครียด.....คลายเครียด โครงการ TO BE NUMBER ONE ในทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญาสิริวัฒนาพรรณวดี**. นนทบุรี: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- กรมสุขภาพจิต. (2564). **ชีวิตวิถีใหม่**. [ออนไลน์]. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=2288>. G,njv;yomuj (2565, 15 พฤษภาคม).
- เมธา สุธาพันธ์. (2563). **ปัจจัยที่ส่งต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ควบคุมจราจรทางอากาศในยุค New Normal กรณีศึกษา ศูนย์ควบคุมจราจรทางอากาศเส้นทางบินกรุงเทพ บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด**. สารนิพนธ์รัฐศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิสุทธิ โนจิตต์, นกัสนร ยอดทองดี, วงเดือน เล็กสง่า และปารวีร์ มั่นพิง. (2563). ปัจจัยทำนายความเครียดและวิธีการจัดการความเครียดของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี**. 10(1): 118-128.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). **พฤติกรรมองค์กร**. กรุงเทพฯ: อีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- สำนักงานปกครองและทะเบียน สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร. (2552). **การแบ่งกลุ่มเขตในกรุงเทพมหานคร**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://office2.bangkok.go.th/ard> (2565, 1 พฤษภาคม).
- หงส์สิริ ภัยโยติลงชัย และคณะ. (2558). **ความเครียดและการจัดการความเครียดของนักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศทางธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ บพิตรพิมุขจักรวรรดิ**. นครปฐม: งานวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- Robbins. (1996). **Prentice Hall Organization Behavior: Concept, Controversies and Applications**. (7th ed.). Englewood Cliffs; NJ: Prentice Hall.
- Yamane, T. (1997). **Statistics: An Introductory Analysis**. (3rd ed.). New York: Harper and Row.
-

องค์ความรู้ละครในราชสำนักของไทย

KNOWLEDGE OF DRAMA IN THAI ROYAL COURT

ขวัญใจ คงถาวร^{1*}

Kwanjai Kongthaworn^{1*}

Received : 31 December 2021

Revised : 18 August 2022

Accepted : 23 August 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับละครในราชสำนักของไทย ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลทางเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ด้านการสอนและการแสดง ศิลปินแห่งชาติ ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 30 ปี การสังเกต และการมีส่วนร่วมในการแสดงละครในราชสำนัก นำข้อมูลมาสรุปวิเคราะห์เป็นเอกสารงานวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า องค์ความรู้ที่สำคัญประกอบด้วย 1) การฝึกหัด เริ่มจากการฝึกหัดภายในเขตพระราชฐานชั้นใน จนพัฒนาไปสู่การฝึกหัดในระบบการศึกษาของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งวิธีการฝึกหัดเริ่มจากการฝึกหัดเบื้องต้น ฝึกหัดเพลงช้า เพลงเร็ว อันเป็นเพลงพื้นฐาน และฝึกหัดชุดการแสดง 2) การไหว้ครูเมื่อแรกเริ่มฝึกหัดจะต้องผ่านการไหว้ครูประจำปี จากนั้นเป็นการไหว้ครูก่อนเริ่มการแสดงในแต่ละครั้งเพื่อบูชาครู เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้กับผู้แสดงด้วยการไหว้อธิษฐาน 3) การเบิกโรง ประกอบด้วยการโหมโรงด้วยการบรรเลงของวงปี่พาทย์ และการแสดงเบิกโรงด้วยชุดการแสดงสั้น ๆ 4) วิธีแสดง ประกอบด้วย การแสดงเป็นเรื่อง การแสดงเป็นตอนและการแสดงเป็นชุด 5) การสืบทอด เป็นการสืบทอดองค์ความรู้ที่ฝังลึกในตัวบุคคลหรือผู้ถ่ายทอด ผสมผสานกับวิจารณ์ญาณ ประสบการณ์ ปฏิภาณไหวพริบและเทคนิคเฉพาะบุคคล โดยผ่านการกลั่นกรองและตกผลึกเป็นองค์ความรู้

คำสำคัญ: องค์ความรู้ ราชสำนัก ละครในราชสำนัก

¹คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

¹Faculty of Music and Drama, Bunditpatanasilpa Institute

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: kwanjai.k@hotmail.com

ABSTRACT

This research gathered and studied knowledge about drama in the royal court of Thailand. Qualitative research was done with data collected from documents, research, interviews with national artists having teaching and acting experience of at least 30 years, observation and participation in recent royal court theatrical performances.

Results were that fundamental knowledge may be divided into five different components: initial practice; internal royal court training; further development at educational institutes; basic songs classified by tempo; and the annual Wai Khru ceremony to pay respect to teachers, with mandatory attendance by performers at the start of training and again for a brief confidence-building ceremony before each performance. A Berk Rong prelude played by a Piphat orchestra is followed by the premiere of a series of brief performances. The performance is structurally comprised of entire narratives, episodes, and series of performances. Conservation of knowledge is transmitted by disciples with experience, discretion and technique to convey consolidated knowledge.

Keywords: Knowledge, Royal Court, Thai Royal Court Drama

บทนำ

การแสดงนาฏศิลป์ไทยมีอยู่มากมายหลายชนิดและมีพัฒนาการมาตามลำดับ ทั้งนาฏศิลป์ในระดับชาวบ้านและนาฏศิลป์ในราชสำนัก แบ่งเป็นรูปแบบนาฏศิลป์ประเภท โขน ละคร ระบำ รำ และละคร โดยเฉพาะละครสามารถจำแนกได้อีกเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ หากแบ่งตามระยะเวลาของการเกิดสามารถแบ่งได้ เป็น 2 ประเภท คือ ละครร่ำแบบโบราณ ประกอบด้วย ละครชาตรี ละครนอก ละครใน และละครร่ำที่ปรับปรุงขึ้น ภายหลัง โดยนำรูปแบบของละครร่ำแบบโบราณมาปรับปรุงจนเกิดเป็นรูปแบบอย่างใหม่ ประกอบด้วย ละครดึกดำบรรพ์ ละครพันทาง ละครเสภา ซึ่งในบรรดาละครที่กล่าวมาในข้างต้น รูปแบบละครที่ทรงคุณค่าถือกำเนิดและได้รับการอุปถัมภ์จากราชสำนัก อีกทั้งมีการดำเนินเรื่องที่เคร่งครัดจารีตขนบธรรมเนียมประเพณี โดยยึดถือศิลปะของการร่ายรำ ที่งดงามประกอบบทร้อง ทำนองเพลงที่ไพเราะ และเป็นเสมือนเครื่องราชูปโภคอย่างหนึ่งของพระมหากษัตริย์ซึ่งในระยะแรกห้ามมิให้ผู้อื่นมี นอกจากพระมหากษัตริย์หรือพระเจ้าแผ่นดิน นั่นคือ ละครใน

ในเรื่องข้อห้ามที่มีให้ผู้อื่นมีละครใน สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2507) ได้กล่าวว่า “ที่แต่ก่อนมีพระราชบัญญัติห้ามมิให้ผู้อื่นหัดละครผู้หญิงข้อนี้พิเคราะห์ตามเรื่องตำนานก็พอจะแลเห็นเหตุได้ ด้วยละครผู้หญิงเป็นของพระเจ้าแผ่นดินทรงพระราชดำริให้หัดนางในขึ้นสำหรับเล่นในการพระราชพิธีในพระราชนิเวศน์ เสมออย่างเป็นเครื่องราชูปโภคอันหนึ่ง ซึ่งผู้อื่นไม่ควรจะทำเทียม”

ละครผู้หญิงดังกล่าวหมายถึงละครในราชสำนัก พบว่าสามารถเรียกชื่อได้หลายอย่างตามการเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย ได้แก่ ละครในบริรักษ์จักรี ละครหลวง ละครผู้หญิง ละครข้างใน ละครในราชสำนัก และละครใน เป็นต้น

ละครในราชสำนักหรือละครใน เป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทยประเภทหนึ่งที่แสดงเป็นเรื่องราว เกิดขึ้นจากราชสำนักตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาในยุคของพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ โดยพบหลักฐานจากบุญโณวาทคำฉันท์ ความว่า “ฝ่ายฟ้อนละครใน บริรักษ์จักรี” (พระมหานาค วัดท่าทราย, 2503) อันมีความหมายถึง ละครของพระมหากษัตริย์ ซึ่งผู้หญิงล้วนๆ เล่น (เสาวณิต วิงวอน, 2555) แต่เดิมจะแสดงเพียง 3 เรื่อง คือ รามเกียรติ์ อุนรุทและอิเหนา เนื้อหาของทั้ง 3 เรื่องจะเน้นให้ตัวละครเอกหรือพระเอกเป็นผู้ดำเนินเรื่อง และสืบเชื้อสายจากวงศ์กษัตริย์ คุณลักษณะที่พบได้ในตัวตนของพระราม พระอุนรุท และอิเหนา จะมีลักษณะในภาพรวมคล้ายคลึงกัน คือ เป็นผู้มีลักษณะน่าเกรงขาม เป็นผู้มีบุญญาธิการ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด เป็นผู้เชี่ยวชาญและรอบรู้ในศาสตร์ แฝงไว้ด้วยความอ่อนโยน มีคุณธรรมและความเมตตา และมีเทพเจ้าเป็นผู้คุ้มครองด้วยความเชื่อในเรื่องสมมุติเทพที่ไทยได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ถ่ายทอดมาสู่ระบบการปกครอง เรียกว่า “ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช” โดยเชื่อว่าพระมหากษัตริย์เป็น “สมมุติเทพ” หรือ “เทวราชา” ซึ่งได้รับบัญชาจากสวรรค์หรือเป็นตัวแทนสวรรค์ลงมาปกครองมวลมนุษยชาติ ความเชื่อดังกล่าวได้ถูกนำมาถ่ายทอดผ่านบทละครที่ใช้แสดงกันภายในพระราชฐานหรือละครใน ละครในราชสำนักเป็นองค์ความรู้ของไทยที่เกิดจากราชสำนักมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา นับเป็นมรดกภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าที่ปัจจุบันได้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงไป ด้วยเหตุที่ขาดแคลนผู้มีความรู้และความเข้าใจซึ่งลดจำนวนลงตามกาลเวลา ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับละครในราชสำนักของไทย เพื่อเป็นการอนุรักษ์ในฐานะมรดกของชาติเพื่อให้ดำรงอยู่คู่กับสังคมไทยสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับละครในราชสำนักของไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง ละครในราชสำนัก: องค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงเอกสาร(documentary research) ผ่านกระบวนการเก็บข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่ง ข้อมูลต่าง ๆ การสัมภาษณ์จาก กลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยที่พิจารณาคัดเลือกแบบเจาะจง เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย อันเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นตัวบุคคล ผู้มีความรู้ เป็นที่ยอมรับและมีประสบการณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏดุริยางคศิลป์ไทยซึ่งมีประสบการณ์ในการสอนและการแสดงไม่น้อยกว่า 30 ปี นาฏยศิลปินจากสำนักการสังคีต กรมศิลปากร ซึ่งมีประสบการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านนาฏดุริยางคศิลป์ ไม่น้อยกว่า 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง แบบบันทึกข้อมูล อุปกรณ์บันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัย กำหนดประเด็นข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ รวบรวมและจัดทำข้อคำถาม ประกอบด้วย แบบสังเกต จำนวน 10 ข้อ แบบสัมภาษณ์จำนวน 10 ข้อ และแบบสนทนากลุ่ม(Focus Group)จำนวน 10 ข้อ นำข้อคำถามที่ได้ไปหาค่าความเที่ยงตรง ผลการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากการประเมินคุณภาพแบบประเมินงานวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาทำการตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1 ความหมายของค่าเฉลี่ยคือสามารถนำไปใช้ได้ จึงได้ดำเนินการจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้น
2. การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นรายบุคคล
3. การสังเกตการแสดงจากการมีส่วนร่วมและจากภาพเคลื่อนไหว จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมจัดพิมพ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง องค์ความรู้ละครในราชสำนักของไทยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์และการสังเกตที่ผ่านการประเมินคุณภาพของเครื่องมือวิจัยแล้วนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ แยกแยะ จัดหมวดหมู่ และจัดรวบรวมข้อมูลเรียบเรียงในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ 4 ประเด็น ได้แก่ การฝึกหัด การไหว้ครู การเบิกโรง และวิธีการแสดง

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า การแสดงละครในราชสำนัก มีวัตถุประสงค์เพื่อความบันเทิงและเพื่อสวดเทวกรรมพิธีกรรม รวมทั้งเรื่องราวบุญญาธิการอันเกิดจากความเชื่อในเรื่อง “สมมติเทพ” หรือ “เทวราชา” ของ พระมหากษัตริย์ไทย โดยมีองค์ความรู้ที่สำคัญดังนี้

1. การฝึกหัด แบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1.1 สถานที่ฝึกหัด

ระยะแรกยุครัชกาลที่ 5 แห่งกรุงศรีอยุธยาจะฝึกหัดภายในเขตพระราชฐานชั้นใน ด้วยเหตุที่ผู้แสดงคือเหล่านางใน ดังที่ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

(2507) “...ด้วยละครผู้หญิงเป็นของพระเจ้าแผ่นดินทรงพระราชดำริให้หัดนางในขึ้นสำหรับเล่นในการพระราชพิธีในพระราชนิเวศน์ เสมออย่างเป็นเครื่องราชูปโภคอันหนึ่ง...”

สำหรับมูลเหตุของการเกิดละครผู้หญิงเริ่มจากการรำในรูปแบบของระบำเพื่อการพระราชพิธีภายในพระราชนิเวศน์ จากนั้นได้เปลี่ยนมาเป็นการแสดงระบำเรื่องเพื่อใช้ในการเบิกโรงและพัฒนาไปสู่การนำเรื่องราวบางตอนจากโขน เช่น ตอนอุณรุทในเรื่องกฤษณาวตาร มาดัดปรับปรุงกับกระบวนการร่ายอย่างละคร โดยให้บรรดานางละครหลวงเป็นผู้แสดง

ในสมัยกรุงธนบุรี พระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ทรงกอบกู้เอกราชฟื้นฟูบ้านเมืองภายหลังจากการเสียกรุงและทรงรวบรวมหัวเมืองมณฑลต่าง ๆ ครั้นเมื่อไปตีเมืองนครศรีธรรมราชในปีฉลู พ.ศ. 2312 ได้ทำการกวาดต้อนละครผู้หญิงของเจ้านครซึ่งบรรดาละครหลวงหรือละครในราชสำนักที่หนีไปจากกรุงเก่าได้ไปฝึกหัด โดยนำมาสมทบกับบรรดาละครที่รวบรวมมาได้จากที่อื่นอีกส่วนหนึ่งและได้ทำการฝึกหัดละครหลวงดังเช่นที่เคยมีในราชสำนักอีกครั้ง และยึดถือแบบอย่างครั้งกรุงเก่าซึ่งมีละครผู้หญิงแต่เฉพาะละครของหลวงเพียงอย่างเดียว ซึ่งหากพิจารณาจากคำกล่าวที่ว่า ละครผู้หญิงในสมัยกรุงธนบุรียึดถือแบบอย่างครั้งกรุงเก่า จึงอนุมานได้ว่าการฝึกหัดน่าจะเป็นตามแบบครั้งกรุงศรีอยุธยา คือฝึกหัดกันในเขตพระราชฐานชั้นใน ซึ่งเมื่อพิจารณาจากพื้นที่ของเขตพระราชวังในสมัยกรุงธนบุรีจะพบว่ามีกำแพงเขตพื้นที่เป็นชั้นในและชั้นนอกเช่นเดียวกันอีกด้วย

ครั้นถึงยุคกรุงรัตนโกสินทร์ สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 การฝึกหัดละครในราชสำนักหรือละครผู้หญิงของหลวงยังคงเป็นสิ่งต้องห้ามสำหรับคนทั่วไป คงมีเพียงพระเจ้าแผ่นดิน สถานที่ที่ใช้สำหรับการฝึกหัดจึงสันนิษฐานได้ว่าคงเป็นไปตามแบบอย่างที่เคยปฏิบัติคือฝึกกันในเขตพระราชฐานชั้นใน ดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2507) ได้ทรงกล่าวไว้ว่า “ละครครั้งรัชกาลที่ ๑ เล่นตามแบบอย่างครั้งกรุงเก่า ละครผู้หญิงก็มีแต่ของหลวง”

ในรัชสมัยสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 การฝึกหัดละครในราชสำนักได้มีหลักฐานปรากฏว่ามีการจัดตั้งโรงฝึกอยู่นอกกำแพงวังภายนอกเขตพระราชฐาน เรียกกันว่า “โรงละครต้นสน” เพื่อใช้ฝึกหัดละครชุดเด็กทดแทนตัวละครในราชสำนักจากครั้งรัชกาลที่ 1 ซึ่งเริ่มหมดลง ดังที่ปรากฏข้อความในเพลงยาวเก่าท้ายบทละครเรื่อง ไกรทอง (พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2561) ที่กล่าวถึงละครหลวงซึ่งหัดขึ้นในรัชกาลที่ 2 ดังนี้ “ตั้งโรงต้นสนคนแออัด ซ้อมหัดแก้ไขในราชฐาน”

ต่อมารัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 โปรดฯ เลิกละครในราชสำนัก จนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ได้มีการฟื้นฟูและฝึกหัดละครในราชสำนักของหลวง ในสมัยนี้ได้มีประกาศยกเลิกข้อห้ามมิให้ผู้อื่นมีละครในราชสำนักอย่างเช่นของหลวง สถานที่ในการฝึกหัดประกอบด้วยวังของเจ้านาย ขุนนาง และเจ้าของคณะต่าง ๆ ตามแต่ความพึงพอใจของผู้ที่ต้องการมีคณะละคร ภายหลังเมื่อเข้าสู่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 การฝึกหัดยังคงเป็นแนวทางตามแบบการฝึกหัดละครในราชสำนักเช่นเดียวกับรัชกาลที่ 4

เมื่อเข้าสู่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 มีการนำกรมโขน กรมปีพาทย์ ช่างศิลป์ ซึ่งเดิมอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์มารวมไว้และจัดตั้งเป็นกรมมหรสพ โดยมีหน้าที่ฝึกซ้อมและเตรียมความพร้อมในการสนองเบื้องพระยุคลบาทในกิจการงานต่าง ๆ (สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, 2558) นอกจากนี้ยังคงมีละครต่าง ๆ แม้จะลดจำนวนลงกว่าสมัยรัชกาลก่อนหน้า

จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ได้มีการยุบกรมมหรสพแต่ได้กลับมาจัดตั้งอีกครั้งในรูปแบบของกรมมหรสพ เพื่อฝึกหัดละครในตามแบบหลวงหรือราชสำนัก และในสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 จึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ขึ้นอย่างเป็นทางการในวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2477 (ไพโรจน์ทองคำสุก, 2547) เพื่อดำเนินงานด้านการแสดงและการศึกษาโขน ละคร นับเป็นการเปลี่ยนแปลงการฝึกหัดที่เข้าสู่ระบบการจัดการศึกษาอย่างเต็มรูปแบบและแพร่หลายไปสู่การจัดการศึกษาอีกหลายสถาบันดังเช่นในปัจจุบัน

1.2 วิธีการฝึกหัด

ลมูล ยมะคุปต์และเฉลย ศุขะวณิช (อ้างถึง ประเมษฐ์ บุญยะชัย, 2543) ผู้ที่เคยได้รับการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยตามแบบละครของหลวงเมื่อครั้งเป็นผู้แสดงอยู่ในวังสวนกุหลาบกล่าวถึงวิธีการฝึกหัดซึ่งเริ่มตั้งแต่เวลา 05.00 - 07.00 น. โดยเริ่มจากการรำเพลงช้า เพลงเร็ว แบ่งเป็นตัวละครพระและนางตามบทบาทที่ได้รับการคัดเลือก จากนั้นตัวละครจะแยกไปเดินเสาฝึกออกแม่ท่ายักษ์เพลงกราวใน ส่วนตัวนางจะฝึกรำเพลงเชิดฉิ่ง ฝึกออกแม่ท่าลิง การฝึกออกแม่ท่าทั้งยักษ์และลิงเพื่อใช้ในการแสดงโขนผู้หญิง โดยพิจารณาจากความใกล้เคียงกันของลีลาท่ารำตัวพระและตัวยักษ์ (โดยเฉพาะเรื่องเหลี่ยมในส่วนองขา และวง ในส่วนของแขนและมือ) ตัวนางและตัวลิง (โดยจะมีการใช้เหลี่ยมขาในลักษณะหลบเหลี่ยมหรือหลบเหลี่ยมเช่นเดียวกัน) หลังจากนั้นหยุดพักการฝึกเพื่ออาบน้ำและรับประทานอาหารเช้า ในเวลา 09.00 น. จะเริ่มเรียนวิชาสามัญ จนถึงเวลา 13.00-16.00 น. จะเริ่มฝึกซ้อมโขน-ละคร เป็นการฝึกรำตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายให้แสดง และกลับมาฝึกอีกครั้งในเวลา 20.00-24.00 น. เป็นการฝึกซ้อมเฉพาะบทหรือซ้อมเข้าเรื่อง ทั้งนี้การฝึกหัดจะเป็นลักษณะเช่นนี้ทุกวัน ยกเว้นวันที่ต้องทำการแสดง

ลักษณะการฝึกหัดดังกล่าวเป็นการฝึกหัดในสมัยที่ยังมิได้เข้าสู่ระบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ที่มีการจัดทำหลักสูตรและกำหนดเพลงที่ต้องศึกษาตามระบบหน่วยกิตตามแต่แนวทางของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยังคงถือปฏิบัติเหมือนกันในการฝึกหัดคือ การเริ่มรำเพลงช้าและเพลงเร็ว

2. การไหว้ครู

หลักฐานที่กล่าวถึงการประกอบพิธีไหว้ครูซึ่งเป็นพิธีหลวง ปรากฏครั้งแรกจากสำเนาหมายรับสั่งเรื่องไหว้ครูละครหลวง เมื่อปีชวดฉก พ.ศ. 2397 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยพบว่ามีขั้นตอนที่ประกอบด้วยรายละเอียดจำนวนมาก ทั้งพิธีสงฆ์และพิธีพราหมณ์ การจัดเตรียมสิ่งของประกอบพิธีต้องกระทำล่วงหน้าโดยใช้คนและงบประมาณเป็นจำนวนมาก และต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้

มีการกล่าวถึงพระราชพิธีไหว้ครูและครอบโคลนละครและปีพาทย์ครั้งใหญ่ ดังที่ ธนิต อยู่โพธิ์ (2531) กล่าวไว้ดังนี้

“วิธีไหว้ครูดังนี้

1. ครูใหญ่จุดเทียนบูชาพระพุทธรูปที่เข้ามณฑล
2. ครูใหญ่มานั่งที่โต๊ะหมู่ พระนารายณ์ พระอิศวร
3. ครูและศิษย์จุดธูปเทียน ว่านាំให้ศิษย์ว่าตาม บูชาพระพุทธรูป เทวรูป จบแล้วพินพาทย์ ทำเพลง
4. ครูใหญ่และศิษย์จุดธูปเทียน แล้วครูว่านាំให้ศิษย์ว่า จบบทหนึ่งทำเพลงพินพาทย์ครั้งหนึ่ง ทุกจบ
5. ครูใหญ่ไปบูชาพระประโคนทับ ศิษย์ว่าตาม จบแล้วประโคน หยุดประโคนแล้วครูใหญ่เดินร่ำมาถึงหน้าโต๊ะหมู่พระนารายณ์ หยุดประโคน
6. เชิญพระครูของโขนที่ตั้งเข้ามณฑล มาสร่งน้ำ ครูทั้งหลายสร่งทุกคนแล้ว ครูใหญ่เอาน้ำที่สร่งพระไปประศิษย์ทั่วทุกคน เสร็จแล้วเช่น
7. พินพาทย์ทำเพลงอีกครั้ง ๑
8. พระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทรงเจิมหน้าโขนแล้ว สมมติเอาคนมาผูกที่เสาหมู่ แล้วเสด็จ
9. ประทับพระราชทานน้ำสังข์ และเจิมพระราชทานตัวโขนที่มีชื่อตลอดทุกคน แล้วเสด็จมาทรงหยิบพระขรรค์คี่เอนาที่เข้ามณฑล ชักสมมติจะประหารชีวิตคนที่ผูก ครูใหญ่กราบบังคมทูลขอโทษ แล้วประทับบนหนังสือและหมี่ บนกันชั้นที่แทนหน้าโต๊ะหมู่ ทรงสวมศิระษะเพชยาธรให้ครูใหญ่ แล้วครูใหญ่รำเพลงถวายตามประเพณีแล้วเสด็จขึ้นไปประทับพลับพลา
10. ครูใหญ่นำศิษย์ไปรดดอกไม้เสร็จแล้ว
11. ครูใหญ่สวมหัวภูษาธิรารदनน้ำสังข์
12. ครูใหญ่วงเวทมนตร์เฉลิมเนตรหน้าพระราม พระลักษมณ์ เทริด ฤาษี ทศกรรฐ์ อินทรชิต พระพิราพ เสร็จแล้ว
13. ครูใหญ่สวมหัวเพชยาธร นั่งบนกันชั้นปูหนังสือ หมี่ ศิษย์เข้ามา ครูสวมศิระษะฤาษี พระราม พระลักษมณ์ เทริด ทศกรรฐ์ อินทรชิต พระพิราพ ตัวโขนตลอดทุกคน แล้วเวียนเทียนทำขวัญ เป็นเสร็จการ”

การไหว้ครูดังกล่าวข้างต้นคงเป็นเพียงพิธีที่กระทำกันในราชสำนัก ภายหลังเมื่อละครในราชสำนักแพร่หลายออกมาสู่ภายนอกได้มีการเปลี่ยนแปลงไป แต่ยังคงประกอบด้วยพิธีสงฆ์และพิธีพราหมณ์

การไหว้ครูสำหรับผู้เรียนวิชาทางด้านนาฏดุริยางคศิลป์ รวมไปถึงผู้เรียนนาฏศิลป์ตามรูปแบบละครในตั้งแต่ครั้งเริ่มมีการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน สามารถกล่าวสรุปโดยแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

2.1 การไหว้ครูประจำปีเป็นการไหว้ครูเมื่อแรกเริ่มฝึกหัด เป็นประเพณีสำคัญเพื่อรำลึกถึงพระคุณของครูบาอาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอน

2.2 การไหว้ครูก่อนเริ่มการแสดงเพื่อบูชาครูและระลึกถึงพระคุณของครู หรือเรียกอีกอย่างว่า “การคำนับครู” เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้กับผู้แสดงด้วยการไหว้อธิษฐานเพื่อขอให้การแสดงเป็นไปด้วยดี ไม่มีข้อผิดพลาด

สำหรับวัตถุประสงค์ของการไหว้ครูก่อนเริ่มแสดงเพื่อรำลึกถึงครูบาอาจารย์ เพื่อความเป็นสิริมงคล สร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้แสดง และเป็นการรวบรวมสมาธิให้สามารถทำการแสดงได้สำเร็จลุล่วง

3. การเบิกโรง

การแสดงที่เกิดขึ้นเริ่มแรกหรือเป็นครั้งแรก คือ การโหมโรง หรือ การเบิกโรง ซึ่งความหมายของคำทั้งสองมีความหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การโหมโรง หมายถึงการบรรเลงดนตรีก่อนเริ่มการแสดง ส่วนการเบิกโรง หมายถึงการร่ายรำก่อนเริ่มการแสดง อย่างไรก็ตาม ทั้งการโหมโรงและการเบิกโรง มีขึ้นเพื่อให้ทราบโดยทั่วกันว่าการจัดงานได้เริ่มขึ้นแล้ว นับเป็นจุดเริ่มต้นก่อนเริ่มการแสดงเป็นเรื่อง โดยแบ่งอธิบายเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1 การโหมโรง

การโหมโรงเป็นการบรรเลงของวงปี่พาทย์เพื่อส่งสัญญาณให้ทราบว่าจะมีการแสดงในลำดับต่อไป เพลงที่ใช้ในการโหมโรงจะเป็นเพลงชุดบรรเลงต่อเนื่องไปและเป็นประเภทของเพลงบรรเลง แบ่งตามประเภทของการแสดงชนิดต่าง ๆ เช่น โหมโรงก่อนการแสดงหนังใหญ่ โขนหรือละคร เป็นต้น โดยแต่ละประเภทของการโหมโรงจะประกอบด้วยเพลงที่แตกต่างกันไป สำหรับเพลง ที่ใช้ในการบรรเลงเพื่อโหมโรงละครจะเป็นชุดเพลงที่บรรเลงต่อเนื่องกัน โดยแบ่งตามช่วงเวลาประกอบด้วย โหมโรงเย็น โหมโรงเช้าและโหมโรงกลางวัน

3.2 การเบิกโรง

การเบิกโรงเป็นการแสดงในชุดหรือเป็นตอนสั้น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบูชาครู เพื่อถวายพระพรพระเจ้าแผ่นดิน เพื่อเล่าเรื่องล่วงหน้าก่อนเข้าสู่การดำเนินเรื่องจริงและเพื่อเรียกความสนใจให้คนมาดูการแสดง ซึ่งการเบิกโรงก่อนการแสดงละครในที่ปรากฏมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ประกอบด้วย

1. เบิกโรงระบำเรื่องหรือเบิกโรงเรื่อง ไผ่จิตราสูร
2. เบิกโรงการรำหรือระบำ ในชุดประเลง
3. เบิกโรง “จับระบำ” หรือ “ระบำสี่บท”
4. เบิกโรงเรื่องนารายณ์ปราบนกทุก
5. เบิกโรงเรื่องเมขลา รามสูร หรือ เรื่องพระอรชุน

ภาพที่ 1 การรำเบิกโรงด้วยระบำ ชุต ประเลง
ที่มา: (พนิดา สิทธิวรรณ, 2552)

ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ได้มีการรำเบิกโรงที่เกิดขึ้นใหม่ ได้แก่

1. รำเบิกโรงกิ่งไม้เงินทอง
2. รำฉุยฉายกิ่งไม้เงินทอง

ภาพที่ 2 การรำเบิกโรงละครใน ชุต รำกิ่งไม้เงินทอง
ที่มา: (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2542)

4. วิธีแสดง ประกอบด้วย

4.1 การแสดงเป็นเรื่อง

ในอดีตการแสดงละครในราชสำนักสันนิษฐานว่าคงจะแสดงเป็นเรื่องเป็นราวด้วยปรากฏหลักฐานว่าในสมัยกรุงธนบุรีมีการแสดงละครผู้หญิง (มีความหมายรวมถึงละครในราชสำนักหรือละครใน ซึ่งสามารถเรียกชื่อหลายอย่างแต่เป็นรูปแบบละครชนิดเดียวกัน) ซึ่งสมเด็จพระเจ้าตากสินได้ทำพื้นฟูฝึกหัดละครหลวงขึ้นใหม่ภายหลังจากการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 แก่พม่า ในปี พ.ศ.2310 โดยรวบรวมตัวละครในราชสำนักของหลวงที่หลงเหลืออยู่รวมกับละครผู้หญิงของ

เจ้าพระยานคราที่กวาดต้อนมา พระองค์ได้โปรดฯ ให้รับละครผู้หญิงขึ้นไปสมโภชพระผาง 7 วัน และสมโภชพระชินราชพระชินศรี 7 วัน เมื่อครั้งที่ยกกองทัพไปตีเมืองสวางค์บุรี ดังนี้ “๔๓. ปีชาล โทศก ไปตีเมืองสวางค์บุรี พระผางมีช้างเผือกลูกบ้านออกยังไม่จับหญ้า รู้ว่าทัพเมืองไต้ยกขึ้นไปจะรบเอา ช้างเผือก จึงเสี่ยง (ทาย) หยั่วว่า ช้างนี้คู่บุญเมืองเหนือ ให้รับหญ้าเมืองเหนือ คู่บุญเมืองไต้ ให้รับหญ้าเมืองไต้ (ช้าง) รับหญ้าเมืองไต้ พอทัพถึงเข้าตีได้เมือง พระผางพาช้างหนี ติดตามไปพบช้างอยู่ชายป่า แม่น้ำมีดได้มาถวาย รับสั่งให้สมโภชนางพญาแล้วให้รับละครผู้หญิงขึ้นไปสมโภชพระผาง ๗ วัน แล้วเสด็จไปเหยียบเมืองพิษณุโลก สมโภชพระชินราชพระชินศรี ๗ วัน มีละครผู้หญิงเสร็จแล้ว” (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2561)

ในปัจจุบัน การแสดงละครในหรือละครในราชสำนักแบบเป็นเรื่องจะพบได้ในการพระราชพิธีใหญ่ที่ถูกกำหนดเป็นจารีตตามโบราณราชประเพณีหรือในงานพิธีเฉลิมฉลองต่าง ๆ ซึ่งค่อนข้างใช้งบประมาณในการจัดแสดงเป็นจำนวนมาก ระยะเวลาในการแสดงยาวนานไม่สามารถแสดงให้จบได้ภายในหนึ่งวัน ด้วยเนื้อเรื่องที่นำมาใช้ในการแสดงละครในล้วนแต่มีเนื้อเรื่องยาว อีกทั้งการฝึกหัดที่ต้องใช้ครูผู้ฝึกหัด การสรรหาตัวผู้แสดง รวมไปถึงการใช้เวลาฝึกหัดที่ยาวนานกว่า ดังนั้นหากขาดความพร้อมจะไม่สามารถดำเนินการได้ ในระยะหลังจึงไม่ค่อยปรากฏการแสดงตามแบบนี้

4.2 การแสดงเป็นตอน

การแสดงละครในแบบเป็นตอน เป็นการคัดเลือกเรื่องราวนำมาแสดงเพียงบางตอนที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับโอกาสที่จัดแสดง หรือบางครั้งอาจนำตอนต่าง ๆ มาร้อยเรียงเพื่อให้เข้าใจเรื่องราว และอาจเป็นการแสดงโดยนำมาเพียงตอนเดียวเท่านั้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการจัดแสดง โดยเรื่องที่นิยมนำมาแสดงคือ เรื่องอิเหนา และตอนที่นิยมได้แก่ ตอนท้าวดาหาวงสรวง ตอนอิเหนาเข้าเฝ้าท้าวดาหาวงสรวง ตอนอิเหนาเข้าห้องนางจินตะหรา ตอนอิเหนาสั่งข้า ตอนศึกกะหมังกูหนิง เป็นต้น

ภาพที่ 3 การแสดงละครใน เรื่อง อิเหนา ตอน ท้าวดาหาวงสรวงเนื่องในงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
ที่มา: ผู้วิจัย (2562)

ภาพที่ 4 การแสดงละครใน เรื่อง อิเหนา ตอน สังข์ถ้ำ ณ หอประชุมเล็ก ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย
ที่มา: จตุพร รักดี (2556)

4.3 การแสดงเป็นชุด

การแสดงละครในแบบเป็นชุด ในปัจจุบันจะพบได้บ่อยกว่าการแสดงเป็นเรื่องหรือเป็นตอนที่ต้องใช้ระยะเวลาในการแสดงยาวนาน เป็นการนำชุดการแสดงที่อยู่ในตอนต่าง ๆ มาจัดแสดงเพียงส่วนหนึ่ง สำหรับเรื่องที่น่ามาแสดงจะเป็นเรื่องอุณรุท ด้วยมีกระบวนทำรำอวดฝีมือของตัวละครเป็นชุดสั้น ๆ อยู่มากกว่าเรื่องอิเหนา ชุดการแสดงที่นิยมนำมาแสดงได้แก่ การแสดงชุดศุภลักษณ์อุ้มสม รำฝรั่งคู่ เชิดฉิ่งศุภลักษณ์ และชุดศุภลักษณ์วาดรูป เป็นต้น

ภาพที่ 5 การแสดงละครใน เรื่อง อุณรุท ชุด ศุภลักษณ์อุ้มสม
ที่มา: ผู้วิจัย (2562)

5. การสืบทอด

การสืบทอดทำรำละครใน คือการสืบทอดความรู้โดยการรับช่วงปฏิบัติสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ทั้งนี้ การสืบทอดทำรำละครในมีรูปแบบและวิธีการสืบทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคลหรือครูผู้ถ่ายทอด เป็นประเภทของความรู้ที่เรียกว่า Tacit Knowledge (ความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวคนหรือความรู้เฉพาะตัว) เป็นความรู้ที่เกิดจากการฝึกฝนจนเกิดทักษะและความชำนาญ เป็นประสบการณ์ที่มีความต่างกันในแต่ละบุคคลและจะติดตัวผู้นั้นไปตลอด ซึ่งความรู้ที่ได้รับมานั้นจะผสมผสานกับวิจารณ์ญาณ ปฏิภาณไหวพริบ และเทคนิคเฉพาะบุคคล โดยผ่านการกลั่นกรองและตกผลึกออกมาเป็นองค์ความรู้ ความรู้ดังกล่าวจะแตกต่างจากการเรียนในห้องเรียนโดยทั่วไปหรือความรู้ที่ได้จากตำรา ตามรูปแบบของ Explicit Knowledge (ความรู้แบบชัดแจ้งหรือความรู้ทั่วไป)

อาคม สยาคม (2545) ได้กล่าวถึงการสืบทอดทำรำ จะพิจารณาคัดเลือกผู้แสดงที่จะฝึกให้เป็นตัวเอกหรือตัวนายโรงจากลีลาการรำรำ ใบหน้า รูปร่าง และพิจารณานิยายใจคอ รวมทั้งอ่านไปถึงส่วนลึกของหัวใจว่ามีความกตัญญูท่วงท่าต่อครูหรือไม่ ด้วยเหตุที่ตัวเอกหรือตัวนายโรงจะต้องใกล้ชิดอยู่กับครูตลอดเวลาจึงต้องเป็นคนที่ครูไว้วางใจ ทั้งนี้ หากครูไว้วางใจแล้ว ครูจะมีความเมตตาให้ความเอ็นดูหรืออาจเอาไปสั่งสอนที่บ้านเป็นการส่วนตัว ให้กินอยู่หลับนอนรวมทั้งอาจให้เงินทองครูจึงเป็นทั้งผู้ให้วิชาความรู้และให้การกินอยู่ที่ดีเปรียบได้กับบิดา มารดาบังเกิดเกล้า

จะเห็นได้ว่าการสืบทอดทำรำจะต้องเป็นความพึงพอใจของครูผู้ถ่ายทอด หากมีความรักและเมตตาในศิษย์ ครูจะถ่ายทอดความรู้ที่เป็นเคล็ดวิชาจากประสบการณ์รวมทั้งเทคนิคเฉพาะตัวต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจโดยไม่ปกปิด ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการพิสูจน์

นฤมัย ไตรทองอยู่ (สัมภาษณ์ 21 สิงหาคม 2564) ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ซึ่งมีประสบการณ์ในการแสดงและการเป็นครูผู้ถ่ายทอดทำรำนานาฏศิลป์ไทย ได้กล่าวว่า จากการที่เคยได้รับการถ่ายทอดทำรำจากบรมครูในอดีตจะพิจารณาตามความเหมาะสมของสรีระผู้แสดง สังเกตได้จากการถ่ายทอดทำรำในชุดเดียวกันของแต่ละบุคคล ครูจะให้ทำรำที่ต่างกันไป และหากนำผู้แสดงจำนวน 10 คน มาเรียงลำดับโดยให้ปฏิบัติทำเดียวกันจะมีความต่างแม้กระทั่งลักษณะของการตั้งวง

สำหรับการสืบทอดทำรำชุดการแสดงตามหลักสูตรจะเป็นไปในลักษณะของการถ่ายทอดกระบวนทำรำ ลีลาทำรำบางอย่าง ซึ่งบางครั้งอาจมีความแตกต่างจากการต่อทำรำเพื่อใช้ในการแสดงที่ครูผู้ถ่ายทอดสามารถอธิบายได้อย่างละเอียด ทั้งนี้ อาจด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ

ประการแรก การเรียนตามหลักสูตรมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาที่จำกัดโดยจะต้องเรียนครบทุกเพลงตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ต่างจากการถ่ายทอดทำรำเพื่อใช้ในการแสดงที่สามารถฝึกหัดได้นานกว่า ไม่จำเป็นต้องรีบเร่ง โดยเฉพาะการแสดงในงานสำคัญๆที่มีการกำหนดไว้ล่วงหน้าเป็นระยะเวลานานหลายเดือน

ประการที่สอง การเรียนตามหลักสูตรมีผู้เรียนเป็นจำนวนมาก ซึ่งพื้นฐานของผู้เรียนจะมีความแตกต่างกัน ดังนั้น จึงต้องมีการปรับกระบวนทำรำให้เหมาะสมกับภูมิความรู้หรือความสามารถของผู้เรียนส่วนใหญ่ ที่สำคัญคือครูผู้ถ่ายทอดอาจไม่ผูกพันกับผู้เรียนจึงคงให้ความรู้ที่เป็นหลัก แต่ในส่วนเทคนิคเฉพาะตัวต่าง ๆ อาจไม่สามารถถ่ายทอดให้ได้

ภาพที่ 5 ผู้เรียนทำการตัดมือตัดแขนในห้องฝึกปฏิบัติ ก่อนเริ่มเรียนตามหลักสูตรขั้นพื้นฐานของนักเรียนในวิทยาลัยนาฏศิลป์

ที่มา: ผู้วิจัย (2563)

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ละครในราชสำนักของไทยมีองค์ความรู้ที่สำคัญและมีคุณค่า อีกทั้งยังมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน อันแสดงให้เห็นความเป็นชาติที่มีอารยะ ดังเช่นอีกหลายประเทศที่มีการแสดงละครในราชสำนักเช่นเดียวกับประเทศไทย โดยมีองค์ความรู้สำคัญที่ควรทราบ ทั้งในเรื่องการฝึกหัด การไหว้ครู การเบิกโรงอันเป็นกระบวนการสำคัญก่อนเริ่มการแสดง รวมทั้งมีวิธีการแสดงและการสืบทอดที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะไม่สามารถระบุหรือบันทึกได้อย่างละเอียด นอกจากประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้รับการฝึกหัด ผ่านการกลั่นกรองและตกผลึกเป็นองค์ความรู้ บรรดานาฏศิลป์จึงควรที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมอนุรักษ์ไว้ให้สูญ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าละครในราชสำนักเป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทยประเภทหนึ่ง que แสดงเป็นเรื่องราว มีวัตถุประสงค์เพื่อความบันเทิงและเพื่อสอดแทรกคติธรรม รวมทั้งเรื่องราวบุญญาธิการ อันเกิดจากความเชื่อในเรื่อง "สมมติเทพ" หรือ "เทวราชา" ของ พระมหากษัตริย์ไทย โดยเรื่องที่ใช้นำแสดงแต่เดิมมีเพียง งามเกียรติ อุนรุทและอิเหนา ซึ่งเนื้อหาของทั้ง 3 เรื่อง จะเน้นให้ตัวละครเอกหรือพระเอกเป็นผู้ดำเนินเรื่อง และสืบเชื้อสายจากวงศ์กษัตริย์ คุณลักษณะที่พบได้ในตัวตนของพระราม พระอุนรุท และอิเหนา จะมีลักษณะในภาพรวมคล้ายคลึงกัน คือ เป็นผู้ที่มีลักษณะน่าเกรงขาม เป็นผู้มีบุญญาธิการ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด เป็นผู้เชี่ยวชาญและรอบรู้ในศาสตร์ แฝงไว้ด้วยความอ่อนโยน มีคุณธรรมและความเมตตา และมีเทพเจ้าเป็นผู้คุ้มครอง ด้วยความเชื่อในเรื่องสมมติเทพ คือ พระมหากษัตริย์เป็นเทวราชาหรือเป็นเทพเจ้าที่จุติลงมายังโลกมนุษย์

สอดคล้องกับ ปาริชาติ กัณหาทรัพย์ (2016) กล่าวว่า แนวคิดจากความเชื่อในเรื่อง "สมมติเทพ" ของพระมหากษัตริย์ไทยปรากฏในวรรณกรรมตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยมีการกล่าวถึงพระมหากษัตริย์ในฐานะเทวราชาที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นสมมติเทพ จะประกอบด้วย

คุณสมบัติสำคัญ 2 ประการ คือ 1.ด้านสถานภาพของพระมหากษัตริย์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสถานภาพและภูมิหลังที่สูงส่งกว่ามนุษย์ธรรมดา 2. ด้านราชธรรมของพระมหากษัตริย์

นอกจากนี้ยังพบว่า ละครในราชสำนักซึ่งถือกำเนิดและรุ่งเรืองเป็นอย่างมากในรัชสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศแห่งกรุงศรีอยุธยา แต่ต้องสูญหายเป็นอันมากเมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 จนเข้าสู่ยุคกรุงรัตนโกสินทร์จึงได้รับการฟื้นฟูอีกครั้งและกลับรุ่งเรืองเป็นอันมากในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ซึ่งหลังจากนั้น ได้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์และบริบทของสังคม จนเข้าสู่ยุคที่มีการจัดตั้งหน่วยงานและโรงเรียนเพื่อฝึกหัดตามแบบอย่างละครในราชสำนัก สอดคล้องกับ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547) ที่กล่าวไว้ว่า นาฏยประวัติ คือเหตุการณ์หรือสถานการณ์สำคัญ ที่ทำให้นาฏยศิลป์ถือกำเนิดขึ้นมานานแล้วเจริญเติบโต มีการปรับปรุง มีการเปลี่ยนแปลง มีการแพร่หลายไปสู่ถิ่นอื่น มีการรับสิ่งภายนอกเข้ามาปรุงแต่ง ตลอดจนการเสื่อมสลายไปจากชุมชน นาฏยประวัติจึงอาจแบ่งได้เป็นสามขั้นตอน คือ การกำเนิด การพัฒนา และการเสื่อมสลาย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ละครในราชสำนักมีลักษณะ 3 ขั้นตอนดังกล่าว เพียงแต่มีการเปลี่ยนแปลงวนเวียนไปมาเป็นวัฏจักร เมื่อเสื่อมสลาย ณ ที่แห่งหนึ่งแต่กลับเป็นการพัฒนาจนเกิดความเจริญในอีกแห่งหนึ่ง ทั้งนี้ ด้วยเหตุที่ยังมีบุคคลที่ตระหนัก เห็นคุณค่าและให้ความสำคัญ ละครในราชสำนักจึงยังไม่เสื่อมสลาย แต่อาจเป็นเพียงการเปลี่ยนรูปร่างลักษณะทางการแสดงไปบ้าง ดังนั้น ในฐานะที่เป็นประชาชนคนไทยอันมีมรดกภูมิปัญญาอย่างละครในราชสำนัก ซึ่งบรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ไว้ให้เป็นมรดกของชาติ จึงควรร่วมอนุรักษ์และสืบสานละครในราชสำนักสืบไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

งานวิจัยฉบับนี้เป็นองค์ความรู้ที่แสดงให้เห็นคุณค่าของละครในราชสำนัก อันเป็นมรดกภูมิปัญญาที่บรมครูทางด้านนาฏศิลป์ได้สร้างขึ้นภายใต้การอุปถัมภ์ของพระมหากษัตริย์หรือราชสำนัก ซึ่งในปัจจุบันได้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของหน่วยงานราชการและยังมีหน่วยงานภาคเอกชน รวมถึงสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่เห็นคุณค่านำมาบรรจุเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน แต่ในการจัดแสดงยังไม่ค่อยปรากฏให้เห็น ดังนั้น ภาครัฐ ภาคเอกชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจึงควรตระหนักถึงความสำคัญ และให้ความร่วมมือเพื่อส่งเสริมให้มีการแสดงละครในราชสำนักอย่างต่อเนื่องเพื่อความคงอยู่ต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ อาจจัดการแสดงโดยปรับเวลาในการแสดงให้เหลือเวลาน้อยลงเพื่อสามารถจัดแสดงได้บ่อยขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ละครในราชสำนัก ในรายละเอียดของรูปแบบการแสดง วิธีการแสดง หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการแสดง รวมทั้งหาแนวทางถ่ายทอดความรู้แก่นุชนรุ่นหลัง เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่า อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมอนุรักษ์ละครในราชสำนักสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- ธนิต อยู่โพธิ์. (2531). ศิลปะละครหรือคู่มือนาฏศิลป์ไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ประเมษฐ์ บุญยะชัย. (2543). ละครวังสวนกุหลาบ. กรุงเทพฯ: พิธีสเกล.
- ปาริชาติ กัณหาทรัพย์. (2016). เทวราชาในวรรณคดีไทยสมัยอยุธยา. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ (สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี). 11(1): 154.
- พนิดา สิทธีวรรณ. (2552). รำไทยและเบ็ดโรงมหรสพไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2561). จดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวีและพระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (เฉพาะตอน พ.ศ. 2310-2363). (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: วิชั่น พรีเมส.
- พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย. (2561). พระราชนิพนธ์บทละครนอกในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ศรีปัญญา.
- พระมหานาค วัดท่าทราย. (2503). บุญโณวาทคำฉันท์. พระนคร: กรมศิลปากร.
- ไพโรจน์ ทองคำสุก. (2547). ครูจำเรียง พุทธประดับ ศิลปินแห่งชาติ รูปแบบความเป็นครูผู้ถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยแบบโบราณ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ดอกเบี๋ย.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. (2558). ปวัตยานุกรม. กรุงเทพฯ: นุชาการพิมพ์.
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2507). ตำนานละครอิเหนา. ธนบุรี: ป.พิศนาคะการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2542). ศิลปะการแสดงของไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวณิต วิงวอน. (2555). วรรณคดีการแสดง. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศักติโสภาคการพิมพ์.
- อาคม สายาคม. (2545). รวมงานนิพนธ์ของนายอาคม สายาคม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗).

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพของ ผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

THE DEVELOPMENT DIRECTIONS OF COMMUNITY PARTICIPATION IN THE HEALTH PROMOTION OF HYPERTENSIVE ELDERLY POPULATION IN BANG PAKONG DISTRICT, CHACHOENGSAO PROVINCE

กัญญา เกษรพิกุล^{1*}, ปรีชา ดิลกวุฒิสิทธิ์² และวรพล แวงนอก³
Kanya Kesompikul^{1*}, Preecha Dilokwutthisit² and Worraphol Waengnork³

Received : 20 January 2022

Revised : 8 August 2022

Accepted : 22 August 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาความร่วมมือของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา และ 2) พัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาอาชีพทั้งหมด 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง การหาคุณภาพเครื่องมือโดยการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ในทุกองค์ประกอบ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการณ์ความร่วมมือของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรายังไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากจากหน่วยงานแต่ละแห่งขาดการประสานงานกัน ผู้รับผิดชอบหลักขาดการประชาสัมพันธ์ ประชาชนไม่เคยมาร่วมตั้งแต่ต้น เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ส่งผลให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง 2) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา มีดังนี้ (1) การพัฒนาด้านภาวะผู้นำ (2) การพัฒนาด้านภาคีเครือข่าย (3) การพัฒนาด้านทรัพยากร และ (4) การพัฒนาด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์

¹โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางเกลือ จังหวัดฉะเชิงเทรา

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

³คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

¹Bangkuear Health Promoting hospital, Chachoengsao Province,

²Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Rajanagarindra University

³Faculty of Science and Technology, Rajabhat Rajanagarindra University

*ผู้พิมพ์ประสานงาน E-mail: k.jackfruit1414@gmail.com

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา การมีส่วนร่วมของชุมชน การส่งเสริมสุขภาพ
ผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูง

ABSTRACT

This purposes of this qualitative research were to: 1) study the circumstances of community participation problem in the health promotion of hypertensive elderly population in Bang Pakong District, Chachoengsao Province, and 2) develop the community participation in the health promotion of hypertensive elderly population in Bang Pakong District, Chachoengsao Province. The sample consisted of 20 experts from various professions, acquired by purposive sampling. The tool used for data collection was structured interview. The instrument quality was found by an analysis of content validity from 5 experts and the correspondence index value was between 0.60-1.00 in all factors. The collected data was analyzed by means of content analysis. The study results were as follows: 1) The circumstances of the community participation in the health promotion of hypertensive elderly population in Bang Pakong District, Chachoengsao Province were not satisfactory. since each sectors worked individually without cooperation. Furthermore, the public relation was so inadequate that the people did not know and had never participation since the beginning. Apart from that, the number of personnels was not enough, consequently, the work proceeding was not consistence. 2) The development direction of community participation in the health promotion of hypertensive elderly population in Bang Pakong District, Chachoengsao Province, were development on (1) leadership development (2) network allies development (3) resources development and (4) communication and public relations development.

Keywords: Development Direction, Community Participation, The Health Promotion of Hypertensive, Elderly Population

บทนำ

ปัจจุบันโครงสร้างของประชากรทั่วโลกมีการเปลี่ยนแปลงกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. 2558 ผู้สูงอายุทั่วโลก คิดเป็นร้อยละ 12.30 คาดการณ์ว่า ปี พ.ศ. 2573 จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.20 และ ปี พ.ศ. 2593 จะเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 9.20 (Global and Thai Context, 2015) ประเทศไทย ก็เช่นกัน มีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงเป็นอันดับ 2 ของกลุ่มอาเซียน รองจากประเทศสิงคโปร์ (สถิติการเลิศ, 2560) ในปี พ.ศ. 2561-2563 ประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 17.64, 18.52 และ 19.46 ตามลำดับ ของประชากรทั้งหมด (HDC-Report, 2520) ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี

วัยสูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงเสื่อมถอยทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกายลดลง นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูงอายุป่วยเป็นโรคเรื้อรังที่พบมาก คือ โรคความดันโลหิตสูงพบร้อยละ 60 ของผู้สูงอายุทั้งหมด (บรรลุ ศิริพานิช, 2548) และพบว่าเกือบครึ่งหนึ่งไม่ทราบว่าตนเองป่วยเป็นโรคนี้ จำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงจึงมีแนวโน้มสูงขึ้น โรคความดันโลหิตสูงเป็นภัยเงียบและเป็นปัญหาด้านสุขภาพที่สำคัญ เนื่องจากไม่แสดงอาการ และสามารถทำให้เสียชีวิตได้ นอกจากนี้ยังมีภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญ คือ ภาวะหลอดเลือดในสมองตีบ อุด ตัน หรือแตก ส่งผลให้เป็นอัมพฤกษ์ อัมพาตได้ หัวใจทำงานหนักส่งผลให้ผนังหัวใจหนาขึ้น ภาวะหัวใจโต หัวใจวายได้ในที่สุด ภาวะไตเสื่อม เกิดภาวะไตวาย ทำให้เสียชีวิตได้ หรือต้องล้างไตเสียค่าใช้จ่ายสูง สาเหตุที่สำคัญมาจากพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การรับประทานอาหารที่มีปริมาณโซเดียมสูง การสูบบุหรี่ ดื่มสุรา และขาดการออกกำลังกาย หรือมีกิจกรรมทางร่างกายที่ไม่เพียงพอ ภาวะอ้วนลงพุง ภาวะเครียดสะสม ประกอบกับอายุที่มากขึ้น รวมทั้งมีกรรมพันธุ์สายตรงเป็นโรคนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข สำนักสารสนเทศ, 2562) ดังนั้นผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องดูแลตนเองในการควบคุมพฤติกรรมสุขภาพให้เหมาะสม

การเตรียมความพร้อมในการรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงจำเป็นและเร่งด่วน ในการวางแผนการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม ในระดับชุมชนนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับการดำเนินงานส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพ ประเทศไทยมีการดำเนินงานของภาครัฐทำงานตามระเบียบของภาครัฐโดยใช้กลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อให้เกิดความเข้าใจและสร้างความตระหนักถึงประโยชน์ของส่วนรวม และนำมาปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานให้เหมาะสมต่อไป (พรทิพย์ แก้วมูลคำ, 2560) สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของโคเฮน (Cohen, J. M., & Uphoff, N. T., 1980) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนร่วมกันตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และประเมินผลร่วมกันเป็นไปอย่างอิสระและเสมอภาค นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดการพัฒนา โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งความเชี่ยวชาญของแต่ละบุคคลในการแก้ปัญหาของชุมชนและพัฒนางานในกลุ่มให้มีความโปร่งใส และมีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป และได้นำทฤษฎีการส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ (Pender, Murdaugh, & Parsons, 2002) มาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุความดันโลหิตสูงประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบต่อภาวะสุขภาพของตนเอง 2) การออกกำลังกาย 3) โภชนาการ 4) การพัฒนาทางจิตวิญญาณ 5) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ 6) การจัดการกับความเครียด

จากสถานการณ์โรคความดันโลหิตสูงของอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูงมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี พ.ศ. 2561-2563 ร้อยละ 7.81, 8.06 และ 8.16 ตามลำดับ ปี พ.ศ. 2563 พบว่า ตำบลที่มีผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมากเรียงลำดับ คือ ตำบลหนองจอก ร้อยละ 15.18 ตำบลบางเกลือ ร้อยละ 14.67 และตำบลพิมพา ร้อยละ 13.37 (HDC-Report, 2020) จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า ผู้ป่วยมีความรู้แต่ไม่ทำ เป็นนิสสัยส่วนตัว เฉพาะบุคคล และญาติยังไม่เห็นความจำเป็นของการดูแลตามหลักสาธารณสุขที่ถ่ายทอดให้

ประกอบกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านบางส่วนขาดการรับมือด้านสาธารณสุข และที่สำคัญคือ ระบบการบริหารจัดการยังขาดผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ในการวางแผนดำเนินงานให้เกิดความร่วมมือของทุกภาคส่วนในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (กัญญา นพเกตุ, 2563) ผู้วิจัยในฐานะเป็นพยาบาลชุมชนเห็นว่า การพัฒนาจะต้องเริ่มต้นที่หมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนา ด้านการศึกษา การเมือง การปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และสาธารณสุข จะต้องดำเนินไปพร้อม ๆ กัน อย่างบูรณาการ ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ มหาตมะ คานธี ผู้นำอินเดียที่ต่อสู้เรียกร้องเอกราชจากอังกฤษ ได้เขียนหนังสือที่มีชื่อเสียงทั่วโลกเล่มหนึ่งชื่อ “คำตอบอยู่ที่หมู่บ้าน” (Thai PBS News, 2020) โดยเน้นความสำคัญของหมู่บ้านที่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาต่าง ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนและการพัฒนาด้านอื่น ๆ ซึ่งจะต้องเริ่มต้นที่หมู่บ้านเป็นลำดับแรก และเหนืออื่นใด ผู้วิจัย ในฐานะที่เป็นพสกนิกรชาวไทยของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มีความตระหนักและซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ที่ทรงมีรับสั่ง ให้มหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง ทั่วประเทศ เป็นผู้นำในการพัฒนาชนบท โดยเฉพาะในเรื่องวิชาการ/งานวิจัย และในเรื่องนี้ พลเอกดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ องคมนตรี ได้นำพระบรมราโชบายในการพัฒนา ชนบทไปบรรยายตามมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ โดยที่ในการนี้ ท่านองคมนตรีได้กระตุ้นให้ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเป็น “วิศวกรสังคม” หรือ เป็นผู้นำในการพัฒนาสังคมโดยเฉพาะสังคม ชนบท กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ท่านได้กระตุ้นเตือนให้นักศึกษานำความรู้ที่ตนเองได้รับเข้าไปพัฒนา ท้องถิ่นในท้องที่ของตนเองได้จริง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ, ออนไลน์, 2563) จากหลักการ เหตุผล และปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีความดัน โลหิตสูง ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. สภาพปัญหาความร่วมมือของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีความดัน โลหิตสูงในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย โดยการศึกษาสภาพปัญหาและพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ที่มีความดันโลหิตสูงในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทราโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างเกี่ยวกับ สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ที่มีความดันโลหิตสูงในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา มี 6 ด้าน ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบต่อ ภาวะสุขภาพของตนเอง 2) การออกกำลังกาย 3) โภชนาการ 4) การพัฒนาทางจิตวิญญาณ 5) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ 6) การจัดการกับความเครียด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แกนนำสุขภาพชุมชนของ 3 ตำบล ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา จากตำบลที่มีผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูงมาก 3 ลำดับ ได้แก่ ตำบลหนองจอก ตำบลบางเกลือ และตำบลพิมพา

กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 20 คน จากแกนนำสุขภาพชุมชนของ 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลหนองจอก ตำบลบางเกลือ และตำบลพิมพา โดยแกนนำสุขภาพชุมชนเป็นตัวแทนของประชาชนทุกภาคส่วนในชุมชนตลอดจนเป็นกลไกขับเคลื่อนด้านสุขภาพของพื้นที่ ประกอบไปด้วยปลัดหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล ประธานชมรมผู้สูงอายุ ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหรืออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ (Care Giver) ครูการศึกษาอนุบาล และการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ตัวแทนกลุ่มสตรีอำเภอบางปะกง พระภิกษุ และผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูง

ระยะเวลาที่ศึกษา

ทำการศึกษาจากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แกนนำสุขภาพชุมชนจำนวน 20 คน ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน 2564 รวมระยะเวลา 3 เดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทราทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบต่อภาวะสุขภาพของตนเอง 2) การออกกำลังกาย 3) โภชนาการ 4) การพัฒนาทางจิตวิญญาณ 5) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ 6) การจัดการกับความเครียด

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา มี 6 ด้าน ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบต่อภาวะสุขภาพของตนเอง 2) การออกกำลังกาย 3) โภชนาการ 4) การพัฒนาทางจิตวิญญาณ 5) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ 6) การจัดการกับความเครียด โดยประเมินความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพยาบาล การสาธารณสุข และการวิจัย จำนวน 5 ท่าน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากได้รับการรับรองจริยธรรมของคณะกรรมการจริยธรรมการศึกษาวิจัยในมนุษย์จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน 2564 รวมระยะเวลา 3 เดือน มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยประสานงานแกนนำสุขภาพชุมชนของทั้ง 3 ตำบล คือ ตำบลหนองจอก ตำบลบางเกลือ และตำบลพินพา เพื่อทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับแกนนำสุขภาพชุมชนเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ ทำหนังสือขออนุญาตและไปยื่นหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อแจ้งความประสงค์ในการขอสัมภาษณ์ในหัวข้อที่กำหนด
3. นัดหมายวัน เวลา สถานที่สำหรับการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น
4. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่นัดหมายไว้
5. ถอดเทปบันทึกคำสัมภาษณ์และทำการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล แล้วจึงสรุปผลการศึกษา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล (Content Analysis) ที่ได้จากแกนนำสุขภาพชุมชนและผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงเพื่อสรุปเชื่อมโยงความสัมพันธ์และเหตุผลในประเด็นต่าง ๆ ที่ทำการศึกษา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาความร่วมมือของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า
 - 1.1 การมีส่วนร่วมในชุมชน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร (ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล) พบว่า หน่วยงานแต่ละแห่งต่างคนต่างทำงานเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน การสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงาน (เจ้าหน้าที่สาธารณสุข) พบว่า มองว่างานที่ทำเป็นหน้าที่ของผู้รับผิดชอบหลักการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงาน (เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล) พบว่า บางครั้งหน่วยงานอื่นต้องการมาร่วมทำกิจกรรมแต่ไม่รู้ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร จะเห็นว่าการดำเนินงานขาด การประชาสัมพันธ์และประสานงานกัน การสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูง พบว่า ประชาชนไม่เคยมาร่วมตั้งแต่ต้น จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล) พบว่า ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังให้การสนับสนุนไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่องในเรื่องงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ จากการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงาน (เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล) พบว่า หน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอเนื่องจากมีการย้ายออกแต่ยังไม่มีเจ้าหน้าที่ มาทดแทน และองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นบางแห่งไม่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสาธารณสุขโดยตรง บุคลากรในการดำเนินงานไม่เพียงพอ มีภาระงานที่ล้นมือ ส่งผลให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง จากเหตุผลดังกล่าว ถ้ามีการวางแผนที่ดีจะทำให้การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพมีประสิทธิภาพ

1.2 การส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูง จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน (ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล) มีความเห็นตรงกันว่า การจัดกิจกรรมและทำโครงการยังไม่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้านทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ โดยมีโครงการส่งเสริมสุขภาพทางร่างกาย จิตใจ และสังคมแล้ว ยังขาดโครงการส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญ และส่วนใหญ่จะเป็นการอบรมให้ความรู้อย่างเดียว ไม่มีการฝึกปฏิบัติ เนื่องจากสะดวก และง่ายในการอบรม ยังไม่มีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพราะเจ้าหน้าที่มีจำนวนจำกัด และมีภาระกิจงานหลายด้าน ขาดการวางแผนงานที่ดี และการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยทุก 3 เดือน จึงทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ

ด้านความรับผิดชอบต่อภาวะสุขภาพของตนเองทางโภชนาการ จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูง พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงรับประทานอาหารเช้า 3 มื้อ รับประทานปลาเป็นส่วนใหญ่เพราะหาง่ายในชุมชน และทำปลาเค็มไว้รับประทานทุกบ้าน รับประทานผักและผลไม้ทุกวันมีบ้าง ซื้อมีผักและผลไม้รับประทานเป็นส่วนใหญ่ อาหารประเภทต้ม ตุ่น นึ่งมีบ้าง ส่วนใหญ่ชอบประกอบอาหารด้วยวิธีการทอดเพราะอร่อย ยังติดใจในรสชาติของอาหาร ยังไม่ได้ควบคุมอาหารอย่างจริงจัง บางรายยังซื้ออาหารนอกบ้านรับประทาน ซึ่งมีผงชูรสและสารปรุงแต่งอาหารจำนวนมากเพราะสะดวกสบาย ประหยัดเวลาในการปรุงอาหาร ในด้านการออกกำลังกาย ออกบ้าง ไม่ออกบ้าง เห็นว่าการทำงานเป็นการออกกำลังกายแล้ว การจัดการกับความเครียด ยังไม่มีวิธีการที่ชัดเจน ส่วนใหญ่ใช้วิธีเบี่ยงเบนความสนใจ โดยการหางานอดิเรกทำ เช่น ปลูกต้นไม้ ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ เป็นต้น ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ส่วนใหญ่ในรายที่ไปไหนมาไหนได้เอง และเป็นวัยสูงอายุตอนต้นจะมาเข้าร่วมกิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุ มาร่วมงานกิจกรรมกับเพื่อนบ้าน งานบุญ งานศพบ้างถ้าร่างกายพอไหวและลูกหลานพามา ด้านการพัฒนาทางจิตวิญญาณ มีบางส่วนมาทำบุญและถือศีลที่วัดในวันพระ ยังไม่ได้เรียนรู้หลักธรรมอย่างลึกซึ้งและจริงจัง สามารถนำหลักธรรมมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้บ้างไม่ได้บ้าง

2. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมของโคเฮน (Cohen & Uphoff, 1980) การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนร่วมกันคิดตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และประเมินผลร่วมกันเป็นไปอย่างอิสระและเสมอภาค นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูง ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนี้

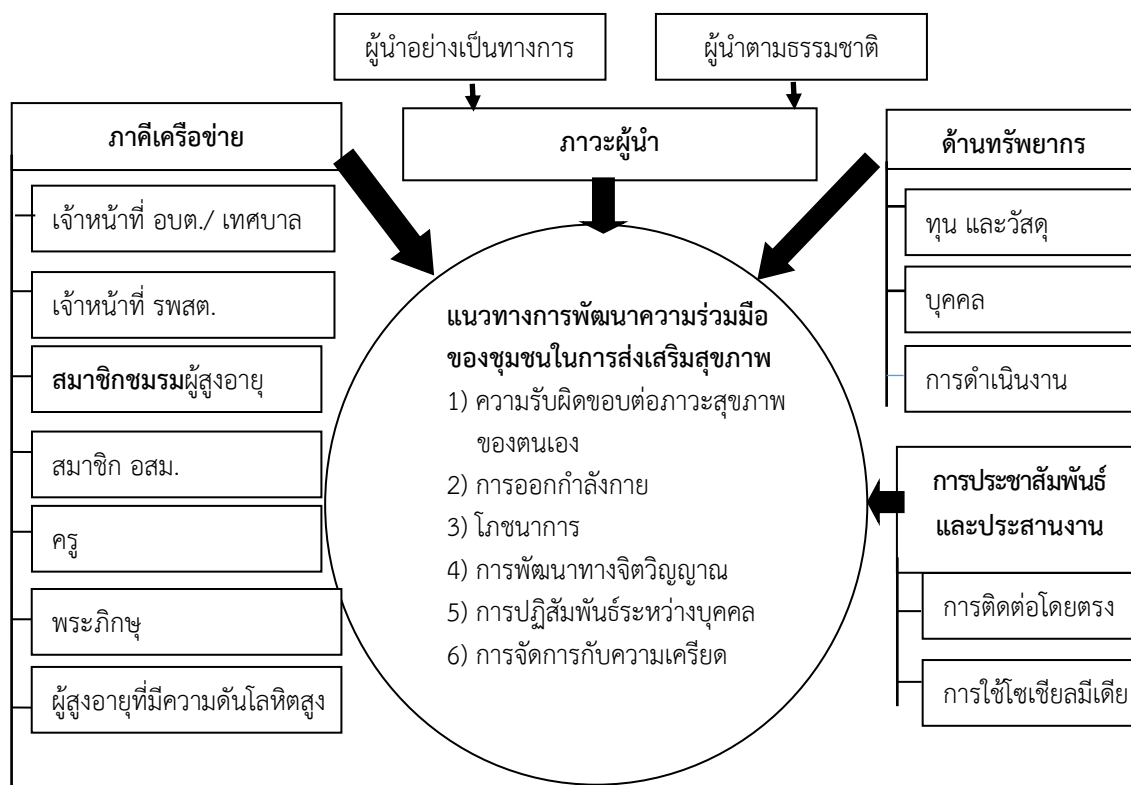
2.1 การพัฒนาด้านภาวะผู้นำ ผู้ที่มีส่วนสำคัญในการเป็นแกนนำในการส่งเสริมสุขภาพ แกนนำ หรือผู้นำในชุมชนมี 2 ประเภท คือ 1) ผู้นำอย่างเป็นทางการ ซึ่งสามารถใช้อำนาจตามหน้าที่ การงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการทรัพยากรตามนโยบายที่ได้รับมอบหมาย มีระบบการทำงาน

ที่เป็นแบบแผนชัดเจน ได้แก่ ปลัดหรือนายกองการบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล ครูการศึกษาครอบครัวและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และผู้ดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น และ 2) ผู้นำตามธรรมชาติ เป็นผู้นำที่มาจากจิตอาสาผู้ทิตตนเพื่อส่วนรวม มีความรู้ ความสามารถจนเป็นที่ศรัทธา เคารพนับถือ และไว้วางใจของประชาชน ได้แก่ ประธานชมรมผู้สูงอายุ ตัวแทนกลุ่มสตรีอำเภอบางปะกง และพระภิกษุ เป็นต้น

2.2 การพัฒนาด้านภาคีเครือข่ายความร่วมมือของทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ทั้งภาครัฐ และชุมชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่ต้น เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค และเพิ่มเติมข้อเสนอแนะได้ด้วยตนเอง

2.3 การพัฒนาด้านทรัพยากร การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสนับสนุนด้านทรัพยากร ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนมาร่วมดูแลกันในด้าน 1) ทุนและวัสดุอุปกรณ์ ความร่วมมือในการสนับสนุนด้านทุนและวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์ในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน การทำสะพาน ทำราวบันได กันห้อย และทำห้องน้ำให้สถานที่ในการจัดกิจกรรมควรจัดกิจกรรมในวันพระที่วัด เนื่องจากผู้สูงอายุมีความศรัทธาในการมาทำบุญที่วัด การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ ข้อมูล บริการ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้เพื่อปรับปรุงและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดีต่อไป 2) บุคคล การกระตุ้นให้ชุมชนนำศักยภาพของบุคคลในชุมชนที่มีอยู่มาใช้ได้อย่างเต็มที่ การให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม หรือเป็นแรงสนับสนุน คณะกรรมการภาคส่วนราชการ และผู้นำชุมชน ทุกภาคส่วนมีการรับรู้ร่วมกัน 3) การดำเนินงานจัดทำโครงการช่วยเหลือผู้สูงอายุ ด้านความรู้ และการคัดกรองโรคที่บ้าน เพิ่มจำนวนครั้งในการดำเนินงาน ร่วมกันคิดวางแผนในการแก้ไขปัญหาสุขภาพทางร่างกายและการจัดการกับความเครียดของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูง การจัดกิจกรรมร่วมกับงานประเพณีทางสังคม ประเพณีทางศาสนา การนิมนต์พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มาถ่ายทอดธรรมะอย่างสม่ำเสมอ อาจใช้สถานที่วัดหรือบ้านสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมสวดมนต์ฟังธรรมร่วมกันผ่านสื่อดิจิทัล สลับกับเพื่อนสมาชิกออกมาแชร์ข้อธรรมะสั้น ๆ ทุกสัปดาห์

2.4 การพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์และประสานงาน ดำเนินการโดย 1) การติดต่อโดยตรง โดยการสร้างสัมพันธ์ภาพและการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม 2) การใช้โซเชียลมีเดียทางไลน์ เฟสบุ๊ก เมสเซนเจอร์ ทางแกนนำสุขภาพชุมชนเห็นพ้องกันในการใช้โซเชียลมีเดียในการให้บริการติดต่อสอบถาม การให้บริการข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อดิจิทัล การอบรมให้ความรู้การใช้สื่อออนไลน์แก่ผู้สูงอายุหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ และของบประมาณสนับสนุนในการดูแลพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุและการเพิ่มพูนความรู้ในการดูแลโครงการต่าง ๆ จากหน่วยราชการได้

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัญหาความร่วมมือของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทราพบว่า

1.1 การมีส่วนร่วมในชุมชน การดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่ดีพอ เพราะหน่วยงานแต่ละแห่งปฏิบัติงานแบบแยกส่วน ไม่ได้บูรณาการร่วมกัน งานจึงเกิดความซ้ำซ้อน ขาดประสิทธิภาพ และไม่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ประชาชนไม่ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมที่ตนต้องปฏิบัติตั้งแต่เริ่มต้น และชุมชนยังให้การสนับสนุนไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่องในเรื่องงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรในการดำเนินงาน เนื่องมาจากขาดการวางแผนงานที่ดี ส่งผลให้การดำเนินงานได้ไม่ต่อเนื่อง สอดคล้องกับการศึกษาของ กฤตวรรณ สาหร่าย (2562) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุในระดับปานกลาง แต่ละหน่วยงานยังเป็นการปฏิบัติงานแบบแยกส่วน ไม่มีการประสานความร่วมมือในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ชุมชนยังไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ

1.2 การส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูง พบว่าการจัดกิจกรรมและทำโครงการยังไม่ครอบคลุมทุกด้าน และส่วนใหญ่จะเป็นการอบรมให้ความรู้อย่างเดียว ไม่มีการปฏิบัติเนื่องจากสะดวกและง่ายต่อการจัดโครงการ นอกจากนี้ การออกแบบกิจกรรมไม่ได้มาจากชุมชน

ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นตั้งแต่แรก จึงทำให้ผลการส่งเสริมสุขภาพไม่ดีเท่าที่ควร และโครงการที่ทำเป็นช่วง ๆ ยังขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน และการทำอย่างจริงจังเนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ที่มีจำนวนจำกัดและมีภาระงานหลายด้าน ดังนั้นควรมีการวางแผนการดำเนินงานที่ดีก็จะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ส่วนในด้านความรับผิดชอบต่อภาวะสุขภาพของตนเอง ทางด้านการรับประทานอาหารพบว่ายังควบคุมอาหารได้ไม่ดีพอ เนื่องมาจากวิถีชีวิตของบุคคลในชุมชนและนิสัยส่วนบุคคล เช่น การถนอมอาหารด้วยความเค็ม การไม่ปลูกผักไว้รับประทานเอง การติดใจในรสชาติของอาหารและความสะดวกสบาย ซึ่งอาหารเป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ พฤติกรรมการรับประทานอาหารที่ไม่เหมาะสม ส่งผลต่อสุขภาพและการเจ็บป่วย ควรปรับพฤติกรรมการบริโภคอาหารให้เหมาะสม การรับประทานอาหารให้ได้สัดส่วนครบถ้วน หลีกเลี่ยงอาหารที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในความรับผิดชอบต่อตนเองในการส่งเสริมสุขภาพทางร่างกาย ส่วนในด้านการออกกำลังกาย พบว่า ผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงออกกำลังกายบ้าง ไม่ออกกำลังกายบ้าง เห็นว่าการทำงานเป็นการออกกำลังกายแล้ว การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ควรคำนึงถึงความสามารถของผู้สูงอายุ ความสม่ำเสมอ และความเหมาะสมกับสภาพบุคคล (ชฎามาศ ขาวสะอาด, 2558) ด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมพบว่า สภาพร่างกายที่มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่เสื่อมลง ส่งผลให้ต้องพึ่งพิงผู้อื่น การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมจึงเป็นไปได้ยาก (พระครูวิบูลเจयाภิรม (ทวี มีสุข), 2561) เป็นผลกระทบให้ผู้สูงอายุบางท่านไม่ได้ทำกิจกรรมบางอย่างที่เคยปฏิบัติ เช่น การไปทำบุญที่วัด การไปพูดคุยกับเพื่อนบ้าน สิ่งที่เกิดขึ้น คือ การวิตกกังวลและภาวะเครียดในที่สุด วิธีการในการจัดการความเครียดได้แก่เบื้องต้น โดยการเบี่ยงเบนความสนใจ ผลของการกำหนดกาย คือ การพัฒนาจิต ผลของการที่เอาจิตมากำหนดลมหายใจเข้าลึก ออกยาวกำหนดการเคลื่อนไหวกายเป็นการดึงสติเข้ามา สติจะคุ้มครองจิตทำให้เกิดสมาธิ จิตใจมั่นคง ส่งผลให้จิตใจของผู้ปฏิบัติพัฒนาขึ้น ทำให้ผู้นั้นเป็นคนหนักแน่น อดทน แน่วแน่ในการทำงาน มีอารมณ์ที่มั่นคง สามารถลดทุกข์ทางใจในทุกรูปแบบได้ เช่น ความเครียด ความกังวล อารมณ์อ่อนไหวง่าย ติดใจหลงใหลง่าย หงุดหงิด ซึมเศร้า กลัว หวาดระแวง ลังเล และความขัดเคืองใจ จะผ่อนคลายเป็นตัวของตัวเอง นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูง ยังไม่ได้เรียนรู้ลักษณะอย่างลึกซึ้งและจริงจัง ทำให้ไม่เกิดการสร้างเสริมความรู้และพัฒนาปัญญา จึงไม่สามารถปล่อยวางได้ สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ (พรประภา สุทธิจิตร, 2563)

2. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา คือ การจัดกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกให้เกิดการมีส่วนร่วมและควรทำบ่อย ๆ เช่น กิจกรรมกลุ่ม ทุกคนให้ความร่วมมือในความรับผิดชอบต่อภาวะสุขภาพของตนเอง โภชนาการ การออกกำลังกาย การพัฒนาทางจิตวิญญาณ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการจัดการกับความเครียด โดยการพัฒนาดังต่อไปนี้

2.1 การพัฒนาด้านภาวะผู้นำ ผู้นำมีส่วนสำคัญในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในชุมชน ผู้นำที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ การตั้งเป้าหมายระยะยาว มีความรู้ ความสามารถ เป็นกันเอง เข้ากับประชาชนได้ มีการประสานงานที่ดี ทำให้เกิดความประทับใจ อยากมีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือโครงการต่าง ๆ ช่วยส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีนำไปสู่การพัฒนาสุขภาพได้ ผู้นำประกอบกับบุคคลหลายฝ่ายเป็นต้นว่า 1) ผู้นำอย่างเป็นทางการที่เป็นผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการจัดทำโครงการ

เช่นว่านั้น การสนับสนุนในการส่งเสริมสุขภาพนั้นขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร และหน่วยงานภาครัฐ อำเภอ จังหวัด โดยต้องมีการเริ่มต้น การให้ความสำคัญกับระดับชุมชน การประสานงานร่วมกัน การเข้าถึงบริการหน่วยงานภาครัฐ ระดับท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด และ 2) ผู้นำตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นแกนนำชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นศูนย์รวมความร่วมมือของชุมชน สามารถกระตุ้นเตือนให้เกิดความตระหนักในการดูแลสุขภาพของตนเอง การพึ่งตนเอง การช่วยเหลือตนเอง เช่น ปลุกผักปลอดสารพิษ ทำอาหารรับประทานเอง การออกกำลังกาย การแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ควรให้การสนับสนุนด้านความรู้ และอุปกรณ์แก่ผู้นำตามธรรมชาติจะทำให้งานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ควรส่งเสริมผู้นำทั้ง 2 ประเภทควบคู่กันไป และควรมีการประสานงานที่ดี สอดคล้องกับ จงกลณี จันทศิริ (2557) ที่พบว่า แกนนำในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน การพัฒนา งานต่าง ๆ ในชุมชนตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน เป็นคนสำคัญที่แสดงบทบาทในการขับเคลื่อน การพัฒนางานในตำบล โดยการแสดงบทบาทในการเป็นผู้นำ การประสานงาน การสนับสนุน การอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในชุมชน ให้มีการปฏิบัติการร่วมกันอย่างราบรื่น

2.2 การพัฒนาด้านภาคีเครือข่าย ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การประชุมร่วมกัน รับรู้ และแก้ไขปัญหาไปพร้อมกัน ได้มาร่วมวางแผนกันทำงานร่วมกันแบ่งหน้าที่กันทำ ไม่ซ้ำซ้อนกันจะได้ลดภาระงานลง เท่าที่ผ่านมาพบว่าแต่ละหน่วยงานต่างคนต่างทำ ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังพบว่าเจ้าหน้าที่ที่ไม่เพียงพอ ดังนั้น ถ้ามีความร่วมมือกันของชุมชนโดยการมาร่วมประชุมกันเป็นเครือข่ายเป็นประจำ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์ทั้งด้านดีและสิ่งที่จะต้องร่วมกันปรับปรุงแก้ไข และร่วมประเมินผลการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมบ่อย ๆ ทำให้เกิดความคุ้นเคยกัน นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น การค้นหาปัญหาความต้องการของตนเอง การวางแผนการดำเนินงานการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ และการประเมินผลลัพธ์ที่ได้ ซึ่งจะช่วยในการกำหนดทิศทางในการพัฒนา การส่งเสริมสุขภาพของตนเอง นอกจากนี้ ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหาอุปสรรค และเพิ่มเติมข้อเสนอแนะได้ด้วยตนเองจะทำให้งานสำเร็จลุล่วงและมีคุณภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ พระครูวิบูลเจयाภิรม (ทวี มีสุข) (2561) ที่พบว่า การสร้างเครือข่ายการทำงาน เป็นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของทุกภาคส่วน เริ่มตั้งแต่การวางแผนงาน และร่วมดำเนินงาน

2.3 การพัฒนาด้านทรัพยากร การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสนับสนุนด้านทรัพยากร ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนมาร่วมดูแลกันในด้าน

1) ทุนและวัสดุอุปกรณ์ การระดมความร่วมมือจากชุมชนในการสนับสนุนด้านทุน วัสดุอุปกรณ์ ในการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ทำเพื่อชุมชน ทำให้เกิดความยั่งยืน สอดคล้องกับการศึกษาของ อุเทน ลาพิงค์ (2561) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ในการสนับสนุนด้านทุนและวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สนับสนุนด้านบุคลากร ตลอดจนการอำนวยความสะดวกและสิ่งแวดลอมต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม

2) บุคคล การกระตุ้นให้ชุมชนนำศักยภาพของบุคคลในชุมชนที่มีอยู่มาใช้ได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้การสร้างความร่วมมือชุมชนโดยต้องสร้างจิตสำนึกให้เกิดการมีส่วนร่วม

การให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมหรือเป็นแรงสนับสนุน คณะกรรมการภาคส่วนราชการ และผู้นำชุมชน ทุกภาคส่วนมีการรับรู้ร่วมกัน เข้าถึงได้ มีความโปร่งใส ทำให้ตรวจสอบได้ ผลงานที่ได้ ออกมาดี สอดคล้องกับการศึกษาของ พระครูวิบูลเจयाภิรม (ทวี มีสุข) (2561) ที่พบว่า การดำเนินงาน โดยให้ความสำคัญที่ชุมชนเป็นหลัก ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการได้ โดยใช้ ความพยายามของชุมชนเป็นหลักทำให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองและสนองความต้องการ ของชุมชน ในกระบวนการของการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเพิ่ม ศักยภาพของตนเองให้มีขีดความสามารถที่ยืนหยัด พึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง

3) การดำเนินงานจัดทำโครงการช่วยเหลือผู้สูงอายุ การทำงานที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน บุคลากรในการให้บริการทั้งด้านความรู้ และการคัดกรองโรคที่บ้าน เพิ่มจำนวนครั้งในการดำเนินงาน ได้มาร่วมกันระดมสมอง ร่วมกันคิดวางแผนในการแก้ไขปัญหาสุขภาพทางร่างกายและการจัดการกับ ความเครียดของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูง การจัดกิจกรรมร่วมกับงานประเพณีทางสังคม ประเพณี ทางศาสนา เป็นกุศโลบายชักนำให้ทำความดี รักษาศีลเจริญสมาธิไปจนถึงวิปัสสนา โดยนิมนต์ พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มาถ่ายทอดธรรมะอย่างสม่ำเสมอ อาจใช้สถานที่วัดหรือบ้านสมาชิก ชมรมผู้สูงอายุจัดกิจกรรมสวดมนต์ฟังธรรมร่วมกันผ่านสื่อดิจิทัล สลับกับเพื่อนสมาชิกออกมาแชร์ ข้อธรรมสั้น ๆ ทุกสัปดาห์ ทำให้มีโอกาสสัจจา-วิัจฉานาธรรมกัน กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยอบรม บ่มจิตใจ นำไปสู่สภาวะทางจิตวิญญาณในผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงได้มากที่สุด สอดคล้องกับ การศึกษาของ จงกลณี จันทศิริ (2557) ที่พบว่า การดูแลสุขภาพชุมชนเป็นการทำงานที่ใช้ชุมชนเป็น ฐาน โดยคำนึงถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นตัวตั้ง มีการกำหนดเป้าหมาย การดูแลตามความสำคัญของปัญหาและความต้องการการดูแลของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง โดยการค้นหา และใช้ทุนทางสังคม และศักยภาพของชุมชน ร่วมกันค้นหาและออกแบบวิธีการทำงาน ทำให้เกิด การจัดการกับปัญหาในชุมชนแบบมีส่วนร่วม

2.4 การพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์และประสานงาน การสื่อสารประชาสัมพันธ์ เป็นการส่งเสริมสนับสนุน และจูงใจ ให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารความสำคัญ หรือความจำเป็น เร่งด่วนในการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ เป็นการประสานความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำท้องถิ่นกับชุมชน โดย 1) การติดต่อโดยตรง โดยการสร้างสัมพันธ์ภาพและการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม 2) การใช้โซเชียลมีเดียทางไลน์ เฟสบุ๊ก แมสเซนเจอร์ ปัจจุบันเป็นยุคดิจิทัลแล้ว การติดต่อสื่อสารโดยใช้โซเชียลมีเดียที่สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพสูงและใช้งบประมาณ ไม่มาก ทางแกนนำสุขภาพชุมชนเห็นพ้องกันว่าถ้านำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับการส่งเสริมสุขภาพ ของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงจะทำงานส่งเสริมสุขภาพมีประสิทธิภาพรวดเร็วและให้บริการ ผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึงยิ่งขึ้น การใช้โซเชียลมีเดียในการให้บริการติดต่อสอบถาม การให้บริการ ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อดิจิทัล การอบรมให้ความรู้การใช้สื่อออนไลน์ แก่ผู้สูงอายุหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ ใช้กำลังคนน้อยดูแลคนจำนวนมากได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ สามารถของงบประมาณสนับสนุนในการดูแลพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุ และการเพิ่มพูนความรู้ในการดูแล โครงการต่าง ๆ จากหน่วยราชการได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ อรุณา บุตรเริ่ม (2563) ที่พบว่า การให้ข้อมูลข่าวสารเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ในการให้ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางที่จัดไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ผู้นำชุมชนเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาชุมชน ทั้งผู้นำอย่างเป็นทางการ และที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน คือ ผู้นำตามธรรมชาติ ดังนั้นควรส่งเสริมผู้นำควบคู่กันไป และควรมีการประสานงานที่ดี

2. การสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานเป็นสิ่งสำคัญ ควรเน้นการให้ประชาชนในชุมชนที่มีส่วนในการดำเนินงานได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นของการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเรื้อรังอื่น ๆ เช่น โรคเบาหวาน โรคหัวใจ และโรคอื่น ๆ และควรศึกษาเรื่องเดียวกันนี้ในชุมชนที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้เกิดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤตวรรณ สาหร่าย. (2562). รูปแบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่อุตสาหกรรมปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารสวัสดิการสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- กัญญา นพเกตุ. (2563). รายงานสถานการณ์โรคเรื้อรังตำบลบางเกลือ. ฉะเชิงเทรา: งานควบคุมโรคเรื้อรัง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางเกลือ.
- จกกลณี จันทศิริ. (2557). ระบบการจัดการของชุมชนเพื่อการช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉิน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชฎามาต ขาวสะอาด. (2558). การพัฒนาชุดกิจกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุหน่วยงานบริการด้านผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชุตินาฏ วงศ์สุบรรณ. (2560). งานสัมมนา “จะเสนอให้คณะรัฐมนตรี (ครม.) พิจารณาร่างแผนประชากรเพื่อการพัฒนาประเทศระยะยาว 20 ปี. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.thairath.co.th/content/956700>. (2563, 13 มีนาคม).
- ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ. (2563). รายการข่าวภาคเที่ยงสถานีโทรทัศน์ NATION T.V. ช่อง 22. (2563, 10 มิถุนายน). เก็บตกจากเนชั่นภาคเที่ยง [รายการโทรทัศน์]. กรุงเทพฯ: สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย.
- บรรลุ ศิริพานิช, (2548). คู่มือผู้สูงอายุฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- พรทิพย์ แก้วมูลคำ. (2560). การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: เทคนิควิธีและการนำไปสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- พรประภา สุทธิจิตร. (2563). การเสริมสร้างสุขภาวะองค์กรของผู้สูงอายุโดยการร่ำไถ่แก็ก
เชิงพุทธบูรณาการ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิบูลเจयाภิรม (ทวี มีสุข). (2561). **กระบวนการเตรียมความพร้อมของวัดในการส่งเสริม
สุขภาวะผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลัดดา ดำริการเลิศ. (2560). **ผู้สูงอายุไทย อันดับ 2 ในอาเซียน**. คมชัดลึก, Line Official.
[ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://www.komchadluek.net/news/edu-health/270595>. (2561, 20 ตุลาคม).
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข สำนักสารสนเทศ. (2562). **ประเด็นสารณรงควันความดัน
โลหิตสูงโลก ปี 2562**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<https://pr.moph.go.th/?url=pr/detail/2/07/127178/>. (2563, 11 มีนาคม)
- อรอุมา บุตรเริ่ม. (2563). **บทบาทของภาครัฐและภาคเอกชนในการนํานโยบายการพัฒนา
คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติ**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุเทน ลาพิงค์. (2561). การพัฒนาสุขภาวะทางสังคมของผู้สูงอายุโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4
ในภาคเหนือ. **วารสารวิชาการธรรมทรรศน์**. 18(2): (239).
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). **Effective behavior in organizations**.
New York: hard D. Irwin.
- Global and Thai Context. (2015). **Global status report on road safety 2015**.
[Online], Available: https://books.google.co.th/books?hl=th&lr=&id=wV40DgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Global+and+Thai+Context,+2015&ots=DJUBvTaSvi&sig=8cAwW0elmMPMDqsgNwrl2jFJn8U&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (2018, 5 October)
- HDC-Report. (2020). **HDC Ministry of Public Health**. [Online], Available:
https://hdcservice.moph.go.th/hdc/main/index_pk.php
- Pender, N. J., Murdaugh, C. L. & Parsons, M. A. (2002). **Health Promotion in Nursing
Practice**. (4th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Thai PBS News. (2020). **ปกป้องผู้สูงอายุพ้นภาวะเสี่ยงติดเชื้อ COVID-19**.
[Online], Available: <https://news.thaipbs.or.th/content/290758>.
(2020, 15 May).

การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสำหรับเด็กแอลดี

LEARNING MANAGEMENT FOR LD CHILDREN IN REGULAR SCHOOLS

สมิตรา ไรจนนิต¹, บุญมัน ธานาศุภวัฒน์^{1*} และนิตยา สุวรรณศรี¹
Sumitra Rojananiti¹, Boonmun Thanasupawat^{1*} and Nitaya Suwannasri¹

Received : 16 November 2021

Revised : 23 August 2022

Accepted : 25 August 2022

บทคัดย่อ

แอลดี (Learning Disabilities LD) หรือความบกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นความผิดปกติหรือพัฒนาการล่าช้าในกระบวนการทางจิตวิทยาอย่างหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งอย่างที่มีสัมพันธภาพกับความเข้าใจหรือการใช้ภาษาในด้านการอ่าน การพูด การเขียน การคิดคำนวณและคณิตศาสตร์ ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และการได้รับบาดเจ็บทางสมองทำให้สมองไม่สามารถทำงานได้ตามปกติจึงทำให้การรับรู้ การแปลความ และการประมวลผลข้อมูลที่ได้รับเสียไป ส่งผลให้เด็กมีผลการเรียนรู้ต่ำกว่าศักยภาพที่แท้จริง และมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น ได้แก่ การเคลื่อนไหวที่ผิดปกติ ขาดสมาธิ ช่วงความสนใจสั้น การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นไม่ดี มีพฤติกรรมก่อกวนผู้อื่น มีปัญหาทางอารมณ์ ขาดการจัดระเบียบ ขาดความรู้และทักษะในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้น

การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กแอลดีนั้นคล้ายกับการสอนเด็กทั่วไป แต่ครูควรเพิ่มเติมการสอนในประเด็นต่าง ๆ เช่น การคิดวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน เทคนิคหรือวิธีการใช้สื่อและอุปกรณ์ที่ผ่านประสาทสัมผัสหลาย ๆ ทางทั้งด้านการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว และการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อและตา ฝึกการจัดหมวดหมู่ การจำแนกประเภท การเรียงลำดับ มีการใช้คำสั่งที่ง่ายและชัดเจน เป็นต้น นอกจากนี้ครู ผู้ปกครองและผู้เชี่ยวชาญจะต้องร่วมมือกันในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาและแผนการสอนเฉพาะบุคคลเพื่อช่วยพัฒนาเด็กให้บรรลุศักยภาพสูงสุดของแต่ละคน

คำสำคัญ: เด็กแอลดี การจัดการเรียนรู้

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

¹Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University

*ผู้พิมพ์ประสานงาน E-mail: boonmun99@hotmail.com

ABSTRACT

Learning Disabilities means a disorder or developmental lagging in one or more of the psychological process involve in comprehension or use of language in reading, speaking, writing, numeracy and mathematics. The causes of LD children are heredity, environment and traumatic brain injury preventing the brain from functioning properly, thus impairing the perception, interpretation and processing of received information. As a result, children have lower learning outcomes than their actual potential and various problems arise, including movement, lack of concentration, short attention span building relationships with others is not good. Behavior that is harassing to others have emotional problems lack of organization Lack of knowledge and skills in various matters, etc.

Learning management for the Learning Disabled children in the regular classroom generally, Learning management for children with LD is similar to teaching children in general. But teachers should add teaching on issues such as step-by-step planning, learning strategic. Use media and devices that undergo multiple exposures and the use of multisensory approach through visual, auditory, motor training and eye-hand coordination training. Training on grouping things, classification seriality and organizing, use simple and clear instructions, etc. In addition, teachers, parents and professionals must work together to develop Individualized Education Program (IEP) and Individualized Implementation Plan (IIP) in order to help the students to fulfill their potentiality.

Keywords: LD children, Learning management

บทนำ

การจัดการศึกษาเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกันซึ่งตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 กล่าวว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้พิการหรือทุพพลภาพต้องได้รับสิทธิและได้รับการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น อย่างไรก็ตามพบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีจำนวนมากที่สุดในโรงเรียนทั่วไปหรือห้องเรียนปกติทั่วไป ซึ่งเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเด็กทั่วไป ครูและพ่อแม่เห็นว่าเด็กเหล่านี้ไม่มีความสามารถในการเขียน อ่าน คิดเลขในระดับที่เด็กวัยนี้ควรเรียนได้และมักคาดหวังว่าเมื่อพ้นวัยของเด็กไปแล้วเขาจะมีความสามารถในการเขียน อ่าน คิดเลขในระดับพื้นฐาน และสามารถดำรงชีวิตโดยพึ่งตัวเองได้ แต่กลับพบว่าเด็กจำนวนหนึ่งที่เรียนด้วยความลำบาก ไม่สามารถเรียนได้ถึงระดับมาตรฐานในระดับชั้นพื้นฐานได้ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้มีความบกพร่องทางสติปัญญา หรือ

ความบกพร่องอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ ดังนั้นการจะระบุหรือบอกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้หรือไม่นั้นจึงเป็นสิ่งที่นักการศึกษาโดยเฉพาะครูที่สอนในโรงเรียนปกติทั่วไปจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดกรอง เกณฑ์ในการตัดสิน ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ตลอดจนออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของเด็กเหล่านั้นเพื่อช่วยส่งเสริมและพัฒนาเด็กให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แอลดีคืออะไร

ความบกพร่องทางการเรียนรู้ จัดเป็นผู้พิการประเภท 6 “ความพิการทางการเรียนรู้” ตามประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 ซึ่งออกในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

ในวงการศึกษามักใช้คำว่า “ความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities)” ส่วนในวงการแพทย์ใช้คำว่า “โรคบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disorders)” ซึ่งทั้งสองคำใช้อักษรย่อว่า L.D. สำหรับคำ L.D. ใช้เรียกในภาษาไทยที่แตกต่างกันไป เช่น ปัญหาในการเรียนรู้ ปัญหาทางการเรียนรู้ ความบกพร่องทางการเรียนรู้ และความพิการทางการเรียนรู้ (จุฬามาศ จันทรศรีสุต, 2560)

เด็กแอลดีเป็นเด็กที่มีความล่าช้า ความผิดปกติหรือพัฒนาการล่าช้าในกระบวนการทางจิตวิทยาอย่างหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งอย่างที่มีสัมพันธ์เกี่ยวกับความเข้าใจและการใช้ภาษา ในด้านการอ่าน การเขียน การคำนวณและเหตุผลเชิงคณิตศาสตร์ ทั้งนี้ เป็นผลมาจากระบบประสาทส่วนกลาง ไม่สามารถทำงานได้ตามปกติจึงทำให้ความสามารถในการรับรู้ การเรียบเรียง การแปลความข้อมูลที่ได้รับ และการประมวลผลข้อมูลเพื่อส่งออกหรือโต้ตอบเสียไป ส่งผลให้การเรียนของเด็กต่ำกว่าศักยภาพที่แท้จริง โดยที่เด็กมีสติปัญญาอยู่ในระดับปกติและมีความสามารถด้านอื่น ๆ ปกติดี ทั้งนี้ความบกพร่องที่เกิดขึ้นดังกล่าวมิได้มีสาเหตุมาจากความบกพร่องทางสติปัญญาหรือปัญญาอ่อน ความบกพร่องทางการเห็น ความบกพร่องทางการได้ยิน ความบกพร่องทางร่างกาย ความบกพร่องทางอารมณ์และพฤติกรรม หรืออิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ความเสียเปรียบทางสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (Lerner, 1981; Friend & Bursuck, 2002)

แอลดี เป็นโรคที่พบได้บ่อยในทุกประเทศทั่วโลก ในด้านระดับวิทยาพบในเด็กวัยเรียนประมาณร้อยละ 5-15 ซึ่งโดยหลักการกระจายตัวแบบปกติตามสถิติก็สามารถพบได้ทุกห้องและทุกโรงเรียน ถ้าห้องหนึ่งมีเด็ก 50 คน ก็จะพบเด็กที่เป็นแอลดีประมาณ 3-8 คน และพบว่าร้อยละ 80 ของเด็กแอลดีเป็นความบกพร่องด้านการอ่าน ถ้าเป็นโรงเรียนชายล้วนก็จะพบได้มากขึ้น เนื่องจากเด็กแอลดีพบได้ในเด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิง ประมาณ 3 - 4 เท่า ยกเว้นกลุ่มที่มีความบกพร่องในด้านการคำนวณ ในบางการศึกษาวิจัยพบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศ (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2561)

จากรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ได้สำรวจคนพิการที่ได้รับ

การออกบัตรประจำตัวคนพิการแล้ว ตามข้อมูลสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ณ วันที่ 31 มีนาคม 2565 พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนคนพิการรวม 2,108,536 คน โดยเป็นบุคคลประเภท ความพิการทางการเรียนรู้จำนวน 13,986 คน คิดเป็นร้อยละ 0.66 (อัจฉราพรพนธ์ ปันบุตร, 2565)

ดังนั้น การยอมรับของพ่อแม่ การได้รับการดูแลและช่วยเหลือจากโรงเรียนและสาธารณสุข อย่างถูกต้อง จะช่วยให้เด็กเหล่านี้ได้รับการรักษาอย่างทันท่วงที และเหนือสิ่งอื่นใดคือการให้ ความสำคัญและโอกาสสำหรับเด็กเหล่านี้

ลักษณะของเด็กแอลดี

ตามหลักเกณฑ์การวินิจฉัยตาม DSM-V (Diagnostic and Statistical Manual of Mental disorders fifth edition) ของสมาคมจิตแพทย์อเมริกันได้กล่าวถึงความบกพร่องทางการเรียนรู้ว่า มีความยากลำบากในการเรียนรู้ และทักษะที่ใช้ในการเรียนอย่างต่อเนื่องนานกว่า 6 เดือน แม้ว่าจะ ได้รับการแก้ไขมาระยะหนึ่งแล้ว โดยมีอย่างน้อย 1 ข้อ จาก 6 ข้อ ดังนี้ (ทวีศักดิ์ สิริรัตนเรขา, 2561)

1. อ่านช้า อ่านไม่ถูกต้อง และมีความยากลำบากในการอ่าน การสะกดคำ
2. มีความยากลำบากในการทำความเข้าใจเรื่องที่อ่าน
3. มีความยากลำบากในการสะกดคำ
4. มีความยากลำบากในการเขียน การสะกดคำ
5. มีความยากลำบากในการใช้จำนวน หลักการทางคณิตศาสตร์ หรือการคำนวณ
6. มีความยากลำบากในแก้ไขโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

โบว์เรน (Bowen, 2005) ได้สรุปพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความบกพร่องทางการเรียนรู้ ได้แก่

1. มีความยุ่งยากในการเข้าใจและปฏิบัติตามคำแนะนำ
2. มีความยุ่งยากในการจดจำคำและข้อเท็จจริงพื้นฐาน
3. มีความยุ่งยากในการเขียนและกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อเล็ก
4. มีสมาธิสั้น
5. มีความยุ่งยากในการจัดระบบการทำงาน
6. มีความยุ่งยากที่เห็นได้ชัดเจนในการอ่านรวมถึงการระบุ และความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน
7. มีความยุ่งยากในการบอกชื่ออย่างรวดเร็ว ภาพ คำ จำนวน เป็นต้น

เมอร์เซอร์ และเมอร์เซอร์ (Mercer & Mercer, 1998) ได้กล่าวถึงลักษณะของปัญหา การเรียนรู้ไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. ด้านสติปัญญา ได้แก่ ความยุ่งยากทางสติปัญญาและการรู้คิด ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการต่ำ ความจำไม่ดี มีปัญหาด้านความสนใจและอยู่นิ่งและบกพร่องด้านการรับรู้
2. ด้านจิตพิสัย ได้แก่ ทักษะทางสังคมไม่ดี การรับรู้เกี่ยวกับตนเองไม่ดี แรงจูงใจต่ำและ สภาวะทางอารมณ์อ่อนแอ
3. ด้านพฤติกรรม ได้แก่ ความบกพร่องด้านการปรับพฤติกรรม พฤติกรรมที่ยุ่งเหยิง และ พฤติกรรมเก็บตัว แยกตัว ซุกซน ไม่ค่อยมีสมาธิ อยู่นิ่ง รอคอยไม่เป็น ไม่ยอมไปโรงเรียน รอคอย ไม่เป็น เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) สรุปลักษณะทั่วไปของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้เมื่อวิเคราะห์ตามพัฒนาการในวัยต่าง ๆ มีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. ช่วงก่อนวัยเรียน นักการศึกษาส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยที่จะคัดแยกว่าเด็กคนใดบ้างในวัยนี้เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 6 ขวบ ที่พบว่ามีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มักจะถูกระบุว่าเป็นเด็กที่มีความล่าช้าทางพัฒนาการ (Developmental Delay) หรือ เป็นเด็กกลุ่มเสี่ยง (Children at Risk) อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าการช่วยเหลือที่เหมาะสมตั้งแต่ช่วงวัยเด็กเล็ก จะมีผลดีต่อการพัฒนาทางการศึกษาในระยะต่อ ๆ มา นอกจากนี้ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ยังระบุไว้ว่า ให้มีการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเมื่อค้นพบความพิการ ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในวัยนี้ มักจะพบว่ามีความด้อยหรือล่าช้าไม่เป็นไปตามวัยของพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว เช่น การคลาน การเดิน การใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็ก มีความล่าช้า ด้านพัฒนาการทางภาษามีความบกพร่องด้านการพูด มีพัฒนาการด้านสติปัญญาที่ล่าช้า และมีความบกพร่องด้านการรับรู้ เป็นต้น

2. ระดับประถมศึกษา เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในวัยนี้มีจำนวนมากที่เพิ่งเริ่มแสดงให้เห็นถึงปัญหาทางการเรียนรู้เมื่อเข้ามาเรียนในโรงเรียนและประสบความล้มเหลวในการเรียนรู้ทางวิชาการ เช่น การอ่าน การเขียนและคณิตศาสตร์ หรือวิชาอื่น ๆ ลักษณะอื่นที่พบบ่อยในเด็กวัยนี้ได้แก่ ทักษะการเคลื่อนไหวที่ล่าช้าไม่สมวัย อาจแสดงออกในรูปของการจับดินสอ ลายมือ อ่านยาก มีความลำบากในการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การทำโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์และการให้เหตุผล มีปัญหาในการเรียนวิชาสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ หรืออาจพบปัญหาด้านอารมณ์ร่วมด้วย เป็นต้น

3. ระดับมัธยมศึกษา ในวัยนี้เด็กจะประสบปัญหาและความยากลำบากเพิ่มมากยิ่งขึ้นเนื่องจากความคาดหวังของโรงเรียนและครู ความสับสนของเด็กรวมทั้งความล้มเหลวทางการเรียนรู้ด้านวิชาการ และเนื่องจากเด็กวัยนี้อยู่ในช่วงของการเริ่มมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคตของตัวเอง เมื่อสำเร็จการศึกษา นอกจากปัญหาด้านการเรียนรู้อื่น ๆ ทางวิชาการที่มีมาอย่างต่อเนื่องจากวัยประถมศึกษาแล้ว ยังมีปัญหาในเรื่องของอารมณ์และสังคม การมองเห็นคุณค่าของตนเอง

เด็กแอลดีหรือเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จะมีหน้าตาเป็นปกติ ไม่มีความแตกต่างจากเด็กคนอื่น ๆ ในรูปลักษณะภายนอก การพูดคุยรู้เรื่องดี เข้าใจง่าย จดจำได้ค่อนข้างแม่นยำด้วยซ้ำ เวลาถามมักจะตอบได้ แต่เวลาให้เขียนอ่านหรือคำนวณจะเริ่มเห็นปัญหา ผลการเรียนจะต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริง มักช้ากว่าเพื่อนวัยเดียวกันประมาณ 2 ชั้นเรียน ปัญหาที่ทำให้สงสัยว่าเด็กมีความบกพร่องทางการเรียนรู้หรือไม่ มักมีอาการแสดงอยู่ 4 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2561)

1. มีปัญหาการเรียน เช่น เรียนไม่ทัน สอบตก ทำงานไม่เสร็จ ไม่ค่อยส่งงาน อ่านหนังสือไม่ค่อยออก เขียนผิด ๆ ถูก ๆ คิดเลขไม่ค่อยออก เป็นต้น

2. มีปัญหาทางพฤติกรรม เช่น ไม่ยอมไปโรงเรียน โดดเรียน แยกตัว ไม่ค่อยสูงส่งกับใคร ก้าวร้าว เกร ในบางรายที่เป็นสมาธิสั้นร่วมด้วย จะพบว่าไม่ค่อยมีสมาธิ ชุกชอน อยู่ไม่นิ่ง รอคอยไม่ค่อยได้ เป็นต้น

3. มีปัญหาอารมณ์และการปรับตัว เช่น ซึมเศร้า แยกตัว หงุดหงิดง่าย อารมณ์แปรปรวน ปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ เป็นต้น

4. มีปัญหาความเจ็บป่วยทางร่างกาย แต่หาสาเหตุไม่พบมักเป็นอาการทางกายที่มีความสัมพันธ์กับความเครียด เช่น ปวดหัว ปวดท้อง คลื่นไส้ ตาพร่า เป็นต้น

เมื่อพบลักษณะดังกล่าวควรนำเด็กไปพบแพทย์ เพื่อประเมินปัญหาว่าเกิดจากอะไร จะได้หาแนวทางดูแลช่วยเหลือเด็กได้เหมาะสม ดึงศักยภาพที่เด็กมีอยู่ออกมาใช้อย่างเต็มที่

สาเหตุของแอลดี

เด็กแอลดีเป็นเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้เนื่องจากเด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้ดีเท่ากับเด็กปกติทั่วไป การค้นหาความบกพร่องของเด็กจะช่วยให้หาทางจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับปัญหาของเด็กต่อไป สำหรับสาเหตุของความบกพร่องทางการเรียนรู้ ได้แก่ (นงนุช เพชรบุญวัฒน์, 2555; จุฬามาศ จันทร์ศรีสุคต, 2560)

1. การได้รับบาดเจ็บทางสมอง (Brain Injury) หรือการได้รับบาดเจ็บเล็กน้อยทางสมอง (Minimal Brain Dysfunction) โดยอาจเป็นการได้รับบาดเจ็บก่อนคลอด ระหว่างคลอดหรือหลังคลอดก็ได้ การได้รับบาดเจ็บนี้จะทำให้ระบบประสาทส่วนกลางทำงานได้ไม่เต็มที่ซึ่งเป็นส่วนที่สัมพันธ์โดยตรงกับการใช้ภาษา การเคลื่อนไหว การรับสัมผัสของเด็กทำให้เด็กเหล่านี้ไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างไรก็ตามในกรณีที่การได้รับบาดเจ็บทางสมองที่ไม่รุนแรงนัก สมองและระบบประสาทส่วนกลางยังทำงานได้ดีบางส่วน แต่มีบางส่วนที่บกพร่องไปบ้าง ดังนั้นการได้รับบาดเจ็บทางสมองจึงทำให้เด็กมีปัญหาทางการรับรู้ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของเด็ก

2. พันธุกรรม มีงานวิจัยจำนวนมากที่ได้ระบุไว้ตรงกันว่าแอลดีบางอย่างสามารถถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้ เช่น จากการศึกษาเด็กฝาแฝด พบว่า เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้บางคนอาจมีพี่น้องที่เกิดจากท้องเดียวกันมีปัญหาทางการเรียนรู้เช่นกัน หรืออาจมีพ่อแม่ พี่ น้อง หรือญาติใกล้ชิดมีปัญหาทางการเรียนรู้เช่นกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในการอ่าน การเขียนและความเข้าใจ มีรายงานการวิจัยที่เชื่อถือได้ว่า เด็กฝาแฝดที่เกิดจากไข่ใบเดียวกัน เมื่อพบว่าฝาแฝดคนหนึ่งมีปัญหาในการอ่าน ฝาแฝดอีกคนหนึ่งมักมีปัญหาในการอ่านด้วย แต่ปัญหาเช่นนี้ไม่พบบ่อยนักในฝาแฝดที่มาจากไข่คนละใบ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาพบว่าความผิดปกติของโครโมโซมคู่ที่ 15 ทำให้เด็กบางราย มีปัญหาในการเรียนรู้ในเรื่องการอ่าน ดังนั้นปัญหาในการเรียนรู้ถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้

3. สิ่งแวดล้อม เป็นสาเหตุอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การได้รับบาดเจ็บทางสมองและพันธุกรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับเด็กในช่วงที่อยู่ในครรภ์มารดาและภายหลังคลอด เมื่อเด็กเติบโตขึ้นมาในสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดความเครียด เช่น การที่เด็กมีพัฒนาการทางร่างกายล่าช้าด้วยสาเหตุบางประการ หรือร่างกายได้รับสารพิษบางอย่าง เช่น สารตะกั่ว สารปรอท สารกัมมันตภาพรังสี หรือการขาดสารอาหาร ในวัยทารกและวัยเด็ก การขาดต้นแบบที่ดีในการพัฒนาทางภาษาจากผู้ปกครอง การสอนของครูที่ไม่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการขาดโอกาสในการศึกษา เป็นต้น แม้ว่าสาเหตุด้านนี้จะไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางการเรียนรู้โดยตรง แต่ก็อาจทำให้สภาพการเรียนรู้ของเด็กมีความบกพร่องมากขึ้น

สรุปสาเหตุของแอลดีเกิดจากการได้รับบาดเจ็บทางสมองทำให้สมองไม่สามารถทำงานได้เต็มที่โดยเฉพาะตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ความเข้าใจและการใช้ภาษาทั้งการอ่าน การเขียน และการพูด สำหรับสาเหตุจากพันธุกรรมนั้นมีงานวิจัยจำนวนมากพบว่าความบกพร่องทางการเรียนรู้สามารถถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้ นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมที่เด็กได้รับระหว่างในครรภ์มารดาหรือหลังคลอดก็เป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กมีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้ เช่น สารพิษ การขาดสารอาหาร การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว การสอนของครูที่ไม่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

การจำแนกเด็กแอลดี

การจำแนกหรือจัดกลุ่มเด็กแอลดีที่ชัดเจนจะช่วยให้ครูผู้สอนหรือผู้ปกครองสามารถวางแผนในการให้ความช่วยเหลือได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เด็กแอลดีสามารถจำแนกได้ตามความบกพร่อง ดังนี้ (สถาบันราชานุกูล, 2555; จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560)

1. ด้านการอ่าน (Dyslexia) เด็กมีความบกพร่องในการจดจำ พยัญชนะ สระ ขาดทักษะในการสะกดคำและการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ ได้อย่างจำกัด เด็กจะไม่สามารถจำแนกตัวอักษรที่คล้ายกันได้ขณะอ่าน ซึ่งเกิดจากการทำงานของสมองที่เกี่ยวกับการมองเห็น (Visual Processing) ผิดปกติ ทำให้ความสามารถในการจำแนกเสียงที่คล้ายคลึงกัน (Phonological Awareness) ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังมีปัญหาการวิเคราะห์คำ การเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน ทั้งที่เป็นคำและประโยคจึงส่งผลให้เด็กไม่สามารถตีความหมายและทำความเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ ดังนั้นพฤติกรรมที่มักพบในเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านก็คือการอ่านหนังสือช้า อ่านออกเสียงไม่ชัดเจน ไม่มีความระมัดระวังในการอ่าน อ่านผิด อ่านข้าม อ่านตะกุกตะกัก อ่านเพิ่มคำ อ่านผิดประโยคหรือผิดตำแหน่ง ผันเสียงวรรณยุกต์ไม่ได้ อ่านแต่คำศัพท์ง่าย ๆ มีความลำบากในการอ่านจับใจความสำคัญหรือเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องที่อ่านไม่ได้

2. ด้านการเขียน (Dysgraphia) เด็กมีความบกพร่องในการเขียนพยัญชนะ สระ ตัวสะกด วรรณยุกต์และการเว้นวรรค ไม่ถูกต้องตามหลักภาษาไทย จึงเขียนหนังสือและสะกดคำผิด เขียนตัวอักษร ผิดรูปแบบสะกดคำไม่ถูกต้อง เว้นวรรคไม่ถูกต้อง เขียนผิดไวยากรณ์ คัดลอกซ้ำ จับดินสอขมุกขมูย ไม่ถนัด และลายมือไม่ดี มีปัญหาการเลือกใช้คำศัพท์การแต่งประโยคและการสรุปเนื้อหาสำคัญ ทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดความคิดผ่านการเขียนได้ตามระดับชั้นเรียน

3. ด้านการคิดคำนวณและคณิตศาสตร์ (Dyscalculia) เด็กขาดทักษะและความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเลข การนับจำนวน การจำสูตรคูณ การใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ จึงไม่สามารถคิดหาคำตอบจากการบวก ลบ คูณ หาร ตามกฎเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์ได้ เขียนเลขกลับกัน มีความลำบากในการตีโจทย์ปัญหาหรืออ่านตัวเลขหลายตัว ไม่เข้าใจเรื่องเวลา ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับระยะทาง และความคิดเชิงปริมาณ

4. ความบกพร่องที่ไม่สามารถเฉพาะเจาะจง เป็นความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่ไม่เข้ากฎเกณฑ์ของความบกพร่องด้านการอ่าน ด้านการเขียน ด้านการคิดคำนวณ ซึ่งอาจจะหมายถึงความบกพร่องทั้ง 3 ประเภทรวมกัน หรือความบกพร่องที่ไม่ได้ต่ำกว่าเกณฑ์มากนัก ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า

การพูด การฟัง การอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ มีแง่มุมต่าง ๆ ที่เหลื่อมซ้อนกัน และจำเป็นต้องอาศัยความสามารถของสมอง

นอกจากนี้ความบกพร่องทางการเรียนรู้ยังมักพบร่วมกับความบกพร่องในการทำงานของระบบประสาทในด้านอื่นร่วมด้วย เช่น (สถาบันราชานุกูล, 2555; Batshaw & Perret, 1981)

1. ปัญหาในการพูดและสื่อสาร พูดซ้ำ พูดไม่ชัด ฟังแล้วไม่เข้าใจแปลความหมายลำบาก และบกพร่องในการแยกเสียง เสียงที่คล้าย ๆ กันจะสับสน เช่น แมว - แชว - มั่นแกว

2. ปัญหาทางสมาธิ ประกอบด้วยอาการสมาธิสั้น วู่วาม และอยู่นิ่ง ประมาทว่าหนึ่งในสามของเด็กที่เป็นโรคสมาธิสั้นจะพบความบกพร่องทางการเรียนรู้ร่วมด้วย และสองในสามของเด็กที่เป็นความบกพร่องทางการเรียนรู้จะพบโรคสมาธิสั้นร่วมด้วย

3. ปัญหาทางการรับรู้ (Perceptual Disorder) ทั้งด้านการรับรู้ทางสายตา (Visual Perception) การได้ยิน (Auditory Perception) การเคลื่อนไหว (Kinesthetic Disorder) และการสัมผัส (Tactual Perception) เช่น ไม่สามารถจำเรื่องราว ลำดับเหตุการณ์ จัดลำดับสิ่งที่เห็นหรือได้ยินได้ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้มีความบกพร่องทางการมองเห็นหรือการได้ยิน

4. ปัญหาการประสานการทำงานของตา - กล้ามเนื้อมือ - ขา ทำให้การใช้มือ ขา สับสน ทำงานไม่ประสานกัน เล่นกีฬาที่ใช้มือ เท้า ได้ลำบาก ใช้มือขม่งาม ติดกระดุมลำบาก เขียนหนังสือช้า โยโย่ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวจะเรียกว่าเด็กมีภาวะทักษะการเคลื่อนไหวที่ผิดปกติ (Motor Skills Disorder)

5. ปัญหาการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น พฤติกรรมที่แสดงออกไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิดได้ เนื่องจากขาดทักษะทางสังคมมักแสดงพฤติกรรมที่คนอื่น ๆ ไม่ยอมรับ และมีความเชื่อมั่นในตนเองมากเกินไปแบบผิด ๆ

6. ปัญหาพฤติกรรมและจิตใจตามมาภายหลัง เช่น เศร้า วิตกกังวล ความกดดัน เบื่อหน่าย ท้อแท้ มีปมด้อย ไม่มั่นใจ แยกตัว ต่อต้าน ก้าวร้าว ฯลฯ เด็กแอลดี ร้อยละ 30 เท่านั้นที่ไม่มีความบกพร่องอื่นร่วมด้วย

เนื่องจากเด็กแอลดีแต่ละคนมีความผิดปกติด้านอื่นร่วมด้วยแตกต่างกันจึงทำให้อาการแสดงออกไม่เหมือนกัน และแนวทางช่วยเหลือฝึกฝนก็จะแตกต่างกันไปด้วย บางครั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กแอลดีจะแตกต่างจากความสามารถที่แท้จริงอย่างน้อย 2 ปี อย่างไรก็ตามเด็กแอลดีจะมีระดับเชาวน์ปัญญาอยู่ในระดับปกติและมีความสามารถด้านอื่น ๆ ปกติ

สรุปการจำแนกหรือจัดกลุ่มเด็กแอลดีเพื่อที่ครูผู้สอนหรือผู้ปกครองจะได้วางแผนในการช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นนั้นสามารถจำแนกได้ตามความบกพร่องหรือมีปัญหาได้แก่ ด้านการอ่าน ด้านการเขียน ด้านการคิดคำนวณและคณิตศาสตร์และด้านอื่น ๆ ที่ไม่สามารถระบุให้ชัดเจนว่าเป็นด้านใด ๆ ใน 3 ด้าน นอกจากนี้เด็กแอลดียังมีปัญหาในการพูดสื่อสาร ปัญหาทางสมาธิ เช่น ขาดสมาธิ สมาธิสั้น อยู่นิ่ง เป็นต้น ปัญหาทางการรับรู้ทั้งการรับรู้ด้านสายตา การได้ยิน การเคลื่อนไหวและการสัมผัส ปัญหาการประสานการทำงานของตา กล้ามเนื้อ มือ ขา ปัญหาการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ปัญหาพฤติกรรมและจิตใจตามมาภายหลัง เช่น มีอาการเศร้า วิตกกังวล เบื่อหน่าย ท้อแท้ มีปมด้อย ไม่มั่นใจตนเอง แยกตัว ต่อต้าน ก้าวร้าว เป็นต้น

ผลกระทบจากความบกพร่องทางการเรียนรู้

เมื่อเด็กแอลดีโตขึ้นสามารถใช้ชีวิตได้เหมือนปกติทั่วไป ถ้าได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสมสามารถเข้าสังคมกับเพื่อนได้ ประกอบอาชีพได้เหมือนทั่วไป บางคนอาจมีความยากลำบากในทักษะบางด้านอยู่บ้าง เช่น การอ่าน การเขียน หรือคณิตศาสตร์

เด็กที่ไม่ได้รับการดูแลรักษา มักไม่ประสบความสำเร็จในด้านการเรียน ไม่ค่อยได้รับคำชม มักสูญเสียความภาคภูมิใจ จึงหันไปเอาดีในด้านอื่นทดแทน ถ้าเด็กมีทักษะดีในด้านดนตรี กีฬา หรือ ศิลปะ ก็อาจได้รับการยอมรับ แต่ถ้าทักษะเหล่านี้ไม่ดีพอ ไม่มีทางเลือกอื่นที่สร้างสรรค์ เด็กก็อาจหันไปหาจุดเด่นในทางลบแทน เช่น ฝ่าฝืนกฎระเบียบ หนีเรียน ชกต่อย ตีกัน ติดเกม ติดสารเสพติด เป็นต้น

ผลกระทบจากความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีดังนี้ (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2561)

1. เด็กมีภาพลบต่อตนเอง มองว่าตนเองแตกต่างจากเพื่อน เรียนหนังสือไม่ได้ เป็นคนโง่ มีปมด้อย
2. ปัญหาความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เนื่องจากพ่อแม่ไม่เข้าใจในข้อจำกัดของเด็ก มีความคาดหวังว่าเด็กน่าจะเรียนหนังสือได้ แต่เมื่อเด็กมีปัญหาการอ่าน การเขียน ทำการบ้านไม่เสร็จ ผลสอบไม่ดี ก็ยิ่งทำให้พ่อแม่ตำหนิ กดดัน และเครียดเพิ่มขึ้น ผลที่ตามมาคือ เด็กดื้อ ต่อต้าน เกรง ไม่อยากไปโรงเรียน และหนีเรียน
3. ปัญหาความสัมพันธ์กับครู เนื่องจากครูไม่เข้าใจในข้อจำกัดของเด็ก สอนและสอบด้วยวิธีการปกติ เมื่อเด็กทำงานไม่เสร็จ มีผลการเรียนไม่ดี ก็ยิ่งทำให้ครูตำหนิ กดดัน และเครียดเพิ่มขึ้น ผลที่ตามมาคือ เด็กปล่อยปละละเลย ไม่สนใจเรียน หนีเรียน และถูกออกจากระบบโรงเรียนเร็วกว่ากำหนด
4. ปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อน เด็กมักถูกเพื่อนล้อเลียนในเรื่องการเรียน ทำให้อับอาย เสียความมั่นใจ หรือหันไปหาจุดเด่นในทางลบแทน เช่น แก๊งเพื่อน ชกต่อย ตีกัน ฯลฯ ทำให้ไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนเพิ่มขึ้น เด็กอาจต้องใช้เวลาทำงานนานกว่าเพื่อน หรือเรียนซ่อมเสริมเพิ่มขึ้น ทำให้ไม่มีเวลาพักผ่อนกับเพื่อนด้วย
5. ขาดความรู้และทักษะ เนื่องจากอุปสรรคในการเรียนรู้ ทำให้เด็กขาดความรู้และทักษะที่ควรได้รับตามวัย ต้องเข้าสู่ระบบงานเมื่ออายุน้อย ทำงานในระดับใช้แรงงานมากขึ้น ความเสี่ยงต่อปัญหาสุราและสารเสพติดได้ง่าย

สรุปความบกพร่องและปัญหาต่าง ๆ ของเด็กแอลดีมีผลกระทบต่อเด็กในหลายเรื่อง ได้แก่ การมีภาพลบต่อตนเอง มีปมด้อย มีปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อน ทั้งนี้เนื่องจากพ่อแม่ ครูไม่เข้าใจว่าทำไมเด็กจึงมีจึงมีพฤติกรรมไม่เหมือนคนอื่น พ่อแม่ ครู จึงตำหนิ กดดัน เชี่ยวชาญ เด็กจึงมีการต่อต้าน มีปัญหาความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ครูและเพื่อน จึงทำให้การทำงานไม่เสร็จ มีพฤติกรรมก้าวร้าวจึงถูกพ่อแม่ ครูตำหนิ เพื่อน ๆ ไม่ชอบ ไม่ยอมรับ และประเด็นสุดท้ายคือเด็กจะขาดความรู้และทักษะต่าง ๆ เนื่องจากมีอุปสรรคในการเรียนรู้ทำให้เด็กขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะที่เด็กควรจะได้รับตามวัยซึ่งจะส่งผลต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในอนาคต

การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กแอลดี

การจัดการศึกษาหรือการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กแอลดีเป็นการรับเด็กเข้ารับการศึกษ โดยไม่แบ่งแยกความบกพร่องของเด็ก หรือคัดแยกเด็กที่ด้อยกว่าเด็กส่วนใหญ่ออกจากชั้นเรียน แต่จะใช้การบริหารจัดการและวิธีการในการให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาการตามความต้องการ จำเป็นอย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล เพื่อพัฒนาเด็กให้บรรลุศักยภาพสูงสุดของแต่ละคนเช่นเดียวกับ เด็กปกติในโรงเรียนทั่วไป

สิ่งสำคัญของการช่วยเหลือเด็ก คือ การทำงานเป็นทีมระหว่างครูและผู้ปกครอง ครู จำเป็นต้องหมั่นพบปะพูดคุยกับคุณพ่อคุณแม่อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อติดตามและแลกเปลี่ยน ข้อมูลความเป็นไปของเด็กจะได้เข้าใจถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมมือกันในการดูแลและช่วยเหลือ เด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันท่วงที หากไม่มีเวลาพบปะพูดคุยอาจใช้การเขียนในสมุดการบ้าน ของเด็กเพื่อให้ผู้ปกครองรับทราบ (สถาบันราชานุกูล, 2555)

การจัดการเรียนรู้หรือการหาช่องทางการสอนที่สอดคล้องกับปัญหาของเด็กแอลดี จะเป็น วิธีการที่จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ โดยครูผู้สอนเด็กแอลดีต้องศึกษาให้เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก โดยผ่านกระบวนการทำงานของสมอง ซึ่งจะช่วยให้ครูเข้าใจธรรมชาติความบกพร่องของการเรียนรู้ ของเด็กได้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้จะต้องเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้โดยรู้หลักการสอนทั่วไป และหลักการสอนเฉพาะ ซึ่งหลักการสอนทั่วไป ช่วยให้ครูผู้สอนมีแนวทางการสอนที่จะปรับให้เหมาะสม กับสภาพของเด็กแอลดี ส่วนหลักการเฉพาะเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ตามลักษณะความบกพร่อง ในแต่ละด้าน โดยจะเกี่ยวกับเทคนิควิธีการเฉพาะ

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะความบกพร่องของเด็กแอลดีด้วยการรับรู้ ผ่านประสาทสัมผัสและวิธีการเรียนรู้ของเด็กแอลดีซึ่งฟลินน์และมิลล์ (Fleming and Mills) ได้แบ่ง รูปแบบการเรียนรู้ตามความชอบหรือความถนัดในการรับข้อมูลไว้ 4 กลุ่ม โดยเรียกชื่อ การแบ่งกลุ่มนี้ ว่า VARK Model หรือ VARK Learning Styles

VARK Model จะสามารถช่วยให้ครูรู้วิธีการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนได้ว่านักเรียน สามารถรับรู้และทำความเข้าใจเนื้อหาในรูปแบบใดได้ดีที่สุด (Benzene, 2564)

1. รูปแบบการเรียนรู้จากการดูหรือมองเห็น (Visual Learning Styles: A) โดยการรับรู้ ผ่านการดู การมองเห็น ผู้สอนสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเรียนจากสื่อการสอนที่น่าสนใจด้วยภาพ สีเส้นและภาพเคลื่อนไหวที่เหมาะสม เป็นการนำเสนอข้อมูลให้เป็นรูป เช่น กราฟ ตาราง และ แผนภาพ โดยผู้สอนสามารถใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบกราฟิกเพื่อตอบสนองกับนักเรียน ประเภทนี้ได้

2. รูปแบบการเรียนรู้จากการฟังหรือได้ยิน (Auditory Learning Styles: A) ผู้เรียน จะถนัดฟัง ผู้สอนจึงต้องใช้วิธีการสอนโดยการบรรยาย การบอกจุด อภิปรายกลุ่ม การนำเสนอและ การจัดสัมมนา ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด หากได้ฟังหรือพูดเนื้อหา นั้น ๆ ในการเรียนรู้รูปแบบการพูด สอน การอภิปรายกลุ่มและอื่น ๆ ที่ใช้วิธีการพูดสื่อสารเป็นอย่างมาก ผู้สอนสามารถตอบสนองต่อ นักเรียนที่เรียนรู้แบบนี้ได้โดยการอัดคลิปเสียงหรือคลิปวิดีโอแล้วนำไปโพสต์ลงกลุ่มหรือออกแบบ การเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ออกมาพูดนำเสนอหน้าชั้นเรียน

3. รูปแบบการเรียนรู้ที่สื่อด้วยอักษร (Read/Write Learning Styles: R) ผู้เรียนจะชอบกระบวนการเรียนรู้ที่นำเสนอข้อมูลเป็นข้อความให้พวกเขาได้อ่าน แล้วให้พวกเขาได้เขียนสรุปออกมาเป็นข้อความ วิธีที่ผู้สอนสามารถนำไปปรับใช้กับนักเรียนประเภทนี้ได้ก็คือให้นักเรียนเขียนอธิบายหรือสรุปเนื้อหาในคาบนั้น ๆ เพื่อให้พวกเขาได้นำกลับไปอ่านทบทวนด้วยตัวเอง

4. รูปแบบการเรียนรู้จากการสัมผัสหรือเคลื่อนไหวร่างกาย (Kinesthetic/Tactile Learning Styles: K) เป็นการลงมือปฏิบัติจริงผ่านประสบการณ์โดยตรงของนักเรียน เน้นการเคลื่อนไหว ผู้สอนต้องสอนให้ลงมือปฏิบัติจริง เช่น การแสดงละคร บทบาทสมมติ การทดลอง การเรียนแบบโครงงาน เป็นต้น วิธีนี้ผู้เรียนจะเรียนรู้และพัฒนาด้วยตัวเองอย่างแน่นอน

นอกจากนี้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กแอลดีที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในการอ่าน สามารถฝึกให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสหลาย ๆ ทางซึ่งจะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์การเรียนรู้มากขึ้น โดยใช้การสอนแบบพหุสัมผัสหรือที่รู้จักกันดีที่ใช้ชื่อว่า VAKT Technique (Visual- Auditory - Kinesthetic -Tactile Technique) ซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้ 4 รูปแบบ ได้แก่ (Reid, 1987)

1. การเรียนรู้ทางด้านสายตา (Visual Learning: V) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการอ่านและการใช้แผนภูมิ

2. การเรียนรู้ทางการฟัง (Auditory Learning: A) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการฟังการบรรยาย หรือจากเทปบันทึกเสียง

3. การเรียนรู้ทางการเคลื่อนไหว (Kinesthetic Learning: K) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการตอบสนองทางร่างกาย

4. การเรียนรู้ทางการสัมผัส (Tactile Learning: T) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการได้ลงมือปฏิบัติ เช่นเดียวกับการสร้างรูปแบบต่าง ๆ

วิธี VAKT มีขั้นตอนการสอน 4 ขั้นตอน ดังนี้ (Mercer & Mercer, 1998)

ขั้นที่ 1 นักเรียนจะเลือกคำเพื่อเรียนรู้ จากนั้นครูเขียนคำดังกล่าวด้วยลงบนกระดานด้วยสีเทียนโดยเขียนเป็นตัวอักษรขนาดใหญ่ แล้วให้นักเรียนใช้นิ้วมือลากเป็นคำในขณะที่นักเรียนลากเส้นคำในกระดานด้วยนิ้วมือ (ในขณะที่นักเรียนลากเส้นเป็นคำบนกระดานนักเรียนจะใช้สัมผัสด้านการเคลื่อนไหวและการสัมผัส) และขณะที่ลากเส้นนักเรียนจะออกพุดบางส่วนของคำดัง ๆ ขณะนี้นักเรียนจะใช้สัมผัสการได้ยิน จากนั้นการที่นักเรียนเห็นคำเป็นการใช้สัมผัสด้านการเห็น กระบวนการเหล่านี้จะทำจนกว่านักเรียนสามารถเขียนโดยไม่ต้องดูตัวอย่างได้ถูกต้อง

ขั้นที่ 2 นักเรียนจะเรียนคำใหม่จากการดู ครูเขียนคำใหม่บนกระดานให้นักเรียนอ่านออกเสียงคำใหม่ตามครู แล้วลอกคำใหม่ลงในสมุด

ขั้นที่ 3 นักเรียนเรียนรู้คำใหม่ด้วยการดูคำที่พิมพ์ในหนังสือแล้วพุดตามก่อนจึงลงมือเขียนการเรียนรู้โดยตรงจากคำในหนังสือ ครูไม่จำเป็นต้องเขียนให้นักเรียนดู ในขณะเดียวกันจะเป็นการฝึกอ่านจากหนังสือของนักเรียน ครูมีหน้าที่ตามอย่างต่อเนื่องว่า การเรียนรู้คำของนักเรียนยังอยู่หรือไม่

ขั้นที่ 4 นักเรียนสามารถจำคำใหม่ ๆ ด้วยการจากคำที่เคยเรียนไปแล้วหรือบางส่วนของคำที่เคยเรียนไปแล้ว และสามารถนำทักษะการอ่านไปใช้และขยายความสนใจในการอ่าน

เมื่อดำเนินการครบตามขั้นตอนแล้วนักเรียนก็จะสามารถใช้คำใหม่ที่ได้ใช้เขียนเป็นประโยค แล้วนักเรียนได้ตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขคำที่เขียนผิด และได้รับคำชมเชยเมื่อทำได้ถูกต้องซึ่งเป็นกระบวนการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียน วิธีนี้จึงมีบทบาทสำคัญมากสำหรับการสอนโดยใช้ VAKT Technique

ในที่สุดนักเรียนก็จะสามารถใช้คำใหม่ที่ได้ใช้เขียนเป็นประโยค แล้วนักเรียนได้ตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขคำที่เขียนผิด และได้รับคำชมเชย เมื่อทำได้ถูกต้องซึ่งเป็นกระบวนการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียน วิธีนี้จึงมีบทบาทสำคัญมากสำหรับการสอนโดยใช้ VAKT Technique

อย่างไรก็ตามวิธีการสอนเด็กแอลดีนั้นคล้ายกับการสอนเด็กทั่วไป แต่ครูควรเพิ่มเติมวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ (สถาบันราชานุกูล, 2555; Hallahan & Kauffman 1994 ; Smith & Pollock, 2001)

1. การสอนให้เด็กรู้จักจัดระเบียบของอุปกรณ์และงานที่ได้รับ มอบหมาย สอนให้เด็กเขียนหัวข้อเพื่อจัดลำดับความสำคัญของเรื่องที่เรียน และสอนทักษะการเรียนรู้

2. การช่วยให้เด็กรู้จักคิดวางแผนขั้นตอนต่าง ๆ จนกระทั่งงานสำเร็จ และสอนให้รู้จักใช้คำถามมาช่วยในการเรียน เช่น การทำงานชิ้นนี้ต้องใช้เวลาเท่าไร งานชิ้นนี้ต้องใช้อุปกรณ์อะไรบ้าง หากเขามีคำถาม เขาควรจะถามใคร เป็นต้น

3. ครูควรมองข้ามข้อผิดพลาดเล็กน้อย เช่น การสะกดคำผิด หรือ ลายมือไม่สวย แต่ครูควรเน้นการถ่ายทอดความคิดของเด็กและความพยายาม ความตั้งใจในการทำงานชิ้นนั้นให้สำเร็จมากกว่า

4. ครูควรจัดกิจกรรมที่让孩子ใช้สมองซีกขวาด้วย เช่น ศิลปะ ละคร หรือดนตรี มากกว่าการเน้นฝึกฝนสมองซีกซ้าย เช่น การให้เหตุผลหรือการจัดลำดับความคิดแต่เพียงอย่างเดียว

5. ครูควรดูแลเอาใจใส่ด้านจิตใจและอารมณ์ของเด็กด้วย เนื่องจากเด็กแอลดีจำนวนมากมีความคับข้องใจด้านการเรียน เช่น การให้กำลังใจเพื่อช่วยให้เด็กสามารถผ่านพ้นความรู้สึกคับข้องใจไปได้ ไม่ควรเน้นว่าสิ่งที่เด็กทำได้ไม่ดีหรือทำไม่ได้ซึ่งจะเป็นการแสดงว่าเด็กเป็นคนไม่มีความสามารถ

6. ครูควรใช้เวลาในการสอบมากกว่านักเรียนคนอื่น หรือใช้การสอบปากเปล่าเพื่อวัดความรู้ต่อวิชานั้น ๆ ในเด็กที่มีปัญหาด้านการเขียน

7. การจัดพิมพ์ข้อสอบปรนัยที่ให้เลือกตอบควรจัดพิมพ์ให้อยู่ในแนวตั้งมากกว่าตัวเลือกที่อยู่ในแนวนอน เพราะเด็กสามารถอ่านได้ง่ายกว่าตัวเลือกที่อยู่ในแนวนอน เช่น

ก.....

ข.....

ค.....

ง.....

ตัวเลือกที่อยู่ในแนวนอนซึ่งไม่ควรใช้ เช่น

ก..... ข..... ค..... ง.....

8. ครูควรใช้คำสั่งที่ง่ายและชัดเจน พร้อมทั้งให้นักเรียนทวนคำสั่ง ก่อนที่จะเริ่มลงมือทำทุกครั้งเพื่อตรวจสอบว่าเด็กเข้าใจคำสั่งนั้นหรือไม่

9. ครูควรสอนความรู้ใหม่ที่ผสมผสานกับประสบการณ์เดิมของนักเรียน เพื่อช่วยให้เด็กจำและเข้าใจได้ง่ายขึ้น รวมถึงสามารถนำไปใช้ชีวิตจริงได้

10. อุปกรณ์หรือสื่อที่ครูนำมาใช้สอน ควรใช้ผ่านประสาทสัมผัสหลาย ๆ ทางตามเทคนิค VAKT ของ Fernald ในด้านการมองเห็น การฟัง การเคลื่อนไหวและการสัมผัส

11. ฝึกโครงสร้าง การลดสิ่งเร้าเพื่อลดพฤติกรรมรุนแรง และการลดความวอกแวก ซึ่งมีหลักในการฝึกอยู่ ได้แก่

11.1 โครงสร้าง (Structure) คือการที่ครูกำหนดพฤติกรรมและงานต่าง ๆ ที่ครูต้องการให้เด็กทำ

11.2 การลดสิ่งเร้าในสิ่งแวดล้อมที่รบกวนการเรียนรู้ของเด็ก คือการที่ครูพยายามลดหรือลดสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่ทำให้เด็กขาดความสนใจในการเรียน

11.3 การเพิ่มความเข้มข้นของอุปกรณ์การสอน

12. การฝึกความคิด เด็กแอลดีจะขาดความสามารถในการคิดไตร่ตรอง โต้ตอบสิ่งต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ขาดความสามารถในการแก้ปัญหา วิธีการที่จะฝึกให้เด็กมีความสามารถดังกล่าวทำได้ 2 วิธีคือ

12.1 ฝึกให้เลียนแบบวิธีแก้ปัญหาที่ถูกต้อง โดยให้ดูแบบอย่างจากครูหรือเพื่อนหรือผู้อื่นการที่เด็กได้เห็นแบบอย่างที่ถูกต้อง จะมีอิทธิพลให้เด็กได้พัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดีขึ้น รู้จักคิดไตร่ตรองรอบคอบขึ้น

12.2 ฝึกให้เด็กสามารถควบคุมตนเองได้ คอยแนะนำตนเองได้ ทำได้โดย

(1) ทำแบบอย่างที่ต้องการให้เด็กดูพร้อมพูดดัง ๆ ว่าทำได้อย่างไร

(2) ให้เด็กทำตามแบบอย่างโดยมีผู้ที่มีแสดงแบบคอยให้คำแนะนำ

(3) ให้เด็กพูดดัง ๆ ว่าทำได้อย่างไร

(4) ให้เด็กทำตามแบบอย่างเองโดยไม่ต้องมีคนคอยแนะนำ

13. การดัดแปลงพฤติกรรม วิธีนี้ใช้ได้ผลในการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาในชั้นเรียน และความวอกแวกขาดสมาธิในการเรียน เพิ่มพูนความสามารถในการเรียนคณิตศาสตร์ และทักษะทางภาษา

14. ครูประจำชั้นจะต้องร่วมมือกับครูคนอื่น ๆ ได้แก่ ครูการศึกษาพิเศษ ครูสอนเสริม ครูเดินสอน รวมทั้งร่วมมือกับผู้ปกครองในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program หรือ IEP) ซึ่งมีแผนระยะยาวและระยะสั้น โดยปกติจะเป็นแผนระยะ 1 ปี และมีการทบทวนทุกภาคเรียน และจะต้องจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan หรือ IIP) เป็นแผนการสอนจัดขึ้นเฉพาะเจาะจงสำหรับนักเรียนคนใดคนหนึ่งเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน IEP ดังนั้น IEP และ IIP ได้ช่วยพัฒนาเด็ก ทำให้เด็กได้รับการแก้ไขความบกพร่องในการเรียนรู้ได้ตรงเป้าหมาย

นอกจากหลักการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวแล้ว ครูจำเป็นต้องมีหลักการเฉพาะซึ่งเป็นเทคนิควิธีเฉพาะเพื่อแก้ปัญหาความบกพร่องทางการเรียนรู้ในแต่ละด้าน และปัญหาด้านพฤติกรรม ได้แก่ (สัมภาษณ์ ปลอดภัย. 2558)

1. ปัญหาด้านการอ่าน การเขียน ได้แก่

1.1 การอ่านข้ามคำ ข้ามประโยค ใช้เทคนิควิธีสอนด้วยการกระดาศีสดใส่ทำเป็นกรอทบบนคำหรือข้อความที่จะอ่าน

1.2 มองเห็นหรือเขียนตัวหนังสือกลับกัน ใช้เทคนิควิธีสอนด้วยการให้เด็กมองผ่านกระจกเงาในการอ่านและการเขียน

1.3 เขียนหนังสือตัวโต หรือตัว เล็กไม่สม่ำเสมอ ใช้เทคนิควิธีสอนด้วยการให้เขียนตามรอยประหรือเขียนโดยใช้กรอบบรรทัดช่วย

1.4 สับสนในตัวอักษร ใช้เทคนิควิธีสอนด้วยการใช้รูปภาพในการสื่อสารร่วมกัน ตัวหนังสือ เช่น ก ฅ ฌ ให้มีรูปภาพใกล้เคียงไปด้วย

1.5 เขียนหนังสือติดกันไม่เว้นช่องไฟ ใช้เทคนิควิธีสอนด้วยการให้ฝึกเขียนกะระยะโดยใช้ปากกาหรือสีจุดเป็นรอย เพื่อให้ได้รู้การเว้นช่องไฟ หรือการเว้นบรรทัดไม่เว้นบรรทัด

1.6 อ่านและเขียนคำไม่ได้ ใช้เทคนิควิธีสอนด้วยการฝึกอ่านและเขียนคำจากภาพหรือให้ฝึกทักษะ 4 ด้าน คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน เช่น ครูอ่านเสียงคำให้เด็กฟังแล้วนำคำให้เด็กเห็น จากนั้นให้เด็กอ่านคำและพูดออกมา หลังจากนั้นให้เด็กเขียนโดยไม่เห็นคำ

1.7 อ่านจับใจความไม่ได้ ใช้เทคนิควิธีสอนด้วยการให้อ่านหรือฟังนิทาน แล้วถามคำถาม เช่น ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร ทำไม เป็นการค่อย ๆ ให้จำรายละเอียดของเรื่องและฝึกให้เด็กคิด

1.8 จำและเขียนตัวอักษรไม่ได้ ใช้เทคนิควิธีสอนด้วยการเน้นการใช้ประสาทสัมผัสหลาย ๆ ทาง เช่น ใช้นิ้วลากเส้นตามตัวอักษร พร้อมออกเสียงไปด้วย ทำซ้ำ ๆ จนกว่าจะจำได้หรือเขียนบนพื้นทราย เขียนบนแผ่นหลัง รวมถึงใช้เทคนิค ดู - ปิด - เขียน - ตรวจสอบ

1.9 ไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน ใช้เทคนิควิธีสอนด้วยการใช้ภาพ แผนที่ แผนภูมิ คำ หรือประโยคที่เหมาะสมกับวัยของเด็กประกอบการสอน

2. ปัญหาด้านพฤติกรรม

2.1 ขาดสมาธิในการฟัง ใช้เทคนิควิธีสอนด้วยการกำหนดให้เด็กฟังครูในเวลาจำกัด แล้วสรุปประเด็นให้เด็กฟัง พูดให้ชัดเจนใช้คำพูดสั้นๆแล้วให้เด็กพูดตาม ให้เด็กพูดใหม่ โดยใช้คำพูดของตัวเอง แต่ใจความสำคัญยังคงเดิมทบทวนและให้เด็กมีส่วนร่วมในแต่ละเรื่องบ่อย ๆ

2.2 ปฏิบัติตามครูไม่ได้ ใช้เทคนิควิธีสอนด้วยการนำวิธีวิเคราะห์งานมาใช้ โดยจำแนกงานเป็นขั้นย่อย ๆ หลาย ๆ ขั้น แล้วให้เด็กปฏิบัติแต่ละขั้น ครูเขียนคำอธิบายสั้นๆและชัดเจนให้เด็กสังเกตผลงานของตนเองในแต่ละขั้นแล้วส่งครู

2.3 อยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น ใช้เทคนิควิธีสอนด้วยการให้เด็กได้เคลื่อนไหวเมื่อเริ่มมีอาการ เช่น ให้ไปล้างมือ ไปลบกระดาน ไปเก็บงานในห้องเรียนหรือให้ทำกิจกรรมที่เด็กชอบ เช่น วาดรูป 2 - 3 นาที แล้วกลับมานั่งเรียนใหม่

3. ด้านทักษะพื้นฐานในการรับรู้

3.1 ด้านสายตา ฝึกทักษะโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ ผ่านประสาทสัมผัส เช่น จำแนกภาพจากฉากหลัง ประสมคำจากปริศนาอักษรไขว้ วาดภาพ ระบายสีภาพต่อภาพตัดต่อ ต่อไม้บล็อก

3.2 ด้านการฟัง ฟังทักษะโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ ผ่านประสาทสัมผัส เช่น อ่านหนังสือ โดยอ่านออกเสียงแล้วฟังเสียงตนเองให้ฟังคำ ประโยค หรือชื่อ คนสัตว์ สิ่งของ และให้พูดตามเพื่อน หลับตาฟัง เสียงพูดและให้ทายว่าเป็นใคร ฟังเพลงและจำ เนื้อเพลงให้ได้

3.3 ด้านการจัดลำดับข้อมูล ฟังทักษะโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ ผ่านประสาทสัมผัส เช่น บอกชื่อสิ่งของภายในห้องโดยเรียงลำดับตัวอักษร บอกชื่อวันในหนึ่งสัปดาห์ เริ่มต้นจากวันใดก็ได้ที่ไม่ใช่วันอาทิตย์หรือวันจันทร์ แล้วบอกชื่อเรียงกลับตามลำดับบอกวิธีการทำงาน เช่น วิธีหุงข้าววิธีทำความสะอาดบ้าน บอกทางไปโรงเรียน ไปบ้านเพื่อนไปสวนสัตว์

สรุปการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนเด็กแอลดีจะต้องศึกษาในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ของเด็กแอลดีโดยผ่านกระบวนการทำงานของสมอง ซึ่งจะช่วยให้ครูเข้าใจธรรมชาติความบกพร่องของการเรียนรู้ของเด็กได้ชัดเจนขึ้น และมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ ทั้งหลักการสอนทั่วไปและหลักการสอนเฉพาะซึ่งจะช่วยให้ครูผู้สอนมีแนวทางการสอนที่จะปรับให้เหมาะสมกับสภาพของเด็กแอลดีและมีวิธีการจัดการเรียนรู้ตามลักษณะความบกพร่องในแต่ละด้าน

บทสรุป

เด็กแอลดีหรือเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นความผิดปกติหรือพัฒนาการล่าช้า ในกระบวนการทางจิตวิทยาอย่างหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งอย่างที่มีสัมพันธ์กับความเข้าใจ หรือการใช้ภาษาในด้านการอ่าน การพูด การเขียน การคิดคำนวณและคณิตศาสตร์ตลอดจนความบกพร่องอื่น ๆ ที่ไม่สามารถเจาะจงได้ ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และการได้รับบาดเจ็บทางสมองจึงมีผลทำให้การเรียนรู้ของเด็กต่ำกว่าศักยภาพที่แท้จริง นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ สมาธิสั้น มีปัญหาการพูดและการสื่อสาร มีปัญหาการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น มีปัญหาทางอารมณ์ ขาดความรู้และทักษะในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้น

การที่จะจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือและพัฒนาเด็กแอลดีให้สามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพของตนเองนั้น สิ่งสำคัญที่สุดคือครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กแอลดีจะต้องเอาใจใส่ มีความรู้ความเข้าใจอย่างยั้งว่าเด็กแอลดีมีลักษณะอย่างไร มีปัญหาหรือความบกพร่องด้านใดสาเหตุมาจากอะไรบ้างซึ่งจะช่วยให้ครู บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยพัฒนาเด็กแอลดีให้เรียนรู้ได้ดีขึ้น การจัดการเรียนการสอนที่ดีต้องมีความสอดคล้องทั้งรายวิชา ผู้สอน และผู้เรียน โดยแต่ละรายวิชาต้องส่งเสริมกัน มีปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของเด็กและรูปแบบการเรียนรู้ที่เด็กถนัด มีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เมื่อเด็กเรียนไปแล้วสามารถสร้างความรู้ต่อไปได้

เนื้อหาสาระที่น่าเสนอไว้ในบทความนี้จะให้แนวทางในการรู้จักเด็กแอลดีได้มากขึ้น ตลอดจนครูประจำชั้น ครูผู้สอนและบุคลากรในโรงเรียนและในสถานศึกษาทุกคนโดยเฉพาะครูประจำชั้นจะเป็นผู้ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์ ที่จะช่วยรักษาทางยาเพื่อควบคุมสมาธิให้จดจ่อ ตั้งมั่นในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- จุฬามาศ จันทศรีสุต. (2560). **การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้**.
อุดรธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- นงนุช เพชรบุญวัฒน์. (2555). **ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ**. มหาสารคาม:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทวีศักดิ์ สิริรัตนเรขา. (2561). **คู่มือการดูแลสุขภาพจิตเด็ก: กลุ่มปัญหาการเรียน**. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: พรอสเพอริสพลัส
- สถาบันราชานุกูล. (2555). **เด็กแอลดี : คู่มือสำหรับครู**. กรุงเทพฯ: ปิยอนด์ พับลิชชิง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). **ความรู้พื้นฐานในการพัฒนานักเรียน
ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
(ม.ป.ท.).
- สัมภาษณ์ ปลอดภัย. (2558). **แนวทางการสอนเด็ก L.D.** (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก
<https://sornosampas.wordpress.com>. (2564, 20 พฤศจิกายน).
- อัจฉราพรรณ ปันบุตร. (2565). **สถานการณ์คนพิการ** (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก
<https://dep.go.th/th/law-academic/knowledge-base/disabled-person-situation> (2565, 29 เมษายน).
- Batshaw, M. L. & Perret, Y. M. (1981). **Children with Handicaps: A Medical Primer**.
Baltimore: Paul H. Brookes Publishing Co.
- Benzene. (2564). **ปรับวิธีการสอนผ่านการใช้ VARK Model**. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก
<https://www.edbathai.com> (2564, 16 พฤศจิกายน).
- Bowen, L. M. (2005). **Intervention strategies for LD students**. Illinois: Illinois
State University.
- Friend, M. & Bursuck, W. D. (2002). **Including students with special needs:
a practical guide for classroom teachers**. (3rd ed.). Bostan : Allyn and
Company.
- Hallahan, D. P. & Kauffman, J. M. (1994). **Exceptional Children: Introduction to
Special Education**. (6th ed.). Bostan: Allyn and Bacon.
- Lerner, J. W. (1981). **Learning Disabilities: Theories, Diagnosis, and Teaching
Strategies**. (3rd ed.). Boston: Houghton Mifflin Company Palo Alto London.
- Mercer, C. D., & Mercer, A. R. (1998). **Teaching students with learning problem**.
(5th ed.). Ohio: Prentice-Hall.
- Reid, J. (1987). The learning style preferences of ESL students. *TESOL Quarterly*.
21(1), 87-111.
- Smith, T. C. & Polloway, E. A. (2001). **Teaching Students with Special Need
Inclusive Setting**. Boston: Allyn and Bacon.
-

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG

GASTRONOMY TOURISM DEVELOPMENT BASED ON BCG ECONOMIC CONCEPT

ดารณี อาจหาญ¹ และเกดศิริ เจริญวิศาล^{2*}
Daranee Artharn¹ and Kaedsiri Jaroenwisan^{2*}

Received : 13 September 2021

Revised : 10 May 2022

Accepted : 18 May 2022

บทคัดย่อ

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG ของรัฐบาล พ.ศ. 2564 - 2569 โดยมุ่งเน้นกลุ่มการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างยั่งยืน เพื่อการกระจายรายได้ไปสู่พื้นที่ชุมชนอย่างทั่วถึง และลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม การท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านทุนทรัพยากรที่เหมาะสมต่อแนวทางการพัฒนา และมีบริบทขององค์ประกอบที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจ BCG คือ ระบบเกษตร ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของแหล่งอาหาร เรื่องราวที่มาของอาหาร รวบรวมมรดกภูมิปัญญาทางอาหาร สามารถนำมาต่อยอดสู่อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ดังนั้น บทความวิชาการนี้ เป็นการทบทวนเอกสารและงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและกลไกเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG พบว่า กลไกการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ควรมีองค์ประกอบหลัก 2 ส่วน คือ “AGFEC” ได้แก่ A-Agriculture (การเกษตร) G-Gastronomic (วัฒนธรรมอาหารการกิน) F-Food Safety (อาหารปลอดภัย) E-Experience (คุณค่าทางประสบการณ์ที่ได้สัมผัส) C-Creative Entrepreneur (ผู้ประกอบการสร้างสรรค์) และองค์ประกอบร่วม 4 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพพื้นที่ ความมั่นคงทางอาหาร การเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทาน และปัจจัยสนับสนุน ทั้งนี้ยังพบว่า การยกระดับห่วงโซ่คุณค่าไปพร้อมกันทั้งคลัสเตอร์การท่องเที่ยวระดับเมืองและคลัสเตอร์การท่องเที่ยวระดับชุมชน ด้วยการสร้างเครือข่ายดำเนินงานร่วมกันด้วยแนวทางการสร้างความมั่นคงทางอาหารให้ประเทศ พร้อมกับการสร้างความมั่นคงให้กับทรัพยากรบนฐานการผลิตที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงอาหาร ความมั่นคงทางอาหาร เศรษฐกิจสร้างสรรค์
โมเดลเศรษฐกิจ BCG

¹ภาควิชาการจัดการโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

²สาขาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรม และอีเวนต์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹Hotel Department, School of Humanities and Tourism Management Bangkok University

²Tourism, Hotel and Event Management, Faculty of Management Science, Silpakorn University

*ผู้พิมพ์ประสานงาน E-mail: daranee.a@bu.ac.th

ABSTRACT

Strategies for driving the country's development under the government's BCG economic model 2021 - 2026 focus on tourism and creative economy as their goal for sustainable economic development. They also aim to distribute income to communities thoroughly and reduce the idiosyncrasies caused by the concentration of tourists in popular tourist destinations. Gastronomy tourism is part of the tourism industry. It has the resource capital potential suitable for the development approaches and has a context of elements consistent with the BCG economic concept. Farming systems are the origin of food sources, and story of food collects food wisdom heritages that can be further developed into creative industries. Therefore, this academic paper would like to explore on a review of relevant literature regarding the elements and mechanisms for suggesting guidelines for the development of gastronomy tourism based on BCG economic concept. This paper found that the mechanisms to drive gastronomy tourism should have two main elements. The first element is AGFEC including Agriculture, Gastronomic, Food Safety, Experience, and Creative Entrepreneur. Another element is the four common components including area potential, food security, supply chain links, and supporting factors. The article also found that upgrading the value chain should go hand-in-hand with both urban tourism clusters and community tourism clusters. It should be done by creating a network of operations together with the approaches to food security for the country while ensuring the stability of resources on a sustainable production base.

Keywords: Gastronomy Tourism, Food Security, Creative Economy, BCG Economic Model

บทนำ

การท่องเที่ยวของไทยเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจรายได้และการจ้างงานให้แก่ประชาชนในประเทศอย่างต่อเนื่อง ด้วยศักยภาพทางด้านการเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมอาหารไทยที่มีชื่อเสียงระดับโลก ส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงได้ถูกนำมาเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารร่วมกับการขับเคลื่อนการพัฒนากรรมวิธีการผลิตของภาคการเกษตร เน้นสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศและวัฒนธรรมท้องถิ่นแบบเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเน้นอาหารเพื่อสุขภาพ (อัฒนาถ ยกขุน และคณะ, 2563) แต่นโยบายกระตุ้นการท่องเที่ยวเน้นเป้าหมายเชิงปริมาณรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยว จึงเกิดการส่งเสริมการพัฒนาแบบทุนนิยมในแหล่งท่องเที่ยวมีอัตราการเติบโตอย่างรวดเร็วเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากซึ่งไม่สอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับได้

ของแหล่งท่องเที่ยว จนเข้าสู่ภาวะการท่องเที่ยวเกินขนาด (Over Tourism) ส่งผลกระทบต่อ
ชนบทธรรมนิยมและวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น การรุกรานความเป็นส่วนตัวและการเบียดบังพื้นที่สาธารณะ
และบริการสาธารณะของชุมชน การสูญเสียเอกลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และปัญหามลพิษต่าง ๆ
ที่เพิ่มขึ้นจากกิจกรรมทางท่องเที่ยว รวมถึงปัญหาทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม
เนื่องจากเกินขีดความสามารถในการบริหารจัดการ

จากปัญหาการท่องเที่ยวแบบกระจุกตัวและเกินขนาด ยังส่งผลกระทบในหลาย ๆ ด้าน
ภายในประเทศ ยกตัวอย่างเช่น 1) ด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจที่สูงขึ้นในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว
ที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวล้นหลามเข้าไปเป็นจำนวนมาก แต่ในขณะที่ประชากรในท้องถิ่นยังประกอบ
อาชีพทางการเกษตรที่มีรายได้ต่ำกว่าค่าครองชีพพื้นฐาน 2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงทางค่านิยมการประกอบอาหารแบบดั้งเดิมของท้องถิ่นสู่การเบี่ยงเบนวัฒนธรรมอาหาร
เพื่อเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มาเยือน และ 3) ด้านสิ่งแวดล้อม เกิดภาวะขยะและสิ่งปฏิกูลปริมาณ
เพิ่มขึ้นจากการบริโภคที่สูงในแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ ปริมาณน้ำ
เสียสูงขึ้นจากธุรกิจทางการท่องเที่ยวและบริการ เป็นต้น (ฐาปนีย์ เกียรติไพบูลย์, 2564)

ดังจะเห็นได้ว่า ผลจากการขาดเสถียรภาพในเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและ
การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวสะท้อนผลลัพธ์เชิงลบที่ปรากฏภาพชัดเจน ทำให้รัฐบาลดำเนินการ
เปลี่ยนแปลงแนวคิดกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยมุ่งกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่น
อย่างทั่วถึง ลดความเหลื่อมล้ำจากการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม
เน้นการเติบโตภาคการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สร้างความตระหนักรู้การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
มีการสร้างมูลค่าเพิ่มห่วงโซ่อุตสาหกรรม และคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม
ภายใต้ยุทธศาสตร์โมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy Model) (สำนักงานพัฒนา
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2563)

จากประเด็นต่าง ๆ ที่ได้กล่าวข้างต้น นโยบายเศรษฐกิจ BCG ที่รัฐบาลนำมาเป็นกรอบ
การพัฒนาและแก้ปัญหาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ประเทศเผชิญที่สอดคล้องกับวาระความร่วมมือ
ทางเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิกที่ต้องการผลักดันการส่งเสริมการค้าการลงทุนอย่างเสรี การเติบโต
ทางเศรษฐกิจครอบคลุมยั่งยืน ความมั่นคงทางอาหารและการเกษตร สุขภาพที่ดี (Well-being)
ทำให้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตทางกลุ่มอุตสาหกรรมในกรอบเศรษฐกิจ BCG เห็นถึงโอกาสการพัฒนาศักยภาพ
ในการยกระดับมูลค่าการท่องเที่ยวอาหาร ด้วยจุดเด่นของความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรม
อาหารและการเกษตร (Food and Agriculture) ซึ่งเป็นต้นน้ำ กับกลุ่มอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
และเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Tourism and Creative Economy) ซึ่งเป็นปลายน้ำในคลัสเตอร์
การท่องเที่ยวอาหาร อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร
ในยุทธศาสตร์ประเทศจะมีความเป็นไปได้ในโอกาสในแง่การใช้ทุนทรัพยากรทางการเกษตร
การกระจายรายได้สู่การท่องเที่ยวชุมชน แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในการขาดเครื่องมือหรือกลไก
กระบวนการพัฒนาในมิติการเชื่อมโยงกลุ่มอุตสาหกรรมต้นน้ำของอาหารกับการสร้างเขตพื้นที่
การท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานและการวางระบบเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารให้เกิดผลสัมฤทธิ์
ที่มีความชัดเจนตามแผนเศรษฐกิจ BCG

ดังนั้น บทความวิชาการนี้มีเป้าหมายนำไปสู่การทบทวนเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวข้างต้น เพื่อเสนอกลไกการบูรณาการห่วงโซ่มูลค่าการท่องเที่ยวเชิงอาหารมาเป็นตัวขับเคลื่อนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภายใต้ยุทธศาสตร์แผนพัฒนาเศรษฐกิจแบบ BCG สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นความสมดุลระหว่างมิติทั้งสามด้าน คือ การเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) ความครอบคลุมทางสังคม (Social Inclusion) และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (Environmental Protection) ดังนั้น จึงศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่นำมาสู่การประยุกต์เป็นองค์ประกอบของกลไกการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างเป็นรูปธรรม ดังต่อไปนี้

โมเดลเศรษฐกิจ BCG สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนกับการท่องเที่ยว

เศรษฐกิจ BCG เป็นการพัฒนา 3 มิติแบบองค์รวม ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพ หรือผลผลิตทางการเกษตรต่อยอดพัฒนาความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมให้เป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ดำเนินการหมุนเวียนนำกลับมาใช้ประโยชน์ของทรัพยากรให้คุ้มค่า โดยทั้ง 2 เศรษฐกิจจะอยู่ภายใต้เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) เป็นการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2563) โดยเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG มีด้วยกัน 4 ข้อ ดังนี้ (1) การจัดสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ (2) การใช้จุดแข็งทางอัตลักษณ์และศักยภาพของพื้นที่ ความคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยี ยกกระดับมูลค่าในห่วงโซ่การผลิตและบริการให้สูงขึ้น เพื่อพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก (3) การใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ช่วยยกระดับอุตสาหกรรม (4) สร้างความสามารถในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

ดังนั้น การบูรณาการแนวคิดภาคการท่องเที่ยวซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มอุตสาหกรรมของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG ด้วยเป้าหมายการเพิ่มรายได้การท่องเที่ยวเมืองรองจากกิจการในท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็น ที่พัก อาหาร สมุนไพร และสินค้าคุณภาพจากท้องถิ่น การจ้างงานในชุมชนเพิ่มขึ้นผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาพื้นที่อย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับมาตรฐานความยั่งยืนระดับสากล (ฐาปนีย์ เกียรติไพบูลย์, 2564) นอกจากนั้นสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (2561) มีข้อเสนอแนะการพัฒนาคลัสเตอร์ท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการพัฒนาควบคู่ไปกับการยกระดับเชิงพื้นที่ตามศักยภาพแต่ละภูมิภาค อาทิ เศรษฐกิจภาคเหนือ (NEC) เน้นการพัฒนาระบบเกษตรปลอดภัยมูลค่าสูง ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเป็นผลิตภัณฑ์อาหารครบวงจร และต่อยอดเศรษฐกิจด้วยทุนทางวัฒนธรรมล้านนา (Creative Lanna) เศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (NEEC) เน้นแก้ปัญหาสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ การผลิตสัตว์เศรษฐกิจชนิดใหม่ เช่น โคอีลันนาควิว และการหมุนเวียนใช้วัสดุเศษเหลือภาคการเกษตร เพาะเลี้ยงแมลงที่รับประทานได้ พร้อมกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมริมฝั่งโขง เศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) พัฒนาผลผลิตทางการเกษตรโดยเฉพาะกลุ่มไม้ผลต่อยอดสู่อุตสาหกรรมอนาคต การหมุนเวียนใช้ทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดร่วมกับพื้นที่เศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคตะวันออก และเศรษฐกิจภาคใต้ (SEC)

ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ การแปรรูปผลผลิตเป็นอาหารที่มีมูลค่าสูง ส่งเสริมการท่องเที่ยวปักษ์ใต้ยุคใหม่ และส่งเสริมพื้นที่สร้างสรรค์เชิงพหุวัฒนธรรม การจัดการขยะพลาสติกครบวงจรในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล และหมู่เกาะ

อย่างไรก็ตามแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืนนั้น ต้องพัฒนา 3 ด้าน ได้แก่ (1) ยกระดับมาตรฐาน (Standardize) การท่องเที่ยวตลอดห่วงโซ่อุตสาหกรรม ตั้งแต่กิจกรรมการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ แรงงานและแหล่งท่องเที่ยว โดยการต่อยอดจาก มาตรฐานหลัก 3 เรื่อง คือ มาตรฐาน Amazing Thailand Safety and Health Administration (SHA), มาตรฐาน Thailand Tourism Standard (TTS) และมาตรฐาน Global Sustainable Tourism Criteria (GSTC) (2) พัฒนาการเชื่อมโยง (Connectivity) การเดินทางด้วยระบบขนส่ง สาธารณะที่สะดวก สะอาด ปลอดภัย รวมถึงการเชื่อมโยงการเดินทางจากแหล่งท่องเที่ยวหลัก 5 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี ภูเก็ต กระบี่ และเชียงใหม่ ไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเมืองรองหรือ ชุมชนได้อย่างสะดวก นอกจากนี้ยังรวมถึงพัฒนาการเชื่อมโยงของระบบ Digital Platform ด้วย และ (3) ระบบจัดการที่ยั่งยืน (Sustainability) บริหารจำนวนนักท่องเที่ยวสอดคล้องกับความสามารถ ในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ระบบติดตามผลกระทบทางการท่องเที่ยว รักษาและฟื้นฟูทรัพยากร ธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมของไทย สร้างมูลค่าและคุณค่าความเป็นไทยด้วยการนำอัตลักษณ์ มาพัฒนาสินค้าและบริการ (TAT Academy, 2564)

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอาหารกับการพัฒนาเศรษฐกิจระดับท้องถิ่น

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) เป็นการผสมผสานทรัพยากร การท่องเที่ยวกับทรัพยากรการเกษตรในพื้นที่ โดยการนำเอกลักษณ์เฉพาะของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม รวมเป็นประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวผ่านการลิ้มรสอาหารเฉพาะพื้นที่ เรียนรู้ กระบวนการผลิตอาหาร และการลงมือทำอาหาร Hall & Sharples (2003) ให้ความหมายว่า แรงจูงใจที่ส่งผลให้เกิดการเดินทางเพื่อหาประสบการณ์อาหารจากแหล่งผลิตวัตถุดิบทั้งทางตรง และทางอ้อม เช่น เทศกาลอาหารเฉพาะท้องถิ่น ชิมอาหารจากร้านอาหารท้องถิ่นที่มีความโดดเด่น ของวัตถุดิบ การเข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้ผลผลิตทางการเกษตร และการแปรรูปอาหารให้เป็นสินค้า ของที่ระลึกเกี่ยวกับอาหาร อาทิเช่น เครื่องเทศ เครื่องปรุง ผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูป ผลไม้ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมที่เกี่ยวกับอาหารจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวที่ให้นิยามแตกต่างกันออกไปตามบริบทของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวสัมผัส อันได้แก่ การท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ศาสตร์ การประกอบอาหาร (Culinary Tourism), การท่องเที่ยวเพื่อชิมอาหารและเครื่องดื่มชั้นเลิศ (Gourmet Tourism) และการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีการกินอาหาร (Gastronomic Tourism) (Ellis et al., 2019; Horng & Tsai, 2012) บริบทของการท่องเที่ยวอาหารจึงเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากระบบ การผลิตอาหารและวัฒนธรรมของพื้นที่ ซึ่งการท่องเที่ยวอาหารสามารถเชื่อมโยงวัฒนธรรมท้องถิ่น ทางตรงผ่านการกระบวนการผลิตและการบริโภคอาหารเชิงวัฒนธรรม ถือเป็นการเพิ่มมูลค่าของ โครงสร้างย่อยของระบบเศรษฐกิจนำไปสู่การจ้างงานในหน่วยผลิตย่อยที่มีความเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ประกอบการอาหาร ผู้แปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร และผู้ออกแบบอาหาร (Rinaldi, 2017) ความโดดเด่น

ของแหล่งผลิตอาหารที่มีความหลากหลายสร้างแรงดึงดูดในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง (high-value tourists) สำหรับการยอมจ่ายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ตามข้อมูลของ The World Food Travel Association (2019) ทางด้านปัจจัยในการตัดสินใจเกิดจากความต้องการเติมเต็มประสบการณ์การรับประทาน ค้นหาความเป็นรากเหง้าของอาหารในท้องถิ่น ค้นหาความแปลกใหม่ของวัฒนธรรมวิถีการกิน ดังนั้นความเชื่อมโยงประสบการณ์ทางวัฒนธรรมอาหารร่วมกับการท่องเที่ยวเปรียบเสมือนการสนับสนุนเศรษฐกิจระดับท้องถิ่น (Scarpato, 2000) ด้วยเหตุผลประการที่หนึ่ง แหล่งผลิตอาหารทางการเกษตรมีความสอดคล้องกับระบบนิเวศของชุมชน ประการที่สอง ความสามารถในการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมในกระบวนการผลิตและการบริโภคอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น และประการที่สาม การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มรายได้ให้กับท้องถิ่น เกิดอาชีพใหม่ให้แก่คนในชุมชน เช่น ไกด์ท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร นักปรุงอาหารท้องถิ่น ผู้ผลิตวัตถุดิบและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และธุรกิจบริการอื่น ๆ เป็นต้น

ดังนั้น การผลักดันการท่องเที่ยวเชิงอาหารให้บรรลุตามเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นนั้น ควรมีการใช้ต้นทุนของแหล่งอาหารที่เข้มแข็ง มีความเหมาะสมทางภาพชีวภาพ ภาพลักษณ์ของความเป็นท้องถิ่น สร้างตราสินค้าในแต่ละภูมิภาค คนในชุมชนมีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ผลิตอาหารและการท่องเที่ยวสร้างประโยชน์ร่วมกันด้วยความสอดคล้องกับนโยบายภาครัฐ (Yeoman & McMahon-Beattie, 2016) ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับแนวคิดของ Hall & Goßling (2016) ที่เห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงอาหารควรมีการกำหนดบทบาทกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมเกษตรเป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยว แต่นโยบายขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวอาหารนั้นยังไม่มีแนวคิดการบูรณาการเชื่อมโยงกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องแบบองค์รวม (Baum, 2019; Ellis et al., 2019; Getz et al., 2014; Okumus et al., 2018; Yeoman & McMahon-Beattie, 2016)

ระบบอาหารและการเกษตรที่ยั่งยืน

แนวคิดความมั่นคงระบบอาหาร องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) เห็นถึงความสำคัญ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารจากระบบการผลิต และการเข้าถึงอาหารที่ดีต่อสุขภาพ เพราะปัญหาโภชนาการจะยังผลมีต่อรายจ่ายงบประมาณสาธารณสุขของประเทศตามมา ซึ่งความมั่นคงทางอาหารของประเทศไทยก็มีแนวคิดที่สอดคล้องกับ นันทกานต์ จันทร์อ่อน (2557) ได้อธิบายไว้ว่า ความมั่นคงทางอาหารนำไปสู่ความเชื่อมโยงในประเด็นอื่น ๆ ทางสังคมด้วย เช่น การเข้าถึงอาหาร การผลิตอาหารให้ได้ปริมาณสม่ำเสมอ ความปลอดภัยทางอาหาร ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน ทั้งยังรวมไปถึงบริบทแวดล้อมที่เกี่ยวกับทางสังคม ลดปัญหาความยากจน สร้างการพึ่งพาตนเองของชุมชนได้อีกด้วย ดังนั้นการสร้างระบบอาหารที่มั่นคง เป็นการช่วยปิดความเปราะบางของความเหลื่อมล้ำในระบบการผลิตอาหาร ลดการขาดแคลนเรื่องอาหารในอนาคต ควรให้ความสำคัญในการนำระบบนิเวศมาเชื่อมโยงเข้ากับการเกษตร เน้นวิธีการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ สร้างความสมดุลจากความร่วมมือในหลากหลายหน่วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอาหาร จากต้นทางผู้ผลิต ขั้นตอนการผลิต กระบวนการแปรรูป การขนส่ง สถานที่จำหน่าย และปลายทางสู่ผู้บริโภค ตามลำดับ การสร้างความมั่นคงทางอาหารที่ทาง Food and Agricultural Organization

of the United Nations: FAQ & INRAE (2020) เสนอแนวทางไว้ 5 ด้าน ได้แก่ (1) การเข้าถึงอาหารที่ปลอดภัยและมีคุณค่าทางโภชนาการ (2) การปรับเปลี่ยนวิถีการบริโภคเพื่อความยั่งยืน (3) การส่งเสริมระบบการผลิตที่เพียงพอเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (4) การส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของภาคและการกระจายความเท่าเทียม (5) การสร้างความยืดหยุ่นปรับตัวได้ในทุกวิกฤตเพื่อลดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับรากฐานสำคัญในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development goals : SDGs) ขององค์กร The Global Sustainable Tourism Council (2019) ที่ได้ให้ความสำคัญของระบบอาหารที่ยั่งยืนนั้นต้องมาจากการสร้างมูลค่าเชิงบวกพร้อมกันทั้ง 3 มิติ คือ ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ความยั่งยืนทางสังคม และความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

ซึ่งเสกสรร พาป้อง (2560) ได้อธิบายระบบอาหารที่ยั่งยืน 3 มิติ ดังนี้ (1) มิติทางเศรษฐกิจ กิจกรรมที่ดำเนินการงานในระบบอาหารในเชิงพาณิชย์ควรสร้างประโยชน์หรือเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม กล่าวคือ ค่าแรงสำหรับคนงาน ภาษีสำหรับรัฐบาล ผลกำไรสำหรับองค์กร และการปรับปรุงแหล่งอาหารสำหรับผู้บริโภค (2) มิติทางสังคม ความเท่าเทียมในการกระจายมูลค่าทางเศรษฐกิจ และจำเป็นต้องมีส่วนร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผลลัพธ์ทางสังคม-วัฒนธรรม เช่น โภชนาการและสุขภาพ ประเพณี สภาพแรงงาน และสวัสดิภาพสัตว์ และ (3) มิติด้านสิ่งแวดล้อม แสดงให้เห็นถึงการผลิตอาหารที่ดีต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ คำนึงถึงความหลากหลายทางชีวภาพเชิงบวก ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน การสูญเสียอาหารและขยะ และสารพิษ

สำหรับการพัฒนาศักยภาพและเสริมความมั่นคงอาหารในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ฉันทานนท์ วรรณเขจร (2564) เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.) กล่าวในการประชุมเชิงปฏิบัติการ APEC Policy Partnership on Food Security Roadmap Intersessional Webinar เสนอแนวทางพัฒนายโยบายการเกษตร ด้วยการปรับปรุงระบบความมั่นคงอาหารและโภชนาการ สนับสนุนวิถีการดำรงชีวิตในชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงระบบอาหารให้มีความสมดุลทั้งมิติสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงให้ความสำคัญการประสานงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระหว่างกลุ่มการเกษตรและกลุ่มอาหาร ด้วยการทำงานร่วมกันของภาครัฐและเอกชนและสถาบันการศึกษา ในการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานและการถ่ายทอดเทคโนโลยีขั้นสูงที่มีนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรรายย่อยระดับชุมชน

คลัสเตอร์การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism Cluster)

อาหารเป็นสัญลักษณ์สะท้อนคุณค่าทางมรดกวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นที่สืบทอดต่อกันมา ตั้งแต่กระบวนการผลิตอาหาร ขั้นตอนการเก็บรักษา การแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร และการปรุงอาหาร ดังนั้น อาหารจึงมีหน้าที่หลักทางการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสนับสนุนการบริโภคแก่คนในท้องถิ่นและผู้มาเยือน และอาหารเป็นมรดกทางเอกลักษณ์วัฒนธรรมการกินอยู่ของท้องถิ่นหรือเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ (Quan & Wang, 2004) ดังนั้น กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนการชิมอาหารท้องถิ่นจึงได้รับความนิยม และนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงให้ความสำคัญใช้จ่ายเพื่อเติมเต็มประสบการณ์การรับประทานอาหาร (Dining Experience) (ชญานิน วังซ้าย, 2557) การท่องเที่ยวอาหารยังมีส่วนร่วมในการสร้าง

อาชีพให้กับท้องถิ่นจากการใช้อาหารเป็นตัวนำกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น ตลาดชุมชน เทศกาลอาหารการกิน ร้านอาหารท้องถิ่น (Smith & Xiao, 2008) การเยี่ยมชมฟาร์ม ร้านจำหน่ายผลผลิตทางอาหาร นิทรรศการทางการเกษตร (Lin et al., 2011) นอกจากนั้นอาหารยังเป็นเครื่องมือทางการตลาดเพื่อใช้ในการโปรโมทอัตลักษณ์ของแต่ละภูมิภาคเป็นจุดหมายปลายทางที่ผู้คนปรารถนาในการเดินทางมาสัมผัสประสบการณ์ทางอาหารถึงท้องถิ่นนั้น ๆ

จากความสำคัญด้านอาหารและการท่องเที่ยวที่กล่าวมาข้างต้น ยุทธศาสตร์แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารร่วมไปกับการพัฒนาการผลิตของภาคการเกษตร มุ่งเน้นประสบการณ์ที่ได้สัมผัสบรรยากาศและวัฒนธรรมท้องถิ่นแบบ Authentic Local Tourism และการท่องเที่ยวอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งอาหารเพื่อสุขภาพอีกด้วย (ชัยนันต์ ไชยเสน, 2562) อาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวอาหารเป็นการเชื่อมโยง 3 หน่วยธุรกิจเข้าด้วยกัน ได้แก่ (1) หน่วยธุรกิจภาคการเกษตร แหล่งผลิตวัตถุดิบตามระบบนิเวศของท้องถิ่น (2) หน่วยธุรกิจบริการอาหาร เป็นการใช้เทคนิคการปรุงสูตรอาหารจากเชฟในการชูวัตถุดิบให้โดดเด่น (Smith & Xiao, 2008) และ (3) หน่วยธุรกิจการท่องเที่ยว หรือนักการตลาดการท่องเที่ยว สร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว นำมาสู่แนวคิดของ Andersson, Mossverg & Therkelsen (2017) ที่เสนอรวมหน่วยธุรกิจที่มีบทบาทในการสนับสนุนการท่องเที่ยวอาหาร เป็นคลัสเตอร์หน่วยธุรกิจของการท่องเที่ยวอาหารทั้งหมดเข้าด้วยกัน ทั้งกิจการที่ดำเนินธุรกิจบริการอาหารในชุมชนเมืองและกิจการด้านการผลิตทางการเกษตรในส่วนภูมิภาค โดยเป้าหมายเพื่อ (1) ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจทางด้านอาหาร (2) ส่งเสริมชีพพลายเออร์จากท้องถิ่น (3) สนับสนุนการสร้างแบรนด์อาหารของชาติ (4) ขยายตลาดธุรกิจอาหารให้กว้างขึ้น (5) สร้างเครือข่ายในห่วงโซ่มูลค่า (6) พัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว

การสร้างมูลค่าทางด้านอาหารต้องการความร่วมมือประสานกันทั้งระบบคลัสเตอร์การท่องเที่ยวเชิงอาหาร เพื่อสร้างความเข้มแข็งที่ตอบสนองความคาดหวังนักท่องเที่ยวที่เรียกร้องประสบการณ์แปลกใหม่ โดยสิ่งเหล่านี้ต้องอยู่บนรากฐานของเอกลักษณ์เฉพาะและวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นที่ไปเยือน และสนับสนุนการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นแบบไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการท่องเที่ยวอาหาร

การพัฒนาการท่องเที่ยวผ่านระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ ภูมิปัญญา และความคิดสร้างสรรค์เชื่อมโยงกับทุนทางปัญญา และความหลากหลายทางวัฒนธรรม สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์หรือบริการรูปแบบใหม่ทางการท่องเที่ยว ที่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเช่น การสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวผ่านการการท่องเที่ยวเชิงอาหารไทย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงศิลปะและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564) ซึ่งมาจากแนวคิดของ Howkins (2001) ที่อธิบายถึง การสร้างมูลค่าสินค้าหรือบริการที่เกิดจากความคิดของมนุษย์ จินตนาการ ภูมิปัญญา สังคม วัฒนธรรม

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ใช้ “อาหาร” เป็นองค์ประกอบสร้างประสบการณ์และความเพลิดเพลินจากการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่าง

จากท้องถิ่นที่ของนักท่องเที่ยว การนำอาหารและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับอาหารเป็นปัจจัยในการผลักดันการท่องเที่ยวที่มีการเปลี่ยนแปลงจากท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เข้าสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ที่เน้นการท่องเที่ยวค้นหาประสบการณ์ตามสภาพความเป็นจริงของสถานที่เพื่อเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในงานศิลปะ ภูมิปัญญา หรือวัฒนธรรมในท้องถิ่น และเกิดความสัมพันธ์กับผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ซึ่งเป็นฐานของผู้สร้างสรรค์วัฒนธรรมที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยใช้อาหารเป็นตัวดึงดูดสำคัญด้วยการเพิ่มพูนประสิทธิภาพความสร้างสรรค์ในการผลิตสินค้า (Creative Product) ให้สามารถเข้าถึงความเป็นเอกลักษณ์วิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นสู่รูปแบบธุรกิจเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาคการท่องเที่ยวเป็นแรงสนับสนุนที่มีศักยภาพของการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ในส่วนของกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industry) มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่ต้องพึ่งพาระบบนิเวศทางความคิดสร้างสรรค์ (Creative Ecology) เป็นสิ่งสำคัญในการช่วยพัฒนาส่งเสริมเศรษฐกิจ ดังนั้น TAT Review Magazine (2011) จึงมีแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ (1) การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ควบคู่ไปกับการเพิ่มคุณค่าให้กับทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่มีอยู่ให้มีการสร้างสรรค์เกิดขึ้นบนพื้นฐานองค์ความรู้และนวัตกรรมเกิดขึ้นตลอดห่วงโซ่การผลิต (2) การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศจำเป็นต้องมีหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาระดับปฏิบัติการและมีการบูรณาการการดำเนินงานหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน (3) การปรับโครงสร้างการผลิตและบริการโดยผนวกความคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรมเข้าสู่ทุกขั้นตอนของห่วงโซ่การผลิตเข้ามาดำเนินการให้ครอบคลุมทั้งระบบเศรษฐกิจ และเชื่อมโยงไปสู่หน่วยธุรกิจภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ บนพื้นฐานของวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Creative and Green Economy)

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงอาหารนับเป็นตัวแปรที่สำคัญของแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ด้วยความพร้อมด้านโครงสร้างห่วงโซ่การท่องเที่ยวเชิงอาหารและทรัพยากรทางการเกษตรที่หลากหลาย และทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น แต่ต้องมีการเข้าใจวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนวิธีคิดทางธุรกิจเข้าไปประสานเชื่อมวัฒนธรรมอย่างสนิทแนบเพื่อส่งเสริมการสร้างผลผลิตที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นมาผนวกเข้ากับนวัตกรรมในการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าสูง (High Touch) นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจระดับภูมิภาคภายใต้กรอบกระบวนทัศน์ของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายและข้อเสนอแนะ

จากการสังเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องในส่วนต่าง ๆ ทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับกลไกในการขับเคลื่อนกลุ่มอุตสาหกรรมท่องเที่ยวภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG กลุ่มท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วย “การท่องเที่ยวเชิงอาหาร” ซึ่งจะใช้การยกระดับห่วงโซ่มูลค่าของกลุ่มการเกษตรที่เป็นแหล่งผลิตอาหาร (ต้นน้ำ) ส่งผ่านมรดกทางวัฒนธรรมอาหารของวิถีการกินอยู่ของแต่ละพื้นที่

(กลางน้ำ) และการอนุรักษ์อัตลักษณ์ด้านอาหารด้วยการสนับสนุนจากกิจกรรมสร้างสรรค์ (ปลายน้ำ) ก่อให้เกิดการเศรษฐกิจกระจายสู่ท้องถิ่น ควรประกอบด้วย 2 องค์ประกอบสำคัญ คือ 1) องค์ประกอบโมเดล “AGFEC” และ 2) องค์ประกอบสนับสนุนร่วม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. องค์ประกอบโมเดล “AGFEC” ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักเพื่อสนับสนุนการสร้างห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) ของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอาหาร สามารถอธิบายรายละเอียด “AGFEC” ดังนี้

A-Agriculture (การเกษตร) ปรับโครงสร้างวิธีการผลิตแบบครบวงจรเพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรให้สูงขึ้น ยกระดับผลผลิตทางการเกษตรให้มีคุณภาพและความปลอดภัย และสร้างมาตรฐานของสินค้าให้มีตามคุณภาพและรักษาเสถียรภาพของสินค้าเกษตร รวมไปถึงการพัฒนาการผลิตอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าอาหารไทย

G-Gastronomic (วัฒนธรรมอาหารการกิน) เอกลักษณ์อาหารตามพื้นที่ กระบวนการแปรรูปวัตถุดิบอาหารและเครื่องเทศสมุนไพรส่งต่อเป็นวัฒนธรรมอาหารพื้นถิ่น วิธีการกินบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของคนในท้องถิ่น

F-Food Safety (อาหารปลอดภัย) มาตรฐานอาหารที่มีคุณภาพและปลอดภัย พัฒนาจุดแข็งทางด้านอาหารไทยด้านประโยชน์ต่อสุขภาพ การพัฒนาสารประกอบมูลค่าสูง (Functional Ingredient) หรืออาหารฟังก์ชัน อาทิ เพิ่มภูมิคุ้มกันโรค บำรุงสมอง ลดความเสี่ยงของระบบต่าง ๆ ภายในร่างกาย เป็นต้น ภาวะเทียบกำกับดูแลคุ้มครองผู้บริโภคและผู้ประกอบการบริการอาหาร

E-Experience (คุณค่าทางประสบการณ์ที่ได้สัมผัส) สร้างประสบการณ์กับนักท่องเที่ยวผ่าน “อาหารไทย” เป็นแรงดึงดูดความน่าสนใจของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวด้านอาหารเฉพาะกลุ่ม ทั้งคุณค่าในอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่ดำรงอยู่และประสบการณ์ที่ตราตรึง

C-Creative Entrepreneur (ผู้ประกอบการสร้างสรรค์) สนับสนุนผู้เชี่ยวชาญและผู้ประกอบการในกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในห่วงโซ่การผลิต เช่น กลุ่มสตาร์ทอัพ กลุ่มผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรม กลุ่มสมาร์ตฟาร์มเมอร์ กลุ่มผู้ให้บริการมูลค่าสูง และกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ เป็นต้น เข้ามามีบทบาทการออกแบบรูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นการเพิ่มมูลค่าในการท่องเที่ยวอาหาร

นอกจากองค์ประกอบโมเดล “AGFEC” ข้างต้นแล้วนั้น เพื่อให้เป้าหมายของการดำเนินงานเศรษฐกิจ BCG ให้สัมฤทธิ์ผลในภาพรวมต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมที่สนับสนุนอื่น ๆ ในกลไกการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพควรมี 4 องค์ประกอบร่วม

2. องค์ประกอบสนับสนุนร่วม เป็นองค์ประกอบสนับสนุนที่เชื่อมโยงการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่หนึ่ง : ศักยภาพพื้นที่ ความพร้อมหรือบริบทแวดล้อมของพื้นที่ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ซึ่งสามารถนำมาดำเนินการเพิ่มมูลค่าเชิงพื้นที่ที่มีแนวโน้มที่จะบรรลุเป้าหมาย

องค์ประกอบที่สอง : ความมั่นคงทางอาหาร สนับสนุนการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน การเข้าถึงอาหารที่เพียงพอและมีคุณค่าทางโภชนาการตลอดทั้งปี รักษาเสถียรภาพของการใช้ทรัพยากรบนพื้นฐานความหลากหลายพร้อมปกป้องสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

องค์ประกอบที่สาม : การเชื่อมโยงในห่วงโซ่เพื่อสร้างมูลค่าการท่องเที่ยวเชิงอาหาร บูรณาการทำงานร่วมกันภายในคลัสเตอร์การท่องเที่ยวเชิงอาหาร เกิดความร่วมมือในสนับสนุนระหว่างกลุ่มผู้ให้บริการมูลค่าสูง (High Value Service Providers) และกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ (Creative Entrepreneur) สร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์หรือรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยดึงจุดเด่นแต่ละท้องถิ่นที่อัตลักษณ์สร้างคุณค่าใหม่ (Value Creation) ตลอดห่วงโซ่ของผลิตภัณฑ์

องค์ประกอบที่สี่ : ปัจจัยสนับสนุน เป็นองค์ประกอบเอื้อให้เกิดความสำเร็จ ได้แก่ นโยบายภาครัฐบาลที่สนับสนุนภาคธุรกิจท่องเที่ยว โรงแรม และธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องให้ครบวงจร การบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพทั้งระบบด้วยเทคโนโลยีเชื่อมต่อข้อมูล บูรณาการองค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงยกระดับมาตรฐานด้านสุขอนามัยเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในการผลิตและบริการให้เป็นข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน

ตามข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอาหารยั่งยืน โดยมีกลไก 2 ส่วนในการขับเคลื่อน คือ องค์ประกอบหลัก “AGFEC” และ 4 องค์ประกอบร่วม ดังนั้นนำมาสู่กระบวนการสร้างสรรค์รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารด้วยการบูรณาการเครือข่ายการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ดังรายละเอียดขั้นตอน ต่อไปนี้

1. ประเมินความพร้อม ศึกษาความเป็นไปได้ทางศักยภาพของพื้นที่ทั้งความพร้อมของแหล่งวัตถุดิบอาหารที่สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของพื้นที่ และความพร้อมในการนำมาพัฒนาต่อยอดเชิงกิจกรรมสร้างสรรค์ทางการท่องเที่ยว

2. วางแผนการใช้ทรัพยากร จัดสรรการใช้ทรัพยากรที่เป็นอัตลักษณ์ในการนำมาใช้เป็นจุดเด่นของรูปแบบการท่องเที่ยว ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และไม่ทำลายสภาพแวดล้อมหรือเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมแบบดั้งเดิม

3. การมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายในการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว อันได้แก่ ฟาร์มหรือแหล่งผลิตอาหาร ผู้ประกอบการแปรรูปอาหาร ชุมชนผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้ประกอบการท่องเที่ยว หน่วยงานสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน เป็นต้น ซึ่งต้องมีแนวคิดเห็นชอบไปในทิศทางเดียวกัน

4. การผลิตสร้างมูลค่า การสร้างสรรค์รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารให้เกิดการรับรู้เชิงคุณค่าผ่านประสบการณ์ นับเป็นการสร้างมูลค่าให้กับทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงอาหารซึ่งเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดทั้งคุณประโยชน์ทางคุณค่าสารอาหาร และประโยชน์ทางความรู้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

5. การตลาด การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวรูปแบบสร้างสรรค์จะกระตุ้นให้เกิดการโน้มน้าวใจในการมาสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยว

ดังนั้น สามารถอธิบายแนวทางการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG แสดงตามแผนภาพที่ปรากฏ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนภาพกลไกการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารภายใต้ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ BCG

สรุปได้ว่ากลไกการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารต้องยกระดับห่วงโซ่คุณค่าทั้งคลัสเตอร์การท่องเที่ยวระดับเมืองและระดับชุมชน ด้วยการสร้างเครือข่ายการดำเนินงาน สร้างมูลค่าเพิ่มจากรากฐานทุนทางวัฒนธรรมอาหารขยายตลาดใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการผู้บริโภคที่มีความหลากหลายของแต่ละกลุ่มความชอบ สร้างมาตรฐานอาหารคุณภาพ อาหารสุขภาพและความปลอดภัยทั้งระดับท้องถิ่นและระดับนานาชาติเพื่อนำมาสู่การสร้างภาพลักษณ์ทางการตลาดการท่องเที่ยวไทยเป็นเป้าหมายจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวอาหารอันดับต้น ๆ ของโลก

บทสรุป

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารยั่งยืนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ด้วยองค์ประกอบหลัก “AGFEC” ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ A-Agriculture (การเกษตร) G-Gastronomic (วัฒนธรรมอาหารการกิน) F-Food Safety (อาหารปลอดภัย) E-Experience (คุณค่าทางประสบการณ์ที่ได้สัมผัส) C-Creative Entrepreneur (ผู้ประกอบการสร้างสรรค์) และองค์ประกอบร่วมสนับสนุนการกลไกการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ศักยภาพพื้นที่ ความมั่นคงทางอาหาร การเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทาน และปัจจัยสนับสนุน ซึ่งต้องนำไปสู่แผนปฏิบัติการนโยบายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประเมินความพร้อมภาพรวมของพื้นที่วางแผนการใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมกับทุนทางพื้นที่ เกิดความร่วมมือแบบองค์รวมทั้งคลัสเตอร์ธุรกิจ

การท่องเที่ยวเชิงอาหารเพื่อบูรณาการองค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เข้ามาสร้างคุณค่าใหม่ (Value Creation) ตลอดห่วงโซ่ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงอาหาร สร้างให้เกิดเศรษฐกิจแบ่งปัน (Sharing Economy) และเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นไปตามแนวทางการพัฒนาประเทศที่มีเป้าหมายความมั่งคั่งทางด้านเศรษฐกิจ มั่นคงทางด้านสังคม และยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). **แผนการปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2570.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/bcg/20211228-BCG-Action-Plan-2564-2570.pdf>
- ฉันทานนท์ วรณขจร. (2564). **การประชุมเชิงปฏิบัติการ APEC Policy Partnership on Food Security Roadmap Intersessional Webinar.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/940608>. (2564, 16 พฤษภาคม).
- ชยานิน วังชัย. (2557). **Food Will Keep Us Alive.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <http://www.etatjournal.com/web/component/tags/tag/chayanin>. (2564, 16 พฤษภาคม).
- ชัยนันต์ ไชยเสน. (2562). **แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถและนวัตกรรมบริการธุรกิจร้านอาหารยุค 4.0 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาจังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านอาหาร. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี.** 13(3), 491-504.
- ประชาคมวิจัยด้านเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว. (2561). **สมุดปกขาว BCG in Action การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศไทย เพื่อเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก file:///C:/Users/User/Downloads/BCG_WhitePaper201811051.pdf. (2564, 20 เมษายน).
- นนทกานต์ จันทร์อ่อน. (2557). **ความมั่นคงทางอาหารของประเทศไทย.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก http://library.senate.go.th/document/Ext7091/7091777_0002.PDF. (2564, 20 เมษายน).
- เสกสรร พาป้อง. (2560). **ระบบอาหารที่ยั่งยืน.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <https://www.nstda-tiis.or.th/our-rd-activities/sd-data/10yfp-scp/sfs/>. (2564, 19 เมษายน).
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). **สถานการณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติ ม.ค. - มิ.ย. 61.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <https://secretary.mots.go.th/index.php>. (2564, 20 เมษายน).
-

- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). **รายงานสภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว: Tourism Economic Review**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก https://www.mots.go.th/download/article/article_20191025094442.pdf. (2564, 20 เมษายน).
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2563). **BCG in Action: สาขาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2021/bcg-in-action-tourism-creative-economy.pdf>. (2564, 19 เมษายน).
- อรรถนาถ ยกขุน, ชนกนารถ ราชภักดี และธนีสร พิตรชญารมย์. (2563). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทย. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย**. 10(1), 60-68.
- TAT Academy. (2564). **การท่องเที่ยวตามแนวคิด BCG**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <https://tatacademy.com/th/publish/article/e64b2554-d206-4e07-8c83-5df6a1f4fe65>
- TAT Review Magazine. (2011). **เศรษฐกิจสร้างสรรค์**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <http://www.etatjournal.com/mobile/index.php/menu-read-tat/menu-2011/menu-2011-apr-jun/107-22554-creative-economy?fbclid=IwAR0o-hasyWnaLIM0y8MxKhvplg5bTLbCg9gJWflfRw6wCQtQYdStfrt5q68>. (2564, 17 เมษายน).
- Andersson, D, T., Mossverg, L. & Therkelsen, A. (2017). Food and tourism synergies: perspectives on consumption, production and destination development. **Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism**. 17(1), 1-8. <https://doi.org/10.1080/15022250.2016.1275290>
- Baum, T. (2019). **Bridging the gap: making research ‘useful’ in food, tourism, hospitality and events - the role of research impact**. The Study of Food, Tourism, Hospitality and Events. Springer, Singapore.
- Ellis, A., Park, E., Kim, S. & Yeoman, I. (2019). What is food tourism ?. **Tourism Management**. 68(2018), 250-263.
- FAO & INRAE. (2020). **Enabling sustainable food systems: Innovators’ handbook. Rome**. [Online], Available: <https://doi.org/10.4060/ca9917en>
- Getz, D., Robinson, R., Andersson, T. & Vujicic, S. (2014). **Foodies and Food Tourism**. Goodfellow Publishers. Oxford.
- Hall, C. M. & Goßling, S. (Eds). (2016). **Food Tourism and Regional Development: Networks, Products and Trajectories**. Routledge.
-

- Hall, C. M., & Sharples, L. (2003). **The consumption of experiences or the experience of consumption? An introduction to the tourism of taste.** In C. M. Hall, L. Sharples, R. Mitchell, N. Macionis, B. Cambourne (Eds.), *Food tourism around the world: Development, management and markets* (pp. 1–24). Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Hall, C. M., Sharples, L., Mitchell, R., Macionis, N. & Cambourne, B. (Eds). (2004). **Food Tourism around the World.** Routledge.
- Hornig, J. S. & Tsai, C. T. (2012). Culinary tourism strategic development: an Asia-Pacific perspective. **International Journal of Tourism Research.** 14(1), 40-55.
- Howkins, j. (2001). **The Creative Economy: How People Make Money From Ideas.** Penguin UK.
- Lin, Y-C., Pearson, T. E. & Cai, L.A. (2011). Food as a form of destination identity: a tourism destination brand perspective. **Tourism and Hospitality Research.** 11(1): 30-48.
- Okumus, B., Koseoglu, M. A. & Ma, F. (2018). Food and gastronomy research in tourism and hospitality: a bibliometric analysis. **International Journal of Hospitality Management.** 73(January), 64-74.
- Quan, S., & Wang, N. (2004). Towards a structural model of the tourist experience: An Illustration from food experience in tourism. **Tourism Management.** 25(3), 297-305
- Rinaldi, C. (2017). Food and gastronomy for sustainable place development: a multidisciplinary analysis of different theoretical approaches. **Sustainability.** 9(10): 1748.
- Scarpato, R. (2000). **New Global Cuisine: The perspective of postmodern Gastronomy Studies.** Unpublished masters thesis, Royal Melbourne Institute of Technology
- Smith, A. D. (1995). Gastronomy or geology? The role of nationalism in the reconstruction of nations. **Nations and Nationalism.** 1(1): 3-23.
- Smith, S., & Xiao, H. (2008). Culinary tourism supply chains: A preliminary examination. **Journal of Travel Research.** 46(3): 289-299
- The Global Sustainable Tourism Council. (2019). **GSTC Destination Criteria Version 2.0.** [Online], Available: <https://www.gstccouncil.org>
- The World Food Travel Association. (2019). **What is food tourism.** [Online], Available: <https://worldfoodtravel.org/what-is-food-tourism/>
-

- UNESCO. (2021). **International Year of Creative Economy for Sustainable Development**. [Online], Available:
<https://en.unesco.org/news/international-year-creative-economy-sustainable-development>
- Yeoman, I. (2008). **Tomorrows Tourist: Scenarios and Trends**. Elsvevier, Oxford
- Yeoman, I. (2012). **2050: Tomorrows Tourism**. Channel View. Bristo
- Yeoman, I., McMahon-Beattie, U., Fields, K., Albrecht, J. & Meethan, K. (2015),
The Future of Food Tourism. Channel View Publications. Bristol
- Yeoman, I. & McMahon-Beatte, U. (2016). The future of food tourism. **Journal of Tourism Futures**. 2(1): 95-98.

ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และองค์กรธุรกิจในประเทศไทย

THE IMPACT OF CORONAVIRUS 2019 TOWARD HUMAN RESOURUR MANAGEMENT AND BUSINESS PANDEMICS ORGANITATIONS IN THAILAND

สอาด บรรเจิดฤทธิ์^{1*}
Sa-ard Banchirdrit^{1*}

Received : 24 April 2021

Revised : 23 August 2022

Accepted : 24 August 2022

บทคัดย่อ

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือ โควิด-19 กระจายไปทั่วโลกมากกว่า 200 ประเทศเป็นเวลาติดต่อกันสองปีเศษแล้วและยังไม่อาจทราบได้ว่าจะยุติลงเมื่อไร บทความนี้จะนำเสนอผลกระทบในมิติทางเศรษฐกิจและมิติทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อองค์การทางธุรกิจและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทย ผลกระทบต่อองค์การธุรกิจมีสามระดับคือ ระดับองค์การ (Corporate Level) ระดับธุรกิจ (Business Level) และระดับหน่วยงาน (Functional Level) ส่วนผลกระทบต่อระบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์มี 2 ระดับ คือ ระดับนโยบายด้านทรัพยากรมนุษย์ (Strategic Human Resource Level) และระดับแนวปฏิบัติในด้านภารกิจต่าง ๆ ของงานทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Practices Level) สุดท้ายบทความนี้ได้นำเสนอการปรับตัวขององค์กรธุรกิจ อันประกอบด้วย ระดับนโยบาย ได้แก่ การพัฒนากลยุทธ์ทางธุรกิจใหม่/โมเดลธุรกิจใหม่ การลงทุนในเทคโนโลยี ระดับปฏิบัติการ เช่น การลดต้นทุน การเพิ่มประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีและทักษะใหม่ รวมทั้งการแสวงหาโอกาสทางธุรกิจใหม่ ส่วนการปรับตัวด้านทรัพยากรมนุษย์ในระดับนโยบาย เช่น นโยบายด้านการจ้างงาน ด้านเงื่อนไขการปฏิบัติงานในอนาคต เป็นต้น และการปรับตัวเรื่องการพัฒนาทักษะใหม่ที่จำเป็นต่อการทำงานหลังยุคโควิด-19

คำสำคัญ: องค์การธุรกิจ ทรัพยากรมนุษย์ ผลกระทบ การปรับตัว การแพร่ระบาด โควิด-19

¹หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด วิทยาเขตเพชรบุรี

¹Master of Business Administration Program, Stamford International University Petchaburi Campus

*ผู้พิมพ์ประสานงาน E-mail: saard.var2565@gmail.com

ABSTRACT

Coronavirus 2019 have spread out over the globe for two years. As of today, no one can guarantee that when it would be ending. This paper aimed to present an economic impact and social impact that effected business organizations and human resources in Thailand. There are two impacts on business organizations; in corporate strategic level and functional operation level. There are also two impacts on human resources; strategic human resource/policy level and functional level. At the end, this paper presents adaptation over business organizations comprised of strategic level; new business model, investment in technology, functional level; cost deduction, new business opportunities, etc. and human resources in strategic level such as employment policy, future working conditions, and adaptation on new skill development for post-covid-19 era.

Keywords: Human Resources, Business Organization, Impact, Adaptation, Pandemics, Covid-19

บทนำ

การอุบัติขึ้นของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือ โควิด-19 โดยไม่มีใครในโลกมีความระมัดระวังเรื่องนี้มาก่อน ดังนั้น จึงสร้างความตกใจให้กับคนทั้งโลกแม้แต่คนในวงการสาธารณสุข องค์การอนามัยโลกได้ทำการสื่อสารไปยังประเทศต่าง ๆ ทุกภูมิภาคของโลกช่วงปลายเดือนธันวาคม 2019 ว่า เพิ่งได้รับรายงานจากสำนักงานอนามัยโลกประจำประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนว่า รัฐบาลจีนได้พยากรณ์มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ที่เมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ เชื่อว่าน่าจะมีเชื้อมาจากค้างคาว จากนั้นรัฐบาลกลางของจีนได้ออกมาตรการควบคุมโรคอย่างเข้มงวดที่สุดทั่วทั้งประเทศจีน องค์การอนามัยโลกได้ออกชุดข้อมูลในการควบคุมและป้องกันโรคไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก (World Health Organization, South-East Asia 2020: 5) ในประเทศไทยช่วงวันที่ 12 มกราคม 2020 ได้ตรวจพบนักท่องเที่ยวชาวจีนหนึ่งรายที่สนามบินสุวรรณภูมิติดเชื้อไวรัสดังกล่าวซึ่งเป็นผู้ติดเชื้อรายแรกที่พบนอกเขตประเทศจีน ความเข้าใจของคนไทยทั่วไป ในขณะนั้นเชื่อว่าโรคใหม่นี้เป็นเหมือนโรคไข้หวัดใหญ่เหมือนในอดีตที่ผ่านมา (2) เมื่อระยะเวลาผ่านไปหนึ่งปี มีวัคซีนและคนไทยได้ฉีดวัคซีนแล้วโรคนี้น่าจะหมดสิ้นไป แต่ข้อเท็จจริงไม่ได้เป็นไปเช่นนั้น มาถึงวันนี้เวลาล่วงมาแล้วสองปีเศษจำนวนผู้ติดเชื้อสะสมในประเทศไทย 2.9 ล้านคนเศษ และมีผู้เสียชีวิตแล้ว 2.2 หมื่นคนเศษ (3) รัฐบาลได้ออกมาตรการเพื่อการควบคุมโรคและมาตรการเยียวยาเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในภาคส่วนต่าง ๆ แต่ความเดือดร้อนหาได้หมดสิ้นไปไม่ ข้อกังวลของคนในประเทศขณะนี้คือไม่มีใครยืนยันได้ว่า โรคโควิด-19 จะบรรเทาลงและหมดสิ้นไปจากประเทศไทยเมื่อไหร่ ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศไทยวนกลับสู่ภาวะปกติ ความท้าทายทางวิชาการด้านบริหารธุรกิจในขณะนี้คือ การศึกษาค้นคว้าเรื่องผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 และการปรับตัวว่ามีรายละเอียดที่จะประมวลเป็นองค์ความรู้ได้อย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและนำเสนอสภาพทั่วไปของโควิด-19 ในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาและนำเสนอเรื่องผลกระทบของโควิด-19 ต่อองค์การธุรกิจและการจัดการทรัพยากรมนุษย์
3. เพื่อศึกษาและนำเสนอเรื่องการปรับตัวด้านองค์การธุรกิจและทรัพยากรมนุษย์ในยุคการแพร่ระบาดของโควิด-19 ว่าเป็นอย่างไร

ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาของบทความนี้ครอบคลุมใน 5 ประเด็น คือ 1) การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทย 2) ผลกระทบต่อองค์การธุรกิจ และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ 3) การปรับตัวขององค์การธุรกิจ 4) การปรับตัวด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และ 5) บทสรุป

คำจำกัดความ

1. ทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง ระบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ อันประกอบด้วย การกำหนดนโยบาย/ยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรมนุษย์ การสรรหาและการว่าจ้าง การธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์ การอบรมและพัฒนา การบริหารผลตอบแทนและสวัสดิการ การแรงงานสัมพันธ์ และการสื่อสาร การบริหารผลการปฏิบัติงาน
2. องค์การธุรกิจ หมายถึง องค์การที่ดำเนินงานเกี่ยวกับธุรกิจ เช่น การซื้อขายแลกเปลี่ยน การผลิต การให้บริการ เป็นต้น มีสถานะเป็นหน่วยงานนิติบุคคลด้านธุรกิจ เป็นองค์การที่ตั้งขึ้นเพื่อแสวงหารายได้เพื่อใช้ในการดำเนินงานอาจมุ่งที่การแสวงหาผลกำไรหรือไม่ก็ได้
3. ผลกระทบ หมายถึง สิ่งที่เกิดจากการอุบัติขึ้นและการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยตรงหรือโดยอ้อม รวมถึงสิ่งที่เกิดจากการออกมาตรการต่าง ๆ ในภาครัฐแล้วส่งผลกระทบต่อการทำงานด้านธุรกิจและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์การธุรกิจ
4. การปรับตัว หมายถึง กระบวนการในการรักษาความสมดุลของมนุษย์เมื่อประสบภาวะความเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ดำเนินชีวิตอยู่ได้ต่อไป หรือมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิมเป็นการกระทำเชิงโต้ตอบเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมใหม่ ในบทความนี้หมายถึงการปรับตัวให้ธุรกิจดำเนินการต่อไปได้
5. โควิด-19 หมายถึง โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ที่เกิดขึ้นครั้งแรกในเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และได้แพร่ระบาดไปมากกว่าสองร้อยประเทศทั่วโลก เป็นโรคกลุ่มติดเชื้อทางเดินหายใจเหมือนไข้หวัดใหญ่บางประเภทที่เคยเกิดมาแล้ว เช่น ไข้หวัดตะวันออกกลางหรือซาร์ (SAR) โรคติดเชื้อโควิด-19 เป็นโรคระบาดที่มีความรุนแรงแตกต่างกันไปของแต่ละสายพันธุ์ตั้งแต่ระดับเป็นไข้ธรรมดาจนถึงเสียชีวิต และมีการเปลี่ยนสายพันธุ์ไปตามลำดับ

เนื้อหาสาระ

บทความนี้นำเสนอเนื้อหาสาระที่สำคัญ 5 ประเด็นหลัก คือ 1) การแพร่ระบาดของ โควิด-19 ในประเทศไทย 2) ผลกระทบต่อองค์การธุรกิจ และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ 3) การปรับตัวของ องค์การธุรกิจ 4) การปรับตัวด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และ 5) บทสรุป ในทุกประเด็นหลัก จะมีองค์ประกอบอยู่สามส่วนคือ หลักการ เนื้อหา และความคิดเห็นของผู้เขียน

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (โควิด-19) ในประเทศไทย

1. หลักการ

สืบเนื่องจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เป็นโรคระบาดใหม่ที่ ยังไม่ทราบชัดถึงระดับความรุนแรง กระทรวงสาธารณสุขจึงต้องบริหารจัดการโรคตามหลักการแห่ง กฎหมายและการควบคุมโรคอย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันและรักษาชีวิตประชาชนให้มีความปลอดภัย ทั้งนี้กรอบการบริหารจัดการโรคมีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากลที่องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, South-East Asia 2020: 14-19) กำหนด

2. เนื้อหาหลัก

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ประกาศให้ประเทศสมาชิกที่เกี่ยวข้องทราบถึงการอุบัติขึ้นของเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ตามที่ได้รับรายงานจากสำนักงาน WHO ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนในเดือนธันวาคม 2019 ทั้งนี้สืบเนื่องจากรัฐบาลจีนได้สื่อสารให้ประชาชนทราบถึงการเกิดโรคเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ที่เมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ก่อให้เกิดการเจ็บป่วยในหมู่ประชาชน และรัฐบาลจีนได้ออกมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่นี้อย่างเข้มงวดในเวลาต่อมา องค์การอนามัยโลกได้ตั้งชื่อของเชื้อไวรัสใหม่นี้ว่า โควิด-19 (Coronavirus 2019) มีชื่อย่อว่า โควิด-19 (Covid-19) และ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ใช้ชื่อนี้เพื่อเรียกไวรัสสายพันธุ์ใหม่นี้ จวบจนถึงปัจจุบัน (WHO 2020)

โควิด-19 ในประเทศไทย ประเทศไทยเป็นประเทศแรกในโลกนอกจากประเทศจีน ที่พบผู้ติดเชื้อนอกผืนแผ่นดินจีนโดยพบที่สนามบินสุวรรณภูมิเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2020 เป็นนักท่องเที่ยวสตรีชาวจีน และในเวลาต่อมาในเดือนมีนาคม 2020 ประเทศไทยได้พบผู้ติดเชื้อโควิด-19 ที่เป็นชาวไทยรายแรกในวันที่ 31 มีนาคม 2020 ผู้ติดเชื้อคนดังกล่าวเป็นคนขับแท็กซี่ เขาให้การว่า เชื่อว่าตนติดเชื้อมาจากนักท่องเที่ยวชาวจีน (กรมควบคุมโรค)

ในระยะเริ่มต้นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคนี้กระจายออกไปว่า โรคโควิด-19 นี้เป็นโรคระบบทางเดินหายใจเหมือนโรคซาร์สใหญ่ทั่วไปที่เคยขึ้นมาแล้วก่อนหน้านี้ เช่น โรคซาร์สหวัดนก เป็นต้น แม้แต่บุคลากรทางการแพทย์ก็ยังไม่มีการทราบชัดในขณะนั้น ทุกภาคส่วนต่างปฏิบัติตาม ๆ กันไปตามคำแนะนำของทางราชการ คนส่วนใหญ่มีความเชื่อและหวังว่า โรคนี้คงหายไปภายในหนึ่งปีเมื่อประชาชนได้ฉีดวัคซีนทั่วกันแล้ว แต่ความเป็นจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่เพราะโรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่นี้เปลี่ยนสายพันธุ์ไปตามลำดับ จากจุดนี้เองที่นำความไม่เชื่อมั่นมาสู่ประชาชนโดยเฉพาะเมื่อข่าวสารออกมาจากส่วนราชการว่าวัคซีนไม่สามารถป้องกันโควิดได้ และวัคซีนไม่สามารถช่วยรักษาให้หาย จากโควิดได้ เพียงแต่ช่วยบรรเทาไม่ให้เกิดแก่ความตายเท่านั้น

จากจุดนี้ทำให้คนจำนวนหนึ่งไม่มีความมั่นใจในวัคซีนและปฏิเสธการฉีดเข็มที่ 4 เข็มที่ 5 เพราะเขาเชื่อว่าการฉีดวัคซีนจำนวนมากเข้าสู่ร่างกายมนุษย์ไม่น่าจะเป็นคุณแต่อาจเป็นโทษที่ไม่มีใครรับผิดชอบในชีวิตของเขาซึ่งความเชื่อเช่นนี้ไปสอดคล้องกับกระแสต่อต้านการฉีดวัคซีนในประเทศตะวันตก เรื่องทำนองนี้ต้องพิสูจน์กันทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น ลำพังความเชื่ออย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอ

โควิด-19 สายพันธุ์ต่าง ๆ ที่เข้ามาในเมืองไทยคือ สายพันธุ์อัลฟา (Alpha) พบเมื่อ 7 มีนาคม 2020 สายพันธุ์อังกฤษ (Alpha) พบเมื่อ มกราคม 2021 สายพันธุ์แอฟริกา (Belta) พบเมื่อ 9 มิถุนายน 2021 สายพันธุ์อินเดีย (Delta) พบเมื่อ พฤษภาคม 2021 และ สายพันธุ์ที่พบในฐานข้อมูลของฟิลิปปินส์ (Omicron) พบในประเทศไทยเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2021 (John, 2011)

จำนวนผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และผู้เสียชีวิต

ข้อมูล ณ วันที่ 1 มีนาคม 2022 ประเทศไทยมีจำนวนผู้ติดเชื้อสะสมทั้งสิ้น 2,912,347 คน และมีผู้เสียชีวิตสะสมทั้งสิ้น 22,976 คน จำนวนผู้เสียชีวิตคิดเป็น 0.78% ของผู้ติดเชื้อในขณะนั้น ทุกประเทศทั่วโลกในระยะเวลาเดียวกันมีผู้ติดเชื้อ 437,070,303 คน และผู้เสียชีวิต จำนวน 5,975,015 คน จำนวนผู้เสียชีวิตคิดเป็น 1.36 % ของผู้ติดเชื้อ (ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กระทรวงสาธารณสุข 1 มีนาคม 2565) การอุบัติขึ้นของโควิด-19 ในโลกเป็นปรากฏการณ์แห่งภาวะวิกฤติที่ยิ่งใหญ่ของมนุษยชาติ ด้วยเหตุนี้จึงมีการกล่าวว่า โรคโควิด-19 เป็นโรคระบาดแห่งศตวรรษ (นำชัย ชีววิวัฒน์, 2563)

3. ความเห็นผู้เขียน

ผู้เขียนมีความเห็นว่า การเกิดขึ้นของโควิด-19 เป็นทั้งภัยคุกคาม (Threat) และเป็นโอกาส (Opportunity) ของมนุษยชาติ ในมิติความเป็นภัยคุกคามนั้นเพราะเหตุที่ระดับความรุนแรงและขอบเขตการแพร่กระจายโรคเป็นไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ที่สำคัญความรู้ทางการแพทย์ไม่อาจพยากรณ์ทิศทางของโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น คนส่วนใหญ่จึงตกอยู่ในภาวะความเสี่ยงสูงและเป็นอันตราย สภาพที่เป็นอยู่คือการเดินทางตามโรค รอคอยวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างที่เกิดโรคแล้วอธิบายปรากฏการณ์ข้างหน้า ลักษณะเช่นนี้หากโรคกลายพันธุ์ซ้ำจะมีประโยชน์มาก แต่หากโรคกลายพันธุ์เร็วประโยชน์ก็จะน้อยลงเพราะป้องกันสิ่งที่จะมาในอนาคตไม่ได้ ความเป็นภัยคุกคามของโควิด-19 อธิบายได้ด้วยความเสียหายที่ปรากฏให้เห็นทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสาธารณสุข เป็นต้น ที่ทำลายมากคือถึงวันนี้ยังไม่มีใครกล้าพยากรณ์ว่า โรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 นี้จะยุติลงเมื่อไร เหตุผลที่ผู้เขียนเสนอความคิดเห็นว่าโควิด-19 เป็นภัยคุกคาม (Threat) เพราะประชาชนต้องสู้รบกับภัยที่มองไม่เห็นตัวตนคือ เชื้อไวรัส เป็นความยากและมีความเสี่ยงขั้นสูงของชีวิตของทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (ICRC) ที่ระบุว่า การต่อสู้กับโควิด-19 ในประเทศที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากสถานการณ์ความขัดแย้งจะเกิดขึ้นมิได้เลย หากรัฐต่าง ๆ รวมทั้งองค์การด้านมนุษยชนไม่ร่วมมือกันอย่างเร่งด่วน ส่วนประเด็นที่ผู้เขียนมีความเห็นว่าการเกิดขึ้นของโควิด-19 เป็นโอกาส (Opportunity) ของมนุษยชนเช่นนี้ เพราะการต่อสู้กับภัยคุกคามทุกชนิดมนุษยชนต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ใช้สติและปัญญาในระดับสูงกว่าภาวะปกติ จึงจะต่อสู้กับภัยคุกคามเหล่านั้นได้ ดังนั้นประสบการณ์การต่อสู้กับโควิด-19 ครั้งนี้ จึงถือเป็นโอกาส

ของมนุษยชาติในการเรียนรู้ และปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสิ่งที่เป็นวถีปฏิบัติใหม่ (New Normal) เนื่องจากโลกมนุษย์ภายหลังจากการเกิดโควิด-19 กลายเป็นโลกที่มีระเบียบใหม่ (New Order) ปัจจัยสำคัญในโลกระเบียบใหม่ คือ เทคโนโลยี และความสามารถในการเรียนรู้และการปรับตัวของมนุษย์ ดังนั้น ความสมดุลระหว่างเทคโนโลยีและสติปัญญาของมนุษย์ จะเป็นความท้าทายมนุษยชาติอีกครั้งหนึ่ง ด้วยเหตุนี้เองยุคการสร้างโอกาสการเข้าสู่โลกระเบียบใหม่จึงเกิดขึ้นแล้ว นับจากระบบสาธารณสุข ระบบการศึกษา และระบบทางสังคมล้วนต้องปรับเปลี่ยนอย่างรุนแรงเพื่อให้เข้ากับบริบทใหม่ เพื่อความเป็นปกติสุขของมนุษย์ยุคหลังโควิด-19 (Post-Covid-19) ต่อไป สืบเนื่องจากความรุนแรงของโควิด-19 อันก่อให้เกิดเสียหายที่ยิ่งใหญ่ในแง่จำนวนผู้เจ็บป่วยมากกว่า 400 ล้านคน และมีผู้เสียชีวิตแล้วมากกว่า 5 ล้านคนทั่วโลก ดังนั้น ในตอนต่อไปจะได้กล่าวถึงผลกระทบอันเกิดจากโควิด-19 ที่มีต่อองค์การทางธุรกิจและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ว่าเป็นอย่างไรบ้าง

ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อองค์การธุรกิจ และการจัดการทรัพยากรมนุษย์

1. หลักการ

ตามแนวคิดที่ว่าด้วยผลกระทบทางสังคม (Social Impact Theory) (Bibb Latane 1981) ได้อธิบายว่า ผลกระทบเป็นเรื่องความสัมพันธ์ของตัวแปรสองตัวที่ส่งผลต่อกันและกัน ซึ่งผลกระทบนี้อาจเป็นไปในทางบวกหรือทางลบก็ได้ ผลกระทบทางสังคมอาจเป็นเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหาร การสาธารณสุข เป็นต้น ผลกระทบอาจเกิดจากนโยบาย การบังคับใช้นโยบาย การสั่งการให้กระทำหรือห้ามมิให้กระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอาจเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษต่อประชาชนก็ได้ ดังนั้น ในการบริหารจัดการไม่ว่าภาครัฐหรือภาคเอกชน ผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหารในระดับต่าง ๆ จะคำนึงถึงผลกระทบที่จะพึงมีต่อผู้เกี่ยวข้องเป็นลำดับต้นเสมอ ในหลายกรณีผลกระทบในทางร้ายมิใช่จุดมุ่งหมายของผู้บริหารแต่อาจเป็นเพราะกระบวนการหรือตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ดีก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบที่ไม่ดีเกิดขึ้นได้ นักจิตวิทยาได้แบ่งผลกระทบในทฤษฎีผลกระทบ (Impact Theory) ของเขาโดยแบ่งผลกระทบตามมุมมองต่าง ๆ 6 ด้าน คือ 1) ในแง่เนื้อหา แบ่งผลกระทบเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านการบริหาร ด้านสิ่งแวดล้อมและกายภาพ 2) ในแง่มุมมองความเป็นจริงที่เกิดขึ้น 3) ในแง่ทิศทางที่กระทบ 4) ในแง่คุณค่า 5) ในแง่ช่วงเวลา และ 6) ในแง่ขอบเขตที่เกิดขึ้น

2. เนื้อหาหลัก

ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อองค์การธุรกิจในประเทศไทยตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2563 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2565 สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ผลกระทบจากมาตรการทางภาครัฐ และผลกระทบจากปัจจัยอื่น ๆ ในที่นี้จะกล่าวถึงผลกระทบในภาพรวมทั้งที่เกิดจากภาครัฐและเกิดจากปัจจัยอื่นรวมกันไป

2.1 ผลกระทบจากมาตรการภาครัฐ

สืบเนื่องจากเมื่อมีการพบผู้ติดเชื้อโควิด-19 คนแรกในประเทศไทยในเดือนมกราคม 2563 และมีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทยในเวลาต่อมา ทางรัฐบาลไทยได้ออกมาตรการเพื่อการควบคุมโรคหลายมาตรการและมาตรการเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของ

ประชาชนจำนวนมาก มาตรการของภาครัฐจากกล่าวโดยสรุปได้ 8 มาตรการหลัก คือ 1) การจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการโรคระบาดโควิด-19 นี้ และทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การออกมาตรการเพื่อถือปฏิบัติ เช่น การคัดกรองและการติดตามการสัมผัสเริ่มที่ท่าอากาศยาน การควบคุมการเดินทางเข้าออกในและนอกประเทศ การให้ยุติการบิน การตรวจตราการเดินทางของคนไข้ที่เข้มงวด การประกาศให้งดเว้นการพบปะ การชุมนุม การร่วมกันทำกิจกรรม การทำงาน การเรียนที่มีการรวมตัวกันของคนจำนวนมาก ๆ เป็นต้น 2) การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ห้ามออกนอกเคสสถานในเวลาที่กำหนด และข้อห้ามอื่น ๆ ที่กฎหมายกำหนด 3) มาตรการด้านสาธารณสุข 4) มาตรการด้านเวชภัณฑ์ป้องกัน 5) มาตรการด้านข้อมูล 6) มาตรการด้านต่างประเทศ 7) มาตรการด้านป้องกัน เช่น การปิดสถานที่ที่มีความเสี่ยง งดการจัดกิจกรรม ลดความเสี่ยงการแพร่เชื้อ การออกมาตรการเหลื่อมเวลาการทำงาน เป็นต้น และ 8) มาตรการช่วยเหลือ เยียวยาต่าง ๆ โดยเจตนารมณ์มาตรการภาครัฐไม่มีความประสงค์ให้บังเกิดผลร้ายแก่ประชาชน แต่เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะมาตรการ อย่างหนึ่งเพื่อป้องกันเหตุร้ายอย่างหนึ่ง แต่ก่อให้เกิดผลกระทบในทางไม่ดีอีกทางหนึ่งได้ เช่น มาตรการรักษาระยะห่างทางสังคมเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อโรคระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 แต่ผลกระทบที่ตามมาคือ กิจกรรมการติดต่อหลาย ๆ อย่างต้องชะลอตัวลงหรือหยุดลงอันอาจก่อผลเสียต่อกิจกรรมส่วนอื่น เช่น การทำมาค้าขาย เป็นต้น ดังนั้น เมื่อเป้าหมายคือการรักษาชีวิตประชาชน หากประชาชนส่วนใหญ่อยู่รอดปลอดภัยจากโรค มาตรการนั้นอาจถูกเลือกในทางการบริหารของทุกประเทศ

อนึ่ง มาตรการในการบริหารจัดการโควิด-19 ครั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า ทุกประเทศต่างมีมาตรการเป็นของตนเองที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการสาธารณสุขของตนเองโดยมีแนวปฏิบัติขั้นพื้นฐาน คือ มาตรฐานสาธารณสุขขององค์การอนามัยโลกที่รับทราบกันทั่วไป

2.2 ผลกระทบของโควิด-19 ต่อองค์การธุรกิจ

ผลกระทบของโควิด-19 ต่อองค์การธุรกิจและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีผลกระทบเชิงลบและผลกระทบเชิงบวกแต่เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาในการเขียนและปรับปรุงบทความนี้ ผู้เขียนจึงกล่าวถึงผลกระทบเชิงลบเป็นหลัก

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย บทความวิชาการ และข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ในสื่อชนิดต่าง ๆ สามารถประมวลผลกระทบที่เกิดจากโควิด-19 ต่อองค์การธุรกิจในประเทศไทยได้เป็นประเด็นหลัก ๆ คือ

2.2.1 ขวัญและกำลังใจของผู้ประกอบการลดลงเพราะภาวะความไม่แน่นอนทั้งจากเรื่องโรค และสภาพแวดล้อมซึ่งมีถึง 47%

2.2.2 กำไรลดลง มีรูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนไป 25.97%

2.2.3 ขาดทุนมากขึ้น (11.55%)

2.2.4 มีต้นทุนเพิ่มขึ้น (11.42%)

2.2.5 ผู้ประกอบการลดจำนวนลูกจ้างลง (42.63%)

อย่างไรก็ตามผลกระทบที่มีต่อองค์การธุรกิจชนิดต่าง ๆ ไม่เท่ากัน ในวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ครั้งนี้ ธุรกิจที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง 5 อันดับ คือ 1) ธุรกิจสายการบิน 2) ธุรกิจโรงแรม ที่พัก 3) ธุรกิจท่องเที่ยว 4) ธุรกิจร้านอาหาร และ 5) ธุรกิจด้านการเงิน ส่วนธุรกิจที่ได้รับผลกระทบในทางบวก เช่น ธุรกิจบริการขนส่ง/เก็บสินค้า ธุรกิจอุปกรณ์ทางการแพทย์ ธุรกิจซอฟต์แวร์ ธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และธุรกิจอีคอมเมิร์ซ

พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนไป

นับตั้งแต่เกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 มาถึงปัจจุบัน พบว่า มีสิ่งที่เปลี่ยนไปอย่างน้อย 3 ประการ คือ 1) บังเกิดวิถีชีวิตปรกติใหม่ขึ้นมา เช่น การรักษาระยะห่างทางสังคม การรักษาความสะอาด การให้ความสำคัญกับอาชีวอนามัยและความปลอดภัย 2) พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนไป เช่น การทานอาหารนอกบ้านลดลง ทานอาหารในบ้านมากขึ้น การสั่งอาหารมาทานที่บ้านกลายเป็นเรื่องปกติ เน้นอาหารสะอาด และมีความระมัดระวังในการจ่ายเงินมากขึ้น และ 3) ตลาดออนไลน์ เป็นตลาดที่เจริญเติบโตมากขึ้นจนทำให้ระบบดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนโลกธุรกิจมากขึ้น

2.3 ผลกระทบของโควิด-19 ต่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์

ผลกระทบของโควิด-19 ที่มีต่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์สามารถสรุปเป็นประเด็นหลักได้ดังนี้ คือ

2.3.1 การเลิกจ้าง จากสถิติการเลิกจ้างของกรมจัดหางานในปี 2563 มีการเลิกจ้างทั้งสิ้น 1,786,093 คน หรือเฉลี่ยเดือนละ 148,840 คน และในปี 2564 ที่ผ่านมามีการเลิกจ้างทั้งสิ้น 1,172,603 คน หรือเฉลี่ยเดือนละ 97,716 คน จำนวนการเลิกจ้างเหล่านี้คือแรงงานทุกประเภทในทุกจังหวัดที่ไปขอใช้สิทธิ์ขอรับเงินช่วยเหลือจากกองทุนประกันสังคม

2.3.2 อัตราการว่างงาน จากการเกิดขึ้นของโควิด-19 ในปี 2563 เป็นเหตุให้เกิดการว่างงานเพิ่มขึ้นมากจากปีก่อนหน้านั้น ภาพรวมทั้งปี 2563 มีอัตราการว่างงานร้อยละ 1.69 เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่ร้อยละ 0.98 หรือมีจำนวนผู้ว่างงานประมาณ 6.5 แสนคน โดยในไตรมาสที่ 4 ของปี 2563 อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 1.83 และเพิ่มเป็นร้อยละ 1.96 ในไตรมาสที่ 1 ของปี 2564 แรงงานมีชั่วโมงการทำงานลดลงอย่างต่อเนื่องเหลือ 40.1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งลดลงร้อยละ 1.8 จากช่วงเดียวกันของปี 2563 ผู้รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานของผู้ประกันตนมาตรา 33 มีจำนวน 3.46 แสนคน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.1 ของผู้ประกันตนรวมภายใต้มาตรา 33 ซึ่งสูงกว่าช่วงเวลาเดียวกันของปี พ.ศ. 2563 ที่การระบาดยังไม่รุนแรงโดยในจำนวนนั้นเป็นผู้รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานรายใหม่ประมาณ 0.8 แสนคน ในเดือนมีนาคม 2564 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูงขณะที่ผู้ประกันตนที่รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานด้วยเหตุสุดวิสัยมีจำนวน 62,731 คน และถูกจ้างของสถานประกอบการที่ขอใช้สิทธิตามมาตรา 75 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานฯ มีจำนวน 72,346 คน มีการคาดการณ์ว่า จำนวนผู้ว่างงานเมื่อสิ้นปี 2564 อาจมีมากถึง 3.4 ล้านคน (ไศริทธิ์ นาสืบ, 2564: 18-19)

2.3.3 การลดค่าจ้าง เงินเดือน และสวัสดิการ เป็นแนวปฏิบัติของธุรกิจขนาดกลางและขนาดใหญ่ในช่วงการระบาดของโควิด-19 ยอดการสั่งซื้อหรือจำนวนการบริการมีน้อยลงแต่ยังคง

ต้องการอัตราค่าจ้างคนเพื่อการปฏิบัติงานอยู่แต่ไม่อาจจ่ายอัตราค่าจ้างเงินเดือนและสวัสดิการต่าง ๆ เท่าเดิมได้เหตุเพราะขาดสภาพคล่อง

ดังนั้น การเจรจาเพื่อขอลดอัตราค่าจ้างจึงบังเกิดขึ้นได้ ในส่วนของลูกจ้าง หากอัตราที่ลดลงไม่มากเกินไปคือไม่เกิน 20 เปอร์เซ็นต์ ส่วนใหญ่ลูกจ้างจะรับได้

2.3.4 ขวัญกำลังใจของบุคคลากร ผลการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นไปในทางเดียวกันว่า การเกิดขึ้นและการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อนุขยในเชิงลบที่รุนแรง คือ ความเครียดอันเกิดจากความวิตกกังวลต่อสภาวะที่ไม่แน่นอนและพยากรณ์อะไรไม่ได้การศึกษาในประเทศไทยพบว่า 47% ของผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่าความเครียดเป็นผลกระทบที่พวกเขาต้องเผชิญ ในมุมมองการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ความเครียดมีผลต่อขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งขวัญและกำลังใจในการทำงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการทำงาน

2.3.5 รูปแบบการทำงาน ผลกระทบที่สำคัญประการหนึ่งจากโควิด-19 ที่มีต่อการบริหารจัดการองค์การ คือ รูปแบบการทำงานขององค์การที่เปลี่ยนไปตามแนวทางการรักษาระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ในอนาคต อย่างน้อย 3 ประการ คือ (1) การทำงานจากบ้าน (Working from home) ซึ่งถูกกำหนดให้มีขึ้นเมื่อโควิด-19 เริ่มแพร่ระบาดในประเทศไทยในเดือนมีนาคม 2563 ตามมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 และแนวปฏิบัติดังกล่าวถูกนำมาใช้ตามสถานการณ์ที่จำเป็นขององค์การจวบจนปัจจุบัน (2) การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำงาน (Digital driven working place) โดยข้อเท็จจริง ดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทในการทำงานมาก่อนเกิดโควิด-19 แต่การอุบัติขึ้นของโควิด-19 ทำให้ระบบดิจิทัลเข้ามาเป็นเครื่องมือในวิถีการทำงานอย่างสมบูรณ์เบ็ดเสร็จเร็วขึ้น และ (3) ลักษณะงานที่เป็นงานโครงการ (Project work) จะมีมากขึ้น หรือการจ้างทำงานเป็นรายชิ้น (Piece work) รวมทั้งลักษณะของสัญญาจ้างงานจะเป็นสัญญาระยะสั้นมากขึ้น เช่น สัญญาจ้างคราวละ 1 ปี เป็นต้น

2.3.6 ความรู้ และทักษะการทำงาน เมื่อเกิดโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อองค์ความรู้ และทักษะความชำนาญต่าง ๆ ที่ผู้ปฏิบัติงานมีอยู่จนมองเห็นชัดเจนว่าล้าสมัย ดังนั้น ภายหลังจากเกิดโควิด-19 องค์การต้องการคนที่มีความรู้ มีความสามารถ มีทักษะทั้ง Hard skills และ Soft skills ที่สอดคล้องกับบริบทใหม่ของโลกคนทำงาน ทักษะที่องค์การทั้งหลายกำลังสนใจ เช่น ความคิดเชิงสังเคราะห์ และนวัตกรรม ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การออกแบบและการใช้เทคโนโลยี และความยืดหยุ่น-ความทนทานต่อความเครียด เป็นต้น

2.3.7 นโยบายและแนวปฏิบัติ ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เกิดจากผลสืบเนื่องจากโควิด-19 คือ นโยบายและแนวปฏิบัติแบบเดิมของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ต้องมีการเปลี่ยนแปลงและตั้งคั่นใหม่ (Reset) มิฉะนั้น พันธกิจของสายงานทรัพยากรมนุษย์จะไม่ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงอันหมายถึงประโยชน์ของหน่วยงานนี้จะลดลง และไม่มีประโยชน์ต่อองค์การอีกต่อไป

3. ความคิดเห็นของผู้เขียน

ผลกระทบที่สำคัญอันสืบเนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือ โควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อองค์การธุรกิจและระบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ผู้เขียนมีความเห็นว่าผลกระทบที่สำคัญมาจากสาเหตุหลัก 3 ประการ คือ 1) นโยบาย/ข้อกำหนดจากภาครัฐ 2) ระบบเศรษฐกิจและกลไกการตลาด และ 3) โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 โดยมีเนื้อหาสาระโดยสังเขป ดังนี้

3.1 ผลกระทบที่เกิดจากนโยบายและข้อกำหนดภาครัฐ

มาตรการภาครัฐในการบริหารจัดการโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อองค์การด้านธุรกิจมากที่สุด คือ การล็อกดาวน์ (Lock Down) ประเทศ แม้ว่าโดยหลักการการล็อกดาวน์เป็นความจำเป็นและเป็นแนวปฏิบัติสากล และมีผลสัมฤทธิ์ต่อการควบคุมโรคได้ในระดับที่น่าพอใจในช่วงแรกของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ตั้งแต่เดือนมีนาคม - ตุลาคม 2563 ซึ่งในขณะนั้นจำนวนผู้ติดเชื้อมีเพียง 3,622 ราย และจำนวนผู้เสียชีวิต 59 รายเท่านั้น แต่หลังจากนั้นเมื่อโควิด-19 แพร่ระบาดช่วงที่ 2 และ ช่วงที่ 3 จะเห็นว่าการล็อกดาวน์ไม่สามารถควบคุมการติดเชื้อและการเสียชีวิตได้ตามที่คาดหวัง จุดอ่อนของการล็อกดาวน์ในประเทศไทย คือ การมีคำสั่งให้ปฏิบัติตามด้วยการห้ามมิให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ห้ามออกจากเคหสถาน การห้ามเดินทางข้ามจังหวัด การห้ามเดินทางเข้า-ออกประเทศ ห้ามการรวมตัว สั่งการให้อยู่บ้าน เป็นต้น ไม่มีการสื่อสารสองทาง เป็นเหตุให้ประชาชนสูญเสียความมั่นใจ เสียขวัญ ขาดความเชื่อมั่นไม่ทราบอนาคตของตน เต็มไปด้วยความสงสัย ภาวะการณ์เช่นนี้ไม่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ จากการศึกษาผลกระทบทางสังคมจากการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และวิกฤติเศรษฐกิจของเสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์ และคณะ (2563) เพื่อเสนอสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พุศิจิกายัน 3563 พบว่า การล็อกดาวน์ส่งผลกระทบในเชิงลบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมในหลายมิติด้วยกัน

3.2 ผลกระทบที่เกิดจากระบบเศรษฐกิจและกลไกการตลาด

สืบเนื่องจากการเกิดโควิด-19 ในประเทศไทยตั้งแต่เดือนมีนาคม 2563 เป็นต้นมาถึงปัจจุบันส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยตกต่ำลง ประชาชนในกลุ่มต่าง ๆ มีรายได้ลดลงทั้งสิ้น จากผลการสำรวจช่วงรัฐมีคำสั่งให้อยู่บ้านหยุดเชื้อ เพื่อชาติ พบว่า กลุ่มอาชีพทำการเกษตรลดลงร้อยละ 88.9 อาชีพอิสระ ลดลงร้อยละ 87.6 ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ลดลงร้อยละ 87.2 และกลุ่มรับจ้างรายวัน ลดลงร้อยละ 71.7 เป็นต้น ภาคการผลิตและภาคบริการปริมาณความต้องการสินค้าและบริการลดลงอย่างมาก ส่งผลถึงกำลังการผลิตมีเหลือมาก ภาคโรงแรม มีห้องพักเหลือจำนวนมาก ส่งผลให้รายได้ภาคธุรกิจลดลงอย่างรุนแรง จนนำไปสู่การเลิกจ้างคนงาน และปิดกิจการจำนวนมาก พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนไป วิธีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนไป ระบบการตลาดแบบใหม่ คือ การตลาดออนไลน์เติบโตอย่างมากสังคมถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อนิเวศน์ทางธุรกิจอย่างรุนแรง

3.3 ผลกระทบที่เกิดจากโควิด-19 เอง

เนื่องจากโควิด-19 มีการกลายพันธุ์เป็นระยะ ๆ จึงทำให้การบริหารจัดการโรคทำได้ยากมาก ความเชื่อเดิมในวงการแพทย์เชื่อว่า เมื่อประชาชนส่วนใหญ่ได้รั้งวัคซีนแล้วจะเกิด

ภูมิทัศน์ทางกายภาพประชาชน จากนั้นโรคโควิด-19 จะทุเลาความรุนแรงลงจนกลายเป็นโรคประจำท้องถิ่นเหมือนไข้หวัดชนิดต่าง ๆ ที่เกิดมาแล้วก่อนหน้านี้ แต่เมื่อโควิด-19 เปลี่ยนสายพันธุ์ใหม่ไป ตามลำดับทำให้มาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐที่ออกมาเพื่อควบคุมการติดเชื้อจะส่งผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจ กล่าวคือทั้งสังคมและธุรกิจจะถูกควบคุมเพื่อมิให้เชื้อไวรัสแพร่ขยาย จุดนี้เองที่เป็น ความท้าทายความสามารถของผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข และผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารธุรกิจว่าจะ ก้าวข้ามกำแพงคือ การกลายพันธุ์ของไวรัส และความอ่อนแอของภาคธุรกิจ เพราะความบอบช้ำ ที่ยาวนานไปได้อย่างไร ผู้เขียนมีความเห็นว่าเมื่อนิเวศทางธุรกิจเปลี่ยนไป โมเดลทางธุรกิจต้องถูก ทบทวน และกำหนดกลยุทธ์ทางธุรกิจใหม่ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องต้องกันระหว่างผู้ประกอบการ กับผู้ผลิต/ผู้ให้บริการ หากกระทำได้อาจธุรกิจจะดำเนินการต่อไปได้

การปรับตัวขององค์กรด้านธุรกิจ

1. หลักการของการปรับตัวทางธุรกิจ

การปรับตัว (Adaptation) เป็นภาวะธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตที่มีการสนองตอบ สภาพแวดล้อมที่มากระทบและมีการเปลี่ยนแปลง ปรับตัวให้ดำรงอยู่กับสภาพแวดล้อมใหม่ ได้ต่อไป เมื่อกล่าวถึงการปรับตัวทางธุรกิจมีหลักการพื้นฐานหลายประการ เช่น หลักการบริหาร ความเสี่ยง (Risk Management) หลักการบริหารความเปลี่ยนแปลง (Change Management) หลักความสามารถในการแข่งขัน (Competitive Advantages) และ หลักการสร้างเป้าหมาย การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals) เป็นต้น การปรับตัวในองค์กรธุรกิจถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่จะนำพาองค์กรให้อยู่รอดและเจริญเติบโตต่อไปได้ตามหลักการสำคัญ ที่กล่าวว่า องค์กรธุรกิจเกิดขึ้นเพื่อความเจริญเติบโต (Business Exists for Growth)

2. การปรับตัวขององค์กรธุรกิจไทยช่วงโควิด-19

ภายหลังจากองค์กรธุรกิจไทยได้เผชิญกับภาวะวิกฤติอันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของ เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือ โควิด-19 ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2563 เป็นต้นมาองค์กร ธุรกิจได้รับผลกระทบทั้งหมดในระดับความรุนแรงที่แตกต่างกันตั้งแต่ระดับที่รุนแรงที่สุดถึงขั้น ล้มละลายต้องปิดกิจการ หรือการขายกิจการ ระดับรุนแรงแต่ไม่ถึงขั้นปิดกิจการแต่ต้องปรับตัว ด้วยมาตรการที่รุนแรง เช่น การเลิกจ้างพนักงาน การลดขนาดองค์กร การควบรวมกับองค์กรอื่น เป็นต้น และการปรับตัวในระดับปานกลางทั่วไป เช่น การลดค่าใช้จ่าย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ การแสวงหาตลาดใหม่ การเข้าสู่ตลาดออนไลน์ การแสวงหาพันธมิตรทางธุรกิจรายใหม่ การปรับปรุง ธุรกิจด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ เป็นต้น อย่างไรก็ตามโควิด-19 มิได้ส่งผลกระทบต่อองค์กรธุรกิจ ทุกประเภท มีธุรกิจบางประเภทที่ได้รับโอกาสจากโควิด-19 เช่น ธุรกิจวัคซีน ธุรกิจยาและเคมีภัณฑ์ บางประเภท ธุรกิจขนส่งเร่งด่วน ธุรกิจที่เป็นนวัตกรรม ธุรกิจที่เป็นเทคโนโลยี เป็นต้น ดังนั้นการปรับตัว ของธุรกิจไม่ว่าจะได้รับการกระทบเชิงลบหรือผลกระทบเชิงบวกต่างต้องมีการปรับตัวทั้งสิ้น เพราะ โควิด-19 ทำให้สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ พฤติกรรมผู้บริโภค และวิถีชีวิตทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป

3. ความคิดเห็นของผู้เขียน

การพัฒนากลยุทธ์ระดับองค์กรใหม่ (New Corporate Strategy Development) เป็นภารกิจเร่งด่วนของทุกองค์กร ทั้งนี้ เนื่องจากนิเวศทางธุรกิจได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ในการพัฒนากลยุทธ์ระดับองค์กรนั้นสามารถกระทำได้ด้วยขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนไป และการพิจารณาปัจจัยภายในองค์กรที่มีอยู่ เช่น เงินทุน ลูกค้า ผลิตภัณฑ์/บริการ บุคลากร และ เทคโนโลยี/นวัตกรรม เป็นต้น ณ จุดนี้จะมองเห็นความพร้อมจากจุดเด่น จุดด้อย และ โอกาสขององค์กร และ ได้คำตอบเบื้องต้นว่า จะลงทุนต่อไหม ลูกค้าเป้าหมายคือใคร สินค้าหลักคืออะไร คุณค่าและคุณภาพของสินค้าเราคืออะไร 2) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ โครงการ และ แผนงานที่สำคัญเพื่อการดำเนินงาน 3) การนำกลยุทธ์ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาใหม่สู่การปฏิบัติตามขั้นตอนที่ได้วางไว้ และ 4) การประเมินผลงาน ทบทวนการปฏิบัติงานว่าได้ผลลัพธ์เป็นอย่างไร เป็นไปตามแผนหรือไม่ ก่อให้เกิดผลกำไร-ขาดทุนอย่างไร เป็นต้น ในกระบวนการพัฒนากลยุทธ์ใหม่นี้สิ่งที่จะได้รับคือ กลยุทธ์ทางธุรกิจ โมเดลทางธุรกิจ และ แผนการดำเนินงานที่ถูกถ่ายทอดมาจากระดับองค์กร ระดับธุรกิจ และระดับหน่วยงาน

การปรับตัวของการจัดการทรัพยากรมนุษย์

1. หลักการการปรับตัวด้านทรัพยากรมนุษย์

ตามหลักการของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในฐานะมีบทบาทเป็นหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์ในองค์กร (Strategic Partner) และในฐานะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กร (Dave Ulrich 2001) หลักการสองประการนี้ได้บอกให้ทราบว่า หน่วยงานด้านทรัพยากรมนุษย์นั้นมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำให้มีการปรับตัวเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงขององค์กรและทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร โดยหลักการพื้นฐานของการปรับตัวของทรัพยากรมนุษย์มีกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1) การตระหนักรู้ถึงสิ่งที่เกิดขึ้น (Awareness) ในขั้นตอนนี้เริ่มต้นจากการรับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วมองเห็นสถานะที่ไม่ปลอดภัย ไม่สะดวก ไม่คุ้นเคย จึงคิดหาทางออก ขั้นที่ 2) แสวงหาตัวเลือก (Choice Searching) จากความคิดที่ตกผลึกแล้วว่า ตนตกอยู่ในสถานะความไม่แน่นอน มีความเสี่ยง จึงกลั่นกรองทางเลือกที่เชื่อว่าดี และ ขั้นที่ 3) ตัดสินใจเลือกวิธีการปรับตัวที่เหมาะสมที่สุด โดยทั่วไปการปรับตัวด้านทรัพยากรบุคคลมักเกิดมาจากแรงกดดันภายนอกองค์กร เช่น การแข่งขัน ความต้องการของลูกค้า กฎหมาย เป็นต้น ส่วนการปรับตัวที่มาจากภายในองค์กรมักเกิดจากการสั่งการลงมา (Top down) ทั้งนี้เพราะหน่วยงานด้านทรัพยากรบุคคลมักจะยุ่งอยู่กับเรื่องราวปัญหาของพนักงาน และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นส่วนใหญ่

2. การปรับตัวของการจัดการทรัพยากรบุคคล

ในที่นี้หมายถึง การปรับตัวของหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านทรัพยากรบุคคลและการปรับตัวของปัจเจกบุคคล หรือการปรับตัวของทีม ในช่วงโควิด-19 ระบาด ภาครัฐได้ออกมาตรการมาบังคับใช้หลากหลายมาตรการ เช่น การล็อกดาวน์ ให้คนอยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ เป็นต้น หน่วยงานทรัพยากรบุคคลต้องปรับตัวก่อนหน่วยงานอื่นด้วยการประกาศข้อกำหนดและแนวปฏิบัติในการทำงานช่วงโควิดระบาดหนัก ทำการสื่อสารกับพนักงาน วางแนวปฏิบัติว่าด้วย การทำงาน

จากบ้าน (Work from Home) การติดต่อประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานประกันสังคม เป็นต้น การแก้ไขระเบียบข้อบังคับการทำงานให้สอดคล้องกับบริบทใหม่ ที่เรียกว่า นิวนอร์มอล ในส่วนของทรัพยากรบุคคลที่เป็นรายบุคคลหรือเป็นทีมมีการปรับตัวหลายประการ เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงานและการสื่อสารมากขึ้น การเรียนรู้สิ่งใหม่ การปรับตัวให้สอดคล้องกับวิถีปฏิบัติใหม่และระเบียบปฏิบัติด้านสาธารณสุข อาชีวอนามัยและความปลอดภัย

3. ความคิดเห็นของผู้เขียน

หน่วยงานด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตจะเป็นหน่วยงานขนาดเล็ก มีความคล่องตัวสูง งานบริการด้านทรัพยากรมนุษย์จะใช้ AI เป็นหลัก โดยมีผู้เชี่ยวชาญงานทรัพยากรมนุษย์ที่รู้งานทุกหน้าที่เป็นผู้บริหารระดับกลางคอยกำกับดูแลงานที่ให้บริการโดย AI งานบริการนี้พนักงานจะเข้าถึงได้ตลอด 24 ชั่วโมง งานบริหารทรัพยากรมนุษย์จะมีรูปแบบการบริหารเครือข่ายผู้บริหารสูงสุดของสายงานทรัพยากรมนุษย์เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญทั้ง Soft skills และ Hard skills นโยบายด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์มีความชัดเจน ลักษณะสัญญาจ้างงานเป็นสัญญาระยะสั้น จ่ายผลตอบแทนตามผลงาน การออกแบบงานให้มีความเป็นงานโครงการมากขึ้นเพื่อประโยชน์ในการวัดผลการพัฒนาทักษะพนักงานถือเป็นงานเร่งด่วนที่ต้องให้ความสำคัญ งานที่ทำหายคือ ปรับกลยุทธ์การทำงานทางไกลให้ประสบความสำเร็จได้อย่างไร การวัดประสิทธิภาพการทำงานทางไกลให้ได้ผลเที่ยงตรงได้อย่างไร รูปแบบการทำงานที่ควรพิจารณาในขณะนี้คือ ระบบไฮบริดอันเป็นระบบผสมที่มีทั้งการทำงานจากบ้าน (ส่วนใหญ่) และการทำงานในสำนักงาน (งานบางประเภทที่จำเป็น)

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เพื่อตอบคำถามตามโจทย์ที่ตั้งไว้ คือ องค์การธุรกิจและทรัพยากรมนุษย์: ผลกระทบจากโควิด-19 ในประเทศไทย ผู้เขียนนำเสนอบทสรุป ดังนี้ 1) โควิด-19 เป็นโรคแห่งศตวรรษที่สอนบทเรียนแก่โลกมนุษย์อย่างน่าสนใจ กล่าวคือ ในมิติความรุนแรง ในรอบ 24 เดือนของการระบาดของโรคนี้ก่อให้เกิดผู้ป่วยติดเชื้อทั่วโลกถึง 437 ล้านคน และมีผู้เสียชีวิตประมาณ 6 ล้านคน สำหรับประเทศไทยในช่วงเวลาเดียวกันมีจำนวนผู้ติดเชื้อถึง 2.6 ล้านคน และมีผู้เสียชีวิตประมาณ 2.3 หมื่นคน ซึ่งเหนือความคาดหมาย ในมิติวิทยาการทางการแพทย์ ได้ก่อให้เกิดความไม่สอดคล้องกันของความเชื่อว่าโรคนี้นี้มีความรุนแรงเพียงใด และเชื่อแบบดั้งเดิมว่าวัคซีนจะควบคุมได้ แต่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ปริมาณคนติดเชื้อ และจำนวนผู้เสียชีวิตคือคำตอบว่าสมมติฐานเดิมมีความคลาดเคลื่อน ในมิติประชาชน บทเรียนสุดท้ายที่ง่ายต่อการปฏิบัติคือ การดูแลตนเอง ไม่ประมาท นี่คือนิสัยที่ดีที่สุด สังคม คือ ชีวิตมนุษย์เราอยู่กับสิ่งที่เราไม่รู้ ไม่มีความชัดเจนเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอโดยตัดอคติออกเป็นสิ่งที่ควรทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงความเป็นมนุษย์ 2) ผลกระทบจากโควิด-19 ต่อองค์การธุรกิจ คือ กระทบต่อความเป็นปกติของวิถีชีวิตการดำเนินงานทางธุรกิจ กระทบต่อทรัพยากรทางการบริหารที่มีอยู่เดิมให้ทำงานได้ไม่เต็มศักยภาพ และที่สำคัญมากคือ กระทบต่อสภาพคล่องทั้งทางการเงินและการบริหารส่วนอื่น ๆ

3) ผลกระทบโควิด-19 ต่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์ คือ ขวัญ (Morale) แรงจูงใจ (Motivation) ของคนในองค์กรตกต่ำจนกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน รวมถึงความคิดสร้างสรรค์ในการเผชิญกับปัญหา ทักษะบุคคลากรที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับงานในบริบทใหม่ และสุดท้ายคือ การพังทลายของวิธีการทำงานแบบเดิมจนเป็นเหตุให้บุคคลากรจำนวนหนึ่งปรับตัวไม่ทัน 4) การปรับตัวขององค์กรธุรกิจยุคโควิด-19 เริ่มต้นที่การปรับวิสัยทัศน์ (Vision) ของผู้นำองค์กรให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในปัจจุบันและอนาคต การมองกลุ่มลูกค้าเป้าหมายให้ชัดเจน ทราบความต้องการที่แท้จริงของเขาแล้วกำหนดผลิตภัณฑ์และบริการที่ตรงกับความต้องการของลูกค้า รวมทั้ง การเตรียมพื้นฐาน (Foundation) ขององค์กรธุรกิจเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกธุรกิจอนาคต และ 5) การปรับตัวการจัดการทรัพยากรมนุษย์ยุคโควิด-19 มีข้อเสนอสามประเด็นคือการปรับวิธีคิด (Mindset) ของผู้บริหารหน่วยงานด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง และโลกของคนทำงานในอนาคตเพื่อการวางแผน การสรรหา และการพัฒนาบุคคลากรให้ตรงกับความต้องการของโลกปัจจุบันและอนาคต การให้การเรียนรู้ (Learning) แก่สมาชิกองค์กรในปัจจุบันให้มีทักษะและความสามารถตรงกับความต้องการของโลก ประการสุดท้ายสายงานทรัพยากรบุคคลต้องสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานใหม่ให้ทันสมัย จูงใจให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และให้เกิดความคึกคักของผู้ปฏิบัติงาน และ 6) ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรธุรกิจและผู้บริหารสายงานทรัพยากรมนุษย์ต้องมองไปข้างหน้า (Look ahead) สร้างภาพในความคิดให้ชัดเจน มีความหวัง และไม่ตกอยู่ในภวังค์อารมณ์อดีต เตรียมความพร้อม (Readiness) ด้านความคิด เงิน คน และเทคโนโลยี/นวัตกรรม ประการสุดท้ายคือ การสร้างตัวแบบทางธุรกิจที่ต่างไปจากเดิม (New Business Model Innovation) เพื่อสร้างทางรอดและความเจริญอย่างยั่งยืนแก่ธุรกิจสืบไป ฯ

เอกสารอ้างอิง

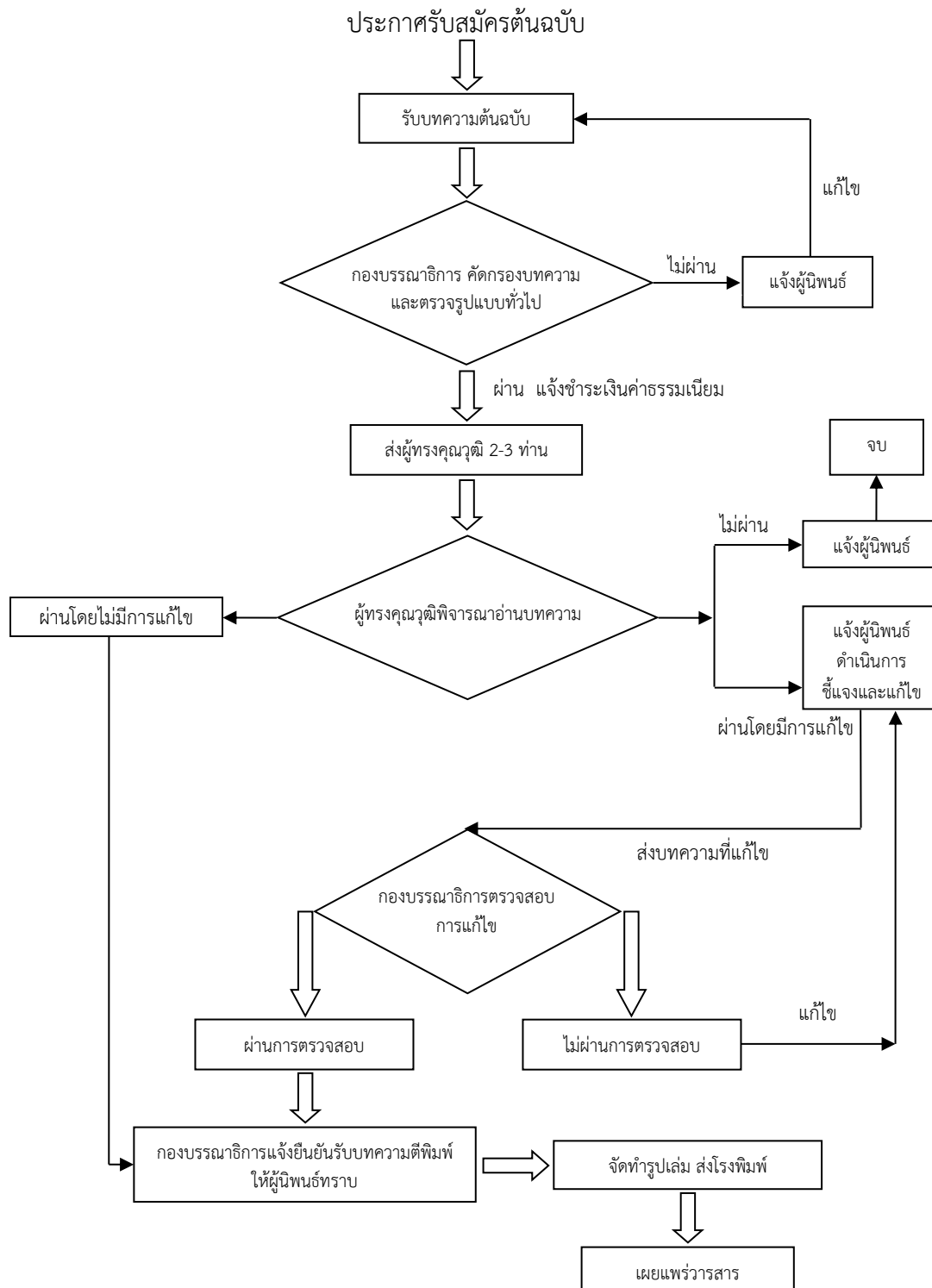
- กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน กรมจัดหางาน. (2564). **ทิศทางการตลาดแรงงานในยุคสถานการณ์ Covid-19**. กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.
- กำธร ธรรมพิทักษ์. (2021). การประเมินค่าภาระโรคโควิด-19 ของการระบาดช่วงแรกในประเทศไทย. **วารสารควบคุมโรค**. 47(3), 518-527.
- ไศกิต นาสีบ. (2564). รายงานผลการทบทวน ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจและสังคมจากการระบาดของโควิด-19. นนทบุรี: สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ (IHPP) กองโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค.
- วัลลี พุทโสม. (2021). แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของความสามารถในการปรับตัวกับผลการดำเนินงานและความอยู่รอดของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กในสถานการณ์โควิด-19. **วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี**. 15(2), 129-144
- ศูนย์บริหารสถานการณ์ โควิด-19 (ศบค.). (2565). **สถานการณ์ โควิด-19 ประจำวัน**. กระทรวงสาธารณสุข 3.

- สอาด บรรเจิดฤทธิ์. (2564). ความปรกติใหม่ของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ภาคธุรกิจยุคหลังโควิด-19. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 8(2), 46-59.
- สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ กรมควบคุมโรค. (2564). รายงานผลการทบทวนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจและสังคมจากโรคระบาดของโควิด-19 ในระดับโลก และในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- เสาวณี จันทะพงษ์ และเจริญชัย เอกมาไพศาล. (2564). ผลกระทบและการปรับตัว (Resilience) ของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและร้านอาหารช่วงโควิด-19: วิเคราะห์จากหลักคิด Outside-In. “แจ่งสี่เบี้ย” กรุงเทพธุรกิจ. วันที่ 25 ตุลาคม 2564.
- เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์ ธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม พรภาวินท์ พัทธธนาปกรณ์ และพัชรภรณ์ ศอกจะบก. (2563). ผลกระทบทางสังคมจากการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และวิกฤติเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- เอมิกา เหมมินทร์ และคณะ. (2564). ผลกระทบของทีมผู้บริหารต่อการรับรู้ผลการดำเนินงานของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 7(2), 222-238.
- Fred, R. D. & Forest, R. D. (2017). **Strategic Management**. (16th ed.). London: Pearson.
- Montserrat Penarroya-Farel, & Francese Miralles. (2022). Business Model Adaptation to the Covid-19 Crisis: Strategic Response of the Spanish Cultural and Creative Firms. **Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity** 2022,8,39.
- Raphael Amit & Christoph Zott. (2021). **Business Model Innovation Strategy**. Wiley.
- Raymond J. Stone. (2016). **Human Resource Management**, (9th ed.) John Wiley & Sons Australia.
- Sue Bingham. (2020). How HR Leaders Can Adapt to Uncertain Times. **Harvard Business Review**. August 04, 2020
- Wanwisa Charoennan & Henzel Embalzado. (2021). The Impacts of Covid-19 Pandemic and Strategic Response: Insights from Business Owners in Thailand. **Chulalongkorn Business Review**. 43(2)(168), 47-71.
- World Health Organization, South-East Asia. (2020). **2019 Novel Coronavirus (2019-nCoV) Strategic Preparedness and Response Plan for the South-East Asia Region**, World Health House Indraprastha Estate, Mahatma Gandhi Marg, New Delhi 110002, India.
-

ภาคผนวก

ขั้นตอนการจัดทำวารสารไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

การเตรียมและการส่งต้นฉบับวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

กองบรรณาธิการวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ มีความยินดีที่จะรับผลงานทางวิชาการจากทุกท่าน เพื่อลงพิมพ์และเผยแพร่ในวารสาร เพื่อความสะดวกในการพิจารณา จึงขอแนะแนวทางการเตรียมต้นฉบับและการส่งต้นฉบับ ดังนี้

1. การส่งผลงานเพื่อลงพิมพ์

บทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาลงพิมพ์จะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น หากมีเนื้อหา ข้อมูลวิจัยบางส่วนเคยพิมพ์ในรายงานการประชุมวิชาการจะต้องมีส่วนที่เพิ่มเติมหรือขยายจากส่วนที่เคยลงพิมพ์และต้องมีคุณค่าทางวิชาการที่เด่นชัด กองบรรณาธิการจะนำบทความที่ท่านส่งมาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินคุณภาพความเหมาะสมของบทความก่อนการลงพิมพ์ ในกรณีที่ผลการประเมินระบุให้ต้องปรับปรุงหรือแก้ไข ผู้นิพนธ์จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 1 สัปดาห์ นับจากวันที่ได้รับผลการประเมินบทความ

ผู้นิพนธ์ที่แก้ไขบทความเรียบร้อยแล้ว กรุณาส่งบทความของท่านมายังระบบ ThaiJo2

บทความที่จะได้รับการลงพิมพ์จะต้องได้ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ

บทความที่ได้รับการลงพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ฉบับที่มีการตีพิมพ์บทความดังกล่าว จำนวน 2 เล่ม

2. บทความที่รับพิจารณาลงพิมพ์

บทความที่พิจารณาลงพิมพ์ ได้แก่

2.1 บทความวิชาการ หมายถึง งานเขียนซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นความรู้ใหม่ กล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ แนวทางการแก้ปัญหา มีการใช้แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยจากแหล่งข้อมูล สรุป เช่น หนังสือ วารสารวิชาการ อินเทอร์เน็ต ประกอบการวิเคราะห์วิจารณ์ เสนอแนวทางการแก้ไข รูปแบบบทความทางวิชาการอื่น ๆ เช่น

2.1.1 บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) หมายถึง บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ คุณค่า และคุณภาพของหนังสือ บทความ หรือผลงานศิลปะ อาทิ นิทรรศการทัศนศิลป์ และการแสดงละครหรือดนตรี โดยใช้หลักวิชาและดุลพินิจอันเหมาะสม

2.1.2 บทความปริทัศน์ (Review Article) หมายถึง งานวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการ (State of the Art) เฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ ข้อวิพากษ์ที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

2.1.3 บทความอื่น ๆ เช่น บทความจากประสบการณ์ หรือความชำนาญของผู้นิพนธ์ (Professional Practice) บทความที่เกี่ยวกับนโยบายด้านต่าง ๆ ของหน่วยงาน (Policy Paper)

2.2 บทความวิจัย

มีความยาวไม่น้อยกว่า 8 หน้ากระดาษ A4 หรือไม่น้อยกว่า 2,500 คำ โดยการใช้คำสั่ง Word Count ใน Microsoft Word เพื่อนับคำ (แต่ไม่ควรเกิน 15 หน้ากระดาษ A4) ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง (Title) ชื่อผู้พิมพ์ สถานที่ทำงาน (Work Place of Author and Co-authors) การติดต่อผู้พิมพ์ (Contact Address of Correspondence) บทคัดย่อ (Abstract) และคำสำคัญ (Keywords ไม่เกิน 3-5 คำ) โดยเนื้อหาดังกล่าวทั้งหมดข้างต้นต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตามด้วยเนื้อเรื่อง กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) เอกสารอ้างอิง ภาคผนวก (ถ้ามี)

เนื้อเรื่องจะประกอบด้วย บทนำ (Introduction), วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives), วิธีดำเนินการวิจัย (Materials and Methods), ผลการวิจัย (Results), อภิปรายผล (Discussion), สรุปผลการวิจัย (Conclusion), ข้อเสนอแนะ (Suggestions, ถ้ามี), กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement, ถ้ามี), เอกสารอ้างอิง (References)

บทความวิชาการควรมีความยาวไม่น้อยกว่า 8 หน้ากระดาษ A4 หรือไม่น้อยกว่า 2,500 คำโดยการใช้คำสั่ง Word Count ใน Microsoft Word เพื่อนับคำ (แต่ไม่ควรเกิน 15 หน้ากระดาษ A4) บทความวิชาการควรประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้พิมพ์ สถานที่ทำงาน การติดต่อผู้พิมพ์ บทคัดย่อ และคำสำคัญ (Keywords ไม่เกิน 5 คำ) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตามด้วยเนื้อเรื่อง ซึ่งลักษณะองค์ประกอบของเนื้อเรื่องอาจจะคล้ายคลึงกับบทความวิจัย แต่ไม่มีเนื้อหาของวัสดุ อุปกรณ์และวิธีการทดลอง ผลการวิจัยหรือผลการทดลอง เป็นต้น

3. การส่งต้นฉบับ

ผู้พิมพ์ต้องดาวน์โหลด (Download) แบบฟอร์มนำส่งบทความ และรูปแบบบทความ และกรอกข้อมูลพร้อมลงลายมือชื่อให้ครบถ้วนในแบบฟอร์มนำส่งบทความ จากนั้นให้ลงทะเบียนส่งบทความ ในระบบ ThaiJo2 กรอกข้อมูลให้ครบถ้วนและแนบไฟล์ใบนำส่งบทความและไฟล์บทความในรูปแบบ Word และ PDF ในเว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/var/index>

4. รูปแบบบทความวิจัยและการพิมพ์เนื้อหาของเรื่อง

เพื่อความสะดวกในการแก้ไข ควรจัดพิมพ์ผลงานทางวิชาการด้วย Microsoft Word for Windows 2003 หรือ 2007 บนกระดาษขนาด A4 ดังนี้ พิมพ์ห่างจากขอบกระดาษด้านบน 1.5 นิ้ว ด้านล่าง 1 นิ้ว และด้านซ้าย 1.5 นิ้ว ด้านขวา 1 นิ้ว ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาดของตัวอักษรเท่ากับ 16 ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รายละเอียดดังตาราง และใส่เลขหน้ากึ่งกลางล่าง ตั้งแต่ต้นจนจบบทความ บทความจะถูกจัดพิมพ์ในรูปแบบสีขาว-ดำ เท่านั้น

4.1 รูปแบบและขนาดอักษร

ตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK สีดำ เท่านั้นโดยกำหนดรูปแบบ ขนาด และรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การกำหนดรูปแบบและขนาดอักษรในบทความต้นฉบับ

ส่วนประกอบบทความ	บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ Font = TH SarabunPSK	
	ขนาดอักษร	ลักษณะตัวอักษร
ชื่อเรื่องภาษาไทย	22 [CT]	ตัวหนา
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ	18 [CT]	ตัวหนา
ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม	14 [CT]	ตัวปกติ
ที่อยู่ผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม	14 [CT]	ตัวปกติ
E-mail Address ของผู้นิพนธ์ประสานงาน	14 [CT]	ตัวปกติ
หัวข้อบทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [CT]	ตัวหนา
เนื้อหาในบทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [LRJ]	ตัวปกติ
หัวข้อหลักต่าง ๆ เช่น บทนำ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ และอื่น ๆ	16 [LJ]	ตัวหนา
เนื้อหาภายในหัวข้อทุกหัวข้อ	16 [LRJ]	ตัวปกติ

หมายเหตุ: CT = กึ่งกลาง, LJ = ซิดซ้าย, LRJ = Left and Right Justified (กระจายแบบไทย)

4.2 หน้าแรก

หน้าแรกของบทความจะประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม บทคัดย่อ และบ่งบอกสถานที่ทำงานหรือสถานศึกษาของผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม และ E-mail Address ของผู้นิพนธ์ประสานงาน ให้พิมพ์หน้าแรกทั้งแบบภาษาไทยและภาษาอังกฤษอย่างละหน้าเรียงตามลำดับ โดยจัดหน้าเป็นแบบ 1 คอลัมน์ กว้าง 5.7 นิ้ว สำหรับส่วนอื่น ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 ชื่อเรื่อง

พิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ขนาดและตัวพิมพ์อักษรตามที่ระบุในตารางที่ 1 โดยชื่อภาษาอังกฤษจะห่างจากชื่อเรื่องภาษาไทย 1 บรรทัด และพิมพ์โดยใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทุกตัวอักษร

4.2.2 ชื่อผู้นิพนธ์

พิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ โดยเว้นจากชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ 1 บรรทัด ถ้ามีมากกว่า 1 คน ให้พิมพ์คำว่า “และ” หน้าชื่อคนสุดท้าย โดยให้วรรค 1 ตัวอักษรหน้าคำว่า “และ” แต่ไม่ต้องวรรค 1 ตัวอักษร หลังคำว่า “และ” ถ้ามีมากกว่า 2 คน ให้ใส่เครื่องหมาย “,” คั่นชื่อผู้นิพนธ์คนแรก และให้พิมพ์คำว่า “และ” หน้าชื่อคนสุดท้าย ไม่ต้องใส่คำนำหน้าชื่อหรือตำแหน่งทางวิชาการใด ๆ ทั้งสิ้น และให้ใช้ตัวเลขอารบิกพิมพ์แบบตัวยอกต่อท้ายนามสกุล เพื่อแสดงแตกต่างของสถานที่ทำงานหรือสถานศึกษา โดยให้ทำเครื่องหมาย * ไว้บนนามสกุล ของผู้นิพนธ์ประสานงาน (เจ้าของ E-mail Address) ดังตัวอย่าง

กัณฑ์พิทย คลังพหล^{1*} ศศิธร จันทมฤก², และวิมลพร จิโรจพันธ์^{1*}

Kanreutai Klangphol^{1*}, Sasithorn Chanthamaruk² and Wassaporn Jirojphan^{1*}

4.2.3 สถานที่ทำงานหรือสถานศึกษา และ E-mail Address

ให้พิมพ์สถานที่ทำงานหรือสถานศึกษาของผู้นิพนธ์ทุกคนอยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ โดยเว้นจากชื่อผู้นิพนธ์ 1 บรรทัด ให้เรียงลำดับตามหมายเลข และให้พิมพ์หมายเลขตัวยกไว้ด้านหน้าสถานที่ทำงาน

ให้พิมพ์ E-mail Address ของผู้นิพนธ์ประสานงานอยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ต่อจากบรรทัดสถานที่ทำงานหรือสถานศึกษา ดังตัวอย่าง

กันต์ฤทัย คลังพหล^{1*} ศศิธร จันทมฤก², และวัสน์พร จิโรจพันธ์^{1*}

Kanreutai Klangphahol^{1*}, Sasithorn Chanthamaruk² and Wassaporn Jirojphan¹

¹หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

²หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹Bachelor of Education Program in Mathematics, Faculty of Education,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani

²Bachelor of Education Program in Early Childhood, Faculty of Education,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: yingyim8@gmail.com

4.2.4 บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “บทคัดย่อ” สำหรับบทคัดย่อภาษาไทย และ “ABSTRACT” สำหรับบทคัดย่อภาษาอังกฤษ โดยจัดให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ส่วนเนื้อความให้จัดพิมพ์เป็นแบบ 1 คอลัมน์ โดยบรรทัดแรกให้ย่อหน้า 0.5 นิ้ว มีจำนวนคำไม่เกินอย่างละ 250 คำ

4.2.5 คำสำคัญ (Keywords) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “คำสำคัญ” ให้พิมพ์เว้นจากบทคัดย่อภาษาไทย 1 บรรทัด และ จัดชิดซ้ายของคอลัมน์ คำสำคัญในแต่ละบทความควรมีประมาณ 3-5 คำ ให้พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “Keywords” (เฉพาะตัวอักษร “K” เท่านั้นที่ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่) โดยให้พิมพ์เว้นจากบทคัดย่อภาษาอังกฤษ 1 บรรทัด ให้ใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่ทุกตัวแรกของคำ และระหว่างคำสำคัญให้ตามด้วยเครื่องหมาย (,) และเว้น 1 ตัวอักษร ก่อนขึ้นคำสำคัญใหม่

4.3 ส่วนอื่น ๆ ของบทความ

เนื้อเรื่อง ได้แก่ บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล สรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) เอกสารอ้างอิง ให้พิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ โดยไม่ต้องเว้นบรรทัด เมื่อจะขึ้นหัวข้อใหม่ให้เว้น 1 บรรทัด การพิมพ์หัวข้อให้พิมพ์ชิดซ้ายของแต่ละคอลัมน์ ส่วนของเนื้อเรื่องให้ย่อหน้า 0.5 นิ้ว

4.4 การจัดรูปภาพ ตาราง และการเขียนสมการ

เนื้อหาและข้อมูลภายใน รูปภาพ และตาราง อาจใช้ภาษาไทย หรือ ภาษาอังกฤษได้ โดยรูปภาพทุกรูป และตารางจะต้องมีหมายเลข และคำบรรยายอย่างชัดเจน ในการใส่ตาราง รูปภาพ และกราฟ ในบทความจะต้องใส่หลังจากมีการกล่าวถึงแล้วในเนื้อหา โดยวางไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ

4.4.1 รูปภาพ

รูปภาพ (Pictures) ภาพถ่าย (Photographs) แผนภูมิ (Charts) แผนที่ (Maps) แผนภาพ (Diagrams) และกราฟ (Graphs) ที่เตรียมควรมีขนาดความกว้างไม่เกิน 5.7 นิ้ว และความละเอียดที่เหมาะสม โดยตัวอักษรที่ปรากฏในรูปภาพจะต้องมีขนาดใหญ่สามารถอ่านได้สะดวก และต้องไม่เล็กกว่าตัวอักษรในเนื้อเรื่อง และเมื่อย่อขนาดลงที่ความกว้าง 3.02 นิ้ว จะต้องยังสามารถเห็นรายละเอียดของภาพที่ชัดเจน รูปถ่ายของรูปภาพจะต้องเป็นเส้นสีดำ ส่วนรูปถ่ายควรจะเป็นรูปขาวดำที่มีความคมชัด รูปภาพควรมีรายละเอียดเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และเพื่อความสวยงามให้เว้นบรรทัดเหนือรูปภาพ 1 บรรทัด และเว้นใต้คำบรรยายรูปภาพ 1 บรรทัด ชื่อภาพให้จัดวางไว้ชิดริมซ้าย โดยวางไว้ใต้ภาพ ภาษาไทยใช้คำว่า **ภาพที่** ภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า **Figure** ตามด้วยหมายเลขภาพ ห่างจากคำว่าภาพที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยชื่อภาพ ควรระบุที่มาของภาพ (ถ้ามี) โดยระบุคำว่า ที่มา ให้ตรงกับคำว่าภาพที่ ด้วยรูปแบบอักษรปกติ ตามด้วยเครื่องหมายทวิภาค (:) แล้วเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยแหล่งอ้างอิง ตามหลักการอ้างอิงดังตัวอย่าง

ภาพที่ 1 ภาพตัวอย่างต้องเป็นภาพที่ชัดเจนเมื่อลงพิมพ์ขาว-ดำ
ที่มา: สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (2557)

4.4.2 ตาราง

ตารางทุกตารางจะต้องมีหมายเลข และคำบรรยายกำกับเหนือตาราง เพื่อความสวยงามให้เว้นบรรทัดเหนือชื่อตาราง 1 บรรทัด และเว้นใต้ตาราง/หมายเหตุตาราง หรือ ที่มา 1 บรรทัด ชื่อตารางภาษาไทยใช้คำว่า **ตารางที่** ภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า **Table** ตามด้วย หมายเลขภาพห่างจากคำว่าตารางที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษร ตามด้วยชื่อตาราง โดยจัดรูปแบบชิดริมซ้าย ดังตัวอย่างตามตารางที่ 1

การระบุหมายเหตุท้ายตาราง ให้ระบุคำว่า หมายเหตุ ด้วยรูปแบบอักษรปกติ ตามด้วย เครื่องหมายทวิภาค (:) และเว้น 1 ตัวอักษร จึงตามด้วยข้อความของหมายเหตุ ควรระบุที่มา ของตาราง (ถ้ามี) โดยระบุคำว่า ที่มา: แล้วเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยแหล่งอ้างอิง ตามหลักการอ้างอิง ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 1 ตัวอย่างตารางที่แสดงในบทความต้องมีการกล่าวอ้างในเนื้อหาบ่อยครั้ง และไม่ควรมีเส้นแบ่งสดมภ์ (Column) ยกเว้นกรณีจำเป็น

หัวตารางนิยมใช้ตัวหนา	หัวตารางนิยมใช้ตัวหนา	
	หรือตามความเหมาะสม	ตามรูปแบบเนื้อหา
เนื้อหาตารางใช้ตัวปกติ	1,543.00	อักษร
เส้นแบ่งสดมภ์ไม่ควรปรากฏ	245.00	ตัวเลข
เนื้อหาตารางใช้ตัวปกติ	25,634.00	สัญลักษณ์

หมายเหตุ: ขนาดตัวอักษรในตารางอาจมีการปรับให้เหมาะสมแต่อย่างไรก็ตามต้องคำนึงถึงความชัดเจน เป็นสำคัญ

ที่มา: สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (2555)

4.4.3 สมการ

ต้องพิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้า หรือในกรณีที่สมการมีความยาวมากอาจยอมให้มีความกว้างได้เต็มหน้ากระดาษ และจะต้องมีหมายเลขกำกับอยู่ภายในวงเล็บ ตำแหน่งของหมายเลขสมการจะต้องอยู่ชิดขอบด้านขวา ดังตัวอย่างนี้ และเพื่อความสวยงามให้เว้นบรรทัด เหนือสมการ 1 บรรทัด และเว้นใต้สมการ 1 บรรทัด เมื่อจะกล่าวอ้างอิงถึงสมการที่ (1) ให้ใส่วงเล็บด้วยเสมอ ดังตัวอย่าง

$$5a+b = 11c^2 \quad (1)$$

5. การอ้างอิงและเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงในเนื้อหาความทุกการอ้างอิงที่ปรากฏในเนื้อหาจะต้องมีในส่วนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ และห้ามใส่เอกสารอ้างอิงโดยปราศจากการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ และให้ใช้การอ้างอิงตามระบบอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยมีรายละเอียดการอ้างอิงดังนี้ (สามารถดูเพิ่มเติมได้จากเว็บไซต์ <http://acad.vru.ac.th>)

5.1 การอ้างอิงในเนื้อหา

5.1.1 กรณีการอ้างอิงเอกสารภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ชื่อสกุลตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ในเอกสาร เช่น

Voss (1998) หรือ (Voss, 1998) แล้วแต่โครงสร้างประโยค และ (Hayes & Berkowitz, 2006) ในกรณีที่ผู้นิพนธ์มากกว่า 3 คนขึ้นไป (Paul et al., 1999) หรือ Paul et al. (1999)

5.1.2 กรณีการอ้างอิงเอกสารภาษาไทยให้ใส่ชื่อและนามสกุลของผู้นิพนธ์ ตามด้วยปี พ.ศ. เช่น

กริช สืบสนธิ์ (2545) หรือ (กริช สืบสนธิ์, 2545) และ ดำรง สืบสกุล และคณะ (2550) หรือ (ดำรง สืบสกุล และคณะ, 2550) ในกรณีที่ผู้นิพนธ์มากกว่า 3 คนขึ้นไป

5.1.3 การอ้างอิงเอกสารมากกว่าหนึ่งรายการในวงเล็บเดียวกัน ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร โดยคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค “;” ไม่ต้องเว้นหน้าเครื่องหมายนี้ แต่ให้เว้น 1 ตัวอักษรหลังเครื่องหมาย เช่น

(เยาวนุช แสงยนต์, 2551; สุพาตา อินทรานุกูล, 2545) และ (Kartner, 1973; Kartner & Russel, 1975)

5.1.4 การอ้างอิงเอกสารที่ไม่ปรากฏนามผู้แต่งให้ใช้คำว่า นิรนาม สำหรับเอกสารภาษาไทย และคำว่า Anonymous สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศแทนชื่อผู้แต่ง เช่น

(นิรนาม, 2541) (Anonymous, 1999)

5.1.5 การอ้างอิงเอกสารที่ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ ในตำแหน่งที่ต้องระบุปีที่พิมพ์ ให้ระบุ ม.ป.ป. สำหรับเอกสารภาษาไทย เช่น

(สถาบันอินทรีจันทรสถิตย์เพื่อการค้นคว้าและพัฒนาด้านพืชศาสตร์, ม.ป.ป.) และ n.d. สำหรับ เอกสารภาษาต่างประเทศ เช่น (Miller, n.d.)

5.1.6 การอ้างอิงเอกสารสองทอด

ในกรณีที่ไม่สามารถสืบค้นจากเอกสารต้นฉบับ ต้องสืบค้นจากเอกสารที่ผู้อื่นได้อ้างอิงไว้ (Secondary Source) เขียนได้ 2 แบบ คือ

(1) การอ้างอิงผู้เขียนที่นำผลงานผู้อื่นมาอ้างอิง เช่น ธีรวุฒิ เอกะกุล เขียนตำราใน พ.ศ. 2543 ได้อ้างอิง Krejcie & Morgan (1970) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสารอันดับรอง ตามด้วยคำว่า “อ้างถึง” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “Cited” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ แล้วระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสารอันดับแรก ดังตัวอย่าง

“.....คำนวณจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (ธีรฤติ เอกะกุล, 2543 อ้างถึง Krejcie & Morgan, 1970)”

“.....โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของ Cronbach (ยุทพงษ์ กัยวรรณ, 2543 อ้างถึง Cronbach, 1974) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น.....”

“.....ตามแนวความคิดของ Best (ประคอง กรรณสูตร, 2538 อ้างถึง Best, 1978).....”

“.....ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (วรรณิ แกมเกตุ, 2551 อ้างถึง Yamane, 1973).....”

(2) การอ้างอิงโดยระบุชื่อผู้แต่งต้นฉบับ (Original) ที่ผู้อื่นนำมาอ้างอิง ต่อในกรณีหนังสือของ ธีรฤติ เอกะกุล (2543) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ ตามด้วย “อ้างอิง” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “Cited in” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ แล้วระบุชื่อผู้ให้นำ ผลงานนั้นมาอ้างอิง ดังตัวอย่าง

“.....คำนวณจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างใน ธีรฤติ เอกะกุล, 2543)”

“.....โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของ Cronbach (Cronbach, 1974 อ้างใน ยุทพงษ์ กัยวรรณ, 2543) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น.....”

“.....ตามแนวความคิดของ Best (Best, 1978 อ้างใน ประคอง กรรณสูตร, 2538).....”

“.....ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (Yamane, 1973 อ้างใน วรรณิ แกมเกตุ, 2551).....”

5.2 การเขียนเอกสารอ้างอิง

การเขียนเอกสารอ้างอิง เรียงลำดับตามตัวอักษรภาษาไทยก่อน ตามด้วยอ้างอิง ภาษาอังกฤษ กรณีที่ไม่มีชื่อผู้แต่งให้เรียงตามชื่อเรื่องแทน กรณีที่ผู้แต่งคนเดียวกันแต่มีเอกสารอ้างอิง หลายรายการ ให้เรียงตามปี พ.ศ. โดยให้กำหนดอักษร ก, ข, ค กำกับไว้ที่ ปี พ.ศ. ด้วย สำหรับ เอกสารภาษาไทย และ อักษร a, b, c สำหรับภาษาต่างประเทศ และในรายการที่สองไม่ต้องพิมพ์ ชื่อผู้พิมพ์ให้ขีดเส้นเข้าไปประมาณ 0.5 นิ้ว หรือประมาณ 7 เคาะ แล้วตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) ดังตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2547ก). **ตำราชุดฝึกอบรมหลักสูตร “นักวิจัย”**.

(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

_____. (2547ข). **นิยามเกี่ยวกับการวิจัย**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:

<http://www.nrct.go.th/mod/es.php?op=modload&name=Sections&file=index>. (2548, 14 เมษายน).

กรณีที่ผู้นิพนธ์คนเดียวกัน แต่มีเอกสารอ้างอิงหลายรายการ และเอกสารอ้างอิงแต่ละรายการพิมพ์ ปี พ.ศ. เดียวกัน ให้จัดเรียง ลำดับตัวอักษรของชื่อเรื่องหรือชื่อหนังสือ

บรรทัดแรกของเอกสารและสิ่งอ้างอิงแต่ละเรื่อง อักษรตัวแรกห่างจากริมกระดาษ ด้านซ้าย 1.5 นิ้ว บรรทัดที่สองและบรรทัดต่อ ๆ ไป ให้ย่อหน้าโดยเว้นอีก 1 tab (อัตโนมัติ) หรือ 0.5 นิ้ว โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 การพิมพ์ให้ถือหลักการเว้นระยะหลังเครื่องหมายวรรคตอน ดังนี้

หลังเครื่องหมายทวิภาค (:) เว้นวรรค 1 ตัวอักษร

หลังเครื่องหมายอัฒภาค (;) เว้นวรรค 1 ตัวอักษร

หลังเครื่องหมายจุลภาค (,) เว้นวรรค 1 ตัวอักษร

หลังเครื่องหมายมหัพภาค (.) เว้นวรรค 2 ตัวอักษร (ยกเว้นหลังอักษรย่อ เว้นวรรค 1 ตัวอักษร)

หน้าเครื่องหมายไม่ต้องเว้นวรรค ให้พิมพ์ติดกับตัวอักษรหรือสระตัวสุดท้ายของคำ

เครื่องหมายยัติภังค์ (-) ให้พิมพ์ติดกับตัวอักษรทั้งข้างหน้าและข้างหลังเครื่องหมาย

5.2.2 การลงรายการครั้งที่พิมพ์

รายการครั้งที่พิมพ์ ให้อยู่ในเครื่องหมายวงเล็บต่อจากชื่อเรื่อง และลงรายการตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป (พิมพ์ครั้งแรก หรือ พิมพ์ครั้งที่ 1 ไม่ต้องลงรายการ) โดยมีรายละเอียดดังนี้

พิมพ์ครั้งที่ 2 = 2nd ed.

พิมพ์ครั้งที่ 3 = 3rd ed.

พิมพ์ครั้งที่ 4 = 4th ed.

พิมพ์ครั้งที่ 5 = 5th ed.

พิมพ์ครั้งที่ 6 = 6th ed.

5.2.3 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากหนังสือ

กรณีชื่อผู้นิพนธ์ คนไทยให้ลงชื่อ ตามด้วยนามสกุล และตัดคำนำหน้านามออก เช่น นาย นาง นางสาว Mr. Mrs. ตัดตำแหน่งทางวิชาการออก เช่น ผศ. รศ. ศ. และให้ตัดคำระบุดาชีพออกเช่นเดียวกัน เช่น นายแพทย์ แพทย์หญิง พันตำรวจโท ร้อยตำรวจเอก เป็นต้น

กรณีที่ผู้นิพนธ์เป็นชาวต่างชาติให้นามสกุลขึ้นก่อนตามด้วยอักษรย่อทั้งชื่อต้น ชื่อกลาง (ถ้ามี) โดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่น (.) แบ่งชื่อสกุล และชื่อต้น

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์คนเดียว)

ชื่อ✓สกุลผู้แต่ง.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์.

เกษมชาติ นเรศเสนีย์. (2555). การบริหารองค์การในภาวะวิกฤต. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิสคอมเซ็นเตอร์.

ยุทธ ไกยวรรณ. (2548). วิธีวิจัยทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

วรรณิ แกมเกตุ. (2551). วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Best, J. W. (1978). *Research in Education*. (3rd ed). New Jersey: Prentice Hall.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York: Harper & Row.

- หมายเหตุ** 1. เครื่องหมาย✓แสดงว่าเว้นระยะ 1 ตัวอักษร หรือเคาะ 1 ครั้ง และในกรณีที่ขึ้นบรรทัดใหม่แต่ยังไม่สิ้นสุดการลงรายการ ให้เว้นระยะ 7 ตัวอักษร หรือใช้วิธีการตั้ง Tab ที่ 0.5 นิ้ว ก็ได้จะได้ไม่ต้องเสียเวลานับระยะ
2. เครื่องหมาย X ให้ใส่ครั้งที่พิมพ์ ตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์สองคน)

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์คนที่ 1✓และชื่อ✓สกุลผู้แต่งคนที่ 2.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓✓✓✓✓✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

ยุทธ ไกยวรรณ และกุสุมา ผลาพรหม. (2553). *พื้นฐานการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2542). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

Best, J. W. & Kahn, J. V. (1986). *Research in Education*. (5th ed). New Jersey: Prentice-Hall.

หมายเหตุ ให้ใช้เครื่องหมาย & แทนคำว่า and ในกรณีที่เป็นการลงรายการภาษาอังกฤษ

ตัวอย่าง (ผู้แต่งสามคน)

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์คนที่ 1,✓ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์คนที่ 2✓และชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์คนที่ 3.✓✓✓✓✓✓✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และดิเรก ศรีสุขโข. (2547). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.

Sadlack, R. G., Theodorson, G. A. & Stanley, J. (1992). *Social Research: Theory and Methods*. Chestnut: Hill Enterprises.

หมายเหตุ ในกรณีที่เมืองที่พิมพ์เป็นกรุงเทพมหานคร ให้ลงรายการเป็น กรุงเทพฯ

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์มากกว่าสามคน)

ชื่อ✓สกุล✓ผู้พิมพ์คนที่ 1✓และคณะ✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓
✓✓✓✓✓✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

จิรภา แสงเกษม และคณะ. (2545). การวิจัยทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ: พิกซ์อักษร.

ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ. (2545). ระเบียบวิธีการวิจัย. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

Guy, T. J. et al. (1992). *Social Research: Theory and Methods*. Chestnut: Hill Enterprises.

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์ที่เป็นบรรณาธิการ)

ชื่อ✓สกุล.✓✓(บก.).✓✓(ปี.พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓
✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์.

สุเทพ บุญซ้อน. (บก.). (2545). *วิธีวิทยาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษาของไทย*. กรุงเทพฯ: ที่แอนด์ดีการพิมพ์.

Gootnick, D. E. (Ed.). (1984). *The Standard Handbook of Business Communication*. New York: The Free.

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์ที่ผู้รวบรวม)

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ผู้รวบรวม).✓✓(ปี.พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓
✓✓✓✓✓✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

ดำรงศักดิ์ ชัยสนธิ. (ผู้รวบรวม). (2547). *การวิจัยการตลาด*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์ที่เป็นสถาบัน หน่วยงานราชการ)

ให้ลงชื่อเต็มของสถาบัน โดยเรียงลำดับหน่วยงานย่อยก่อนหน่วยงานใหญ่ ถ้าสถาบันนั้นเป็นหน่วยงานของรัฐบาล การระบุชื่อควรเริ่มต้นตั้งแต่ระดับกรมเป็นอย่างต่ำ

ชื่อหน่วยงานราชการ.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X). ✓✓เมืองที่พิมพ์:✓
✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). *แนวทางการพัฒนาแรงงานในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2549). *การพัฒนาอุดมศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์ จำกัด.

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2555). *คู่มือการเขียนผลงานทางวิชาการ*. ปทุมธานี: ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล.

5.2.4 รูปแบบการเขียนจากวิทยานิพนธ์ หรือปริญญาานิพนธ์

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อวิทยานิพนธ์.✓✓ชื่อปริญญา.✓✓สาขาวิชา✓คณะ✓
✓✓✓✓✓✓มหาวิทยาลัย.

จิรพร สร้อยสุวรรณ. (2547). การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของ
นักศึกษาชายในสถาบันราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธิดา สุขใจ. (2549). แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ: ศึกษากรณี
ส่วนโรงงานฟอกย้อม 2 บริษัท ยูเนียนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน).
ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการบริหารทั่วไป
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

นคร สำเภาทิพย์. (2544). การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง
พื้นที่อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นพพร ศุภพัฒน์. (2549). ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับผลปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน
ในสังกัดส่วนกลางของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

นพวรรณ อีร์พันธ์เจริญ. (2546). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมในสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

พวงเพชร พลทอง, นางลักษณ สมณะ และเผด็จ หงส์ทอง. (2553). การศึกษาพฤติกรรม
การเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. การค้นคว้าอิสระ
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.

Kasemsri, K. (2005). Participatory Communication in City Radio FM 96.0.
Master of Science Thesis in Development Communication, Graduate
Kasetsart University.

Pongsophon, P. (2006). Enhancing Thai Students' Scientific Understanding of
Evolution: A Social Constructivist Approach. Doctor of Philosophy
Thesis in Science Education, Graduate Kasetsart University.

5.2.5 รูปแบบการเขียนจากหนังสือที่มีลักษณะเป็นการรวบรวมบทความ หรือหนังสือที่มีผู้พิมพ์ประจำบท

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล✓ผู้พิมพ์ประจำบท หรือชื่อผู้พิมพ์บทความ.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อบท หรือ
✓✓✓✓✓✓ชื่อบทความ.✓✓ใน✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓
✓✓✓✓✓✓(หน้าของบทความ).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.
แม่นมาส ขวลิศ, กริช สืบสนธิ์ และสมพิศ คูศรีพิทักษ์. (2539). หน่วยที่ 1 การสื่อสารกับ
งานสารนิเทศ. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการสื่อสาร = Communication 13202
หน่วยที่ 1-8 (พิมพ์ครั้งที่ 4). (หน้า 1-37). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

5.2.6 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากรายงานการวิจัย

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อรายงานวิจัย.✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.
ดำรงค์ วัฒนา. (2540). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการการพลเรือน.

5.2.7 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากวารสาร และนิตยสาร

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล✓ผู้พิมพ์บทความ.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อบทความ.✓✓ชื่อเต็มของวารสาร.✓✓
✓✓✓✓✓✓ปีที่(ฉบับที่): หน้าของบทความ.
ศิริวรรณ มนอัคระผดุง. (2555). สถานการณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย.
วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์. 2(1): 1-10.
Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research
activities. *Education and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.
McCarthy, B. & Hagan, J. (1992). Mean streets: The theoretical significance of
situational delinquency among homeless youths. *American Journal of
Sociology*. 98(3): 597-627.

5.2.8 รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมจากหนังสือพิมพ์

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ., ✓วัน✓เดือน).✓✓ชื่อบทความหรือชื่อคอลัมน์.✓✓ชื่อหนังสือพิมพ์.✓✓
✓✓✓✓✓✓หน้าที่ตีพิมพ์.
นวลจันทร์ จินตนาพันธ์. (2546, 14 กุมภาพันธ์). ปรับหนี้เพิ่มแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจยั่งยืน.
คมชัดลึก. หน้า 15.
สัมพันธ์ พันธุ์พพักษ์. (2555, 8 ธันวาคม). สทศ. เดือนรับสมัครสอบก่อนระบบปิด. *ไทยรัฐ*.
หน้า 12.

5.2.9 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากรายงานการประชุม

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุลของวิทยากร หรือผู้บรรยาย.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อเรื่อง หรือชื่อหัวข้อที่บรรยาย.✓✓
✓✓✓✓✓✓✓ใน✓ชื่อรายงานการประชุม.✓✓ครั้งที่ประชุม.✓✓วัน✓เดือน✓ปี ที่ประชุม.✓✓
✓✓✓✓✓✓✓(หน้าของเอกสารการประชุม).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

จิราพรรณ สำเภาทอง. (2552). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาล
ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน การประชุมทางวิชาการ
เสนอผลงานวิจัยและนิทรรศการ การวิจัยบัณฑิตศึกษาสู่การพัฒนาประเทศ. ครั้งที่ 2.
29 สิงหาคม 2552. (183-188). สุราษฎร์ธานี: เครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบน
และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

วรกร คำสิงห์นอก. (2550). ยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมกันของประชาชนเพื่อสร้าง
พรรคการเมืองอย่างยั่งยืน. ใน การประชุมทางวิชาการเพื่อเสนอผลงานวิจัยเรียนรู้
งานวิจัยขยายผลสู่ชุมชน. ครั้งที่ 3. 28 สิงหาคม 2550. (54-61). นครราชสีมา:
สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

5.2.10 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากสื่อทัศนวัสดุต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์

ภาพเคลื่อนไหว ภาพนิ่ง แผนที่ แผนภูมิ ฯลฯ ให้ระบุลักษณะของสื่อทัศนวัสดุเอาไว้ด้วย

ประเภทของสื่อทัศนวัสดุ

ภาษาไทย

ภาษาอังกฤษ

[สไลด์]

[Slides]

[ซีดี]

[Compact Discs]

[ฟิล์ม]

[Film]

[ฟิล์มสตริป]

[Filmstrip]

[แผนที่]

[Map]

[แผนภูมิ]

[Chart]

[แผ่นใส]

[Transparencies]

[ภาพยนตร์]

[Motion Picture]

[รายการวิทยุ]

[Radio Program]

[รายการโทรทัศน์]

[Television Program]

[รูปภาพ]

[Picture]

[วีดิทัศน์]

[Videotape]

ฯลฯ

ตัวอย่าง กรณีที่มีชื่อผู้พิมพ์ หรือผู้รับผิดชอบ

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์.✓✓(ปีที่ผลิต).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ชนิดของวัสดุ].✓✓สถานที่ผลิต:✓✓✓✓✓✓✓✓หน่วยงานที่เผยแพร่/ผู้ผลิต.
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). **แผนที่จังหวัดปทุมธานี**. [แผนที่]. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
สมศิริ อรุณทัย. (2540). **ลายเส้น**. [รูปภาพ]. ม.ป.ท.
สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2527). **เทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต**. [วีดิทัศน์]. กรุงเทพฯ: สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.
อรวี สัจจานนท์. (2539). **เพชรน้ำหนึ่ง ชุดที่ 3 รักต้องห้าม**. [ซีดี]. กรุงเทพฯ: เอ็มจีอี.
เจมส์ คาร์ล ปิ่นทอง. (2543, 20 กุมภาพันธ์). **ตามหาแก่นธรรม**. [รายการโทรทัศน์]. กรุงเทพฯ: สถานีโทรทัศน์สีกอง 9.

ก. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากต้นฉบับตัวเขียน

ตัวอย่าง

ชื่อผู้พิมพ์หรือผู้รับผิดชอบ.✓✓(ปี,✓วัน✓เดือน).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ลักษณะเอกสาร].✓✓✓✓✓✓✓✓เลขทะเบียน. (ถ้ามี)
หอสมุดแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **บาลีพระขุททกติกขา**. [หนังสือโบราณ]. เลขที่ 3980/ก/1.

ข. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

1) รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากฐานข้อมูลออนไลน์

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปีที่พิมพ์).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ออนไลน์],✓เข้าถึงได้จาก:✓หรือ[Online],✓✓✓✓✓✓✓✓Available:✓ชื่อฐานข้อมูล หรือแหล่งสารสนเทศ.✓✓(ปี พ.ศ.,✓วันที่✓เดือนที่ทำการสืบค้นข้อมูล).
Gsrcia, G. E. (1991). **Factors Influencing the English Reading Test Performance of Speaking**. [Online], Available: DIALOG(R) Item: EJ435642. (2005, 12 January).

2) รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากฐานข้อมูลซีดี-รอม

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปีที่พิมพ์ หรือปีที่ทำการสืบค้น).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ซีดี-รอม],✓✓✓✓✓✓✓✓เข้าถึงได้จาก:✓หรือ[CD-ROM],✓Available:✓ชื่อฐานข้อมูลซีดี-รอม.✓✓✓✓✓✓✓✓(ปี พ.ศ.,✓วันที่✓เดือนที่ทำการสืบค้น).
Arms, W. Y. (2000). **Small Business**. [CD-ROM], Available: ABI/INFROM, (2003, 12 May).

3) รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากบริการสารสนเทศอื่น ๆ บนอินเทอร์เน็ต

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปีที่พิมพ์ หรือปีที่ทำการสืบค้น).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ออนไลน์],✓
✓✓✓✓✓✓✓✓เข้าถึงได้จาก:✓หรือ [Online],✓Available:✓ชื่อเว็บไซต์ หรือ
✓✓✓✓✓✓✓✓แหล่งสารสนเทศ.✓✓(ปีพ.ศ.,✓วันที่✓เดือนที่ทำการสืบค้นข้อมูล).
แผนกบริการค้นคว้าและวิจัย สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยกรุงเทพ. (2554). **รูปแบบการเขียน
บรรณานุกรม**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
http://library.bu.ac.th/help/libmanuals/other/Write_APA_Thai.pdf.
(2555, 19 ธันวาคม).
Computer Crime and Intellectual Property Section (CCIPS). (2003). **How to
Report Internet-related Crime**. [Online], Available:
<http://www.cybercrime.gov/reporting.htm>. (2004, 17 January).

4) หนังสือออนไลน์ กรณีที่มีทั้งฉบับตีพิมพ์ และฉบับออนไลน์ให้เขียนเหมือน
เอกสารอ้างอิงหนังสือที่ตีพิมพ์ตามด้วย วันที่สืบค้น ชื่อแหล่งสารสนเทศ และที่อยู่บนอินเทอร์เน็ต
ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.✓
✓✓✓✓✓✓✓✓[ออนไลน์],✓เข้าถึงได้จาก:✓หรือ [Online],✓Available:✓ชื่อฐานข้อมูล
✓✓✓✓✓✓✓✓หรือแหล่งสารสนเทศ.✓✓(ปี พ.ศ.,✓วันที่✓เดือนที่ทำการสืบค้นข้อมูล).
สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
(2555). **คู่มือการเขียนผลงานทางวิชาการ**. ปทุมธานี:
ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
http://acad.vru.ac.th/acad_guide_2555/acad_guide_2555_01.php.
(2555, 10 ธันวาคม).
Kizza, J. M. (2004). **Ethical and Social Issues in the Information Age**. (2nd ed.)
New York: Springer-Verlag. [Online], Available:
<http://www.netlibrary.com/reader>. (2008, 4 February).

5) รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงสองทอด

ในกรณีที่ไม่สามารถสืบค้นจากเอกสารต้นฉบับ ต้องสืบค้นจากเอกสารที่ผู้อื่นได้
อ้างอิงไว้ (Secondary Source) เขียนได้ 2 แบบ คือ

(1) การอ้างอิงผู้เขียนที่นำผลงานผู้อื่นมาอ้างอิง เช่น ธีรวุฒิ เอกะกุล เขียน
ตำราใน พ.ศ. 2543 ได้อ้างอิง Krejcie & Morgan (1970) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสาร
อันดับรอง ตามด้วยคำว่า “อ้างถึง” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “Cited” สำหรับเอกสาร
ภาษาต่างประเทศ แล้วระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสารอันดับแรก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓
✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์. อ้างถึง ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓
✓✓✓✓✓✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓ ✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์.
ธีรภูมิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี:
สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี. อ้างถึง Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970).
Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and
Psychological Measurement**. 30(3): 607-610.
ประคอง กรรณสูต. (2538). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อ้างถึง Best, J. W. (1978). **Research in Education**.
(3rd ed). New Jersey: Prentice Hall.
ยุทพงษ์ กัยวรรณ. (2543). **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น. อ้างถึง
Cronbach, L. J. (1974). **Essentials of Psychological Testing**. (3rd ed).
New York: McGraw-Hill.
วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อ้างถึง Yamane, T. (1973). **Statistics: An
introductory analysis**. (3rd ed). New York: Harper & Row.

(2) การอ้างอิงโดยระบุชื่อผู้แต่งต้นฉบับ (Original) ที่ผู้อ่านนำมาอ้างอิงต่อใน
กรณีหนังสือของ ธีรภูมิ เอกะกุล (2543) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ ตามด้วย “อ้างอิง” สำหรับ
เอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “Cited in” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ แล้วระบุชื่อผู้ทำผลงาน
นั้นมาอ้างอิง ดังตัวอย่าง

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities.
Educational and Psychological Measurement. 30(3): 607-610. อ้างใน
ธีรภูมิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**.
อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
Best, J. W. (1978). **Research in Education**. (3rd ed). New Jersey: Prentice Hall.
อ้างอิงใน ประคอง กรรณสูต. (2538). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
Cronbach, L. J. (1974). **Essentials of Psychological Testing**. (3rd ed). New York:
McGraw-Hill. อ้างใน ยุทพงษ์ กัยวรรณ. (2543). **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพฯ:
สุวีริยาสาส์น.
Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. (3rd ed). New York:
Harper & Row. อ้างใน วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทาง
พฤติกรรมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

5.2.11 รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมจากจดหมายเหตุ คำสั่ง ประกาศ ระเบียบ

ตัวอย่าง

ชื่อหน่วยงาน.✓✓(ปี, วัน เดือน).✓✓ชื่อของเอกสาร.✓✓เลขที่✓ประกาศ/ คำสั่ง/จดหมายเหตุ/
ระเบียบ. (ถ้ามี)
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2549, 18 มีนาคม). ระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ว่าด้วยการออกหลักฐาน
แสดงผลการศึกษา พ.ศ. 2549.
มหาวิทยาลัยบูรพา. (2548, 13 กุมภาพันธ์). ประกาศมหาวิทยาลัยบูรพา เรื่องกำหนดการ
เกี่ยวกับการเรียนการสอนประจำปีการศึกษา 2548.
หอสมุดแห่งชาติ. (จ.ศ. 1206). จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3. เลขที่ 12.

5.2.12 รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมจากราชกิจจานุเบกษา

ตัวอย่าง

ชื่อกฎหมาย.✓✓(ปี,วัน เดือน).✓✓ราชกิจจานุเบกษา.✓✓เล่ม✓ตอนที่✓หน้า✓เลขหน้า.
พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547. (2547, 1 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา.
เล่ม 121 ตอนพิเศษ 23 ก. หน้า 1-24.
ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องหลักเกณฑ์การกำหนดชื่อปริญญา พ.ศ. 2549.
(2549, 1 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 123 ตอนที่ 54 ง. หน้า 89-109.

6. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การเขียนหน่วยต่าง ๆ ควรใช้ระบบ SI และเป็นสากล ถ้าหากต้องการย่อหน่วย ควรใช้
ตัวย่อเป็นภาษาอังกฤษที่ถูกต้องและเป็นสากล การใช้ศัพท์วิทยาศาสตร์ให้ยึดคำบัญญัติของ
ราชบัณฑิตยสถาน ชื่อสถานที่ต่าง ๆ ให้ใช้ตามประกาศของสำนักนายกรัฐมนตรี

การเขียนคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ หากต้องการทับศัพท์เป็นภาษาไทย หรือต้องการ
แปลเป็นภาษาไทย การแปลหรือเขียนทับศัพท์ครั้งแรกควรใส่คำศัพท์เดิมไว้ในวงเล็บต่อท้ายคำแปล
ด้วย ซึ่งถ้าคำศัพท์ใดที่ไม่ใช่คำศัพท์เฉพาะ ก็ไม่จำเป็นต้องขึ้นต้นด้วยตัวใหญ่เช่น “การเหนี่ยวนำ
(Induction)” “เวเบอร์ (Weber)” และเมื่อต้องการใช้คำแปลเดิมซ้ำอีก ให้ใช้ภาษาไทยโดยไม่ต้องใส่
ภาษาอังกฤษกำกับ

กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขเรื่องที่ส่งมาพิมพ์ทุกเรื่องตามแต่จะเห็นสมควร
ในกรณีที่จำเป็นจะส่งต้นฉบับที่แก้ไขแล้วกลับคืนผู้เขียน เพื่อความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่ง

รูปแบบ (Template)

บทความวิจัย

[ชื่อเรื่องบทความวิจัย ภาษาไทย]

[ชื่อเรื่องบทความวิจัย ภาษาอังกฤษ]

[ชื่อ-สกุล ผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาไทย]* (ใส่เครื่องหมาย * หลังชื่อผู้นิพนธ์ประธานงาน)
[ชื่อ-สกุล ผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาอังกฤษ]

ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาไทย
ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาอังกฤษ
*ผู้นิพนธ์ประธานงาน E-mail: [E-mail ผู้นิพนธ์ประธานงาน]

บทคัดย่อ

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

คำสำคัญ: [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

ABSTRACT

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

Keywords: [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

บทนำ

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

วัตถุประสงค์การวิจัย

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

การเก็บรวบรวมข้อมูล

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

การวิเคราะห์ข้อมูล

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

ผลการวิจัย (หรือ ผลการวิจัยและอภิปรายผล)

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

อภิปรายผลการวิจัย

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

สรุปผลการวิจัย

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

เอกสารอ้างอิง

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

[ชื่อเรื่องบทความวิชาการ ภาษาไทย]

[ชื่อเรื่องบทความวิชาการ ภาษาอังกฤษ]

[ชื่อ-สกุล ผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม ภาษาไทย]* (ใส่เครื่องหมาย * หลังชื่อผู้นิพนธ์ประธานงาน)
[ชื่อ-สกุล ผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม ภาษาอังกฤษ]

ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาไทย
ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาอังกฤษ
*ผู้นิพนธ์ประธานงาน E-mail: [E-mail ผู้นิพนธ์ประธานงาน]

บทคัดย่อ

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

คำสำคัญ: [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

ABSTRACT

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

Keywords: [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

บทนำ

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

[หัวข้อหลัก]

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

[หัวข้อย่อย]

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

บทสรุป (ถ้ามี)

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

เอกสารอ้างอิง

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

แบบฟอร์มส่งบทความเพื่อพิจารณานำลงวารสารวิชาการวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

ชื่อภาษาอังกฤษ (Mr./Mrs./Ms.).....

ตำแหน่ง.....สังกัดสาขาวิชา/ภาควิชา.....

คณะ.....มหาวิทยาลัย.....

ขอส่ง ☐ บทความวิจัย

☐ บทความวิชาการ

ชื่อเรื่อง(ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม(ภาษาไทย).....

ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม (ภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก..... หมู่ที่..... ซอย.....

ถนน..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... โทรสาร.....

โทรศัพท์มือถือ..... E-mail.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย ☐ เอกสารต้นฉบับจำนวน 1 ฉบับ ☐ หน้าบทคัดย่อ และ Abstract 1 ชุด

☐ แผ่นบันทึกข้อมูล (CD) ต้นฉบับ 1 แผ่น ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

ซึ่งบทความดังกล่าวนี้ ข้าพเจ้าขอรับรองว่ายังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน และไม่ได้
อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น ๆ นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสาร
วไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ ในระหว่างการรอตีพิมพ์ หากตรวจสอบพบความซ้ำซ้อนหรือความผิดพลาด ไม่ว่ากรณีใด ๆ
ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ประสานงานและผู้นิพนธ์ร่วม และหากข้าพเจ้าขอเพิกถอนบทความข้าพเจ้า
ยินยอมรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายใด ๆ อันอาจเกิดขึ้น

ลงนามผู้นิพนธ์ประสานงาน..... ลงนามผู้นิพนธ์ร่วม.....
(.....) (.....)

ลงนามผู้นิพนธ์ร่วม..... ลงนามผู้นิพนธ์ร่วม.....
(.....) (.....)

เจ้าหน้าที่ผู้รับบทความ..... วันที่/...../.....

E-mail: tabianvru@hotmail.com โทร. 0836074907 , 02-5293598 ต่อ 15 หรือ 02-9091432 ต่อ 1